

SLOVENCİ U HRVATSKOJ – GOSPODARSKI, ZNANSTVENI, KULTURNI I DUHOVNI DOPRINOSI
SLOVENCİ NA HRVAŠKEM – GOSPODARSKI, ZNANSTVENI, KULTURNI IN DUHOVNI PRISPEVKI

Slovenci u Hrvatskoj – gospodarski, znanstveni, kulturni i duhovni doprinosi
Slovenci na Hrvatskem – gospodarski, znanstveni, kulturni in duhovni prispevki

Autori / Avtorja
Filip Škiljan, Vlatka Dugački

Recenzenti / Recenzenta
dr. sc. Barbara Riman, dr. sc. Dragutin Babić

Prijevod na slovenski jezik / Prevod v slovenščino
Matejka Tirgušek, prof.

Lektura hrvatskoga teksta / Jezikovni pregled hrvaškega besedila
Dunja Gaj

Oblikovanje i prijelom / Oblikovanje in prelom
Mirna Pavlović

Tisak / Tisk
Intergrafika TTŽ, d. o. o., Klake 7, Zaprešić

Naklada
200

Izdavač / Založnik
Vijeće slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba / Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb
Slovenski dom Zagreb

Ovaj rad nastao je u suradnji međuinstitucijskoga projekta *Repozitorij nacionalno manjinskih jezika u Hrvatskoj*, koji se provodi u sklopu temeljne djelatnosti Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje u suradnji s Institutom za migracije i narodnosti.

Pričujoče delo je nastalo s sodelovanjem v medinstitucionalnem projektu *Repozitorij jezikov narodnih manjšin na Hrvatskem*, ki ga v sklopu svoje osnovne dejavnosti izvaja Inštitut za hrvaški jezik in jezikoslovje v sodelovanju z Inštitutom za migracije in narodnosti.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001170307 / CIP Kataložni zapis o publikaciji je dostopen v elektronskem katalogu Narodne in univerzitetne knjižnice v Zagrebu s številko 001170307.

ISBN 978-953-8300-05-9

© Copyright: Slovenski dom Zagreb, 2022, sva prava pridržana / Vse pravice pridržane
Niti jedan dio ove knjige ne može biti objavljen ili pretiskan bez prethodne suglasnosti autora i nakladnika /
Noben del te knjige ne sme biti objavljen ali fotokopiran brez predhodnega dovoljenja avtorjev in založnika.

Zagreb, 2023

SLOVENCİ U HRVATSKOJ – GOSPODARSKI,
ZNA NSTVENI, KULTURNI I DUHOVNI DOPRINOSI

SLOVENCİ NA HRVAŠKEM – GOSPODARSKI,
ZNA NSTVENI, KULTURNI IN DUHOVNI PRISPEVKI

Filip Škiljan • Vlatka Dugački

Predgovor

Istražujući istaknute slovenske djelatnike u Hrvatskoj, dugo smo razmišljali kojim naslovom predočiti sadržaj knjige. Isprva smo je željeli nazvati *Istaknuti slovenski znanstvenici u Hrvatskoj*. No, kako smo prikupljali imena osoba koja bi se trebala naći u leksikonu, shvatili smo da se radi o mnogo širem krugu ljudi, odnosno da među odabranima nisu samo znanstvenici već i mnogi drugi javni djelatnici koji su kao liječnici, gospodarstvenici, duhovnici, umjetnici, pedagozi, književnici, kulturni i politički djelatnici, graditelji, inženjeri ili pravnici zadužili Hrvatsku te koji su cijeli svoj radni vijek ili barem jedan njegov dio proveli u Hrvatskoj.

Zahvaljujući Poloni Jurinić, članici Slovenskoga doma Zagreb i autorici mnogobrojnih publikacija o Slovencima u Hrvatskoj, i Darku Šoncu, predsjedniku Slovenskoga doma Zagreb, došli smo do naslova koji je u najvećoj mjeri obuhvatio sve biografije obrađene u tekstu: *Slovinci u Hrvatskoj – gospodarski, znanstveni, kulturni i duhovni doprinosi*.

Nakon stvaranja osnovne baze podataka bilo je teško odabrati tko će se naći u ovom leksikonu, odnosno čije će biografije biti uvrštene. Istraživanjima koja smo proveli, došli smo do određenoga broja imena, a osnovni je kriterij bio da osoba, osim što je svoj radni vijek ili dio njega ostvarila u Hrvatskoj, rođena u Sloveniji kao Slovenac/Slovenka. Dakako, uvrstili smo i sve one za koje smo znali ili na koje su nas upozorili da su rođeni u Hrvatskoj ili izvan nje, a koji su svojim podrijetlom, zbog jednoga ili oba roditelja, Slovenci.

Pripremvši bazu podataka osoba koje bi mogle ući u leksikon, zaključili smo da barem jedna četvrtina koje smo isprva stavili na popis, nikako ne mogu biti uvršteni. Naime, mnogi javni i kulturni djelatnici čija su se imena trebala naći u ovoj knjizi samo su rođeni u Sloveniji, a sa Slovenijom nemaju ništa zajedničko osim mjesta rođenja. To se posebice odnosi na biografije osoba iz pograničnih zona (primjerice neki koji su rođeni u Celju bili su podrijetlom iz Hrvatskoga zagorja, neki rođeni u Brežicama podrijetlom su iz Samobora i okolice, mnogi koji su rođeni u Mariboru podrijetlom su iz Čakovca ili Varaždinske županije, a nekolicina onih koji su rođeni u Kopru podrijetlom su iz sjeverne (hrvatske) Istre. Među onima koji su se našli u prvotnoj bazi podataka bilo je i Nijemaca, Talijana, Židova, Mađara i Srba, ali su i oni odmah izlučeni jer nisu slovenske nacionalnosti ili podrijetla. Dakako, među obrađenim osobama sasvim sigurno još uvijek ima onih koji nisu Slovenci ili onih koji se tako ne osjećaju, ali pogreške u toliko obimno prikupljenoj građi uvijek su moguće. Moguće je i da su pojedinci koji su zaslužili ući u leksikon nenamjerno izostavljeni. Budući da je ovaj leksikon tek početak daljnjega istraživanja, odlučili smo naslovu leksikona pridružiti i rimski broj I. koji će nas obvezati da sve one koji se nenamjerno nisu našli u njemu uvrstimo u naredni, 2. svezak, te time ispravimo pogrešku.

Uz sve navedeno, iako su biografije istaknutih Slovenaca u Hrvatskoj središnja tema koja se provlači kroz stranice leksikona, tekstovi su pisani tako da ih može prihvatiti najširi krug čitatelja, a značajno je da će svatko od čitatelja iz njih moći naučiti nešto o subjektivnim i objektivnim okolnostima na temelju kojih se oblikovao život i rad osoba obrađenih u samom leksikonu, kao i povijesnim okolnostima koje su utjecale na njihovu djelatnost, a koja je pak njihovim radom u svim navedenim segmentima dala doprinos državi u kojoj su živjeli i stvarali – Hrvatskoj.

Autori

Predgovor

Med proučevanjem pomembnih slovenskih posameznikov na Hrvaškem sva precej časa razmišljala o naslovu, ki bi najustrezneje predstavil vsebino knjige. Najprej sva jo želela poimenovati *Pomembni slovenski znanstveniki na Hrvaškem*. Toda med zbiranjem imen oseb, ki naj bi se znašle v leksikonu, sva ugotovila, da gre za mnogo širši krog ljudi oziroma da med izbranimi posamezniki niso samo znanstveniki, ampak tudi številne druge javne osebe, ki so kot zdravniki, gospodarstveniki, duhovniki, umetniki, pedagogi, književniki, kulturni in politični delavci, gradbeniki, inženirji ali pravniki prispevali k razvoju Hrvaške in so svojo delovno dobo ali vsaj njen del preživel na Hrvaškem.

Zahvaljujoč Poloni Jurinič, članici Slovenskega doma Zagreb in avtorici številnih publikacij o Slovencih na Hrvaškem, ter Darku Šoncu, predsedniku Slovenskega doma Zagreb, sva se domislila naslova, ki v največji meri zajema vse življenjepise, ki so predstavljeni v besedilu: *Slovenci na Hrvaškem – gospodarski, znanstveni, kulturni in duhovni prispevki*.

Potem ko je nastala osnovna baza podatkov, je bilo težko izbrati, kdo med njimi se bo znašel v tem leksikonu oz. čigave življenjepise vključiti. Med proučevanjem gradiva sva prišla do določenega števila imen, ki so bila izbrana po osnovnem kriteriju: izbrana oseba je razen tega, da je svojo delovno dobo ali vsaj del svoje delovne dobe opravila na Hrvaškem, rojena v Sloveniji kot Slovenka ali Slovenec. V gradivo sva uvrstila tudi vse tiste, za katere sva vedela ali na katere so naju opozorili, da so rojeni na Hrvaškem ali zunaj nje in ki so po svojem poreklu, zaradi enega ali obeh staršev, Slovenci.

Med nastajanjem baze podatkov oseb, ki bi jih bilo mogoče vključiti v leksikon, sva sklenila, da vsaj četrtnina tistih, ki so se najprej znašli na seznamu, nikakor ne more biti uvrščena. Številni javni in kulturni delavci, katerih imena naj bi bila zajeta v tej knjigi, so samo rojeni v Sloveniji, toda s Slovenijo nimajo ničesar skupnega razen kraja rojstva. To se posebej nanaša na življenjepise oseb z obmejnimi območji, na primer nekateri, ki so bili rojeni v Celju, so po poreklu iz Hrvaškega Zagorja, drugi, rojeni v Brežicah, so po poreklu iz Samoborja in okolice, številni, ki so rojeni v Mariboru, so po poreklu iz Čakovca ali Varaždinske županije, peščica tistih, ki so rojeni v Kopru, so po poreklu iz severne (hrvaške) Istre. Med tistimi, ki so se znašli v najini prvotni bazi podatkov, so bili tudi Nemci, Italijani, Judje, Madžari in Srbi, toda ti so bili takoj izločeni, saj niso slovenske narodnosti ali porekla. Povsem verjetno je, da so med izbranimi osebami tudi takšne, ki niso Slovenci ali se ne izrekajo za Slovence, toda napake v tako obsežnem gradivu so vedno mogoče. Mogoče je tudi to, da so bili posamezniki, ki bi si zaslužili mesto v tem leksikonu, nenamerno izpuščeni. Ker je ta leksikon šele začetek prihodnjih raziskav, sva se odločila naslovu dodati tudi rimsko število I., ki naju zavezuje, da vse tiste, ki sva jih nehote izpustila, vključiva v naslednji, 2. del in s tem popraviva napako.

Poleg vsega navedenega so besedila, kljub temu da so življenjepisi izstopajočih Slovencev na Hrvaškem osrednja tema, ki se vije skozi strani leksikona, pisana tako, da jih lahko sprejme najširši krog bralcev, pomembno pa je, da se bo vsak od bralcev lahko iz njih poučil ne le o subjektivnih in objektivnih okoliščinah, na podlagi katerih sta se odvijala življenje in delo oseb, predstavljenih v samem leksikonu, ampak tudi o zgodovinskih okoliščinah, ki so vplivale na njihovo udejstvovanje, ki je zahvaljujoč njihovem delu v vseh segmentih pomembno prispevalo k razvoju države, v kateri so živeli in ustvarjali – Hrvaške.

Avtorja

A DAMIĆ, Louis (Adamić; Alojz), kulturni i politički djelatnik, publicist (Blato, 23. 3. 1898. – Milford, 5. 9. 1951.). Osnovnu školu počeo je u Blatu, a završio u Ljubljani, gdje je pohađao i gimnaziju. Emigrirao je 1913. u New York, gdje je do 1916. radio u uredništvu slovenskoga lista *Glas naroda*. Godine 1917.–1920. služio je američku vojsku, te na taj način stekao državljanstvo. Nakon bavljenja nizom različitih poslova diljem Sjedinjenih Američkih Država, počeo je s književnim, prevoditeljskim i publicističkim radom, zbog čega se 1929. preselio u New York pišući članke i studije o životu američkih Hrvata, među kojima je živio i djelovao (o životu M. Vanke u *Cradle of life. The Story of Man's Beginnings*, New York 1936.). Početkom tridesetih proputovao je Kraljevinu Jugoslaviju, na temelju čega je objavio *Native's return* (New York 1934.), kojom je oštro kritizirao jugoslavenski režim. U svom kasnijem književnom i publicističkom radu zastupao je ideju jedinstvene američke nacije, pritom ističući doprinos hrvatskih iseljenika u izgradnji američke civilizacije. Za vrijeme Drugoga svjetskog rata prodavao je ratne obveznice unutar War Writers Board te bio savjetnik vojnih institucija Sjedinjenih Američkih Država za iseljenike. Suosnivač je United Comitee of South Slavic Americans 1943. u Clevelandu, čiji je bio predsjednik i urednik glasila *The Bulletin of the United Comitee of South-Slavic Americans* u New Yorku. Kao istaknuti slovenski iseljenik u Sjedinjenim Američkim Državama održavao je političke veze s hrvatskim iseljeničkim političarima (Z. Baloković, B. Radica, N. Gršković i F. Petrinović) te se zalagao za podržavanje Narodnooslobodilačkoga pokreta i stvaranje jugoslavenske države pod vodstvom Josipa Broza Tita. Nakon uspostave socijalističke Jugoslavije 1945. poticao je njezinu demokratizaciju, vanjskopolitičko pacifističko djelovanje u suradnji s drugim zemljama izvan hladnoratovskih blokova (kasnijih Nesvrstanih) te bolju gospodarsku suradnju sa Sjedinjenim Američkim Državama. Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja (John Anisfield Award, 1941. i dr.). Autor je djela *Laughing in the jungle* (New York 1932.), *My America* (New York 1938), *The eagle and the roots* (Garden City 1952.) i dr.

<https://alchetron.com/Louis-Adamic> (9. IV. 2021)

LIT.: I. Čizmić, M. Sopta, V. Šakić, *Iseljena Hrvatska*, Zagreb 2005; B. Radica, Oživljavanje Lousia Adamića, *Hrvatska revija*, 32(1982) 1(125).

A GUSTICH, Imre (Agustić, Augustić, Augustić, Augustich, Emerik, Mirko), novinar i pisac (Murski Petrovci, 29. 9. 1837. – Budimpešta, 17. 7. 1879.). Rođen je u plemićkoj obitelji koja je u Murskim Petrovcima imala kuriju koja stoji i danas. Šest razreda gimnazije završio je u Szombathelyju. Bio je ekonomski pristav kod grofa A. Száparyja u Murskoj Soboti i grofice Batthyány u Oroszlamosu kod Szegeda. Potom je službovao kao stenograf u Ugarskom saboru te je objavljivao članke o hrvatskim krajevima i gospodarstvu u mađarskim novinama *Vasárnapi Ujság*, *Szegedi Hirado* i dr.) te za *Magyar Ujság* izvještavao (1869.) iz Dalmacije, gdje je boravio za bune u Krivošijama. U Budimpešti je 1875.–1879. uređivao list *Prijátel*, isprva pisan mađarskom grafijom, a kasnije gajicom. Tu je objavio više naših narodnih pjesama i pripovijedaka, pisao novinske članke o hrvatskim krajevima i rodoljubne pjesme te prevodio poeziju i prozu. A. Trstenjak nazvao ga je vrsnim prosvjetiteljem i piscem prekomurskih Slovenaca, a I. Esih svjesnim hrvatskim rodoljubom. V. Novak je ukazao na njegove zasluge za razvijanje

A DAMIČ, Louis (Adamic; Alojz), kulturni in politični javni delavec, publicist (Blato, 23. 3. 1898–Milford, 5. 9. 1951). Osnovno šolo je začel v Blatu, končal pa v Ljubljani, kjer je obiskoval tudi gimnazijo. Leta 1913 se je izselil v New York, kjer je do 1916 delal v uredništvu slovenskega časopisa *Glas naroda*. Med letoma 1917 in 1920 je služil v ameriški vojski ter tako pridobil državljanstvo. Potem ko je opravljal različna fizična dela po različnih koncih Združenih držav Amerike, je začel z literarnim, prevajalskim in publicističnim delom, zaradi česar se je leta 1929 preselil v New York, kjer je pisal članke in študije o življenju ameriških Hrvatov, med katerimi je živel in delal (o življenju M. Vanke v *Cradle of life. The Story of Man's Beginnings*, New York 1936). Na začetku tridesetih je prepotoval Kraljevino Jugoslavijo, na osnovi česar je objavil delo *Native's return* (New York 1934), v katerem je ostro kritiziral jugoslovanski režim. V svojih poznejših in publicističnih delih je zastopal idejo enotnega ameriškega naroda, pri čemer je izpostavljал prispevek hrvaških izseljencev pri oblikovanju ameriške civilizacije. Med drugo svetovno vojno je prodajal vojne obveznice znotraj War Writers Bord in bil svetovalec vojaških institucij Združenih držav Amerike za priseljence. Bil je soustanovitelj United Comitee of South Slavic Americans leta 1943 v Clevelandu, ki ji je tudi predsedoval, ter urednik glasila *The Bulletin of the United Comitee of South-Slavic Americans* v New Yorku. Kot vodilni slovenski izseljenec v Združenih državah Amerike je vzdrževal politične stike s hrvaškimi izseljenskimi politiki (Z. Baloković, B. Radica, N. Gršković in F. Petrinović) ter si prizadeval za podporo narodnoosvobodilnemu boju in nastanek jugoslovanske države pod vodstvom Josipa Broza Tita. Po vzpostavitvi socialistične Jugoslavije leta 1945 je podpiral njeno demokratizacijo, zunanjepolitično pacifistično delovanje v sodelovanju z drugimi državami zunaj držav, vpletenih v hladno vojno (pozneje neuvrščeni) ter boljšo gospodarsko sodelovanje z Združenimi državami Amerike. Je prejemnik številnih nagrad in priznanj (John Anisfield Award, 1941, idr.). Avtor del *Laughing in the jungle* (New York 1932), *My America* (New York 1938), *The eagle and the roots* (Garden City 1952) idr.

LIT.: I. Čizmić, M. Sopta, V. Šakić, *Iseljena Hrvatska*, Zagreb 2005; B. Radica, Oživljanje Lousia Adamiča, *Hrvatska revija*, 32(1982) 1(125).

A GUSTICH, Imre (Agustić, Augustić, Augustić, Augustich, Emerik, Mirko), novinar in pisec (Murski Petrovci, 29. 9. 1837–Budimpešta, 17. 7. 1879). Rodil se je v plemiški družini, ki je v Murskih Petrovcih imela palačo, ki stoji še danes. Šest razredov gimnazije je končal v Szombathelyju. Bil je ekonomski adjunkt pri grofu A. Száparyja v Murski Soboti in grofici Batthyány v Oroszlamosu pri Szegedu. Potem je služboval kot stenograf v ogrskem parlamentu ter objavljал članke o hrvaških krajih in gospodarstvu v madžarskih časopisih (*Vasárnapi Ujság, Szegedi Hirado* idr.). Leta 1869 je za *Magyar Ujság* poročal iz Dalmacije, kjer je živel med vstajo v Krivošijah. V Budimpešti je med letoma 1875 in 1879 urejal časopis *Prijátel*, ki so ga najprej objavljali v madžarski pisavi, potem pa v gajici. V njem je objavil več hrvaških ljudskih pesmi in pripovedk, pisal časopisne članke o hrvaških krajih in domoljubne pesmi ter prevajal poezijo in prozo. Po mnenju A. Trstenjaka je odličen razsvetljenec in pisec prekmurskih Slovencev, I. Esih pa ga vidi kot zavednega hrvaškega domoljuba. V. Novak je opozoril na njegove zasluge pri prebujanju narodne zavesti med gradiščanskimi Hrvati. Nekaj časa je bil usmerjen domoljubno hrvaško. Uporabljal je psevdonim *Vas Borona*. Je avtor del *A polgári*

narodnoga duha u Gradišćanskim Hrvatima. Neko je vrijeme bio orijentiran rodoljubno hrvatski. Služio se pseudonimom *Vas Borona*. Autor je djela *A polgári házasság* (Pest 1868.), *Návuk vogrszkoga jezika za zacsetnike* (Buda-Pešt 1876.) i *Prirodopis s kepami za národne šole* (Buda-Pešt 1878.).

LIT.: A. Trstenjak, *Odlomek iz ogrskoslovenske književnosti. Spomen-cvijeće iz hrvatskih i slovenskih dubrava*, Zagreb 1900; F. Szedenich, *Naši pisci i književnost*, Sopron 191; V. Novak, *Izbor prekmurske književnosti*, Celje 1936; I. Esih (ie), Stota godišnjica rođenja zaslužnog ugarskog Hrvata, *Obzor*, 75(1937) 182; D. Detoni-Dujmić, Augustich, Imre, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983.

ANĐELKOVIĆ, Edmund (Engelman), veterinar (Mirna, 23. 11. 1873. – Zagreb, 11. 7. 1956.). Gimnaziju je pohađao u Novom Mestu, a 1896. diplomirao je na Veterinarskoj visokoj školi u Beču. Bio je kotarski veterinar u Otočcu (1897.–1919.) te županijski veterinar u Vukovaru (do 1929.). Od 1930. do umirovljenja 1932. bio je šef veterinarske službe Vardarske banovine u Skopju. Kao tajnik Gospodarskoga društva djelovao je na unapređenju stočarstva te je imao velike zasluge za podizanje naprednijeg stočarstva i obrađivanja zemlje u području Otočca u Lici. Isticao se u suzbijanju stočnih zaraza, posebice ovčjih boginja u Gackoj dolini i sakagije konja u Srijemskoj županiji te u unapređenju i organizaciji veterinarstva u tadašnjoj Vardarskoj banovini. Pisao je stručne i popularne članke iz područja unapređenja stočarstva, suzbijanja stočnih zaraza te iz ostalih područja veterinarstva u periodicima *Veterinarski vjesnik* i *Jugoslovenski veterinarski glasnik*.

LIT.: J. Badovinac, Anđelković, Edmund, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; M. D. Grmek, *Hrvatska medicinska bibliografija*, 2. Zagreb 1970; *Zaslužni veterinari Hrvatske*, Zagreb 1976.

ANIĆ, Jelka, biljna fiziologinja (Vuhred, 20. 4. 1921. – Zagreb, 17. 4. 2004.). Gimnaziju je završila 1939. u Celju, a iste je godine upisala Poljoprivredno-šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu gdje je diplomirala 1943. Godine 1943. izabrana je za asistenticu u Zavodu za pedologiju i ishranu bilja kod akademika Mihovila Gračanina. Doktorirala je 1956. tezom *Akumulacija bakra i njegova fiziološka aktivnost u tlima vinograda Hrvatske*. Od 1952. u svojstvu predavača obavljala je nastavu iz kolegija ishrana bilja, 1962. je izabrana za docenticu na istom predmetu, 1967. za izvanrednu profesoricu, a 1973. za redovnu profesoricu na Agronomskom fakultetu u Zagrebu. Predavala je i na Šumarskom fakultetu u Zagrebu. Predavala je kolegije Ishrana bilja, Fiziologija bilja, Sustav tlo-biljka i Ishrana šumskog drveća. Sudjelovala na više međunarodnih znanstvenih konferencija te je pozivana kao gost predavač na više europskih sveučilišta i instituta. Njezin znanstveni opus obuhvaća teme mikroelemenata, popravka plodnosti kiselih tla, istraživanje hranidbenog kapaciteta tla u Hrvatskoj i utjecaj poljoprivrede na zagađivanje voda i okoliša.

LIT.: I. Miljković, In memoriam prof. dr. sc. Jelka Anić, *Pomologia Croatica*, 10(2004) 1/4.

AUSEC, Zora, pedagoginja (Kobarid, 27. 7. 1902. – Celje, 28. 11. 1983.). Već u ranoj mladosti u obitelji je osjetila ljepotu glazbe i plesa, a tu je ljubav prema glazbi kasnije prenosila i na djecu u školama gdje je radila. Maturirala je 1923. godine u Tolminu, tada u sastavu Kraljevine Italije, u generaciji koja je bila oslobođena mature, a koja je jedina imala cijelo srednjoškolsko obrazovanje na slovenskome jeziku. Njezino prvo radno mjesto je bilo u Osnovnoj školi sv. Lucija pri Mostu na Soči. Zbog zalaganja za

házaság (Pest 1868), *Návuk vogrszkoga jezika za zacsetnike* (Buda-Pešt 1876) in *Prirodopis s kepami za národne šole* (Buda-Pešt 1878).

LIT.: A. Trstenjak, *Odlomek iz ogrskoslovenske književnosti. Spomen-cvieve iz hrvatskih i slovenskih dubrava*, Zagreb 1900; F. Szedenich, *Naši pisci i književnost*, Sopron 191; V. Novak, *Izbor prekmurske književnosti*, Celje 1936, I. Esih (ie), *Stota godišnjica rođenja zaslužnog ugarskog Hrvata, Obzor*, 75(1937) 182; D. Detoni-Dujmić, Augustich, Imre, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983.

A **NDĚLKOVIĆ, Edmund (Engelman)**, veterinar (Mirna, 23. 9. 1873–Zagreb, 11. 7. 1956). Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, leta 1896 pa diplomiral na Visoki veterinarski šoli na Dunaju. Bil je okrajni veterinar v Otočcu (1897–1919) ter županijski veterinar v Vukovarju (do 1929). Od leta 1930 do upokojitve leta 1932 je bil vodja veterinarske službe Vardarske banovine v Skopju. Kot tajnik gospodarskega društva si je prizadeval za razvoj živinoreje in je imel velike zasluge za razvoj naprednejše živinoreje in poljedelstva na območju Otočca v Liki. Izstopal pri zatiranju živinorejskih okužb, posebej ovčje okužbe v Gacki dolini in konjske smrkavosti v Sremski županiji, ter pri razvoju in organizaciji veterine v tedanji Vardarski banovini. Pisal je strokovne in poljudnoznanstvene članke s področja razvoja živinoreje, zatiranja okužb pri živini ter z ostalih področij veterine v periodičnih publikacijah *Veterinarski vjesnik* in *Jugoslovenski veterinarski glasnik*.

LIT.: J. Badovinac, Anđelković, Edmund, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; M. D. Grmek, *Hrvatska medicinska bibliografija*, 2. Zagreb 1970; *Zaslужni veterinari Hrvatske*, Zagreb 1976.

A **NIĆ, Jelka**, rastlinska fiziologinja (Vuhred, 20. 4. 1921–Zagreb, 17. 4. 2004). Gimnazijo je končala 1939 v Celju in se istega leta vpisala na Kmetijsko-gozdarsko fakulteto Univerze v Zagrebu, na kateri je leta 1943 diplomirala. Istega leta je bila izbrana za asistentko v Zavodu za pedologijo in prehrano rastlin pri akademiku Mihovilu Gračaninu. Doktorirala je 1956 s temo *Akumulacija bakra in njegova fiziološka aktivnost v tleh vinogradov Hrvaškem*. Od leta 1952 je bila s statusom predavateljice nosilka kolegija prehrana rastlin, 1962 je bila izvoljena v naziv docentka za isti predmet, 1967 v naziv izredna profesorica, leta 1973 je postala redna profesorica na Fakulteti za agronomijo Univerze v Zagrebu. Predavala je tudi na Fakulteti za gozdarstvo Univerze v Zagrebu. Bila je nosilka predmetov prehrana rastlin, fiziologija rastlin, sistem tla-rastlina in prehrana gozdnega drevja. Sodelovala je na več mednarodnih znanstvenih konferencah in bila kot gostujoča predavateljica povabljen na več evropskih univerz in inštitutov. Njen znanstveni opus zajema teme mikroelementov, izboljšanje plodnosti kislih tal, raziskovanje hranilne kapacitete tal na Hrvaškem in vpliv kmetijstva na onesnaževanje tal in okolja.

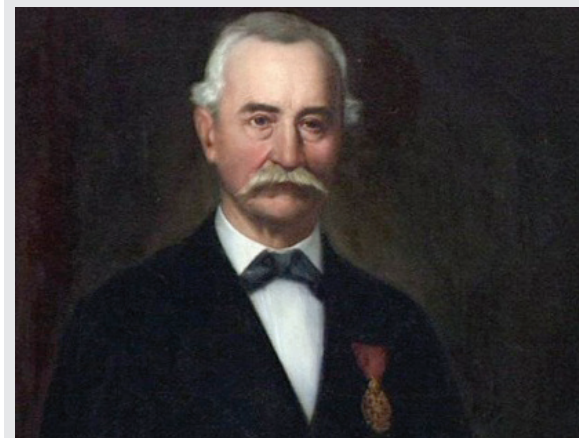
LIT.: I. Miljković, In memoriam prof. dr. sc. Jelka Anić, *Pomologia Croatica*, 10(2004) 1/4.

A **USEC, Zora**, pedagoginja (Kobarid, 27. 7. 1902–Celje, 28. 11. 1983). Že v rani mladosti je v družini začutila lepoto glasbe in plesa ter svojo ljubezen do glasbe pozneje prenašala tudi na otroke v šolah, v katerih je poučevala. Maturirala je leta 1932 v Tolminu, ki je bil tedaj pod oblastjo Kraljevine Italije, v generaciji, ki je bila oproščena mature in ki je bila edina, katere celotno srednješolsko izobraževanje je potekalo v slovenščini. Njeno prvo delovno mesto je bilo v Osnovni šoli sv. Lucije

očuvanje slovenskoga jezika, po kazni je premještena u Lokovec nad Kanalom. Za vrijeme službovanja u Kraljevini Italiji bila je članica Učiteljskog pjevačkog zbora. Ubrzo je dobila otkaz i prijetio joj je premještaj u udaljene krajeve Italije te je 1926. godine prebjegla u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca. Nakon toga neko je vrijeme radila u mjestu Telče, a 1929. godine otišla je u Beograd, gdje je nastavila s prosvjetnim i kulturno-umjetničkim radom. Od 1938. je živjela u Mariboru, gdje se uključila u djelovanje različitih kulturnih društava. Godine 1941. cijela je obitelj iseljena u Novo Mesto, gdje se povezala s Osvobodilno Fronto. Nakon kapitulacije Italije obitelj je otišla u partizane. Poslije Drugoga svjetskog rata djelovala je u Trstu kao načelnica socijalne opskrbe pri Pokrajinskom narodnom odboru za Trst i Slovensko primorje do 1946. godine. Bavila se obnavljanjem kulturno-prosvjetnog života, otvaranjem škola, tumačila je socijalnu politiku Jugoslavije, organizirala je domove za djecu i starce, brinula se za žrtve fašističkoga terora te za obitelji boraca i povratnika. Od lipnja 1946. godine punih 37 godina živjela je i djelovala u Rijeci kao učiteljica hrvatskoga jezika u Talijanskoj školi. U svojem radu razvila je prisne odnose s mnogim važnim osobama svoga vremena te je vodila bogatu korespondenciju, što je bio uobičajen način onovremene komunikacije. Na taj je način dogovarala i organizirala različite događaje koji su obilježili djelatnost Slovenskoga doma u Rijeci. U Slovenskom domu KPD »Bazovica«, koji je osnovala, okupljala je mlade ljude i intenzivno je radila s njima. Njegovala je prijateljstvo s Ivanom Regentom, Anom Krasnom-Praček, Francom Rapotecom, Tončkom Marolt i mnogima drugima. Pokopana je u obiteljskoj grobnici na groblju u Ljubljani.

LIT.: B. Riman, Riječka Slovenka Zora Ausec i Slovenci u Rijeci nakon 1945. godine. 'Bratski narod' ili nacionalna manjina u: *Intelektualci i rat 1939.–1947.*, Zbornik radova s Desničinih susreta 2012, 2. Zagreb 2013.

BADL, Jakov, poduzetnik (?, 1803. – Krapinske Toplice, 30. 8. 1884.). Podrijetlom je iz Štajerske. Godine 1857. kupio je zemljište s termalnim vrelima u dolini Kosteljine u Krapinskim Toplicama te je 1862. počeo uređivati moderno lječilište. Navodno je obolio od artritisa i išijasa te svoje tegobe izliječio u Krapinskim toplicama. Iako se termalna voda koristila još od rimskog doba, u 19. st. bilo je podignuto nekoliko improviziranih daščara. Stoga je sagradio Kupališni dom s dvoranama, kupališnim napravama i sobama za konačenje (na zgradi stoji natpis: *Na čast domovine i korist čovječanstva*), počeo uređivati park, šetalište i aleje. Izgrađene su nove kupelji (Jakobova, Marijina i Pučka kupelj). Pored njih izgrađeni su hotel, lječilište, restoran (Bellevue). Iznad naselja nalazi se Badlov mauzolej (arhitektura historicizma) na kojemu su uklesane godine 1803.–1884. Njegova nastojanja nastavili su njegovi nasljednici (do 1902. upravljao je poduzećem njegov sin Vatroslav). Krapinske Toplice bile su vlasništvo obitelji do 1918. U toplicama su bile dvije gostionice *K zlatnom jelenu* u vlasništvu grofice Keglević i *K zlatnom janjetu* u Badlovom vlasništvu. U Krapinskim Toplicama se od 2012. održava i kulturno-turistička manifestacija *BadlFest* koja ima kulturni, gastronomski i zabavni karakter.

<https://www.sbk.hr/KT/povijest-bolnice/>
(23. III. 2021)

LIT.: Z. Šenoa, Badl, Jakob, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; Gj. Szabo, *Kroz Hrvatsko Zagorje*, Zagreb 1940; A. Kozina, *Krapina i okolica kroz stoljeća*, Krapina-Varaždin 1960; A. Horvat, *Pregled spomenika kulture područja općine Zabok, Kaj*, 12(1980) 1.

(danes Most na Soči). Zaradi svojih prizadevanj za ohranitev slovenskega jezika je bila premeščena v Lokovec nad Kanalom. V času službovanja v Kraljevini Italiji je bila članica učiteljskega pevskega zbora. Kmalu je dobila odpoved in ji je grozila premestitev v oddaljene kraje Italije, zato je leta 1926 prebegnila v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Potem je nekaj časa delala v kraju Telče, leta 1929 pa je odšla v Beograd, kjer je nadaljevala s prosvetnim in kulturno-umetniškim delom. Od leta 1938 je živela v Mariboru, kjer se je vključila v delovanje različnih kulturnih društev. Leta 1941 je bila cela družina izseljena v Novo mesto, kjer se je pridružila Osvobodilni fronti. Po kapitulaciji Italije je odšla v partizane. Po drugi svetovni vojni je do 1946 v Trstu delovala kot načelnica za socialno oskrbo Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko primorje in Trst. Posvečala se je oživitvi kulturno-prosvetnega življenja, odpiranju šol, predavala o socialni politiki Jugoslavije, organizirala je delovanje domov za otroke in starejše, skrbela za žrtve fašističnega terorja in za družine partizanov in povratnikov. Od junija 1946 je celih 37 let živela in delovala na Reki kot učiteljica hrvaščine v italijanski šoli. Pri svojem delu je razvila pristne odnose s številnimi pomembnimi osebami svojega časa in vodila bogato korespondenco, kar je bil običajen način tedanje komunikacije. Tako se je dogovarjala o različnih dogodkih, s katerimi so obeleževali dejavnost Slovenskega doma na Reki, in jih tudi organizirala. V Slovenskem domu KPD Bazovica, ki ga je ustanovila, je zbirala mlade ljudi in intenzivno delala z njimi. Negovala je prijateljstvo z Ivanom Regentom, Ano Krasna Praček, Francetom Rapotcem, Tončko Marolt in številnimi drugimi. Pokopana pa je v družinski grobnici na pokopališču v Ljubljani.

LIT.: B. Riman, Riječka Slovenka Zora Ausec i Slovenci u Rijeci nakon 1945. godine, „Bratski narod“ ili nacionalna manjina v: *Intelektualci i rat 1939.–1947.*, Zbornik prispevkov z Desničinih srečanj 2012, 2. Zagreb 2013.

BADL, Jakov, podjetnik (?, 1803–Krapinske Toplice, 30. 8. 1884). Po poreklu je iz Štajerske. Leta 1857 je kupil zemljišče s termalnimi vreli v dolini Kosteljine v Krapinskih Toplicah in začel leta 1862 urejati moderno zdravilišče. Menda je zbolel za artritiso in išiasom in svoje tegobe pozdravil v Krapinskih Toplicah. Čeprav so termalno vodo uporabljali že v rimskih časih, je bilo v 19. stoletju zgrajenih nekaj improviziranih lesenih poslopij. Zato je postavil Kopališki dom z dvoranami, kopališkimi napravami in sobami za prenočevanje (na zgradbi je napis: *V čast domovine in v korist človeštva*), začel je urejati park, sprehajališče in drevorede. Postavili so nova kopališča (Jakobovo, Marijino in Ljudsko kopališče). Ob njih so zgradili hotel, zdravilišče, restavracija (Bellevue). Nad naseljem je Badlov mavzolej (arhitektura historicizma), na katerem je vklesana letnica 1803–1884. Badlova prizadevanja so nadaljevali njegovi nasledniki (do leta 1902 je podjetje upravljal njegov sin Vatroslav). Krapinske Toplice so bile v družinski lasti do leta 1918. V toplicah sta bili dve gostilnici *Pri zlatem jelenu* v lasti grofice Keglević in *Pri zlatem jagnjetu* v Badlovi lasti. V Krapinskih Toplicah od leta 2021 poteka tudi kulturno-turistična prireditev *BadlFest* s kulturnimi, kulinaricnimi in zabavnimi vsebinami.

LIT.: Z. Šenoa, Badl, Jakob, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; Gj. Szabo, *Kroz Hrvatsko Zagorje*, Zagreb 1940; A. Kozina, *Krapina i okolica kroz stoljeća*, Krapina–Varaždin 1960; A. Horvat, Pregled spomenika kulture područja općine Zabok, *Kaj*, 12(1980) 1.

BARLÈ, Janko, povjesničar, etnograf, glazbeni pisac (Budanje kraj Vipave, 12. 3. 1869. – Zagreb, 18. 2. 1941.). Sin učitelja Ivana. Osnovnu školu učio je u Podzemlju na Kupi, gimnaziju u Novom Mestu (1879.–1884), Karlovcu (1884.–1886.) i Zagrebu (1886.–1888.), gdje je završio Bogoslovni fakultet (1892.) te bio zaređen za svećenika (1892.). Glazbeno znanje stjecao je uz oca orguljaša te uz franjevca Hugolina Sattnera u Novom Mestu i Franju Vilhara Kalskog u Karlovcu, a kao član glazbenoga društva bogoslova *Vijenac* učio je svirati violinu. Bio je kapelan u Garešnici (1892.–1893.), a u Zagrebu najprije vjeroučitelj u Zavodu za gluhoonijemu djecu, zatim u nadbiskupijskoj kancelariji aktuar, bilježnik, arhivar i 1916.–1938. ravnatelj. Od 1904. je prebendar, od 1911. nadbiskupov tajnik, a od 1916. kanonik. Sudjelovao je u javnom i kulturnom životu kao član Društva hrvatskih književnika, predsjednik Cecilijina društva, potpredsjednik Hrvatskoga zemaljskog glazbenog zavoda, odbornik Filharmoničkog društva, a od 1921. bio je dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Bavio se beletristikom, crkvenom poviješću, poviješću zdravstva, etnografijom i napose historiografijom glazbe. U beletristici se ističe njegova ljubav prema prirodi povezana sa slovenskim i hrvatskim rodoljubljem. Već je kao srednjoškolac počeo pisati na slovenskom i hrvatskom jeziku pjesme, crtice, putopisne bilješke te osvrte na pojedine književnike i njihova djela, objavljujući ih u periodicima *Dolenjske novice*, *Slovan*, *Vrtec*, *Dom in svet*, *Angelček*, *Slovenske večernice*, *Slovenec*, *Koledar Družbe sv. Mohorja*, *Danica kalendar*, *Lovec*, *Jutro*, *Obitelj*, *Krijes*. Etnografske radove objavljivao je u *Letopisu Matice slovenske*, *Domoljubu* i *Slovenskom gospodar*. Povijesne publikacije o prošlosti Zagreba, Turopolja, Slavonije, Zagrebačke biskupije, hrvatskih pavlina, franjevaca i isusovaca objavljivao je u periodicima *Zgodovinski zbornik*, *Izvestja Muzejskoga društva za Kranjsko*, *Katolički list*, *Obzor*, *Prosvjeta*, *Vienac*, *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arhiva*, *Vitezović*, *Viestnik Hrvatskoga arheološkoga društva*, *Carniolia*, *Bogoslovna smotra*, *Nastavni vjesnik*, *Narodna starina*, *Narodna politika*, *Hrvatska straža*, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, *Pohod*, *Jugoslavenski istorijski časopis*, *Alma mater Croatica*, *Građa za povijest književnosti hrvatske*. Također je pisao priloge iz povijesti zdravstva koje je tiskao u listovima *Liječnički vjesnik*, *Farmaceutski vjesnik*, *Glas apotekarstva*, *Prijatelj narave*. Rasprave iz povijesti glazbe, muzikološke priloge i osvrte na glazbeni život objavljivao je u časopisima *Ljubljanski zvon*, *Sv. Cecilija*, *Pjevački vjesnik*, *Agramer Tagblatt*, *Narodne novine*, *Novine*, *Nova Evropa*. Bio je urednik Književnog društva Sv. Jeronima, a 1914.–1940. glazbenoga časopisa *Sv. Cecilija*. Služio se šiframa i pseudonimima: *-e*, *-e-*, *B.*, *-r-*, *Janko Podgorec* i *Janko Komar*. Autor je djela *Povijest župa i crkava zagrebačkih* (1–2. Zagreb 1896, 1899.), *Josip Juraj Strossmayer* (Zagreb 1900.), *Slike i uspomene sa sela* (Zagreb 1900.), *O zdravstvu staroga Zagreba* (Zagreb 1902.), *Zagrebački arhidjakoniat do 1642. godine* (Zagreb 1903.), *Ivan Krstitelj Tkalcic* (Zagreb 1905.), *Strossmayer* (Zagreb 1905.), *Popis župa u donjoj Slavoniji od 1660.* (Zagreb 1907.), *Biskup zagrebački grof Mirko Esterhazy* (Zagreb 1908.), *Ipavci. Prilog k zgodovini slovenske pesmi* (Ljubljana 1909.), *Slika sv. Kümmernisse u Velikoj Mlaci* (Zagreb 1909.), *Moj put na Volajsko jezero* (Zagreb 1910.), *Povijest turopoljskih župa* (Zagreb 1911.), *Naše dijecezanske*

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=5975> (14. III. 2021)

BARLÈ, Janko, zgodovinar, etnolog, glasbenik (Budanje v Vipavski dolini, 12. 3. 1869–Zagreb, 18. 2. 1941). Sin učitelja Ivana. Osnovno šolo je obiskoval v Podzemlju ob Kolpi, gimnazijo pa v Novem mestu (1879–1884), Karlovcu (1884–1886) in Zagrebu (1886–1888), kjer je končal študij bogoslovja (1892) in bil istega leta tudi posvečen v duhovnika. Glasbeno se je izobraževal pri očetu organistu in frančiškanih Hugolinu Sattnerja v Novem mestu in Franju Vilharja Kalskem v Karlovcu, kot član glasbenega društva bogoslovcev *Venec* se je učil igranja violine. Bil je kaplan v Garešnici (1892–1893), v Zagrebu pa najprej učitelj verouka v zavodu za gluhoneme otroke, potem pa v nadškofijski pisarni deloval kot aktuar, notar, arhivar ter med letoma 1916 in 1938 njen vodja. Od leta je bil 1904 prebendar, od 1911 nadškofov tajnik, od leta 1916 pa kanonik. V javnem in kulturnem življenju je sodeloval kot član Društva hrvaških književnikov, predsednik Cecilijanskega društva, podpredsednik Hrvaškega pokrajinskega glasbenega zavoda, odbornik Filharmonične družbe, od leta 1921 pa je bil dopisni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti. Ukvarjal se je z leposlovjem, cerkveno zgodovino, zgodovino zdravstva, etnologijo in predvsem z zgodovinopisjem glasbe. V leposlovju izstopa njegova ljubezen do narave, povezana s slovenskim in hrvaškim domoljubjem. Že kot dijak je tako v slovenščini kot hrvaščini pisal pesmi, črtice, potopisne beležke in poročal o posameznih pisateljih in njihovih delih ter svoje prispevke objavljali v časopisu *Dolenjske novice*, *Slovan*, *Vrtec*, *Dom in svet*, *Angelček*, *Slovenske večernice*, *Slovenec*, *Koledar Družbe sv. Mohorja*, *Danica kalendar*, *Lovec*, *Jutro*, *Obitelj*, *Krijes*. Etnološke prispevke je objavljali v *Letopisu Matice slovenske*, *Domoljubu* in *Slovenskom gospodarju*. Zgodovinske publikacije o preteklosti Zagreba, Turopolja, Slavonije, zagrebške škofije, hrvaških pavlincev, frančiškanov in jezuitov je objavljali v periodiki: *Zgodovinski zbornik*, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*, *Katolički list*, *Obzor*, *Prosvjeta*, *Vienac*, *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arhiva*, *Vitezović*, *Viestnik Hrvatskoga arheološkoga društva*, *Carniolia*, *Bogoslovska smotra*, *Nastavni vjesnik*, *Narodna starina*, *Narodna politika*, *Hrvatska straža*, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, *Pohod*, *Jugoslovanski istorijski časopis*, *Alma mater Croatica*, *Građa za povijest književnosti hrvatske*. Posvečal se je tudi zgodovini zdravstva, njegova dela so bila objavljena v časopisu *Liječnički vjesnik*, *Farmaceutski vjesnik*, *Glas apotekarstva*, *Prijatelj narave*. Razprave o zgodovini glasbe, muzikološke prispevke in preglede iz glasbenega življenja je objavljali v časopisih *Ljubljanski zvon*, *Sv. Cecilija*, *Pjevački vjesnik*, *Agramer Tagblatt*, *Narodne novine*, *Novine*, *Nova Evropa*. Bil je urednik Književnega društva Sv. Jeronima, med letoma 1914 in 1940 pa glasbenega lista *Sv. Cecilija*. Podpisoval se je s šiframi in psevdonimi: -e, -e-, B., -r-, Janko Podgorec in Janko Komar. Je avtor del *Povijest župa i crkava zagrebačkih* (1-2. Zagreb 1896, 1899), *Josip Juraj Strossmayer* (Zagreb 1900); *Slike i uspomene sa sela* (Zagreb 1900), *O zdravstvu staroga Zagreba* (Zagreb 1902), *Zagrebački arhidjkonat do 1642. godine* (Zagreb 1903), *Ivan Krstitelj Tkalcic* (Zagreb 1905), *Strossmayer* (Zagreb 1905), *Popis župa u donjoj Slavoniji od 1660* (Zagreb 1907), *Biskup zagrebački grof Mirko Esterhazy* (Zagreb 1908), *Ipavci. Prilog k zgodovini slovenske pesmi* (Ljubljana 1909), *Slika sv. Kümmerisse u Velikoj Mlaci* (Zagreb 1909), *Moj put na Volajsko jezero* (Zagreb 1910), *Povijest turopoljskih župa* (Zagreb 1911), *Naše dijecezanske sinode* (Zagreb 1913), *Crkvene pjesme o. Nikole Krajačevića* (Zagreb 1915), *Pavlinška pjesmarica iz godine 1644.* (Zagreb 1917), *Stari Zagreb* (Zagreb

sinode (Zagreb 1913.), *Crkvene pjesme o. Nikole Krajačevića* (Zagreb 1915.), *Pavlinška pjesmarica iz godine 1644.* (Zagreb 1917.), *Stari Zagreb* (Zagreb 1918.), *Prinosi slovenskim nazivima bilja* (Zagreb 1937.), *Dva pisma u vezi sa Stankom Vrazom* (Zagreb 1938.), *Prijevod slovenskih narodnih pjesama Hiacinta pl. Schulheima* (Zagreb 1938.).

LIT.: F. Gundrum Oriovčanin, O zdravstvu staroga Zagreba, *Hrvatska*, 1902; K. Dočkal, Janko Barlè, Povijest turopoljskih župa, *Bogoslovska smotra*, 2(1911); F. Dugan, Janko Barlè, *Ljetopis JAZU*, 1923, 37; J. Mantuani, Janko Barlè. Ob šestdesetletnici (s popisom Barlèovih radova na slovenskom jeziku), *Čas*, 23(1928–1929); L. Thaller, Janko Barlè prvi hrvatski medikohistoričar, *Novosti*, 23(1929) 73; I. Esih, Sedamdesetogodišnjica Janka Barlea. Njegov povjesnički i muzikološki rad, *Obzor*, 79(1939) 55; V. Bazala, Janko Barlè, *Liječnički vjesnik*, 63(1941); K. Dočkal, Msgr. Janko Barlè – nacrt života, *Sv. Cecilija*, 35(1941) 1/2; Isti, Bibliografija msgra Janka Barlèa, *Ibid.*, 3/4; 36(1942) 1; V. Möderndorfer, Narodopisec Janko Barlè, *Etnolog*, 14(1941); S. Premrl, Kanonik Janko Barlè, *Cerkveni glasbenik*, 64(1941) 5/6; K. Dočkal, Književni rad msgra Janka Barlèa u očima kritike, *Sv. Cecilija*, 36(1942) 2; Isti, Iz korespondencije msgra J. Barlèa, *Ibid.*, 3/4; M. Demović, Janko Barlè kao urednik Svete Cecilije, *Ibid.*, 52(1982) 2; M. Gavazzi, Spomeni na družbu Janka Barlèa, *Ibid.*; J. Kolarić, Život i djelo Janka Barlèa, *Ibid.*; F. E. Hoško, I. Špralja, Barlè, Janko, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; I. Slavec Gradišnik, Barlè, Janko (1869.–1941.), *Novi Slovenski biografski leksikon*, 2. Ljubljana 2017.

BAVEC, Josip, pisac i publicist (Ljubljana, 22. 3. 1876. – Pula, 7. 4. 1918.). U Ljubljani je završio osnovnu školu i prvi razred gimnazije, u Zagrebu je polazio klasičnu gimnaziju do šestog razreda, a sedmi i osmi u Nadbiskupskom liceju (1894.). Filozofski fakultet završio je u Zagrebu. Bio je nastavnik na nautičkoj školi u Bakru i gimnaziji u Rakovcu kod Karlovca (1899.–1903.). Zatim je otišao u Trst i radio kao privatni činovnik. Mobiliziran je 1914. u Puli, a 1915. radi kao novinar u pulskom *Hrvatskom listu*. U književnosti se javio pjesmom *Bog* i pripovijetkom *Dvije majke* (*Bršljan*, 1891.). Surađivao je u periodicima *Bršljan*, *Pobratim*, *Hrvatska*, *Nastavni vjesnik*, *Banovac*, *Narodna obrana*, *U pjesmi i priči* (antologija, Osijek 1906.), *Pošurice*, šaljivi prilog *Prosvjete* (1912. i 1913.). Pisao je i poučne članke iz prirodnih znanosti. Spominje se kao pisac humoreska i crtica iz narodnog života, koji vjerno opisuje priprosti hrvatski živalj (R. F. Magjer). Služio se pseudonimima i šiframa: *Milutin*, *M. Milković*, *Čiča Joso*; *B.*, *B. J.*

LIT.: R. F. Magjer, *U pjesmi i priči*, Osijek 1906; Isti, Iz književnog svijeta, *Narodna obrana*, 6(1907) 276; M. Kaminski, Bavec, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983.

BLAJ, Vitomir, etnolog (Maribor, 8. 11. 1937.). Osnovnu školu i gimnaziju pohađao je u Zagrebu, gdje je 1961. diplomirao etnologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Ondje je magistrirao 1966. tezom *Utemeljitelj hrvatske etnologije dr. Antun Radić*, a doktorirao 1979. tezom *Kulturni vrtići u Jugoslaviji i njihov etnološki okvir*. Radio je kao kustos gradskih muzeja (Varaždin 1961.–1964; Ptuj 1965.–1970.), zatim asistent, docent te od 1985. redoviti profesor etnologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu; od 2009. je profesor emeritus. Istražuje povijest etnološke misli, posebice u Hrvata, pučku pobožnost i vjerovanja, a zanima se i za mitološku pozadinu slavenskih običaja (*Hod kroz godinu*, 1998.). Bio je predsjednik Hrvatskoga etnološkog društva (1973.–1974.), član Nacionalnoga vijeća za visoko obrazovanje te različitih stručnih i znanstvenih udruženja (Hrvatskoga etnološkog društva, Hrvatskoga

<https://www.labin.com/vijesti/znanstveni-skup-sa-220-obljetnice-ukidanja-picanske-biskupije-rasa-nije-bila-granica-4703> (22. IV. 2021)

1918), *Prinosi slovenskim nazivima bilja* (Zagreb 1937), *Dva pisma u vezi sa Stankom Vrazom* (Zagreb 1938), *Prijevodi slovenskih narodnih pjesama Hiacinta pl. Schulheima* (Zagreb 1938).

LIT.: F. Gundrum Oriovčanin, Ozdravstvu staroga Zagreba, *Hrvatska*, 1902; K. Dočkal, Janko Barle, Povijest turopoljskih župa, *Bogoslovska smotra*, 2(1911); F. Dugan, Janko Barle, *Ljetopis JAZU*, 1923, 37; J. Mantuani, Janko Barle. Ob šestdesetletnici (s seznamov Barletovih del v slovenščini), *Čas*, 23(1928–1929); L. Thaller, Janko Barle, prvi hrvatski medikohistoričar, *Novosti*, 23(1929) 73; I. Esih, Sedamdesetogodišnjica Janka Barlea. Njegov povjesnički i muzikološki rad, *Obzor*, 79(1939) 55; V. Bazala, Janko Barle, *Liječnički vjesnik*, 63(1941); K. Dočkal, Msgr. Janko Barle – nacrt života, *Sv. Cecilija*, 35(1941) 1/2; Isti, Bibliografija msgra Janka Barlea, *Ibid.*, 3/4; 36(1942) 1; V. Möderndorfer, Narodopisec Janko Barle, *Etnolog*, 14 (1941). S. Premrl, Kanonik Janko Barle, *Cerkveni glasbenik*, 64(1941) 5/6; K. Dočkal, Književni rad msgra Janka Barlea u očima kritike, *Sv. Cecilija*, 36(1942) 2; Isti, Iz korespondencije msgra J. Barlea, *Ibid.*, 3/4; M. Demović, Janko Barle kao urednik Svete Cecilije, *Ibid.*, 52(1982) 2; M. Gavazzi, Spomeni na družbu Janka Barlea, *Ibid.*; J. Kolarić, Život i djelo Janka Barlea, *Ibid.*; F. E. Hoško, I. Špralja, Barle, Janko, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; I. Slavec Gradišnik, Barle, Janko (1869–1941), *Novi Slovenski biografski leksikon*, 2. Ljubljana 2017.

BAVEC, Josip, pisatelj in publicist (Ljubljana, 22. 3. 1876–Pulj, 7. 4. 1918). V Ljubljani je končal osnovno šolo in prvi letnik gimnazije, v Zagrebu se je do šestega letnika šolal na klasični gimnaziji, sedmi in osmi razred pa obiskoval v nadškofijskem liceju (1894). Diplomiral je na Filozofski fakulteti Univeze v Zagrebu. Bil je profesor na Pomorski šoli Bakar in na Kraljevi veliki realni gimnaziji v Rakovcu pri Karlovcu (1899–1903). Potem se je preselil v Trst in delal kot zasebni uradnik. Mobiliziran je bil 1914 v Pulju, leta 1915 pa je delal kot novinar pri puljskem *Hrvaškem listu*. V književnosti se je predstavil s pesmijo *Bog* in pripovedko *Dve materi* (*Bršljan*, 1891). Sodeloval je v časopisju *Bršljan*, *Pobratim*, *Hrvatska*, *Nastavni vjesnik*, *Banovac*, *Narodna obrana*, *U pjesmi i priči* (antologija, Osijek 1906), *Pošurice*, šaljivi prispevek *Prosvjete* (1912 in 1913). Pisal je tudi poučne člane o naravoslovnih temah. Omenjen je tudi kot pisec humoresk in črtic iz ljudskega življenja, v katerih zvesto opisuje preprosto hrvaško prebivalstvo (R. F. Magjer). Uporabljal je psevdonime in inicialke: *Milutin*, *M. Milković*, *Čiča Joso*; *B.*, *B. J.*

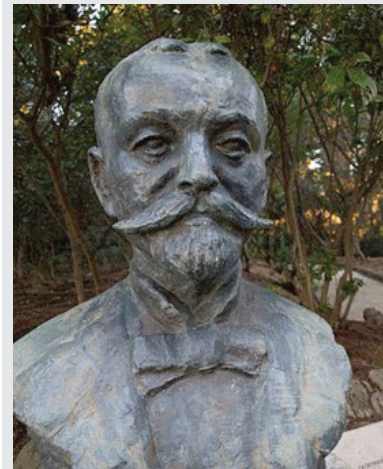
LIT.: R. F. Magjer, *U pjesmi i priči*, Osijek 1906; Isti, Iz književnog svieta, *Narodna obrana*, 6(1907) 276; M. Kaminski, Bavec, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983.

BELAJ, Vitomir, etnolog (Maribor, 8. 11. 1937). Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Zagrebu, kjer je leta 1961 na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu diplomiral iz etnologije. Leta 1966 je na isti fakulteti magistriral z nalogo *Utemeljitelj hrvatske etnologije dr. Anton Radić*, doktorat znanosti pa pridobil leta 1979 z nalogo *Kultni vrtci v Jugoslaviji in njihov etnološki okvir*. Najprej je bil zaposlen kot kustos v mestnem muzeju (Varaždin 1961–1964; Ptuj 1965–1970), potem asistent in docent, od leta 1985 pa kot profesor etnologije na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu. Leta 2009 so mu podelili naziv zaslužni profesor. Proučeval je zgodovino etnologije, še posebej pri Hrvatih, ljudsko pobožnost in verovanja, zanimalo ga tudi mitološko ozadje slovanskih navad in običajev (*Hod kroz godinu*, 1998). Bil je predsednik Hrvaškega etnološkega društva (1973/1974), član Narodnega sveta za visoko šolstvo ter različnih strokovnih in znanstvenih združenj (Hrvaškega etnološkega društva, Hrvaškega društva folkloristov, Hrvaške matice), v katerih je opravljal ali še opravlja različne funkcije. Je redni član Hrvaškega mariološkega inštituta, dopisni član Mednarodne papeške marijanske akademije in član Mednarodnega združenja etnoloških in antropoloških znanosti (IUAES). Deluje tudi kot član uredniških

društva folklorista, Matice hrvatske) u kojima je obnašao ili obnaša razne funkcije. Redoviti je član Hrvatskoga mariološkoga instituta, dopisni član Papinske međunarodne marijanske akademije, te član Međunarodnog udruženja etnoloških i antropoloških znanosti (IUAES). Član je uredničkih savjeta časopisa *Narodna umjetnost* i *Ethnologia Slovaca et Slavica*, te osnivač i glavni urednik časopisa *Studia ethnologica Croatica*. Dekan je Teološkog fakulteta Matija Vlačić Ilirik u Zagrebu. Proučavao je veze hrvatske, slovačke i slovenske etnologije te napisao nekoliko pregleda povijesti hrvatske etnologije. Područje njegova znanstvenoga rada je istraživanje narodnih običaja i povijesti etnologije, o čemu je objavio više radova u periodicima *Etnološki pregled*, *Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin*, *Tednik*, *Naš dom*, *Slovenski etnograf*, *Narodna umjetnost*, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, *Narodno stvaralaštvo – Folklor*, *Traditiones*, *Gradišće*, kalendar, *Ethnologia Slavica*, *Etnološka tribina*, *Etnološka istraživanja*, u zborniku *Poetovio — Ptuj 69–1969*, *Zbornik razprav ob tisočdevetstoletnici* (Maribor 1969.) i u djelu *Toward a Science of Man, Essays in the History of Anthropology* (Hag–Pariz 1975; pod naslovom: *Modern Theoretical Views of a Croatian Ethnologist of the Late Nineteenth Century*, Antun Radić 1868.–1919.). Dobitnik je Godišnje Državne nagrade za znanost Republike Hrvatske (1998.), Velikog priznanja Filozofskoga fakulteta u Ljubljani (1999.) i Nagrade *Milovan Gavazzi* za životno djelo Hrvatskoga etnološkog društva (2006.).

LIT.: Z. Šimunović-Petrić, Belaj, Vitomir, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; T. Petrović Leš (ur.), *Etnolog Vitomir Belaj. Zbornik radova povodom 70. rođendana Vitomira Belaja*, Zagreb 2009.

BELIA, Pravdoje (Belija, Belja, Justus), šumarski stručnjak (Male Žablje kraj Ajdovščine, 2. 11. 1853. – Rab, 15. 7. 1923.). Nakon završene Deželne kmetijske šole u Gorici (1878.), studirao je i 1882. diplomirao šumarstvo na Gospodarsko-šumarskom učilištu u Križevcima. Zaposlio se u Drnišu, no oko 1887. godine prelazi u Rab, gdje do umirovljenja 1920. radi kao općinski nadšumar. Ondje 1890. počinje pošumljivanjem gologa krša. Današnja park-šuma Komrčar, neposredno uz grad Rab, šume Frkanj, Suha Punta, Kalifront, kao i mnoge druge pošumljene površine na Rabu rezultat su njegova rada. Bavio se i floristikom te je surađivao s Dragutinom Hircem. Na njegovu inicijativu osnovana je rapska gradska limena glazba, kojoj je bio prvi predsjednik. Godine 1924. podignuta mu je u Komrčaru spomen-ploča, a o 50. godišnjici smrti postavljena je bista (1974.).

<https://www.cro-eu.com/forum/index.php?topic=349.0> (19. IV. 2021)

LIT.: B. Nikšić, Jedna stogodišnjica, *Šumarski list*, 77(1953) 12; J. Šimičić, Đ. Rauš, Otkrivanje spomen biste šumaru Pravdoju Beliju na Rabu 16. XI 1974, *Ibid.*, 98(1974) 12; O. Piškorić, Belia, Pravdoje, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983.

BENČIĆ, Dušan, geodet, optičar (Šalovci, 29. 7. 1921. – Zagreb, 30. 9. 2010.). U Zagrebu završio osnovnu školu i gimnaziju (1939.), a diplomirao na Geodetsko-kulturno-tehničkom odjelu Tehničkog fakulteta (1947.). Najprije je radio u Gradskom geodetskom zavodu u Zagrebu, a 1949. dodijeljen je Geodetskoj upravi Narodne Republike Crne Gore u okviru stručne pomoći. Nakon povratka upisao je Prirodoslovno-matematički fakultet, gdje je studirao eksperimentalnu fiziku te apsolvirao 1954. Godine 1950. postao je profesor stručnih predmeta na Optičkoj školi u Zagrebu, a

svetov revij *Narodna umjetnost* in *Ethnologia Slovaca et Slavica*. Bil je ustanovitelj in glavni urednik znanstvenega časopisa *Studia ethnologica Croatica*. Je dekan Teološke fakultete Matija Vlačića Ilirika v Zagrebu. Proučeval je vezi med hrvaško, slovaško in slovensko etnologijo ter napisal več zgodovinskih pregledov hrvaške etnologije. Področji njegovega znanstvenega dela sta raziskovanje ljudskih običajev in zgodovina etnologije, o čemer je objavil več del v časopisju *Etnološki pregled*, *Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin*, *Tednik*, *Naš dom*, *Slovenski etnograf*, *Narodna umjetnost*, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, *Narodno stvaralaštvo – Folklor*, *Traditiones*, *Gradišće*, kalendar, *Ethnologia Slavica*, *Etnološka tribina*, *Etnološka istraživanja*, v zborniku *Poetovio – Ptuj: 69–1969*, *Zbornik razprav ob tisočdevetstoletnici* (Maribor 1969), in v delu *Toward a Science of Man, Essays in the History of Anthropology* (Hag–Pariz 1975); z naslovom: *Modern Theoretical Views of a Croatian Ethnologist of the Late Nineteenth Century*, Antun Radić 1868–1919). Je prejemnik letne državne nagrade za znanost Republike Hrvaške (1998), velike zlate plakete Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (1999) in nagrade za življenjsko delo *Milovan Gavazzi* Hrvaškega etnološkega društva (2006).

LIT.: Z. Šimunović-Petrić, Belaj, Vitomir, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; T. Petrović Leš (ur.), *Etnolog Vitomir Belaj. Zbornik radova povodom 70. rođendana Vitomira Belaja*, Zagreb 2009.

BELIA, Pravdoje (Belija, Belja, Justus), gozdarski strokovnjak (Male Žablje v občini Ajdovščine, 2. 11. 1853–Rab, 15. 7. 1923). Po opravljeni deželni kmetijski šoli v Gorici (1878) je študiral gozdarstvo in leta 1882 diplomiral na Kraljevem gospodarskem in gozdarskem učilišču v Križevcih. Zaposlil se je najprej v Drnišu, potem pa se okoli leta 1887 premesti na Rab, kjer je do upokojitve delal kot občinski nadgozdar. Tam je leta 1890 začel s pogozdovanjem golega kršja. Današnji gozdni park Komrčar nedaleč stran od mestnega jedra Raba, gozdovi Frkanj, Suha Punta, Kalifront kot tudi številne druge pogozdene površine na Rabu so plod njegova dela. Ukvarjal se je tudi s floristiko in sodeloval z Dragutinom Hircem. Na njegovo pobudo je nastala mestna godba na pihala, katere prvi predsednik je bil. Leta 1924 so v Komrčarju odkrili njegovo spominsko ploščo, ob 50. obletnici smrti pa postavili doprsni kip (1974).

LIT.: B. Nikšić, Jedna stogodišnjica, *Šumarski list*, 77(1953) 12; J. Šimičić, Đ. Rauš, Otkrivanje spomen biste šumaru Pravdoju Beliju na Rabu 16. XI 1974., *Ibid.*, 98(1974) 12; O. Piškorić, Belia, Pravdoje, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983.

https://hr.wikipedia.org/wiki/Du%C5%A1an_Ben%C4%8Di%C4%87#/media/Datoteka:Ben%C4%8Di%C4%87.png
(8. VI. 2021)

BENČIĆ, Dušan, geodet, optik (Šalovci, 29. 7. 1921–Zagreb, 30. 9. 2010). V Zagrebu je končal osnovno šolo in gimnazijo (1939) ter diplomiral na Geodetsko-kulturnem-tehniškem oddelku Tehniške fakultete Univerze v Zagrebu (1947). Najprej je bil zaposlen na Mestnem geodetskem zavodu v Zagrebu, potem pa leta 1949 premeščen na Geodetsko upravo Narodne republike Črne gore v okviru strokovne pomoči. Po vrnitvi se je vpisal na Naravoslovno-matematično fakulteto, na kateri je študiral eksperimentalno fiziko, in absolvirал 1954. Leta 1950 je postal profesor strokovnih predmetov na Optični šoli v Zagrebu, tri leta pozneje pa se je zaposlil v optični industriji *Ghetaldus*, kjer je vodil laboratorij za merjenje in oddelek kontrole. Leta 1955 je bil izbran za asistenta na Arhitekturno-gradbeni-geodetski fakulteti Univerze v Zagrebu, leta 1962 za docenta, 1971 za izrednega ter 1980 za rednega

1953. prelazi u optičku industriju *Ghetaldus*, gdje vodi mjerni laboratorij i odjel kontrole. God. 1955. izabran je za asistenta na Arhitektonsko-građevinsko-geodetskom fakultetu u Zagrebu, 1962. za docenta, 1971. za izvanrednog te 1980. za redovitog profesora. Godine 1979. doktorirao je tezom o teoriji subjektivnih optičkih instrumenata primijenjenih u mjernoj tehnici. Pri fakultetu je osnovao laboratorij za ispitivanje i kontrolu geodetskih instrumenata i pribora, koji je poslije prerastao u suvremeno opremljenu jedinicu Geodetskoga zavoda. Na fakultetu je u dva mandata bio i dekan. U stručnom i znanstvenom radu posvećuje se primijenjenoj optici i instrumentalnoj mjernoj tehnici te je na tom području objavio više radovima u periodicima *Geodetski list*, *Acta ophtalmologica Yugoslavica*. Bio je suradnik *Tehničke enciklopedije*. Sudjelovao je u radu znanstvenih skupova iz područja geodezije i optike u zemlji i inozemstvu (Sarajevo 1968., Mostar 1974., Dresden 1976. i dr.). Autor je djela *Osnovne optičke pojave i njihova primjena* (Zagreb 1956.), *Geodetski instrumenti* (1–2. Zagreb 1971, 1973.), *Prilog teoriji subjektivnih optičkih instrumenata primijenjenih u mjernoj tehnici* (Zagreb 1979.).

LIT.: N. Čubranić, Benčić, Dušan, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; N. Solarić, Đ. Barković, M. Zrinjski, (Nekrolog), *Godišnjak Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, 2010–2011.

BENIGAR, Franc Matija (Franjo, Aleš; Pen Lin Gan), teolog i misionar (Zagreb, 28. 1. 1893. – Rim, 1. 11. 1988.). Slovenskoga je podrijetla. Godine 1907. stupio je u franjevačku provinciju sv. Ćirila i Metoda. Gimnaziju i filozofiju završio u Varaždinu (1908.–1911.), teologiju u Paderbornu (1911.–1915.), a zatim radio kao nastavnik njemačkoga jezika u Varaždinu (1915.–1918.). Studirao (1920.–1923.) i doktorirao (1923.) na Istituto pontificio orientale u Rimu. Nakon povratka u Zagreb radi kao odgojitelj studenata teologije (1924.–1927.) i urednik dječjeg časopisa *Andeo Čuvar*. Godine 1929. odlazi u Kinu i postaje odgojitelj kineskih franjevačkih pripravnika te profesor na regionalnoj bogoslovnoj školi u Hankouu. Napustivši Kinu 1954. (kad su bili prognani svi strani misionari) nastanjuje se u Rimu. Od 1955. do 1966. bio je odgojitelj i predavač na franjevačkom sveučilištu Antonianumu. Autor je djela *U domovini Isusa Krista* (Zagreb 2005.), *Sveto Evanđelje po Luki* (Zagreb 2013.), *Sveto Evanđelje po Marku* (Zagreb 2011.), *Sveto Evanđelje po Mateju* (Zagreb 2014.), *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal* (Rim 1974.). Posmrtno mu je izašao izbor iz pisama *P. Alessio Benigar ofm – un' autobiografija postuma* (Rim 1993.). Rimski vikarijat izdao je 1995. proglas o početku crkvenoga procesa za ispitivanje njegove svetosti.

LIT.: B. Duda, *Aleksa Benigar franjevac-misionar (1893.–1988.)*, *Kratki životopis*, Zagreb 1995; M. Sgarbossa, *Zagrepčanin Aleksa Benigar, franjevac misionar u Kini*, Zagreb 2002.

BENIGAR, Ivan (Janez), pedagog (Trnovo kraj Ilirske Bistrice, 29. 1. 1845. – Radeče, 24. 12. 1920.). Do jedanaeste godine bio je pastir, potom pohađa osnovnu školu u rodnom mjestu, gimnaziju u Ljubljani, Rijeci, Karlovcu i Zagrebu (1863.–1867.). Studij matematike i fizike završio je u Beču, gdje je položio profesorski ispit. Od 1872. bio je učitelj u Vinkovcima, od 1876. do umirovljenja 1914. profesor matematike i fizike u zagrebačkoj gornjogradskoj gimnaziji. Predavao je i na katoličkom sjemeništu, graditeljskoj školi, poštanskim i učiteljskim tečajevima. Objavio je radove *Počela teorije o razvoju topline (Izveštaj vinkovačke gimnazije za 1872./1873.)* te *Osnutak i razvitak physicalnoga*

profesorja. Leta 1979 je doktoriral s temo o teoriji subjektivnih optičnih instrumentov, uporabljenih v merilni tehniki. V sklopu fakultete je osnoval laboratorij za proučevanje in kontrolo geodetskih instrumentov in naprav, ki se je s časoma razvil v sodobno opremljeno enoto geodetskega zavoda. Na fakulteti je bil dva mandata tudi dekan. V svojem strokovnem in znanstvenem delu se je posvečal uporabni optiki in instrumentalni merilni tehniki, zato je o teh temah objavil več prispevkov v časopisju *Geodetski list*, *Acta ophtalmologica Yugoslavica*. Bil je sodelavec *Tehniške enciklopedije*. Udeleževal se je znanstvenih simpozijev s področja geodezije in optike doma in v tujini (Sarajevo 1968, Mostar 1974, Dresden 1976, in dr.). Je avtor del *Osnovne optičke pojave i njihova primjena* (Zagreb 1956), *Geodetski instrumenti* (1–2. Zagreb 1971, 1973), *Prilog teoriji subjektivnih optičkih instrumenata primijenjenih u mjernoj tehnici* (Zagreb 1979).

LIT.: N. Čubranić, Benčić, Dušan, *Hrvatski biograski leksikon*, 1. Zagreb 1983; N. Solarić, Đ. Barković, M. Zrinski, (Nekrolog), *Godišnjak Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, 2010–2011.

BENIGAR, Franc Matija (Franjo; Aleš; Pen Lin Gan), teolog in misijonar (Zagreb, 28. 1. 1893–Rim, 1. 11. 1988). Slovenskega rodu. Leta 1907 je vstopil v frančiškansko provinco sv. Cirila in Metoda. Gimnazijo in filozofijo je končal v Varaždinu (1908–1911), teologijo v Paderbornu (1911–1915), potem pa je delal kot učitelj nemščine v Varaždinu (1915–1918). Študiral (1920–1923) in doktoriral (1923) na Istituto pontificio orientale v Rimu. Po vrnitvi v Zagreb je deloval kot vzgojitelj študentov teologije (1924–1927) in urednik otroškega časopisa *Anđeo Čuvar*. Leta 1929 je odšel na Kitajsko in postal vzgojitelj kitajskih frančiškanskih pripravnikov ter profesor na regijski teološki šoli v Hankovu. Potem ko je leta 1954 zapustil Kitajsko (ko so bili pregnani vsi tuji misijonarji), se naseli v Rimu. Med letoma 1955 in 1966 je bil vzgojitelj in predavatelj na frančiškanski univerzi Antonianum. Napisal je dela *U domovini Isusa Krista* (Zagreb 2005), *Sveto Evanđelje po Luki* (Zagreb 2013), *Sveto Evanđelje po Marku* (Zagreb 2011), *Sveto Evanđelje po Mateju* (Zagreb 2014), *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal* (Rim 1974). Poshumno je izšel izbor njegovih pisem *P. Alessio Benigar ofm – un'autobiografia postuma* (Rim 1993). Rimski vikariat je leta 1995 izdal razglas o začetku cerkvenega procesa za ugotavljanje njegove svetosti.

LIT.: B. Duda, *Aleksa Benigar franjevac-misionar (1893.–1988.)*, *Kratki životopis*, Zagreb 1995; M. Sgarbossa, *Zagrepčanin Aleksa Benigar, franjevac misionar u Kini*, Zagreb 2002.

BENIGAR, Ivan (Janez), pedagog (Trnovo pri Ilirski Bistrici, 29. 1. 1845–Radeče, 24. 12. 1920). Do enajstega leta je bil pastir, potem je v rojstnem kraju obiskoval osnovno šolo, gimnazijo pa v Ljubljani, na Reki, v Karlovcu in Zagrebu (1863–1867). Študij matematike in fizike je končal na Dunaju, kjer je opravil profesorski izpit. Od leta 1872 je bil učitelj v Vinkovcih, od 1876 pa do upokojitve leta 1914 pa profesor matematike in fizike na Gornjegradski gimnaziji v Zagrebu. Predaval je tudi na katoliškem semenišču, gradbeni šoli, tečajih za poštarje in učitelje. Objavil je dela *Počela teorije o razvoju topline (Izvestje vinkovske gimnazije za 1872/1873)* te *Osnutak i razvitak physicalnoga cabinetu na Kr. gimnaziji zagrebačkoj od 1850./1851. do 1884. (Izvestje Kr. velike gimnazije v Zagrebu 1884/1885)*. – Že kot dijak je bil slovensko in slovansko usmerjen (kot sedmošolec je bil 1866 naročnik *Slovenskega glasnika*), na kar je vplival tudi njegov starejši brat Andrej. Kot študent je bil leta 1869 eden od pobudnikov dunajske

cabineta na Kr. gimnaziji zagrebačkoj od 1850./1851. do 1884. (Izvjješće Kr. velike gimnazije u Zagrebu 1884./1885). — Već kao student bio je slovenske i slavenske orijentacije (kao sedmoškolac bio je pretplatnik *Slovenskoga glasnika* 1866.), na što je utjecao i njegov stariji brat Andrej. Kao student 1869. godine bio je jedan od pokretača stvaranja bečke *Slovenije*, a bio je i blizak ilirizmu i slavizmu općenito. Podržavao je slavenske udruge (bio je među zagrebačkim članovima Matice Slovenske) i bio je povezan s hrvatskim (August Šenoa, Adolf Veber Tkalčević) i slovenskim intelektualcima (Janez Trdina). Među njegovim učenicima bili su i Antun Gustav Matoš, Miroslav Krleža, Alojzije Stepinac i Mileva Marić, kasnije supruga Alberta Einsteina. Po odlasku u mirovinu 1915. godine dobio je viteški križ Franje Josipa za zasluge u obrazovanju.

LIT.: S. Bosanac, Naši učitelji, *Narodne novine*, 80(1914) 326; J. Zdunić (Z), Janez, *Narodna politika*, 3(1920) 254; (Nekrolozi): *Hrvat*, 2(1920) 255; *Obzor*, 61(1920) 330; *Riječ*, 2(1920) 267; S. Hondl, Ivan Benigar, *Nastavni vjesnik*, 29(1921) 5/6; B. Pleše, Benigar, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; I. Mislej (prir.), *Janez Benigar. Izbrano gradivo*, Ljubljana 1988; B. Šuštar, Benigar, Ivan, *Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 2013.

BENKO IZ SOČERGE, graditelj i klesar (15. st.). O njegovu životu nema podataka, osim da je bio rođen u Sočergi. Zajedno s Jakšom iz Sočerge izgradio je 1461. zvonik za župnu crkvu sv. Ivana u Predloki kraj Črnoga Kala, kako svjedoči glagoljski natpis kraj ulaza u zvonik *majstori Jakše i Benko iz Sučerge*. Iste je godine u toj crkvi potpisao i kamenu kustodiju. U Vrhu je 1463. izgradio crkvu sv. Antuna, koja je 1900. zbog ruševnosti bila nanovo izgrađena. O gradnji je svjedočio glagoljski natpis koji je uništen 1921. iz političkih razloga. Benko je iste godine izradio kustodiju i za tu crkvu (glagoljski natpis). Na objema kustodijama kompozicijski oblikovanima po obrascu mletačke cvjetne gotike u središtu je lik Krista, koji ustaje iz groba, a okružen je anđelima i svecima. Po kiparskom umijeću smatran je naivnim pučkim majstorom, a dotjerana savršenost klesanja i zidanja odaje njegovo obrtničko školovanje.

<http://istra.lzmk.hr/slika.aspx?id=115>
(21. VI. 2021)

LIT.: V. Ekl, Dva srednjeveška istrska mojstra, u: *Slovensko morje in zaledje*, Koper 1977; B. Fučić, *Glagoljski natpisi*, Zagreb 1982; *Istarska enciklopedija*, Zagreb 2005.

BEZENŠEK, Anton, stenograf, prevoditelj, pčelar (Bukovje pri Vojniku, 15. 4. 1854. – Sofija, 11. 12. 1915.). Gimnaziju je polazio u Celju, gdje se upoznao s njemačkim Gabelsbergerovim sustavom stenografije, a maturirao je 1874. u Zagrebu. Ondje je počeo studij slavistike i klasične filologije te prava, a 1876. odlazi u Dresden i Prag (slavistika i stenografija). Položivši u Pragu ispit za učitelja stenografije, vraća se u Zagreb. Godine 1876.–1879. bio je stenograf u Hrvatskom saboru, a 1878. neuspješno je pokušao postati predavač stenografije na Sveučilištu u Zagreb. Godine 1879. završava započeti studij u Zagrebu. Prigodom proslave sedamdesete godišnjice Janeza Bleiweisa 19. 11. 1878. u Ljubljani istaknuo se stenografiranjem na nekoliko slavenskih jezika te, na preporuku predstavnika Bugarske Vacova, postaje 1880. upravitelj stenografskog ureda Narodnog sabora i gimnazijski profesor u Sofiji. Od 1884. profesor je u Plovdivu, a od 1905. ponovno u Sofiji, gdje 1910.

Slovenije, pa tudi sicer sta mu bila blizu ilirizem in slavizem. Podpiral je slovanske organizacije (bil je med zagrebškimi člani Slovenske matice) in bil povezan s hrvaškimi (August Šenoa, Adolf Veber Tkalčević) in slovenskimi intelektualci (Janez Trdina). Med njegovimi dijaki so bili tudi Antun Gustav Matoš, Miroslav Krleža, Alojzije Stepinac in Mileva Marić, pozneje soproga Alberta Einsteina. Po upokojitvi je bil leta 1915 odlikovan z viteškim križem Franca Jožefa za zasluge v izobraževanju.

LIT.: S. Bosanac, Naši učitelji, *Narodne novine*, 80(1914) 326; J. Zdunić (Z), Janez, *Narodna politika*, 3(1920) 254; (Nekrolozi): *Hrvat*, 2(1920) 255; *Obzor*, 61(1920) 330; *Riječ*, 2(1920) 267; S. Hondl, Ivan Benigar, *Nastavni vjesnik*, 29(1921) 5/6; B. Pleše, Benigar, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; I. Mislej (prir.), *Janez Benigar. Izbrano gradivo*, Ljubljana 1988; B. Šuštar, Benigar, Ivan, *Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 2013.

BENKO IZ SOČERGE, graditelj in klesar (15. stoletje). O njegovem življenju ni podatkov, razen tega da je bil rojen v Sočergi. Skupaj z Jakšo iz Sočerge je leta 1461 zgradil zvonik za župnijsko cerkev sv. Janeza v Predloki pri Črnem Kalu, o čemer priča glagoljaški napis pri vhodu v zvonik: *mojstra Jakše in Benko iz Sočerge*. Istega leta je v tej cerkvi podpisal tudi kamnito kustodijo. V Vrhu je leta 1463 zgradil cerkev sv. Antona, ki so jo leta 1900 zaradi slabega stanja na novo zgradili. O gradnji je pričal glagoljaški napis, ki je bil zaradi političnih razlogov uničen 1921. Benko je istega leta izdelal kustodijo tudi za to cerkev (glagoljaški napis). Na obeh kustodijah, ki sta kompozicijsko oblikovani po vzoru na beneško cvetlično gotiko, je v središču podoba Kristusa, ki, obkrožen z angeli in svetniki, vstaja iz groba. Glede na svoje kiparske veščine velja za naivnega ljudskega mojstra, toda dovršena popolnost klesanja in zidanja razkriva njegovo obrtniško znanje.

LIT.: V. Ekl, Dva srednjeveška istrska mojstra, v: *Slovensko morje in zaledje*, Koper 1977; B. Fučić, *Glagoljski natpisi*, Zagreb 1982; *Istarska enciklopedija*, Zagreb 2005.

BEZENŠEK, Anton, stenograf, prevajalec, čebelar (Bukovje pri Vojniku, 15. 4. 1854–Sofija, 11. 12. 1915). Gimnazijo je obiskoval v Celju, kjer se je seznanil z nemškim Gabelsbergerovim sistemom stenografije, maturiral pa leta 1874 v Zagrebu. V Zagrebu se je vpisal na študij slavistike, klasičnega jezikoslovja in prava, leta 1876 je odšel v Dresden in Prago (slavistika in stenografija). Potem ko je v Pragi opravil izpit za učitelja stenografije, se je vrnil v Zagreb. Med letoma 1876 in 1879 je bil stenograf v hrvaškem saboru, 1878 pa je neuspešno poskušal postati predavatelj stenografije na Univerzi v Zagrebu. Leta 1879 zaključil v Zagrebu začeti študij. Ob sedemdesetletnici Janeza Bleiweisa 19. 11. 1878 v Ljubljani se je izkazal s stenografiranjem v več slovanskih jezikih, tako da je ob priporočilu predstavnika Bolgarije Vacova postal 1880 upravitelj stenografskega urada Narodnega sobranja in gimnazijski profesor v Sofiji. Od 1884 je bil profesor v Plovdivu, od 1905 pa znova v Sofiji, kjer je 1910 postal honorarni univerzitetni lektor za stenografijo. Kot poznavalec Magdićeve hrvaške stenografije je na osnovi češke Hegerjeve stenografije prilagodil Gabelsbergerjev sistem v prirejenih učbenikih za južne Slovence (slovenščina: 1876 in 1878 v Zagrebu, 1893 v Ljubljani; hrvaščina: 1876 v Zagrebu; bolgarščina 1880, 1893 in 1900 v Sofiji) in Ruse (1907 v Sofiji); danes njegov stenografski sistem uporabljajo samo

https://fi.wikipedia.org/wiki/Anton_Bezen%C5%A1ek (3. III. 2021)

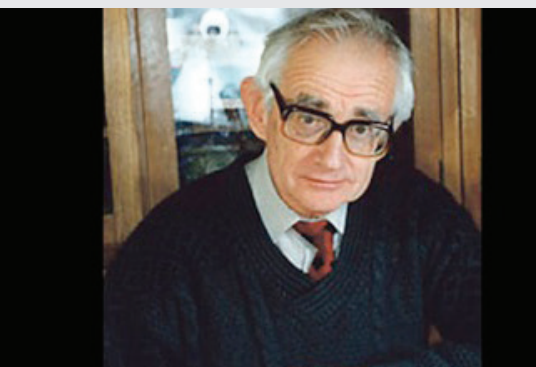
postaje honorarni sveučilišni lektor stenografije. Kao poznavatelj Magdićeve hrvatske stenografije na temelju češke Hegerove stenografije, priredio je Gabelsbergerov sustav u udžbenicima za Južne Slavene (slovenski: 1876. i 1878. u Zagrebu, 1893. u Ljubljani; hrvatski: 1876. u Zagrebu; bugarski: 1880, 1893. i 1900. u Sofiji) i Ruse (1907. u Sofiji; danas se samo još Bugari služe njegovim stenografskim sustavom). Za boravka u Zagrebu izdavao je stručni stenografski časopis *Jugoslavenski stenograf*, od 1877. *Jugoslavjanski stenograf*. U Bugarskoj je bio jedan od urednika omladinskoga lista *Zdravec* (1881.); 1884. pokreće časopis *Balkanpost*, a 1890. u Plovdivu *Jugoslavjanski stenograf* te 1895. *Jugoslavjanski glasnik* (od 1896. ta dva lista izlaze pod imenom *Jugoslavjanski stenograf i glasnik*). Bavio se i prevodjenjem. Bio je prvi predsjednik i pet godina glavni tajnik najstarije bugarske čitaonice Slavjanska beseda u Sofiji. Godine 1899. ponovno je pokrenuo Slovensko stenografsko društvo, kojemu je od 1901. bio predsjednik. Bio je počasni član Centralnoga Gabelsbergerova stenografskog društva u Münchenu, dopisni član Češkoga stenografskog društva u Pragu, redoviti član Stenografskog društva u Beču i dr. Bavio se i književnošću; pjesme, pripovijetke, članke i prijevode objelodanjivao je u periodicima *Besednik*, *Vestnik*, *Zora*, *Vrtec*, *Slovenski narod*, *Hrvatski učitelj*, *Novice gospodarske*, *obrotniške in narodne*, *Vienac*, *Kres*, *Ljubljanski zvon*, *Slovan*, *Kroatische Revue*, *Srpske novine*, *Zastava*, *Popotnik*, *Škola*, *Koledar družbe sv. Mohorja*, *Narodni dnevnik*, *Obnovljeni vrtec*, *Narodni list*, *Primorski list*, *Samouprava*, *Slovenec*, *Slovenski gospodar*, *Slovenski ilustrovan i tednik*, *Soča*, *Straža*. Stenografske radove objavljivao je u stručnim glasilima *Korrespondenzblatt des königlichen stenographischen Instituts in Dresden*, *Stenografičeskii vestnik*, *Archiv für Stenographie*, *Stenograf*. Autor je djela *Stenografička čitanka* (Zagreb 1875.), *Stenografske pisanke za početnike* (Zagreb 1877.), *Izvjeste o stenografskih tečajih na Kr. Velikoj gimnaziji zagrebačkoj održavanih u petgodištu 1874/5–1878/9* (Zagreb 1879.), *Svečanost o prilici sedemdesetletnice Dr. Janeza Bleiweisa dne 19. Novembra 1878* (Zagreb 1879.), *Ocjenenie na blgarskit narodni pjesni* (Sofija 1881.), *Pisma iz Pariza* (Ljubljana 1889.), *Beiträge zur Geschichte der Stenographie bei den Südslaven* (Berlin 1890.), *Slovenska stenografija po sestavu Frančiška Ks. Gabelsbergerja* (Ljubljana 1893.), *Etika ili pravoučenje* (Plovdiv 1894.), *Bolgarija in Srbija* (Celovec 1897.), *Spanie i snuvanje* (Plovdiv 1897.), *Balkanska vojska* (Celovec 1913.), *Bolgarska slovnica in čitanka s slovensko-bolgarskimi razgovori* (Sofija 1914). Za zasluge u razvitku stenografije postao je vitez Reda Sv. Aleksandra te bio odlikovan ordenom Sv. Save i Zlatnim križem Bugarske. Služio se pseudonimima *Tone* i *Boleslav Bukovski* te šifrom *B. T.*

LIT.: J. Pavlin, Bezenškove zasluge za jugoslovansko stenografiju, *Čas*, 14(1920); A. Bolhar, *Anton Bezenšek. Njega življenje in delo*, Celje 1934; (Fran Roš), Antonu Bezenšku ob odkritju spominske plošče na njegovi rojstni hiši v Bukovju dne 24. VI 1934., *Stenograf*, 32(1934/1935) 8; Đ. Zukanović, 100 godina Hrvatskog stenografskog društva u Zagrebu, *Stenodaktilograf*, 28(1982) 1/2; M. Švab, Bezenšek, Anton, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; J. Šlebinger, Bezenšek, Anton, *Slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 2013.

BEZIĆ, Jerko, etnomuzikolog (Kranj, 10. 6. 1929. – Zagreb, 9. 1. 2010). Osnovnu školu završio je u Kranju, klasičnu gimnaziju pohađao je 1941.–1945. u Zagrebu, a maturirao 1948. na Realnoj gimnaziji u Zadru. Istodobno je pohađao srednju muzičku školu (klavir) Muzičke akademije u Zagrebu, a nastavio u Ljubljani, gdje je završio srednju glazbenu školu Akademije za glazbu, a zatim studij na Muzikološkom odjelu (1956.). Godine 1970. doktorirao je iz muzikoloških znanosti

še Bolgari. Med bivanjem v Zagrebu je izdajal strokovni stenografski časopis *Jugoslavenski stenograf*, od 1877 *Jugoslavjanski stenograf*. V Bolgariji je bil eden od urednikov mladinskega časopisa *Zdravec* (1881); leta 1884 je osnoval časopis *Balkanpost*, 1890 v Plovdivu *Jugoslavjanski stenograf* ter 1895 *Jugoslavjanski glasnik* (od 1896 ta dva časopisa izhajata z imenom *Jugoslavjanski stenograf i glasnik*). Ukvarjal se je tudi s prevajanjem. Bil je prvi predsednik in pet let glavni tajnik najstarejše bolgarske čitalnice Slavjanska beseda v Sofiji. Leta 1899 je vnovič osnoval Slovensko stenografsko društvo, ki mu je od leta 1901 tudi predsedoval. Bil je častni član Centralnega Gabelsbergerjevega stenografskega društva v Münchnu, dopisni član Češkega stenografskega društva v Pragi, redni član Stenografskega društva na Dunaju idr. Ukvarjal se je tudi s književnostjo; pesmi, pripovedke, članke in prevode je objavljajl v časopisju *Besednik*, *Vestnik*, *Zora*, *Vrtec*, *Slovenski narod*, *Hrvatski učitelj*, *Novice gospodarske, obrtniške in narodne*, *Vienac*, *Kres*, *Ljubljanski zvon*, *Slovan*, *Kroatische Revue*, *Srpske novine*, *Zastava*, *Popotnik*, *Škola*, *Koledar družbe sv. Mohorja*, *Narodni dnevnik*, *Obnovljeni vrtec*, *Narodni list*, *Primorski list*, *Samouprava*, *Slovenec*, *Slovenski gospodar*, *Slovenski ilustrovani tednik*, *Soča*, *Straža*. Prispevke o stenografiji je objavljajl v strokovnem časopisju *Korrespondenzblatt des königlichen stenographischen Instituts in Dresden*, *Stenografičeskii vestnik*, *Archiv für Stenographie*, *Stenograf*. Je avtor več del: *Stenografička čitanka* (Zagreb 1875.), *Stenografske pisanke za početnike* (Zagreb 1877), *Izvestje o stenografskih tečajih na Kr. Veliki gimnaziji zagrebški, organiziranih v petletju 1874/5–1878/9* (Zagreb 1879), *Svečanost o priliki sedemdesetletnice Dr. Janeza Bleiweisa dne 19. novembra 1878* (Zagreb 1879), *Ocenenie na blgarskit narodni pjesni* (Sofija 1881), *Pisma iz Pariza* (Ljubljana 1889), *Beiträge zur Geschichte der Stenographie bei den Südslaven* (Berlin 1890), *Slovenska stenografija po sestavu Frančiška Ks. Gabelsbergerja* (Ljubljana 1893²), *Etika ili pravoučenje* (Plovdiv 1894), *Bolgarija in Srbija* (Celovec 1897), *Spanie i snuvanje* (Plovdiv 1897), *Balkanska vojska* (Celovec 1913), *Bolgarska slovnica in čitanka s slovensko-bolgarskimi razgovori* (Sofija 1914). Za zasluge pri razvoju stenografije je postal vitez reda sv. Aleksandra, odlikovan je bil tudi z medaljo sv. Save in zlatim križem Bolgarije. Uporabljal je psevdonima *Tone* in *Boleslav Bukovski* ter se podpisoval z inicialkama *B. T.*

LIT.: J. Pavlin, Bezenškove zasluge za jugoslovansko stenografijo, *Čas*, 14(1920); A. Bolhar, *Anton Bezenšek. Njega življenje in delo*, Celje 1934; (Fran Roš), Antonu Bezenšku ob odkritju spominske plošče na njegovi rojstni hiši v Bukovju dne 24. 6. 1934, *Stenograf*, 32(1934/1935) 8; Đ. Zukanović, 100 godina Hrvatskog stenografskog društva u Zagrebu, *Stenodaktilograf*, 28(1982) 1/2; M. Švab, Bezenšek, Anton, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983; J. Šlebinger, Bezenšek, Anton, *Slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 2013.

<https://www.ief.hr/znanstvenici/zasluzni-znanstvenici-ibivsi-djelatnici/dr-sc-jerko-bezic/> (8. II. 2021)

BEZIĆ, Jerko, etnomuzikolog (Kranj, 10. 6. 1929–Zagreb, 9. 1. 2010). Osnovnošolsko izobraževanje je končal v Kranju, klasično gimnazijo v Zagrebu je obiskoval med letoma 1941 in 1945, maturiral pa leta 1948 na realki v Zadru. Istočasno je obiskoval Srednjo glasbeno šolo (klavir) Akademije za glasbo Univerze v Zagrebu, izobraževanje je nadaljeval v Ljubljani, kjer je zaključil Srednjo glasbeno šolo Akademije za glasbo in potem še študij na Oddelku za muzikologijo FF UL (1956). Leta 1970 je doktoriral iz muzikoloških znanosti na Univerzi v Ljubljani z nalogo *Razvoj in oblike glagoljaškega petja v severni Dalmaciji*. Zaposlen je bil na Inštitutu Jugoslovanske akademije

na Ljubljanskom Sveučilištu tezom *Razvoj i oblici glagoljaškog pjevanja u sjevernoj Dalmaciji*. Radio je u Institutu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru kao asistent u Odsjeku za etnografiju i muzički folklor (1958.–1964.) i istodobno predavao na Muzičkoj školi. Od 1964. djeluje u Institutu za narodnu umjetnost u Zagrebu (danas Zavod za istraživanje folkloru Instituta za filologiju i folkloristiku) kao asistent, znanstveni suradnik (od 1970.) te znanstveni savjetnik (1979.) i voditelj Odsjeka za folklornu glazbu. Istodobno od 1966. predaje etnomuzikologiju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu (od 1977. kao izvanredni profesor), a od 1978. do 1993. vodio je i poslijediplomski studij iz etnomuzikologije. Na Katedri za etnologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu od 1986. do 1993. predavao je Osnove narodne glazbe južnih Slavena. Godine 1974.–1975. predavao je o glazbenom folkloru u Jugoslaviji na Graduate School of Music na Duquesne University u Pittsburghu (SAD). – Etnomuzikološkim radom počeo se baviti još za studija sudjelujući kao melograf u istraživačkim ekipama Slovenskog etnografskog muzeja u Dolenjskoj i Primorskoj u Sloveniji (1950.–1951.) te kod Slovenaca u jugoistočnoj Koruškoj u Austriji (1952.–1953.). Za boravka u Zadru proučavao je folklornu glazbu zadarskog područja i tradicijsko glagoljaško pjevanje; bavio se i istraživanjem glazbene kulture 19. st. Bavio se istraživanjem folkloru u Hrvatskoj skupljajući folklornu glazbu pojedinih regija obišavši Privlaku kraj Novigrada u Dalmaciji, grad Pag, Novi Vinodolski, Cres, Sinjsku krajinu, Hvar, Brač, okolicu Donje Stubice i Slavonske Požege, hrvatska naselja u Mađarskoj, Gradišće u Austriji te granična područja između Korduna i Banije, širu okolicu Zagreba, Liku i Međimurje. Istraživao je i povijesne tijekove folklorne glazbe. Od 1969. član je hrvatske redakcije za međunarodni časopis *Demos* (Berlin). Autor je brojnih radova u periodicima *Revija za mladinsko zborovsko glasbo*, *Svoboda*, *Slovenski etnograf*, *Slovenska glasbena revija*, *Ljetopis JAZU*, *Pomorski zbornik*, *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, *Zadarska revija*, *Narodna umjetnost*, *Zbornik Zadar* (1964.), *Demos*, *Narodno stvaralaštvo – Folklor*, *Arti musices*, *Zvuk*, *Slovo*, *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, *Kaj*, *Zbornik gradišćanskih Hrvata*, *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, *Izvestija na Instituta za muzikoznanie*, *Muzika*, *Sveta Cecilija*, *Ethnomusicology*, *Vijesti Društva folklorista Hrvatske*, *Zbornik Cetinske krajine* i dr. Autor je djela *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području* (Zadar 1973.), *A Survey of Folk Musical Instruments in Yugoslavia. Idiophones* (Pittsburg 1975.), *Tradicijska narodna glazbala Jugoslavije* (suautor, Zagreb 1975.), *A Survey of Folk Musical Instruments in Yugoslavia. Membranophones* (Pittsburgh 1978.). Bio je tajnik (1966, 1973.–1977.) i predsjednik Društva folklorista Hrvatske (1968.–1972. i 1982.–1983.), predsjednik Jugoslavenskog nacionalnog komiteta Međunarodnog savjeta za tradicijsku glazbu (ICTM), od 1965. član studijskih grupa te međunarodne etnomuzikološke organizacije. Od 1980. član je suradnik, od 1988. izvanredni, a od 1991. redovni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. God. 1997. izabran za tajnika akademijina Razreda za glazbenu umjetnost i muzikologiju. Njegova kći je Nada Bezić (1963.), muzikologinja i knjižničarka, voditeljica je knjižnice Hrvatskoga glazbenog zavoda.

LIT.: V. Štefanić, Jerko Bezić, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, *Slovo*, 1974, 24; Đ. Tomašić (T), Jerko Bezić, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, *Sv. Cecilija*, 44(1974) 4; D. Stefanović, Jerko Bezić, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, *Narodna umjetnost*, 1975, 11/12; G. Habenicht, Bezić Jerko, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, *Südostforschungen*, 1978, 37; Lovro Županović, *Stoljeća hrvatske glazbe*, Zagreb 1980; V. Manasteriotti, Bezić, Jerko, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983.

znanosti in umetnosti v Zadru kot asistent na oddelku za etnologijo in glasbeno folkloro (1958–1964), obenem pa je predaval na glasbeni šoli. Od leta 1964 je deloval na Inštitutu za ljudsko umetnost v Zagrebu (danes Zavod za proučevanje folklorne v sklopu Inštituta za jezikoslovje in folkloristiko) kot asistent, znanstveni sodelavec (od 1970) ter znanstveni svetnik (1979) ter vodja oddelka za folklorno glasbo. Obenem je od leta 1966 predaval etnomuzikologijo na zagrebški glasbeni akademiji (od 1977 kot izredni profesor), med letoma 1978 in 1993 pa je vodil tudi podiplomski študij etnomuzikologije. Na Katedri za etnologijo Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu je med letoma 1986 in 1993 predaval osnove ljudske glasbe južnih Slovanov. V študijskem letu 1974/1975 je o glasbeni folklori v Jugoslaviji predaval na Graduate School of Music na Duquesne University u Pittsburghu (ZDA). Z etnomuzikološkim delom se je začel ukvarjati že med študijem, ko je sodeloval kot zapisovalec ljudskih melodij in viž v raziskovalnih ekipah Slovenskega etnografskega muzeja na Dolenjem in Primorskem (1950–1951) in pri Slovencih na jugovzhodu avstrijske Koroške (1952–1953). Med bivanjem v Zadru je proučeval folklorno glasbo zadrškega območja in tradicionalno glagoljaško petje; ukvarjal se je z raziskovanjem glasbene kulture 19. stoletja. Posvečal se je raziskavam folkloristike na Hrvaškem z zbiranjem folklorne glasbe na posameznih območjih, med drugimi v Privlaci pri Novemgradu v Dalmaciji, v mestu Pag, v Novem Vinodolskem, na Cresu, Sinjski krajini, Hvaru, Braču, v okolici Donje Stubice in Slavonske Požege, v hrvaških naseljih na Madžarskem, Gradišču v Avstriji ter mejnih območjih med Kordunom in Banijo, v širši okolici Zagreba, Liki in Medžimurju. Raziskoval je tudi zgodovinske tokove folklorne glasbe. Od leta 1969 je bil član hrvaškega uredništva mednarodne revije *Demos* (Berlin). Je avtor številnih del v časopisju *Revija za mladinsko zborovsko glasbo*, *Svoboda*, *Slovenski etnograf*, *Slovenska glasbena revija*, *Ljetopis JAZU*, *Pomorski zbornik*, *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, *Zadarska revija*, *Narodna umjetnost*, *Zbornik Zadar* (1964), *Demos*, *Narodno stvaralaštvo – Folklor*, *Arti musices*, *Zvuk*, *Slovo*, *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, *Kaj*, *Zbornik gradiščanskih Hrvata*, *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, *Izvestija na Instituta za muzikoznanie*, *Muzika*, *Sveta Cecilija*, *Ethnomusicology*, *Vijesti Društva folklorista Hrvatske*, *Zbornik Cetinske krajine* i dr. Autor je djela *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području* (Zadar 1973), *A Survey of Folk Musical Instruments in Yugoslavia. Idiophones* (Pittsburg 1975), *Tradicijaska narodna glazbala Jugoslavije* (suautor, Zagreb 1975), *A Survey of Folk Musical Instruments in Yugoslavia. Membranophones* (Pittsburgh 1978.). Bil je tajnik (1966, 1973–1977) in predsednik Društva folkloristov Hrvatske (1968–1972 in 1982–1983), predsednik Jugoslovanskega nacionalnega komiteja mednarodnega sveta za tradicionalno glasbo (ICTM), od 1965 je bil član študijskih skupin te mednarodne etnomuzikološke organizacije. 1980 je postal član sodelavec, 1988 izredni, 1991 pa redni član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti. Leta 1997 je bil pri akademiji izbran za tajnika Razreda za glasbeno umetnost in muzikologijo. Njegova hči Nada Bezić (1963), muzikologinja in knjižničarka, je vodja knjižnice Hrvaškega glasbenega zavoda.

LIT.: V. Štefanić, Jerko Bezić, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, *Slovo*, 1974, 24; Đ. Tomašić (T), Jerko Bezić, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, *Sv. Cecilija*, 44(1974) 4; D. Stefanović, Jerko Bezić, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, *Narodna umjetnost*, 1975, 11/12; G. Habenicht, Bezić Jerko, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, *Südostforschungen*, 1978, 37; Lovro Županović, *Stoljeća hrvatske glazbe*, Zagreb 1980; V. Manasteriotti, Bezić, Jerko, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. Zagreb 1983.

BIZJAK, Martin, akademski slikar, kulturni djelatnik (Hrastnik, 16. 12. 1929. – Pula, 9. 1. 2017.). Poslije osnovne škole u rodnom mjestu, završio je Školu primijenjenih umjetnosti u Ljubljani, gdje je 1957. diplomirao na Akademiji za likovnu umjetnost i oblikovanje. Iste godine preselio se u Pulu gdje je djelovao kao likovni pedagog te je 1962. na poziv načelnika za prosvjetu Općine Pula osnovao referadu za kulturu. Bio je vrlo angažiran u rješavanju dugogodišnjega problema preseljenja Naučne biblioteke (danas Sveučilišna knjižnica u Puli) u današnju zgradu. Suosnivač je Filmskoga kluba *Jelen*, iz kojeg se razvio MAFAP (Međuklupski i autorski festival amaterskog filma). Godine 1966. prešao je u Radničko sveučilište *Jurica Kalc*, gdje je osnovao referadu za kulturno i estetsko obrazovanje za različita područja: film, književnost, likovna i multimedijalna umjetnost, kazalište. U kulturnim programima koje je organizirao pojavljivali su se istaknuti istarski intelektualci (Josip Percan, Ivo Erman, Herman Buršić, Slavko Zlatić). Pomagao je organizaciju samostalnih izložbi pulskih slikara Ivana Obrovca, Renata Percana, Karla Paliske i dr, a 1970. je sudjelovao u otvaranju Izložbenog salona, prvoga prostora namijenjenog likovnoj izlagačkoj djelatnosti u Puli, putem kojega je, između ostalih, surađivao s Boškom Obradovićem. Otkupom umjetničkih djela postavio je temelj za ono što je kasnije postao Fundus Grada Pule. Bio je osnivač Društva likovnih umjetnika Istre (1987.), koje ubrzo postaje HDLU Istre, i njegov prvi predsjednik u dva mandata (1988.–1992.). Bio je uključen u reorganizaciju Filmskoga festivala (1974.) kad je Uprava preseljena u Pulu gdje je osnovana i radna organizacija a Bizjak je imenovan direktorom. Aktivno je sudjelovao u organizaciji obnove Istarskoga narodnog kazališta. Godine 1984. prešao je u Nacionalni park Brijuni gdje je utemeljio keramičku radionicu i organizirao arhivsku građu. Nakon umirovljenja intenzivno se bavio slikarstvom te je samostalno izlagao u Puli, Ljubljani, Zagrebu, Mariboru, Labinu, Umagu, Pazinu, Vodnjanu, Rovinju i drugdje u Hrvatskoj i Sloveniji. Uz više priznanja struke dobitnik je Nagrade *dr. Mijo Mirković* i Ordena rada sa srebrnim vijencem.

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/44/bizjak-martin> (pristupljeno 20. 2. 2021).

BIZJAK, Viljem, obrtnik (Ljubljana, 6. 5. 1892. – Zagreb 12. 12. 1973.). Pekarski obrt naučio je u očevoj pekari. Prvu pekaru i slastičarnu otvorio u Rogaškoj Slatini. Godine 1919. kupio je u Rogaškoj Slatini pekaru W. i F. Berner, koja je pred Prvi svjetski rat uz kruh proizvodila i prepečenac. Budući da nije dobio odobrenje lokalnih vlasti za izgradnju nove pekare, 1923. godine seli u Zagreb. Na Savskoj cesti 32 utemeljio je s prijateljem Šrajem (ime mu nije poznato), poduzeće *Bizjak i drug*. Poduzeće je pred Drugi svjetski rat postalo najveća tvornica te vrste na Balkanu. U njoj se proizvodilo između 600 i 800 tona keksa, prepečenca i vafla, pripremljenih po 80 recepata. Najpoznatiji proizvod su bili kekci *Petit beurre* i *Slatinski prepečenac*. Godine 1939. u tvornici je bilo zaposleno između 250 i 400 radnika i 20 do 25 službenika, najvećim dijelom iz Slovenije. U vrijeme NDH tvornica je radila jer je nabavljao sirovine iz inozemstva. Među ostalim, s prepečencem je snabdijevao hrvatsku i njemačku vojsku. Tvornica je u rujnu 1941. promijenila ime u *V. Bizjak i drug*, *KD tvornica keksa i dvopeka*. U rujnu 1945. zbog suradnje s okupatorom osuđen na tri godine gubitka građanskih prava. Sve tvorničke objekte konfiscirala je Zemaljska uprava narodnih dobara. Tako je kasnije nastala tvornica *Kraš*. Bio je aktivan u Narodnoj knjižnici i čitaonici, kasnijem Slovenskom

BIZJAK, Martin, akademski slikar, kulturni delavec (Hrastnik, 16. 12. 1929–Pulj, 9. 1. 2017). Po osnovnošolskem šolanju v rojstnem kraju je končal Šolo za umetno obrt v Ljubljani in leta 1957 diplomiral na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Ljubljani. Istega leta se je preselil v Pulj, kjer je deloval kot likovni pedagog, potem pa je 1962 na pobudo načelnika za prosveto Občine Pulj osnoval referat za kulturo. Bil je zelo angažiran v reševanju dolgoletnega problema selitve Znanstvene knjižnice Pulj (danes Univerzitetna knjižnica Pulj) v današnje prostore. Je soustanovitelj filmskega kluba *Jelen*, iz katerega se je razvil MAFAF (Medklubski in avtorski festival amaterskega filma). Leta 1966 se je zaposlil na Ljudski univerzi *Jurica Kalca*, na kateri je osnoval referat za kulturno in estetsko izobraževanje z različnih področij: film, književnost, likovna in multimedijaska umetnost, gledališče. V kulturnih programih, ki jih je organiziral, so sodelovali pomembni istrski intelektualci (Josip Percan, Ivo Erman, Herman Buršić, Slavko Zlatić). Pomagal je pri organizaciji samostojnih razstav puljskih slikarjev Ivana Obrovca, Renata Percana, Karla Paliske idr., leta 1970 pa je sodeloval pri odprtju razstavnega salona, prvega prostora, namenjenega likovni razstavnosti v Pulju, pri čemer je, med drugimi, sodeloval z Boškom Obradovićem. Z odkupovanjem umetniških del je postavil temelj za to, kar je pozneje postalo Fundus Mestne občine Pulj. Bil je ustanovitelj Društva likovnih umetnosti Istre (1987), ki je kmalu postalo HDLU Istre, katerega prvi predsednik je postal in to funkcijo opravljal dva mandata (1988–1992). Vključen je bil v reorganizacijo Puljskega filmskega festivala (1974), potem ko je bila uprava preseljena v Pulj, kjer je bila osnovana tudi delovna organizacija, Bizjak pa je bil imenovan za direktorja. Aktivno je sodeloval pri organizaciji obnove Istrskega narodnega gledališča. Leta 1984 je svoje delo nadaljeval v Narodnem parku Brioni, kjer je postavil keramično delavnico in organiziral arhivsko gradivo. Po upokojitvi se je intenzivno ukvarjal s slikarstvom in samostojno razstavljal v Pulju, Ljubljani, Zagrebu, Mariboru, Labinu, Umagu, Pazinu, Vodnjanu, Rovinju in drugod po Hrvaški in v Sloveniji. Poleg več strokovnih priznanj je prejemnik nagrade *dr. Mija Mirkovića* in odlikovanja dela s srebrnim vencem.

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/44/bizjak-martin> (pridobljeno 20. 2. 2021)

BIZJAK, Viljem, obrtnik (Ljubljana, 6. 5. 1892–Zagreb 12. 12. 1973). Pekarske obrti se je izučil v očetovi pekarni. Prvo pekarno in slaščičarno je odprl v Rogaški Slatini. Leta 1919 je kupil Pekarno W. in F. Berner v Rogaški Slatini, ki je pred prvo svetovno vojno poleg kruha proizvajala tudi prepečenec. Ker od lokalnih oblasti ni dobil soglasja za gradnjo nove pekarnice, se je leta 1923 preselil v Zagreb. Na Savski cesti 32 je skupaj s prijateljem Šrajem (ime ni znano) ustanovil podjetje *Bizjak i drug*. Podjetje je že pred drugo svetovno vojno postalo največja tovarna te vrste na Balkanu. V njej so na leto proizvedli 600 do 800 ton keksov, prepečenca in vaflejev, in sicer po 80 receptih. Najbolj znana proizvoda sta bila *Petit beurre* in *Slatinski prepečenec*. Leta 1939 je bilo v tovarni zaposlenih 250 do 400 delavcev in 20 do 25 uslužbencev, med njimi največ iz Slovenije. V času NDH je tovarna nemoteno delala, saj je Bizjak surovine nabavljal iz tujine. Med drugim je s prepečencem oskrboval hrvaško in nemško vojsko. Septembra leta 1941 se je tovarna preimenovala v *V. Bizjak i drug, KD tvornica keksa i dvopeka*. Septembra 1945 je bil Bizjak zaradi sodelovanja z okupatorjem obsojen na tri leta izgube nacionalne časti. Vse tovarniške objekte je konfiscirala Zemaljska uprava narodnih dobara. Tako je

domu. Svojim je automobilom prevezao knjige koje je Društvo nabavilo u Brežicama. Biran je u Nadzorni odbor Društva, a u vrijeme Drugoga svjetskog rata spasio je od uništenja društvenu knjižnicu. Pokopan je u Ljubljani na groblju Žale.

LIT.: I. Todorovski, S. Jerman, *Slovenski dom v Zagrebu*, Zagreb 1999.

BONCELJ, Josip, strojarski inženjer (Železniki, 17. 7. 1889. – Zagreb, 5. 1. 1971.). Realnu gimnaziju završio je 1902. u Ljubljani, a diplomirao na Strojarskom i elektrotehničkom odjelu Tehničke visoke škole u Beču (TH Wien) 1909. Radio je u Austriji i Sloveniji (1909.–1927.), među ostalim kao konstruktor generatora, voditelj tvornice strojeva i ljevaonice u Ljubljani. Od 1920. honorarni je docent na Tehničkom fakultetu u Ljubljani. Bio je redoviti profesor Tehničkoga fakulteta u Zagrebu (1927.–1945.), gdje je predavao kolegije Konstrukcija strojnih dijelova, Prenosila i dizala te Građevno strojarstvo. Na tom je fakultetu osnovao Zavod za konstrukciju strojnih dijelova (1928.), kojemu je bio prvi predstojnik, kao i laboratorij za ispitivanje toplinskih izolacija. Bavio se prenosilima, dizalicama, konstrukcijom elemenata strojeva. Jedan je od glavnih osnivača Savjetodavnog odbora za normizaciju (1941.).

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Josip_Boncelj.jpg (2. III. 2021)

LIT.: *Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet 1919./1920 – 1999./2000.*, Zagreb 2000.

BRADAŠKA, Franjo, pedagog (Kranj, 3. 12. 1829. – Zagreb, 1. 2. 1904.). Nakon svršene gimnazije u Ljubljani, studirao je dvije godine na Filozofskom fakultetu u Grazu i jednu godinu u Beču te položio profesorski ispit iz povijesti, zemljopisa i njemačkog jezika. Od 1855. predavao je u zagrebačkoj gimnaziji, suprotstavljajući se zajedno s kolegama (A. Veberom, I. Macunom i A. Mažuranićem) nastojanjima ravnatelja Josipa Premrua da ponijemči učenike. Od 1870. ravnatelj varaždinske gimnazije, a od 1877. zagrebačke, gdje je službovao do 1883. godine. Objavljivao je članke iz povijesti na slovenskom jeziku u *Slovenskoj bčeli*, *Novicama*, *Slovenskom glasniku* i *Letopisu Matice slovenske*, a na hrvatskom jeziku članke *Slaveni u Turskoj* (*Narodni list*, *O realnoj gimnaziji* (*Izvjestje varaždinske gimnazije*) te *Bugari u Makedoniji* (*Obzor*). Autor je veće rasprave o ugarskom kralju Andriji III. Surađivao u izradbi popisa povijesnih i zemljopisnih imena te sudjelovao u sastavljanju terminološkoga rječnika pod vodstvom Franje Račkoga. Odbor Matice Slovenske poslao mu je rukopis Trdinove *Povijesti slovenskog naroda* na pregled, koji je jezično ispravio i dodao nekoliko vlastitih komentara ispod teksta. Napisao je udžbenik iz zemljopisa za srednje škole. Također je autor djela *Der Kampf des letzten Arpaden Andreas III. um seine Herrschaft namentlich mit dem Hause Anjou unter besonderen Berücksichtigung Croatiens, Slavoniens, Dalmatiens 1290.–1301.* (Programm des K. k. akademischen Gymnasiums zu Agram, 1858.), *Sravnjivajući zemljopis za više razrede srédnjih učionah* (Zagreb 1867.), *O najstarejši slovenski zgodovini* (Ljubljana 1874.). U rukopisu je ostala njegova monografija o bogumilima u Bosni i knjiga o psihologiji.

nastalo džavno podjetje *Kraš*. Bizjak je bil dejaven v Narodni knjižnici in čitalnici Zagreb, pozneje v Slovenskem domu Zagreb. S svojim tovornim avtomobilom je prepeljal knjige, ki jih je društvo pridobilo v Brežicah. Vseskozi je bil izvoljen v nadzorni odbor društva, med drugo svetovno vojno pa je rešil društveno knjižnico pred uničenjem. Pokopan je na ljubljanskih Žalah.

LIT.: I. Todorovski, S. Jerman, *Slovenski dom v Zagrebu*, Zagreb 1999.

BONCELJ, Josip, strojni inženir (Železniki, 17. 7. 1889–Zagreb, 5. 1. 1971). Realno je končal 1902 v Ljubljani, diplomiral pa na Oddelku za strojništvo in elektrotehniko Tehniške visoke šole na Dunaju (TH Wien) leta 1909. Delal je tako v Avstriji kot Sloveniji (1909–1927), med drugim tudi kot konstruktor generatorjev, vodja strojne tovarne in livalnice v Ljubljani. 1902 je postal honorarni docent na ljubljanski tehniški fakulteti. Bil je redni profesor na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu (1927–1945), kjer je predaval predmete: konstrukcija strojnih delov, prenosniki in dvigala ter gradbeno strojništvo. Na tej fakulteti je osnoval tako zavod za konstrukcijo strojnih delov (1928), in bil njegov prvi predstojnik, kot tudi laboratorij za preučevanje toplotnih izolacij. Ukvarjal se je s prenosniki, dvigali, konstrukcijo strojnih elementov. Bil je eden glavnih ustanoviteljev Posvetovalnega odbora za normiranje (1941).

LIT.: *Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet 1919/1920–1999/2000*, Zagreb 2000.

BRADAŠKA, Franjo, pedagog (Kranj, 3. 12. 1829–Zagreb, 1. 2. 1904). Po končani gimnaziji v Ljubljani je dve leti študiral na graški filozofski fakulteti in eno leto na Dunaju, kjer je opravil profesorski izpit iz zgodovine, zemljepisa in nemščine. Od 1855 je poučeval na zagrebški gimnaziji, kjer se je skupaj s kolegi (A. Vebrom, I. Macunom in A. Mažuranićem) zoperstavljal težnjam ravnatelja Josipa Premruja po ponemčevanju dijakov. Od leta 1870 je bil ravnatelj varaždinske gimnazije, od 1877 pa zagrebške, na kateri je služboval do leta 1883. Objavljal je zgodovinske članke v slovenščini v *Slovenski čbeli*, *Novicah*, *Slovenskem glasniku* in *Letopisu Matice slovenske* ter članke v hrvaščini *Slaveni u Turskoj* (*Narodni list*), *O realnoj gimnaziji* (*Izvestje varaždinske gimnazije*) ter *Bugari u Makedoniji* (*Obzor*). Je avtor daljše razprave o ogrskem kralju Andreju III. Sodeloval je pri izdelavi seznama zgodovinskih in zemljepisnih imen ter pri nastajanju terminološkega slovarja pod vodstvom Franja Račkega. Odbor Slovenske matice mu je poslal rokopis Trdinove *Zgodovine slovenskega naroda* v pregled, ki ga je jezikovno popravil in pod besedilom dodal nekaj lastnih komentarjev. Napisal je zemljepisni učbenik za srednje šole. Prav tako je avtor del *Der Kampf des letzten Arpaden Andreas III. um seine Herrschaft namentlich mit dem Hause Anjou unter besonderen Berücksichtigung Croatiens, Slavoniens, Dalmatiens 1290.–1301*. (Programm des K. k. akademischen Gymnasiums zu Agram, 1858.), *Sravnjivajući zemljopis za više razrede srednjih učionah* (Zagreb 1867), *O najstarejši slovenski zgodovini* (Ljubljana 1874). V rokopisu sta ostali njegova monografija o bogomilih v Bosni in knjiga o psihologiji.

<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi147766/> (9. II. 2021)

LIT.: F. Kočevar (K. Ž.), F. Bradaška, Der Kampf des letzten Arpaden Andreas III., *Glasnik slovenski*, 2(1858) 5; A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 4–7. Zagreb 1910–1911; 10. 1913; *Slovenski biografski leksikon*, 1. Ljubljana 1925; T. Žalac, Bradaška, Franjo, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989; J. Mal, Bradaška, Franjo (1829–1904), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

BRANDIS, Erik (Erick), biolog (Betnava kraj Maribora, 30. 4. 1834. – Travnik, 3. 1. 1921.). Osnovno školovanje i gimnaziju završio je privatno. Maturirao 1851. u Pragu, a potom studirao pravo u Louvainu i Innsbrucku. Godine 1855. diplomirao i stupio u Isusovački red. Za svećenika je zaređen 1862. U Innsbrucku završio studij teologije i filozofije 1863, a 1865. postao profesorom prirodnih znanosti. Kao profesor radio je u Kalocsi, Kalksburgu kod Beča, Zagrebu, Bratislavi, Travniku i dr. Nakon austrougarske aneksije Bosne i Hercegovine dobio je zadatak naći mjesto gdje bi Družba Isusova mogla otvoriti svoju kuću te je preporučio Travnik. U toj misiji je od početka 1882. okupljao je prve učenike, a isusovačka gimnazija počela je djelovati 1882./1883. Krajem 1883. otišao je u Galiciju, ali se već 1884. vratio u Travnik. Predavao je prirodopis, a po potrebi fiziku, kemiju, matematiku i zemljopis. Osim njemačkoga i latinskoga, govorio je i pisao hrvatski, slovenski, slovački, poljski, mađarski i talijanski, a služio se francuskim i engleskim. Na gimnaziji u Travniku utemeljio je 1884. prirodoslovni kabinet; prikupio vrijednu zoološku, mineraloško-petrografsku i paleontološku građu. Radi prirodopisnih, prvenstveno florističkih istraživanja, više je puta proputovao Bosnu i Hercegovinu te je zacijelo bio prvi botaničar koji je stalno boravio u toj zemlji (J. Freyn). Temeljito je floristički proučio Travnik i njegovu okolicu. Najviše je biljario po Vlašiću, Bjelašnici i Biokovu. Otkrio je mnogo dotad u Bosni nepoznatih biljnih vrsta i zanimljivih endema te neke nove biljne vrste kojima su botaničari dali njegovo ime. Iako se neki nazivi u sistematici nisu održali, neke druge nove vrste, varijeteti ili križanci, održale su se ili se bar spominju kao sinonimi. Zanimao se također za kukce, puževe i zmije te rude. Dopisivao se i surađivao s uglednim botaničarima svoga doba (J. F. Freyn, V. Schiffner, A. Zahlbruckner i dr.). Zbirke, koje je ponajvećma sam skupio, sadržavaju desetke tisuća različitih prirodnina i dragocjen su znanstveni i dokumentacijski materijal za proučavanje, u prvom redu živog svijeta Bosne i Hercegovine. Životno mu je djelo botanička zbirka, poznata pod nazivom *Brandisov herbar*, u kojoj je prikupljeno oko 13 000 biljaka, od čega 2000 iz Bosne i Hercegovine, među kojima je 180 vrsta prvi put zabilježeno. Danas se njegov herbar čuva u Zemaljskom muzeju u Sarajevu. Pisao je i o geologiji i stratigrafiji središnje Bosne. Skupio je golemu knjižnicu časopisa i knjiga te održavao brojne veze sa stručnjacima iz Europe i Amerike. U vrijeme kad se darvinizam iskorištavao u propagandi za širenje materijalizma i ateizma, u svojim se predavanjima argumentirano kritički odnosio spram Darwina. Ostala je upamćena njegova rečenica: »Volim biti siromašan i nevoljan među narodom, čijim jezikom još potpuno ne vladam, nego li s katedre predavati u Bratislavi, u Beču ili u Pešti. Dao Bog, svjedočile ove moje riječi i poslije moje smrti za moju ljubav k hrvatskom narodu.« Po njemu se zove ulica u Travniku. Autor je djela *Beitrag zur Flora von Bosnien und der angrenzenden Herzegovina* (suautor J.

<https://www.glas-koncila.hr/erik-brandis-legendarni-profesor-glasovit-prirodoslovac/>
(1. III. 2021)

LIT.: F. Kočevar (K. Ž.), F. Bradaška, Der Kampf des letzten Arpaden Andreas III., *Glasnik slovenski*, 2(1858) 5; A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 4–7. Zagreb 1910–1911; 10. 1913; *Slovenski biografski leksikon*, 1. Ljubljana 1925; T. Žalac, Bradaška, Franjo, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989; J. Mal, Bradaška, Franjo (1829–1904), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

BRANDIS, Erik (Erick), biolog (Betnava pri Mariboru, 30. 4. 1834–Travnik, 3. 1. 1921). Končal je zasebno osnovno šolo in gimnazijo. Maturiral je leta 1851 v Pragi, potem pa študiral pravo v Louvainu in Innsbrucku. Leta 1855 je diplomiral in se pridružil jezuitom. V duhovnika je bil posvečen 1862. V Innsbrucku je končal študij teologije in filozofije 1863, dve leti pozneje pa je postal profesor naravoslovnih znanosti. Kot profesor je bil delal v Kalocsi, Kalksburgu pri Dunaju, Zagrebu, Bratislavi, Travniku in drugod. Po avstroogrski priključitvi Bosne in Hercegovine je dobil nalogo, da poišče mesto, kjer bi lahko Družba Jezusova lahko odprla svoj hišo. Predlagal je Travnik. V tem samostanu je od začetka leta 1882 zbiral prve učence, jezuitska gimnazija pa je začela delovati v šolskem letu 1882/1883. Konec leta 1883 je odšel v Galicijo, a se je že naslednje leto vrnil v Travnik. Predaval je naravoslovje, po potrebi tudi fiziko, kemijo, matematiko in zemljepis. Poleg nemščine in latinščine je govoril in pisal hrvaščino, slovenščino, slovaščino, poljščino, madžarščino in italijanščino, uporabljal pa je tudi francoščino in angleščino. Na gimnaziji v Travniku je osnoval 1884 naravoslovni kabinet; zbral je dragoceno zoološko, mineraloško-kamninsko in paleontološko zbirko. Zaradi naravoslovnih, predvsem florističnih raziskovanj, je večkrat prepotoval Bosno in Hercegovino in je bil zagotovo prvi botanik, živeč v tej deželi (J. Freyn). Floristično temeljito je proučil Travnik in njegovo okolico. Največ zelišč je nabral po Vlašiću, Bjelašnici in Biokovu. Odkril je številne, dotlej v Bosni nepoznane rastlinske vrste in zanimive endeme ter nekatere nove rastlinske vrste, ki so jih botaniki poimenovali po njem. Čeprav se nekatera poimenovanja v rastlinskem ključu niso ohranila, so se nekatere nove vrste, različice ali križanci ohranili oz. se omenjajo vsaj kot sinonimi. Zanimali so ga tudi žuželke, polži in kače ter rudnine. Dopisoval in sodeloval je z uglednimi botaniki tistega časa (J. F. Freyn, V. Schiffner, A. Zahlbruckner idr.). Zbirke, ki jih je večinoma zbral sam, vsebujejo na deset tisoče različnih naravnih eksponatov in so dragocen znanstveni ter dokumentacijski material za proučevanje predvsem živega sveta Bosne in Hercegovine. Njegovo življenjsko delo je botanična zbirka, znana po imenu *Brandisov herbarij*, ki obsega 13 000 rastlin, od katerih jih je 2000 iz Bosne in Hercegovine, med njimi je 180 rastlinskih vrst prvič popisanih. Danes je njegov herbarij na ogled v Pokrajinskem muzeju Sarajevo. Pisal je o geologiji in stratigrafiji osrednje Bosne. Zbral je ogromno knjižnico časopisja in knjig ter vzdrževal številne vezi s strokovnjaki iz Evrope in Amerike. V času, ko se je darvinizem izrabljal kot propaganda za širjenje materializma in ateizma, je bil v svojih predavanjih argumentirano kritičen do Darvina. V spominu je ostala njegova misel: »Raje sem siromašen in ubog med ljudmi, katerih jezika še ne obvladam v celoti, kot da bi izza katedra predaval v Bratislavi, na Dunaju ali v Pešti. Bogdaj, da bi te besede tudi po moji smrti pričale o moji ljubezni do hrvaškega naroda.« Po njem se imenuje ulica v Travniku. Je avtor del *Beitrag zur Flora von Bosnien und der angrenzenden Herzegovina* (soavtor J. Freyn), *Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien*, 1888; *Koleopteri u srednjoj Bosni*, *Glasnik Pokrajinskega muzeja v Bosni in Hercegovini*, 2 (1890); *Botanische Beiträge zur Flora von Travnik*. *Jahreshefte des naturwissenschaftlichen Vereins (Trencsin)*, 1890–1891; *Zentral-Bosnien. Geognostische Beobachtungen*, *Ibid.*, 1892.

Frey), Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien, 1888; *Koleopteri u srednjoj Bosni*, Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, 2 (1890.); *Botanische Beiträge zur Flora von Travnik*. Jahreshefte des naturwissenschaftlichen Vereins (Trencsin), 1890.–1891; *Zentral-Bosnien. Geognostische Beobachtungen*, Ibid., 1892.

LIT.: R. Gutwiński, O algama sabranim oko Travnika po veleč. prof. Eriku Brandisu, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini*, 10(1898.); J. Predragović, O. Erik Brandis D. I., *Vrhbosna*, 35(1921) 1/2; K. Zabeo, O. Erik Brandis D. I., *Travnička spomenica 1882.–1932.*, Sarajevo 1932; Isti, Iz pismene ostavštine o. Erika Brandisa D. I., *Vrhbosna*, 50(1936) 67; H. Riter: Prenos Brandisovog herbara iz Travnika u Sarajevo, *Godišnjak Biološkog instituta u Sarajevu*, 4(1951); J. Balabanić, Brandis, Erik, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989; V. Lončarević, Draži od bečkih časti bio mu je siromašni narod Bosne Erik Brandis – legendarni profesor i glasovit prirodoslovac, *Glas koncila*, 2017, 35.

BRAUT, Marija, rođ. **Kračun**, umjetnička fotografkinja (Celje, 7. 8. 1929. – Zagreb, 1. 7. 2015.). Otac Martin Kračun iz Celja poginuo je kao partizan 1942. na Pohorju. Srednju školu završila je 1949. u Zagrebu. Fotografijom se bavi od 1967. kad dolazi na nauk i rad u atelijer Toše Dabca. Od 1968. do 1972. godine radila je kao fotografkinja u Galeriji grada Zagreba, zatim djeluje kao slobodna umjetnica. Snimala je umjetnička djela, portrete umjetnika, arhitekturu, pejzaž (ciklusi iz Dalmacije i Zagore, zagrebački motivi), kulturna zbivanja. Sudjeluje u ilustriranju časopisâ, kataloga (među ostalim Naivi 70 u Zagrebu, Koprivnici i Hlebinama 1970.) i monografijâ. Godine 1986. objavila je knjigu fotografija *Zagreb — moj grad* (s tekstom J. Ladovića). Od 1968. sudjeluje na skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Prvu samostalnu izložbu imala je 1969. u galeriji zagrebačkoga Studentskoga centra, a iste godine postaje i članicom Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti. Samostalno je izlagala u Zagrebu 1969. (s P. Dapcem), 1971, 1977, 1979. (Umjetnici naših dana), 1980, 1986 (Zagreb – moj grad), 1988, Mariboru i Ljubljani 1970, Splitu 1971, Mannheimu 1972. (Tošo Dabac und sein Atelier), Dubrovniku 1978, Velikoj Gorici 1983. Kao fotografkinja surađivala je i s mnogim hrvatskim kazalištima i festivalima, primjerice Hrvatskim narodnim kazalištem u Zagrebu, Zagrebačkim kazalištem mladih, Gradskim dramskim kazalištem Gavella i Satiričkim kazalištem Kerempuh te Dubrovačkim ljetnim igrama.

O životu i umjetničkom radu Marije Braut snimljen je dokumentarni film *Marija hoda tiho* (2009.). Posljednja velika izložba njezinih dotad nepoznatih i rjeđe izlaganih fotografija nazvana je *Nepoznati Zagreb Marije Braut* i priređena u zagrebačkom Umjetničkom paviljonu 2014. godine. Njezine fotografije i brojni negativni čuvaju se u zbirkama mnogih zagrebačkih muzeja, Hrvatskom državnom arhivu, Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, Ministarstvu obrane Republike Hrvatske i drugdje. Dobitnica je mnogih nagrada i priznanja, među kojima i nagrade Grada Zagreba (1972.) i nagrade za životno djelo Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti (2008.).

LIT.: Z. Maković, Marija Braut i Petar Dabac, *Umetnost*, 1969, 20; V. Maleković, Misterij pokreta i svjetlosti, *Vjesnik*, 32(1971) 19. V; Z. Maković, Fotografije Marije Braut, *Život umjetnosti*, 1972, 17/18; J. Depolo, Dubrovačko likovno ljetno 1978, *Oko*, 6(1978), 21. 9–5. 10; V. Bužančić, *Marija Braut – Umjetnici naših dana* (katalog izložbe), Zagreb 1979; V. Tenžera, Fotoaparat jedne žene, punica i svekrva, *Vjesnik*, 40(41!)(1980). 8. 1; V. Kusin: Zagreb kakav volimo, Ibid., 46(47!)(1986), 28. 5; R. Vnuk, Ime i prezime – Marija Fotografija, Ibid., 31. 5, Pr.; G. Popovac, Marija Braut – žena velikog oka, *Oko*, 15(1987), 5–19. 11; M. Baričević, Braut, Marija, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989.

LIT.: R. Gutwiński, O algama sabranim oko Travnika po veleč. prof. Eriku Brandisu, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini*, 10(1898); J. Predragović, O. Erik Brandis D. I., *Vrhbosna*, 35(1921) 1/2; K. Zabeo, O. Erik Brandis D. I., *Travnička spomenica 1882–1932*, Sarajevo 1932; Isti: Iz pismene ostavštine o. Erika Brandisa D. I., *Vrhbosna*, 50(1936) 67; H. Riter: Prenos Brandisovog herbara iz Travnika u Sarajevo, *Godišnjak Biološkog instituta u Sarajevu*, 4(1951); J. Balabanić, Brandis, Erik, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989; V. Lončarević, Draži od bečkih časti bio mu je siromašni narod Bosne Erik Brandis – legendarni profesor i glasovit prirodoslovac, *Glas koncila*, 2017, 35.

B RAUT, Marija, roj. **Kračun**, umetniška fotografinja (Celje, 7. 8. 1929–Zagreb, 1. 7. 2015). Oče Martin Kračun iz Celja je padel kot partizan leta 1942 na Pohorju. Srednjo šolo je končala 1949 v Zagrebu. S fotografijo se je začela ukvarjati 1967, ko je prišla v uk in na prakso v atelje Tošeta Dabca. Med letoma 1968 in 1972 je delala kot fotografinja v Galeriji mesta Zagreb, potem je ustvarjala kot svobodna umetnica. Snemala je umetniška dela, portrete umetnikov, arhitekturo,

<https://www.mojevrjeme.hr/magazin/2015/07/umrla-je-marija-braut-fotografkinja/> (9. I. 2021)

krajine (ciklusi iz Dalmacije in Zagore, zagrebški motivi), kulturno dogajanje. Sodelovala je pri ilustriranju časopisja, katalogov (med drugim tudi Naivci 70 v Zagrebu, Koprivnici in Hlebinah 1970) in monografij. Leta 1986 izdala knjigo fotografij *Zagreb – moje mesto* (z besedilom J. Ladovića). Od 1968 je sodelovala na skupinskih razstavah doma in po svetu. Prvo samostojno razstavo je imela 1969 v galeriji zagrebškega Študentskega centra, istega leta je postala tudi članica Hrvaškega združenja likovnih umetnikov uporabnih umetnosti. Samostojno je razstavljala v Zagrebu 1969 (s P. Dapcem), 1971, 1977, 1979 (Umetniki naših dni), 1980, 1986 (Zagreb – moje mesto), 1988, v Mariboru in Ljubljani 1970, v Splitu 1971, v Mannheimu 1972 (Tošo Dabac und sein Atelier), v Dubrovniku 1978, v Veliki Gorici 1983. Kot fotografinja je sodelovala tudi s številnimi hrvaškimi gledališči in festivali, na primer Hrvaških narodnim gledališčem Zagreb, Zagrebškim gledališčem mladih, dramskim gledališčem Gavella, satiričnim

gledališčem Kerempuh ter Dubrovniškimi poletnimi igrami. O življenju in umetniškem delu Marije Braut je posnet dokumentarni film *Marija hodi tiho* (2009). Zadnja velika razstava njenih dotlej nepoznatih in redkeje predstavljenih fotografskih del z naslovom *Neznani Zagreb Marije Braut* je bila na ogled v zagrebškem Umetniškem paviljonu leta 2014. Njene fotografije in številni negativi se hranijo v zbirkah mnogih zagrebških muzejev, v Hrvaškem državnem arhivu, Hrvaški akademiji znanosti in umetnosti, Ministrstvu za obrambo Republike Hrvaške in drugod. Je prejemnica številnih nagrad in priznanj, med katerimi sta tudi nagrada Mesta Zagreb (1972) ter nagrada za življenjsko delo Hrvaškega združenja likovnih umetnikov uporabnih umetnosti (2008).

LIT.: Z. Maković, Marija Braut i Petar Dabac, *Umetnost*, 1969, 20; V. Maleković, Misterij pokreta i svjetlosti, *Vjesnik*, 32(1971) 19. V; Z. Maković, Fotografije Marije Braut, *Život umjetnosti*, 1972, 17/18; J. Depolo, Dubrovačko likovno ljeto 1978, *Oko*, 6(1978) 21. 9–5. 10; V. Bužančić, *Marija Braut – Umjetnici naših dana* (katalog izložbe), Zagreb 1979; V. Tenžera, Fotoaparat jedne žene, punica i svekrva, *Vjesnik*, 40 (41!) (1980) 8. I; V. Kusin: Zagreb kakav volimo, *Ibid.*, 46(47!)(1986), 28. V; R. Vnuk, Ime i prezime – Marija Fotografija, *Ibid.*, 31. V, Pr.; G. Popovac, Marija Braut – žena velikog oka, *Oko*, 15(1987), 5–19. XI; M. Baričević, Braut, Marija, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989.

BRINAR, **Miran**, inženjer šumarstva (Postojna, 18. 6. 1909. – Ljubljana 31. 7. 2002.). Studij šumarstva završio je na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1933. Potom je radio u direkcijama šuma u Sjenici, Sarajevu, Tuzli, Lipovljanima, Otoku, a potom u Ljubljani, Kočevju, Črnomelju. Godine 1942. priključio se partizanskom pokretu, a 1944. postavljen u Saveznom ministarstvu šuma i ruda za prvoga pomoćnika saveznoga ministra. Na toj je dužnosti ostao do 1950. kad je postavljen za ravnatelja Šumarskoga instituta u Ljubljani. Početkom 1954. postavljen je za šumarskoga referenta kotara Ljubljana. Proučavao je znanstveno područje genetike, osobito oplemenjivanje bukve i jele. Iz tog je područja i doktorirao 1970. na Sveučilištu u Ljubljani. Dugi niz godina (1951.–1971.) bio je urednik *Gozdarskog vestnika* u Ljubljani. Suradivao je u časopisu Šumarstvo. Objavio je *Die Buchenwälder Jugoslawiens mit besonderen Nachdruck auf die Zustände in Slowenien. Buk ako prijemselna surovina* (1960.), bavio se šumarskom terminologijom te je izdao *Gozdarski slovar* (1970.). Sudjelovao je na mnogobrojnim znanstvenim i stručnim skupovima i savjetovanjima. Bio je član Društva šumarskih i drvnih industrijskih inženjera Slovenije u Ljubljani. Za svoj uspješan znanstveni i stručan rad primio je nekoliko vrijednih priznanja i nagrada; proglašen je Zaslužnim članom ZIT gozdarstva in industrije za predelavo lese Slovenije (1962, 1964.), Častnim članom ZIT Jugoslavije (1965.). Dodijeljeno mu je priznanje Častnog člana ZIT gozdarstva in industrije za predelavo lesa Jugoslavije (1971.). Bio je i zaslužni član i Sekcije za genetiko in žlahtnjenje gozdnega drevja (1974.). Dobio je i nagradu Sklada Borisa Kidriča (1966.).

<https://www.sumari.hr/sumari/leks.asp?id=8919&i=H%8A%8EL1> (24. IV. 2021)

LIT.: <https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=8919> (pristupljeno 12. 9. 2020); <https://www.sumari.hr/sumari/leks.asp?id=8919&i=H%8A%8EL1> (pristupljeno 12. 9. 2020).

BRLEK, **Mijo Ivan**, franjevac, pravnik i sveučilišni profesor (Trnovo, danas Ilirska Bistrica, 25. 7. 1911. – Dubrovnik, 23. 6. 1984.). Franjevačku klasičnu gimnaziju pohađao je 1924.–1933. na Košljunu, Badiji i u Dubrovniku. Od 1928. član je franjevačke provincije sv. Jeronima u Dalmaciji i Istri. Teologiju je studirao u Makarskoj (1933.–1934.), Dubrovniku (1935.–1936.) i Rimu (1936.–1937.), gdje je u Vatikanskoj paleografskoj školi završio tečaj arhivistike i bibliotekarstva (1936.–1937.) a na franjevačkom sveučilištu Antonianum crkveno pravo s doktoratom (1940.). Do 1952. profesor je kanonskoga prava i crkvene povijesti u Visokoj franjevačkoj bogoslovnoj školi u Dubrovniku te bibliotekar knjižnice samostana Male braće. Od 1952. godine, kao docent na Pravnom fakultetu Antonianum u Rimu, predaje povijest prava i pravno-povijesnu metodologiju; od 1955. izvanredni a 1956.–1975. redoviti profesor. Od 1959. do 1963. godine prorektor je sveučilišta Antonianum. Redoviti je član Međunarodnog udruženja za promicanje crkveno-pravnih nauka, član Pravne komisije Franjevačkog reda te 1965.–1975. njezin predsjednik. Sudjelovao je u radu središnjih crkvenih ureda u Rimu kao član Kongregacije za sakramente (1955.–1975.), Kongregacije za redovnike (1965.–1975.) i Kongregacije za nauk vjere (1969.–1975.). Vrativši se 1975. u Dubrovnik, istražuje život i rad leksikografa Joakima Stullija. — Popularnim člancima, ponajviše vjerskoga sadržaja, te

BRINAR, **Miran**, inženir gozdarstva (Postojna, 18. 6. 1909–Ljubljana, 31. 7. 2002). Študij gozdarstva je končal na Kmetijsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu 1933. Zaposlen je bil na direktoratu za gozdove v Zenici, Sarajevu, Tuzli, Lipovljanih, Otoku, potem tudi v Ljubljani, Kočevju, Črnomlju. Leta 1942 se je pridružil partizanskemu gibanju, leta 1944 pa je bil v Zveznem ministrstvu za gozdove in rude imenovan za prvega pomočnika zveznega ministra. Na tem položaju je ostal do 1950, ko je bil imenovan za direktorja Gozdarskega inštituta Slovenije. Na začetku leta 1954 je bil imenovan za gozdnega referenta za ljubljanski okraj. Znanstveno se je posvečal proučevanju genetike, posebej žlahtnjenju bukve in jelke. S to temo je tudi 1970 doktoriral na Univerzi v Ljubljani. Vrsto let (1951–1971) je bil urednik ljubljanskega *Gozdarskega vestnika*. Sodeloval je pri reviji Šumarstvo. Objavil je *Die Buchenwälder Jugoslawiens mit besonderen Nachdruck auf die Zustände in Slowenien. Buk ako priemyselna surovina* (1960), ukvarjal se je z gozdarsko terminologijo in izdal *Gozdarski slovar* (1970). Sodeloval je na številnih znanstvenih in strokovnih srečanjih in posvetih. Bil je član Zveze društev inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije. Za svoje uspešno znanstveno in strokovno delo je prejel več pomembnih priznanj in nagrad. Postal je zaslužni član ZIT gozdarstva in industrije za predelavo lesa Slovenije (1962, 1964), častni član ZIT Jugoslavije (1965). Podelili so mu priznanje častnega člana ZIT gozdarstva in industrije za predelavo lesa Jugoslavije (1971). Bil je tudi zaslužni član Sekcije za genetiko in žlahtnjenje gozdnega drevja (1974) ter prejemnik nagrade Sklada Borisa Kidriča (1966).

LIT.: <https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=8919> (pridobljeno 12. 9. 2020); <https://www.sumari.hr/sumari/leks.asp?id=8919&i=H%8A%8EL1> (pridobljeno 12. 9. 2020).

BRLEK, **Mijo Ivan**, frančiškan, jurist in univerzitetni profesor (Trnovo, danes Ilirska Bistrica, 25. 7. 1911–Dubrovnik, 23. 6. 1984). Frančiškansko klasično gimnazijo je obiskoval med letoma 1924 in 1933 na Košljunu, Badiji in v Dubrovniku. 1928 je postal član frančiškanske province sv. Jeronima v Dalmaciji in Istri. Teologijo je študiral v Makarski (1933–1934), Dubrovniku (1935–1936) in v Rimu (1936–1937), kjer je na vatikanski Paleografski šoli opravil tudi tečaj arhivistike in bibliotekarstva (1936–1937), na frančiškanski univerzi Antonianum pa cerkveno pravo z doktoratom (1940). Do 1952 je bil profesor kanonskega prava in cerkvene zgodovine na Visoki frančiškanski teološki šoli v Dubrovniku ter bibliotekar v knjižnici samostana Manjših bratov. Od leta 1952 je na pravni fakulteti Antonianum v Rimu predaval zgodovino prava in pravno-zgodovinsko metodologijo, najprej kot docent, potem od 1955 kot izredni, med letoma 1956 in 1975 pa kot redni profesor. Med letoma 1959 in 1963 je bil prorektor univerze Antonianum. Bil je redni član Mednarodnega združenja za širjenje cerkveno-pravnega nauka, član pravne komisije frančiškanskega reda, ki ji je letoma 1965 in 1975 tudi predsedoval. Sodeloval je pri delu osrednjih cerkvenih uradov v Rimu kot član Kongregacije za zakramente (1955–1975), Kongregacije za redovnike (1965–1975) in Kongregacije za nauk vere (1969–1975). Po vrnitvi v Dubrovnik leta 1975 je raziskoval življenje in delo leksikografa Joakima Stullija. S poljudnoznanstvenimi članki, predvsem z versko vsebino, in s prevodi iz francoščine ter nemščine je sodeloval v *Luči*, *Euharistijskem glasniku*, *Gospji Sinjskoj*, *Narodni svijesti*, *Listu Dubrovačke biskupije*, *Hrvatski in Glasniku sv. Antuna*. Uporabljal je psevdonim *Dr. I. Ivanov*. Razen posebej

prijevodima s francuskog i njemačkog surađivao je u *Luči*, *Euharistijskom glasniku*, *Gospi Sinjskoj*, *Narodnoj svijesti*, *Listu Dubrovačke biskupije*, *Hrvatskoj* i *Glasniku sv. Antuna*. Služio se pseudonimom *Dr. I. Ivanov*. Osim zasebno objavljenih djela, pisao je na hrvatskom, latinskom i talijanskom jeziku povijesne i pravne studije, rasprave, recenzije i osvrte u revijama *Acta Ordinis Fratrum Minorum*, *Antonianum*, *Vjesnik Franjevačke provincije sv. Jeronima*, *Studi Francescani*, *Vita Minorum*, *Bollettino d'informazioni del Centro di Studi Bonaventuriani Doctor Seraphicus* i *Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku*. Studije je također objavio u zbornicima *Virgo Immaculata* (Rim 1957.), *Acta et documenta Concilio Oecumenico Vaticano II paranda* (Rim 1961.), *Giubileo religioso del M. R. P. Pacifico Capobianco OFM* (Rim 1964.), *Acta secundi congressus Scotistici Internationalis Oxonii et Edinburgi 11–17 sept. 1966 celebrati* (Rim 1970.), *Acta tertii Congressus Scotistici Internationalis Vindobonae 28. IX – 2. X 1970 celebrati* (Rim 1972.), *Atti del XI Incontro Bonaventuriano* (Montecalvo Irpino – Assisi 1972.), *Atti del Congresso internazionale di diritto canonico* (Milano 1972.), *Acta Congressus Mariologico-Mariani Internationalis in Croatia a. 1971 celebrati* (Rim 1972.), *Lex fundamentalis Ecclesiae* (Milano 1973.), *Franjo među Hrvatima* (Zagreb 1976.), *Atti del Congresso internazionale per il VII centenario di San Bonaventura da Bagnoreggio* (Rim 1976.), *Zbornik radova kongresa u čast sv. Bonaventure* (Zagreb 1977.), *Zbornik radova o Matiji Divkoviću* (Sarajevo 1982.). Surađivao je također u *Enciclopedia cattolica* i *Enciklopediji Jugoslavije*. Organizirao je znanstveni skup o Joakimu Stulliju (Dubrovnik 1980.). Autor je djela *De evolutione iuridica studiorum in Ordine Minorum ab initio usque ad an. 1517.* (Dubrovnik 1942.); *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku* (1. Zagreb 1952.), *Methodologia historico-iuridica* (Romae 1958.), *Lo Studio scientifico coefficiente dell'apostolato francescano*. Venezia 1959, *Il Primo Sinodo Romano* (1960.) (Venezia–Lido 1961.), *Il Vaticano II e il problema dell'aggiornamento del Codice* (Venezia 1963.), *Leksikograf Joakim Stulli (1730.–1817.)* (Zagreb 1987.).

LIT.: G. Bujas, Mijo Brlek, *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku*, Zagreb 1952; *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 3(1954) 1/4; V. Bazala, Noviji podaci o medicini i ljekarništvu u starom Dubrovniku, *Farmaceutski glasnik*, 13(1957) 1; *Pontificium Athenaeum Antonianum ab origine ad praesens*, Roma 1970; Bibliografija o. Mija Brleka od god. 1928.–1975, *Vjesnik Franjevačke provincije sv. Jeronima u Dalmaciji i Istri*, 17 (1975.); *Pontificium Athenaeum Antonianum annis 1975–1977*, Rim 1978; I. Džamić, Mijo Brlek (1911.–1984.), *Croatia Christiana periodica*, 8(1984) 14; F. E. Hoško, Brlek, Mijo Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989.

BROZINA, Ivan - Slovan, antifašist, partizanski zapovjednik, publicist (Jelšane, 1. 6. 1920. – Opatija, 7. 10. 1973.). Već 1938. talijanske su mu vlasti sudile zbog antifašizma, a u talijanskoj vojsci je 1941. postao suradnikom Narodnooslobodilačkoga pokreta te je dospio u vojni zatvor u Veroni, iz kojega je početkom 1942. došao u Istru. U proljeće 1942. bio je u Brkinskoj četi, koja je djelovala sjeverno od Ilirske Bistrice. Početkom lipnja odvojio se od čete i s četiri suborca prešao željezničku prugu Rijeka–Trst, uspostavivši logor kraj sela Kućela, odakle su održavali vezu s Rijekom i tamošnjim partijskim rukovodstvom. Uspostavili su vezu i s Krasom i Lovranštinom, a da bi grupa ojačala otišao je na kastavski punkt, odakle se uputio u Štab 2. bataljuna 2. odreda 5. operativne zone. Potkraj kolovoza 1942. kraj Gerova je osnovana Prva istarska partizanska četa (5. četa 2. bataljuna *Vladimir Gortan* 2. odreda 5. operativne zone), koja je krenula u Istru i uspostavila logor na Planiku. Na dvadesetu obljetnicu Pohoda na Rim, 28. 10. 1942, minirala je prugu kraj Rukavca i uništila transportni vlak, a potom se povukla pred napadom talijanske vojske. Nakon njemačke

objavljenih del je v hrvaščini, latinščini in italijanščini pisal zgodovinske in pravne študije, razprave, recenzije in preglede v časopisju *Acta Ordinis Fratrum Minorum*, *Antonianum*, *Vjesnik Franjevačke provincije sv. Jeronima*, *Studi Francescani*, *Vita Minorum*, *Bollettino d'informazioni del Centro di Studi Bonaventuriani Doctor Seraphicus* i *Anali Historijskog instituta JAZU v Dubrovniku*. Študije je prav tako objavil v zbornikih *Virgo Immaculata* (Rim 1957), *Acta et documenta Concilio Oecumenico Vaticano II paranda* (Rim 1961), *Giubileo religioso del M. R. P. Pacifico Capobianco OFM* (Rim 1964), *Acta secundi congressus Scotistici Internationalis Oxonii et Edinburgi 11–17 sept. 1966 celebrati* (Rim 1970), *Acta tertii Congressus Scotistici Internationalis Vindobonae 28. IX–2. X 1970 celebrati* (Rim 1972), *Atti del XI Incontro Bonaventuriano* (Montecalvo Irpino – Assisi 1972), *Atti del Congresso internazionale di diritto canonico* (Milano 1972), *Acta Congressus Mariologico-Mariani Internationalis in Croatia a. 1971 celebrati* (Rim 1972), *Lex fundamentalis Ecclesiae* (Milano 1973), *Franjo među Hrvatima* (Zagreb 1976), *Atti del Congresso internazionale per il VII centenario di San Bonaventura da Bagnoreggio* (Rim 1976), *Zbornik radova kongresa u čast sv. Bonaventure* (Zagreb 1977), *Zbornik radova o Matiji Divkoviću* (Sarajevo 1982). Prav tako je sodeloval pri *Enciclopedia cattolica* in *Enciklopediji Jugoslavije*. Organiziral je znanstveni simpozij o Joakimu Stulliju (Dubrovnik 1980). Je avtor del *De evolutione iuridica studiorum in Ordine Minorum ab initio usque ad an. 1517.* (Dubrovnik 1942); *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku* (1. Zagreb 1952), *Methodologia historico-iuridica* (Romae 1958), *Lo Studio scientifico coefficiente dell'apostolato francescano*. Venezia 1959, *Il Primo Sinodo Romano* (1960.) (Venezia–Lido 1961), *Il Vaticano II e il problema dell'aggiornamento del Codice* (Venezia 1963), *Leksikograf Joakim Stulli (1730–1817)* (Zagreb 1987).

LIT.: G. Bujas, Mijo Brlek, *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku*, Zagreb 1952; *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 3(1954) 1/4; V. Bazala, Noviji podaci o medicini i ljekarništvu u starom Dubrovniku, *Farmaceutski glasnik*, 13(1957) 1; *Pontificium Athenaeum Antonianum ab origine ad praesens*, Rim 1970; Bibliografija o. Mija Brleka od god. 1928–1975, *Vjesnik Franjevačke provincije sv. Jeronima u Dalmaciji i Istri*, 17(1975); *Pontificium Athenaeum Antonianum annis 1975–1977*, Rim 1978 I. Djamić, Mijo Brlek (1911–1984), *Croatia Christiana periodica*, 8(1984) 14; F. E. Hoško, Brlek, Mijo Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989.

<https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/3273/brozina-ivan-slovan>
(7. III. 2021)

BROZINA Ivan - Slovan, antifašist, partizanski poveljnik, publicist (Jelšane, 1. 6. 1920 – Opatija, 7. 10. 1973). Italijanska oblast mu je že leta 1938 sodila zaradi antifašizma. Potem ko se je v italijanski vojski 1941 pridružil narodnoosvobodilnemu gibanju, je bil zaprt v vojaškem zaporu v Veroni, iz katerega je na začetku 1942 prišel v Istro. Pomladi 1942 je postal partizan v Brkinski četi, ki je delovala severno od Ilirske Bistrice. V začetku junija se je s štirimi soborci ločil od čete in prečkal železniško progo Reka–Trst. Blizu vasi Kučela so vzpostavili bazo, iz katere vzdrževali povezavo z Reko in tamkajšnjim partijskim vodstvom. Vzpostavili so tudi povezavo s Krasom in Lovranščino, da pa bi se skupina okrepila je odšel na kastavsko točko, od koder se je napotil v štab 2. bataljona 2. odreda 5. operativne cone. Konec avgusta 1942 je bila pri Gerovu osnovana Prva istrska partizanska četa (5. četa 2. bataljona *Vladimirja Gortana* 2. odreda 5. operativne cone), ki se je premaknila v Istro in vzpostavila tabor na Planiku. Ob dvajseti obletnici pohoda na Rim, 28. 10. 1942, je minirala

listopadske ofenzive 1943, u Istri se osnivaju prve čete, a on je bio zapovjednik I. istarske partizanske čete, koja je djelovala je na području Klane i Ilirske Bistrice i na pruži Trst–Rijeka. Dana 14. I. 1944. postavljen je za zapovjednika 4. istarskog bataljuna, a kad su 1. travnja 1944. osnovani 1. istarska brigada Vladimir Gortan i 1. partizanski odred Učka, postavljen je za zapovjednika Odreda. Već 11. VI. postavljen je za prvoga zapovjednika 2. brigade. Nakon rata ostao je u službi Jugoslavenske armije; školovao se u vojnim školama SSSR-a i Jugoslavije te obnašao nastavničke i vojne dužnosti. Prije umirovljenja u činu pukovnika (1965.) više godina zapovijedao je pješačkim pukom. Svoja sjećanja objavio je u zbornicima *Četrdeset godina* (Beograd 1961.), *Ustanak naroda Jugoslavije 1941.* (Beograd 1964.) te u knjizi *Put I. istarske partizanske brigade Vladimir Gortan* (Pula 1959.). Nosilac je Partizanske spomenice 1941.

LIT.: *Prva istarska partizanska četa. O 30. godišnjici osnutka 1942.–1972.*, Rijeka 1972; P. Strčić, Prilog za biografiju Ivana Brozine-Slovana (1920.–1973.), *Pazinski memorijal*, 1982, 11; Isti, Brozina Slovan, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989; <https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/3273/brozina-ivan-slovan> (pristupljeno 8. 5. 2021).

BURGER, Hotimir, filozofski pisac (Tržič, 22. 3. 1943. – Zagreb, 31. 8. 2018.). Gimnaziju je završio u Varaždinu (1961.), filozofiju i komparativnu književnost diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1966.), gdje je doktorirao 1975. tezom *Problem znanosti u djelu Karla Marxa*. Od 1968. do 1975. bio je asistent pri Katedri za povijest marksizma na Fakultetu političkih nauka u Zagrebu, od 1975. asistent na Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, gdje 1976. postaje docentom, 1981. izvanrednim, a 1986. redovitim profesorom (filozofija marksizma). Bio je predsjednik Hrvatskoga filozofskog društva (1981.–1983.). Od 1980. odgovorni je urednik časopisa *Filozofska istraživanja*. — Njegove su analize usmjerene na klasičnu njemačku filozofiju i njezine odnose prema marksizmu (I. Kant, G. W. F. Hegel, novokantovstvo), na pojedine aspekte Marxova djela (problemi predmetnosti, znanosti, povijesti, metode, humanizma, kritike političke ekonomije i dr.), na teorijske prinose marksističkih mislilaca (austromarksisti, frankfurtska škola, K. Korsch, E. Bioch, G. Lukács, K. Kosik, J. Habermas i dr.) te na aktualne marksističke i filozofske teme (tehnika, modernitet, filozofija povijesti, problem ideologije, pojam rada, suvremeni revolucionarni pokreti i dr.). Rasprave, recenzije, prikaze i osvrte objavljivao u publikacijama: *Naše teme*, *Politička misao*, *Pitanja*, *Kulturni radnik*, *Praxis*, *Dometi*, *Filozofska istraživanja*, *Socijalizam u svetu* i dr. Izabrao tekstove i napisao predgovore u zbornicima *Socijalizam i etika*, 1979; *Austromarksizam*, 1982; *Karl Korsch: Marksizam i revolucija*, 1983. Napisao je popratne studije uz prijevode spisa R. Rosdolskog (*Prilog povijesti nastajanja Marxova Kapitala*, 1–2. Beograd 1975.), F. Engelsa (K. Marx i F. Engels, *Dela*, sv. 43, Beograd 1983.), F. Borkenaua (*Prelaz od feudalne ka građanskoj slici sveta*, Beograd 1983.), R. Dutschkea (*Moj dugi marš*, Zagreb 1983.), A. Sohn-Rethela (*Materijalistička kritika spoznaje i podruštvljenje rada*, Zagreb 1984.), M. Horkheimera (*Kritika instrumentalnog uma*, Zagreb 1988.), i J. Habermasa (*Filozofski diskurs moderne*, Zagreb 1988.). Bio je jedan od urednika biblioteke Prometej Nakladnog zavoda Globus te pokretač i urednik biblioteke Homo absconditus istoga

<https://www.telegram.hr/politika-kriminal/izgleda-da-jedan-od-najblizih-borasovih-suradnika-profesor-etike-ante-covic-nije-bio-bas-etican-kaze-povjerenstvo-filozofskog-faksa/> (5. VI. 2021)

progo pri Rukavcu in uničila tovorni vlak, potem pa se umaknila pred napadom italijanske vojske. Po ofenzivi Nemcev oktobra 1943 so se v Istri oblikovale prve čete. Bil je komandant 1. istrske partizanske čete, ki je delovala na območju med Klanom in Ilirsko Bistrico in na progi Trst–Reka. 14. 1. 1944 je postal komandant 4. istrskega bataljona, potem ko sta 1. 4. 1944 nastali 1. istrska brigada Vladimirja Gortana in 1. partizanski odred Učka, je postal komandant odreda. Že 11. 6. je bil imenovan za prvega komandirja 2. brigade. Po vojni je ostal v službi Jugoslovanske armade; izobraževal se je v šolah Sovjetske zveze in Jugoslavije ter opravljal predavateljske in vojaške obveznosti. Pred upokojitvijo s činom polkovnika (1965) je več let poveljeval pehotnemu polku. Svoje spomine je objavil v zbornikih *Četrdeset godina* (Beograd 1961), *Ustanak naroda Jugoslavije 1941.* (Beograd 1964) ter v knjigi *Put I. istarske partizanske brigade Vladimir Gortan* (Pulj 1959). Je prejemnik partizanske spomenice 1941.

LIT.: *Prva istarska partizanska četa. O 30. godišnjici osnutka 1942–1972*, Reka 1972; P. Strčić, Prilog za biografiju Ivana Brozine-Slovana (1920–1973), *Pazinski memorijal*, 1982, 11; Isti, Brozina Slovan, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989, <https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/3273/brozina-ivan-slovan> (pridobljeno 8. 5. 2021).

BURGER, Hotimir, filozofski pisec (Tržič, 22. 3. 1943–Zagreb, 31. 8. 2018). Gimnazijo je končal v Varaždinu (1961), iz filozofije in primerjalne književnosti diplomiral na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu (1966), na kateri je 1975 tudi doktoriral z nalogo *Problem znanosti v delu Karla Marxa*. Med letoma 1968 in 1975 je bil asistent na katedri za zgodovino marksizma za Fakulteti za družbene vede Univerze v Zagrebu. 1975 je postal asistent na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete v Zagrebu, na katerem je 1976 napredoval v docenta, 1981 v izrednega ter 1986 v rednega profesorja (filozofija marksizma). Bil je predsednik Hrvaškega filozofskega društva (1981–1983). Od 1980 je bil odgovorni urednik revije *Filozofska istraživanja*. V svojih analizah se je posvečal klasični nemški filozofiji in njenim odnosom do marksizma (I. Kant, G. W. F. Hegel, novokantovstvo), nekaterim vidikom Marxovih del (problemi predmetnosti, znanost, zgodovin, metode, humanizem, kritika politične ekonomije idr.), teoretskim prispevkom marksističnih mislecev (avstromarksisti, frankfurtska šola, K. Korsch, E. Bioch, G. Lukács, K. Kosik, J. Habermas idr.) ter aktualnim marksističnim in filozofskim temam (tehnika, modernost, filozofija zgodovine, problem ideologije, pojem dela, sodobna revolucionarna gibanja idr.). Razprave, recenzije, predstavitve in preglede je objavljajl v publikacijah: *Naše teme*, *Politička misao*, *Pitanja*, *Kulturni radnik*, *Praxis*, *Dometi*, *Filozofska istraživanja*, *Socijalizam u svetu* idr. Zbral je besedila in napisal predgovore k zbornikom *Socijalizam i etika*, 1979; *Austromarksizam*, 1982; *Karl Korsch: Marksizam i revolucija*, 1983. Napisal je spremne besede ob prevodih del R. Rosdolskega (*Prilog povijesti nastajanja Marxova Kapitala*, 1–2. Beograd 1975), F. Engelsa (K. Marx i F. Engels, *Dela*, sv. 43, Beograd 1983), F. Borkenaua (*Prelaz od feudalne ka građanskoj slici sveta*, Beograd 1983), R. Dutschka (*Moj dugi marš*, Zagreb 1983), A. Sohn-Rethela (*Materijalistička kritika spoznaje i podruštvljenje rada*, Zagreb 1984), M. Horkheimerja (*Kritika instrumentalnog uma*, Zagreb 1988) i J. Habermasa (*Filozofski diskurs moderne*, Zagreb 1988). Bil je eden od urednikov zbirke Prometej založbenega zavoda Globus ter ustanovitelj in urednik zbirke Homo absconditus pri istem založniku. Bil je glavni raziskovalec pri projektu *Teorije subjektov in sodobna filozofija*, ki ga je s prekinitvami podpiralo Ministrstvo znanosti Republike Hrvaške od 1990, koordinator filozofskih raziskovalnih projektov v Republiki Hrvaški (1982–1990), bil je član Hrvaškega filozofskega društva, Ernst-Bloch-Gesellschaft, Internationale Hegel-

izdavača. Bio je glavni istraživač na projektu *Teorije subjekta i suvremena filozofija*, koji je s prekidima podupiralo Ministarstva znanosti Republike Hrvatske od 1990, koordinator filozofskih istraživačkih projekata u Republici Hrvatskoj (1982.–1990.), član je Hrvatskog filozofskog društva, Ernst-Bloch-Gesellschaft, Internationale Hegel-Gesellschaft, Helmuth-Plessner-Gesellschaft i College international de philosophie, predsjednik Hrvatskog filozofskog društva i pročelnik Odsjeka za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u dva mandata. Autor je djela *Znanost povijesti. Problemi znanosti u Marxovu djelu* (Zagreb 1978.), *Filozofija i kritika političke ekonomije. Neke granične teme Marxova mišljenja* (Zagreb 1979.), *Filozofija tehnike* (Zagreb 1980.), *Marx i marksizam* (Zagreb 1986.).

LIT.: M. Kovačić, Hotimir Burger, *Znanost povijesti, Politička misao*, 16(1979) 4, Ž. Puhovski, *Znanost i materijalizam, Kulturni radnik*, 32(1979) 1; Ž. Grahovac, *Mišljenje i povijesni život između stvarnosti i zbilje, Dijalog*, 4(1980) 3; N. Korda, *Filozofija tehnike, Naše teme*, 24(1980) 5; S. Dvornik, *Filozofija i kritika političke ekonomije, Gordogan*, 3(1981) 7; Marx i suvremeni marksizam, *Kulturni radnik*, 40(1987) 3; A. Čović, Burger, Hotimir, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989.

CAJNKO, Valentin, rimokatolički svećenik, pisac i pedagog (Ključarovci kod Ormoža, 12. 2. 1868. – Varaždin, 22. 7. 1925.). Iz Ključarovaca obitelj se 1875. godine preselila u selo Grabe kraj Središća ob Dravi. Prva tri razreda osnovne škole završio je u Ključarovcima, a potom ga je obitelj poslala u Maribor, gdje nije prihvaćen u gimnaziju zbog nepoznavanja njemačkog jezika. Gimnaziju je završio u Varaždinu (1887.), studij bogoslovije u Zagrebu (1891.). Do 1896. kapelan je u Pitomači, potom kateheta gradske škole u Bjelovaru, a od 1897. do smrti kateheta djevojačkih škola u Varaždinu. Djelovao je u dobrotvornim društvima u Varaždinu: bio je predsjednik Potpornog društva za podupiranje siromašnih učiteljica, tajnik Društva za prehranu i Društva za potporu siromašne školske mladeži te tajnik i predsjednik Katoličkog djetićkog društva i Društva za podupiranje bolesnih sugrađana, a odbornik Gimnazijskoga potpornog društva. Bio je i gradski zastupnik u Varaždinu. Bio je aktivni član Ljubljanskoga katehetskog društva. Cajnko se bavio književnim, pedagoškim i publicističkim radom. Pisao je biografije i nekrologe hrvatskih književnika na slovenskom jeziku u *Ljubljanskom zvonu*, *Domu in svetu* i *Voditelju v bogoslovnih vedah*. Na hrvatskom jeziku pisao je pedagoške članke u *Kršćanskoj školi* i propovijedi u *Dušobrižniku*. Napisao je i knjige *Što čini bl. dj. Marija za svoje štovatelje i što čine pravi štovatelji Marijini* (Varaždin 1908.) i *Marijin Cvjetnjak* (Varaždin 1916.).

LIT.: F. Kovačić, *Trg Središće, krajepis in zgodovina*, Maribor 1910; A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 11. Zagreb 1913; M. Kanoti, *Kateheta Valentin Cajnko, Katolički list*, 76(1925) 30; T. Blažeković, *Fluminensia Croatica*, Zagreb 1953; B. Flegerić: V. Cajnko, I. Geršak, *Ormoški spomini. Ob petindvajsetletnici Ormoške posojilnice in ob tridesetletnici svojega beležništva v Ormožu*, Ljubljana 1902; B. Pleše, Cajnko, Valentin, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989; F. Just, *Panonski portreti. Valentin Cajnko, Vestnik*, 1998, 1. 10.

CELESTIN, Fran, pisac i književni kritičar (Klenik kod Vača, 13. 11. 1843. – Zagreb, 30. 10. 1895.). Gimnaziju je pohađao u Ljubljani (1857.–1865), slavistiku i klasičnu filologiju studirao je u Beču (1865.–1869.). Godine 1869. bio na usavršavanju u Sankt-Peterburgu i Moskvi. Kao gimnazijski profesor u Vladimiru i Harkovu skupljao je građu za kulturno-političku, društveno-privrednu i administrativno-pravnu monografiju o Rusiji. Zbog neslaganja s mentorom, prekinuo započeti znanstveni rad i 1873. vratio se u Beč. U razdoblju 1876.–1892. gimnazijski je profesor u Zagrebu, a usporedno od 1878. lektor ruskog i drugih slavenskih jezika na zagrebačkom Sveučilištu. Godine 1880.–1881. počeo je predavati

Gesellschaft, Helmuth-Plessner-Gesellschaft in College international de philosophie, predsednik Hrvaškega filozofskega društva in dva mandata predstojnik Oddelka za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu. Je avtor del *Znanost povijesti. Problemi znanosti u Marxovu djelu* (Zagreb 1978), *Filozofija i kritika političke ekonomije. Neke granične teme Marxova mišljenja* (Zagreb 1979), *Filozofija tehnike* (Zagreb 1980), *Marx i marksizam* (Zagreb 1986).

LIT.: M. Kovačić, Hotimir Burger, *Znanost povijesti, Politička misao*, 16(1979) 4, Ž. Puhovski, *Znanost i materijalizam, Kulturni radnik*, 32(1979) 1; Ž. Grahovac, *Mišljenje i povijesni život između stvarnosti i zbilje, Dijalog*, 4(1980) 3; N. Korda, *Filozofija tehnike, Naše teme*, 24(1980) 5; S. Dvornik, *Filozofija i kritika političke ekonomije, Gordogan*, 3(1981) 7; Marx i suvremeni marksizam, *Kulturni radnik*, 40(1987) 3; A. Čović, Burger, Hotimir, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989.

CAJNKO, Valentin, rimokatoliški duhovnik, pisec in pedagog (Ključarovci pri Ormožu, 12. 2. 1868–Varaždin, 22. 7. 1925). Iz Ključarovcev se je družina leta 1875 preselila v vas Grabe blizu Središča ob Dravi. Prve tri razrede osnovne šole je končal v Ključarovcih, potem ga je družina poslala v gimnazijo v Maribor, vendar ni bil sprejet, ker ni znal nemško. Gimnazijo je končal v Varaždinu (1887), študij teologije pa v Zagrebu (1891). Do 1896 je bil kaplan v Pitomači, potem katehet mestne šole v Bjelovarju, od 1897 pa do smrti katehet na dekliških šolah v Varaždinu. Dejaven je bil v dobrodelnih društvi v Varaždinu: bil je predsednik podpornega društva za podporo revnim učiteljicam, tajnik društva za prehrano in društva za podporo siromašne šolske mladine ter tajnik in predsednik katoliškega vajeniškega društva in društva za podporo bolnih someščanov, član odbora gimnazijskega podpornega društva. V Varaždinu je bil tudi mestni zastopnik. Bil je aktivni član Ljubljanskega katehetskega društva. Cajnko se je posvečal literarnemu, pedagoškemu in publicističnemu delu. Pisal je biografije in nekrologe hrvaškim književnikom v slovenščini v *Ljubljanskem zvonu*, *Domu in svetu* ter *Voditelju v bogoslovnih vedah*. V hrvaščini je pisal pedagoške članke v *Kršćanskoj školi* in pridige v *Dušobrižniku*. Napisal je tudi knjigi *Što čini bl. dj. Marija za svoje štovatelje i što čine pravi štovatelji Marijini* (Varaždin 1908) ter *Marijin Cvjetnjak* (Varaždin 1916).

LIT.: F. Kovačić, *Trg Središče, krajepis in zgodovina*, Maribor 1910; A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 11. Zagreb 1913; M. Kanoti, Kateheta Valentin Cajnko, *Katolički list*, 76(1925) 30; T. Blažeković, *Fluminensia Croatica*, Zagreb 1953; B. Flegerič: V. Cajnko, I. Geršak, *Ormoški spomini. Ob petindvajsetletnici Ormoške posojilnice in ob tridesetletnici svojega beležništva v Ormožu*, Ljubljana 1902; B. Pleše, Cajnko, Valentin, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989; F. Just, Panonski portreti. Valentin Cajnko, *Vestnik*, 1998, 1. 10.

CELESTIN, Fran, pisatelj in literarni kritik (Klenik pri Vačah, 13. 11. 1843–Zagreb, 30. 10. 1895). Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani (1857–1865), študij slavistike in klasične filologije je nadaljeval na Dunaju (1865–1869). Leta 1869 je bil na izpopolnjevanju v Sankt Peterburgu in Moskvi. Kot gimnazijski profesor v Vladimirju in Harkovu je zbiral gradivo za kulturno-politično, družbeno-gospodarsko in administrativno-pravno monografijo o Rusiji. Zaradi razhajanja z mentorjem je prekinil začeto znanstveno delo in se 1873 vrnil na Dunaj. Med letoma 1876 in 1892 je bil gimnazijski profesor v Zagrebu, hkrati pa je bil od leta 1878 zaposlen kot lektor ruskega in drugih slovanskih jezikov na Univerzi v Zagrebu. V študijskem letu 1880/1881 je začel predavati slovenski jezik in književnost, s čimer je začel zgodovino slovenistike na zagrebški filozofski fakulteti. Prvo njegovo objavljeno delo je *Nekaj o važnosti pesništva v obče, in posebno slovenskega za našo mladino* (*Učiteljski tovariš*, 1864). Z J. Jurčičem

slovenski jezik i književnost i time započeo povijest slovenistike na zagrebačkomu Filozofskom fakultetu. — Prvi je njegov objavljeni rad *Nekaj o važnosti pesništva v obče, in posebno slovenskega za našo mladino* (*Učiteljski tovariš*, 1864.). S J. Jurčičem i F. Marnom izdao je almanah *Slovenska vila* (1865.) te u njemu objelodanio svoje tri pjesme (*Molitva*, *Prijatlu*, *Sonet*) i pripovijetku *Oskrbnik Lebeškega gradu*. Objavio je novele *Mala Furlanka* i *Gostinja* (*Slovenski glasnik*, 1867.–1868.), uspomene *Iz spominov na staro mater* (*Slovenske večernice*, 1867.) i komediju *Roza*, koja je prikazana u Ljubljanskem gledališću 1871. U *Zvonu* (1870.) objavio je *Pisma iz Rusije*, a poslije na tu temu i knjigu *Russland seit Aufhebung der Leibeigenschaft*. U eseju *Naše obzorje* (*Lublanski zvon*, 1883.) obrazložio je svoje realističke književnokritičke stavove. U *Slovenskom glasniku* (1868.) i *Cvetniku* (1865.–1867.) prevodio je s češkog, ukrajinskog, poljskog i starogrčkog. U *Slovanskom svetu* (1891, 1893.–1895.) objavio je pripovijetku *Veselo življenje* i prevodio s ruskog tekstove M. J. Ljermontova; a na ruski stihove F. Levstika, J. Stritaru, S. Gregorčiča i. Trnskoga. U *Slovenskom glasniku* napisao je više publicističkih radova o kulturnom i književnom životu u Hrvata, Čeha, Bugara, Poljaka, Rusa i Slovaka. Publicističke, kritičke i književnopovijesne studije o F. M. Dostojevskom, N. V. Gogolju, A. S. Puškinu, Ljermontovu, V. G. Bjelinskom i dr. te više rasprava o F. Prešernu, Stritaru, J. Vošnjaku i A. Mahničju objavio je u *Slovenskom narodu*, *Viencu*, *Ljubljanskome zvonu*, *Slovanu* i *Slovanskom svetu*. Autor je djela *Roza* (Ljubljana 1869.), *Russland seit Aufhebung der Leibeigenschaft* (Laibach 1875.), *Uvodno predavanje što ga je imao na hrvatskom Sveučilištu Franje Josipa I. dne 25. listopada godine. 1878. učitelj slavenskih jezika dr. Fr. J. Celestin* (Zagreb 1878.).

LIT.: Dr. Fran Celestin, *Slovan*, 1(1884) 52; D. Hribar, Fran Celestin, *Narodni koledar*, 1892; V. Tomić, Dr. Fran Celestin, *Vienac*, 54(1895); J. Badalić, Fran Celestin kao osnivač lektorata slavenskih jezika i književnosti na zagrebačkom Sveučilištu (1878.–1895.), *Slavistična revija*, 3(1950) 1/2; A. Flaker, Celestinove iluzije i ruska stvarnost, *Hrvatsko kolo*, 5(1952) 2; M. Boršnik, Kako se je pojavil vpliv revolucionarnih demokratov v procesu razvoja slovenske literature od druge polovice devetnajstega do začetka dvajsetega stoletja? *IV. međunarodni kongres slavista*, Beograd 1958; J. Župančič, Univ. prof. dr. Fran Celestin s Klenika močna kulturna osobenost prejšnjega stoletja, *Primorski dnevnik*, 1964, 21. 6; Š. Barbarič, Celestin kot slovensko-hrvaški popularizator Turgenjeva, *Slavistična revija*, 25(1977) 2/3; I. Cesar, Celestin, Fran, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989; I. Grafenauer, Celestin, Fran (1843.–1895.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

CELJSKA, Barbara, kraljica i carica (Celje, oko 1392. – Melnik u Češkoj, 11. 7. 1451.). Kći Hermana II. Celjskog i grofice Ane von Schaunberg, Barbara se već 1406. spominje kao žena kralja Sigismunda i hrvatsko-ugarska kraljica, iako je njihov brak sklopljen tek 1408. Sigismund ju je uskoro uveo u državne poslove, pa ga je tako u vladanju zamjenjivala za njegovih izbivanja iz Ugarske (1412.–1414. i 1416.–1418.). Za njemačku kraljicu okrunjena je 1414. Godine 1419. žestoko se sukobila sa Sigismundom, koji je nju i njihovu kćer Elizabetu prognao na više od godine dana. Nakon pomirbe, Barbara od 1420. nosi naslov češke kraljice, od 1433. carice, a 1437. okrunjena je za češku kraljicu. Kako bi sebi osigurala vlast, odupirala se prijestolonasljedniku Albrehtu (Alberta) Habsburgovcu, pa je još za života Sigismund zapovjedio da se zatvori. Novi kralj Albreht zatočio ju je u Bratislavi. Nakon svog oslobođenja i unatoč prividnoj pomirbi s kraljem, svojim zetom, Barbara je pobjegla u Poljsku da kao protukralja u Češkoj podupre mladoga Kazimira Jagelovića. U Češku se vratila nakon Albrehtove smrti i nastanila u Melniku, gdje je umrla od kuge. Dok je njezin suvremenik Enea Silvio Piccolomini (poslije papa Pio II.) žigosao njezin život kao razuzdan i poročan,

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fran_Celestin_\(1\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fran_Celestin_(1).jpg) (15. II. 2021)

in F. Marnom je izdal zbornik *Slovenska vila* (1865), v katerem je objavil tri pesmi (*Molitva, Prijatlu, Sonet*) in povest *Oskrbnik Lebeškega gradu*. Objavil je noveli *Mala Furlanka* in *Gostinja* (*Slovenski glasnik*, 1867–1868), spomine *Iz spominov na staro mater* (*Slovenske večernice*, 1867) in komedijo *Roza*, ki je bila v ljubljanskem gledališču uprizorjena 1871. V *Zvonu* (1870) je objavil *Pisma iz Rusije*, pozneje je o tej temi napisal tudi knjigo *Russland seit Aufhebung der Leibeigenschaft*. V eseju *Naše obzorje* (*Ljubljanski zvon*, 1883) je pojasnil svoja realistična književnokritična stališča. V *Slovenskem glasniku* (1868) in *Cvetniku* (1865–1867) je objavljaj svoje prevode iz češčine, ukrajinščine, poljščine in starogrščine. V *Slovanskem svetu* (1891, 1893–1895) je objavil povest *Veselo življenje* in prevode iz ruščine besedila M. J. Lermontova ter prevode pesmi v ruščino F. Levstika, J. Stritarja, S. Gregorčiča in I. Trnskega. V *Slovenskem glasniku* je izšlo več njegovih publicističnih del o kulturnem in literarnem življenju Hrvatov, Čehov, Bolgarov, Poljakov, Rusov in Slovakov. Publicistične, kritične in literarnozgodovinske študije

o F. M. Dostojevskem, N. V. Gogolju, A. S. Puškinu, Lermontovu, V. G. Belinskem idr. ter več razprav o F. Prešernu, J. Stritarju, J. Vošnjaku in A. Mahniču je objavil v *Slovenskem narodu*, *Viencu*, *Ljubljanskem zvonu*, *Slovanu* in *Slovanskem svetu*. Je avtor del *Roza* (Ljubljana 1869), *Russland seit Aufhebung der Leibeigenschaft* (Laibach 1875), *Uvodno predavanje, ki ga je imel na Univerzi Franca Jožefa I. dne 25. oktobra godine 1878. učitelj slavanskih jezikov dr. Fr. J. Celestin* (Zagreb 1878).

LIT.: Dr. Fran Celestin, *Slovan*, 1(1884) 52; D. Hribar, Fran Celestin, *Narodni koledar*, 1892; V. Tomić, Dr. Fran Celestin, *Vienac*, 54(1895); J. Badalić, Fran Celestin kao osnivač lektorata slavenskih jezika i književnosti na zagrebačkom Sveučilištu (1878–1895), *Slavistična revija*, 3(1950) 1/2; A. Flaker, Celestinove iluzije i ruska stvarnost, *Hrvatsko kolo*, 5(1952) 2; M. Boršnik, Kako se je pojavil vpliv revolucionarnih demokratov v procesu razvoja slovenske literature od druge polovice devetnajstega do začetka dvajsetega stoletja? *IV. Mednarodni kongres slavistov*, Beograd 1958, J. Župančič, Univ. prof. dr. Fran Celestin s Klenika – močna kulturna osebnost prejšnjega stoletja, *Primorski dnevnik*, 1964, 21. 6; Š. Barbarič, Celestin kot slovensko-hrvaški popularizator Turgenjeva, *Slavistična revija*, 25(1977) 2/3; I. Cesar, Celestin, Fran, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989; I. Grafenauer, Celestin, Fran (1843–1895), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

CELJSKA, Barbara, kraljica in cesarica (Celje, okoli 1392–Melnik na Češkem, 11. 7. 1451). Hči Hermana II. Celjskega in grofice Ane von Schaunberg Barbara je že leta 1406 omenjena kot žena kralja Sigismunda in hrvaško-ogrska kraljica, čeprav je bil zakon sklenjen šele 1408. Sigismund jo je kmalu vpeljal v državniške posle, tako da ga je med njegovim bivanjem zunaj Ogrske (1412–1414 in 1416–1418) zamenjevala pri vladanju. Za nemško kraljico so jo okronali 1414. Leta 1419 se je s Sigismundom močno sprla, tako da je njo in njuno hčer Elizabeto pregnal v izgnanstvo za več kot leto dni. Po njuni spravi je Barbara od leta 1420 nosila naziv češke kraljice, od 1433 cesarice, leta 1437 pa je bila okronana za češko kraljico. Da bi si zagotovila oblast, se je upirala prestolonasledniku Albrehtu V. Habsburškemu, tako da je Sigismund še za časa življenja ukazal, naj ga zaprejo. Novi kralj Albreht ju je konfiniral v Bratislavo. Po svoji osvoboditvi in kljub navidezni spravi s kraljem, svojim zetom, je Barbara zbežala na Poljsko, da bi kot novega vladarja na Češkem podprla mladega Kazimirja Jagelovića. Na Češko se je vrnila po Albrehtovi smrti in se nastanila v Melniku, kjer je umrla zaradi kuge. Čeprav je njen sodobnik Enej Silvij Pikolomini (ki je pozneje

ne mogu se previdjeti i druge osobine te žene izvanredne ljepote. Barbara je u svom, doduše spletkarskom, političkom djelovanju pokazivala oštroumnost i političko umijeće. U hrvatskim narodnim pričama sačuvao se spomen na Barbaru kao »crnu kraljicu« jer je nosila crnu haljinu i jer se bavila crnom magijom i okultizmom te je neko vrijeme boravila na Kalniku i Medvedgradu. U svojoj povjestici *Zmijska kraljica* A. Šenoa spojio je turopoljsku predaju o »crnoj kraljici« s motivom remetske priče o ivanjskomu zmijskom sastanku. Uz Barbaru Celjsku treba spomenuti i Hermana II. Celjskog, hrvatskoga bana i grofa i sina Hermana I. Celjskog i Katarine Kosača, oca Barbare Celjske. Godine 1396. spasio je kralju Sigismundu život u bici kod Nikopolja i pomogao mu da se spusti lađom od Dunava prema Carigradu i vrati u Hrvatsko-Ugarsko Kraljevstvo. U znak zahvalnosti, kralj mu je 1397. darovao Varaždin, a 1399. godine Zagorsku županiju. Dobivanjem posjeda na području Slavonije, obitelj Celjski ušla je u krug hrvatske feudalne elite. Herman II. je ustanovio dinastičku vezu s dinastijom Luksemburgovaca, udavši svoju kćer Barbaru za kralja Sigismunda. Godine 1406. imenovan je slavonskim banom, a djelovao je i kao pouzdanik i diplomat kralja Sigismunda. Budući da je preko majke bio u srodstvu s dinastijom Kotromanića, Herman II. sklapa 1427. ugovor o nasljeđivanju s kraljem i banom u Bosni, Tvrtkom II. prema kojem je prijestolje trebalo pripasti Hermanu ako kralj umre bez muških potomaka. Osnovao je i samostan u Lepoglavi oko 1400. godine.

LIT.: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1282>. (pristupljeno 26. 3. 2021).

CIGIT, Stjepko (Štefan), pedijatar (Beltinci, 27. 2. 1917. – Zagreb, 1. 9. 1999.). Gimnaziju je pohađao u Mariboru, a studij medicine završio je 1944. u Pečuhu. Radio je kao liječnik opće prakse u Beltincima i dr. Specijalizirao je pedijatriju u Zagrebu (1952.). Godine 1952.–1959. radio je na dječjem odjelu bolnice u Osijeku te bio zamjenik i vršitelj dužnosti šefa odjela. Sudjelovao je u uređenju i osuvremenjivanju bolničkoga odjela i dječjega dispanzera te bio voditelj Dječjega kabineta tamošnje Vojne bolnice. Godine 1959. izabran je za predstojnika novootvorenoga Dječjeg odjela u Sisku (kasnije Djelatnosti za zdravstvenu zaštitu dojenčadi i djece Medicinskog centra), koji je vodio do umirovljenja 1982. Organizirao je cjelokupnu stacionarnu i dispanzersku dječju zdravstvenu zaštitu u tadašnjem kotaru Sisak, inicirao otvaranja Škole za bolničarke i Škole za medicinske sestre te organizirao tečajeve doškolovanja osoblja za rad u dječjoj zdravstvenoj zaštiti. Radovima o pedijatriji surađivao je u periodikama *Jugoslavenska pedijatrija*, *Liječnički vjesnik*, *Radovi Medicinskog fakulteta u Zagrebu*, *Saopćenja Pliva*, *Alcoholism*, *Medica Jadertina*, *Arhiv za zaštitu majke i djeteta*, *Zdravstvo*, *Acta medicorum* i dr. Bio je predsjednik Podružnice Zbora liječnika Hrvatske u Sisku (1964.–1970.) te doživotni počasni predsjednik iste. Odlikovan je republičkom Nagradom *Kata Pejnović* (1972.). Autor je monografija *Aktuelni problemi i organizacija pedijatrijske službe kotara Sisak* (Sisak 1965.), *Njega i prehrana dojenčeta* (Zagreb 1969.), *Naša obitelj. Majka, zdravo dijete, bolesno dijete* (suautor; Sisak 1971.).

LIT.: *Saopćenja Pliva*, 15(1972) 4; *Zbornik liječnika Hrvatske 1874.–1974*, Zagreb 1974; V. Dugački, Cigit, Stjepko, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989.

postal papež Pij II.) označil njeno življenje kot razuzdano in pregrešno, ni mogoče spregledati tudi druge lastnosti te ženske izjemne lepote. Barbara je v svojem resda spletkarskem političnem delovanju kazala izjemno ostroumnosti in politično veščino. V hrvaških ljudskih pripovedkah se je ohranil spomin na Barbaro kot »črno kraljico«, ker je nosila črna oblačila in bi se naj ukvarjala s črno magijo in okultizmom ter nekaj časa bivala na Kalniku in Medvedgradu. V svoji povesti *Kačja kraljica* je A. Šenoa poveza turopoljsko izročilo o »črni kraljici« z motivom remetske zgodbe o kačjem sestanku na kresni dan. Poleg Barbare Celjske je treba omeniti tudi Hermana II. Celjskega, hrvaškega bana in grofa ter sina Hermana I. Celjskega in Katarine Kosača, očeta Barbare Celjske. Leta 1396 je v bitki pri Nikopolju rešil življenje kralju Sigismundu in mu pomagal, da se je spustil z ladjo po Donavi proti Carigradu in vrnil v hrvaško-ogrsko kraljestvo. V znak hvaležnosti mu je kralj 1397 podaril Varaždin, leta 1399 pa Zagorsko županijo. S pridobljenimi posestvi na območju Slavonije je družina Celjskih vstopila v krog hrvaške fevdalne elite. Herman II. je s poroko svoje hčere Barbare s kraljem Sigismundom ustvaril sorodno vez z dinastijo Luksemburških. Leta 1406 je bil imenovan za slavonskega bana, deloval pa je tudi kot zaupnik in diplomat kralja Sigismunda. Ker je bil po materini strani v sorodstvu z dinastijo Kotromaničev, je Herman II. 1427 sklenil pogodbo o dedovanju s kraljem in banom v Bosni, s Tvrdkom II., po kateri bi prestol pripadal Hermanu, če bi kralj umrl brez moških potomcev. Okoli leta 1400 je ustanovil tudi samostan v Lepoglavi.

LIT.: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1282> (pridobljeno 26. 3. 2021).

CIGIT, Stjepko (Štefan), pediater (Beltinci, 27. 2. 1917–Zagreb, 1. 9. 1999). Gimnazijo je obiskoval v Mariboru, študij medicine pa je leta 1944 končal v Pecu. Delal je kot zdravnik splošne medicine v Beltincih in drugod. Specializacijo iz pediatrije je opravil v Zagrebu (1952). Med letoma 1952 in 1959 je bil zaposlen na otroškem oddelku osiješke bolnišnice, kjer je bil namestnik in vršilec dolžnosti predstojnika oddelka. Sodeloval je pri ureditvi in posodobitvi bolnišničnega oddelka in otroškega dispanzerja ter bil vodja otroškega kabineta tamkajšnje vojaške bolnišnice. Leta 1959 je bil izbran za predstojnika novoodprtega otroškega oddelka v Sisku (pozneje Dejavnost za zdravstveno varstvo dojenčkov in otrok Medicinskega centra), ki ga je vodil do upokojitve 1982. Organiziral je celotno stacionarno in dispanzersko otroško zdravstveno varstvo v tedanjem okrožju Sisak, bil pobudnik za odprtje šole za bolničarke in šole za medicinske sestre ter organiziral tečaje strokovnega izpopolnjevanja osebja za delo v otroškem zdravstvenem varstvu. S prispevki o pediatriji je sodeloval v časopisju *Jugoslavenska pedijatrija*, *Liječnički vjesnik*, *Radovi Medicinskog fakulteta u Zagrebu*, *Saopćenja Pliva*, *Alcoholism*, *Medica Jadertina*, *Arhiv za zaštitu majke i djeteta*, *Zdravstvo*, *Acta medicorum* idr. Bil je predsednik podružnice Hrvatske zdravniške zbornice v Sisku (1964–1970) ter njen častni predsednik. Odlikovan je bil z republiško nagrado *Kate Pejnović*. Je avtor več monografij: *Aktuelni problemi i organizacija pedijatrijske službe kotara Sisak* (Sisek 1965), *Njega i prehrana dojenčeta* (Zagreb 1969), *Naša obitelj. Majka, zdravo dijete, bolesno dijete* (v soavtorstvu; Sisek 1971).

LIT.: *Saopćenja Pliva*, 15(1972) 4; *Zbornik liječnika Hrvatske 1874–1974*, Zagreb 1974; V. Dugački, Cigit, Stjepko, *Hrvatski biografski leksikon*, 2. Zagreb 1989.

ČABRIAN, Josip, kulturni djelatnik (Ljubljana, 12. 12. 1898. – Varaždinske Toplice, 20. 7. 1969.). U Zagrebu je završio gimnaziju i 1922. studij farmacije. Od 1952. do 1954. studirao je arheologiju i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Kao ljekarnik radio je u Zagrebu, Rabu i Blatu na Korčuli, a od 1924. do umirovljenja 1954. samostalno u očevoj ljekarni u Varaždinskim Toplicama. Bavio se kulturnom prošlošću Varaždinskih Toplica, osobito arheološkim ostacima rimskoga kupališta (Aquae lasae), potičući poratne arheološke radove na njihovu otkrivanju i konzerviranju. Najveća je Čabrianova zasluga utemeljenje Muzeja Varaždinskih Toplica u prostorijama lječilišta 1937. Godinama se brinuo o njegovu radu, dopunjavao muzejske zbirke, obnovio ga nakon stradanja u Drugom svjetskom ratu i smjestio u prostorije Staroga grada. Muzeju je ostavio svoju rukopisnu građu o prošlosti topličkoga kraja, dokumentaciju o liječnicima, ljekarnicima, barbirima, arhiv i biblioteku te dokumente o radničkom pokretu od 1918. Objavio je niz stručnih radova iz povijesne i arheološke tematike Varaždinskih Toplica (*Vjesnik muzealaca i konzervatora Hrvatske*) te iz farmacije (*Farmaceutski glasnik*) i povijesti medicine (*Zagorski kalendar*; *Liječnički vjesnik*). Njegova studija *Pregled povijesti Varaždinskih Toplica* (*Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1965, 5) izdana je posthumno kao samostalna knjižica (Zagreb 1973.).

<https://hvm.mdc.hr/zavicajni-muzej-varazdinske-toplice,510:VTO/hr/info/> (21. IV. 2021)

LIT.: H. Tartalja, 70. godišnjica mr. ph. Josipa Čabriana, *Farmaceutski glasnik*, 25(1969) 3; S. Hajduk, Rad na arheologiji mr. ph. Josipa Čabriana. Ibid., 28(1972) 10; Isti, Uz 35. obljetnicu postojanja Muzeja Varaždinskih Toplica i 13. obljetnicu smrti njegova osnivača, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 21(1972) 6; Isti, Naš *Fantek, Kaj*, 6(1973) 4/5; B. Zmajčić i G. Krasnov, Noviji hrvatski numizmatičari, *Numizmatika*, 6(1978), A. Stipčević-Despotović, Čabrian, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

ČAČINOVIĆ, Nadežda, filozofkinja (Budimpešta, 1. 4. 1947) Rođena u slovenskoj obitelji u Budimpešti, gdje je otac bio savjetnik u jugoslavenskoj vojnoj misiji u Mađarskoj. Školovala se u Zürichu, Bernu, Beogradu, Murskoj Soboti i Ljubljani, gdje je i maturirala. Filozofiju i komparativnu književnost, povijest umjetnosti i lingvistiku studirala je u Ljubljani, Bonnu i Frankfurtu. Diplomirala na Filozofskom fakultetu u Ljubljani (filozofiju i komparativnu književnost). Doktorat iz filozofije obranila na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1972. živi i djeluje publicistički i prevoditeljski u Zagrebu. Od 1976. zaposlena je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, najprije kao asistentica pa kao docentica (1985.), izvanredna profesorica (1989.) te redovna profesorica (1998.). Predaje estetiku, filozofiju kulture i filozofiju roda. Jedna je od osnivačica i predavačica Centra za ženske studije u Zagrebu (1995.). Predsjednica Hrvatskog centra PEN-a (od 2009.). Prevodi filozofska djela s engleskog i njemačkog jezika. Članica je Savjeta časopisa *Novi Plamen*. Radi stručnog usavršavanja i predavanja boravila je u Berlinu, Parizu, Maastrichtu i Kopenhagenu. Objavila je više knjiga *Subjekt kritičke teorije* (Zagreb 1980.), *Pisanje i mišljenje* (Zagreb 1981.), *Estetika njemačke romantike* (Zagreb 1987.), *Estetika* (Zagreb 1988.), *Zašto čitati filozofe. U pedeset kratkih poglavlja* (Zagreb 2009.) i dr.

LIT.: M. Forstnerič Hajnšek, *Zagrebački Slovenci 2005.–2007.*, Maribor 2007.

ČABRIAN, Josip, kulturni delavec (Ljubljana, 12. 12. 1898–Varaždinske Toplice, 20. 7. 1969). V Zagrebu je končal gimnazijo in leta 1922 študij farmacije. Med letoma 1952 in 1954 je študiral arheologijo ter umetnostno zgodovino na Filozofski fakulteti Univerze Zagrebu. Kot lekarnar je delal v Zagrebu, Rabu in Blatu na Korčuli, od 1942 pa do upokojitve 1954 je samostojno delal očetovi lekarni v Varaždinskih Toplicah. Ukvarjal se je s kulturno preteklostjo Varaždinskih Toplic, posebej z arheološkimi ostanki rimskega kopališča (Aquae Iasae), bil je pobudnik za povojna arheološka izkopavanja in konserviranja. Največja Čabrianova zasluga je nastanek Muzeja Varaždinskih Toplic v zdraviliških prostorih leta 1937. Dolga leta je skrbel za njegovo delovanje, dopolnjeval muzejske zbirke, ga po uničenju v drugi svetovni vojni obnovil in poskrbel za selitev v prostore starega mestnega jedra. Muzeju je zapustil svoje rokopisno gradivo o zgodovini zdraviliškega kraja, dokumentacijo o zdravnikih, lekarnarjih, brivcih, arhiv in knjižnico ter dokumente o delavskem gibanju od 1918. Objavil je vrsto strokovnih člankov z zgodovinsko in arheološko temo Varaždinskih Toplic (*Vjesnik muzealaca i konzervatora Hrvatske*) ter o farmaciji (*Farmaceutski glasnik*) in zgodovini medicine (*Zagorski kalendar; Liječnički vjesnik*). Njegova študija *Pregled povijesti Varaždinskih Toplica* (*Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1965, 5) je bila izdana posthumno kot samostojna knjižica (Zagreb 1973).

LIT.: H. Tartalja, 70. godišnjica mr. ph. Josipa Čabriana, *Farmaceutski glasnik*, 25(1969) 3; S. Hajduk, Rad na arheologiji mr. ph. Josipa Čabriana. Ibid., 28(1972) 10; Isti, Uz 35. obljetnicu postojanja Muzeja Varaždinskih Toplica i 13. obljetnicu smrti njegova osnivača, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 21(1972) 6; Isti, Naš Fantek, *Kaj*, 6(1973) 4/5; B. Zmajčić i G. Krasnov, Noviji hrvatski numizmatičari, *Numizmatika*, 6(1978), A. Stipčević-Despotović, Čabrian, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

ČAČINOVIĆ, Nadežda, filozofinja (Budimpešta, 1. 4. 1947). Rodila se je v slovenski družini v Budimpešti, kjer je bil oče svetovalec v jugoslovanski vojaški misiji na Madžarskem. Šolala se je v Zürichu, Bernu, Beogradu, Murski Soboti in Ljubljani, kjer je tudi maturirala. Filozofijo, primerjalno književnost, umetnostno zgodovino in jezikoslovje je študirala v Ljubljani, Bonnu in Frankfurtu. Iz filozofije in primerjalne književnosti je diplomirala na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Doktorat

iz filozofije je zagovarjala na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu. Od 1972 živi in dela kot publicistka in prevajalka v Zagrebu. Leta 1976 se je zaposlila na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu, najprej kot asistentka, potem kot docentka (1985), izredna profesorica (1989) in kot redna profesorica (1998). Predava estetiko, filozofijo kulture in filozofijo spola. Je ena od ustanoviteljic in predavateljic zagrebskega Centra za ženske študije (1995). Od leta 2009 je predsednica hrvaškega centra Pen. Prevaja filozofska dela iz angleščine in nemščine. Je članica sveta revije *Novi plamen*. Strokovno se je izpopolnjevala in predavala v Berlinu, Parizu, Maastrichtu in Kopenhagnu. Objavila je več knjig *Subjekt kritičke teorije* (Zagreb 1980), *Pisanje i mišljenje* (Zagreb 1981), *Estetika njemačke romantike* (Zagreb 1987), *Estetika* (Zagreb 1988), *Zašto čitati filozofe. U pedeset kratkih poglavlja* (Zagreb 2009) idr.

LIT.: M. Forstnerič Hajnšek, *Zagrebski Slovenci 2005–2007*, Maribor 2007.

https://hr.wikipedia.org/wiki/Nade%C5%BEda_%C4%8Ca%C4%8Dinovi%C4%8D (14. IV. 2021)

ČERNELČ, Jože, elektrotehnički inženjer (Bistrica ob Sotli, 13. 7. 1920. – Zagreb, 2. 8. 2008.). Diplomirao je 1952. na Tehničkom fakultetu u Zagrebu. U Institutu tvornice *Rade Končar* službovao je kao ravnatelj sektora za razvoj automatske regulacije i opreme za nuklearna postrojenja. Od 1959. predavao je na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu. Bio je glavni urednik časopisa *Automatika* (1963.–1993.). Za CERN je projektirao i pustio u rad 1958.–1959. dvadeset kvadropolnih magnetskih leća, koje osiguravaju linearni porast magnetskoga polja sinkrotrona u vremenu od 0,7 s do 1,0 s, i automatsko postrojenje za napajanje magnetskih leća protonskoga sinkrotrona. Za razvoj automatske regulacije električnih strojeva i postrojenja dobio je Nagradu za znanstveni rad *Nikola Tesla* (1967.).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=13291> (pristupljeno 21. 6. 2020.).

ČREPINKO, Inga, citologinja, hematologinja (Zagreb, 14. 3. 1923. – Zagreb 9. 7. 2012.). Njezin je otac bio rodom iz Poljske u Štajerskoj. Završila je gimnaziju (1941.) i Medicinski fakultet (1947.) u Zagrebu. Bila je asistentica na zagrebačkom Medicinskom fakultetu tadašnjeg novonastalog kliničkog laboratorija Kirurške klinike, gdje je smatraju pionirkom rutinskih hematoloških i kemijskih ispitivanja. Doktorat znanosti stekla je 1966. radom na temu aktivnosti oksidoreduktivnih enzima u leukocitima leukoza. Od 1954. radi kao voditeljica Hematološkog odsjeka Centralnog medicinsko-kemijskoga laboratorija grada Zagreba u bolnici *Dr. Ozren Novosel* (KB *Merkur*), gdje je počela s morfološkom dijagnostikom koštanoga tkiva mozga i limfnih čvorova te koagulacijskim testovima. Od 1965. do umirovljenja 1982. bila je voditeljica Laboratorija za citologiju i hematologiju Klinike za interne bolesti *Dr. Ozren Novosel*. Usavršavala se u histološkim laboratorijima u Giessnu i Innsbrucku te u Boltzmannovom institutu za imunoterapiju i kemoterapiju akutnih leukemija u Beču. Godine 1981. postala je specijalistica medicinske citologije. Izabrana je za izvanrednu profesoricu zagrebačkog Medicinskoga fakulteta. Godine 1970. pomagala je kod ustanovljavanja citološkog laboratorija Zavoda za dijabetes, endokrinologiju i bolesti metabolizma *Vuk Vrhovac* (danas Klinika za dijabetes, endokrinologiju i bolesti metabolizma *Vuk Vrhovac*), a 1981.–1991. savjetnica u Zavodu za nuklearnu medicinu Kliničkoga bolničkog centra u Zagrebu. Predavala je laboratorijsku hematologiju u zagrebačkom Zdravstveno-obrazovnom centru, bila je voditeljica praktične nastave na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu. Kasnije je bila predavačica i zamjenica voditelja poslijediplomskog studija medicinske citologije na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Bila je prva predsjednica Sekcije za citologiju i citodijagnostiku Liječničkog saveza Hrvatske i prva predsjednica Udruge kliničkih citologa Jugoslavije. Godine 1973. imenovana je članom američke Međunarodne akademije za citologiju.

http://hlz.mef.hr/www_citologija/vodstvo_drustva.htm (14. II. 2021)

LIT.: M. Forstnerič Hajnšek, *Zagrebački Slovenci 2005.–2007*, Maribor 2007.

ČERNELČ, Jože, elektrotehniški inženir (Bistrica ob Sotli, 13. 7. 1920–Zagreb, 2. 8. 2008). Diplomiral je 1952 na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu. Na Inštitutu za elektrotehniko podjetja Rade Končar je bil zaposlen kot direktor sektorja za razvoj avtomatske regulacije in nuklearne opreme. Od 1959 je predaval na zagrebški elektrotehniški fakulteti. Bil je glavni urednik revije *Automatika* (1963–1993). Za CERN je v letu 1958/1959 projektiral in zagnal sistem dvajsetih kvadropolnih magnetnih leč, ki zagotavljajo linearno naraščanje magnetnega polja sinkrotronov v času od 0,7 s do 1,0, in avtomatsko opremo za napajanje magnetnih leč protonskih sinkrotronov. Za razvoj avtomatske opreme električnih strojev in naprav je prejel nagrado za znanstveno delo *Nikole Tesla* (1967).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=13291> (pridobljeno 21. 6. 2020).

ČREPINKO, Inga, citologinja, hematologinja (Zagreb, 14. 3. 1923–Zagreb, 9. 7. 2012). Njen oče je bil po rodu s Polskave. Končala je gimnazijo (1941) in Medicinsko fakulteto Univerze v Zagrebu (1947). Bila je asistentka na zagrebški medicinski fakulteti v tedaj novonastalem kliničnem laboratoriju kirurške klinike, kjer je pionirka rutinskih hematoloških in kemijskih preiskav. Doktorat znanosti je opravila 1966 z delom o aktivnostih oksidoreduktivnih encimov v levkocitih pri levkozah. Leta 1954 je prevzela vodenje hematološkega odseka Centralnega medicinsko-kemijskega laboratorija mesta Zagreb pri bolnišnici *Dr. Ozren Novosel* (KB *Merkur*), kjer je začela z morfološko diagnostiko kostnega mozga in limfnih vozlov ter s koagulacijskimi testi. Od leta 1965 do upokojitve 1982 je bila vodja Laboratorija za citologijo in hematologijo Klinike za interne bolezni bolnišnice dr. Ozren Novosel. Izpopolnjevala se je v histoloških laboratorijih v Giessnu in Innsbrucku ter v Boltzmannovem inštitutu za imunoterapijo in kemoterapijo akutnih levkemij na Dunaju. Leta 1981 je postala specialistka medicinske citologije. Tega leta je bila tudi izbrana za izredno profesorico zagrebške medicinske fakultete. Leta 1970 je pomagala pri ustanavljanju citološkega laboratorija Zavoda za diabetes *Vuk Vrhovac* (danes Klinika za diabetes, endokrinologijo in bolezni metabolizma *Vuk Vrhovac*). Med letoma 1981 in 1991 je svetovala v Zavodu za nuklearno medicino Klinično-bolnišničnega centra v Zagrebu. Predavala je laboratorijsko hematologijo v zagrebškem Zdravstveno-izobraževalnem centru, bila je vodja praktičnega pouka na farmacevtsko-biokemijski fakulteti. Kasneje je bila predavateljica in namestnica vodje podiplomskega študija medicinske citologije na zagrebški medicinski fakulteti. Bila je prva predsednica Sekcije za citologijo in citodiagnostiko Zdravniške zbornice Hrvaške in prva predsednica Združenja kliničnih citologov Jugoslavije. Leta 1973 so je imenovali za redno članico ameriške Mednarodne akademije za citologijo.

LIT.: M. Forstnerič Hajnšek, *Zagrebški Slovenci 2005–2007*, Maribor 2007.

ČUFAR (Zuffar), Alojz, gozdarski strokovnjak (Otlica nad Ajdovščino, 7. 3. 1852–Mittewald pri Beljaku, 14. 9. 1907). Osnovno šolo je končal v Bazovici pri Trstu. Od 1875 je delal v Divači kot gozdarski pomočnik, potem pa kot gozdarski nadzornik v Divači in Galižani pri Pulju. Potem ko je 1884 postal gozdar, so ga premestili v Vodnjan in 1889 v Labin. Po končani gozdarski šoli se je samostojno izobraževal o gozdarstvu, geodeziji, gradbeništvu in socialni ekonomiji. Spodbudil je pogozdovanje istrskega kršja, objavljaj geodetske meritve in se zavzemal za razvoj kmetijstva,

ČUFAR (Zuffar), Alojz, šumarski stručnjak (Otlica iznad Ajdovščine, 7. 3. 1852. – Mittewald kraj Beljaka, 14. 9. 1907.). Osnovnu školu završio je u Bazovici kraj Trsta. Od 1875. radio je u Divači kao šumarski pomoćnik, a zatim kao šumarski nadzornik u Divači i Galižani kraj Pule. Postavši 1884. šumarom, premješten je u Vodnjan te 1889. u Labin. Po završetku šumarske škole samostalno je stjecao znanja iz šumarstva, geodezije, graditeljstva i socijalne ekonomije. Potaknuo je pošumljavanje istarskoga krša, obavljao geodetske premjere i zauzimao se za razvoj poljoprivrede, voćarstva i stočarstva. U Istri je uživao velik ugled kao stručnjak za diobu imanja. Govorio je i pisao slovenski, njemački, talijanski i hrvatski. Po preporuci iz Odjela za šumarstvo Pokrajinske uprave u Trstu, P. Kupelwieser pozvao je Čufara da preuzme dužnost upravitelja brijunskoga otočja, koje je kupio u kolovozu 1893. te se u veljači 1894. preselio na Brijune i odmah je počeo sanirati zapušteno i malarično otočje. Podigao je velik rasadnik s mediteranskim šumskim i parkovnim sadnicama, počeo melioraciju, uređenje šuma i parkova, obnovio ceste i osigurao pitku vodu. Od 1900. s R. Kochom surađivao je u suzbijanju tropske malarije. Za Kupelwiesera je pronašao i kupio velike posjede u Medulinu (poluotok Vižula i susjedni zaljev) i Valturi. Umro je od srčanih tegoba izazvanih tropskom malarijom, koju je prebolio deset godina ranije na Brijunima. U znak zahvalnosti obitelj Kupelwieser postavila mu je 1908. u jednom od starih kamenoloma spomen-ploču, rad bečkoga kipara Josefa Engelharta.

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/610/cufar-zuffar-alojz> (pristupljeno 21. 6. 2020).

DAMAŠKA, Mirjan, pravni pisac (Brežice, 8. 10. 1931.). Gimnaziju je završio 1950. u Zagrebu, studij prava 1955. na zagrebačkom Pravnom fakultetu. Na Fakultetu za komparativno pravo u Luxembourg stekao je 1956. diplomu iz komparativnog prava. Doktorirao je 1960. tezom *Iskaz okrivljenika kao dokaz u suvremenim procesima* na Pravnom fakultetu u Ljubljani. Od 1956. je asistent, od 1961. docent, od 1966. izvanredni i od 1971. redoviti profesor krivičnoga (kaznenog) procesnog prava na Pravnom fakultetu u Zagrebu. God. 1965. predavao je o odnosu anglosaskog i kontinentalnog krivičnog procesa na Fakultetu za komparativno pravo u Luxembourg, a od 1966. do 1968. usporedno krivično pravo na Pravnom fakultetu Pensilvanijskog sveučilišta u Philadelphiji. Bio je predsjednik Potkomisije Sabora Savezne Republike Hrvatske za reformu krivičnoga zakonodavstva i predsjednik odsjeka za krivičnopravne poslove. Od 1973. do 1975. redoviti je profesor na Pravnom fakultetu Pensilvanijskog sveučilišta, a od 1975. redoviti profesor na Pravnom fakultetu Sveučilišta Yale. — Znanstvene članke iz područja krivičnoga procesnog i materijalnoga prava objavljuje u periodicima *Naša zakonitost*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, *Bulletin de la Société Internationale de Défense Sociale*, *Journal of Offender Therapy*, *Jugoslavenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, *Revue Internationale de Droit Pénal*, *The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science*, *University of Pennsylvania Law Review*, *Odvjetnik*, *The Yale Law Journal*, *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft* i *Revista Juridica de la Universidad de Puerto Rico*. Napisao je skriptu *Krivično procesno pravo* (Zagreb 1963.) za polaznike nastave 3. stupnja, a za studente Pravnog fakulteta Pensilvanijskog sveučilišta u Philadelphiji skriptu iz komparativnoga krivičnog prava (Philadelphia 1967.). U *Pravnom leksikonu* (Beograd 1964.) obrađivao je natuknice

sadjarstva in živinoreje. V Istri je užival velik ugled kot strokovnjak za delitev posesti. Govoril in pisal je slovenščino, nemščino, italijanščino in hrvaščino. Po priporočilu iz oddelka za gozdarstvo tržaške pokrajinske uprave je P. Kupelwieser povabil Čufarja, da bi prevzel dolžnost upravnika brionskega otročja, ki ga je kupil avgusta 1893, tako da se je ta februarja 1894 preselil na Brione in takoj začel s sanacijo zapuščenega in malaričnega otročja. Zasadil je velik arboretum s sredozemskimi gozdni in parkovnimi primerki, začel je z melioracijo, ureditvijo gozda in parkov, obnovil ceste in zagotovil pitno vodo. Od 1900 je z R. Kochom sodeloval pri zatiranju tropske malarije. Za Kupelwieserja je odkril in kupil obsežna zemljišča v Medulinu (polotok Vižula in sosednji zaliv) in Valturi. Umrli je zaradi težav s srcem, ki so bile posledica tropske malarije, ki jo je prebolel deset let prej na Brionih. V znak hvaležnosti mu je družina Kupelwieser leta 1908 v enem od starih kamnolomov postavila spominsko ploščo, delo dunajskega kiparja Josefa Engelharta.

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/610/cufar-zuffar-alojz> (pridobljeno 21. 6. 2020).

DAMAŠKA, Mirjan, pravni strokovnjak (Brežice, 8. 10. 1931). Gimnazijo je končal 1950 v Zagrebu, prav tako študij prava na Pravni fakulteti Univerze v Zagrebu. Na Fakulteti za primerjalno pravo Univerze v Luxembourgju je 1956 diplomiral iz primerjalnega prava. Doktoriral je 1960 z nalogo *Izjava obtoženca kot dokaz v sodobnih procesih* na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Od 1956 je bil asistent, od 1961 docent, od 1966 izredni in od 1971 redni profesor kazenskega procesnega prava na Pravni fakulteti Univerze v Zagrebu. Leta 1956 je predaval o odnosu med anglosaškim in celinskim kazenskim procesom na Fakulteti za primerjalno pravo Univerze v Luxembourgju, med letoma 1966 in 1968 pa obenem kazensko pravo na Pravni fakulteti Univerze Pensilvanije v Filadelfiji. Bil je predsednik podkomisije sabora Zvezne republike Hrvaške za reformo kazenske zakonodaje in predsednik oddelka za kazenskopravne posle. Med letoma 1973 in 1975 je bil redni profesor na Pravni fakulteti Univerze Pensilvanije, od 1975 pa redni profesor na Pravni fakulteti Univerze Yale. Znanstvene članke s področja kazenskega procesnega in materialnega prava objavlja v časopisu *Naša zakonitost*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, *Bulletin de la Société*

Internationale de Défense Sociale, *Journal of Offender Therapy*, *Jugoslavenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, *Revue Internationale de Droit Pénal*, *The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science*, *University of Pennsylvania Law Review*, *Odvjetnik*, *The Yale Law Journal*, *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft* in *Revista Juridica de la Universidad de Puerto Rico*. Napisal je skripta *Krivično procesno pravo* (Zagreb 1963) za slušatelje doktorskega študija, za študente pensilvanske pravne fakultete pa skripta o primerjalnem kazenskem pravu (Filadelfija 1967). V *Pravnem leksikonu* (Beograd 1964) je obdelal iztočnice s področja kazenskega procesnega prava. Leta 1969 je beograjski Inštitut za primerjalno pravo objavil njegov angleški prevod jugoslovanskega *Zakonika o kazenskem postopku*, za katerega je napisal tudi predgovor. Je član mednarodnega društva za kazensko pravo od 1970. Leta 1982 je postal vodja katedre

<https://express.24sata.hr/kultura/o-zaposljavanju-na-fakultetima-odlucivali-su-utjecajni-partijasi-24064> (21. III. 2021)

iz područja krivičnoga procesnog prava. Godine 1969. beogradski Institut za usporedno pravo objavio je njegov engleski prijevod jugoslavenskog *Zakonika o krivičnom postupku*, za koji je napisao i predgovor. Član je Međunarodnog društva za krivično pravo od 1970. Godine 1982. postao je voditeljem katedre Fordove fondacije za komparativno pravo na Sveučilištu Yale, 1982./1983. predsjednik Sekcije za strano pravo američkog Udruženja pravnih fakulteta, a 1986. izabran u međunarodnu Akademiju za usporedno pravo u Parizu. Dopisni je član Razreda za društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 2002. Autor je djela *Okrivljenikov iskaz kao dokaz u suvremenom krivičnom procesu* (Zagreb 1962.), *Rječnik krivičnog prava i postupka* (suautor B. Zlatarić; Zagreb 1966.), *The Faces of Justice and State Authority. A Comparative Approach to the Legal Process* (New Haven–London 1986.), *Comparative Law. Cases, Text, Materials* (suautor; New York 1985.), *I volti della giustizia e di potere* (Bologna 1991.).

LIT.: M. Grubiša, Dr Mirjan Damaška, Okrivljenikov iskaz kao dokaz u suvremenom krivičnom procesu, *Naša zakonitost*, 17(1963) 1/2; P. Lewis, Mirjan Damaška, A Comparative Approach to the Legal Process, *Journal of Law and Society*, 14(1987) 4; M. Shapiro, The Faces of Justice and State Authority, *The American Journal of Comparative Law*, 35(1987) 2/4; D. Krapac, Političko i organizaciono lice pravosuđa – nova teorija o strukturalnim elementima sudskih postupaka, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 38(1988) 6; Ž. Sabol, Damaška, Marijan, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

DEKLEVA, Janez, elektrotehničar (Ljubljana, 4. 1. 1925. – ?, 2011.). Završio je gimnaziju u Ljubljani (1943.) i Tehnički fakultet (elektrotehnički odjel, 1949.). Bio je asistent na matičnom fakultetu, potom od 1951. asistent u Institutu *Jožef Stefan* u Ljubljani istražujući razlučivanje radiofrekvencijskih masenih spektrometara. Doktorirao je 1955. tezom *Energetska ispitivanja kod visokofrekventnih masenih spektrometara*, na Sveučilištu u Ljubljani. Godine 1955. bio član jugoslavenske delegacije na Prvoj konferenciji za mirnodopsku uporabu nuklearne energije u Ženevi. Bio je suradnik fizikalnoga odjela Harvardskog sveučilišta i Massachusettskog instituta za tehnologiju (Cambridge, Massachusetts, SAD) 1956.–1960, gdje je bio i član znanstvenoga koordinacijskog odbora za istraživanje i razvoj elektronskog sinhrotrona od 6 GeV te predavao klasičnu elektrodinamiku. Znanstvenim suradnikom Instituta *Jožef Stefan* postaje 1957, a 1960.–1963. ravnao je odjelom za akceleratori i elektrofizikalne instrumente. U tom razdoblju sa suradnicima projektira i izrađuje generator od 600 kV. Od 1962. izvanredni je profesor Elektrotehničkog fakulteta u Splitu, gdje se bavi i istraživanjima na području mikrovalne tehnike; 1966.–1968. redoviti profesor istoga fakulteta. Na Visokoj tehničkoj školi u Zagrebu vodi 1968.–1970. katedru za elektroniku i postdiplomske studije iz operacijskih istraživanja. Od 1971. predaje metode optimiranja na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu, gdje 1972. postaje redoviti profesor. Znanstvene i stručne radove s područja masenih spektrometara, akceleratora, mikrovalne tehnike, informacijskih sistema u prometu i energetici te proizvodnih sistema objavljuje samostalno ili sa suradnicima u časopisima *Bulletin scientifique*, *Review of Scientific Instruments*, *IRE Transactions on MTT*, *Automatika*, *Proceedings of the IEEE*, *Ekonomska analiza*, *Elektrotehnika*, *Informatica*, *Strojniški vestnik*, *Journal of Manufacturing Systems*, *Strojarstvo*. Napisao knjigu *Izabrana poglavlja iz klasične elektrodinamike* (Split 1970.).

LIT.: D. Bidjin, Dekleva, Janez, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

Fordove fundacije za primerjalno pravo na Univerzi Yale, 1982/1983 predsednik sekcije za tuje pravo ameriškega združenja pravnih fakultet, 1986 je bil izbran v mednarodno Akademijo za primerjalno pravo v Parizu. 2002 je postal dopisni član v razredu družbene vede Hrvaške akademije znanosti in umetnosti. Je avtor del *Okrivljenikov iskaz kao dokaz u suvremenom krivičnom procesu*. (Zagreb 1962), *Rječnik krivičnog prava i postupka* (v soavtorstvu z B. Zlatarić; Zagreb 1966), *The Faces of Justice and State Authority. A Comparative Approach to the Legal Process* (New Haven–London 1986), *Comparative Law. Cases, Text, Materials* (v soavtorstvu; New York 1985), *I volti della giustizia e di potere* (Bologna 1991).

LIT.: M. Grubiša, Dr Mirjan Damaška, *Okrivljenikov iskaz kao dokaz u suvremenom krivičnom procesu*, *Naša zakonitost*, 17(1963) 1/2; P. Lewis, Mirjan Damaška, *A Comparative Approach to the Legal Process*, *Journal of Law and Society*, 14(1987) 4; M. Shapiro, *The Faces of Justice and State Authority*, *The American Journal of Comparative Law*, 35(1987) 2/4; D. Krapac, *Političko i organizaciono lice pravosuđa – nova teorija o strukturalnim elementima sudskih postupaka*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 38(1988) 6; Ž. Sabol, Damaška, Marijan, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

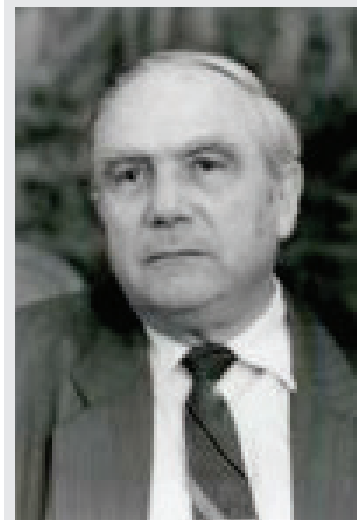
DEKLEVA, Janez, inženir elektrotehnike (Ljubljana, 4. 1. 1925–?, 2011). V Ljubljani je končal gimnazijo (1943) in Fakulteto za elektrotehniko Univerze v Ljubljani (1949), kjer je nekaj časa delal tudi kot asistent. Od 1951 je bil asistent na Institutu Jožef Štefan in se posvečal proučevanju radiofrekvenčnih masnih spektrometrov. Doktoriral je na Univerzi v Ljubljani leta 1955 z disertacijo *Energijske razmere v radiofrekvenčnem masnem spektrometru*. Leta 1955 je bil član jugoslovanske delegacije na prvi konferenci za mirnodobno uporabo jedrske energije v Ženevi. Bil je sodelavec na Oddelku za fiziko Univerze Harvard in na Massachusettskem inštitutu za tehnologijo (Cambridge, Massachusetts, ZDA), 1956–1960, na katerem je ne le predaval klasično elektrodinamiko, ampak je bil tudi član znanstvenega koordinacijskega odbora za raziskave in razvoj elektronskega sinhrotona 6 GeV. Znanstveni sodelavec Instituta Jožef Štefan je postal 1957, med letoma 1960 in 1963 je vodil oddelek za pospeševalnike in elektrofizikalne aparature. V tem obdobju je s sodelavci pri projektu tudi izdelal generator s 600 kV. Leta 1962 je postal izredni profesor na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Splitu, kjer se je posvečal tudi raziskavam na področju mikrovalovne tehnike, v letih 1966 in 1968 je bil na tej fakulteti kot redni profesor. Na Visoki tehniški šoli v Zagrebu je med letoma 1968 in 1970 vodil katedro za elektroniko in podiplomski študij operacijskih raziskav. Od 1970 je predaval metode optimizacije na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Zagrebu, na kateri je bil 1972 imenovan za rednega profesorja. Znanstvena in strokovna dela s področja masnih spektrometrov, pospeševalnikov, mikrovalovne tehnike, informacijskih sistemov v prometu in energetiki ter proizvodnih sistemih je objavljaj samostojno ali s sodelavci v časopisju *Bulletin scientifique*, *Review of Scientific Instruments*, *IRE Transactions on MTT*, *Automatika*, *Proceedings of the IEEE*, *Ekonomska analiza*, *Elektrotehnika*, *Informatica*, *Strojniški vestnik*, *Journal of Manufacturing Systems*, *Strojarstvo*. Je avtor knjige *Izabrana poglavlja iz klasične elektrodinamike* (Split 1970).

LIT.: D. Bidjin, Dekleva, Janez, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

DETIČEK, Prerad, hornist i glazbeni pedagog (Zagreb, 13. 10. 1931. – Zagreb, 8. 12. 2018.). U Zagreb se doselio iz Maribora. Diplomirao rog na Muzičkoj akademiji u Zagrebu 1959. (Dragan Gürtl), usavršavao se u Francuskoj i Njemačkoj. Nastavnik roga na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji od 1967., redoviti profesor od 1987. do umirovljenja 2001, od 2008. godine professor emeritus. Bio je pročelnik, prodekan i dekan Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu, predsjednik Zajednice muzičkih škola Hrvatske, predsjednik i počasni član Hrvatskog društva glazbenih umjetnika. Kao solist, komorni i orkestralni glazbenik nastupao u većini europskih zemalja i SAD-u. Svirao u mnogim orkestrima i komornim sastavima. Posebno je zaslužan za promicanje suvremene hrvatske hornističke literature: na njegov poticaj nastao je niz koncerata za rog i orkestar hrvatskih skladatelja (Krešimir Baranović, Bruno Bjelinski, Igor Kuljerić, Miroslav Miletić, Stjepan Šulek) kao i mnogobrojne sonate za rog i različite komorne sastave. Snimio niz gramofonskih ploča i CD-ova u Hrvatskoj. Njegove interpretacije odlikuju se izražajnom pjevnošću i kultiviranim tonom. Godine 2014. dobio je Nagradu *Vladimir Nazor* za životno djelo. Bio je dugogodišnji član Slovenskoga doma Zagreb. Njegov učenik bio je Radovan Vlatković, svjetski priznati hornist, a kći Dea Detiček također je završila Muzičku akademiju u Zagrebu, gdje je diplomirala flautu.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=14820> (pristupljeno 13. 3. 2021); <https://mojzagreb.info/zagreb/prerad-deticek> (pristupljeno 13. 3. 2021).

DEVIDÉ, Zvonimir, botaničar (Lenart, Slovenske gorice, 6. 8. 1921 – Zagreb, 10. 9. 2011.). Gimnaziju je završio u Mariboru (1939.), prirodne znanosti studirao na filozofskim fakultetima u Zagrebu i Beču, gdje je 1944. diplomirao iz biologije, fizike i kemije. Doktorat znanosti stekao je 1954. disertacijom *Stanica bezbojnih sumpornih bakterija*; habilitirao se 1960. Od 1948. asistent je u Botaničkom zavodu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, gdje 1961. postaje izvanredni, a 1970. redoviti profesor (stanična biologija i biljna fiziologija). Godine 1954.–1973. vodi Laboratorij za elektronsku mikroskopiju u Institutu *Ruđer Bošković*. Za izvanrednog člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti izabran je 1973. Umirovljen je 1986. – Njegov znanstveni rad obuhvaća pretežno područje biljne fiziologije i stanične biologije. Objasnio je staničnu građu velikih bezbojnih sumpornih bakterija i dao prilog njihovoj taksonomiji (*Ljetopis JAZU*, *Zeitschrift für Hydrologie*, *Acta pharmaceutica Jugoslavica*, *Acta botanica Instituti botanici Universitatis Zagrabensis*). Protumačio je mitozu i građu kromosoma cilijata i time položio temelj razumijevanju građe makronukleusa kao goleme endomitotski poliploidizirane jezgre (*Chromosoma*, *Rad JAZU*). Sudjelovao je u istraživanju karioloških problema cvjetnjača u kulturi tkiva (*Experientia*, *Protoplasma*). U Zagrebu je uveo elektronsku mikroskopiju i sa suradnicima rješavao s tim povezane metodološke probleme (*Mikroskopie*, Beč 1960.) te djelovanje ionizirajućeg zračenja i drugih vanjskih činitelja na razvitak plastida (*Zeitschrift für Naturforschung*, *Österreichische botanische Zeitschrift*). Sa suradnicima je dokazao da fotosintetski nefunkcionalni kromoplasti mogu pod

<https://www.info.hazu.hr/clanovi/devide-zvonimir/> (14. IV. 2021)

DETIČEK, Prerad, hornist in glasbeni pedagog (Zagreb, 13. 10. 1931–Zagreb, 8. 12. 2018). V Zagreb se je preselil iz Maribora. Na Akademiji za glasbo Univerze v Zagrebu je leta 1959 pridobil naziv akademski glasbenik hornist pri profesorju Draganu Gürtlu, izpopolnjeval se je v Franciji in Nemčiji. Na zagrebški akademiji za glasbo je poučeval rog od 1967, kot redni profesor med letoma 1987 pa vse do upokojitve 2001, 2008 prejel naziv zaslužni profesor. Bil je predstojnik, prodekan in dekan Akademije za glasbo Univerze v Zagrebu, predsednik Zveze hrvaških glasbenih šol, predsednik in častni član Hrvaškega društva glasbenih umetnikov. Kot solist, komorni in orkestralni glasbenik je nastopal v večini evropskih držav in ZDA. Igral je v številnih orkestrih in komornih zasedbah. Pomembno je prispeval k razvijanju sodobne hrvaške glasbene literature za rog, na njegovo pobudo je nastala ne le vrsta koncertov za rog in orkester hrvaških skladateljev (Krešimir Baranović, Bruno Bjelinski, Igor Kuljerić, Miroslav Miletić, Stjepan Šulek), ampak tudi številne sonate za rog in različne komorne zasedbe. Na Hrvaškem je posnel več gramofonskih plošč in zgoščenk. Njegove interpretacije se odlikujejo po izraziti spevnosti in kultiviranem tonu. Leta 2014 je prejel nagrado *Vladimirja Nazorja* za življenjsko delo. Detiček je bil dolgoletni član Slovenskega doma Zagreb. Detičkov učenec je bil Radovan Vlatković, svetovno znani hornist. Tudi njegova hči Dea Detiček je končala Akademijo za glasbo Univerze v Zagrebu, kjer je diplomirala iz flavte.

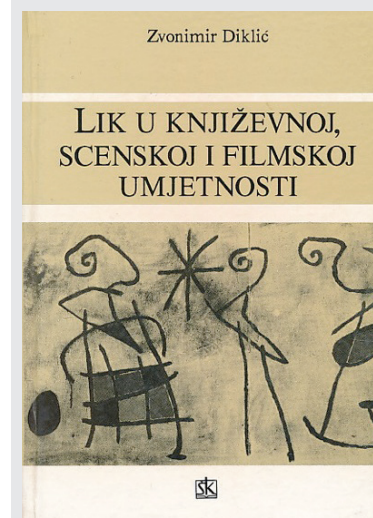
LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=14820> (pridobljeno 13. 3. 2021); <https://mojzagreb.info/zagreb/prerad-deticek> (pridobljeno 13. 3. 2021).

DEVIDÉ, Zvonimir, botanik (Lenart v Slovenskih goricah, 6. 8. 1921–Zagreb, 10. 9. 2011). Gimnazijo je končal v Mariboru (1939), naravoslovne vede je študiral na filozofskih fakultetah v Zagrebu in na Dunaju, kjer je 1944 diplomiral iz biologije, fizike in kemije. Doktorat znanosti je pridobil 1954 z nalogo *Celica brezbarvnih žveplovih bakterij*, habilitiral se je 1960. Leta 1948 je postal asistent v Zavodu za botaniko Naravoslovno-matematične fakultete Univerze v Zagrebu, na kateri je 1961 postal izredni, leta 1970 pa redni profesor (celična biologija in rastlinska fiziologija). Med letoma 1954 in 1973 je vodil laboratorij za elektronsko mikroskopijo pri Inštitutu Ruđerja Boškovića. Za izrednega člana Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti je bil izvoljen 1973. Upokojil se je 1986. Njegovo znanstveno delo obsega pretežno področji rastlinske fiziologije in celične biologije. Pojasnil je celično zgradbo velikih brezbarvnih žvepljenih bakterij in prispeval k njihovi taksonomiji (*Ljetopis JAZU*, *Zeitschrift für Hydrologie*, *Acta pharmaceutica Jugoslavica*, *Acta botanica Instituti botanici Universitatis Zagrabensis*). Pojasnil je mitozo in zgradbo kromosoma migetalkarjev, s čimer je ustvaril temelje k razumevanju zgradbe makronukleusa kot ogromnega endomitotskega poliploidiziranega jedra (*Chromosoma*, *Rad JAZU*). Sodeloval je pri raziskavi karioloških problemov cvetnic v kulturi tkiva (*Experientia*, *Protoplasma*). V Zagrebu je uvedel elektronsko mikroskopijo in s sodelavci reševal s tem povezane metodološke težave (*Mikroskopie*, Dunaj 1960) ter delovanje ionizirajočega sevanja ter drugih zunanjih dejavnikov na razvoj plastid (*Zeitschrift für Naturforschung*, *Österreichische botanische Zeitschrift*). S sodelavci je dokazal, da lahko fotosintetski nedelujoči kromoplasti v določenih pogojih preidejo v normalne in fotosintetsko delujoče kloroplaste (*Acta botanica Croatica*, *Naturwissenschaften*, *Zeitschrift für Pflanzenphysiologie*, *Journal of Cell Science*, *Journal de microscopie*).

određenim uvjetima prijeći u normalne i fotosintetski funkcionalne kloroplaste (*Acta botanica Croatica*, *Naturwissenschaften*, *Zeitschrift für Pflanzenphysiologie*, *Journal of Cell Science*, *Journal de microscopie et de biologie cellulaire*). Proučavao je i ultrastrukturne promjene uzrokovane djelovanjem inhibirajućih faktora na procese staničnog disanja (*Zeitschrift für Naturforschung*) te optičke osobine zelenih listova i plodova (*Acta botanica Croatica*). Vodio je istraživanja fiziologije cvjetanja, napose u vodenih leća (*Plant Systematics and Evolution*, *Berichte des Geobotanischen Institutes der Eidgenössischen Anstalt für Forschungsarbeiten*, *Biološki vestnik*). Sudjelovao je u istraživanjima metabolizma biljaka (*Archives of Biochemistry and Biophysics*, *Acta botanica Croatica*). Objavio je nekoliko manjih radova i bilježaka s područja floristike. Napisao je 8. poglavlje u knjizi B. Varičaka *Mikroskop* (Zagreb 1956.). Preveo je prvi dio Strasburgerova botaničkog udžbenika za visoke škole (Zagreb 1982.). Kao pobornik zaštite prirode i ljudskog okoliša zauzimao se za očuvanje prirodne ravnoteže, djelujući u republičkim, saveznim i međunarodnim tijelima, te mnogim člancima i predavanjima. Bio je pročelnik Biološkog odjela te predstojnik Botaničkog zavoda i Botaničkog vrta Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, pročelnik Biološke sekcije Hrvatskoga prirodoslovnog društva (1972.–1974.), prvi predsjednik Hrvatskoga biološkog društva (1974.–1976.), predsjednik Jugoslavenskog društva za fiziologiju biljaka (1972.–1975.), potpredsjednik Hrvatskog društva za biljnu fiziologiju (1979.–1983.), pročelnik Sekcije za elektronsku mikroskopiju Hrvatskoga prirodoslovnog društva (1984.). Za znanstvenu djelatnost dobio je 1976. Nagradu *Ruđer Bošković*, a 1988. Nagradu za životno djelo. Izabran je za počasnog savjetnika Instituta *Ruđer Bošković* (1981.) i počasnog člana Hrvatskoga biološkog društva (1985.). Istaknuo se i kao glazbenik amater. Dugogodišnji je član Društvenog orkestra Hrvatskoga glazbenog zavoda, gdje od 1984. vodi Sekciju za violu i violsku glazbu. Nastupao je i kao solist, posebno na violi d'amore. Međunarodno violsko društvo iz Salzburga odlikovalo ga je 1984. Srebrnim violskim ključem.

LIT.: S. Jelaska, Rad posvećen biologiji, *Oko*, 4(1976) 112; M. Wrisher, Prof. dr Zvonimir Devidé – dobitnik nagrade *Ruđer Bošković* za značajnu znanstvenu djelatnost, *Periodicum biologorum*, 78(1976) 2; D. Papeš, S. Jelaska, Prof. dr Zvonimir Devidé (prigodom 65. godišnjice života), *Acta botanica Croatica*, 45(1986); Lj. Grlić, Devidé, Zvonimir, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

DIKLIĆ, Zvonimir, metodičar i pisac udžbenika (Maribor, 12. 1. 1929. – Zagreb, 19. 10. 2017.). Gimnaziju je završio u Bihaću (1948.) te diplomirao narodni jezik i književnost (1954. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1975. doktorirao tezom *Metodički aspekti interpretacije književnoga lika*. Najprije je nastavnik u gimnaziji i učiteljskoj školi (1952.–1960.), zatim savjetnik i direktor Prosvjetno-pedagoškog zavoda u Bihaću (1960.–1969.), potom republički prosvjetni savjetnik u Sarajevu (1969.–1974.), a od 1975. urednik u izdavačkoj kući *Školska knjiga* u Zagrebu. Od 1978. kao vanjski suradnik predaje pri Katedri za metodiku nastave jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. — Bavi se metodikom nastave hrvatskoga jezika, posebice teorijom i praksom nastave, metodikom književnog odgoja i obrazovanja, metodikom izražavanja i stvaranja te metodikom filma. Suautor je više čitanka, udžbenika i priručnika iz jezika i književnosti za osnovnu školu

<https://knjiga.hr/lik-u-knjizevnoj-scenskoj-i-filmskoj-umjetnosti-zvonimir-diklic-1> (17. IV. 2021)

et de biologie cellulaire). Proučeval je tudi ultrastrukturne spremembe, ki nastanejo zaradi delovanja inhibirajočih faktorjev na procese celičnega dihanja (*Zeitschrift für Naturforschung*) ter optične lastnosti zelenih listov in plodov (*Acta botanica Croatica*). Vodil je proučevanje fiziologije cvetenja, še posebej pri vodolečevkah (*Plant Systematics and Evolution, Berichte des Geobotanischen Institutes der EIDG, Biološki vestnik*). Sodeloval je pri proučevanju metabolizma rastlin (*Archives of Biochemistry and Biophysics, Acta botanica Croatica*). Objavil je več manjših prispevkov in zapisov s področja floristike. Napisal je osmo poglavje v knjigi B. Varičaka *Mikroskop* (Zagreb 1956). Prevedel je prvi del Strasburgerjevega botaničnega učbenika za visoke šole (Zagreb 1982). Kot zagovornik ohranjanja narave in človekovega okolja se je z delom v zveznih in mednarodnih telesih ter v svojih številnih člankih in predavanjih zavzemal za ohranitev naravnega ravnovesja. Bil je predstojnik Oddelka za biologijo ter direktor Botaničnega zavoda in Botaničnega vrta pri Naravoslovno-matematični fakulteti Univerze v Zagrebu, predstojnik sekcije za biologijo Hrvaškega prirodoslovnega društva (1972–1974), prvi predsednik Hrvaškega biološkega društva (1974–1976), predsednik Jugoslovanskega društva za fiziologijo rastlin (1972–1975), podpredsednik Hrvaškega društva za rastlinsko fiziologijo (1979–1983), predstojnik sekcije za elektronsko mikroskopijo Hrvaškega prirodoslovnega društva (1984). Za svoje znanstveno delo je prejel leta 1976 nagrado *Ruđerja Boškovića*, leta 1988 pa nagrado za življenjsko delo. Izvoljen je bil za častnega svetnika Inštituta Ruđerja Boškovića (1981) ter za častnega člana Hrvaškega biološkega društva (1985). Uspešen je bil tudi kot ljubiteljski glasbenik. Bil je dolgoletni član društvenega orkestra Hrvaškega glasbenega zavoda, pri katerem je od 1984 vodil sekcijo za violo in glasbe za violo. Nastopal je tudi kot solist, največkrat na violi d'amore. Mednarodno društvo za viole iz Salzburga ga je 1984 odlikovalo s srebrnim violskim ključem.

LIT.: S. Jelaska, Rad posvećen biologiji, *Oko*, 4(1976) 112; M. Wrischer, Prof. dr Zvonimir Devidé – dobitnik nagrade *Ruđer Bošković* za značajnu znanstvenu djelatnost, *Periodicum biologorum*, 78(1976) 2; D. Papeš, S. Jelaska, Prof. dr Zvonimir Devidé (prigodom 65. godišnjice života), *Acta botanica Croatica*, 45(1986); Lj. Grlić, Devidé, Zvonimir, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

D IKLIĆ, Zvonimir, metodik in avtor učbenikov (Maribor, 12. 1. 1929–Zagreb, 19. 10. 2017). Gimnazijo je končal v Bihaću (1948) ter diplomiral iz hrvaščine in književnosti (1954) na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu, na kateri je 1975 doktoriral z nalogo *Metodični vidiki interpretacije književne osebe*. Najprej je poučeval na gimnaziji in pedagoški šoli (1952–1960), nato je postal svetovalec in direktor Prosvetno-pedagoškega zavoda v Bihaću (1960–1969) ter republiški prosvetni svetovalec v Sarajevu (1969–1974), leta 1975 se je zaposlil kot urednik pri založbi Školska knjiga v Zagrebu. Od 1978 je kot zunanji sodelavec predaval na katedri za metodiko poučevanje jezika in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu. Ukvarjal se je z metodiko poučevanja hrvaškega jezika, posebej s teorijo in prakso pouka, metodiko književne vzgoje in izobraževanja, metodiko izražanja in ustvarjanja ter metodiko filma. Je soavtor več beril, učbenikov in priročnikov za jezik in književnosti za osnovno šolo na Hrvaškem ter poučevanje domovinske vzgoje za zdomce in izseljence. Je avtor strokovnih in metodičnih monografij ter člankov za učitelje hrvaškega jezika in književnosti v časopisu *Književnost i jezik, Nastava i vaspitanje, Prilozi nastavi srpskohrvatskog jezika i književnosti, Odjek, Putevi i dostignuća u nastavi i vaspitanju, Iskustva, Pogledi i iskustva u odgoju i obrazovanju, Suvremena metodika nastave*

u domovini te za domovinsku nastavu u inozemstvu. Autor je stručnih i metodičkih monografija te studija za nastavnike hrvatskoga jezika i književnosti u periodicima *Književnost i jezik*, *Nastava i vaspitanje*, *Prilozi nastavi srpskohrvatskog jezika i književnosti*, *Odjek*, *Putevi i dostignuća u nastavi i vaspitanju*, *Iskustva*, *Pogledi i iskustva u odgoju i obrazovanju*, *Suvremena metodika nastave hrvatskog ili srpskog jezika*, *Školski vjesnik*, *Život i škola* te *Školske novine*. Kao urednik priređuje više književnih djela za školsku lektiru u osnovnoj i srednjoj školi. Godine 1970.–1974. bio je urednik sarajevskog časopisa *Putevi i dostignuća u nastavi i vaspitanju*, a od 1976. glavni je urednik časopisa *Suvremena metodika nastave hrvatskog ili srpskog jezika*. Autor je djela *Planiranje u nastavi srpskohrvatskog jezika* (suautor M. Šipka, Sarajevo 1965.), *Pravopisni priručnik srpskohrvatskog-hrvatskosrpskog jezika* (suautori S. Marković i M. Ajanović, Sarajevo 1972.), *Pejzaž u književnom djelu* (Sarajevo 1974.), *Književni lik u nastavi* (Zagreb 1978.), *Čitanka iz dječje književnosti* (s pregledom književnih vrsta; suautor I. Zalar, Zagreb 1980.), *Domovinski odgoj i nastava. Prilozi metodici odgojno-obrazovnog rada s djecom jugoslavenskih građana u inozemstvu* (suautor; Zagreb 1988.), *Lik u književnoj, scenskoj i filmskoj umjetnosti – metodički aspekti* (Zagreb 1989.), *Poezija i proza Zvonimira Baloga* (Zagreb 1993.). Za unapređivanje pedagoške teorije i prakse 1989. primio je Nagradu *Ivan Filipović*.

LIT.: S. Micić, Sinteza inspiracije i pesničke reči, *Književnost i jezik*, 1974, 4; V. Pandžić, Bogat prinos dignitetu suvremene metodike, *Pedagoški rad*, 33(1978) 9/10; K. Pižurica, Naučno interpretiranje umjetničkog lika u književnom djelu, *Prosvjetni rad*, 1978, 5; Z. Turjačanin, Dr Zvonimir Diklić, Književni lik u nastavi, *Život i škola*, 28(1979) 5/6; B. Pilaš, Vrijedno metodičko djelo, *Pedagoški rad*, 35(1980) 1/2; I. Rodić, Prvi udžbenik za dječju književnost, *Školske novine*, 32(1981) 1/2; D. Lončar, Prema stvaralačkoj nastavi, *Ibid.*, 37(1986) 20; B. Pilaš: Afirmacija metodike. *Ibid.*, 41(1990) 22; B. Pleše, Diklić, Zvonimir, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

DOLENC, Anton, inženjer elektrostrojarstva (Klagenfurt, 15. 1. 1905. – Zagreb, 3. 7. 1984.). Diplomirao na tehničkom fakultetu 1927. u Ljubljani, radio u tvornici *Siemens* u Zagrebu, od 1945. bio direktor tvornice *Rade Končar*. Na Tehničkom fakultetu u Zagrebu bio redoviti profesor od 1946. nakon osnutka Elektrotehničkoga fakulteta (1956.) bio je prvi dekan, potom je radio na Elektrotehničkom fakultetu u Ljubljani (1971.–1974.). Izumio je trofazni sinkroni generator s kompaundiranom uzbudom (samouzbudni generator) i posebnu konstrukciju asinkronog motora s četverokutnim statorskim limom. U tehnologiju izrade asinkronih motora uveo lakiranu žicu umjesto žice izolirane pamukom, što je povećalo produktivnost proizvodnje motora. Sudjelovao u gradnji velikih električnih generatora i električnih postrojenja, bio pokretač hrvatske elektroindustrije, organizator proizvodnje električnih strojeva. Konstruirao generator za elektranu Mariborski otok, prema kojemu su poslije izgrađeni još veći, u svijetu poznati generatori. Objavio udžbenike *Transformatori* (Zagreb 1961.), *Asinhroni strojevi* (Zagreb 1964.), *Sinhroni strojevi* (Zagreb 1967.) i dr. Za svoje zasluge na području razvoja elektrotehničke znanosti Sveučilište u Zagrebu dodijelilo mu je naslov *doctor honoris causa* (1970.), čime je postao treći počasni doktor elektrotehnike na Zagrebačkom sveučilištu, nakon Nikole Tesle i Josipa Lončara, a Sveučilište u Ljubljani dodijelilo mu je naslov profesor emeritus (1975.). Dobio Nagradu SR Hrvatske za životno djelo 1967. Nositelj je i drugih brojnih nagrada, ordena i priznanja, među ostalim Nagrada vlade FNRJ za izgradnju električnu centrale Mariborski otok (1949.), Orden rada II. reda za izgradnju najvećeg motora u Europi za željezaru Jesenice (1949.),

hrvatskog ili srpskog jezika, *Školski vjesnik*, *Život i škola* ter *Školske novine*. Kot urednik je priredil več literarnih del za šolsko domače branje v osnovni in srednji šoli. Med letoma 1970 in 1974 je bil urednik sarajevske revije *Putevi i dostignuća u nastavi i vaspitanju*, od 1976 pa glavni urednik revije *Suvremena metodika nastave hrvatskog ili srpskog jezika*. Je avtor del *Planiranje u nastavi srpskohrvatskog jezika* (v soavtorstvu z M. Šipka, Sarajevo 1965), *Pravopisni priručnik srpskohrvatskog-hrvatskosrpskog jezika* (soavtorja S. Marković in M. Ajanović, Sarajevo 1972), *Pejzaž u književnom djelu* (Sarajevo 1974), *Književni lik u nastavi* (Zagreb 1978), *Čitanka iz dječje književnosti* (s seznamom književnih vrst; soavtor I. Zalar, Zagreb 1980), *Domovinski odgoj i nastava. Prilozi metodici odgojno-obrazovnog rada s djecom jugoslavenskih građana u inozemstvu* (soavtor; Zagreb 1988), *Lik u književnoj, scenskoj i filmskoj umjetnosti – metodički aspekti* (Zagreb 1989), *Poezija i proza Zvonimira Baloga* (Zagreb 1993). Za prispevek k razvoju pedagoške teorije in prakse je 1989 prejel nagrado *Ivana Filipovića*.

LIT.: S. Micić, Sinteza inspiracije i pesničke reči, *Književnost i jezik*, 1974, 4; V. Pandžić, Bogat prinos dignitetu suvremene metodike, *Pedagoški rad*, 33(1978) 9/10; K. Pižurica, Naučno interpretiranje umjetničkog lika u književnom djelu, *Prosvjetni rad*, 1978, 5; Z. Turjačanin, Dr Zvonimir Diklić, Književni lik u nastavi, *Život i škola*, 28(1979) 5/6; B. Pilaš, Vrijedno metodičko djelo, *Pedagoški rad*, 35(1980) 1/2; I. Rodić, Prvi udžbenik za dječju književnost, *Školske novine*, 32(1981) 1/2; D. Lončar, Prema stvaralačkoj nastavi, *Ibid.*, 37(1986) 20; B. Pilaš, Afirmacija metodike, *Ibid.*, 41(1990) 22; B. Pleše, Diklić, Zvonimir, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

DOLENC, Anton, inženir elektrotehnike (Celovec, 15. 1. 1905–Zagreb, 3. 7. 1984). Diplomiral 1927 na Tehniški fakulteti Univeze v Ljubljani, bil zaposlen v zagrebški tovarni *Siemens*, 1945 postal direktor tovarne *Rade Končar*. Na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu je bil redni profesor od 1946, po osnovanju Fakultete za elektrotehniko (1956) je bil prvi dekan, med letoma 1971 in 1974 pa je delal na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani. Izumil je trifazni sinhronski generator s kompaundiranim vzbujevalnikom (samovzbujalni generator) in posebno konstrukcijo asinhronskega motorja s štirikotno statorsko pločevino. V tehnologijo izdelave asinhronskega motorja je vpeljal lakirano žico, izolirano z bombažem, kar je povečalo produktivnost proizvodnje motorjev. Sodeloval je pri gradnji velikih električnih generatorjev in električnih obratov, bil je spodbujevalec hrvaške elektroindustrije, organizator proizvodnje električnih strojev. Konstruiral je generator za elektrarno

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15773>
(14. IV. 2021)

Mariborski otok, po katerem so bili pozneje zgrajeni še večji, svetovni znani generatorji. Objavil je učbenike *Transformatori* (Zagreb 1961), *Asinhroni strojevi* (Zagreb 1964), *Sinhroni strojevi* (Zagreb 1967) idr. Za zasluge na področju razvoja elektrotehnične znanosti na Univerzi v Zagrebu je prejel naziv *doctor honoris causa* (1970), s čimer je po Nikoli Tesli in Josipu Lončarju postal tretji častni doktor elektrotehnike na Univerzi v Zagrebu, Univerza v Ljubljani mu je podelila naziv zaslužnega profesorja (1975), 1967 je prejel nagrado SR Hrvaške za življenjsko delo. Prejel je tudi druge številne nagrade, medalje in priznanja, med drugim nagrado vlade FNRJ za gradnjo električne centrale Mariborski otok (1949), red dela II. stopnje za gradnjo največjega motorja v Evropi za železarno na Jesenicah (1949), red dela II. stopnje za pedagoško delo na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu (1952), red dela z rdečo zastavo (1961), zlato plaketo Josipa Lončarja (1976), zlato značko Radeta Končarja za izjemen

Orden rada II. reda za nastavni rad na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (1952.), Orden rada s crvenom zastavom (1961.), Zlatna plaketa Josip Lončar (1976.), Zlatna značka *Rade Končar* za istaknuti doprinos u rezultatima rada i razvoja organizacije udruženog rada Rade Končar (1976.), Diploma i zlatna značka *Rade Končar OOUR – Generatori* (1977).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15773> (pristupljeno 21. 4. 2020); http://www.hro-cigre.hr/miljo-kaz_1905_dolenc (pristupljeno 21. 4. 2020).

DOLINŠEK, Rafael, ginekolog i opstetričar (Brežice, 6. 10. 1892. – Zagreb, 8. 3. 1963.). Gimnaziju je završio u Grazu, a studij medicine u Pragu (1919.). Nakon prakse u praškoj Ginekološko-porodiljskoj klinici (1919.–1920.) i bečkoj Univerzitetškoj kirurškoj klinici 1920./1921, asistent je F. Dursta u Klinici za ženske bolesti i porode u Zagrebu (1922.–1928; specijalistički ispit položio je 1925.). U Zagrebu je bio voditelj Odjela za ginekologiju Zakladne bolnice (1928.–1929.) te ugovorni kirurg u Vojnoj bolnici (1930.–1935.) vodeći istodobno privatnu ginekološku ordinaciju. Godine 1941.–1943. bio je mobiliziran u domobranstvo i postavljen za zapovjednika povojnične bolnice *Sv. Duh*. Nakon toga vodio je ginekološko-porodiljne odjele zagrebačke Zakladne bolnice (1944.–1945.), niške Armijske bolnice (1945.–1946.) i šibenske Opće bolnice od 1946. do umirovljenja 1953. U šibenskoj bolnici osnovao je Savjetovalište za trudnice te predavao u Školi za bolničare i poslije u Školi za srednje medicinske kadrove. Radove objavljivao u časopisima *Liječnički vjesnik* i *Lekar*. — Od njegove zbirke umjetnina (oko 200 predmeta) zbirku hrvatskoga slikarstva 20. st. otkupila je Moderna galerija a predmete umjetničkog obrta Muzej za umjetnost i obrt, dok je dio darovan Posavskom muzeju Brežice i manji dio prodan privatno. Bogata stručna knjižnica darovana je Klinici za ženske bolesti i porode u Zagrebu. Portret mu je naslikao V. Becić.

LIT.: J. Orlovac, Rijetka zbirka u stanu ginekologa, *Večernji vjesnik*, 1(1957) 15. 11; I. Merlak, Služba za zaštitu zdravlja žena, u: *100 godina Šibenske bolnice*, Šibenik 1983; R. Živković, Šibenska bolnica u poratno vrijeme, u: S. Sirovica, *Dokumenti, brošure, članci*, Šibenik 1992; A. Stipčević-Despotović, Dolinšek, Rafael, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

DROBNIČ, Josip (Drobnić, Jožef), leksikograf, svećenik, profesor, kazališni djelatnik i publicist (Sveta Ema na Sutli, 18. 4. 1812. – Graz, 5. 8. 1861.). Gimnaziju je završio u Celju, licej u Grazu, bogoslovlje u Celovcu te 1839. zaređen za svećenika. Službovao je kao kapelan u donjoj Štajerskoj, a 1849. postao gimnazijski učitelj u Celju. Zbog slaba zdravlja umirovljen je 1852. Živio je u Trstu i poučavao u Vehovarovu privatnom zavodu, a od 1857. do smrti nastavnik je slovenskoga jezika u gimnaziji u Grazu. Pod utjecajem liječnika Š. Kočevara oduševio se ilirizmom te od 1838. surađivao i dopisivao se sa S. Vrazom, kojemu je skupljao narodne pjesme (*Narodne pesni ilirske*, 1839.). U tome duhu sastavio je kompilacijski Ilirsko-njemačko-talijanski rječnik štajersko-hrvatske mješavine, koji je J. Blaznik odbio tiskati. Rukopis je prihvatila Matica ilirska, pa je on, nakon preradba i nadopuna A. Mažuranića (dodao također talijanske ekvivalente) i V. Babukića, objelodanjen 1846.-1849. s Babukićevom kratkom ilirskom gramatikom na njemačkom i talijanskom pod nazivom *Ilirsko-ndmačko-talijanski mali rečnik*. Praktične namjene, sadržavao je građu starijih hrvatskih rječnika (Belostenčeva, Jambrešićeva, Stulićeva, Volčićeva; Mažuranić uvrstio i dio Della Bellinijeh riječi), a od novije autori su se koristili Richter-Ballmannovim i Mažuranić-Užarevićevim rječnikom te

prispevek k rezultatom dela in razvoja organizacije združenega dela *Rade Končar* (1976), diplomu in zlato značko *Rade Končar OOUR – Generatori* (1977).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15773> (pridobljeno 21. 4. 2020); http://www.hro-cigre.hr/miljkaz_1905_dolenc (pridobljeno 21. 4. 2020).

DOLINŠEK, Rafael, ginekolog in porodničar (Brežice, 6. 10. 1892–Zagreb, 8. 3. 1963). Gimnazijo je končal v Gradcu, študij medicine pa v Pragi (1919). Po praksi na praški ginekološko-porodniški kliniki (1919/1920) ter na dunajski univerzitetni kirurški kliniki (1920/1921) je postal asistent F. Dursta na Kliniki za ženske bolezni in porodništvo Zagrebu (1922–1928, izpit za specialista je opravil 1925). V Zagrebu je bil predstojnik oddelka za ginekologijo ustanovne bolnice (1928/1929) ter pogodbeni kirurg v vojaški bolnišnici (1930–1935), obenem pa je vodil svojo zasebno ginekološko ordinacijo. Med letoma 1941 in 1943 je bil mobiliziran v domobranstvo in imenovan za poveljnika militarizirane bolnišnice Sv. Duh. Pozneje je vodil ginekološko-porodniške oddelke zagrebške ustanovne bolnišnice (1944/1945), niške vojne bolnišnice (1945/1946) in šibenske splošne bolnišnice od 1946 do upokojitve 1953. V slednji je osnoval posvetovalnico za nosečnice in predaval v šoli za bolničarje ter pozneje v šoli za srednje medicinske kadre. Svoje prispevke je objavljial v revijah *Liječnički vjesnik* in *Lekar*. Od njegove zbirke umetnin (okoli 200 predmetov) je zbirko hrvaškega slikarstva 20. stoletja odkupila Moderna galerija Zagreb, predmete umetne obrti Muzej za umetnost in obrt, del zbirke je bil podarjen Posavskemu muzeju Brežice, manjši del pa prodan zasebno. Bogato strokovno knjižnico so podarili Kliniki za ženske bolezni in porodništvo Zagreb. Njegov portret je naslikal V. Becić.

LIT.: J. Orlovac, Rijetka zbirka u stanu ginekologa, *Večernji vjesnik*, 1(1957), 15. XI; I. Merlak, Služba za zaštitu zdravlja žena, v: *100 godina Šibenske bolnice*, Šibenik 1983; R. Živković, Šibenska bolnica u poratno vrijeme, v: S. Sirovica, *Dokumenti, brošure, članci*, Šibenik 1992; A. Stipčević-Despotović, Dolinšek, Rafael, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

DROBNIČ, Josip (Drobnić, Jožef), leksikograf, duhovnik, profesor, narodnoobrambni delavec, gledališki organizator in publicist (Sveta Ema, 18. 4. 1812–Gradec, 5. 8. 1861). Gimnazijo je

<https://www.obrazislovenskihpokrajini.si/oseba/drobnic-josip/> (12. V. 2021)

končal v Celju, licej v Gradcu in nato teologijo v Celovcu, 1839 je bil posvečen v duhovnika. Služboval je kot kaplan po različnih krajih po Štajerskem, leta 1849 pa je dobil mesto gimnazijskega učitelja v Celju. Zaradi slabega zdravja se je že leta 1852 upokojil. Živel je v Trstu in poučeval v Vehovarjevem zasebnem zavodu, od 1857 pa vse do svoje smrti je poučeval slovenščino v Gradcu. Pod vplivom zdravnika Š. Kočevarja se je navdušil nad ilirizmom. Od 1838 je sodeloval in se dopisoval s S. Vrazom, za katerega je zbiral ljudske pesmi (*Narodne pesmi ilirske*, 1839). V tem duhu je sestavil kompilacijski Ilirsko-nemško-italijanski slovar štajersko-hrvaške jezikovne mešanice, ki ga J. Blaznik ni hotel natisniti. Rokopis je sprejela Matica ilirska, ki je po predelavi in dopolnitvah A. Mažuranića (dodal je italijanske ustreznice) in V. Babukića izšel 1846–1849 z Babukićevo kratko ilirsko slovnico v nemščini in italijanščini z naslovom *Ilirsko-ndmaško-talianski mali rdčnik*. Imel je praktični namen, vseboval pa je besedišče starejših hrvaških slovarjev (Belostenčevega,

rječničkom građom koju je Mažuranić dodao izdanju Gundulićeva *Osmana* iz 1844. Poslije je Drobnič izdao i *Slovensko-nemško-talianski in Taliansko-nemško-slovenski besednjak*. Nakon prevrata 1848. bio je vodeća osoba slovenskoga društvenog i kulturnog života u Celju: pokrenuo 1850. i uređivao *Slovensku čbelu*, prvi književno-poučni list na slovenskom jeziku, osnovao 1851. čitaonicu, pripremao s J. K. Jeretinom kazališne predstave, prevodio i prerađivao njemačke kazališne komade (*Dvoboj in Raztresenca*, 1850; *Venec gledaliških iger*, 1859.) te Kukuljevićeve hrvatske drame (*Juran in Zofija ali Turki pri Sisku*, *Štefan Šubic ali Bela IV na Hrvaškem*). Surađivao u *Kmetijskih in rokodelnih novicah* i *Narodni besedi* (1845, 1849, 1857.), *Drobtinicama*, *Slovenskom prijatelju* i dr. U Slomšekovoj knjizi *Ponovilo potrebnih naukov za nedelske šole na kmetih* (1854.) napisao poglavlje iz zemljopisa. Autor je djela *Ilirsko-ndmačko-talianski mali rdčnik* (Beč 1846.–1849.), *Slovensko-nemško-talianski in Taliansko-nemško-slovenski besednjak* (Ljubljana 1858.).

LIT.: D. Trstenjak, Jožef Drobnič, *Novice gospodarske, obertniške in narodne*, 19(1861) 33; Isti, Jožef Drobnič, *Zora*, 1(1872); I. Macun, *Književna zgodovina Slovenskega Štajerja*, Graz 1883; F. Marković, Stanko Vraz, tajnik Matice ilirske od 1846. do 1851. godine, *Spomen-knjiga Matice hrvatske*, Zagreb 1892; F. Petre, *Poizkus ilirizma pri Slovencih (1835.–1849.)*, Ljubljana 1939; V. Dukat, Zgode i nezgode Drobnićeve rječnika, *Hrvatsko kolo*, 24(1943); G. Grobelnik, Josip Drobnič (1812.–1861.), *Nova obzorja*, 4(1951) 3; N. Bašić, Drobnič, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

DUBRAVEC, Katarina-Daniela, botaničarka (Nova Cerkev pri Vojniku, 30. 4. 1933. – Zagreb, 18. 10. 2013.). Nakon završene gimnazije u Celju (1954.), diplomirala je na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu (1959.), na kojem je 1972. doktorirala tezom *Prilog poznavanju anatomske građe plodova nekih kultiviranih predstavnika roda Cucurbita i Lagenaria*. Bila je na praksi u Giessenu, kraće vrijeme radila u Drenovcima kraj Vinkovaca, a 1960. je izabrana za asistenticu na Poljoprivrednom fakultetu u Zagrebu (kasnije Agronomski fakultet). Docentom postaje 1972, izvanrednim profesorom 1979. te redovitim 1984. Godine 1965/66. kao stipendist danske Vlade provela je sedam mjeseci u Visokoj kraljevskoj školi za veterinu i poljoprivredu u Kopenhagenu. Bavila se floristikom, anatomijom bilja, fitocenologijom, vegetacijskim kartiranjem, fiziologijom bilja i hortikulturom, kao i anatomskom i ontogenetskom obradbom plodova pojedinih predstavnika porodica *Cucurbitaceae* i *Rosaceae*, osobito plodovima tikve i jabuke, u kojih je utvrdila posebnosti važne za klasifikaciju i tretiranje tih plodova u sistematskoj botanici. Također se bavila istraživanjem korovne i travnjačke vegetacije te ispitivanjem regulatora rasta i transpiracije u pojedinih biljnih vrsta. Obradila je više rodova (*Fagopyrum*, *Spinacia*, *Rheum*, *Armoracia*, *Barbarea*, *Camelina*, *Capsella* i dr.) te predstavnika porodice *Cucurbitaceae* u *Analitičkoj flori Jugoslavije* (Zagreb 1976, 1978, 1980, 1981, 1983, 1986.). Znanstvene i stručne radove objavljivala je u brojnim periodikama: *Biološki glasnik*, *Mitteilungen der Ostalpin-dinarischen Gesellschaft für Vegetationskunde*, *Poljoprivredna znanstvena smotra*, *Acta botanica Croatica*, *Fragmenta herbologica Croatica*, *Berichte des Geobotanischen Institutes der Eidg. Technische Hochschule*, *Acta horticulturae*, *Arhiv za poljoprivredne nauke*, *Ekologija*, *Biosistematika*, *Šumarski list*, *Zaštita bilja*, *Jugoslovensko voćarstvo*, *Coresta* i dr.

<https://hrcak.srce.hr/file/5651> (7. II. 2021)

Jambrešičevega, Stuličevega, Voltičevega; Mažuranić je uvrstil tudi del Della Bellovih besed), od novejših avtorjev so uporabljali Richterjev-Ballmannov in Mažuranićev-Užarevićev slovar ter slovarsko gradivo, ki ga je Mažuranić dodal izdaji Gunduličevega Osmana iz 1844. Pozneje je Drobnič izdal tudi *Slovensko-nemško-talianski* in *Taliansko-nemško-slovenski besednjak*. Po pomladi narodov 1848 je postal vodilna oseba slovenskega družbenega in kulturnega življenja v Celju: leta 1850 je ustanovil *Slovensko čbelo* – prvi leposlovno-pripovedni list v slovenskem jeziku. Leta 1851 je osnoval čitalnico, z J. K. Jeretino je pripravljala gledališke predstave, prevajal in predeloval je nemške gledališke igre (*Dvoboj in Raztresenca*, 1850; *Venec gledaliških iger*, 1859) ter Kukuljevićeve hrvaške drame (*Juran in Zofija ali Turki pri Sisku*, *Štefan Šubic ali Bela IV. na Hrvaškem*). Sodeloval je pri *Kmetijskih in rokodelskih novicah* ter *Narodni besedi* (1845, 1849, 1857), *Drobtinica*, *Slovenskem prijatelju* idr. V Slomškovi knjigi *Ponovilo potrebnih nauk za nedelske šole na kmetih* (1854) je napisal poglavje o zemljepis. Je avtor del *Ilirsko-ndmačko-talianski mali rdčnik* (Dunaj 1846 – 1849), *Slovensko-nemško-talianski in Taliansko-nemško-slovenski besednjak* (Ljubljana 1858).

LIT.: D. Trstenjak, Jožef Drobnič, *Novice gospodarske, obrtniške in narodne*, 19(1861) 33; Isti, Jožef Drobnič, *Zora*, 1(1872); I. Macun, *Književna zgodovina Slovenskega Štajerja*, Gradec 1883; F. Marković, Stanko Vraz, tajnik Matice ilirske od 1846. do 1851. godine, *Spomen-knjiga Matice hrvatske*, Zagreb 1892; F. Petrè, *Poizkus ilirizma pri Slovencih (1835–1849)*, Ljubljana 1939; V. Dukat, Zgode i nezgode Drobnićevega rječnika, *Hrvatsko kolo*, 24(1943); G. Grobelnik, Josip Drobnič (1812–1861), *Nova obzorja*, 4(1951) 3; N. Bašić, Drobnič, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

DUBRAVEC, Katarina-Daniela, botaničarka (Nova Cerkev pri Vojniku, 30. 4. 1933–Zagreb, 18. 10. 2013). Po končani gimnaziji v Celju (1954) je diplomirala na Kmetijsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu (1959), na kateri je 1972 doktorirala z nalogo *Prispevek k poznavanju anatomske zgradbe plodov nekaterih kultiviranih predstavnikov rodu Cucurbita in Lagenaria*. Bila je na praksi v Giessnu, krajši čas je delala v Drenovcih pri Vinkovcih, 1960 je bila izbrana za asistentko na zagrebški fakulteti za kmetijstvo (pozneje Agronomska fakulteta Zagreb). Docenka je postala 1972, izredna profesorica 1979, redna pa 1984. V študijskem letu 1965/66 je kot štipendistka danske vlade preživela sedem mesecev na Kraljevi visoki šoli za veterino in kmetijstvo Kopenhagen. Ukvarjala se je tako s floristiko, anatomijo rastlin, fitocenologijo, vegetacijskim kartiranjem, fiziologijo rastlin in hortikulturo kot tudi z anatomsko in ontogenetsko obdelavo plodov posameznih predstavnikov družine *Cucurbitaceae* in *Rosaceae*, posebej s plodovi buče in jablane, v katerih je odkrila posebnosti, pomembne za klasifikacijo in obravnavo teh plodov v sistematiki botanike. Prav tako se je ukvarjala s proučevanjem plevelne in travniške vegetacije ter z raziskavami regulatorjev rasti in transpiracije posameznih rastlinskih vrst. Predstavila je več rodov (*Fagopyrum*, *Spinacia*, *Rheum*, *Armoracia*, *Barbarea*, *Camelina*, *Capsella* idr.) ter predstavnikov družine *Cucurbitaceae* v *Analitički flori Jugoslavije* (Zagreb 1976, 1978, 1980, 1981, 1983, 1986). Znanstvene in strokovne prispevke je objavljala v številnih časopisih: *Biološki glasnik*, *Mitteilungen der Ostalpin-dinarischen Gesellschaft für Vegetationskunde*, *Poljoprivredna znanstvena smotra*, *Acta botanica Croatica*, *Fragmenta herbologica Croatica*, *Berichte des Geobotanischen Institutes der Eidg. Technische Hochschule*, *Acta horticulturae*, *Arhiv za poljoprivredne nauke*, *Ekologija*, *Biosistematika*, *Šumarski list*, *Zaštita bilja*, *Jugoslovensko voćarstvo*, *Coresta* idr. Sodelovala je pri izdelavi *Vegetacijske karte Hrvatske* v sklopu

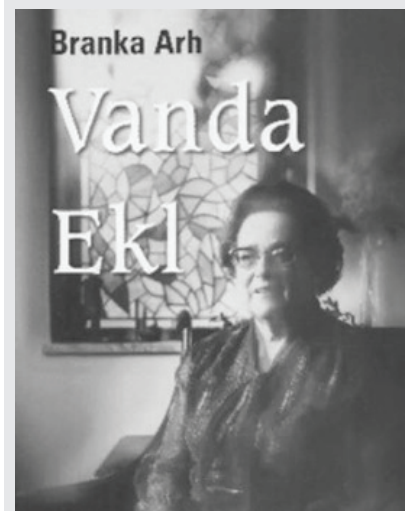
Suradivala je na izradi *Vegetacijske karte Hrvatske* u sklopu istoimenoga projekta. Autorica je djela *Botanika* (Zagreb 1991.) i *Naše kultivirano bilje* (suautor; Zagreb 1989.).

LIT.: I. Šugar, Dubravec, Katarina-Daniela, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993; M. Britvec, Professor Katarina-Daniela Dubravec – Croatian botanist. On the occasion of her seventieth birthday, *Acta Botanica Croatica*, 64(2005) 2.

DOSTAL, Ljudevit (Ludvik), pedagog (Ljubljana, 10. 8. 1877. – Lana kraj Merana, Italija, 1. 3. 1946.). Završivši gimnaziju u Ljubljani, odlazi u St. Andrä, gdje stupa u Isusovački red. Filozofiju je studirao u Požunu (1898.–1900.), zatim pet godina predavao u travničkoj gimnaziji, a teologiju studirao u Krakovu, gdje je 1908. zaređen za svećenika. Od 1910. upravitelj je i profesor u Nadbiskupskoj bogosloviji u Sarajevu, gdje je ponovno predavao teologiju (1920.–1922. i 1934.–1936.). Od 1913. poglavar je isusovačke pokrajine, zvane Hrvatska misija, od 1915. do 1920. upravitelj travničke gimnazije, a 1922.–1932. djeluje u Zagrebu kao upravitelj Isusovačkoga kolegija, upravitelj Marijinih kongregacija i duhovnik u sjemeništu na Šalati. Tada je pokrenuo *Vjesnik Marijinih kongregacija*, koji prvu godinu uređuje i piše priloge (1925.–1928.). Bio je jedan od glavnih organizatora Prvoga euharistijskog kongresa u Zagrebu (1925.). Od 1932. do 1934. bio je profesor teologije i filozofije u grkokatoličkoj bogosloviji *Wschodnie* u Dubnu u Poljskoj (danas u Ukrajini). Bio je član uredništva časopisa *Život*, surađivao u *Hrvatskoj straži*, *Katoličkom listu*, *Vjesniku Marijinih kongregacija* i monografiji *Euharistijski kongres u Zagrebu 18–9. VIII. 1923*. U Ljubljani je živio od 1936. radeći kao duhovnik i voditelj Marijinih kongregacija.

LIT.: O. Ludvik Dostal, pol stoletja v Družbi Jezusovi, *Slovenec*, 71(1943) 188; *Vijesti iz provincije*, 1948; M. Korade, Dostal, Ljudevit, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

EKL, Vanda, povjesničarka umjetnosti i likovna kritičarka (Ljubljana, 22. 11. 1920. – Opatija, 30. 3. 1993.). U Zagrebu je 1939. završila žensku realnu gimnaziju Sestara milosrdnica i diplomirala povijest umjetnosti i kulture s klasičnom arheologijom na Filozofskom fakultetu (1946.). Doktorirala je na Sveučilištu u Ljubljani tezom *Gotička plastika u Istri* (1963.). Predavala je na srednjim školama u Portorožu i Kopru, a od 1952. je asistentica, znanstvena pa viša znanstvena suradnica u Jadranskom institutu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Rijeci, a 1966.–1976. ravnateljica je Naučne (danas Sveučilišne) biblioteke u Rijeci. Godine 1976. izabrana je za redovitu profesoricu Fakulteta graditeljskih znanosti u Rijeci, na kojem je do umirovljenja 1981. predavala povijest graditeljstva i povijest umjetnosti. Također je predavala na Pedagoškoj akademiji i Višoj ekonomskoj školi u Rijeci te na Hotelijerskom fakultetu u Opatiji. — Proučavala je umjetničku i kulturnu baštinu Istre i Kvarnera, najviše Rijeke i Opatije, kao i suvremenu umjetnost. Posebno područje njezina zanimanja bila je srednjovjekovna umjetnost Istre. Proučavala je umjetničko i kulturno naslijeđe Istre i Kvarnera, poglavito Rijeke i Opatije. Istraživala je srednjovjekovnu likovnu umjetnost, u prvom redu spomenike istarskoga gotičkoga kiparstva. Posebno je istraživala glagoljsku baštinu (pisala o riječkim glagoljskim ispravama i djelovanju Š.

<https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/682/ekl-vanda> (22. IV. 2021)

istoimenskega projekta. Je avtorica del *Botanika* (Zagreb 1991) in *Naše kultivirano bilje* (soavtorica; Zagreb 1989).

LIT.: I. Šugar, Dubravec, Katarina-Daniela, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993; M. Britvec, Professor Katarina-Daniela Dubravec – Croatian botanist. On the occasion of her seventieth birthday, *Acta Botanica Croatica*, 64(2005) 2.

DOSTAL, Ljudevit (Ludvik), pedagog (Ljubljana, 10.8. 1877–Lana pri Meranu, Italija, 1.3. 1946). Po končani ljubljanski gimnaziji je odšel v Šentandraž (St. Andrä) in vstopil med jezuite. Filozofijo je študiral v Požunu na Hrvaškem (1898–1900), potem je pet let predaval v travniški gimnaziji. Teologijo je študiral v Krakovu, kjer je bil 1908 posvečen v duhovnika. 1910 je postal upravitelj in profesor v nadškofjskem semenišču v Sarajevu, kjer je ponovno predaval teologijo (1920–1922 in 1934–1936). Od 1913 je bil predstojnik jezuitske pokrajine, poimenovane Hrvaški misijon, med letoma 1915 in 1920 upravnik travniške gimnazije, od 1922 do 1932 je deloval v Zagrebu kot upravnik jezuitskega kolegija, upravnik Marijinih kongregacij in duhovnik v semenišču na Šalati. Tedaj je osnoval *Vestnik Marijinih kongregacij*, ki ga je prvo leto urejal in pisal prispevke (1925–1928). Bil je eden glavnih organizatorjev prvega evharističnega kongresa v Zagrebu (1925). Med letoma 1932 in 1934 je bil profesor teologije in filozofije v grškokatoliškem semenišču *Wschodnie* v Dubnu na Poljskem (danes v Ukrajini). Bil je član uredništva revije *Život*, sodeloval je pri *Hrvatski straži*, *Katoličkem listu*, *Vjesniku Marijinih kongregacija* in monografije *Euharistijski kongres u Zagrebu 18.–19. VIII. 1923*. Od leta 1936 je živel v Ljubljani, kjer je delal kot duhovnik in voditelj Marijinih kongregacij.

LIT.: O. Ludvik Dostal, pol stoletja v Družbi Jezusovi, *Slovenec*, 71(1943) 188; *Vijesti iz provincije*, 1948; M. Korade, Dostal, Ljudevit, *Hrvatski biografski leksikon*, 3. Zagreb 1993.

EKL, Vanda, umetnostna zgodovinarica in likovna kritičarka (Ljubljana, 22. 11. 1920–Opatija, 30. 3. 1993). Leta 1939 je v Zagrebu končala žensko realno gimnazijo sester usmiljenk in diplomirala iz umetnostne zgodovine in kulture s klasično arheologijo na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu (1946). Doktorirala je na Univerzi v Ljubljani z nalogo *Gotička plastika v Istri* (1963). Predavala je na srednjih šolah v Portorožu in Kopru, od 1952 je bila najprej asistentka, potem znanstvena in nato višja znanstvena sodelavka na Jadranskem inštitutu Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti na Reki, med letoma 1966 in 1976 direktorica Študijske (danes Univerzitetne) knjižnice Reka. Leta 1976 je bila izbrana za redno profesorico na Fakulteti za gradbene vede Univerze na Reki, na kateri je do upokojitve 1981 predavala zgodovino stavbarstva in umetnostno zgodovino. Prav tako je predavala na reški pedagoški akademiji in višji ekonomski šoli ter na opatijski fakulteti za hotelirstvo. Preučevala je tako umetniško in kulturno dediščino Istre in Kvarnerja, predvsem Reke in Opatije, kot sodobno umetnost. Posebej se je zanimala za srednjeveško umetnost Istre. Posvečala se je dediščini glagoljašev (pisala je o reških glagoljaških listinah in delovanju Š. Kožičića); bila je soavtorica stalne razstave Glagolica v Študijski knjižnici Reka (1968). Napisala je vrsto del o razpelih v cerkvi sv. Vida na Reki in v krstilnici župnijske cerkve v Piranu, Marijinih kipih v Boljunu in Vrsarju, reliefu v cerkvi sv. Martina v Bermu, poliptihu v cerkvi sv. Frančiška v Pulju, prižnici v cerkvi v Kanfanarju, o labinski kiparski delavnici v 15. stoletju, motivu zavetnice Marije v istrski plastiki, o freskah v cerkvi sv. Hieronima na Reki,

Kožičića); bila suautor stalne izložbe Glagoljica u Naučnoj biblioteci u Rijeci (1968.). Napisala je niz radova o raspelima u crkvi sv. Vida u Rijeci i u krstionici župne crkve u Piranu, kipovima Madone u Boljunu i Vrsaru, reljefu u crkvi sv. Martina u Bermu, poliptihu u crkvi sv. Franje u Puli, propovjedaonici u crkvi u Kanfanaru, o labinskoj kiparskoj radionici u 15. stoljeću, motivu Marije zaštitnice u istarskoj plastici, o freskama u crkvi sv. Jeronima u Rijeci, riječkim utvrdama, mrežastom svodovlju na Krku. koje je objavila u *Starinama*, *Vjesniku Historijskog arhiva u Rijeci*, *Bulletin JAZU*, *Jadranskom zborniku*, *Ljetopisu JAZU*, *Starohrvatskoj prosvjeti*, *Peristilu*, *Slovu*, *Liburnijskim temama*, *Slovenskom morju in zaledju*, *Zborniku radova Fakulteta graditeljskih znanosti Sveučilišta u Rijeci*. Objavila je mnogobrojne eseje, kritike i prikaze o suvremenom slikarstvu, kiparstvu, arhitekturi i urbanizmu riječke regije, ali i cijele Hrvatske u periodicima *Republika*, *Sinteza*, *Život umjetnosti*, *Arhitektura*, *Umetnost*, *Dometi*, *Izraz*, *Istra*, *Pomorstvo*, *Novi list*, *Vjesnik* i dr. Bila je urednica izdanja *Umjetnost u slici* u 18. knj. (Rijeka 1968.–1971.) te pokretač i urednik serije zbornika *Liburnijske teme* (1974.–1987.). Priredila je brojne likovne izložbe, napisala mnoge predgovore u različitim katalozima (J. Jande, Rijeka 1966; J. Diminića, Labin 1972; E. Murtića, Labin 1974; D. Džamonje, Rijeka 1982; B. Dogana, Rijeka 1985; E. Kokota, Rijeka 1989) kao i katalog *Mediterranski kiparski simpozij u kamenu 1969.–1979.* (Zagreb 1980.). Autorica je više monografija i drugih djela: *Vanja Radauš* (Zagreb 1963.), *Radauš* (suautorica, Zagreb 1965.), *Gotičko kiparstvo u Istri* (Zagreb 1982.), *Kalina* (Rijeka 1985.), *Bahorić* (Rijeka 1987.), *Fluminiensia* (Rijeka 1989.), *Živa baština, studije i eseji* (Rijeka 1994.) te poglavlja u knjigama *Povijesni razvoj riječkog visokog školstva* (*Spomenica Sveučilišta u Rijeci*, Rijeka 1974.), *Poreč – od romanike do baroka* (u *Poreč*, Zagreb 1975.), *Goranske slike i slikari* (*Gorski kotar*, Delnice 1981.) i *Spomenici NOB u Gorskom kotaru* (*Gorski kotar*, Delnice 1981.). Bila je dugogodišnja predsjednica stručnog savjeta Mediteranskoga kiparskog simpozija u Dubrovi kraj Labina, Katedre čakavskoga sabora u Opatiji te Odbora za kulturu Rijeke i Opatije. Za životno djelo dobila je Nagradu grada Opatije (1991.) i Nagradu grada Rijeke (1993.).

LIT.: V. Bužančić, Ekl, Vanda, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998; P. Strčić, Prof. dr. Vanda Ekl (1920.–1993.), *Historijski zbornik*, 47(1994); R. Matijašić, Ekl, Vanda, *Istarska enciklopedija*, Zagreb 2005.

ERJAVEC, Fran, prirodoslovac, zoolog, pisac i putopisac (Ljubljana, 4. 9. 1834. – Gorica, 12. 1. 1887.). Nakon završene gimnazije u Ljubljani (1855.), diplomirao je kemiju i prirodopis na Filozofskom fakultetu u Beču (1859.). Predavao je u Austriji, Hrvatskoj i Sloveniji; bio je asistent na Realnoj gimnaziji u Gumpendorfu i prefekt bečke terezijanske akademije (1859.–1860.) te profesor na Realnoj gimnaziji u Zagrebu (1860.–1871.). Tijekom jedanaest godina boravka u Zagrebu proputovao je radi geoloških, zooloških i botaničkih istraživanja gotovo cijelu Hrvatsku. Godine 1871. prelazi u Realnu gimnaziju u Gorici, a 1875, po osnutku Sveučilišta u Zagrebu (1874.), imenovan je profesorom zoologije na Mudroslovnom fakultetu (prethodnici Filozofskog fakulteta), ali se ubrzo nakon položene prisege vratio u goričku gimnaziju, gdje je ostao do kraja života. Glavno područje njegova znanstvena rada bila je zoologija, a posebice je istraživao mekušce, osobito puževe i objavio brojne malakološke rasprave (*Slavonija u malakologičnom pogledu*, *Rad JAZU*, 1875, 31; *Die malakologischen Verhältnisse der gefürsteten Grafschaft Görz im österreichischen Küstenlande*, Gorica 1877.). Proučavao je i ribe Primorja te počeo pisati *Zoologičke črtice s kvarnerskih otokov*. Sastavljao je i prevodio na

reških utrdbah, mrežastih obokih na Krku, ki jih je objavila v *Starinah*, *Vjesniku Historijskega arhiva u Rijeci*, *Bulletin JAZU*, *Jadranskom zborniku*, *Ljetopisu JAZU*, *Starohrvatskoj prosvjeti*, *Peristilu*, *Slovu*, *Liburnijskim temama*, *Slovenskom morju in zaledju*, *Zborniku radova Fakulteta graditeljskih znanosti Sveučilišta u Rijeci*. Objavila je številne eseje, kritike in predstavitve o sodobnem slikarstvu, kiparstvu, arhitekturi in urbanizmu ne le na reškem območju, ampak tudi po celotni Hrvaški v časopisju *Republika*, *Sinteza*, *Život umjetnosti*, *Arhitektura*, *Umetnost*, *Dometi*, *Izraz*, *Istra*, *Pomorstvo*, *Novi list*, *Vjesnik* idr. Uredila je zbirko *Umjetnost u slici* v osemnajstih knjigah (Reka 1971). Organizirala je številne likovne razstave, napisala mnogo spremnih besed k različnim katalogom (J. Janda, Reka 1966; J. Diminić, Labin 1972; E. Murtić, Labin 1974; D. Džamonja, Reka 1982; B. Dogan, Reka 1985; E. Kokot, Reka 1989) kot tudi katalog *Mediterranski kiparski simpozij u kamenu 1969–1979* (Zagreb 1980). Je avtorica več monografij in drugih del: *Vanja Radauš* (Zagreb 1963), *Radauš* (soavtorica; Zagreb 1965), *Gotičko kiparstvo u Istri* (Zagreb 1982), *Kalina* (Reka 1985), *Bahorić* (Reka 1987), *Fluminensia* (Reka 1989), *Živa baština, studije i eseji* (Reka 1994) ter poglavij v knjigah *Povijesni razvoj riječkog visokog školstva* (*Spomenica Sveučilišta u Rijeci*, Reka 1974), *Poreč – od romanike do baroka* (v *Poreč*, Zagreb 1975), *Goranske slike i slikari* (*Gorski kotar*, Delnice 1981) in *Spomenici NOB u Gorskom kotaru* (*Gorski kotar*, Delnice 1981). Bila je dolgoletna predsednica strokovnega sveta Mediteranskega kiparskega simpozija v Dubravi pri Labinu, katedre čakavskega sabora v Opatiji ter Odbora za kulturo Reke in Opatije. Za življenjsko delo je prejela nagrado Mestne občine Opatija (1991) in nagrado Mestne občine Reka (1993).

LIT.: V. Bužančić, Ekl, Vanda, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998; P. Strčić, Prof. dr. Vanda Ekl (1920–1993), *Historijski zbornik*, 47(1994); R. Matijašić, Ekl, Vanda, *Istarska enciklopedija*, Zagreb 2005.

ERJAVEC, Fran, zoolog, pisatelj in potopisec (Ljubljana, 4. 9. 1834–Gorica, 12. 1. 1887). Po končani gimnaziji v Ljubljani (1855) je diplomiral iz kemije in naravoslovja na dunajski filozofski fakulteti (1859). Poučeval je v Avstriji, na Hrvaškem in v Sloveniji; bil je asistent na realki v Gumpendorfu in prefekt dunajske terezijanske akademije (1859–1860) ter profesor na zagrebški realki (1860–1871). Med enajstletnim bivanjem v Zagrebu je zaradi geoloških, zooloških in botaničnih proučevanj prepotoval skoraj celo Hrvaško. Leta 1871 je bil prestavljen na realco v Gorici. Leta 1875, potem ko je bila ustanovljena Univerza v Zagrebu (1874), je bil imenovan za profesorja zoologije na modroslovni fakulteti, toda kmalu po svoji zaprisegi se je vrnil na goriško gimnazijo, kjer je ostal do konca življenja. Njegovo osrednje področje znanstvenega dela je bila zoologija, predvsem mehkužcev oz. polžev. Objavil je številne malakološke razprave (*Slavonija u malakologičnom pogledu*, *Rad JAZU*, 1875, 31; *Die malakologischen Verhältnisse der gefürsteten Grafschaft Görz im österreichischen Küstenlande*, Gorica 1877). Proučeval je tudi primorske ribe in začel pisati *Zoologične črtice s kvarnerskih otokov*. Sestavljal je in prevajal v slovenščino šolske učbenike s področja kemije in biologije. Z Ivanom Tuškom je osnoval slovensko naravoslovno terminologijo, napravil

<https://www.wikidata.org/wiki/Q13475216> (6. III. 2021)

slovenski školske udžbenike s područja kemije i biologije. S Ivanom Tušekom utemeljio je slovensku prirodopisnu terminologiju, napravio popis nazivlja prirodnih struka za rječnik Maksa Pleteršnika i pomagao B. Šuleku pri izradbi *Rječnika znanstvenog nazivlja* (Zagreb 1874./1875.). Surađivao je u periodicima *Vaje*, *Slovenska koleda*, *Slovenski glasnik*, *Koledar Družbe sv. Mohora*, *Zvon* i dr. Pisao je novele, pripovijetke, crtice o životu životinja, humoreske i putopise, većinom namijenjene djeci i mladeži. Neke su njegove proze prevedene na hrvatski (u *Danici ilirskoj* 1864. u nastavcima je izlazio Tomšićev prijevod njegove pripovijesti *Husari na Polici*). Napisao je knjigu *Naše škodljive živali v podobi in besedi* (1880.–1882.), no (njegova) prva zoološka knjiga na slovenskom *Domače in tuje živali v podobah* izišla je u pet dijelova. Autor je monografija *Domače in tuje živali v podobah*, Celovec 1868.–1873; *Die malakologischen Verhältnisse der gefürsteten Grafschaft Görz im österreichischen Küstenlande*, Görz 1877; *Naše škodljive živali v podobi in besedi*, 1–3. Celovec 1880.–82; *Izbrani spisi*, Ljubljana 1889; *V naravi*, Ljubljana 1909; *Hudo brezdno in drugi spisi*, Ljubljana 1913; *Izbrani spisi*, Ljubljana 1919; *Izbrani spisi za mladino*, Ljubljana 1921; *Fran Erjavca zbrano delo*, 1–4. Ljubljana 1934.–1939; *Živalske podobe*, Koper 1943; *Mravlja*, Ljubljana 1952; *Žabe*, Ljubljana 1952; *Živali v podobah*, Ljubljana 1964; *Izbrano delo*, Ljubljana 1970; *Izbrana mladinska beseda*, Ljubljana 1978. Bio je član belgijskoga malakološkog društva (Société malacologique de la Belgique) od 1870. i dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti od 1875.

LIT.: B. Šulek (B. Š.), Fran Erjavca, *Ljetopis JAZU*, 1889, 4; J. Balabanić, Erjavca, Fran, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FABER, Aleksandra, arheologinja (Sevnica, 20. 12. 1925). Nakon završene gimnazije u Celju (1947.), u Zagrebu je diplomirala arhitekturu na Tehničkom fakultetu (1954.). Istodobno je pohađala predavanja iz arheologije i sudjelovala u arheološkim istraživanjima. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1965. doktorirala je tezom *Problem tipologije antičkih naselja na području naše zemlje*, 1959. se zaposlila kao referent za arheologiju u Konzervatorskom zavodu Hrvatske u Zagrebu, a 1961. u Institutu za povijest umjetnosti i arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, gdje je od 1986. do umirovljenja 1990. bila predstojnica Odjela za arheologiju. Vodila je arheološka istraživanja na lokalitetima Zadar, Muline na Ugljanu, Šćitarjevo, Varaždinske Toplice, Sepen kraj Omišlja, Osor, Krk i dr. Bavi se studijem arheološke topografije, arhitektonskih spomenika i naseobinskih kompleksa te zaštitom pretpovijesnih, rimskih i kasnijih arhitektonskih kompleksa i njihovom valorizacijom u suvremenoj izgradnji. Radove je objavljivala u publikacijama *Zbornik zaštite spomenika kulture*, *Arheološki pregled*, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, *Opuscula archaeologica*, *Jadranski zbornik*, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, *Jadranska obala u protohistoriji*, *Diadora*, *Pomorski zbornik*, *Prilozi Centra za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu*, *Prilozi Instituta za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu*.

LIT.: A. Stipčević-Despotović, Faber, Aleksandra, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

<http://www2.arnes.si/aa/2001/fabe01si.html>
(10. IV. 2021)

seznam naravoslovnih znanosti za Pleteršnikov slovar in pomagal B. Šuleku pri pripravi *Rječnika znanstvenog nazivlja* (Zagreb 1874/1875). Sodeloval je v časopisju *Vaje, Slovenska koleda, Slovenski glasnik, Koledar Družbe sv. Mohorja, Zvon* idr. Pisal je novele, pripovedke, črtice o življenju živali, humoreske in potopise, večinoma namenjene otrokom in mladine. Nekatere njegova prozna dela so prevedena v hrvaščino (v *Danici ilirski* je 1864 v nadaljevanjih izhajal Tomšičev prevod njegove povesti *Huzarji na Polici*). Napisal je knjigo *Naše škodljive živali v podobi in besedi* (1880–1882), njegova prva zoološka knjiga v slovenščini – zbirka poljudnonaravoslovnih pripovedi – *Domače in tuje živali v podobah* je izšla v petih delih (Celovec 1868–1873). Poleg omenjenega tudi *Die malakologischen Verhältnisse der gefürsteten Grafschaft Görz im österreichischen Küstenlande*, Görz 1877; *Naše škodljive živali v podobi in besedi*, 1–3. Celovec 1880–1882; *Izbrani spisi*. Ljubljana 1889; *V naravi*, Ljubljana 1909; *Hudo brezno in drugi spisi*, Ljubljana 1913; *Izbrani spisi*, Ljubljana 1919; *Izbrani spisi za mladino*, Ljubljana 1921; *Frana Erjavca zbrano delo*, 1-4. Ljubljana 1934–1939; *Živalske podobe*, Koper 1943; *Mravlja*, Ljubljana 1952; *Žabe*, Ljubljana 1952; *Živali v podobah*, Ljubljana 1964; *Izbrano delo*, Ljubljana 1970; *Izbrana mladinska beseda*; Ljubljana 1978. Bil je član belgijskega malakološkega društva (Société malacologique de la Belgique) od 1870 in dopisni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti od 1875.

LIT.: B. Šulek (B. Š.), Fran Erjavec, *Ljetopis JAZU*, 1889, 4; J. Balabanić, Erjavec, Fran, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FABER, Aleksandra, arheologinja (Sevnica, 20. 12. 1925). Po končani gimnaziji v Celju (1947) je v Zagrebu diplomirala iz arhitekture na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu (1954). Obenem je poslušala predavanja iz arheologije in sodelovala pri arheoloških raziskavah. Na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu je 1965 doktorirala z disertacijo *Problem tipologije antičkih naselja na području naše zemlje*. 1959 se je zaposlila kot referentka za arheologijo na Konservatorskem zavodu Hrvaške v Zagrebu, 1961 pa na Inštitutu za umetnostno zgodovino in arheologijo Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu, kjer je bila od 1986 do upokojitve 1990 predstojnica Oddelka za arheologijo. Vodila je arheološka izkopavanja na lokacijah Zadar, Muline na Ugljanu, Šćitarjevo, Varaždinske Toplice, Sepen pri Omišlju, Osor, Krk idr. Ukvarjala se je s proučevanjem arheološke topografije, arhitekturnih spomenikov in naselbinskih kompleksov ter zaščito predzgodovinskih, rimskih in poznejših arhitekturnih kompleksov ter njihovo valorizacijo v sklopu sodobne gradnje. Svoja dela je objavljala v publikacijah *Zbornik zaštite spomenika kulture, Arheološki pregled, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, Opuscula archaeologica, Jadranski zbornik, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, Jadranska obala u protohistoriji, Diadora, Pomorski zbornik, Prilozi Centra za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Prilozi Instituta za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu*.

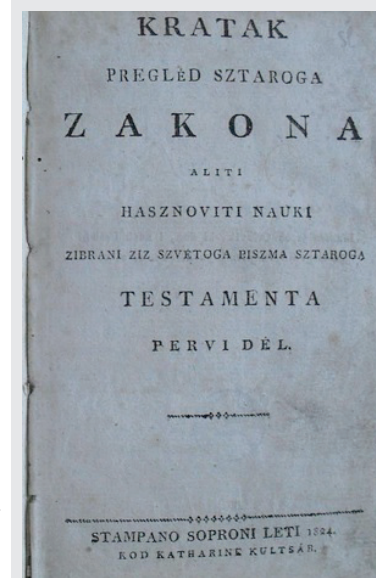
LIT.: A. Stipčević-Despotović, Faber, Aleksandra, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FELDMAN, Stanislav, nevropsihiater (Ljubljana, 1927). Osnovno in srednjo šolo je končal v Zagrebu, kjer je leta 1953 diplomiral na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu. Med letoma

FELDMAN, Stanislav, neuropsihijatar (Ljubljana, 1927.). Osnovnu i srednju školu završio je u Zagrebu, gdje je 1953. diplomirao na Medicinskom fakultetu. Od 1955. do 1967. radio je u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče u Zagrebu. Godine 1967.–1985. živio je i radio u Švicarskoj, najprije u psihijatrijskoj klinici u Bernu, potom u farmaceutskoj tvrtki Wander-Sandoz, a zatim je otvorio vlastitu psihijatrijsku i psihoterapijsku ordinaciju. Po povratku u Zagreb ponovno je radio u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče. Dugogodišnju praksu u Zagrebu i u Švicarskoj posebno je posvetio psihoterapiji. Objavio je knjigu o ljubavnim odnosima *Ljubav na drugi pogled. Prošlost i sadašnjost specifično ljudskog osjećaja* (2006.) i knjigu o povijesti patrijarhata *Sudbina Evinih kćeri* (2013.)

LIT.: <http://www.artresor.hr/hr/bio/123/Stanimislav-Feldman> (pristupljeno 29. 12. 2021).

FICKO, Jožef (Fitzko, Jože), rimokatolički svećenik i pisac (Boreča u Prekmurju, 15. 3. 1772. – Prisika/Peresznye kraj Kisega/Kőszeg, 28. 11. 1843.). Od 1802. župnik je u Prisiki u Gradišću. Njegovo književno djelovanje bilo je u razdoblju kad se u školama zapadnougarskih županija uvodi obvezatno učenje mađarskog jezika, čime je hrvatski bio sustavno potiskivan. Pojava njegovih knjiga vjerskoga sadržaja pisanih narodnim jezikom pridonijela je održanju hrvatskoga jezika u Gradišću. U svojim knjigama sa starozavjetnim i novozavjetnim temama nije bio samo prevoditelj već i komentator, imajući na umu naobrazbu budućih čitatelja. U svom *Razlaganyu* piše o socijalnom položaju i o narodnim običajima zapadnougarskih Hrvata, njegova priprema molitvenika Lovrenca Bogovića i pjesmarica *Nova Hisza Zlata* objavljivana je više puta. Molitvenik Jeremije Šošćarića *Novo Marianszko Czvetye* (1757.) priredio je za tisak i izdao u Kisegu 1837. Njegovi rukopisi još jedne pjesmarice, mađarsko-hrvatskoga rječnika i sažetka *Starog zavjeta* s poukama iz prirodopisa, zemljopisa i ugarske povijesti ostali su neobjavljeni. U narodni govor uvodio je posuđenice iz slovenskoga, a i sam je tvorio riječi te je pisao starim pravopisom čija su rješenja djelomice uzimana iz mađarskog jezika. Autor je djela *Kratak pregled sztaroga Zakona aliti Hasznoviti nauki* (1. Soproni 1824.), *Kratak pregled Novoga Zakona aliti zsitak i nauki Jezusa* (2–3. Soproni 1824.), *Nova Hisza Zlata* (Soproni 1829.), *A.B.C. könyvecské a nemzeti iskolák számára – A.B.C. Knyisicze za diczu horváckoga naroda va Kralyesztvi Vugerszkom* (s. l. 1836), *Razlaganye velikoga Katekismusa...z Kratkim Razlaganyem Czrikveni Czeremoniov...* (Soproni 1836.).

[https://sl.wikipedia.org/wiki/Jo%C5%BEef_Ficko_\(pisatelj\)#/media:Slika:Kratlak_pregled_sztaroga_zakona_\(1824\).JPG](https://sl.wikipedia.org/wiki/Jo%C5%BEef_Ficko_(pisatelj)#/media:Slika:Kratlak_pregled_sztaroga_zakona_(1824).JPG) (14. III. 2021)

LIT.: M. Meršić ml., *Znameniti i zaslužni Gradišćanski Hrvati*, Rijeka 1972; N. Bencsics, Die Anfänge des religiösen Lebens und die Reformation im Leben der Burgenländischen Kroaten, u: *Die burgenländischen Kroaten im Wandel der Zeiten*, Wien 1986; S. Krpan, *Gradišćanski portreti*, Zagreb 1988; Isti, Ficko, Jožef, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FIŠER, Ferdo, kemijski inženjer (Kopar, 1. 1. 1908. – Zagreb, 30. 8. 1992.). U Mariboru je završio realnu gimnaziju 1925, a u Zagrebu na Tehničkom fakultetu diplomirao kemiju (1929.) te doktorirao tezom *Dozrijevanje, sušenje i starenje savinjskog hmelja* (1948.). Od 1930. asistent je na Gospodarsko-šumarskom fakultetu u Zagrebu, gdje je od 1952. bio docent, od 1955. izvanredni profesor i od 1959. do umirovljenja 1975. redoviti profesor. Utemeljio je poslijediplomski studij

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/feldman-seks-je-oruzje-zajedno-s-moralom-on-je-stoljecima-bio-kljucna-poluga-patrijarhata-899047> (8. II. 2021)

1955 in 1967 je bil zaposlen na Psihiatrični bolnišnici Vrapče v Zagrebu. Med letoma 1967 in 1985 je živel in delal v Švici, najprej v bernski psihiatrični kliniki, nato v farmacevtskem podjetju Wander-Sandoz, potem pa je odprl lastno psihiatrično in psihoterapevtsko ordinacijo. Po vrnitvi v Zagreb se je znova zaposlil v Psihiatrični bolnišnici Vrapče. Dolgoletno prakso v Zagrebu in Švici je posebej posvetil psihoterapiji. Objavil je knjigo o ljubezenskih odnosih *Ljubezen na drugi pogled. Preteklosti in sedanjost specifično človeškega čustva* (2006) in knjigo o ženski zgodovini patriarhata *Sudbina Evinih kćeri* (2013).

LIT.: <http://www.artresor.hr/hr/bio/123/Stanislaw-Feldman> (pridobljeno 29. 12. 2021).

FICKO, Jožef (Fitzko, Jože), rimokatoliški duhovnik in verski pisec (Boreča v Prekmurju, 15. 3. 1772–Prisika/Peresznye pri Kisegu/Kőszeg, 28. 11. 1843). Od 1802 je bil župnik na Prisiki na Gradiščanskem. Njegovo literarno delovanje je potekalo v času, ko se je v šolah zahodnoogrskih županij vpeljevalo obvezno učenje madžarskega jezika, s čimer je bila hrvaščina sistematično odrinjena. Njegove knjige z versko vsebino, napisane v ljudskem jeziku, so prispevale k ohranitvi hrvaškega jezika na Gradiščanskem. V svojih knjigah o temah iz Stare in Nove zaveze ni bil le prevajalec, ampak tudi komentator, ki ima v mislih izobraženost svojih bralcev. V svojem *Razlaganyu* piše o socialnem položaju in o ljudskih običajih zahodnoogrskih Hrvatov, njegova priredba molitvenika Lovrenca Bogovića in pesmarica *Nova Hisza Zlata* sta bila celo večkrat objavljena. Molitvenik Jeremija Šoštarića *Novo Marianszko Czvetye* (1757) je priredil za tisk in izdal v Kisegu 1837. Njegovi rokopisi še ene pesmarice, madžarsko-hrvaškega slovarja in povzetka *Stare zaveze* s poglavji iz naravoslovja, zemljepisa in ogrske zgodovine so ostali neobjavljeni. Svoj ljudski govor je bogatil s sposojenkami iz slovenščine, a tudi sam je tvoril nove besede in pisal v skladu s starim pravopisom, katerega pravila so delno prevzeta iz madžarskega jezika. Je avtor del *Kratak pregled sztaroga Zakona aliti Hasznoviti nauki* (1. Soproni 1824), *Kratak pregled Novoga Zakona aliti zsitak i nauki Jezusa* (2–3. Soproni 1824), *Nova Hisza Zlata* (Soproni 1829), *A.B.C. könyvecske a nemzeti iskolák számára – A.B.C. Knyisicze za diczu horváckoga naroda va Kralyesztvi Vugerszkom* (s. I. 1836), *Razlaganye velikoga Katekismusa ... z Kratkim Razlaganyem Czrikveni Czeremoniov ...* (Soproni 1836).

LIT.: M. Meršić ml., *Znameniti i zaslužni Gradiščanski Hrvati*, Reka 1972; N. Bencsics, *Die Anfänge des religiösen Lebens und die Reformation im Leben der Burgenländischen Kroaten*, u: *Die burgenländischen Kroaten im Wandel der Zeiten*, Wien 1986; S. Krpan, *Gradiščanski portreti*, Zagreb 1988; Isti, Ficko, Jožef, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

IŠER, Ferdo, kemijski inženir (Koper, 1. 1. 1908–Zagreb, 30. 8. 1992). V Mariboru je končal realno gimnazijo 1925, na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu pa je diplomiral iz kemije (1929) ter doktoriral z disertacijo *Dozorevanje, sušenje in staranje savinjskega hmelja* (1948). Od leta 1930 je bil asistent na zagrebški gospodarsko-gozdarski fakulteti, na kateri je 1952 postal docent, 1955 izredni profesor, od 1959 in vse do upokojitve pa 1975 redni profesor. Osnovel je podiplomski študij tehnologije predelave kmetijskih proizvodov na Fakulteti za agronomijo Univerze v Zagrebu.

tehnologije prerade poljodjelskih proizvoda na Agronomskom fakultetu. Bavio se tehnologijom prerade i konzerviranja poljodjelskih proizvoda, posebice određivanjem njihove tehnološke vrijednosti. Uveo je nove kriterije u ocjenjivanje kakvoće sirovina i tehnoloških postupaka te pridonio razvitku industrijske proizvodnje alkohola, piva, kvasca i octa. Suradivao je u periodicima *Biljna proizvodnja*, *Kemija u industriji*, *Poljoprivredna naučna (znanstvena) smotra*, *Agronomski glasnik*. Napisao skripta *Poljoprivredna tehnologija* (1–2. Zagreb 1960.–1962.) te djela *Proizvodnja špiritnog octa* (Zagreb 1947.), *Poljoprivredna tehnologija špirita* (Zagreb 1948.), *Sušenje i starenje savinjskog hmelja* (Žalec 1948.) te *Tehnologija vinskog i alkoholnog octa* (Zagreb 1955.).

LIT.: *Spomenica povodom 40. godišnjice Poljoprivrednog fakulteta 1919./1920. 1959./1960.*, Zagreb 1960; *Spomenica Poljoprivrednog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1959./1960. 1969./1970.*, Zagreb 1970; F. Vešnik, Fišer, Ferdo, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FLANDER, Marjan (Marijan), sportski djelatnik (Ljubljana, 23. 11. 1920. – Zagreb, 15. 7. 1995.). Nakon završene realne gimnazije (1940.) i Više fiskulturne škole (1947.) u Zagrebu, bio je časnik u Državnoj časnoj radnoj službi (1943.–1945.) te radio kao nastavnik u 5. gimnaziji u Zagrebu (1945.–1946.). Godine 1948.–1949. bio je stručni suradnik pa tajnik Nastavno-sportskog odjela Fiskulturnog saveza Jugoslavije, 1949.–1950. generalni tajnik Rukometnog saveza Jugoslavije. Istodobno je bio predavač rukometa u Državnom institutu za fiskulturu u Beogradu, 1950.–1951. organizacijski tajnik Rukometnog saveza Hrvatske, 1951.–1957. nastavnik zagrebačke 3. gimnazije, 1957.–1963. direktor Savezne prednjačko-trenerske škole i 1963.–1973. pomoćnik predsjednika Savezne komisije za fizičku kulturu u Beogradu. Suosnivač je rukometne sekcije Hrvatskoga športskoga kluba *Meteor* (1939.), a nakon rata rukometaš Fiskulturnoga društva *Slavija* u Zagrebu. Jedan je od osnivača Rukometnog saveza Jugoslavije te jedan od prvih rukometnih trenera i sudaca. Pod njegovim je trenerskim vodstvom muška momčad Rukometnoga kluba *Prvomajska Zagreb* osvojila 1954. državno prvenstvo, a na listi međunarodnih sudaca bio je 1951.–1958. Od 1949. više je funkcija obavljao u Rukometnom savezu Jugoslavije, Rukometnom savezu Hrvatske i Međunarodnom rukometnom savezu, čiji je bio doživotni počasni član. Također je bio član Vijeća Hrvatskog olimpijskog odbora (1991.–1992.). Preveo je djela *Međunarodna rukometna pravila s komentatom* (Zagreb 1951.), J. Pálfi, *Fudbal — savremeni metodi u fudbalskom treningu* (Beograd 1967.), D. Harre i dr., *Priručnik za trenere* (Beograd 1973.). Napisao je djela *Rukomet* (suautor Z. Šnajder i O. Kosi, Beograd 1949.), *Rukomet* (Zagreb 1954.), *Škola rukometa* (suautor I. Snoj, Beograd 1956.), *Kako se igra rukomet* (suautor M. Đulizibarić, Beograd 1958.), *Razvoj rukometa u Hrvatskoj* (suautor, Zagreb 1986.). Bio je glavni urednik *Enciklopedije fizičke kulture* (1973.–1977.) i *Sportskog leksikona* (1978.–1984.). Dobitnik je Republičke nagrade za fizičku kulturu Hrvatske za životno djelo (1987.).

LIT.: F. Frntić, Flander, Marjan, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FON, Josip, kirurg i sportski djelatnik (Studenice kraj Poljčana, 8. 10. 1846. – Zagreb, 7. 6. 1899.). Gimnaziju je pohađao u Celju, a medicinu studirao u Grazu. Radio je kao sekundarni liječnik u gradačkoj kirurškoj klinici, a od 1871. bio je voditelj kirurškoga odjela Bolnice milosrdne braće u Zagrebu te prvi pročelnik novoosnovanoga odjela za vanjske bolesti u Javnoj općoj bolnici Milosrdne

http://www.vinopedia.hr/wiki/index.php?title=Fi%C5%A1er,_Ferdo (19. II. 2021)

Ukvarjal se je s tehnologijo predelave in konzerviranja kmetijskih proizvodov, posebej z določanjem njihove tehnološke vrednosti. Vpeljal je nove kriterije pri ocenjevanju kakovosti surovin in tehnoloških postopkov ter prispeval k razvoju industrijske proizvodnje alkohola, piva, kvasa in kisa. Sodeloval je v časopisju *Biljna proizvodnja*, *Kemija u industriji*, *Poljoprivredna naučna (znanstvena) smotra*, *Agronomski glasnik*. Napisao skripta *Poljoprivredna tehnologija* (1–2. Zagreb 1960–1962) ter dela *Proizvodnja špiritnog octa* (Zagreb 1947), *Poljoprivredna tehnologija špirita* (Zagreb 1948), *Sušenje in staranje savinjskega hmelja* (Žalec 1948) ter *Tehnologija vinskog i alkoholnog octa* (Zagreb 1955).

LIT.: *Spomenica povodom 40. godišnjice Poljoprivrednog fakulteta 1919./1920. 1959./1960.* Zagreb 1960; *Spomenica Poljoprivrednog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1959./1960. 1969./1970.* Zagreb 1970; F. Vešnik, Fišer, Ferdo, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FLANDER, Marjan (Marijan), športni delavec (Ljubljana, 23. 9. 1920–Zagreb, 15. 7. 1995). Po končani realki (1940) in zagrebški višji fizikulturni šoli (1947) je bil častnik v Državni častni delovni službi (1943–1945) in delal kot učitelj na V. zagrebški gimnaziji (1945–1946). Med letoma 1948 in 1949 je bil strokovni sodelavec in tajnik učno-športnega oddelka Fizikulturne zveze Jugoslavije, med 1949 in 1950 generalni tajnik Rokometne zveze Jugoslavije. Obenem je predaval o rokometu na Državnem inštitutu za fizikulturo Beograd, bil od 1950 do 1951 organizacijski tajnik Rokometne zveze Hrvaške, med letoma 1951 in 1957 učitelj na zagrebški III. gimnaziji, od 1957 do 1963 pa direktor Zvezne prednjaško-trenerske šole. Med letoma 1963 in 1973 je bil pomočnik predsednika Zvezne komisije za fizično kulturo Beograd. Je soustanovitelj rokometne sekcije hrvaškega športnega kluba *Meteor* (1939), po vojni pa rokometiški fizikulturnega društva Slavija v Zagrebu. Je eden od ustanoviteljev Rokometne zveze Jugoslavije in eden prvih rokometnih trenerjev in sodnikov. Pod njegovim trenerskim vodstvom je moška ekipa rokometnega kluba Prvomajska Zagreb leta 1954 osvojila državno prvenstvo, na seznamu mednarodnih sodnikov je bil med letoma 1951 in 1958. Od 1949 je opravljal več funkcij v Rokometni zvezi Jugoslavije, Rokometni zvezi Hrvaškem in Mednarodni rokometni zvezi, katere doživljenjski častni član je bil. Prav tako je bil član Sveta hrvaškega olimpijskega komiteja (1991–1992). Prevedel je dela *Međunarodna rukometna pravila s komentarom* (Zagreb 1951), J. Pálfi, *Fudbal — savremeni metodi u fudbalskom treningu* (Beograd 1967), D. Harre i dr., *Priručnik za trenere* (Beograd 1973). Je avtor del *Rukomet* (v soavtorstvu z Z. Šnajder in O. Kosi, Beograd 1949), *Rukomet* (Zagreb 1954), *Škola rukometa* (soavtor I. Snoj, Beograd 1956), *Kako se igra rukomet* (soavtor M. Đulizibarić, Beograd 1958), *Razvoj rukometa u Hrvatskoj* (soavtor, Zagreb 1986). Bil je glavni urednik *Enciklopedije fizičke kulture* (1973–1977) in *Sportskog leksikona* (1978–1984). Je prejemnik republiške nagrade za fizično kulture Hrvaške za življenjsko delo (1987).

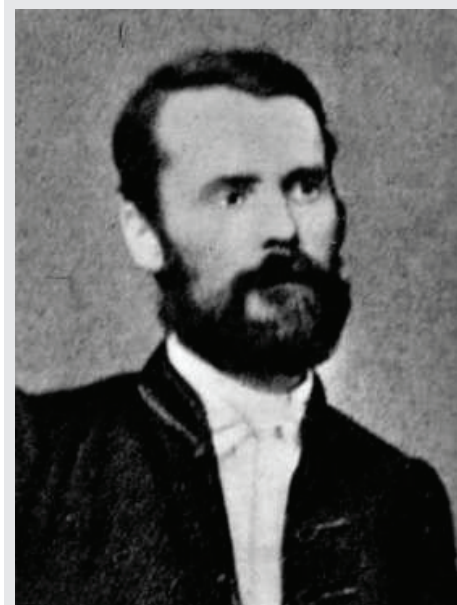
LIT.: F. Frntić, Flander, Marjan, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FON, Josip, kirurg in športni delavec (Studenice pri Poljčanah, 8. 10. 1846–Zagreb, 7. 6. 1899). Gimnazijo je obiskoval v Celju, medicino pa študiral v Gradcu. Delal je kot zdravnik sekundarij v graški kirurški kliniki, leta 1871 pa je postal vodja kirurškega oddelka Bolnišnice usmiljenih

braće na Jelačićevom trgu. Godine 1889. napušta bolnicu i postaje županijskim fizikom i zdravstvenim izvijestiteljem Zagrebačke županije. Začetnik je moderne kirurgije u Hrvatskoj. Uveo je antisepsu (nekoliko godina nakon Josepha Listera), 1878. izveo prvu laparotomiju u nas te uveo artrotomiju, ovariotomiju, enterorafiju, totalnu strumektomiju, ekstirpaciju uterusa, splenektomiju, gastrostomiju. Sudjelovao je u radu Zbora liječnika Hrvatske te je s L. Rakovcem izradio je poslovnik i kućni red (1874.), predložio je da se izrade pravila zaklade za podupiranje ostarijelih i bolesnih članova Zbora te udovica i siročadi umrlih članova (1875.). Godine 1879.–1880. bio je tajnik te zatim odbornik Zbora, a 1880. i 1883. suurednik je *Liječničkog vjesnika*. Od 1875. bio redoviti član Zemaljskoga zdravstvenog vijeća, u kojem je posebice istupao protiv nadriliječništva. Jedan je od utemeljitelja organizacije Hrvatski sokol (1874.), vrstan vježbač i prednjak, podstarješina (od 1874.) i starješina (1877.–1889.). Predložio je održavanje javnih sokolskih vježbi, a najzaslužniji je za gradnju doma Hrvatskog sokola (1883.). Zauzimao se za jačanje veza između hrvatske i slovenske sokolske organizacije kao protutežu njemačkim gimnastičkim društvima Turnverein u Austro-Ugarskoj Monarhiji. Godine 1889. izabran je za doživotnoga začasnog predsjednika Hrvatskog sokola, a po njemu je nazvana zagrebačka sokolska župa. Bio je jedan od osnivatelja i vrlo aktivan član Prvoga hrvatskog sklizalačkog društva (1877.), jedan od pionira planinarstva u Hrvatskoj te tajnik Društva za obranu lova u Hrvatskoj i Slavoniji (osnovanoga 1882.). Bio je i kolekcionar. Skupljao je predmete od porculana, stakla i kamenine te oružje. Godine 1890. njegovu zbirku keramike otkupio je Muzej za umjetnost i obrt, a zbirku oružja Arheološko-historijski muzej.

LIT.: T. Wickerhauser, (Nekrolog), *Liječnički vjesnik*, 21(1899) 6; V. Dugački, Josip Fon (1846.–1899.), *Analiz Opće bolnice Dr. Josip Kajfeš*, 2(1974) 1; V. Dugački i F. Frntić, Fon Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FRANCELJ, **Bartol Jernej**, preporoditelj, gimnazijski profesor, pisac i izdavač (Čabraška Vas kraj Poljčana, 19. 8. 1821. – Varaždin, 16. 6. 1889.). Gimnaziju je pohađao u Karlovcu (1836.–1842.), licej u Grazu (1842.–1845.). Iako je teološki studij počeo u Klagenfurtu 1845., neposredno prije posvećenja za svećenika ga je napustio te je 1849. upisao u Pragu studij narodnoga školstva uz koji je istodobno studirao slavenske jezike, prirodosnanstvo i kemiju. Godine 1850.–1852. predavao je u gimnaziji u Celju slovenski jezik, potom je u Beču studirao povijest, zemljopis i staroslavenski do 1856, kad u Varaždinu postaje učiteljem u Realnoj i glavnoj učionici, a 1873. profesorom u gimnaziji. Već je 1848. u Klagenfurtu počeo pisati za praški list *Union* i za *Slavenski jug*. Zauzimao se za gospodarsku izobrazbu puka te je radi poticanja narodnoga gospodarstva 1867. u Varaždinu pokrenuo tjednik *Pučki prijatelj*, čiji je bio vlasnik i urednik do 1871. Iako je list politički bio vezan uz Narodnu stranku, sadržajno je bio namijenjen gospodarskoj izobrazbi seljaka i obrtnika. Na njegov poticaj D. Stražimir objavljuje u *Pučkom prijatelju* (1869.) seriju članaka o vinogradarstvu, koje je 1870. izdao u knjizi *Vinogradar*, prvoj stručnoj knjizi o vinogradarstvu na hrvatskom jeziku. Objavljivao u periodicima *Slovenska čbela*, *Godišnje izvještje*

<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi191156/> (21. III. 2021)

bratov ter prvi predstojnik novoosnovanega oddelka za zunanje bolezni v Javni splošni bolnišnici usmiljenih bratov na Jelačićevem trgu. Leta 1889 je bolnišnico zapustil in postal županijski fizik in zdravstveni poročevalec Zagrebške županije. Je začetnik moderne kirurgije na Hrvaškem. Uvedel je antisepto (nekaj let po Josephu Listerju), 1887 je izvedel prvo laparotomijo na Hrvaškem in uvedel artrotomijo, ovariotoomijo, enterorafijo, totalno strumektomijo, eksterpacijo uterusa, splenektomijo, gastrostomijo. Sodeloval je pri delu zdravniške zbornice in je z L. Rakovcem izdelal poslovnik in hišni red (1874), predlagal je, da se oblikujejo pravila sklada za podporo ostarelih in bolnih članov zbornice ter vdov in sitor po umrlih članih (1875). Med letoma 1879 in 1880 je bil tajnik, potem pa član odbora zbornice, med letoma 1880 in 1883 pa sourednik *Zdravniškega vestnika*. Od leta 1875 je bil redni član Deželnega zdravstvenega sveta, v katerem je izrazilo nasprotoval mazaštvu. Je eden od ustanoviteljev organizacije Hrvaški sokol (1874), izvrsten telovadec in predtelovadec, podstarešina (1874) in starešina (1877–1889). Predlagal je javno telovadbo sokolov in je najzaslužnejši za gradnjo doma Hrvaških sokolov (1883). Zavzemal se je za krepitev vezi med hrvaško in slovensko sokolsko organizacijo kot protiutež nemškimi gimnastičnim društvom Turnverein v Avstro-Ogrski monarhiji. Leta 1889 je bil izbran za doživljenjskega začasnega predsednika Hrvaškega sokola, po njem so poimenovali zagrebško sokolsko župo. Bil je eden od ustanoviteljev in zelo aktiven član prvega hrvaškega drsalkarskega društva (1877), eden od pionirjev planinstva na Hrvaškem ter tajnik Društva za ohranitev lova na Hrvaškem in v Slavoniji (ustanovljenega 1882). Bil je tudi zbiratelj. Zbiral je predmete iz porcelana, stekla ter kamnine in orožje. Leta 1890 je njegovo zbirko keramike odkupil Muzej za umetnost in obrt Zagreb, zbirko orožja pa Arheološko-zgodovinski muzej.

LIT.: T. Wickerhauser (Nekrolog), *Liječnički vjesnik*, 21(1899) 6; V. Dugački, Josip Fon (1846–1899), *Analiti Opće bolnice Dr. Josip Kajfeš*, 2(1974) 1; V. Dugački in F. Frntić, Fon Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FRANCELJ, Bartol Jernej, narodni buditelj, gimnazijski profesor, pisec in založnik (Čabraška vas pri Poljčanah, 19. 8. 1821–Varaždin, 16. 6. 1889). Gimnazijo je obiskoval v Karlovcu (1836–1842), licej v Gradcu (1842–1845). Čeprav je s študijem bogoslovja začel v Celovcu 1845, ga je tip pred posvetitvijo v duhovnika zapustil in se leta 1849 v Pragi vpisal na študij ljudskošolskega učiteljstva ter hkrati študiral slovanske jezike, naravoslovje in kemijo. Med letoma 1850 in 1852 je na celjski gimnaziji poučeval slovenščino, jeseni 1852 pa je na Dunaju začel študirati zgodovino, zemljepis in staro cerkveno slovanščino do 1856, ko je v Varaždinu postal učitelj na realki, od 1873 pa na gimnaziji. Že 1848 je v Celovcu začel pisati za praški časopis *Union* in za *Slovanski jug*. Zavzemal se je za učenje praktičnega gospodarstva med ljudstvom, zato je 1867 v Varaždinu osnoval tednik *Pučki prijatelj*, katerega lastnik in urednik je bil do 1871. Čeprav je bil časopis politično povezan z narodno stranko, je bil vsebinsko namenjen gospodarski izobrazbi vaščanov in obrtnikov. Na njegovo pobudo je D. Stražimir v *Pučkem prijatelju* (1869) objavil serijo člankov o vinogradništvu, ki jih je 1870 izdal v knjigi *Vinogradnik*, prvi strokovni knjigi o vinogradništvu v hrvaščini. Objavljal je v časopisju *Slovenska čbela*, *Godišnje izvjestje o Nižoj realnoj i glavnoj učioni dječakah u Varašdinu*, *Napredak*, *Narodne novine*, *Bullettino agrario della Dalmazia* (*Gospodarski list dalmatinski*), *Školski prijatelj*, *Gospodarski list*, *Prijatelj naroda*, *Slovanski svet*. Uporabljal je psevdonim *Jernej Poljčanski* in inicialki *B. F.* Je avtor del *Seljak*

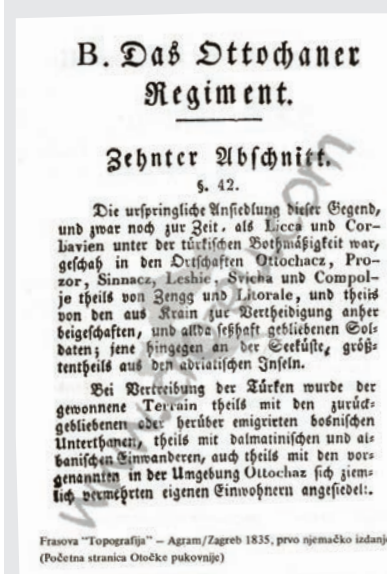
o Nižoj realnoj i glavnoj učioni dječakah u Varašdinu, Napredak, Narodne novine, Bullettino agrario della Dalmazia (Gospodarski list dalmatinski), Školski prijatelj, Gospodarski list, Prijatelj naroda, Slovanski svet. Služio se pseudonimom Jernej Poljčanski i šifrom B. F. Autor je djela *Seljak* (Varaždin 1870.), *Tumač zakonskih članaka o izbornom redu za sabor* (Varaždin 1871.), *Tuga* (kratka povijesnica naroda hrvatskoga; Varaždin 1872.).

LIT.: A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 4–6. Zagreb 1910.–1911; *Povijest školstva i pedagogije u Hrvatskoj*, Zagreb 1958; B. Pleše i S. Ljubljanić, *Francelj, Bartol Jernej, Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FRAS, Franjo Julije, pedagog i pisac (Jarenina kraj Maribora, 11. 8. 1794. – Vransko, 11. 3. 1868.). Od 1820. službovao je kao nadučitelj u Glini, a 1822. imenovan je školskim ravnateljem Karlovačkoga generalata te je upravljao krajiškim školstvom do umirovljenja 1849. Na njegov prijedlog osnovane su prve opetovnice (1827.) te je umnogome pridonio njihovom napretku. Bio je dopisni član nekoliko gospodarskih društava u Štajerskoj i Kranjskoj i redoviti član Vrtlarskog društva u Bavarskoj. Priredio je za učitelje nekoliko pedagoških informativnih djela, od kojih se osobito ističu ona na njemačkom jeziku. Kao iskusan pedagog daje upute za rad u svakom nastavnom predmetu i govori o ženskom obrazovanju. Na hrvatskom jeziku napisao je upute za rad u opetovnicama i upute za provođenje nastavne osnove, a na njemačkom jeziku više rasprava o vrtlarstvu i voćarstvu. U djelu *Vollständige Topographie der Karlstädter-Militärgrenze* (Zagreb 1835; hrvatski prijevod *Topografija Karlovačke Vojne krajine*, Gospić 1988.) naveo je brojne mjestopisne, zemljopisne, povijesne, arheološke, etnografske, vojne, crkvene i političke podatke zapisanih na temelju stanja 1830.-ih, dijela Hrvatske od Kupe i Une preko Kapele i Velebita do Jadranskoga mora i Zrmanje. Ostala su mu djela *Belehrende und unterhaltende Geschichten zur Bildung des Verstandes für die zarte Jugend beiderlei Geschlechts* (Karlstadt 1830.), *Merkwürdigkeiten oder Historisch-statistisch topographische Beschreibung d. Karlstädter Militärgrenze* (Karlstadt 1830.), *Entwurf zur politischen Verfassung der deutschen Schulen zum Gebrauch der Militär Grenze mit Rücksicht auf ihre Verfassung, Verwaltung und sonstige Verhältnisse* (Karlstadt 1832.), *Erste Grundlagen der Obstbaumzucht zum Gebrauche für die Landjugend* (Karlstadt 1846.).

LIT.: A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 2. Zagreb 1910; B. Pleše, *Fras, Franjo Julije, Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FRESL, Emil, zrakoplovni modelar (Kočevje, 21. 5. 1921. – Zagreb, 31. 1. 2001.). Nakon završene srednje tehničke škole u Zagrebu, 1941.–1945. nastavnik je u Modelarskoj školi pri Zapovjedništvu zračnih snaga NDH, a 1945.–1947. u Zemunu radi kao konstruktor u Zrakoplovno-tehničkom institutu. Na Zemaljskoj izložbi letećih modela u Beogradu 1936. osvojio prvu nagradu modelom na gumeni pogon FE-10 vlastite konstrukcije, a 1937. sa Stankom Obadom dobio nagradu za konstrukcijska rješenja. Najbolji je pojedinac državne reprezentacije na I. međunarodnom modelarskom natjecanju u Ljubljani 1938. i na međunarodnom natjecanju u Londonu 1939. Kao

<https://www.cro-eu.com/forum/index.php?topic=631.0> (18. VI. 2021)

(Varaždin 1870), *Tumač zakonskih članaka o izbornom redu za sabor* (Varaždin 1871), *Tuga* (kratka povijesnica naroda hrvatskoga; Varaždin 1872).

LIT.: A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 4–6. Zagreb 1910–1911; *Povijest školstva i pedagogije u Hrvatskoj*, Zagreb 1958; B. Pleše i S. Ljubljanić, *Francelj, Bartol Jernej, Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FRAS, Franjo Julije, pedagog in pisec (Jarenina pri Mariboru, 11. 8. 1794–Vransko, 11. 3. 1868). Od 1820 je kot nadučitelj služboval v Glini, 1822 pa je bil imenovan za šolskega ravnatelja Karlovskega generalata, tako da je upravljal pokrajinsko šolstvo do upokojitve 1849. Na njegov predlog so osnovali prve šole za ponavljavce (1827), prav tako je pomembno prispeval k njihovem razvoju. Bil je dopisni član več gospodarskih društev na Štajerskem in Kranjskem ter redni član vrtnarskega društva na Bavarskem. Za učitelje je priredil več pedagoškega gradiva, med katerimi posebej izstopa gradivo v nemščini. Kot izkušen pedagog je podal navodila za poučevanje pri vsakem učnem predmetu ter govoril o izobraževanju žensk. V hrvaščini je napisal navodila za delo v šolah za ponavljavce in podajanje učnih osnov, v nemščini več razprav o vrtnarstvu in sadjarstvu. V delu *Vollständige Topographie der Karlstädter-Militärgrenze* (Zagreb 1835; hrvaški prevod *Topografija Karlovačke Vojne krajine*, Gospić 1988) je navedel številne topografske, zemljepisne, zgodovinske, arheološke, etnografske, vojne, cerkvene in politične podatke, zapisane na osnovi stanja iz tridesetih let devetnajstega stoletja, o območju Hrvaške od Kolpe in Une prek Kapele in Velebita do Jadranskega morja in Zrmanje. Njegova druga dela so *Belehrende und unterhaltende Geschichten zur Bildung des Verstandes für die zarte Jugend beiderlei Geschlechts* (Karlstadt 1830), *Merkwürdigkeiten oder Historisch-statistisch topographische Beschreibung d. Karlstädter Militärgrenze* (Karlstadt 1830), *Entwurf zur politischen Verfassung der deutschen Schulen zum Gebrauch der Militär Grenze mit Rücksicht auf ihre Verfassung, Verwaltung und sonstige Verhältnisse* (Karlstadt 1832), *Erste Grundlagen der Obstbaumzucht zum Gebrauche für die Landjugend* (Karlstadt 1846).

LIT.: A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 2. Zagreb 1910; B. Pleše, *Fras, Franjo Julije, Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

<https://outerzone.co.uk/search/results.asp?keyword=Emil%20Fresl> (4. V. 2021)

FRESL, Emil, modelar jadralnih letal (Kočevje, 21. 5. 1921–Zagreb, 31. 1. 2001). Po končani zagrebški srednji tehniški šoli je med letoma 1941 in 1945 poučeval v modelarski šoli v sklopu poveljstva zračnih sil NDH, med 1945 in 1947 pa je bil kot konstruktor zaposlen v Letalsko-tehniškem inštitutu v Zemunu. Na deželni razstavi modelov jadralnih letal v Beogradu 1936 je osvojil prvo nagrado z modelom FE-10 s pogonom na elastiko lastne konstrukcije, leto pozneje pa je s Stankom Obadom prejel nagrado za konstrukcijske rešitve. Bil je najboljši posameznik v državni reprezentanci na prvem mednarodnem modelarskem tekmovanju v Ljubljani 1938 in na mednarodnem tekmovanju v Londonu 1939. Kot član državne reprezentance je osvojil prvo mesto v razredu modelov na pogon z elastiko na evropskem prvenstvu v Haagu 1951 in v Bruslju 1954. Na svetovnem prvenstvu 1954 v Parizu je osvojil drugo mesto v razredu hitrostnih modelov v krožno upravljanem letu, na svetovnem

član državne reprezentacije osvojio je prvo mjesto u klasi modela na gumeni pogon na europskim prvenstvima u Hagu 1951. i Bruxellesu 1954. godine. Na svjetskom prvenstvu 1954. u Parizu zauzeo je drugo mjesto u klasi brzinskih modela u kružno upravljanim letu, a na svjetskom prvenstvu u Saveznoj Republici Njemačkoj 1955. postignuo je maksimalan broj bodova u klasi modela na gumeni pogon. Najveći uspjeh na europskim prvenstvima u kategoriji modela s klipnim motorom postignuo je osvajanjem trećeg mjesta na Bledu 1960, a na svjetskim prvenstvima četvrtim mjestom u Cranfieldu, Engleska, 1956. Bio je 30 puta prvak države u različnim modelarskim kategorijama. Održao je 50 modelarskih tečajeva i izradio 140 modela, od kojih su mnogi uzorni primjerci na tečajevima. Dobitnik je Zlatne C značke s dijamantom zrakoplovnih modelara 1957. i Trofeja Saveza za fizičku kulturu Hrvatske 1976.

LIT.: F. Frntić, Fresl, Emil, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

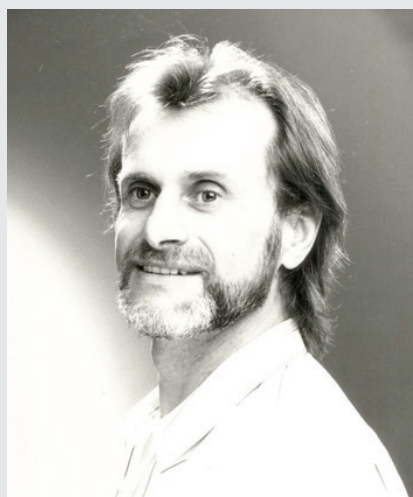
FURIJAN, Štefan, istaknuti član Baleta Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu (Varaždin, 6. 7. 1942. – Zagreb, 25. 2. 2022.). Školovanje započeo u Ljubljani 1949. godine. Od najranijeg djetinjstva, zahvaljujući majci, opernoj pjevačici i ocu, dramskom i filmskom glumcu, Furijan je upoznao kazalište. Godine 1955. upisuje Srednju baletnu školu koju vodi Gizela Bravničar u Slovenskom narodnom gledalištu u Ljubljani. Nakon trećeg razreda, angažiran je u baletni zbor Slovenskog narodnog gledališta, koji su vodili Pia i Pino Mlakar. Nakon osmogodišnjeg angažmana u Baletu Slovenskog narodnog gledališta, angažiran je u Baletu Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu kao solist, gdje ostaje sve do mirovine 1991. godine. U svojoj dugogodišnjoj karijeri ostvario je mnoge značajne baletne uloge unutar repertoara Baleta Hrvatskoga narodnog kazališta, bio je: Mirko, Đavo (F. Lhotka *Đavo u selu*), Princ (P. I. Čajkovski *Trnoružica*, *Labuđe jezero* i *Orašar*), Grof Albrecht (A. Adam *Giselle*), Momk (K. Baranović *Licitarsko srce*), Carević (I. Stravinski *Žar ptica*), Mandarin (B. Bartók *Čudesni mandarin*), Romeo (S. Prokofjev *Romeo i Julija*), Ratnik, Tancredo (R. de Banfield *Dvoboj*), Othello, Cassio (B. Blacher *Othello*), Petruška (I. Stravinski *Petruška*), Maćeha (S. Prokofjev *Pepeljuga*), Don José (G. Bizet – R. Ščedrin *Carmen*), Colas (F. Hérold *Vragolasta djevojka*), D'Artagnan (G. Delerue *Tri mušketira*), Vaclav (L. Deliber *Coppélia*), Putnik (G. Mahler *Pjesme ljubavi i smrti*), Štjef (B. Papandopulo *Kraljevo*). Nastupao je samostalno u Trstu, u Grazu, u Veneciji, u Ljubljani, u Mariboru, Splitu i Rijeci, a u gostovanjima sa zagrebačkim baletom u Njemačkoj, Italiji, Grčkoj, Austriji, Sjedinjenim Američkim Državama, SSSR-u i u Češkoj. Bio je pedagog baletnog ansambla Hrvatskog narodnog kazališta i baletnog studija, a od 1985. povremeno pedagog baletnog ansambla Slovenskog narodnog gledališta u Ljubljani. Pedagoškim se radom bavio i u Rijeci i na Siciliji u Cataniji. Bio je član Umjetničkog svijeta baleta, a za svoj je rad dvaput dobio priznanja na Baletnom bijenalu u Ljubljani (1976. i 1981.) i 1982. godine Nagradu *Vladimir Nazor*. Bio je član Slovenskog doma Zagreb.

LIT.: B. Hećimović, M. Barbieri, H. Neubauer, *Slovenski umjetnici na hrvatskim pozornicama / Slovenski umetniki na hrvaških odrih*, Zagreb 2011., 284-286; <https://www.vecernji.hr/kultura/umro-je-stefan-furijan-zvijezda-zlatne-ere-zagrebackog-baleta-1566910>. (pristupljeno 28.8.2022); <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20866>. (pristupljeno 29. 8. 2022.)

prvenstvu v Zvezni republiki Nemčiji 1955 pa je dosegel vse možne točke v razredu modelov na pogon z elastiko. Največji uspeh na evropskih prvenstvih v kategoriji modelov z batnim motorjem je dosegel z osvojenim tretjim mestom na Bledu 1960, na svetovnih prvenstvih pa s četrtnim mestom v Cranfieldu, Anglija, 1956. Tridesetkrat je bil državni prvak v različnih modelarskih kategorijah. Izvedel je 50 modelarskih tečajev in izdelal 140 modelov, med katerimi so bili številni vzročnih primeri na tečajih. Prejel je zlato C značko z diamantom modelarjev leta 1957 in trofejo Zveze za fizično kulturo Hrvaške 1976.

LIT.: F. Frntić, Fresl, Emil, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

FURIJAN, Štefan, uveljavljeni član Baleta Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu (Varaždin, 6. 7. 1942–Zagreb, 25. 2. 2022). Z izobraževanjem je začel v Ljubljani leta 1949. Furijan je gledališče, zahvaljujoč materi, operni pevki, in očetu, gledališkemu in filmskemu igralcu, spoznaval že od najzgodnejših otroških let. Leta 1955 se je vpisal v Srednjo baletno šolo v Ljubljani, ki jo je vodila Gizela Bravničar pod okriljem Slovenskega narodnega gledališča. Po tretjem letniku se je zaposlil v Operi in baletu Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani, ki sta ga vodila Pia in Pino Mlakar. Po osemletnem angažmaju v Ljubljani se je kot solist zaposlil v baletnem zboru Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu in tu ostal vse do upokojitve leta 1991. V svoji dolgoletni karieri je v okviru repertoarja Baleta Hrvaškega narodnega gledališča Zagreb ustvaril številne pomembne

<https://www.hnk.hr/hr/novosti/preminuo-%C5%A1tefan-furijan/>
(5. IX. 2022.)

baletne vloge, med drugimi je bil Mirko, Vrag (*Vrag na vasi* F. Lhotkeja), Princ (*Trnuljčica*, *Labodje jezero* in *Hrestač* P. I. Čajkovskega), Grof Albrecht (*Giselle* A. Adama), Fant (*Lectovo srce* Krešimirja Baranovića), Carjevič (*Ognjena ptica* Igorja Stravinskega), Mandarin (*Čudežni mandarin* B. Bartoka), Romeo (*Romeo in Julija* S. Prokofjeva), Vojak, Tancredo (*Dvoboje* R. de Banfielda), Otelo, Kasij (*Otelo* B. Blacherja), Petruška (*Petruška* I. Stravinskega), Mačeha (*Pepelka* S. Prokofjeva), Don José (*Carmen* G. Bizet – R. Ščedrin), Colas (*Navihanka* F. Hérolda), D'Artagnan (*Trije mušketirji* G. Delerueja), Vaclav (*Coppélia* L. Delibera), Potnik (*Pesmi ljubezni in smrti* G. Mahlerja), Štjef (*Kraljevo* B. Papandopula). Samostojno je nastopal v Trstu, Gradcu, Benetkah, Ljubljani, Mariboru, Splitu in na Reki ter na gostovanjih z zagrebškim Baletom v Nemčiji, Italiji, Grčiji, Avstriji, Združenih državah Amerike, ZSSR in na Češkem. Bil je pedagog baletnega ansambla HNK in baletnega studia, od 1985 pa

občasno tudi pedagog SNG Opere in baleta v Ljubljani. S pedagoškim delom se je ukvarjal na Reki in v Catanii na Siciliji. Bil je član baletnega umetniškega sveta, za svoje delo pa je dvakrat prejel priznanje na baletnem bienalu v Ljubljani (1976 in 1981), leta 1982 pa je prejel nagrado *Vladimirja Nazorja*. Bil je član Slovenskega doma Zagreb.

LIT.: B. Hećimović, M. Barbieri, H. Neubauer, *Slovenski umjetnici na hrvatskim pozornicama / Slovenski umetniki na hrvaških odrih*, Zagreb 2011, 284–286; <https://www.vecernji.hr/kultura/umro-je-stefan-furijan-zvijezda-zlatne-ere-zagrebkog-baleta-1566910> (pridobljeno 28. 8. 2022); <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20866> (pridobljeno 29. 8. 2022).

GABLER, Ambrozije (Gäbler, Gobler; Ambrosius, Ambroz), kroničar (Bistrica, 7. 12. 1709. – ?, 1780.). U zagrebačkom sjemeništu sv. Josipa polazio gimnaziju (1722.–1726.) te studij filozofije (1727.–1729.), a u Družbu Isusovu stupio u Beču (1729.). Nakon novicijata predavao je u gimnazijama u Varaždinu (1732. i 1735.) i Požegi (1733.–1734, 1740. i 1760.). Istodobno je studirao teologiju u Grazu (1736.–1739.). Do ukinuća Družbe Isusove (1773.) službovao je kao propovjednik, kateheta te dušobrižnik u Varaždinu, Zagrebu, Osijeku (1745.–1748. i 1757.–1760.), Požegi i Petrovaradinu (1749.–52. i 1761.–64.). Kao pučki misionar djelovao je 1744.–1745. s J. Mulihom, a za službovanja u Osijeku upravljao je i Marijinim svetištem u Aljmašu. Za svoga prvog boravka u Osijeku napisao je kratku povijest svetišta *Brevis historia statuae, ac capellae gratiosae B. V. M. Almassiensis* i kroniku aljmaškog svetišta *Diarium Ecclesiae Almassiensis* te najveći dio trećeg dijela rukopisne knjige *Catalogus gratiarum et beneficiorum* koji sadržava popis čudesnih ozdravljenja po Marijinu zagovoru. Djela su mu ostala u rukopisu i tek ih je kao *Građu za povijest Gospina svetišta u Aljmašu* djelomično objavio J. Predragović u *Vrelima i prinosima* (1936.).

LIT.: M. Vanino, Prinosi povijesti varaždinske gimnazije XVII. i XVIII. vijeka, *Vrela i prinosi*, 1933, 3; Isti, *Isusovci i hrvatski narod*, 2. Zagreb 1987; I. Fuček, *Juraj Mulić. Život i djelo*, Zagreb 1994; M. Korade, Gabler, Ambrozije, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

GLIHA, Dragutin (Karlo, Karol), pedagog (Mirna kraj Novog Mesta, 6. 12. 1909. – Zagreb, 20. 11. 1982.). Gimnaziju je završio u Osijeku, a učiteljsku školu u Zagrebu. Službovao je kao učitelj u Kravarskom, Ravnom Dabru kraj Karlobaga i Eksperimentalnoj šumarskoj narodnoj školi u Zagrebu. Po završetku pedagoške škole u Zagrebu (1936.), bio je nastavnik je u nižim razredima gimnazija i građanskih škola u Krškom, Pakracu i Zagrebu. Od 1945. ravnatelj je Devete sedmogodišnje i Trinaeste osmogodišnje škole u Zagrebu, potom republički inspektor za osmogodišnje škole (1951.) te prosvjetni savjetnik u Zavodu za unapređivanje osnovnog obrazovanja Savezne Republike Hrvatske do umirovljenja 1973. Sudjelovao je u izradbi nastavnih planova i programa, školskih zakona i reformskih dokumenata te sastavljanju rada prosvjetno-pedagoške i inspeksijske školske službe. Pedagoške radove objavljivao u periodicima *Školske novine*, *Život i škola*, *Pogledi i iskustva u reformi školstva*, *Pedagoški rad*, *Bilten za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja NR Hrvatske*. Dobitnik je Nagrade *Ivan Filipović* (1970.).

LIT.: S. Godić, (Nekrolog), In memoriam Dragutin Gliha, *Školske novine*, 33(1982) 36; J. Šonje, Gliha, Dragutin, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

GLIHA, Rafael, agronom (Mokronog, 5. 10. 1918. – Zagreb, 11. 10. 2007.). Brat slikara Otona. Osnovnu školu i gimnaziju pohađao je u Zagrebu, gdje je 1937. maturirao te 1946. diplomirao na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu. Godine 1945.–1946. bio nastavnik na Nižoj poljoprivrednoj školi u Začretju. Poslije diplome bio je na specijalizaciji u Zavodu za voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo kod Nikole Šermana, čiji je bio asistent 1948.–1960. Godine 1959. se habilitirao, 1961. postaje docentom, 1962. izvanrednim i 1967. redovitim profesorom specijalnog voćarstva na zagrebačkom Fakultetu poljoprivrednih znanosti. Bio je pročelnik Voćarsko, vinogradarsko vinarskog odsjeka. Sudjelovao je u nastavi na poslijediplomskom studiju za znanstveno usavršavanje iz voćarstva.

GABLER, Ambrozij (Gäbler, Gobler; Ambrosius, Ambroz), kronist (Bistrica, 7. 12. 1709–, 1780). V zagrebškem semenišču sv. Jožefa je obiskoval gimnazijo (1722–1726) ter študij filozofije (1727–1729), v Družbo Jezusovo je stopil na Dunaju (1729). Po noviciatu je poučeval na gimnaziji v Varaždinu (1732 in 1735) in Požegi (1733–1734, 1740 in 1760). Obenem je v Gradcu študiral teologijo (1736–1739). Do ukinitve jezuitskega reda (1773) je služboval kot pridigar, katehet in duhovnik v Varaždinu, Zagrebu, Osijeku (1745–1748 in 1757–1760), Požegi in Petrovaradinu (1749–1752 in 1761–1764). Kot ljudski misijonar je z J. Mulihom deloval v letih 1744 in 1745, med službovanjem v Osijeku pa je upravljal tudi Marijino svetišče v Aljmašu. Med svojim prvim bivanjem v Osijeku je napisal kratko zgodovino svetišča *Brevis historia statuae, ac capellae gratiosae B. V. M. Almassiensis* in kroniko aljmaškega svetišča *Diarium Ecclesiae Almassiensis* ter največji del tretjega dela rokopisne knjige *Catalogus gratiarum et beneficiorum*, ki vsebuje seznam čudežnih ozdravitev po Marijini priprošnji. Njegova dela so ostala v rokopisu, le nekatera kot *Građa za povijest Gospina svetišta u Aljmašu* je delno objavil J. Predragović v *Vrelih i prinosih* (1936).

LIT.: M. Vanino, Prinosi povijesti varaždinske gimnazije XVII. i XVIII. vijeka, *Vrela i prinosi*, 1933, 3; Isti, *Isusovci i hrvatski narod*, 2. Zagreb 1987; I. Fuček, *Juraj Mulih. Život i djelo*, Zagreb 1994; M. Korade, Gabler, Ambrozije, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

GLIHA, Dragutin (Karlo, Karol), pedagog (Mirna pri Novem mestu, 6. 12. 1909–Zagreb, 20. 11. 1982). Gimnazijo je končal v Osijeku, učiteljišče pa v Zagrebu. Služboval je kot učitelj v Kravarskem, Ravnem Dabru pri Karlobagu in eksperimentalni gozdarski ljudski šoli v Zagrebu. Po opravljeni pedagoški šoli v Zagrebu (1936) je poučeval v nižjih razredih gimnazije in meščanskih šolah v Krškem, Pakracu in Zagrebu. 1945 je postal ravnatelj 9. sedemletne in 13. osemletne šole v Zagrebu, potem republiški inšpektor za osemletke (1951) ter prosvetni svetovalec v Zavodu za napredek osnovnega izobraževanja Zvezne republike Hrvaške do upokojitve 1973. Sodeloval je pri pripravi učnih načrtov in programov, šolskih zakonov in reformskih dokumentov ter pri oblikovanju dela prosvetno-pedagoške in inšpekcijske šolske službe. Pedagoške prispevke je objavljajl v časopisju *Školske novine*, *Život i škola*, *Pogledi i iskustva u reformi školstva*, *Pedagoški rad*, *Bilten za unapređivanje nastave i općeg obrazovanja NR Hrvatske*. Je prejemnik nagrade *Ivana Filipovića* (1970).

LIT.: S. Godić (Nekrolog), In memoriam Dragutin Gliha, *Školske novine*, 33(1982) 36; J. Šonje, Gliha, Dragutin, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998.

GLIHA, Rafael, agronom (Mokronog, 5. 10. 1918–Zagreb, 11. 10. 2007). Brat slikarja Otona. Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Zagrebu, maturiral je 1937, diplomiral pa na Kmetijsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu 1946. V šolskem letu 1945/1946 je poučeval na Nižji kmetijski šoli Začretje. Po diplomi je opravljal specializacijo na Zavodu za sadjarstvo, vinogradništvo in vinarstvo Fakultete za agronomijo Univerze v Zagrebu pri Nikolu Šermanu, čigar asistent je bil med letoma 1948 in 1960. Leta 1959 se je habilitiral, 1961 je postal docent, 1962 izredni in 1967 redni profesor specialnega sadjarstva na Fakulteti za kmetijske vede Univerze v Zagrebu. Bil je predstojnik tamkajšnjega Oddelka za sadjarstvo, vinogradništvo in vinarstvo. Sodeloval je pri izvajanju podiplomskega študija za znanstveno izpopolnjevanje iz sadjarstva. Upokojil se je leta 1981. Osrednje področje njegovega

Umirovljen je 1981. Glavno su područje njegova znanstvenoga rada kulture jabuke, kruške, višnje, breskve, šljive i jagodastih voćaka. Posebice se bavio fiziologijom reza bresaka, oplodnjom višanja, utjecajem podloge i međupodloge na rast, rodnost i kemijski sastav plodova krušaka, potom biološkim i gospodarskim osobinama sorata jabuka, krušaka i višanja te ocjenom kvalitete voća. Zalagao se za opremanje Fakultetskoga pokusnog i nastavnog dobra Jazbina, na kojem su u to vrijeme podignuti koleksijski i prvi pokusni voćnjaci u Hrvatskoj. Objavio je velik broj znanstvenih i stručnih radova, studija i projekata za podizanje novih i sanaciju starih i zapuštenih voćnjaka u periodicima *Poljoprivredna znanstvena smotra*, *Gospodarski priručnik*, *Agronomski glasnik*, *Jugoslovensko voćarstvo* i *Agronomske informacije*. Autor je skriptata iz specijalnog voćarstva te suautor više studija o voćarskoj proizvodnji i programa za podizanje ili sanaciju plantažnih voćnjaka. Smatra se prvim hrvatskim pomologom. Obogatio je hrvatsku voćarsku literaturu djelima

<https://hrcak.srce.hr/file/42071> (23. IV. 2021)

Sorte jabuka u suvremenoj proizvodnji (Zagreb 1978.) i *Sorte krušaka u suvremenoj proizvodnji* (Zagreb 1997.). Njegove knjige s obrađenih oko tri stotine sorata jabuka i krušaka cjelovit su pregled suvremene proizvodnje, prometa i potrošnje toga voća. Godine 1962. bio je predsjednik organizacijskog odbora, koji je organizirao I. hrvatski voćarski kongres, koji je kasnije vođen kao 4. kongres voćara Jugoslavije.

LIT.: *Spomenica Poljoprivrednog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1959./1960.–1969./1970*, Zagreb 1970; *60. godišnjica Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 1969./1970.–1979./1980*, Zagreb 1979; I. Miljković, Gliha, Rafael, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998; Isti, (Nekrolog), *Agronomski glasnik*, 69(2007) 5.

GLIHA SELAN, Vilko, slikar (Mirna, 27. 6. 1912. – Zagreb, 11. 2. 1979.). Diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu 1936. (Lj. Babić). Bio je profesor na Školi primijenjene umjetnosti, Akademiji primijenjene umjetnosti i Pedagoškoj akademiji. U slikarstvu i grafici oslanjao se na tradicionalna rješenja; u kasnijem razdoblju prihvatio nefigurativni izraz. Ilustrirao udžbenike i knjige za djecu (*Ježeva kućica*, B. Čopić, 1953.).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22287> (pristupljeno 13. 3. 2021).

GOLMAJER, Urban (Gollmayer), narodni preporoditelj, svećenik, kanonik, učitelj, društvenopolitički radnik, prosvjetitelj (Žirovnica, Gorenjska, 21. 5. 1820. – Tomaj, 2. 7. 1905.). Po majci Mariji Avsenek bratić Matije Čopa, Prešernovog najboljeg prijatelja. Gimnaziju je polazio u Ljubljani, gdje je maturirao 1834. Godine 1842. upisao je u Grazu studij prava, ali ga je nakon dvije godine napustio i upisao teologiju. Za svećenika tršćanske biskupije zaređen je 12. 9. 1847. U studenom iste godine biskup ga je imenovao kapelanom u Roču. Zalagao se za jačanje slavenstva, protivio se talijanskom iredentizmu. Godine 1852. premješten za župnika u Grimaldi, a krajem rujna 1855. postavljen za župnika u Roču, gdje je okupljao, besplatno podučavao i školovao mlade u vjerskom i narodnom duhu. Godine 1860. premješten je u Brseč, gdje je dao obnoviti župnu crkvu i 1868. sagraditi školu. Besplatno je podučavao u svom stanu, a među učenicima su bili Eugen Kumičić i Jenio Sisolski. Godine 1872. odlazi na službu u Kubed kod Kopra, a biskup Juraj Dobrila ga je 1877.

znanstvenega dela so kulture jabolk, hrušk, višenj, breskev, sliv in jagodičevje. Posebej se je ukvarjal s fiziologijo reza breskev, oploditvijo višenj, vplivom tal in medtal na rast, rodovitnost in kemijsko sesavo plodov hrušk, potem z biološkimi in gospodarskimi značilnostmi sort jabolk, hrušk in višenj ter ocenjevanjem kakovosti sadja. Prizadeval si je za opremljanje fakultetnega eksperimentalnega in pedagoškega posestva Jazbina, kjer so v tem času tudi nasadili vzorčne in prve eksperimentalne sadovnjake na Hrvaškem. Objavil je številne znanstvene in strokovne prispevke, študije in projekte za nasaditev novih in obnovo starih ter zapuščenih sadovnjakov v časopisju *Poljoprivredna znanstvena smotra*, *Gospodarski priručnik*, *Agronomski glasnik*, *Jugoslovensko vočarstvo* in *Agronomske informacije*. Je avtor skript za specialno sadjarstvo ter soavtor več študij o pridelavi sadja in programov za zasaditev ali sanacijo plantažnih sadovnjakov. Velja za prvega hrvaškega pomologa. Obogatil je hrvaško sadjarsko literaturo z deloma *Sorte jabuka u suvremenoj proizvodnji* (Zagreb 1978) in *Sorte krušaka u suvremenoj proizvodnji* (Zagreb 1997). Njegovi knjigi, v katerih je predstavljeno okoli tristo sort jabolk in hrušk, sta celovit pregled sodobne pridelave, prometa in porabe tega sadja. Leta 1962 je bil predsednik organizacijskega odbora, ki je organiziral I. hrvaški sadjarski kongres, ki je bil pozneje evidentiran kot IV. kongres sadjarjev Jugoslavije.

LIT.: *Spomenica Poljoprivrednog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1959./1960.–1969./1970*, Zagreb 1970; *60. godišnjica Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 1969./1970.–1979/1980*, Zagreb 1979; I. Miljković, Gliha, Rafael, *Hrvatski biografski leksikon*, 4. Zagreb 1998; Isti, (Nekrolog), *Agronomski glasnik*, 69(2007) 5.

GLIHA SELAN, Vilko, slikar (Mirna, 27. 6. 1912–Zagreb, 11. 2. 1979). Diplomiral je na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Zagrebu 1936 (Lj. Babić). Bil je profesor na šoli uporabnih umetnosti Zagreb, akademiji uporabnih umetnosti in pedagoški akademiji. V slikarstvu in grafiki je izhajal iz tradicionalnih pristopov; v poznejšem obdobju je sprejel nefigurativni izraz. Ilustriral je učbenike in otroške knjige (*Ježeva kućica*, B. Čopić, 1953).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22287> (pridobljeno 13. 3. 2021).

GOLMAJER, Urban (Gollmayer), narodni buditelj, duhovnik, kanonik, učitelj, družbenopolitični delavec (Žirovnica na Gorenjskem, 21. 5. 1820–Tomaj, 2. 7. 1905). Po materi Mariji Avsenek

<https://www.obrazislovenskihpkraj.in.si/oseba/golmajer-urban/> (5. III. 2021)

pravi bratranec Matije Čopa, Prešernovega najboljšega prijatelja. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, kjer je maturiral 1834. Leta 1942 se je v Gradcu vpisal na študij prava, toda po dveh letih se je prepisal na teologijo. V duhovnika tržaške škofije je bil posvečen 12. 9. 1847. Novembra istega leta ga je škof Legat imenoval za kaplana v Roču. Prizadeval si je za krepitev slovenstva, upiral se je italijanskemu iredentizmu. Leta 1852 je bil premeščen za duhovnika v Grimaldi, konec septembra 1854 pa znova poslan za duhovnika v Roč, kjer je okoli sebe zbiral, brezplačno poučeval in izobraževal mlade v verskem in narodnem duhu. Leta 1860 je bil premeščen v Brseč pri Opatiji, kjer je dal obnoviti župnijsko cerkev in 1868 zgraditi šolo. Brezplačno je poučeval v svojem stanovanju, med njegovimi učenci sta bila tudi Eugen Kumičić in Jenio Sisolski. Leta 1872 je odšel v službo v Kubed. Škof Juraj Dobrila ga je 1877 nastavil za župnika in dekana v

imenovao župnikom i dekanom u Tomaju, gdje je dao popraviti župnu crkvu sv. Petra i Pavla i uporno radio na poboljšanju stanja poljoprivrednika. Posadio je veliki vinograd i osnovao Udrugu krških vinara s ciljem ispravnog uzgoja terana. Umirovljen je 1895. godine. Na razvalinama srednjovjekovnog tabora počeo je 1894. graditi zavoda za odgoj ženske omladine koji je dovršen u kolovozu 1898. Tada su iz Maribora došle prve tri sestre i otvorile osnovnu školu za djevojke, koja je djelovala 1898.–1947. pod imenom *Elizabetišče*. Za zasluge je nagrađen titulom počasnoga savjetnika Vijeća i počasnoga kanonika sv. Justa u Trstu te viteškim redom Franje Josipa prvoga stupnja.

LIT.: <https://www.glasistre.hr/istra/mons-uban-golmajer-gollmayer-svecenik-staroga-kova-ali-modernih-nazora-rockog-kapelana-garibaldinci-osudili-na-smrt-640339> (pristupljeno 12. 5. 2020).

GORENC, Marcel, arheolog i povjesničar umjetnosti (Trst, 10. 5. 1915. – Zagreb, 23. 8. 2009.). Diplomirao je 1938. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bio je kustos Muzeja za umjetnost i obrt (1940.–1945.), potom Moderne galerije (1946.), gdje je izveo njezin prvi stalni postav. Godine 1950. prešao je u Arheološki muzej u Zagrebu, kojemu je bio i ravnatelj 1953.–1966; istodobno je (1950.–1974.) predavao povijest umjetnosti staroga vijeka i muzeologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Istraživao arheološke lokalitete Varaždinske Toplice, Slankamen, Benkovac kraj Okučana, Šćitarjevo i dr. Značajnija su mu djela *Antika* (Beograd 1967.), *Egipat* (Zagreb 1979.), *Varaždinskotopličkim krajem* (suautor; Varaždin 1973.), *Varaždinske Toplice – Aquae lassae – u antičko doba* (suautor; Varaždin 1980.).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22704> (pristupljeno 12. 4. 2020).

GORENŠEK, Ivan, zborovođa, pjevač i glazbeni pedagog (Jankova kraj Celja, 17. 5. 1902. – Zagreb, 3. 1. 1995.). U Krakovu polazio klasičnu gimnaziju te počeo učiti solo-pjevanje i orgulje. Diplomirao je solo-pjevanje 1934. u M. Reizera na Srednjoj muzičkoj školi u Zagrebu, a istodobno je studirao dirigiranje kod F. Lhotke i orkestraciju kod A. Dobronić i F. Dugana na Muzičkoj akademiji. Za studija je vodio pjevački zbor zagrebačkoga Slovenskoga doma i crkveni zbor *Slomšek*. Godine 1934.–1945. predavao je glazbeni odgoj u Oglednoj osnovnoj školi u Borovu u kojoj je, među prvim, primijenio Tonic Sol-Fa metodu J. Curwena. Uz to osniva i vodi Dječji pjevački zbor i radnički zbor *Radiša* (nakon 1945. poznat kao *Maksim Gorki*). Godine 1946.–1953. bio je nastavnik glazbe i zborovođa u osječkoj Učiteljskoj školi, 1953.–1954. predavao je glazbeni odgoj na 3. mješovitoj gimnaziji u Zagrebu, gdje je organizirao i vodio veliki mješoviti zbor s kojim je nastupao na koncertnoj turneji po Istri. Od 1954. ponovno je u Osijeku; do 1956. bio je nastavnik teoretskih predmeta u Muzičkoj školi, a od 1959. prosvjetni savjetnik u Pedagoškom centru, potom u Zavodu za školstvo osječke regije. U tom je razdoblju osnovao i vodio Zbor prosvjetnih radnika Osijeka te surađivao s Hrvatskim pjevačkim društvom *Lipa* kao zborovođa, član umjetničkog odbora i predavač. Nakon umirovljenja 1962. nastanio se u Zagrebu i 1964.–1965. sa suprugom pijanisticom Julijom Gorenšek vodio u Zavodu za rehabilitaciju pri bolnici *Dr. Mladen Stojanović* (danas Klinička bolnica *Sestre milosrdnice*) tzv. muzikoterapiju, tada u novu metodu liječenja glazbom. Istodobno je od 1940-ih nastupao kao pjevač na solističkim

Tomaju, kjer je dal popraviti župnijsko cerkev sv. Petra in Pavla in si trmasto prizadeval za boljši položaj kmetov. Zasadil je velik vinograd in osnoval Kraško vinarsko zadrugo z namenom pravilne pridelave terana. Upokojil se je 1895. Na ruševinah srednjeveškega tabora je 1894 začel z gradnjo zavoda za vzgojo ženske mladine, ki je bil dokončan avgusta 1898. Tedaj so iz Maribora prišle prve tri samostanske sestre in odprle dekliško osnovno šolo, ki je delovala med letoma 1898 in 1947 z imenom Elizabetišče. Za svoje zasluge in dosežke je bil imenovan za častnega konzistorialnega svetnika, za častnega kanonika stolnega kapitlja sv. Justa v Trstu, postal je vitez Franc Jožefovega reda.

LIT.: <https://www.glasistre.hr/istra/mons-uban-golmajer-gollmayer-svecenik-staroga-kova-ali-modernih-nazora-rockog-kapelana-garibaldinci-osudili-na-smrt-640339> (pridobljeno 12. 5. 2020).

GORENC, Marcel, arheolog in umetnostni zgodovinar (Trst, 10. 5. 1915–Zagreb, 23. 8. 2009). Diplomiral je 1938 na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu. Bil je kustos zagrebškega Muzeja za umetnost in obrt (1940–1945), pozneje Moderne galerije v Zagrebu (1946), v kateri je organiziral njeno prvo stalno postavitev. Leta 1950 je prešel v Arheološki muzej Zagreb, katerega ravnatelj je bil med letoma 1953 in 1966, obenem pa je (1950–1974) predaval umetnostno zgodovino starega veka in muzeologijo na zagrebški filozofski fakulteti. Raziskoval je arheološka najdišča Varaždinske Toplice, Slankamen, Benkovac pri Okučanih, Šćitarjevo idr. Njegova pomembnejša dela so *Antika* (Beograd 1967), *Egipat* (Zagreb 1979), *Varaždinskotopličkim krajem* (v soavtorstvu; Varaždin 1973), *Varaždinske Toplice – Aquae lassae – u antičko doba* (v soavtorstvu; Varaždin 1980).

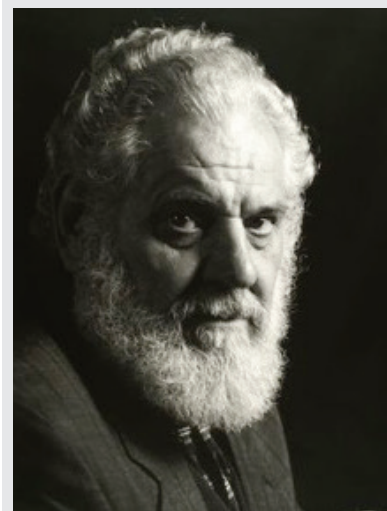
LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22704> (pridobljeno 12. 4. 2020).

GORENŠEK, Ivan, zborovodja, pevec in glasbeni pedagog (Jankova pri Celju, 17. 5. 1902–Zagreb, 3. 1. 1995). V Krakovu je obiskoval klasično gimnazijo in se začel učiti solopetja in orgle. Iz solopetja je diplomiral leta 1934 v razredu M. Reizerja na zagrebški srednji glasbeni šoli, obenem pa je študiral dirigiranje pri F. Lhotkeju in orkestracijo pri A. Dobroniću in F. Duganu na Akademiji za glasbo. Med študijem je vodil pevski zbor Slovenskega doma Zagreb in cerkveni zbor *Slomšek*. Med letoma 1934 in 1945 je poučeval glasbeno vzgojo v Poskusni osnovni šoli Borovo, v kateri je med prvimi uporabljal Tonic Sol-Fa metodo J. Curwena. Poleg tega je osnoval in vodil otroški pevski zbor in delavski zbor *Radiša* (ki je po 1945 znan kot Pevski zbor *Maksima Gorkega*). Med letoma 1946 in 1953 je bil učitelj glasbe in zborovodja na Pedagoški šoli v Osijeku, v šolskem letu 1953/1954 je predaval glasbeno vzgojo na III. mešani gimnaziji v Zagrebu, na kateri je organiziral in vodil velik mešani zbor, s katerim je nastopal na koncertni turneji po Istri. Od 1954 je bil znova v Osijeku; do 1956 je bil učitelj teoretičnih predmetov v glasbeni šoli, od 1959 pa prosvetni svetovalec v pedagoškem centru, pozneje pa v zavodu za šolstvo osiješkega območja. V tem obdobju je ustanovil in vodil Zbor prosvetnih delavcev Osijeka in sodeloval s Hrvaškim pevskim društvom *Lipa* kot zborovodja, član umetniškega odbora in predavatelj. Po upokojitvi 1962 se je preselil v Zagreb in med letoma 1964 in 1956 z ženo pianistko Julijo Gorenšek v rehabilitacijskem zavodu v sklopu Bolnišnice *Dr. Mladena Stojanovića* (danes Klinični bolnišnični center sester usmiljenk) vodil t. i. muzikoterapijo, pri nas tedaj novo metodo zdravljenja z glasbo. Sočasno je od štiridesetih let

koncertima, glazbenim priredbama i u emisijama radija Osijek, Zagreb, Dubrovnik. Gostovao i u osječkoj Operi. Kao glazbeni pedagog i zborovođa promicao je glazbenu kulturu među mladeži. Osobiti je uspjeh postignuo dječjom operom *Jež kao mladoženja* (C. Bresgen) koju je postavio na scenu s učenicima osječke Učiteljske škole i praizveo 1958. u osječkom i zagrebačkom kazalištu. Godine 1954. sudjelovao je pri utemeljenju Muzičke omladine Hrvatske. Za praktičnu glazbenu nastavu u osnovnim školama sa suprugom je sastavio i objavio zbirke: *60 kanona* (Osijek 1961.), tri *Zbirke dječjih pjesmica* i zbirku *Pjesme za dječje zborove* (Osijek s. a.). Glazbenopedagoške članke objavljivao je u *Glasi Slavonije*, *Život i škola*, *Grlica*, *Muzika i škola*, *Zvuk*.

LIT.: I. Golec i. Ajanović-Malinar, Gorenšek, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

GORIČAN, Viktor (Goričan Del-Negro), slikar, keramičar i likovni pedagog (Leskovec pri Ptuju, 21. 2. 1925. – Zagreb, 4. 4. 1999.). Nakon završene gimnazije u Ptuju (1944.), mobiliziran je 1945. i poslan u SSSR na školovanje za vojnog pilota. Nakon Rezolucije Informbiroa 1948. vraća se i do 1952. djelatno je vojni pilot. Diplomirao je slikarstvo 1957. na Akademiji likovne umjetnosti u Zagrebu u klasi I. Režeka i O. Postružnika, potom se usavršavao u Parizu i Beču. Od 1957. bio je nastavnik likovnog odgoja u Osnovnoj školi *Otokar Keršovani* (danas *Dr. Ivan Merz*) u Zagrebu te njezin ravnatelj od 1973. do umirovljenja 1990. Slikao je slovenske, zagorske i dalmatinske krajolike, mrtve prirode, figuralne kompozicije i portrete. Krajem 1960-ih izgradio je osoban ekspresionistički izraz (*Portret supruge Zlate*, 1966; *Plitvice*, 1967; *Kornati*, 1971; *Ribnica*, 1972; *Cvijeće*, 1973; *Ptujski kurenti*, 1979; *Sv. Leopold Bogdan Mandić*, 1992.). Od 1961. bavio se keramikom te izrađuje tanjure i keramičke ploče oslikane apstraktnim motivima. Imao je brojne samostalne i skupne izložbe. Bavio se ilustriranjem knjiga (D. Moravek, *Novo doba*, Zagreb 1995.). Godine 1986. priređena mu je u Zagrebu retrospektivna izložba.

<https://repozitorij.muo.hr/?pr=i&id=72096>
(15. VI. 2021)

LIT.: J. Depolo, Goričan, Viktor, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

GOSTIŠA, Andrej, pravnik (Črniče na Vipavskem, 13. 11. 1821. – Zagreb, 16. 5. 1875.). Pravni fakultet je završio u Beču, gdje je 1847. i doktorirao. Djelovao je kao odvjetnik, a 1850. imenovan je za profesora pripravnika i 1851. (potvrđeno 1854.) redovitim profesorom građanskog prava na Pravoslovnoj akademiji u Zagrebu. Od 1853. bio je ispitni povjerenik u sudstvenom odjelu povjerenstva za državne ispite u Zagrebu u vrijeme kad je tim odjelom predsjedavao Ivan Mažuranić. Uz nastavno-pedagoški rad, djelovao 1854.–1856. kao referent i član sudskog vijeća pri Sudbenom stolu u Zagrebu. Kao redovni profesor je službovao do svibnja 1864. kada je bio postavljen za vijećnika Banskog stla u Zagrebu. Potom je bio predsjednik županijskog stola u Varaždinu (1870.–1871.) i septemvir u Zagrebu (1871.–1875.). Izabran je bio za predsjednika ispitnog povjerenstva državnog pravosudnog ispita i unutarsaborskog člana zakonodavnoga odbora (1872.) Prije smrti je bio predstojnika pravosudnog odjela Zemaljske vlade u Zagrebu (1874.–1875.). S Matijom Mrazovićem pokrenuo je 1853. stručni

dvajsetega stoletja nastopal kot pevec na solističnih koncertih, glasbenih prireditvah in v oddajah osiješkega, zagrebškega in dubrovniškega radia. Gostoval je tudi v osiješki operi. Kot glasbeni pedagog in zborovodja je širil glasbeno kulturo med mladimi. Viden uspeh je dosegel z opero za otroke *Jež ženin* (C. Bresgen), ki jo je kot praižvedbo z učenci osiješke pedagoške šole uprizoril 1958 v osiješkem in zagrebškem gledališču. Leta 1954 je sodeloval pri ustanovitvi Glasbene mladine Hrvaške. Za praktični pouk glasbene vzgoje v osnovnih šolah sta s soprogo sestavila in objavila zbirke: *60 kanona* (Osijek 1961), tri *Zbirke dječjih pjesmica* in zbirko *Pjesme za dječje zborove* (Osijek s. a.). Svoje glasbenopedagoške članke je objavljala v *Glasi Slavonije*, *Život i škola*, *Grlica*, *Muzika i škola*, *Zvuk*.

LIT.: I. Golec i. Ajanović-Malinari, Gorenšek, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

GORIČAN, Viktor (Goričan Del-Negro), slikar, keramik in likovni pedagog (Leskovec pri Ptuj, 21. 2. 1925–Zagreb, 4. 4. 1999). Po končani Gimnaziji Ptuj (1944) je bil leta 1945 mobiliziran in poslan v ZSSR na šolanje za vojaškega pilota. Po resoluciji Informbiroja 1948 se je vrnil v domovino in bil do 1952 dejaven kot vojaški pilot. Diplomiral je iz slikarstva na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Zagrebu v razredu I. Režka in O. Postružnika. Leta 1957 ter bil na izpopolnjevanju v Parizu in na Dunaju. Od 1957 je poučeval likovni pouk v zagrebški OŠ *Otokar Keršovani* (danes OŠ *Dr. Ivana Merza*), ki jo je kot ravnatelj tudi vodil od 1973 do upokojitve 1990. Slikal je slovenske, zagorske in dalmatinske krajine, tihožitja, figuralne kompozicije in portrete. Konec šestdesetih let dvajsetega stoletja je odkril svoj osebni ekspresionistični izraz (*Portret supruge Zlate*, 1966; *Plitvice*, 1967; *Kornati*, 1971; *Ribnica*, 1972; *Cvijeće*, 1973; *Ptujski kurenti*, 1979; *Sv. Leopold Bogdan Mandić*, 1992.). Leta 1961 se je začel ukvarjati s keramiko, izdeloval je krožnike in glinene plošče, poslikane z abstraktnimi motivi. Razstavljal je na številnih samostojnih in skupinskih razstavah. Ukvarjal se je tudi z knjižno ilustracijo (D. Moravek, *Novo doba*, Zagreb 1995). Njegova retrospektivna razstava je bila v Zagrebu na ogled leta 1986.

LIT.: J. Depolo, Goričan, Viktor, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

GOSTIŠA, Andrej, pravnik (Črniče na Vipavskem, 13. 9. 1821–Zagreb, 16. 5. 1875). Pravno fakulteto je končal na Dunaju, kjer je 1947 tudi doktoriral. Delal je kot odvetnik. Leta 1850 je bil imenovan za suplenta, profesorja pripravnika, leto pozneje (1854 potrditev) pa za rednega profesorja meščanskega prava na Pravoslovni akademiji v Zagrebu. Od leta 1853 je bil izpitni poverjenik v sodnem oddelku poverjenišva za državne izpite v času, ko je temu oddelku predsedoval Ivan Mažuranić. Poleg učiteljsko-pedagoškega dela je med letoma 1854 in 1856 deloval kot referent in član sodnega sveta pri Sodnem stolu v Zagrebu. Kot redni profesor je služboval do maja 1864, ko je bil postavljen za prisednika (večnika) Banskega stola, vrhovnega sodišča, v Zagrebu. Potem je bil predsednik županijskega sodišča v Varaždinu (1870–1872) in septemvir v Zagrebu (1871–1875). Izbran je bil za predsednika izpitnega poverjenišva državnega pravosodnega izpita in zunajsaborskega člana zakonodajnega odbora (1872). Malo pred smrtjo je bil tudi načelnik pravosodnega oddelka deželne vlade v Zagrebu (1874–1875). Z Matijem Mrazovićem je 1853

tjednik *Pravnik* i 1853.–1854. u njemu objavljivao rasprave i članke, prikaze iz područja građanskoga prava i sudbene struke. Surađivao je i pri donošenju niza onodobnih zakona sudstvene struke.

LIT.: T. Delibašić, Gostiša, Andrija, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

GRAŠIĆ (Grašić), Josip, svećenik, narodni preporoditelj, gospodarstvenik (Golnik, 4. 3. 1863. – Spodnji Brnik, 6. 5. 1949.). Osnovnu školu i nižu gimnaziju pohađao je u Kranju, više razrede gimnazije u Ljubljani, teologiju je studirao u Gorici te je 1885. zaređen za svećenika. Službovao je prvo u Gračišću (1886.–1887.) i Pićnu (1887.–1890.), a od 1890. do 1929. u Bermu (do 1897. i učitelj u pomoćnoj školi), gdje je 1910.–1911. dao izgraditi novu neoromaničku župnu crkvu sv. Martina sa zvonikom, naručivši za nju veliku oltarnu palu sv. Martina na konju, koju je naslikao Celestin Medović. Ujedno je dao popraviti crkvu Majke Božje na Škrilinah. Godine 1888. osnovao je hrvatsku čitaonicu u Gračišću i pomoćnu hrvatsku školu Svetoga Križa, 1889. je osnovao štedionicu u Bermu, 1899. je bio osnivač đakškoga potpornoga društva u Pazinu, 1900. je osnovao mljekarsku zadrugu i u Bermu i poslovno udruženje u Pazinu, 1908. Katoličko potporno društvo *Obrana* za akademske ustanove, 1910. tiskarsko društvo u Pazinu, koje je izdavalo novine *Pučki prijatelj*, 1910.–1911. omladinsko društvo u Bermu, 1923. Društvo *Sveti Mohor* za Hrvate u Italiji. Bio je potpredsjednik Gospodarskoga društva u Pazinu, član stalnoga odbora Pokrajinskoga gospodarskoga vijeća u Poreču i Istarskoga pčelarskoga društva u Pazinu. Potaknuo je osnutak Proizvodne zadruge za ženski ručni rad u Omišlju. Sudionik je osnivanja Hrvatskoga katoličkoga narodnoga saveza 1910. i hrvatsko-slovenskoga katoličkoga kongresa u Ljubljani 1913. Godine 1888.–1918. bio je općinski vijećnik za Pazin–Pićan, od 1909. član stalnoga odbora Kulturnoga vijeća za Istru, a 1914. pokrajinski zamjenik za Istru. Surađivao je u *Narodnom prijatelju*, *Ars sacra* i *Istra*.

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/it/natuknice/3869/grasic-josip> (pristupljeno 29. 12. 2021).

GRČIĆ-ZUBČEVIĆ, Nada, kineziologinja (Ljubljana, 17. 9. 1955. – Velebit, 31. 5. 2018.). Diplomirala je 1980. godine, magistrirala 1985, a doktorirala je 1997. tezom *Efikasnost različitih programa te mogući čimbenici uspješnosti učenja plivanja* na Kineziološkom fakultetu u Zagrebu. Ondje je predavala brojne kolegije upravo iz područja plivanja i ronjenja, poput metodike poučavanja i treninga u plivanju, sinkroniziranog plivanja, sportskog plivanja, kao i na kolegijima o specifičnostima rada s djecom u plivanju i ronjenju. Napisala je priručnik *300 igara u vodi za djecu predškolske dobi* (suautor; Zagreb 2009.) i udžbenik *Kako plivati* (suautor; Osijek 2016.).

LIT.: <https://www.srednja.hr/zbornica/tuzna-vijest-zatekla-kinezioloski-fakultet-63-godini-iznenada-preminula-cijenjena-profesorica/> (pristupljeno 29. 12. 2021).

<https://www.srednja.hr/zbornica/tuzna-vijest-zatekla-kinezioloski-fakultet-63-godini-iznenada-preminula-cijenjena-profesorica/> (16. IV. 2021)

GRUDEN, Nevenka, specijalistica školske medicine i fiziologinja (Maribor, 16. 4. 1929. – Zagreb, 7. 4. 2021.). U Zagrebu je 1947. završila klasičnu gimnaziju i 1954. Medicinski fakultet. Specijalizirala školsku higijenu (1960.) te 1960.–1961. radila u Domu narodnog zdravlja Trnje, a od 1961. do umirovljenja 1990. u Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada u Zagrebu.

osnoval strokovni tednik *Pravnik* in med letoma 1853 in 1854 v njem objavljaj razprave in članke, predstavitve s področja meščanskega prava in sodniške stroke. Sodeloval je tudi pri sprejemanju vrste tedanjih zakonov sodne stroke.

LIT.: T. Delibašić, Gostiša, Andrija, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

GRAŠIČ (Grašić), Josip, duhovnik, narodni buditelj, gospodarstvenik (Golnik, 4. 3. 1863–Spodnji Brnik, 6. 5. 1949). Ljudsko šolo in nižjo gimnazijo je obiskoval v Kranju, višjo gimnazijo v Ljubljani. Teologijo je študiral v Gorici, za duhovnika je bil posvečen 1885. Najprej je služboval v Gračišču (1886–1887) in Pićnu (1887–1890), od 1890 do 1929 pa v Bermu pri Pazinu (do 1897 tudi učitelj na pomožni šoli), kjer je dal med letoma 1910 in 1911 zgraditi novo neoromansko župnijsko cerkev sv. Martina z zvonikom, za katero je naročil veliko oltarno palo sv. Martina na konju, ki jo je naslikal Celestin Medović. Obnoviti je dal tudi cerkev sv. Matere Božje na Škrilju. Leta 1888 je v Gračišču ustanovil hrvaško čitalnico in pomožno hrvaško šolo v Svetem Križu, 1889 je ustanovil hranilnico v Bermu, 1899 bil med ustanovitelji dijaškega podpornega društva v Pazinu, 1900 osnoval mlekarsko zadrugo v Bermu in gospodarsko društvo v Pazinu, 1908 katoliško podporno društvo Obramba za akademske ustanove, 1910 tiskarsko društvo v Pazinu, ki je izdajalo časopis *Ljudski prijatelj*, med letoma 1910 in 1911 je pomagal osnovati mladinsko društvo v Bermu, 1923 pa društvo sv. *Mohorja* za Hrvate v Italiji. Bil je podpredsednik Gospodarskega društva v Pazinu, član stalnega odbora pokrajinskega gospodarskega sveta v Poreču in istrskega čebelarkega društva v Pazinu. Spodbudil je nastanek zadruga za žensko ročno delo v Omišlju. Sodeloval je pri ustanovitvi Hrvaške katoliške narodne zveze 1910 in hrvaško-slovenskega katoliškega kongresa v Ljubljani 1913. Med 1888 in 1918 je bil občinski odbornik za Pazin–Pićan, od 1909 pa član stalnega odbora kulturnega sveta za Istro, 1914 deželni poslanec za Istro. Sodeloval je v *Narodnem prijatelju*, *Ars sacra* in *Istri*.

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/it/natuknice/3869/grasic-josip> (pridobljeno 29. 12. 2021).

GRČIĆ-ZUBČEVIĆ, Nada, kineziologinja (Ljubljana, 17. 9. 1955–Velebit, 31. 5. 2018). Diplomirala je leta 1980, magistrirala 1985 in doktorirala 1997 z disertacijo z naslovom *Efikasnost različnih programa te mogući čimbenici uspješnosti učenja plivanja (Učinkovitost različnih programov in mogoči dejavniki uspešnosti učenja plavanja)* na Fakulteti za kineziologijo Univerze v Zagrebu, na kateri je predavala ne le različne predmete prav s področja plavanja in potapljanja, kot so metodika poučevanja plavanja in plavalnega treninga, sinhrono plavanje, športno plavanje, ampak tudi predmete o posebnostih dela z otroki pri plavanju in potapljanju. Napisala je priročnik *300 igara u vodi za djecu predškolske dobi* (v soavtorstvu; Zagreb 2009) in učbenik *Kako plivati* (v soavtorstvu; Osijek 2016).

LIT.: <https://www.srednja.hr/zbornica/tuzna-vijest-zatekla-kinezioloski-fakultet-63-godini-iznenada-preminula-cijenjena-profesorica/> (pridobljeno 29. 12. 2021).

GRUDEN, Nevenka, specialistka šolske medicine in fiziologinja (Maribor, 16. 4. 1929–Zagreb, 7. 4. 2021). 1947 je v Zagrebu končala klasično gimnazijo in 1954 Medicinsko fakulteto Univerze v Zagrebu. Specializirala se je iz šolske higijene (1960) ter med letoma 1960 in 1961 delala v Domu narodnega

Doktorirala je 1965. tezom *Utjecaj nekih faktora na metabolizam skeleta*. Habilitirala se iz područja fiziologije (1972.). Stručno se usavršavala na Dječjoj klinici Medicinskog fakulteta u Leedsu (1955.–1957.) i Biokemijskom odjelu Medicinskog fakulteta Pennsylvanijskog sveučilišta u Philadelphiji (1965.–1966.). Bavila se fundamentalnim medicinskim istraživanjima, napose fiziologijom mineralnog metabolizma sa specijalnim naglaskom na faktore koji utječu na komparativni metabolizam kalcija i stroncija. Znanstvene i stručne radove objavljivala u *International Journal of Radiation Biology*, *Nature*, *Health Physics*, *Arhiv za higijenu rada i toksikologiju*, *Calcified Tissue Research*, *Yugoslavica physiologica et pharmacologica acta*, *Acta radiologica*, *Environmental Research*, *Experientia*, *Science of the Total Environment*, *Toxicology*, *Nutrition Report International*, *Archives of Toxicology*, *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology*, *Nutrition and Metabolism*, *Periodicum biologorum*, *Reproduction*, *Nutrition*, *Development*. Bila je suradnica (s E. Ogatom i H. Rasmussenom) poglavlja u knjizi *Intestinal Absorption of Metal Ions, Trace Elements and Radionuclides* (Oxford 1971.) i autorica poglavlja u knjizi *Nutritional Bioavailability of Manganese* (Washington 1987.).

LIT.: *Zbornik liječnika Hrvatske 1874.–1974*, Zagreb 1974; Z. Zane, Gruden, Nevenka, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

H OCHMAYER, Ubald, liječnik (Novo Mesto, 12. 5. 1838. – Beč, 18. 10. 1902.). Studij medicine završio 1861. u Jozefinskoj vojnomedicinskoj akademiji u Beču. Bio nadliječnik u posadnoj bolnici u Grazu do 1863. kad je zbog bolesti umirovljen. Godine 1863.–1865. bio je kupališni liječnik u Sutinskim Toplicama te je opisao lječilište, donijevši fizikalno-kemijske analize termalno-mineralne vode, uz poredbenu tablicu za Sutinske, Stubičke i Krapinske te Daruvarske i Topuske toplice. Potom je dvije godine djelovao kao bolnički liječnik u Grazu, zatim kao praktični liječnik u Ligistu u Štajerskoj. Godine 1869.–1877. liječnik je u zatvoru u Lepoglavi, 1878.–1894. podžupanijski liječnik u Ivancu, gdje se istaknuo u suzbijanju epidemije kolere, 1894.–1898. kotarski liječnik u Garešnici, potom liječnik u Varaždinskim Toplicama sa sjedištem u Novome Marofu. Godine 1901. dodijeljen je Zemaljskoj vladi u Zagrebu, no već je sljedeće godine umirovljen. Autor je djela *Die chemisch-indifferente Therme zu Sutinsko im Warasdiner Comitete in Kroatien* (Cilli 1867.).

LIT.: (Nekrolog), *Liječnički vjesnik*, 24(1902) 11; V. Dugački, Hochmayer, Ubald, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

H OFFER, Aleksandar (Hofer), povjesničar (Kot kraj Slovenske Bistrice, 25. 2. 1839. – Travnik, 4. 9. 1914.). Stupio je 1857. u Trnavi u Družbu Isusovu, potom je studirao teologiju u Innsbrucku, gdje je 1871. zaređen za svećenika. Službovao je kao nadstojnik i učitelj djeluje u kolegiju Mariaschein (1861.–1865.), profesor je u isusovačkoj gimnaziji u Kalksburgu (1874.), u isusovačkoj rezidenciji u St. Andrea (1875.), isusovačkom teološkom institutu u Bratislavi (1875.–1878.), a potom u Mariascheinu, te kao pomoćnik magistra novaka i duhovnik u St. Andreji (1880.–1882.). Od 1882. djeluje u nadbiskupskoj gimnaziji i sjemeništu u Travniku. Ondje je do sredine 1887. bio prvi superior, a potom je kao viceretor preuzeo izgradnju sjemenišne crkve sv. Alojzija Gonzage i gimnazijske

zdravja v Trnje, od 1961 do upokojitve 1991 pa na Inštitutu za medicinske raziskave in medicino dela Zagreb. Doktorirala je leta 1965 z disertacijo *Utjecaj nekih faktora na metabolizam skeleta*. Habilitirala se je s področja fiziologije (1972). Strokovno se je izpopolnjevala na otroški kliniki medicinske fakultete v Leedsu (1955–1957) ter na Oddelku za biokemijo Medicinske fakultete Pensilvanske univerze v Filadelfiji (1965/1966). Ukvarjala se je s temeljnimi medicinskimi raziskavami, posebej s fiziologijo presnavljanja mineralov, predvsem z dejavniki, ki vplivajo na komparativno presnavljanje kalcija in stroncija. Svoje znanstvene in strokovne prispevke je objavljala v *International Journal of Radiation Biology*, *Nature*, *Health Physics*, *Arhiv za higijenu rada i toksikologiju*, *Calcified Tissue Research*, *Yugoslavica physiologica et pharmacologica acta*, *Acta radiologica*, *Environmental Research*, *Experientia*, *Science of the Total Environment*, *Toxicology*, *Nutrition Report International*, *Archives of Toxicology*, *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology*, *Nutrition and Metabolism*, *Periodicum biologorum*, *Reproduction*, *Nutrition*, *Development*. Je soavtorica (z E. Ogom in H. Rasmussnom) poglavja v knjigi *Intestinal Absorption of Metal Ions, Trace Elements and Radionuclides* (Oxford 1971) ter avtorica poglavja v knjigi *Nutritional Bioavailability of Manganese* (Washington 1987).

LIT.: Zbornik liječnika Hrvatske 1874.–1974., Zagreb 1974; Z. Zane, Gruden, Nevenka, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

HOCHMAYER, Ubald, zdravnik (Novo mesto, 12. 5. 1838–Dunaj, 18. 10. 1902). Študij medicine je končal 1861 na jožefinski vojaškomedicinski akademiji na Dunaju. Bil je nadzdravnik garnizijske bolnišnice v Gradcu do 1863, ko je bil zaradi bolezni upokojen. Ko je bil med letoma 1863 in 1865 kopališki zdravnik v Sutinskih Toplicah, je opisal zdravilišče ter izdelal primerjalno fizikalno-kemijsko analizo termalno-mineralne vode za Sutinske, Stubiške, Krapinske ter Daruvarske in Topuske Toplice. Pozneje je dve leti deloval kot zdravnik v graški bolnišnici ter kot družinski zdravnik v Ligistu na Štajerskem. Med letoma 1869 in 1877 je bil zdravnik v zaporu v Lepoglavi, med 1878 in 1894 podžupanijski zdravnik v Ivancu, kjer je pomembno prispeval pri zajezitvi epidemije kolere, od 1894 do 1898 okrožni zdravnik v Garešnici, potem zdravnik v Varaždinskih Toplicah s sedežem v Novem Marofu. Leta 1901 je bil dodeljen deželni vladi v Zagrebu, toda že naslednje leto so ga upokojili. Je avtor dela *Die chemisch-indifferente Therme zu Sutinsko im Warasdiner Comitate in Kroatien* (Cilli, 1867).

LIT.: (Nekrolog), *Liječnički vjesnik*, 24(1902) 11; V. Dugački, Hochmayer, Ubald, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

HOFFER, Aleksandar (Hofer), zgodovinar (Kot pri Slovenski Bistrici, 25. 2. 1839–Travnik, 4. 9. 1914). V Trnavi se je 1857 pridružil jezuitom ter študiral teologijo v Innsbrucku, kjer je bil 1871 posvečen za duhovnika. Služboval je kot predstojnik, kot učitelj pa je poučeval v kolegiju Mariaschein (1861–1865), bil profesor v jezuitski gimnaziji v Kalksburgu (1874), v jezuitski skupnosti v St. Andrea (1875), na jezuitskem teološkem inštitutu v Bratislavi (1875–1878), potem spet v Mariaschnu. Delal tudi kot pomočnik magistra novicev in duhovnik v St. Andrei (1880–1882). Od 1882 je deloval v nadškofjski gimnaziji in semenišču v Travniku, kjer je bil do sredine leta 1887 prvi predstojnik, pozneje je kot vicerektor prevzel gradnjo semeniške cerkve sv. Alojzija Gonzage in gimnazijske stavbe. Med letoma 1889 in 1902 je bil šolski predstojnik, med letoma 1902 in 1908 pa ravnatelj semenišča, v katerem je

zgrade. Godine 1889.–1902. bio je školski nadstojnik, a 1902.–1908. ravnatelj sjemeništa, u kojem je osnovao arheološku zbirku. Baveći se poviješću pisao je o položaju crkve naslovnih ugarskih biskupa, biskupijama u Dalmaciji, kotorskom biskupu Ćirilju, rimskoj vlasti na području Bosne i Hercegovine, o položaju nekih mjesta u povelji hrvatsko-ugarskoga kralja Sigismunda Luksemburgovca (iz 1426.), kao i o staroj crkvi u Bukovici kraj Travnika. Radove je objavljivao u *Glasniku Zemaljskog muzeja u BiH*, *Glasniku Srca Isusova*, *Theologische Zeitschrift*, *Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Hercegovina*, *Glasniku Hrvatskoga naravoslovnoga društva*, *Školskom vjesniku*, *Vrhbosni*, a njegov je najznačajniji povijesni rad *Dva odlomka iz povećeg rada o kršćanskoj Crkvi u Bosni (Spomen knjiga iz Bosne, 1901.)*.

LIT.: F. Šanjek, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 1. Zagreb 1988; P. Čošković, Hoffer, Aleksandar, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

HORGAS, Dragutin, agronom, biokemičar, farmaceut, kemičar, pedagog (Kamnik, 31. 7. 1921. – Zagreb, 23. 11. 1984.). Nakon završene gimnazije u Rumi (1940.), diplomirao je na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu u Zagrebu (1950.), gdje je doktorirao na Tehnološkom fakultetu (1963.) tezom *Utjecaj raznih postupaka hlađenja srdele na kvalitetu naših sardina*. Za studija je počeo raditi u laboratoriju za ispitivanje građevinskih materijala, a 1950.–1961. voditelj je laboratorija Centralnoga higijenskog zavoda Hrvatske u Zagrebu. Od 1961. radi na Poljoprivrednom fakultetu, na kojem od 1966.–1984. vodi Zavod za kemiju. Predavao kemiju, agrikulturnu kemiju i biokemiju kao predavač, od 1966. docent, od 1971. izvanredni i od 1976. redoviti profesora. Zanimao se za kemijska, fizikalno-kemijska i biološka ispitivanja namirnica i poljodjelskih kultura, a posebno se bavio biosintezom karotenoida te dinamikom kretanja rezidua herbicida, insekticida i njihovih metabolita u tlu, vodama i ratarskim kulturama o čemu je radove objavljivao u periodikama *Zdravstvene novine*, *Poljoprivredna znanstvena smotra*, *Acta pharmacologica Jugoslavica*, *Higijena*, *Biljna proizvodnja*, *Kemija u industriji*, *Fragmenta herbologica Jugoslavica*. Surađivao je u *Medicinskoj enciklopediji* (Zagreb 1958.), napisao skriptu iz anorganske kemije za studente agronomije te bio suautor udžbenika *Biokemija* (Zagreb 1968.).

LIT.: *Spomenica Poljoprivrednog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1959./1960.–1969./1970*, Zagreb 1970; *60. godišnjica Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 196.9/1970.–1979./1980*, Zagreb 1979; Lj. Đumija, Horgas, Dragutin, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

HORMAYER, Franjo, liječnik (Podgrad kod Novog Mesta, 31. 3. 1751. – Zagreb, 1802.). Studij medicine završio 1774. u Beču disertacijom o malariji *Dissertatio inauguralis medica de febribus intermittentibus* u kojoj se navodi kao *Carniolus Podgrajensis*. Od 1778. do 1797. službovao je kao gradski fizik u Novome Mestu, a 1797. i 1798. bio je zemaljski fizik (*medicus regni*) u Zagrebu, naslijedivši I. Verbegu. Do kraja života bio je liječnik zagrebačkoga Kaptola.

LIT.: J. Barlè, O zdravstvu staroga Zagreba, *Liječnički vjesnik*, 23(1901) 10; L. Thaller, *Povijest medicine u Hrvatskoj i Slavoniji od godine 1770. do 1850.*, Karlovac 1927; V. Dugački, Hormayer, Franjo, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

osnoval arheološko zbirko. Ukvarjal se je z zgodovino in pisal o položaju cerkve naslovljenih ogrskih škofov, o škofijah v Dalmaciji, okrajnem škofu Cirilu, rimski oblasti na območju Bosne in Hercegovine, o položaju nekaterih mest v listini hrvaško-ogrskega kralja Sigismunda Luksemburškega (iz 1426), a tudi o stari cerkvi v Bukovici pri Travniku. Svoja dela je objavljala v *Glasniku Zemaljskega muzeja u BiH*, *Glasniku Srca Isusova*, *Theologische Zeitschrift*, *Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Hercegovina*, *Glasniku Hrvatskega naravoslovnega društva*, *Školskem vjesniku*, *Vrhbosni*. Njegovo najpomembnejše zgodovinsko delo je *Dva odlomka iz povečeg rada o krščanskoj Crkvi u Bosni* (*Spomen knjiga iz Bosne*, 1901).

LIT.: F. Šanjek, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 1. Zagreb 1988; P. Čošković, Hoffer, Aleksandar, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

HORGAS, Dragutin, agronom, biokemik, farmacevt, kemik, pedagog (Kamnik, 31. 7. 1921–Zagreb, 23. 11. 1984). Po končani gimnaziji v Rumi (1940) je diplomiral na Farmaceutsko-biokemijski fakulteti Univerze v Zagrebu (1950). Doktoriral je (1963) na Tehnološki fakulteti Univerze v Zagrebu z disertacijo *Utjecaj raznih postupaka hlađenja srdele na kvalitetu naših sardina* (*Vpliv različnih postopkov ohlajevanja sardel na kakovost naših sardin*). Že pred zaključkom študija se je zaposlil v laboratoriju za preučevanje gradbenih materialov. V letih 1950 in 1961 je v Zagrebu vodil Centralni higienski zavod Hrvaške. Od leta 1961 je bil zaposlen na Fakulteti za agronomijo Univerze v Zagrebu, na kateri je med letoma 1966 in 1984 vodil Zavod za kemijo. Predaval je kemijo, kmetijsko kemijo in biokemijo, najprej kot predavatelj, od 1966 kot docent, potem pa kot izredni (1971) in redni profesor (1976). Zanimal se je za kemijske, fizikalno-kemijske in biološke analize prehranskih izdelkov in kmetijskih kultur, osrednji področji njegovega znanstvenega dela sta bili biosinteza karotenoidov in dinamika gibanja ostankov herbicidov, insekticidov in njihovih metabolitov v tleh, vodi in poljedelskih kulturah. Svoja strokovna in znanstvena dela je objavljala v publikacijah *Zdravstvene novine*, *Poljoprivredna znanstvena smotra*, *Acta pharmacologica Jugoslavica*, *Higijena*, *Biljna proizvodnja*, *Kemija u industriji*, *Fragmenta herbologica Jugoslavica*. Sodeloval je pri nastanku *Medicinske enciklopedije* (Zagreb 1958), napisal je skripta za anorgansko kemijo za študente agronomije in bil soavtor učbenika *Biokemija* (Zagreb 1968).

LIT.: *Spomenica Poljoprivrednog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1959./1960.–1969./1970*, Zagreb 1970; *60. godišnjica Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 196.9/1970.–1979./1980*, Zagreb 1979; Lj. Đumija, Horgas, Dragutin, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

HORMAYER, Franjo, zdravnik (Podgrad pri Novem mestu, 31. 3. 1751–Zagreb, 1802). Študij medicine je končal 1774 na Dunaju z disertacijo o malariji *Dissertatio inauguralis medica de febris intermittenibus*, v kateri je naveden kot *Carniolus Podgrajensis*. Od 1778 do 1797 je služboval kot mestni fizik v Novem mestu, med letoma 1797 in 1798 je bil deželni fizik (*medicus regni*) v Zagrebu, kjer je nasledil I. Verbega. Do smrti (1802) je delal kot zdravnik na zagrebškem Kaptolu.

LIT.: J. Barlè, O zdravstvu staroga Zagreba, *Liječnički vjesnik*, 23(1901) 10; L. Thaller, *Povijest medicine u Hrvatskoj i Slavoniji od godine 1770. do 1850.*, Karlovec 1927; V. Dugački, Hormayer, Franjo, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

HORVAT, Martin, ortoped i traumatolog (Muretinci kraj Ptuja, 21. 10. 1910. – Ljubljana, 17. 3. 1972.). Nakon završene gimnazije u Mariboru 1931., počeo je studij medicine u Ljubljani, koji je završio u Zagrebu (1936.). Nakon diplome radio je na kirurškom odjelu bolnice u Mariboru (1938.–1940.). Početkom 1941. upisuje specijalizaciju iz ortopedije u Zagrebu, koju je 1948. završio u Ljubljani te specijalizaciju iz traumatologije na Böhlerovoj klinici Sveučilišta u Beču. Za Drugoga svjetskoga rata 1941. deportiran je u Vrnjačku Banju kao liječnik Crvenoga križa u prihvatilištu i lječilištu za ratnu siročad i izbjeglice te se priključio partizanskom pokretu. Nakon rata bio je kirurg u Armijskoj bolnici u Mariboru, 1946.–1947. liječnik u vojnim lječilištima za koštano-zglobnu tuberkulozu u Ankaranu i Valdoltri. Nakon što su te ustanove prešle u sastav Saveznoga instituta za koštano-zglobnu tuberkulozu u Rovinju, počinje ondje raditi te 1949. postaje ravnatelj Instituta i vodi ga do kraja života. Ondje je uredio međunarodni centar za rehabilitaciju paraplegičara te školu za medicinske sestre smjera ortopedije i dvogodišnju školu za bolničare i fizioterapeute. Kao stipendist Svjetske zdravstvene organizacije usavršavao se 1953.–1954. diljem Europe. Također je vodio stručni nadzor Bolnice za osteo-artikularnu tuberkulozu u Ohridu. Organizirao je preventivno-ortopedsku službu u području zapadne Istre sa svrhom ranoga otkrivanja i liječenja prirodnih mana koštano-zglobnog sustava. Bavio se i rehabilitacijom nakon prometnih i industrijskih nezgoda te je radio na sudskomedicinskom vještačenju ozljeda lokomotornoga sustava. Bio je začetnik aktivne kirurške terapije te bolesti kao i jedan od pionira suvremene ortopedske kirurgije i koštano-zglobne traumatologije. Uz kiruršku, zalagao se za radnu terapiju, higijensko-dijetetske mjere i klimatoterapiju kod osteo-artikularne tuberkuloze – OAT. Istraživao je zdravstvenu kulturu Istre u prošlosti, posebice razvoj kirurgije i ortopedije. Bavio se i sportskom medicinom, s naglaskom na utjecaj tjelesnoga gibanja na lokomotorni sustav te predavao na Visokoj školi za fizičku kulturu u Ljubljani. Surađivao je u periodikama *Zdravstveni vestnik*, *Tuberkuloza*, *Narodno zdravlje*, *Športnomedicinske objave*, *Medicinski glasnik*, *Wiener medizinische Wochenschrift*, *Medicinski pregled*, *Medicina*, *Acta chirurgica iugoslavica*, *Acta historica medicinae, pharmaciae, veterinae* i dr. Specijalna bolnica za ortopediju i rehabilitaciju u Rovinju danas nosi njegovo ime.

LIT.: *Prim. dr Martin Horvat (1910.–1972.)*, Rovinj 1976; V. Dugački, Horvat, Martin, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

H RIBERNIK, Engelbert, kemičar (Ljubljana, 3. 9. 1901. – Ljubljana, 5. 10. 1975.). Diplomirao je 1924. na kemijskom odsjeku Tehničkoga fakulteta u Ljubljani, gdje je nakon diplome zaposlen. Od 1926. radio je u tvornici cementa *Dalmacija* u Kaštel Sućurcu, najprije kao voditelj laboratorija, a od 1934. do 1941. kao upravitelj tvornice. Po završetku Drugoga svjetskog rata imenovan je tehničkim direktorom dalmatinskih cementara u Splitu, a 1947. predstavnikom Savezne opće uprave za industriju cementa u Ljubljani. Godine 1952. postao je izvanredni profesor, a 1958. redoviti profesor anorganske kemijske tehnologije na Prirodoslovno-tehničkom fakultetu. Ima dva patenta. Objavio je nekoliko članaka o proizvodnji hidrauličnih veziva i druge članke.

LIT.: https://sl.wikipedia.org/wiki/Rngelbert_Hribernik (pristupljeno 29. 12. 2021).

<https://peoplepill.com/people/engelbert-hribernik> (pristupljeno 24. IV. 2021)

HORVAT, Martin, ortoped in travmatolog (Muretinci pri Ptuju, 21. 10. 1910– Ljubljana, 17. 3. 1972). Po končani gimnaziji v Mariboru se je leta 1931 vpisal na Medicinsko fakulteto Univerze v Ljubljani, kasneje je študij nadaljeval v Zagrebu in tam tudi diplomiral (1936). Po diplomi se je zaposlil na kirurškem oddelku mariborske bolnišnice (1938–1940). V začetku leta 1941 je začel opravljati specializacijo iz ortopedije v Zagrebu, ki jo je 1948 končal v Ljubljani, specializacijo iz travmatologije pa je opravljal na Böhlerjevi kliniki Univerze na Dunaju. Med drugo svetovno vojno je bil leta 1941

<https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/3403/horvat-martin> (24. III. 2021)

deportiran v Vrnjačko Banjo kot zdravnik Rdečega križa in tam organiziral bolniško oskrbo za vojne sirote in begunce ter se priključil partizanskemu gibanju. Po osvoboditvi je nekaj časa delal kot kirurg v vojaški bolnišnici v Mariboru. Med letoma 1946 in 1947 je bil zaposlen kot zdravnik v vojaških zdraviliščih za kostno-sklepno tuberkulozo v Ankaranu in Valdoltri. Potem ko sta obe ustanovi začeli delovati pod okriljem Zveznega inštituta za kostno-sklepno tuberkulozo v Rovinju, je nadaljeval z delom tam. Leta 1949 je postal direktor inštituta, ki ga je vodil do konca življenja. Tam je ustanovil mednarodni center za rehabilitacijo paraplegikov, šolo za medicinske sestre ortopedske smeri ter stalno dvoletno šolo za bolničarje in fizioterapevte. Med letoma 1953 in 1954 se je kot štipendist Svetovne zdravstvene organizacije strokovno izpopolnjeval na več evropskih klinikah. Vodil je tudi strokovni nadzor ohridske bolnišnice za osteo-artikularno tuberkulozo. Organiziral je preventivno-ortopedsko službo

na področju zahodne Istre z namenom zgodnjega odkrivanja bolezni kostno-sklepne sistema. Posvečal se je tudi rehabilitaciji po prometnih in delovnih nesrečah ter delal kot sodni izvedenec z medicinskega področja pri poškodbah lokomotornega sistema. Prvi je začel z aktivno kirurško terapijo osteoartikularne tuberkuloze – OAT, sodi pa tudi med pionirje sodobne ortopedske kirurgije in kostno-sklepne travmatologije. Poleg kirurške obravnave si je pri zdravljenju osteoartikularne tuberkuloze prizadeval tudi za delovno terapijo, higiensko-dietne ukrepe in klimatsko terapijo. Proučeval je zdravstveno kulturo v Istri v preteklosti, še posebej razvoj kirurgije in ortopedije. Ukvarjal se je tudi z medicino športa s poudarkom na vpliv telesnega gibanja na lokomotorni sistem in predaval na Visoki šoli za telesno kulturo v Ljubljani. Sodeloval je v publikacijah *Zdravstveni vestnik*, *Tuberkuloza*, *Narodno zdravlje*, *Športnomedicinske objave*, *Medicinski glasnik*, *Wiener medizinische Wochenschrift*, *Medicinski pregled*, *Medicina*, *Acta chirurgica iugoslavica*, *Acta historica medicinae, pharmaciae, veterinae* idr. Specialna bolnišnica za ortopedijo in rehabilitacijo v Rovinju je poimenovana po njem.

LIT.: *Prim. dr Martin Horvat (1910.–1972.)*, Rovinj 1976; V. Dugački, Horvat, Martin, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

H RIBERNIK, Engelbert, kemik (Ljubljana, 3. 9. 1901–Ljubljana, 5. 10. 1975). Diplomiral je leta 1924 na Oddelku za kemijo Tehniške fakultete Univerze v Ljubljani, kjer se je po diplomi tudi zaposlil. Od leta 1926 je delal v tovarni cementa *Dalmacija* v Kaštel Sućuracu, najprej kot vodja laboratorija, od 1934 do 1941 pa kot upravitelj tovarne. Po koncu vojne je bil imenovan za tehničnega direktorja dalmatinskih cementarn v Splitu, 1947 pa za predstavnika zvezne generalne direkcije za industrijo cementa v Ljubljani; nato je tu 1952 postal izredni, 1958 pa redni profesor za anorgansko kemijsko tehnologijo na Fakulteti

HRŽENJAK, Terezija Mihaela (rođ. **Bajželj**), biologinja (Ljubljana, 8. 8. 1933. – Zagreb, 24. 8. 2014.). Nakon završene gimnazije u Ljubljani (1951.), diplomirala je biologiju na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu (1957.). Doktorirala je na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu (1975.) tezom *Komparativno-biokemijska studija o lipidima nekih parazitskih helminata*. Radila je kao asistentica u Zavodu za histologiju Veterinarskog fakulteta (do 1960.) i u Zavodu za biologiju istoga fakulteta (od 1969.). Habilitirala se 1976, u zvanje izvanrednog profesora izabrana je 1981, a redovitoga 1987. Od 1986. znanstvena je savjetnica, a umirovljena je 1999. Bavi se fiziologijom i molekularnom medicinom, osobito ugljikohidratnim determinantama u malignim tumorima te imunološki aktivnim glikolipidnim kompleksom citolipina P parazitarog podrijetla. Od 1990. radi na izolatu iz tkiva gujavice, nazvanom G-90, koji specifično reagira u serumu oboljelih od karcinoma, koji je patentiran 1991. Znanstvene i stručne radove objavljuje u časopisima *Biološki glasnik*, *Bulletin scientifique*, *Chemistry and Physics of Lipids*, *Veterinarski arhiv*, *Veterinarski glasnik*, *Veterinar*, *Periodicum biologorum*, *Ekologija*, *Bilten za hematologiju i transfuziju*, *Mornarički glasnik*, *Acta pharmaceutica iugoslavica*, *iugoslavica physiologica et pharmacologica acta*, *Pomorski glasnik*, *Giornale di malattie infettive e parassitarie*, *Libri oncologici*, *Comparative Biochemistry and Physiology*, *Comparative Immunology and Microbiology of Infective Diseases*, *Pathology and Oncology Research*, *General Pharmacology*. Autorica je više skriptata za vježbe iz biologije (Zagreb 1972.–1983.) te udžbenika iz biologije za studente veterine (Zagreb 1984.). Bila je suradnica dopunskoga sveska *Medicinske enciklopedije*. Služila se pseudonimom *Ina*.

LIT.: J. Šikić, Hrženjak, Terezija Mihaela, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

HUDOKLIN, Radoje, kipar i slikarski tehnolog (Šentjernej kraj Novog Mesta, 4. 11. 1896. – Murska Sobota, 12. 7. 1956.). Po završetku Obrtne škole (smjer kiparstvo) u Ljubljani (1914.), bio je naučnik i voditelj u očevoj kiparsko-stolarskoj radionici u Šentjerneju. Studirao je kiparstvo i diplomirao (1928.) u R. Frangeša-Mihanovića na Umjetničkoj akademiji u Zagrebu, gdje je honorarno predavao slikarsku tehnologiju (1928.–1939.). Od 1946. radio je na Akademiji likovnih umjetnosti u Ljubljani. Izrađivao je reljefe i crkvene predmete u drvu i metalu. Za kapelicu Majke Božje Kraljice Hrvata na Sljemenu izradio je reljef *Majka Božja s Djetetom* nad oltarom (1933.) i stropni reljef (1937.), oblikovao kanonske ploče (1934.), posudu za milodare (1934.), zidno zvono od bronce (1937.), stalak za misnu knjigu, svijećnjake na stijenama i oltaru (prema Denzlerovim nacrtima). Restaurirao je kip *Trpećega Isusa* u kapeli Ranjenog Isusa u Zagrebu te izveo *Model grada Zagreba* (Muzej grada Zagreba). Izlagao na skupnim izložbama slovenskih slikara i kipara (Maribor 1938.). Autor je djela *Tehnologija materialov, ki se uporabljajo v slikarstvu* (Ljubljana 1955.).

LIT.: T. Premrl, Kapelica na Sljemenu – cjelovito djelo moderne umjetnosti, *Život umjetnosti*, 1983, 35; I. Reberski, Moderno slikarstvo i kiparstvo u sakralnoj funkciji, u: *Sveti trag. Devetsto godina umjetnosti Zagrebačke nadbiskupije 1094–1994* (katalog izložbe), Zagreb 1994; V. Flego, Hudoklin, Radoje, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

LEŠIČ, Fran (Ilešić), književni i kulturni povjesničar, filolog (Brezje kod Svetog Jurja ob Ščavnici, 30. 7. 1871. – Ljubljana, 1. 7. 1942.). Nakon završene klasične gimnazije u Mariboru (1892.), u Mariboru, diplomirao je slovenski i njemački jezik te klasičnu filologiju u Grazu (1897.) te ondje doktorirao

za naravoslovje in tehnologijo Univeze v Ljubljani. Sodeloval je tudi pri investicijskih načrtih. Priznana ima dva patenta. Objavil je več člankov o proizvodnji hidravličnih veziv in drugih člankov.

LIT.: https://sl.wikipedia.org/wiki/Rngelbert_Hribernik (pridobljeno 29. 12. 2021).

HRŽENJAK, Terezija Mihaela (roj. Bajželj), biologinja (Ljubljana, 8. 8. 1933–Zagreb, 24. 8. 2014). Po končani gimnaziji v Ljubljani (1951) je diplomirala iz biologije na Naravoslovno-matematični fakulteti Univerze v Zagrebu (1957). Doktorirala je na Veterinarski fakulteti Univerze v Zagrebu (1975) z disertacijo *Komparativno-biokemijska studija o lipidima nekih parazitskih helminata*. Delala je kot asistentka v Zavodu za histologijo Fakultete za veterino Univerze v Zagrebu (do 1960) in Zavodu za biologijo pri isti fakulteti (od 1969). Habilitirala se je leta 1976, v naziv izredna profesorica je bila izvoljena 1981, redna profesorica pa je postala 1987. Od 1986 je bila znanstvena svetnica, upokojila se je 1999. Ukvarjala se je s fiziologijo in molekularno medicino, predvsem z ogljikohidratnimi determinantami v malignih tumorjih ter z imunološko aktivnim glikolipidnim kompleksom citolipina P parazitskega izvora. Od leta 1999 se je posvečala izolatu iz tkiva deževnika, poimenovanem G-90, ki značilno reagira v serumu, obolelih za rakom, ki je bil patentiran 1991. Svoja znanstvena in strokovna dela je objavljala v časopisju *Biološki glasnik*, *Bulletin scientifique*, *Chemistry and Physics of Lipids*, *Veterinarski arhiv*, *Veterinarski glasnik*, *Veterinar*, *Periodicum biologorum*, *Ekologija*, *Bilten za hematologiju i transfuziju*, *Mornarički glasnik*, *Acta pharmaceutica iugoslavica*, *iugoslavica physiologica et pharmacologica acta*, *Pomorski glasnik*, *Giornale di malattie infettive e parassitarie*, *Libri oncologici*, *Comparative Biochemistry and Physiology*, *Comparative Immunology and Microbiology of Infective Diseases*, *Pathology and Oncology Research*, *General Pharmacology*. Je avtorica več skript za vaje iz biologije (Zagreb 1972–1983) in učbenika za biologijo za študente veterine (Zagreb 1984). Bila je sodelavka dodatnega dela *Medicinske enciklopedije*. Uporabljala je psevdonim *Ina*.

LIT.: J. Šikić, Hrženjak, Terezija Mihaela, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

HUDOKLIN, Radoje, kipar in slikarski tehnolog (Šentjernej pri Novem mestu, 4. 11. 1896–Murska Sobota, 12. 7. 1956). Po končani Državni obrtni šoli v Ljubljani, smer kiparstvo, se je izpopolnjeval in vodil očetovo kiparsko-mizarsko delavnico v Šentjerneju. Študiral je kiparstvo in diplomiral (1928) pri R. Frangešu-Mihanoviću na Umetniški akademiji v Zagrebu, na kateri je honorarno predaval slikarsko tehnologijo (1928–1939). Od 1946 je bil zaposlen na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Ljubljani. Izdeloval je cerkvene predmete iz lesa in kovne. Za kapelo Matere božje kraljice Hrvatov na Sljemenu je izdelal relief nad oltarjem *Mati božja z detetom* (1933) in stropni relief (1937), oblikoval je kanonske plošče (1934), posodo za pobiranje darov (1934), stenski zvonec iz brona (1937), stojalo za mašno knjigo, stenske svečnike in svečnike na oltarju (po Denzlerjevih načrtih). Restavriral je kip *Trpečega Jezusa* v kapeli Ranjenega Jezusa v Zagrebu ter ustvaril *Model mesta Zagreb* (Mestni muzej Zagreb). Razstavljal je na skupnih razstavah slovenskih slikarjev in kiparjev (Maribor 1938). Je avtor dela *Tehnologija materialov, ki se uporabljajo v slikarstvu* (Ljubljana 1955).

LIT.: T. Premerl, Kapelica na Sljemenu – cjelovito djelo moderne umjetnosti, *Život umjetnosti*, 1983, 35; I. Reberski, Moderno slikarstvo i kiparstvo u sakralnoj funkciji, u: *Sveti trag. Devetsto godina umjetnosti Zagrebačke nadbiskupije 1094–1994* (katalog izložbe), Zagreb 1994; V. Flego, Hudoklin, Radoje, *Hrvatski biografski leksikon*, 5. Zagreb 2002.

(1901.) tezom *Dramatika in slovensko slovstvo* (*Das Drama und die slovenische Literatur (Jahresbericht des K. k. Staats-Obergymnasiums zu Laibach, 1896.–1897, 3–14)*). Između 1896. i 1919. je podučavao slovenski jezik na učiteljskom fakultetu i drugim srednjim školama u Ljubljani. Bio je predsjednik Matice slovenske između 1907. i 1914., a između 1914. i 1917. suspendiran je te konfiniran u Ljubljani i Oberhollabrunnu. Habilitirao se 1914. na Mudroslovnom fakultetu u Zagrebu privatnoga docenta slovenskoga jezika i književnosti. U svibnju 1919. javni je redoviti profesor slovenski jezik i književnost na Sveučilištu u Zagrebu, a od 1930. do umirovljenja 1941. redoviti profesor. Predavao je i na Višoj pedagoškoj školi. Bavio se pedagoškim, jezikoslovnim i folklorističkim temama, o aspektima istočnoštajerske povijesti 18. i 19. st. hrvatskim i slovenskim preporoditeljima (S. Vraz, Lj. Gaj, J. Drobnič, Đ. M. Šporer) i revolucijom 1848.–1849. Posebice se bavio jezičnim, književnim, kulturnim i političkim dodirima Slovenaca i Hrvata, poslije i drugih južnih Slavena njihovo zbližavanje (*Veda, Gorica* 1912.–1913.). Bliskost Vrazovim idejama izložio je u knjižici *Prešeren in slovanstvo* (1900.), za povećanje satnice hrvatskoga jezika u slovenskim školama zauzimao se u knjizi *O pouku slovenskega jezika* (1902.), polemičnom pregledu povijesti nastave jezika i književnosti, a zbližavanje Hrvata i Slovenaca obrazložio je u brošuri *Kultura i politika* (Zagreb 1908.). Na poziv Matice hrvatske sastavio je *Ocrta najnovije slovenske književnosti* (*Hrvatsko kolo*, 1905, 1) i priredio antologije *Cviete slovenskoga pjesništva* (Zagreb 1906.), *Slovenske novele i povesti* (1. Zagreb 1907.) te *Noviji slovenski pisci* (Zagreb 1919.). Kao predsjednik Matice slovenske jačao je veze s Maticom hrvatskom uređujući *Hrvatsku knjižnicu* (1–6. Ljubljana 1906.–1913.) s djelima na izvorniku, a poticao je i suradnju s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti na projektu južnoslavenskoga enciklopedijskoga rječnika. Potpisnik je *Izjave duševnih delavcev u Slovenskom narodu* u Ljubljani 23. XI. 1918. kojom se željelo bezuvjetno ujedinjenje sa Srbijom te se zalagao za zajedničku jugoslavensku državu i integralno jugoslavenstvo. Surađivao je u zbornicima, časopisima i novinama *Ljubljanski zvon*, *Archiv für slavische Philologie*, *Popotnik*, *Slovanský přehled*, *Slovan*, *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena*, *Časopis za zgodovino in narodopisje*, *Građa za povjest književnosti hrvatske*, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*, *Zbornik Matice slovenske*, *Hrvatsko kolo*, *Rad JAZU*, *Savremenik*, *Nastavni vjesnik*, *Jagićev zbornik*, *Koledar Družbe sv. Mohorja*, *Slovenski narod*, *Letopis Matice slovenske*, *Obzor*, *Veda*, *Demokratija*, *Književni jug*, *Riječ*, *Njiva*, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, *Jugoslavenska njiva*, *Južnoslovenski filolog*, *Pamiętnik literacki*, *Srpski dialektološki zbornik*, *Novosti*, *Sprawozdania z Posiedzeń Towarzystwa naukowego warszawskiego*, *Księga referatów*, *Nauka polska*. Za slovenske je srednje škole sastavio *Vežbenicu hrvatskosrpskega jezika* (Ljubljana 1921.). Među ostalim autor je djela *Prešeren in slovanstvo* (Ljubljana 1900.), *O pouku slovenskega jezika* (Ljubljana 1902.), *Maršal Józef Piłsudski* (Zagreb 1936.), *Hrvatska dobrovolja i popevka Od kmetskoga stališa preštimanja* (Zagreb 1938.). Uvršten je u *Antologiju jugoslovenske misli i narodnog jedinstva* V. Novaka (Beograd 1930.) te u zbirku I. Cesarca *Gradić u dolini* (Krapina 1998.). Bio je suradnik *Leksikona Minerva* (Zagreb 1936.). Izabran je 1911. za dopisnoga

https://sl.wikipedia.org/wiki/Fran_Ivekovi%C5%A1i%C4%8D#/media/Slika:Fran_Ivekovi%C5%A1i%C4%8D.jpg (14. III. 2021)

LEŠIČ, Fran (Ilešić), literarni zgodovinar, publicist, filolog (Brezje pri Svetem Juriju ob Ščavnici, 30. 7. 1871–Ljubljana, 1. 7. 1942). Po končani klasični gimnaziji v Mariboru (1892) je diplomiral iz slovenščine, nemščine in klasičnega jezikoslovaja v Gradcu (1897), kjer je tudi doktoriral (1901) z disertacijo *Dramatika in slovensko slovstvo* (*Das Drama und die slovenische Literatur (Jahresbericht des K. k. Staats-Obergymnasiums zu Laibach, 1896–1897, 3–14)*). Od 1896 do 1919 je poučeval slovenščino na učiteljsku in drugih srednjih šolah v Ljubljani. Bil tudi predsednik Slovenske matice (1907 do 1914). Med letoma 1914 in 1917 je suspendiran in konfiniran v Ljubljani ter Oberhollabrunnu. Habilitiral se je leta 1914 na Modroslovni fakulteti v Zagrebu za zasebnega docenta slovenskega jezika in književnosti. Maja leta 1919 je postal javni redni profesor za slovenski jezik in književnost na Univerzi v Zagrebu, od 1930 in vse do upokojitve leta 1941 pa redni profesor. Predaval je tudi na Višji pedagoški šoli v Zagrebu. Posvečal se je pedagoškim, jezikoslovnim in folklorističnim temam, vidikom vzhodnoštajerske zgodovine 18. in 19. stoletja, hrvaškim in slovenskim preporoditeljem (S. Vraz, Lj. Gaj, J. Drobnič, Đ. M. Šporer) in revoluciji 1848/1849. Posebej so ga zanimali jezikovne, literarne, kulturne in politične vezi med Slovenci in Hrvati, potem tudi stiki med drugimi južnimi Slovani in njihovo približevanje (*Veda*, Gorica 1912–1913). Svojo privrženost Vrazovim idejam je predstavil v knjižici *Prešeren in slovanstvo* (1900), s polemичnim pregledom zgodovine poučevanja jezika in književnosti se je zavzemal za povečanje števila ur hrvaškega jezika v slovenskih šolah v knjigi *O pouku slovenskega jezika* (1902), zbliževanje Hrvatov in Slovencev je pojasnil v brošuri *Kultura i politika* (Zagreb 1908). Na povabilo Hrvaške matice je sestavil *Ocrta najnovije slovenske književnosti* (*Hrvatsko kolo*, 1905, 1) in priredil antologijo *Cviece slovenskoga pjesništva* (Zagreb 1906), *Slovenske novele i povesti* (1. Zagreb 1907) ter *Noviji slovenski pisci* (Zagreb 1919). Kot predsednik Slovenske matice je krepil vezi s Hrvaško matico z urejanjem *Hrvatske knjižnice* (1–6, Ljubljana 1906–1913) z deli v izvirniku, spodbujal pa je tudi sodelovanje z Jugoslovansko akademijo znanosti in umetnosti s projektom južnoslovenskega enciklopedijskega slovarja. Bil je med podpisniki *Izjave duševnih delavcev v Slovenskem narodu* v Ljubljani 23. 11. 1918, ki je zagovarjala brezpogojno združitev s Srbijo, ter si prizadeval za skupno jugoslovansko državo in enotno jugoslovanstvo. Sodeloval je v zbornikih, revijah in časopisih *Ljubljanski zvon*, *Archiv für slavische Philologie*, *Popotnik*, *Slovanský přehled*, *Slovan*, *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena*, *Časopis za zgodovino in narodopisje*, *Grada za povjest književnosti hrvatske*, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*, *Zbornik Matice slovenske*, *Hrvatsko kolo*, *Rad JAZU*, *Savremenik*, *Nastavni vjesnik*, *Jagičev zbornik*, *Koledar Družbe sv. Mohorja*, *Slovenski narod*, *Letopis Matice slovenske*, *Obzor*, *Veda*, *Demokratija*, *Književni jug*, *Riječ*, *Njiva*, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, *Jugoslavenska njiva*, *Južnoslovenski filolog*, *Pamiętnik literacki*, *Srpski dialektološki zbornik*, *Novosti*, *Sprawozdania z Posiedzeń Towarzystwa naukowego warszawskiego*, *Księga referatów*, *Nauka polska*. Za slovenske srednje šole je sestavil *Vežbenicu hrvatskosrpskega jezika* (Ljubljana 1921). Med drugim je avtor del *Prešeren in slovanstvo* (Ljubljana 1900), *O pouku slovenskega jezika* (Ljubljana 1902), *Maršal Józef Pilsudski* (Zagreb 1936), *Hrvatska dobrovolja i popevka Od kmetskoga stališa preštimanja* (Zagreb 1938). Uvrščen je v *Antologijo jugoslovenske misli i narodnog jedinstva* V. Novaka (Beograd 1930) ter v zbirko I. Cesarca *Gradić u dolini* (Krapina 1998). Sodeloval je pri nastanku *Leksikona Minerva* (Zagreb 1936). Leta 1911 je bil izbran za dopisnega člana Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti,

člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, bio je suutemeljitelj i prvi tajnik Društva slovenskih profesora (1906.–1913.), član družbe Braća hrvatskoga zmaja (1910.–1921.) te predsjednik Jugoslavensko-poljskoga društva. Dijelovi njegove rukopisne ostavštine čuvaju se u arhivu Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Služio se pseudonimima *Ivan Vezelj*, *Jurjevski*, *Kajetan Ogrizek* te *Niko Voznik* i šiframa -ades, Č., -ć, Dr. -ć, Dr. -ić, -e, F. I., Fr. I., -ić, J. F., -I-.

LIT.: Profesor dr Fran Ilešič, *Slovenski ilustrovani tednik*, 4(1914) 17; A. Jembrih, *Hrvatsko-slovenske književno-jezične veze*, Čakovec 1991; Isti, Prilog proučavanju doprinosa deseterice Slovenaca hrvatskom jezikoslovlju, književnosti i kulturi od 16. do 19. stoljeća, u: *Slovenci v Hrvatski*, 1. Ljubljana 1995; F. Hameršak, Ilešič, Fran, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

RGOLIČ, Anton (Irgolič; Antun, Tonček), učitelj i organizator (Velika Nedelja kraj Ormoža, 9. 6. 1830. – Zagreb, 27. 9. 1888.). Nakon završetka učiteljske škole u Grazu (1855.), radio je kao pomoćni učitelj u pučkoj školi u Velikoj Nedelji (do 1857.). Od 1859. predaje u učiteljskoj školi Sestara milosrdnica u Zagrebu te iste godine prelazi kao privremeni učitelj u Državnu kaptolsku pučku školu, u kojoj je pravi učitelj (1861.–1875.) i ravnatelj (1875.–1888.). Suutemeljitelj je Učiteljske zadruga (1865.), Učiteljske zajednice (1869.) te predsjednik Učiteljskoga društva za Zagreb i okolicu (1886.–1888.). Sudjelovao je u sastavljanju nacrtu Ustava pučke škole u trojednoj kraljevini (1865.) i Statuta za šegrtske škole (1884.). Pisao je o graditeljsko-higijenskim normativima školskih objekata i promicao prirodoslovlje, a nakon sjedinjenja Vojne krajine s Hrvatskom 1881, zauzimao se za uklapanje krajiškoga školskoga sustava u jedinstveni sustav Trojedne Kraljevine.

<https://m.facebook.com/1733166183624872/photos/a.1733205460287611/2124071244534362/?type=3> (21. V. 2021)

LIT.: A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 4–7. Zagreb 1910–1911; 11. 1913; *Sto godina rada Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora i učiteljstva u Hrvatskoj 1871.–1971*, Zagreb 1971; B. Pleše, Irgolič, Anton, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

VANEK, Ferdo, elektrotehnički inženjer (Ljubljana, 1. 6. 1923. – ?, SAD, 2. 10. 2021.). Nakon završene gimnazije u Varaždinu (1941.), diplomirao je (1948.) i doktorirao (1965.) na Tehničkoj visokoj školi u Beču. Radio u zagrebačkom poduzeću PTT (1945.–1946.), beogradskom Centralnom radioinstitutu (1949.–1952.) i PTT (1953.–1954.), ljubljanskom Institutu za elektrovezu (1955.–1959.), fizikalnom laboratoriju na Stanford University (1959.–1962.), ljubljanskom Zavodu za automatizaciju (1963.–1967.), na Elektrotehničkom fakultetu u Splitu kao izvanredni profesor (1965.–1967.), u Fairchild Research and Development Laboratory u Palu Altu (1967.–1971.) i kao ravnatelj razvojnoga odjela u Harris Corporation u San Carlosu (1971.–1986.). Potom je osnovao vlastitu savjetodavnu tvrtku Communications Research u Palu Altu. Od 1996. predavač je na Stanford University. Izradio je niz projekata iz područja telekomunikacija i objavio brojne članke na tu temu. Autor je poglavlja u *Methods of Experimental Physics* (1975.), urednik i suautor *Terrestrial Digital Microwave Communications* (Norwood, Massachusetts 1991.) te vlasnik patenta u SAD. Član je Institute of Electrical and Electronics Engineers u New Yorku.

LIT.: V. Muljević, Ivanek, Ferdo, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

bil je soustanovitelj in prvi tajnik Društva slovenskih profesorjev (1906–1913), član društva Braća hrvatskega zmaja (1910–1921) ter predsednik Jugoslovansko-poljskega društva. Deli njegove rokopisne zapuščine se hranijo v arhivu Zavoda za zgodovino hrvaške književnosti, gledališča in glasbe Hrvaške akademije znanosti in umetnosti ter v Narodni in univerzitetni knjižnici Zagreb. Uporabljal je psevdonime *Ivan Vezelj*, *Jurjevški*, *Kajetan Ogrizek* ter *Niko Voznik* in šifre *-ades*, *Č.*, *-ć*, *Dr. -ć*, *Dr. -ić*, *-e*, *F. I.*, *Fr. I.*, *-ić*, *J. F.*, *-I*.

LIT.: Profesor dr. Fran Ilešič, *Slovenski ilustrovani tednik*, 4(1914) 17; A. Jembrih, *Hrvatsko-slovenske književno-jezične veze*, Čakovec 1991; Isti, Prilog proučavanju doprinosa desetorice Slovenaca hrvatskom jezikoslovlju, književnosti i kulturi od 16. do 19. stoljeća, v: *Slovenci v Hrvaški*, 1. Ljubljana 1995; F. Hameršak, Ilešič, Fran, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

RGOLIČ, Anton (Irgolić; Antun, Tonček), šolnik in organizator (Velika Nedelja pri Ormožu, 9. 6. 1830–Zagreb, 27. 9. 1888). Po končanem učiteljsku v Gradcu (1855) je delal kot pomožni učitelj v ljudski šoli v Veliki Nedelji (do 1857). Leta 1859 je začel poučevati na učiteljsku sester usmiljenk v Zagrebu, kjer je bil najprej do 1861 začasni učitelj v državni kaptolski in gornjegradski ljudski šoli, potem definitivni učitelj (1861–1875) in ravnatelj (1875–1888). Je soustanovitelj učiteljske zadruga (1865), učiteljske skupnosti (1869) in predsednik Učiteljskega društva za Zagreb in okolico (1886–1888). Sodeloval je pri oblikovanju načrta Ustave za ljudske šole v troedini kraljevini (1865) in Statusa za vajeniške šole (1884). Pisal je o gradbeno-higienskih normativih šolskih objektov in promoviral naravoslovje, po združitvi Vojne krajine s Hrvaško leta 1881 se je zavzemal za vpeljevanje krajinskega šolskega sistema v enoten sistem troedine kraljevine.

LIT.: A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 4–7. Zagreb 1910–1911; 11. 1913; *Sto godina rada Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora i učiteljstva u Hrvatskoj 1871–1971*, Zagreb 1971; B. Pleše, Irgolič, Anton, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

VANEK, Ferdo, inženir elektrotehnike (Ljubljana, 1. 6. 1923–?, ZDA, 2. 10. 2021). Po končani varaždinski gimnaziji (1941) je diplomiral (1948) in doktoriral (1965) na Tehniški visoki šoli na Dunaju. Delal je v zagrebškem podjetju PTT (1945–1946), beograjskem Centralnem radioinštitutu

(1949–1952) in PTT (1953–1954), ljubljanskem Inštitutu za elektrovezve (1955–1959), fizikalnem laboratoriju Univerze Stanford (1959–1962), ljubljanskem Zavodu za avtomatizacijo (1963–1967), na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Splitu kot izredni profesor (1965–1967), v raziskovalno-razvojnem laboratoriju v Palu Altu (1967–1971) in kot direktor razvojnega oddelka v Harris Corporation v San Carlosu (1971–1986.). Potem je ustanovil lastno svetovalno podjetje Communications Research v Palu Altu. Od 1996 je predaval na Univerzi Stanford. Izdelal je vrsto projektov s področja telekomunikacij in objavil številne članek o tej temi. Je avtor poglavja v *Methods of Experimental Physics* (1975), urednik in soavtor *Terrestrial Digital Microwave Communications* (Norwood, Massachusetts 1991) ter lastnik patenta v ZDA. Član Institute of Electrical and Electronics Engineers v New Yorku.

LIT.: V. Muljević, Ivanek, Ferdo, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

https://issuu.com/regionalnitjednik/docs/rt_381/20 (19. IV. 2021)

JAKIL, Andrej (Andrija), tvorničar i veleposjednik (Rupa kraj Gorice, 18. 12. 1858. – Trst, 11. 10. 1926.). Nakon završene pučke škole, radio je kao naučnik i strojarski pomoćnik. U Rupi je otvorio radionicu za preradbu kože, koju je 1883. proširio i utemeljio industrijsko poduzeće. Godine 1912. kupio je Hrvatsku dioničku tvornicu koža u Karlovcu, koju je razvio u elektrificirani industrijski pogon, koji je poslovaao kao podružnica. Za Prvoga svjetskoga rata bio je interniran u Ljubljani 1914. i razaranja pogona u Rupi 1915. (obnovio ga je 1923.), preselio se s obitelji u Karlovac. Ondje je dogradio karlovački pogon te 1917. kupio je važne nekretnine u Ljubljani i u Zagrebu te ugljenokop Krmelj u Šentjanžu na Dolenjskem kojega je proširio i iz kojega je ugljen prodavao po širem karlovačkom području. Godine 1920.–1921. kupio je vlastelinstva Boštanj i Radeče. Uz tvornicu koža 1919.–1920. izgradio je pogon za proizvodnju obuće dnevnoga kapaciteta više od 500 pari. Tvornice su od 1921. poslovale združeno pod nazivom *Andrija Jakil tvornica koža i cipela d. d.*

<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi246119/> (7. VI. 2021)

LIT.: J. Lakatoš, *Industrija Slovenije*, Zagreb 1922; Isti, *Industrija Hrvatske i Slavonije*, Zagreb 1924; M. Kolar-Dimitrijević, *Privredni razvoj Karlovca između dva rata*, u: *Karlovac 1579.–1979.* (zbornik), Karlovac 1979; M. Jevnikar (Jem), Jakil Andrej, *Primorski slovenski biografski leksikon*, 7. Gorica 1981; R. Horvat, *Povijest trgovine, obrta i industrije u Hrvatskoj*, Zagreb 1994; G. Arčabić, Jakil, Andrej, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JAKLIN, Josip (Jackl), političar (Slovenska Bistrica, 22. 2. 1860. – Zagreb, 6. 9. 1933.). Nakon što je izučio stolarski zanat u Grazu, zbog djelatnosti u socijalističkom pokretu prognan je 1880. iz austrijskih zemalja. Iako se nastanio u Budimpešti, 1883. bio je prognan iz Ugarske te se doselio u Hrvatsku. Godine 1884.–1892. služio je u 53. pješačkoj pukovniji u Petrinji i Zagrebu kao »računarski narednik«. Od 1885. u Zagrebu je organizirao tajne socijalističke klubove te bio jedan od pokretača lista *Radnički glasnik* (1887.) i prvoga hrvatskoga socijaldemokratskoga glasila *Sloboda* (1892.). Godine 1891. uhićen je pod optužbom za nezakonitu političku promidžbu, no vojni sud ga je oslobodio i otpustio iz vojske. Sudilo mu se 1892.–1893. pred Kotarskim sudom u Zagrebu zbog nezakonite socijalističke agitacije. Odvjetnik Josip Frank ga je obranio, nakon čega je u Hrvatskoj dopuštena socijalistička promidžba. Potom je djelovao u Socijaldemokratskoj stranci Hrvatske i Slavonije. Priloge o radničkom pokretu i socijaldemokraciji objavljivao je u *1. svibnja* i *Slobodna riječ*. Služio se pseudonimom *Stradela*.

LIT.: V. Korać, *Povjest radničkog pokreta u Hrvatskoj i Slavoniji*, 1. Zagreb 1929; J. Cazi, *Počeci modernog radničkog pokreta u Hrvatskoj*, 1–2. Zagreb 1958; S. Matković, Jaklin, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JANČIĆ, Stanko, hrvatski akademski kipar slovenskoga podrijetla (Zagreb, 2. 5. 1932. – Zagreb, 23. 10. 2018.). Mati Marija Riegler iz Velikih Lašč. Diplomirao 1956. na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu te do 1970. bio suradnik Majstorske radionice Antuna Augustinčića. Član likovne skupine *Biafre* 1970.–1975. Od 1980. bio je docent, 1986.–2002. redoviti je profesor na zagrebačkoj Akademiji. Nakon prvih ekspresionističkih djela, dramatično pokrenute površine (*Torzo* i *Krist*, 1962.–1963; *Nesreća*, 1967, postavljena kao *Mrtvi logoraš* ispred muzeja Spomen-područja Jasenovac), počinje

JAKIL, Andrej (Andrija), industrialec in veleposestnik (Rupa pri Gorici, 18. 12. 1858–Trst, 11. 10. 1926). Po končani ljudski šoli je delal kot vajenec in strojarski pomočnik. V Rupi je odprl usnjarsko delavnico, ki jo je 1883 prvič razširil v strojni obrat, ki je pozneje postal velika tovarna za strojenje kože. 1912 je v Karlovcu kupil Hrvaško delniško tovarno kožo, ki jo je z uvedbo elektrike v industrijski proces reorganiziral ter povečal. Poslovala je kot podružnica. Med prvo svetovno vojno je bil interniran v Ljubljani. 1915 je bila tovarna v Rupi porušena (obnovil jo je 1923), zato se je z družino preselil v Karlovec. V Karlovcu je razširil obstoječo tovarno, nakupil pomembne nepremičnine v Ljubljani in Zagrebu ter premogovnik Krmelj v Šentjanžu na Dolenjskem, ki ga je razširil in izkopani premog prodajal na širšem karlovškem območju. 1920 je kupil veleposestvo Boštanj na Savi, 1921 veleposestvo Radeče. Ob tovarni za predelavo usnja je 1919–1920 zgradil tovarno za čevlje, ki je imela dnevno kapaciteto več kot 500 parov čevljev. Vsa podjetja so od 1921 poslovala združeno pod imenom *Andrija Jakil tvornica kože i cipela d. d.*

LIT.: J. Lakatoš, *Industrija Slovenije*, Zagreb 1922, Isti, *Industrija Hrvatske i Slavonije*, Zagreb 1924; M. Kolar-Dimitrijević, Privredni razvoj Karlovca između dva rata, v: *Karlovac 1579.–1979.* (zbornik), Karlovec 1979; M. Jevnikar (Jem), Jakil Andrej, *Primorski slovenski biografski leksikon*, 7. Gorica 1981; R. Horvat, *Povijest trgovine, obrta i industrije u Hrvatskoj*, Zagreb 1994; G. Arčabić, Jakil, Andrej, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JAKLIN, Josip (Jackl), politik (Slovenska Bistrica, 22. 2. 1860–Zagreb, 6. 9. 1933). Potem ko se je v Gradcu izučil za mizarja, je bil 1880 zaradi sodelovanja v socialističnem gibanju pregnan iz avstrijskih dežel. Potem ko se je preselil v Budimpešto, je bil 1883 pregnan tudi iz Ogrske, tako da se je preselil na Hrvaško. Med letoma 1884 in 1882 je služil v 53. pehotnem polku v Petrinji in Zagrebu kot »računarski narednik«. Od 1885 je v Zagrebu organiziral tajne socialistične krožke in bil eden od ustanoviteljev časopisa *Radnički glasnik* (1887) in prvega hrvaškega socialdemokratskega glasila *Sloboda* (1892). Leta 1891 so ga zaprli z obtožbo za nezakonito politično propagando, toda vojaško sodišče ga je oprostilo in odpustilo iz vojske. Sodili so mu 1892–1893 pred okrajnim sodiščem v Zagrebu zaradi nezakonite socialistične agitacije. Potem ko ga je odvetnik Josip Frank obranil, je bila na Hrvaškem dovoljena socialistična propaganda. Nato je deloval v socialnodemokratski stranki Hrvaške in Slavonije. Svoje prispevke o delavskem gibanju in socialni demokraciji je objavljajl v *1. svibnja* in *Slobodna riječ*. Uporabljal je psevdonimom *Stradela*.

LIT.: V. Korać, *Povjest radničkog pokreta u Hrvatskoj i Slavoniji*, 1. Zagreb 1929; J. Cazi, *Počeci modernog radničkog pokreta u Hrvatskoj*, 1–2. Zagreb 1958; S. Matković, Jaklin, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JANČIĆ, Stanko, hrvaški akademski kiparslovenskegarodu (Zagreb, 2. 5. 1932–Zagreb, 23. 10. 2018). Mati Marija Riegler iz Velikih Lašč. Diplomiral je 1955 na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Zagrebu ter bil do 1970 sodelavec mojstrske delavnice Antuna Augustinčića. Član likovne skupine *Biafre* 1970–1975. Od 1980 je bil docent, med letoma 1986–2002 pa redni profesor na zagrebškem ALU. Po prvih ekspresionističnih delih z dramatično obravnavano površino (*Torzo* in *Kristus*, 1962–1963; *Nesreča*, 1967, postavljena kot *Mrtvi taboriščnik* pred muzejem spominskega območja Jasenovac) je začel oblikovati hiperrealistične podobe v obarvanem poliestru, blizu pop-artu in novi figuraciji. V hrvaško kiparstvo je vpeljal vsakodnevne, trivialne teme, k ženskemu liku, ki ga je prikazoval kot predmet potrošništva, lutko s poudarjenimi erotičnimi atributi, je pristopal s kritiko sodobnega trenutka (*Na plaži*, 1968, Moderna galerija Zagreb; *Monokini*, 1969, in *V kadi*, 1972, Muzej sodobne umetnosti Zagreb). Ciklus *Ljudje z ulice*

oblikovati hiperrealističke likove u obojenom poliesteru, bliske pop-artu i novoj figuraciji. U hrvatsko kiparstvo uvodi svakodnevne, trivijalne teme; ženskomu liku pristupa kritizirajući suvremeni trenutak, prikazuje ga kao predmet potrošnje, lutku s naglašenim erotskim atributima (*Na plaži*, 1968, Moderna galerija u Zagrebu; *Monokini*, 1969, i *U kadi*, 1972, Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu), a u ciklusu *Ljudi s ulice* (*Venerica*, 1968; *Striček*, 1973, Gradska galerija u Dubrovniku; *Kolporter*, 1973; *Prolaznik*, 1974, i *Ona i on*, 1974.–1975, Gliptoteka HAZU u Zagrebu donosi prikaze stvarnih ljudi sa zagrebačkih ulica. Potom zaokupljen temeljnim kiparskim problemima, odnosom volumena i prostora te osobito pokretom, radi malu plastiku, multiplicirane, stilizirane figure često bliske futurističkom izrazu (*Padobranac*, *Pad bočno*, *Pobjednik*, sve 1975.). Rastavljanjem cjeline te višestrukim kombiniranjem njezinih dijelova dolazi do novih odnosa i značenja (*Suita za olovnog vojnika*, 1976; *Pokretne stube / Eskalator*, 1979.–1980.). U čestoj temi ženskog akta (*Predah*, 1977; *Jutro I*, 1988; *Odmor II*, 1992; ciklus *Čaj u pet*, 2000.) tijelo postaje strukturom, volumen i prostor osnovnim sadržajem. Oblikovao je portrete javnih osoba, poput Ahmeda Sékoua Touréa (1962.), prvoga predsjednika Gvineje, gdje je 1960-ih boravio više puta, i Gustava Krkleca (1981, Osnovna škola Gustava Krkleca, Zagreb), sakralnu (postaje križnog puta, 1977.–1999, Marija Bistrica; reljef *Majka Božja Kraljica Hrvata*, 1983, zagrebačka katedrala) i drugu javnu skulpturu (*Majka i dijete*, 1968.–1969, Jasenovac; *Majka i dijete*, 1985, dječji vrtić u Voltinom naselju, *Košarkaši*, 1989, Trg sportova, *Odmor*, 1990, park skulptura Gliptoteke HAZU, *Čaj u pet*, 2000, park Akademije likovnih umjetnosti, sve u Zagrebu). Izlagao u Zagrebu (1977. Nagrada *Vladimir Nazor*, 2003. retrospektiva), Skoplju, Sisku, Klanjcu i Rijeci, te na skupnim izložbama: Zagrebački salon (1973.–1975, 1978, 1984.), Bijenale male plastike (Murska Sobota, 1975.–1981.), Beogradski trijenale (1977.), Hrvatsko kiparstvo 1955.–1975. (Zagreb, 1977.), Moderna umjetnost u Hrvatskoj (Mainz, 1977), Mala plastika (Zagreb, 1978.), Lijevana skulptura u bronci (Zagreb, 1981.), Mediteranski bijenale (Aleksandrija, 1982.), Trijenale hrvatskog kiparstva (Zagreb, 1982.–1985, 1991, 2003.). Istaknuvši se svojim analitičkim, metafizičkim, ali i intimističkim pristupima skulpturi, proširio je shvaćanje kiparstva i zauzeo posebno mjesto u hrvatskoj modernoj umjetnosti.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=28670> (pristupljeno 26. 3. 2021).

JARC, Anton, svećenik (Ajdovec na Dolenjskem, 15. 8. 1813. – Ljubljana, 13. 2. 1900.). Osnovnu školu i gimnaziju pohađao je u Novom Mestu te studirao teologiju u Ljubljani. Nakon što je 1838. zaređen za svećenika, šest mjeseci je službovao u Ježici, a zatim je 1839.–1842. nastavio studij teologije u Beču, gdje je doktorirao. Vrativši se u domovinu, bio je kapelan na Vrhniki (1842.–1844.) te predavao vjeronauk i odgoj u ljubljanskom liceju (1844.–1849.). Od 1849. bio je vjeroučitelj u ljubljanskoj gimnaziji, 1851. postao je privremeni, a 1855. stalni nadzornik srednjih škola u Hrvatskoj i Slavoniji, kojima su bile podređene i srednje škole i pomorske škole. Za to je vrijeme dobio titulu naslovnog opata u Svetom Pavlu u Nyir Palyiju u biskupiji Veliki Varadin s pravom nošenja biskupskih obilježja. Godine 1861. imenovan je nadzornikom srednjih škola u Kranjskoj, a 1869. preuzeo je nadzor javnoga obrazovanja. Umirovljen je 1873. Osnovao je Udruženje udovica učitelja za učiteljske udovice i njihovu siročad. Napisao je knjižicu *Sveto leto s kratkim podukom* (Ljubljana 1881.).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 3. Ljubljana 1928; J. Lesar, Jarc, Anton (1813.–1900.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

(*Venerica*, 1968, *Striček*, 1973, *Mestna galerija Dubrovnik*; *Kolporter*, 1973, *Mimoidoči*, 1974, ter *Ona in on*, 1974–1975, Gliptoteka HAZU Zagreb) prinaša podobe resničnih ljudi z zagrebških ulic. Posvečen osnovnim kiparskim problemom, odnosom med volumnom in prostorom ter posebej gibom, izdeluje male plastike, multiplicirane, stilizirane figure, pogosto blizu futurističnemu izrazu (*Padalec*, *Bočni pad*, *Zmagovalec*, vse 1975). Z razstavljanjem celote in večkratnim kombiniranjem njenih delov prihaja do novih odnosov in pomenov (*Suita za svinčenega vojaka*, 1976; *Tekoče stopnice/ Eskalator*, 1979–1980). V pogosti temi ženskega akta (*Odmor*, 1977; *Jutro I*, 1988; *Odmor II*, 1992; ciklus *Čaj ob petih*, 2000) postane telo struktura, volumen in prostor z osnovno vsebino. Oblikoval je ne le portrete javnih oseb, kot sta Ahmed Sékou Touré (1962), prvi predsednik Gvineje, kjer je v šestdesetih letih prejšnjega stoletja večkrat bival, in Gustav Krklec (1981, Osnovna šola Gustava Krkleca, Zagreb), ampak tudi sakralne (postaje križevega pota, 1977–1999, Marija Bistrica; relief *Mati božja kraljica Hrvatov*, 1983, zagrebška katedrala) in druge javne skulpture (*Mati in otrok*, 1968–1969, Jasenovac; *Mati in otrok*, 1985, otroški vrtec v Voltinem naselju, *Košarkarji*, 1989, Trg športov, *Odmor*, 1990, park skulptur Gliptoteke HAZU, *Čaj ob petih*, 2000, park akademije za likovno umetnost, vse v Zagrebu). Razstavljal je na samostojnih razstavah v Zagrebu (1977 nagrada *Vladimirja Nazorja*; 2003 retrospektiva), Skopju, Sisku, Klanjcu in na Reki ter na skupinskih razstavah: Zagrebški salon (1973–1975, 1978, 1984), Bienale male plastike (Murska Sobota, 1975–1981), Beograjski trienale (1977), Hrvaško kiparstvo 1955–1975 (Zagreb, 1977), Moderna umetnost na Hrvaškem (Mainz, 1977), Mala plastika (Zagreb, 1978), Urita skulptura v bronu (Zagreb, 1981), Mediteranski bienale (Aleksandrija, 1982), Trienale hrvaškega kiparstva (Zagreb, 1982–1985, 1991, 2003). Z izjemnim analitičnim, metafizičnim, a tudi intimističnim pristopom k skulpturi je razširil pojmovanje kiparstva in zavzel posebno mesto v hrvaški moderni umetnosti.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=2867> (pridobljeno 26. 3. 2021)

JARC, Anton, duhovnik (Ajdovec na Dolenjskem, 15. 8. 1813–Ljubljana, 13. 2. 1900). Ljudsko šolo in gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, teologijo je študiral v Ljubljani. Ko je bil 1838 posvečen za

<https://www.wikidata.org/wiki/Q12784811> (4. IX. 2021)

mašnika, je služboval pol leta na Ježici, nato je 1839–1842 nadaljeval teološke študije na Dunaju in postal doktor teologije. Po vrnitvi v domovino je bil kaplan na Vrhniki (1842–1844) in je poučeval verouk in vzgojeslovje na ljubljanskem liceju (1844–1849). Od 1849 je bil veroučitelj na ljubljanski gimnaziji, leta 1851 je postal začasni, 1855 stalni nadzornik srednjih šol na Hrvaškem in v Slavoniji, ki so mu bile podrejene tudi realke in mornariške šole. V tem času je dobil dostojanstvo naslovnega opata pri sv. Pavlu v Nyir Palyiju v velikovaradinski škofiji s pravico nositi škofovske insignije. Leta 1861 je bil imenovan za nadzornika srednjih šol na Kranjskem, 1869 je prevzel nadzorstvo ljudskega šolstva. Upokojil se je 1873. Za učiteljske vdove in sirote je osnoval Vdovsko učiteljsko društvo. Napisal je knjižico *Sveto leto s kratkim podukom* (Ljubljana 1881).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 3. Ljubljana 1928; J. Lesar, Jarc, Anton (1813–1900), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

JEGLIČ, Ciril, agronom, dendrolog, pejzažni arhitekt (Sveti Križ kraj Litije, 26. 1. 1897. – Radovljica, 12. 8. 1988.). Nakon završene gimnazije u Ljubljani (1916.), upisao je studij na Visokoj poljodjelskoj školi u Beču (1917.), potom studirao na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu (od 1917.), gdje je diplomirao (1922.). Službovao je kao učitelj u Dornavi kraj Ptuja, Mariboru, Grmu kraj Novoga Mesta i u Ljubljani. U Zagrebu je 1926. položio profesorski ispit, a 1929.–1931. usavršivao se iz parkovne dendrologije i pejzažne arhitekture u Berlinu u Lehr- und Forschungsanstalt für Gartenbau i u Technische Hochschule, a praksu vršio u Späthu. Godine 1932. osnovao je i vodio Vrtlarsku školu u Božjakovini, gdje je odgojio prve generacije vrtlarskih tehničara u Hrvatskoj i prve krajobrazne stručnjake u Jugoslaviji. Vrtlarskim referentom imenovan je 1940. pri Banovinskoj upravi u Ljubljani, a 1946. ravnateljem Vrtlarskoga instituta Slovenije. Godine 1950. imenovan je izvanrednim profesorom na Agronomsko-šumarskom fakultetu u Ljubljani, na kojem je utemeljio i do umirovljenja (1957.) vodio katedru za vrtlarstvo i pejzažnu dendrologiju, a do 1961. predavao je parkovnu dendrologiju na arhitektonskom odjelu Tehničkoga fakulteta. Zaslužan je za uređenje alpskoga vrta Juliana u Trenti i arboretuma Volčji potok, koji je vodio do 1957. Projektirao je parkove u Zagrebu (Krešimirov trg, jugozapadni dio Maksimira, sjeverni dio Mirogoja), Varaždinu (park-šuma uz Dravu) i na Brijunima. Radove je objavljivao u periodicima *Kmetovalec*, *Sadjar in vrtnar*, *Uzorni vrtlar*, *Agronomski glasnik*, *Arhitektura*, *Naš vrt*, *Arhitekt*, *Hortikultura*, *Gozdarski vestnik*, *Hortikulturni razgledi*, *Varstvo narave*, *Proteus*. Izdao je zbirke kratkih pripovijetka *Obrazi* (Ljubljana 1924.) i *Iz mladih in poznih let* (Celje 1984.). Autor je djela *Naše prijateljice* (Celje 1928.) *Okrasne popenjavke za vrt in dom* (Celje 1931.), *Pridelujmo več dobre zelenjadi* (Ljubljana 1941.), *O vrtovih in vrtni umetnosti* (Ljubljana 1943.), *Kako prepoznamo golo drevje* (Ljubljana 1948.), *Domači vrt* (Ljubljana 1953.), *Arboretum Volčji potok* (Ljubljana 1956.), *Alpski vrt Juliana v Trenti* (Ljubljana 1963.), *Med ljudmi in rastlinjem* (Ljubljana 1979.). Bio je počasni član Saveza hortikulturnih organizacija Slovenije, Prirodoslovnoga društva Slovenije i Urbanističkoga saveza Jugoslavije.

<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi252151/> (24. V. 2021)

LIT.: I. Miljaković, Jeglič, Ciril, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JELASKA, Sibila, biologinja (Ljubljana, 19. 9. 1938.). Nakon završene gimnazije u Zagrebu (1957.) u Zagrebu, gdje je diplomirala biologiju (1962.) doktorirala je tezom *Morfogeneza eksplantata bundeve uzgajanih in vitro* (1972.) na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu. Od 1963. asistentica, a 1975.–1977. znanstvena suradnica u Institutu za botaniku. Od 1977. znanstvena je suradnica u Botaničkom zavodu Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta, 1980. postaje višom znanstvenom suradnicom, 1985. znanstvenom savjetnicom, a 1987. redovitom profesoricom. Po osnutku Zavoda za molekularnu biologiju (1989.), njegova je prva predstojnica. Organizirala je laboratorij za kulturu biljnih stanica na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu. Usavršavala se u Parizu u Laboratoire de biologie cellulaire (1972.), studijski boravila u SAD, Engleskoj, Njemačkoj, Švedskoj i Francuskoj te je bila gostujuća istraživačica na University of California u Berkeleyu (1990.–1991). Umirovljena

JEGLIČ, Ciril, agronom, dendrolog, krajinski arhitekt (Sveti Križ pri Litiji, 26. 1. 1897 – Radovljica, 12. 8. 1988). Po končani gimnaziji v Ljubljani (1916) je nadaljeval študij na Zemljedelski visoki šoli na Dunaju (1917) in na Kmetijsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu (od 1917), na kateri je diplomiral (1922). Služboval je kot učitelj v Dornavi pri Ptuju, v Mariboru, v Grmu pri Novem mestu in Ljubljani. V Zagrebu je 1926 opravil profesorski izpit in se med letoma 1929 in 1931 izpopolnjeval iz parkovne dendrologije in krajinske arhitekture v Berlinu na Lehr- und Forschungsanstalt für Gartenbau in na Technische Hochschule, prakso pa opravil v Späthu. Leta 1932 je osnoval in vodil vrtnarsko šolo v Božjakovini, na kateri je izobrazil ne le prve generacije vrtnarskih tehnikov na Hrvaškem, ampak tudi prve strokovnjake za krajinsko načrtovanje v Jugoslaviji. Za vrtnarskega referenta je bil imenovan 1940 pri banski upravi v Ljubljani, 1946 je postal direktor Inštituta za vrtnarstvo Slovenije. Leta 1950 je bil imenovan za profesorja na ljubljanski agronomsko-gozdarski fakulteti, na kateri je osnoval in vodil do upokojitve (1957) katedro za vrtnarstvo in krajinsko dendrologijo, do 1961 je predaval parkovno dendrologijo na arhitekturnem oddelku tehniške fakultete. Bil je zaslužen za ureditev alpskega vrta Juliana v Trenti in arboretuma Volčji potok, ki ga je vodil do 1957. Projektiral je parke v Zagrebu (Krešimirjev trg, jugozahodni del Maksimira, severni del Mirogoja), Varaždinu (krajinski park ob Dravi) in na Brionih. Svoja dela je objavljala v časopisju *Kmetovalec*, *Sadjar in vrtnar*, *Uzorni vrtlar*, *Agronomski glasnik*, *Arhitektura*, *Naš vrt*, *Arhitekt*, *Hortikultura*, *Gozdarski vestnik*, *Hortikulturni razgledi*, *Varstvo narave*, *Proteus*. Objavil je zbirko črtic *Obrazi* (Ljubljana 1924) in *Iz mladih in poznih let* (Celje 1984). Je avtor del *Naše prijateljice* (Celje 1928) *Okrasne popenjavke za vrt in dom* (Celje 1931), *Pridelujmo več dobre zelenjadi* (Ljubljana 1941), *O vrtovih in vrtni umetnosti* (Ljubljana 1943), *Kako prepoznamo golo drevje* (Ljubljana 1948), *Domači vrt* (Ljubljana 1953), *Arboretum Volčji potok* (Ljubljana 1956), *Alpski vrt Juliana v Trenti* (Ljubljana 1963), *Med ljudmi in rastlinjem* (Ljubljana 1979). Bil je častni član Zveze hortikulturnih organizacij Slovenije, Prirodoslovnega društva Slovenije in Urbanistične zveze Jugoslavije.

LIT.: I. Miljaković, Jeglič, Ciril, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

<http://mahazu.hazu.hr/~sibila/Sibila.jpg> (12. VII. 2021)

JELASKA, Sibila, biologinja (Ljubljana, 19. 9. 1938). Po končani gimnaziji v Zagrebu (1957) in pridobljeni diplomi iz biologije (1962) je 1972 doktorirala z disertacijo *Morfogeneza eksplantata bundeve uzgajanih in vitro* (*Morfogeneza esplantatov buče, vzgajanih in vitro*) na Naravoslovno-matematični fakulteti Univerze v Zagrebu. Od 1963 je bila asistentka, med 1975 in 1977 znanstvena sodelavka na Inštitutu za botaniko Univerze v Zagrebu. Od 1977 je bila znanstvena sodelavka v Botaničnem zavodu Naravoslovno-matematične fakultete UZ, 1980 postala višja znanstvena sodelavka, 1985 znanstvena svetnica, 1987 redna profesorica. Po ustanovitvi Zavoda za molekularno biologijo (1989) je postala njegova prva predstojnica. Organizirala je laboratorij za kulturo rastlinskih celic pri Naravoslovno-matematični fakulteti UZ. Izpopolnjevala se je v Parizu v Laboratoire de biologie cellulaire (1972), študijsko se je izpopolnjevala v ZDA, Angliji, Nemčiji, Franciji in na Švedskem ter bila gostujoča raziskovalka na

je 1999. godine. Bavi se razvojem biologijom, posebice regeneracijom i morfogeneza u kulturi biljnih stanica i tkiva. Postigla je značajne rezultate u indukciji somatske embriogeneze, regeneraciji zeljastih biljaka te regeneraciji i transformaciji drvenastih vrsta u kulturama in vitro. Začetnica je primjene više tehnika kulture biljnoga tkiva za potrebe klonskoga razmnožavanja vrijednih biljnih vrsta i ozdravljanja sadnica u nekoliko proizvodnih jedinica u Hrvatskoj. Suraduje u periodicima *Acta botanica Croatica*, *Planta*, *Physiologia plantarum*, *Acta horticulturae*, *Biološki vestnik*, *Genetika*, *Experientia*, *Protoplasma*, *Radovi Šumarskog instituta Jastrebarsko*, *Silvae genetica*, *Plant Cell Reports*, *Journal of Plant Physiology*, *Poljoprivredna znanstvena smotra*, *Journal of Sugar Beet Research*, *International Journal of Developmental Biology*, *Plant Cell, Tissue and Organ Culture*, *Periodicum biologorum*, *Prehrambeno-tehnološka i biotehnološka revija* poslije *Food Technology and Biotechnology*, *Vitis*, *Acta biologica*, *Acta pharmaceutica*, *Phyton*, *Plant Science*. Autorica je i suautorica poglavlja u monografijama *Biotechnology in Agriculture and Forestry*, *Tissue Culture in Forestry*, *Genetic Manipulation of Woody Plants*, *Biochemical, Molecular and Physiological Aspects of Plant Peroxidases*. Članica je International Association of Plant Tissue Culture (od 1974.) te nacionalna korespondentica za Jugoslaviju (1976.–1990.), predsjednica Hrvatskoga društva za biljnu fiziologiju (1978.–1982.), Jugoslavenskoga društva za biljnu fiziologiju (1985.–1987.) i Bioetičkoga povjerenstva za praćenje genetski modificiranih organizama pri Vladi Republike Hrvatske (od 1999.). Redovita je članica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (od 1997.) te dobitnica Nagrade grada Zagreba (1984.) i Nagrade za životno djelo (2000.). Autorica je djela *Kultura biljnih stanica i tkiva* (Zagreb 1994.).

LIT.: Sibila Jelaska, *Ljetopis HAZU*, 1998, 101; J. Šikić, Jelaska, Sibila, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JELČIĆ, Barbara, pravnica i ekonomistica (Apače, 17. 4. 1940.). Nakon završene gimnazije u Zagrebu (1958.), ondje je diplomirala na Pravnom fakultetu (1963.). Doktorirala je na Pravnom fakultetu u Ljubljani (1974.) tezom *Teoretski i praktični pristup izučavanju problema oporezivanja porodice s posebnim osvrtom na oporezivanje porodice u Jugoslaviji* i na Ekonomskom fakultetu u Osijeku (1986.) tezom *Nefiskalni efekti oporezivanja*. Službovala je kao referentica u Narodnoga odbora grada Zagreba (od 1963.), predavala u Upravnoj školi (od 1964.) te na Visokoj školi za vanjsku trgovinu (1970.–1980.). Od 1980. redovita je profesorica na Fakultetu za vanjsku trgovinu te od 1982. na Ekonomskom fakultetu za predmete javne financije i komparativni fiskalni sistemi. Sudjelovala je u poslijediplomskoj nastavi na Ekonomskom, Pravnom i Medicinskom fakultetu u Zagrebu, na Pravnom fakultetu u Mariboru i na interuniverzitetskom studiju Pariz II. – Zagreb. Bavila se gospodarskim i pravnim aspektima fiskalne politike, osobito poreznoga i carinskoga sustava. Autorica je udžbenika *Porezni obveznik i porezna politika* (Zagreb 1977.), *Financije u teoriji i praksi* (Zagreb 1979.), *Javne financije* (Zagreb 1997.), *Osnove financija* (suautor B. Jelčić; Zagreb 1980.), *Porezni sustav i porezna politika* (Zagreb 1998.) i *Javne financije* (Zagreb 2000.) te djela *Porez na promet proizvoda u teoriji i praksi* (suautor B. Jelčić; Zagreb 1977.) te poglavlja *The Yugoslav Tax System*, u: *The Annual of the*

<https://informator.hr/strucni-clanci/najavljene-promjene-u-oporezivanju-imovine-u-republici-hrvatskoj> (17. II. 2021)

kalifornijski univerzi v Berkleyju (1990–1991). Upokojila se je leta 1999. Ukvarjala se je z razvojno biologijo, predvsem regeneracijo in morfogenezo v kulturi rastlinskih celic in tkiv. Dosegla je pomembne rezultate v indukciji somatske embriogeneze, regeneraciji zelnatih rastlin ter regeneraciji in transformaciji lesnatih vrst v kulturah in vitro. Je začetnica uporabe več tehnik kulture rastlinskega tkiva za potrebe klonskega razmnoževanja dragocenih rastlinskih vrst in zdravljenja sadik v več proizvodnih enotah po Hrvaškem. Sodeluje v časopisju *Acta botanica Croatica*, *Planta*, *Physiologia plantarum*, *Acta horticulturae*, *Biološki vestnik*, *Genetika*, *Experientia*, *Protoplasma*, *Radovi Šumarskog instituta Jastrebarsko*, *Silvae genetica*, *Plant Cell Reports*, *Journal of Plant Physiology*, *Poljoprivredna znanstvena smotra*, *Journal of Sugar Beet Research*, *International Journal of Developmental Biology*, *Plant Cell, Tissue and Organ Culture*, *Periodicum biologorum*, *Prehrambeno-tehnološka i biotehnološka revija* potem *Food Technology and Biotechnology*, *Vitis*, *Acta biologica*, *Acta pharmaceutica*, *Phyton*, *Plant Science*. Je avtorica in soavtorica poglavij v monografijah *Biotechnology in Agriculture and Forestry*, *Tissue Culture in Forestry*, *Genetic Manipulation of Woody Plants*, *Biochemical, Molecular and Physiological Aspects of Plant Peroxidases*. Je članica International Association of Plant Tissue Culture (od 1974), nacionalna korespondentka za Jugoslavijo (1976–1990), predsednica Hrvaškega društva za rastlinsko fiziologijo (1978–1982), Jugoslovanskega društva za rastlinsko fiziologijo (1985–1987) in Bioetičnega poverjenišтва za spremljanje gensko modificiranih organizmov pri Vladi Republike Hrvaške (od 1999). Je redna članica Hrvaške akademije znanosti in umetnosti (od 1997) ter dobitnica nagrade Mesta Zagreb (1984) in nagrade za življenjsko delo (2000). Napisala je knjigo *Kultura biljnih stanica i tkiva* (Zagreb 1994).

LIT.: Sibila Jelaska, *Ljetopis HAZU*, 1998, 101; J. Šikić, Jelaska, Sibila, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JELČIĆ, Barbara, pravnica in ekonomistka (Apače, 17. 4. 1940). Po končani zagrebški gimnaziji (1958) je diplomirala na Pravni fakulteti Univerze v Zagrebu (1963). Doktorirala je na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani 1974 z disertacijo *Teoretični in praktični pristop k proučevanju problema obdavčevanja družine s posebnim pogledom na obdavčevanje družine v Jugoslaviji* ter na Ekonomski fakulteti Univerze v Osijeku (1986) z disertacijo *Nefiskalni učinki obdavčitve*. Zaposlena je bila kot referentka v Narodnem odboru mesta Zagreb (od 1963), predavala na Upravni šoli Zagreb (od 1964) ter na Visoki šoli za zunanjo trgovino v Zagrebu (1970–1980). Leta 1980 je postala redna profesorica na Fakulteti za zunanjo trgovino v Zagrebu, od leta 1982 pa je na Ekonomski fakulteti Univerze v Zagrebu predavala predmeta javne finance in komparativni fiskalni sistemi. Sodelovala je pri izvajanju podiplomskega študija na zagrebški ekonomski, pravni in medicinski fakulteti, mariborski pravni fakulteti in na meduniverzitetnem študiju Pariz II.–Zagreb. Ukvarjala se je z gospodarskimi in pravnimi vidiki fiskalne politike, predvsem z davčnim in carinskim sistemom. Napisala je učbenike *Porezni obvezniki i porezna politika* (Zagreb 1977), *Financije u teoriji i praksi* (Zagreb 1979), *Javne financije* (Zagreb 1997), *Osnove financija* (soavtor B. Jelčić; Zagreb 1980), *Porezni sustav i porezna politika* (Zagreb 1998) in *Javne financije* (Zagreb 2000) ter dela *Porez na promet proizvoda u teoriji i praksi* (soavtor B. Jelčić; Zagreb 1977) in poglavja *The Yugoslav Tax System v: The Annual of the Institute of Economic Research* (Tokyo 1984), *Taxation in European Socialist Countries, Yugoslavia*, v: *Guide to European*

Institute of Economic Research (Tokyo 1984.), *Taxation in European Socialist Countries, Yugoslavia*, u: *Guide to European Taxation* (Amsterdam 1988, 1990.). Radove je objavljivala u periodicima *Finansije*, *Informator*, *Naše teme*, *Finanse*, *Financijska praksa*, *Südosteuropa Mitteilungen*, *European Taxation*, *Revue des affaires internationales*, *Računovodstvo*, *revizija i financije*, *Denar*, *Bulletin for International Fiscal Documentation*, *Slobodno poduzetništvo*, *Pravo i porezi*, *Ekonomija*, kao i u zbornicima Fakulteta za vanjsku trgovinu, Instituta za javne financije, Pravnoga i Ekonomskoga fakulteta, Univerziteta Ševčenko u Kijevu, Pravnoga fakulteta u Beogradu, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Suradnica je *Financijskoga leksikona* (Zagreb 1967.), *Velikoga finansijskoga priručnika* (2. Beograd 1975.), *Handbuch der Finanzwissenschaft* (Tübingen 1983.), *Pravna enciklopedija* (Beograd 1989.), *Ekonomskoga leksikona* i *Rječnika računovodstva i financija* (Zagreb 1984.).

LIT.: D. Kuliš, Jelčić, Barbara, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JELLENC, Ignac (Jellenc, Jellenz), tvorničar i poduzetnik (Kropa na Gorenjskem, 1833. – Karlovac, 1913.). Po dolasku u Karlovac u drugoj polovici 19. stoljeća bio je voditelj poznate karlovačke trgovine željeznom robom na Zrinskom trgu 13. Godine 1876. osnovao je Tvornicu limenih štednjaka, bravarske i željezne robe u Karlovcu. Tvornica je proizvodila limenu robu, peći, umivaonike, okove za prozore, ključanice, željezne ograde, štednjake, bakrene kotliče i pletenu robu od žice. Zapošljavala je 160 radnika, a za pogon strojeva rabila je elektromotor, u to doba velike snage od 96 KS (71 kW). Od 1903. postupno je kupovao prostrana prazna zemljišta uz željezničku prugu, gdje je potom izgradio proizvodne hale, pomoćne radionice i skladišta. Upravnu zgradu tvornice, kasnije poznatu karlovačku vilu, izgradio je 1910. Tvornicu je naslijedio njegov sin Rudolf, a 1921. postala je dioničko društvo s kapitalom od milijun kruna. Uoči velike svjetske krize 1928. nagomilavao se dug, a otplatu, kao i samu tvornicu 1931. preuzeo je norveški koncern Mustad. Poduzeće je nakon 1945. nacionalizirano i poslovalo pod nazivom ŽE–ČE.

LIT.: *Hrvatska tehnička enciklopedija*, 1. Zagreb 2018.

JELINEK, Slavko, arhitekt (Spodnja Polskava kraj Slovenske Bistrice, 31. 8. 1925. – Zagreb, 27. 2. 2014.). U Zagrebu je završio gimnaziju (1944.) i diplomirao arhitekturu na Tehničkom fakultetu (1951.). Radio je kao projektant i nadzorni inženjer u građevinskom odjelu 5. vojne oblasti (1952.–1956.) i voditelj gradilišta u Industrogradnji (od 1957.). Od 1960. glavni je projektant, od 1965. do umirovljenja 1985. direktor Arhitektonsko-građevinsko-instalaterskoga biroa u Karlovcu, čiju je podružnicu osnovao u Zagrebu. Gradio je većinom stambene i stambeno-poslovne tornjeve, hotele, škole i sportske objekte. Sudjelovao je u izgradnji Novoga Zagreba. Među realiziranim projektima ističu se stambene zgrade u Trpimirovoj ul. u Zagrebu (1953.–1956, s M. Papićem), u Šmartinskoj ul. u Ljubljani (1957.) te u Zagrebu u Zorkovačkoj ul. (glavni projekt 1961, prema idejnom projektu B. Raosa), Tratinskoj ul. kbr. 73 (1964.), šest stambenih tornjeva u naselju Trnsko (1963.–1965.), šest u Ehrlichovoj ul. u Sopotu (1965.), osam u Zapruđu u Lojenovu i Vučetićevo prilazu (1966.–1968. s B. Vinkovićem), stambeno-poslovni toranj *Trešnjevačka ljepotica* u Ozaljskoj ul., kbr. 93 (1967.–1969.), tri stambeno-poslovna tornja u Veslačkoj ul. (1969.–1972, s I. Linardićem,

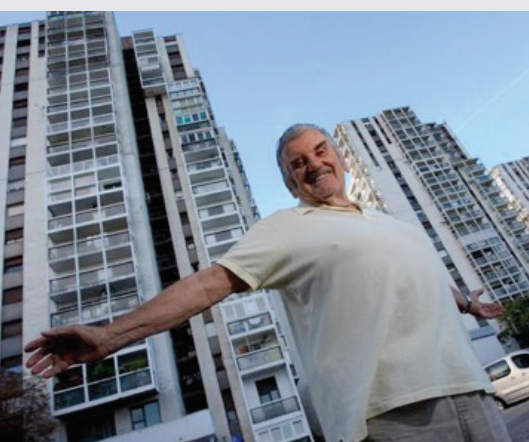
Taxation (Amsterdam 1988, 1990). Njeni prispevki so objavljeni ne le v časopisju *Finansije, Informator, Naše teme, Finanse, Financijska praksa, Südosteuropa Mitteilungen, European Taxation, Revue des affaires internationales, Računovodstvo, revizija i financije, Denar, Bulletin for International Fiscal Documentation, Slobodno podjetništvo, Pravo i porezi, Ekonomija* ampak tudi v zbornikih fakultete za zunanjo trgovino, inštituta za javne finance, pravne in ekonomske fakultete, Univerze Tarasa Ševčenka v Kijevu, beograjske pravne fakultete, Hrvaške akademije znanosti in umetnosti. Je sodelavka *Financijskega leksikona* (Zagreb 1967), *Velikega finansijskega priručnika* (2. Beograd 1975), *Handbuch der Finanzwissenschaft* (Tübingen 1983), *Pravna enciklopedija* (Beograd 1989), *Ekonomskega leksikona* in *Rječnika računovodstva i financija* (Zagreb 1984).

LIT.: D. Kuliš, Jelčić, Barbara, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JELENC, Ignac (Jellenc, Jellenz), tovarnar in podjetnik (Kropa na Gorenjskem, 1833–Karlovec, 1913). Po prihodu v Karlovec v II. polovici 19. stoletja je bil poslovođa znane karlovške železnice na Zrinskem trgu 13. Leta 1876 je v Karlovcu osnoval tovarno štedilnikov iz pločevine, ključavničarskih in kovinskih izdelkov. Tovarna je izdelovala izdelke iz pločevine, peči, umivalnike, okensko okovje, ključavnice, kovinske ograje, štedilnike, bakrene kotličke in pletene izdelke iz žice. Zaposlovala je 160 delavcev, za obratovanje strojev so uporabljali elektromotor, ki je za tiste čase obratoval z veliko močjo 96 KS (71 kW). Od leta 1903 je začel kupovati prostrana prazna zemljišča ob železniški progi, na katerih je zgradil proizvodne hale, pomožne delavnice in skladišča. Upravno stavbo tovarne, pozneje znano karlovško vilo, je zgradil 1910. Tovarno je podedoval njegov sin Rudolf. Leta 1921 je postala delniška družba s kapitalom milijon kron. V času velike svetovne krize 1928 se je tovarna prezadlužila, zato jo je prevzel in odplačeval dolg norveški koncern Mustad. Podjetje, ki je bilo po letu 1945 nacionalizirano, je potem poslovalo pod imenom ŽE–ČE.

LIT.: *Hrvatska tehnička enciklopedija*, 1. Zagreb 2018.

JELINEK, Slavko, arhitekt (Spodnja Polskava pri Slovenski Bistrici, 31. 8. 1925– Zagreb, 27. 2. 2014). V Zagrebu je končal gimnazijo (1944) in diplomiral iz arhitekture na Tehniški fakulteti Univerze v

<https://www.vecernji.hr/kultura/preminuo-arhitekt-slavko-jelinek-autor-zagrepzanke-924251> (23. VI. 2021)

Zagrebu (1951). Delal je kot projektant in nadzorni inženir v gradbenem oddelku V. vojaškega območja (1952–1956) ter kot vodja gradbišča v Industrogradnji (od 1957). Od 1960 je bil glavni projektant, od 1965 do upokojitve 1985 pa direktor arhitekturno-gradbeno-inštalaterskega biroja v Karlovcu, katerega izpostavo je osnoval v Zagrebu. Večinoma je gradil stanovanjske in poslovno-stanovanjske nebotičnike, hotele, šole in športne objekte. Sodeloval je pri gradnji Novega Zagreba. Med uresničenimi projekti izstopajo stanovanjske stavbe v Trpimirjevi ul. v Zagrebu (1953–1956, z M. Papićem), v Šmartinski ul. v Ljubljani (1957) te v Zagrebu v Zorkovaški ul. (glavni projekt 1961 po idejnem projektu B. Raosa), v Tratinski ul. 73 (1964), šest stanovanjskih stolpnice v naselju Trnsko (1963–1965), šest v Ehrlichovi ul. v Sopotu (1965), osem v Zapruđu v Lojenovem in Vučetićevem prilazu (1966–1968 z B. Vinkovićem), poslovno-stanovanjska

1973. nagrada *Borbe*) i stambeno-poslovni toranj s aneksom Zagrebačke banke u Maksimirskoj ul. kbr. 86 (1978.), stambene blokove u naselju Staglišće (1984.) i novom središtu Karlovca (1984.). Projektirao je poslovnu zgradu *Zagrepčanka* uglu Savske ceste, kbr. 41 i Ul. grada Vukovara (projekt 1969, s Vinkovićem, realizacija 1976.). Podignuo je sportsku dvoranu u Karlovcu (1964.–1967, s F. Dulčićem i S. Krajačem), sportsku dvoranu *Mladosti* na Trsatu u Rijeci (sa S. Krajačem), osnovne škole u Mahičnom i Rečici (obje 1964.) te hotel *Sport* na Trgu sportova, kbr. 9 (danas *Four Points by Sheraton Panorama Hotel*, 1965.–1968.). Oblikovao je 1970-ih interijere banaka (1970. sa suprugom Nedom Jelinek štedionicu za mlade *Pčelica* i štedionicu *Zlatarovo zlato*, u koju je uklopio djela E. Murtića i R. Goldonija; poslovnice Zagrebačke banke na uglu ulica Maksimirske i Harambašićeve), turističkih agencija (*General turist* u Praškoj ul. kbr. 5) i robnih kuća (*Standard-konfekcija* u Subotici, 1969.–1971.). Među nerealiziranim su natječajni radovi za studentsko odmaralište na Mežakliji kraj Bleda (1948.), stambeno-poslovni centar Velike Gorice (1970. s D. Posavcem, I. nagrada) i natječaj za športsko-rekreacijsku zonu Karlovca (1978. sa S. Krajačem, M. Pecotićem i D. Posavcem). Izlagao na Zagrebačkom salonu (od 1965.) te na izložbi Arhitektura 70-ih godina u Hrvatskoj (1982.). U Karlovcu je 1971. priređena izložba Arhitektonsko-građevinsko-instalaterskoga biroa. Autor je članka *Javne zgrade u Tehničkoj enciklopediji* te mnogobrojnih osvrti i stručnih tekstova o hrvatskoj i svjetskoj arhitekturi u dnevnom i stručnom tisku (*Vjesnik*, *Večernji list*, *Telegram*, *Oko*, *Danas*, *Arhitektura*, *Čovjek i prostor*). Dobio je nagradu za životno djelo Udruženja hrvatskih arhitekata *Viktor Kovačić* (1994.).

LIT.: D. Venturini, *Projektirni biro AGI-46*, Zagreb 1971; I. Maroević, Arhitektura 70-ih godina u Hrvatskoj, *Arhitektura*, 34 (1981) 176/177; D. Lončarić, Stambeno-poslovni toranj u Zagrebu, *Čovjek i prostor*, 29(1982) 348/349; Isti, Stambeni nizovi u novom centru Karlovca, *Ibid.*; T. Premerl, *Zagreb, grad moderne arhitekture*, Zagreb 2003; D. Radović-Mahečić, Jelinek, Slavko, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JELOVŠEK, Martin, pedagog (Teharje, 15. 10. 1837. – Zagreb, 15. 3. 1905.). Od 1864. predaje na gimnaziji u Zagrebu kao profesor matematike i geometrije, stalni profesor postaje 1867, a istodobno je sudski vještak za fontove i član ispitne komisije za kandidate strojarstva. Godine 1868. godine u programu srednje škole objavio je raspravu *O strojstvu u obće i njegovoj koristi i šteti napose*. Od 1879. ravnatelj je gimnazije u Osijeku, a 1887. imenovan je zemaljski školskim nadzornikom za srednje škole. Njegov sin Vladimir, hrvatski pjesnik i prvi suprug Zofke Kvedrove, po rodnom mjestu oca služio se pseudonimom *Teharski*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 1928.

JERMAN, Silvin, ekonomist (Ljubljana, 1. 1. 1924. – Karlovac, 6. 9. 2018.). Od 1930. živio je u Zagrebu, gdje je diplomirao na Ekonomskom fakultetu. Godine 1949. počinje raditi u Ekonomskoj srednjoj školi u Karlovcu, a 1957. postao je direktor Šumarske škole Karlovac. Direktor Školskog metalskog centra u Karlovcu postao je 1962. Niz je godina vodio Narodno sveučilište u Karlovcu u okviru kojega je utemeljio izvanredni studij zagrebačkoga Ekonomskog fakulteta, na kojem je radio i kao predavač. Aktivno je sudjelovao u radu kulturno-umjetničkih društava i dobitnik je nagrade Grada Karlovca na području kulture. U sportskom životu Karlovca bio je predsjednik Školskih sportskih društava, tajnik

stolpnica *Trešnjevačka ljepotica* v Ozaljski ul. 93 (1967–1969), tri poslovno-stanovanjske stolpnice v Veslaški ul. (1969–1972, z I. Linardićem, 1973 Borbina nagrada) in poslovno-stanovanjska stolpnica s prizidkom Zagrebške banke v Maksimirski ul. 86 (1978), stanovanjski bloki v naselju Staglišće (1984) in v novem središču Karlovca (1984). Projektiral je poslovno stavbo *Zagrebčanka* na vogalu Savske ceste, h. št. 41, in Ul. grada Vukovara (projekt 1969, s Vinkovićem, realizacija 1976). Realiziral je športno dvorano v Karlovcu (1964–1967, s F. Dulčićem in S. Krajačem), športno dvorano *Mladosti* na Trsatu na Reki (s S. Krajačem), osnovni šoli v Mahičnem in Rečici (obe 1964) ter hotel *Sport* na Trgu športov 9 (danes *Four Points by Sheraton Panorama Hotel*, 1965–1968). V sedemdesetih letih 20. stoletja je oblikoval interjerje bank (1970 s soprogo Nedo Jelinek hranilnico za mlade *Pčelica* in hranilnico *Zlatarovo zlato*, v katero je vkomponiral dela E. Murtića in R. Goldonija; poslovalnico Zagrebške banke na vogalu Maksimirske in Harambašićeve ulice), turističnih agencij (*Generalturist* v Praški ul. 5) in veleblagovnic (*Standard-konfekcija* v Subotici, 1969–1971.). Med neuresničenimi projekti so ostala natečajna dela za študentski počitniški dom na Mežakliji pri Bledu (1948), poslovno-stanovanjski center v Veliki Gorici (1970, z D. Posavcem, prva nagrada) in natečaj za športno-rekreacijsko območje Karlovca (1978, s S. Krajačem, z M. Pecotićem in D. Posavcem). Razstavljal je na Zagrebškem salonu (od 1965) in na razstavi Arhitektura 1970-ih let na Hrvaškem (1982). V Karlovcu so 1971 organizirali razstavo arhitekturno-gradbeno-inštalaterskega biroja. Je avtor geselskega članka *Javne zgrade v Tehniški enciklopediji* ter številnih pregledov in strokovnih člankov o hrvaški in svetovni arhitekturi v dnevnem in strokovnem časopisu (*Vjesnik*, *Večernji list*, *Telegram*, *Oko*, *Danas*, *Arhitektura*, *Čovjek i prostor*). Za življenjsko delo je prejel nagrado *Viktorja Kovačića*, ki jo podeljuje Združenje hrvaških arhitektov (1994).

LIT.: D. Venturini, *Projektni biro AGI-46*, Zagreb 1971; I. Maroević, Arhitektura 70-ih godina u Hrvatskoj, *Arhitektura*, 34(1981) 176/177; D. Lončarić, Stambeno-poslovni toranj u Zagrebu, *Čovjek i prostor*, 29(1982) 348/349; Isti, Stambeni nizovi u novom centru Karlovca, *Ibid.*; T. Premerl, *Zagreb, grad moderne arhitekture*, Zagreb 2003; Darja Radović-Mahečić, Jelinek, Slavko, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JELOVŠEK, Martin, šolnik (Teharje, 15. 10. 1837–Zagreb, 15. 3. 1905). Leta 1864 je prišel na realko v Zagrebu kot učitelj za matematiko in geometrijo, stalni profesor je postal 1867 ter bil obenem sodni izvedenec za grafologijo in član izpraševalne komisije za kandidate strojeslovja. Leta 1868 je v programu realke objavil razpravo *O strojstvu u obće i njegovoj koristi i šteti napose*. 1879 je postal ravnatelj gimnazije v Osijeku, 1887 deželni šolski nadzornik za srednje šole. Po njegovem rojstnem kraju si je njegov sin Vladimir, hrvaški poet, prvi mož Zofke Kvedrove, nadel psevdonim *Teharski*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 1928.

JERMAN, Silvin, ekonomist (Ljubljana, 1. 1. 1924–Karlovec, 6. 9. 2018). Od leta 1830 je živel v Zagrebu, kjer je diplomiral na Ekonomski fakulteti Univerze v Zagrebu. Leta 1949 se je zaposlil na Srednji ekonomski šoli Karlovec, 1957 postal ravnatelj Gozdarske šole Karlovec. Ravnatelj Šolskega kovinarskega centra v Karlovcu je postal 1962. Vrsto let je vodil Ljudsko univerzo Karlovec, pod okriljem katere je osnoval izredni študij Ekonomske fakultete Univerze v Zagreb in na katerem je predaval tudi sam. Dejavno je sodeloval pri delovanju kulturno-umetniških društev, je prejemnik nagrade Mesta Karlovec na področju kulture. Kot predsednik šolskih športnih društev, tajnik

atletskog kluba *Željezničar* i Zbora atletskih sudaca, sa zvanjem međunarodnog atletskog suca. Bio je član Slovenskoga doma Zagreb i prvi urednik njegova glasila *Novi odmev*. Bio je i član Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba. Na inicijativu vodstva Slovenskoga doma Zagreb, osnovao je Kulturno društvo *Slovenski dom Karlovac* i bio je njegov prvi predsjednik.

LIT.: <https://kaportal.net.hr/aktualno/vijesti/karlovac/3699947/veceras-u-knjiznici-vecera-u-spomen-silvinu-jermanu-istaknutom-kulturnom-i-prosvjetnom-djelatniku/> (pristupljeno 29. 12. 2021).

JORDAN, Vasilije Josip, slikar (Zagreb, 1. 3. 1934. – Zagreb, 12. 3. 2019.). Otac iz Šentjerneja na Dolenjskom, majka iz Gornjega Staroga grada, naselja između Krškoga i Brežica. Godine 1953. završio je Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu, a 1958. je diplomirao na Akademiji u Zagrebu u klasi Krste Hegedušića i Ljube Babića. Prvi put je samostalno izložio svoja djela 1961. godine u Gradskoj galeriji suvremene umjetnosti. Ukupno je izlagao više od stotinjak puta u domovini i u inozemstvu. Uvršten je u antologije figurativnog slikarstva 20. stoljeća. Bavio se i grafikom i ostavio brojne mape, a okušao se u kazalištu kao scenograf. Na Akademiji je 1978. redovni profesor, docent i dekan od 1991. do 1994. Godine 1970./1971. bio predsjednik HDLU. Od 1995. voditelj slikarskog odjela na ALU u Širokom Brijegu u BiH, zajedno s Miroslavom Šutejem i Stipom Sikiricom. Osnivač je postdiplomskoga studija ARS SACRA u Širokom Brijegu (dekan od 1993/95.). Ostavio je traga i u sakralnoj umjetnosti. Jordan je izraziti predstavnik poetske fantastike i magičnoga realizma u suvremenoj hrvatskoj umjetnosti. Dobitnik je Nagrade grada Zagreba godine 1969. i godišnje nagrade *Vladimir Nazor* (1992.). Bio je član Slovenskog doma Zagreb.

LIT.: P. Jurinić, *Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti / Slovenske boje u hrvatskoj likovnoj umjetnosti*, Zagreb 2012; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=29330>. (pristupljeno 13. 3. 2021).

JURAJ IZ SLAVONIJE (Georges d'Esclavonie, de Sorbonna, Georgius de Rayn, Georgius de Sclavonia, Juraj Slovinać), katolički teolog, srednjovjekovni teološki pisac, profesor na pariškoj Sorbonni, glagoljaš (možda Brežice, između 1355. i 1360. – Tours, 6. 5. 1416.). Školovao se u hrvatskoj glagoljaškoj sredini, a krajem sedamdesetih godina 14. stoljeća dolazi u Pariz kao svećenik Akvilejske dijeceze. Godine 1378.–1380. je na popisu siromašnih studenata kolegija Sorbonne. Godine 1389. postaje magistar Filozofskog fakulteta u Parizu, član kolegija *Sorbona* i kanonik u Auxerreu. Nakon postignutoga magisterija iz slobodnih umijeća (*artes liberales*) upisuje se na teološki fakultet te 1400. postiže licencijat, a godinu dana kasnije doktorat iz teologije te se 1403. njegovo ime nalazi na velikom rotulu profesora toga sveučilišta. Sljedeće godine odlazi u Tours, gdje je do kraja života obavlja službu penitencijara i duhovnika redovnica samostana Beaumont. Tijekom studija i kao profesor sudjeluje u poslovima anglo-njemačke nacije na pariškom sveučilištu. Bio je predsjednik odbora za materijalne poslove svoje nacije (1392.), izaslanik Sorbonne u francuske kraljice Elizabete Bavarske (1401.), organizator godišnjih proslava anglo-njemačke nacije i predsjednik časnoga suda (1399.). Kao predstavnik profesorske većine javno se suprotstavlja tomističkomu racionalizmu u učenju o Marijinu bezgrješnom začecu. Na pariško sveučilište je pod njegovim utjecajem prispjelo više Slovenaca i Hrvata: njegov nećak Ulrik, Peter iz Kranjske, Lenart iz Ljubljane, Pavao iz Krbave i navodno Križanić, sin Dražice. Autor je asketskoteološke rasprave *Tvrđava djevičanstva*, kojom je ušao

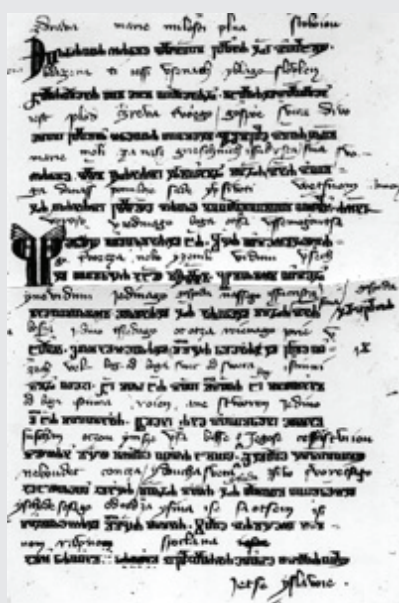
atletskega kluba *Željezničar* in zbora atletskih sodnikov je bil aktiven tudi v športnem življenju Karlovca. Bil je član Slovenskega doma Zagreb in prvi urednik njegovega glasila *Novi odmev*. Bil je tudi član Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb. Na pobudo vodstva Slovenskega doma Zagreb je ustanovil Kulturno društvo *Slovenski dom Karlovec* in bil njegov prvi predsednik.

LIT.: <https://kaportal.net.hr/aktualno/vijesti/karlovac/3699947/veceras-u-knjiznici-vecera-u-spomen-silvinu-jermanu-istaknutom-kulturnom-i-prosvjetnom-djelatniku/> (pridobljeno 29. 12. 2021)

JORDAN, Vasilije Josip, slikar (Zagreb, 1. 3. 1934–Zagreb, 12. 3. 2019). Oče iz Šentjerneja na Dolenjskem, mama iz Zgornjega Starega Grada, naselja med Krškim in Brežicami. Leta 1953 je v končal Šolo uporabnih umetnosti Zagreb, 1958 je diplomiral na Akademiji v za likovno umetnost Univerze v Zagrebu v razredu Krste Hegedušića in Ljube Babića. Svoja dela je prvič samostojno razstavil leta 1961 v Mestni galeriji sodobne umetnosti Zagreb. Skupaj je razstavljal več kot stokrat v domovini in tujini. Uvrščen je v antologije figurativnega slikarstva 20. stoletja. Ukvarjal se je tudi z grafiko in zapustil številne mape, v gledališču pa se je preizkusil kot scenograf. Na ALU je 1978 postal redni profesor, docent in dekan od 1991 do 1994. 1970/1971 je bil predsednik Hrvaškega društva likovnih umetnikov. Od 1995 je skupaj z Miroslavom Šutejem in Stipetom Sikiricem vodil oddelek za slikarstvo ALU v Širokem Brijegu v BiH. Osnoval je podiplomski študij ARS SACRA v Širokem Brijegu (dekan od 1993 do 1995). Svoj pečat je pustil tudi v sakralni umetnosti. Jordan je izrazit predstavnik poetične fantastike in magičnega realizma v sodobni hrvaški umetnosti. Prejel je nagrado Mesta Zagreb leta 1969 in letno nagrado *Vladimirja Nazorja* (1992). Bil je član Slovenskega doma Zagreb.

LIT.: P. Jurinić, *Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti / Slovenske boje u hrvatskoj likovnoj umjetnosti*, Zagreb 2012; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=29330> (pridobljeno 13. 3. 2021).

JURAJ IZ SLAVONIJE (Georges d'Esclavonie, de Sorbonna, Georgius de Rayn, Georgius de Sclavonia, Juraj Slovinac), katoliški teolog, srednjeveški teološki pisatelj, profesor na pariški

<https://www.croatianhistory.net/etf/juraj.html> (27. IV. 2021)

Sorbonni, glagoljaš, morda Brežice, med 1355 in 1360–Tours, 6. 5. 1416). Šolal se je v hrvaškem glagoljaškem okolju, proti koncu sedemdesetih let štirinajstega stoletja je prišel v Pariz kot duhovnik oglejske škofije. Med letoma 1378 in 1380 je bil na seznamu revnih študentov na sorbonskih kolegijih. Leta 1389 je bil magister artistične fakultete v Parizu, član kolegija *Sorbona* in kanonik v Auxerreu. Po opravljenem magisteriju iz svobodnih umetnosti (*artes liberales*) se je vpisal na teološko fakulteto in 1400 dosegel licenciat, leto pozneje pa doktorat iz teologije. 1403 je bilo njegovo ime zapisano na velikem seznamu profesorjev te univerze. Naslednje leto je odšel v Tours, kjer je do konca življenja opravljal službo spovednika in duhovnika v ženskem samostanu Beaumont. Med študijem in kot profesor je sodeloval v zadevah anglo-nemške nacije na pariški univerzi. Bil je predsednik odbora za materialne zadeve svojega naroda (1392), odposlanec Sorbonne pri francoski kraljici Elizabeti Bavarski (1401), organizator letnih proslav anglo-nemške nacije in predsednik častnega razsodišča (1399). Kot predstavnik profesorske večine je javno nasprotoval racionalizmu Tomaža

u povijest francuske i europske književnosti. Djelo je napisao za beaumontske redovnice između lipnja i prosinca 1411. u latinskoj (*De virginitate servanda*) i francuskoj (*Le chasteau de virginite*) verziji. Batio se prepisivanjem i ukrašavanjem kodeksa, glazbenim aktivnostima i glosiranjem teoloških priručnika. Među glosiranim kodeksima, u prepisivanju kojih su sudjelovali i njegov sinovac Ulrik i Pavao iz Krbave, nalaze se biblijska, liturgijska i teološka djela. Za hrvatsku glagoljašku kulturnu povijest osobito je značajan kodeks Ms 95 gradske knjižnice u Toursu, pisan oko 1400, koji sadržava *Komentar psalama* sv. Hieronima. Na listovima 75^v–77^v toga rukopisa reproducirao je glagoljski abecedarij služeći se osnovnim liturgijskim tekstovima ondašnjega katekizma (*Očenaš, Zdravomarija*, nicejsko-carigradsko i apostolsko *Vjerovanje*, psalam *Smiluj mi se, Bože*). Sročio je zanimljiv primjerak glagoljske početnice: slova u azbučnom nizu s njihovom brojnom vrijednosti i nazivima te najnužnije tekstove za vježbanje u čitanju i pisanju s latiničnom transkripcijom u francuskom izgovoru. Nazivajući glagoljicu hrvatskim pismom (*iste alphabetum est Chrawaticum*), ističe da je Istra dio hrvatske domovine (*Istria eadem patria Chrawati*), također donosi popis hrvatskih biskupa koji imaju povlasticu obavljanja crkvenih obreda na slavenskome jeziku. Tekst je sastavljen dijelom na latinskom, dijelom na hrvatskom, s dodatnim napomenama. U Gradskoj knjižnici u Toursu nalazi se više prijevoda djela s njegovim glosama: *Summa aurea* Vilima iz Auxerre, *Commentum in quatuor libros Sententiarum magistri Petri Lombardi* Tome Akvinskoga, *Summa de vitiis et de virtutibus* Vilima Peyrauta, *Summa sententiarum* Petra Lombardskoga, *Compendium Bibliae* Petra Auriola, *Summa theologiae*, 2a–2ae Tome Akvinskoga. Autor je djela *Le chasteau de virginite* (Paris, Anthoine Verard, 1505, Jehan Trepperel, 1506², Simon Vostre, 1510³ (*La vierge sacrée*), *De virginitate servanda*. Bibliotheca ascetica, 9. (Regensburg, Bernard Pez, 1726), *Epistolae*. Chartularium universitatis parisiensis, 3. Paris 1894.

LIT.: V. Premuda, O Slovencu Jurju, kanoniku penitencijaru stolne crkve tourske u XIV. vijeku, *Vjesnik Staroslavenske akademije u Krku*, 1913; M. Kos, Slovanski teksti v kodeksu 95 mestne biblioteke v Toursu, *Slavia*, 3(1924); F. Šanjek i J. Tandarić, Juraj iz Slavonije (oko 1355/60–1416) profesor Sorbonne i pisac, kanonik i penitencijar stolne crkve u Toursu, *Croatica Christiana periodica*, 8(1984) 13; F. Šanjek, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 1. Zagreb 1988; Isti, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, Zagreb 1996; Isti, Juraj iz Slavonije, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JURINIĆ, Polona, spisateljica (Ljubljana, 25. 8. 1945.) Otac Francé iz Mišača kod Radovljice, majka Justina, rođena Koželj, iz Ljubljane. Od svoje četvrte godine živjela je u Mariboru gdje je diplomirala na Tehničkoj školi, smjer arhitektura. Do udaje u Zagrebu radila je u Mariboru u projektnom birou Komunaprojekt kao suradnica eminentnih slovenskih arhitekata Branka Kocmuta i Boruta Pečenka kod projektiranja zapaženih građevina (stambene i poslovne građevine, škole, uređenje Slomškovo i Grajskog trga u Mariboru, idejni projekt adaptacije SNG Maribor (Slovensko narodno gledalište Maribor), VEKŠ Maribor (Visoka ekonomsko-komercijalna škola Maribor), hotel *Donat* u Rogaškoj Slatini, hotel Radin u Radencima, robna kuća u Jurčićevoj ulici u Mariboru). Od 1972. godine živi u Zagrebu. Najprije se zapošljava kao referent u katastru u Zaprešiću. Od 1975. godine radi kao projektant-suradnik u projektnim biroima APA (sportske građevine) te IPZ-u (industrijske građevine). Nakon osamostaljenja Hrvatske zapošljava se u INA Konzaltingu (nakon pretvorbe Konzaltinga), gdje radi kao projektant i nadzorni inženjer te kasnije sa suradnicima na procjeni šteta i obnovi objekata na kriznim područjima (od Dubrovnika, Škabrnje do Belog Manastira). Od 1998. godine je u mirovini.

Akvinskega o poučevanju o Marijinem brezmadežnem spočetju. Zahvaljujoč njegovemu vplivu je prišlo na pariško univerzo več Slovencev in Hrvatov: njegov nečak Ulrik, Peter iz Kranjske, Lenart iz Ljubljane, Pavel iz Krbave in menda tudi Križanič, sin Dražice. Je avtor asketskoteološke razprave *Dvorec devištva*, s katero je vstopil v zgodovino francoske in evropske književnosti. Delo je napisal za beaumontske redovnice med junijem in decembrom 1411 v latinski (*De virginitate servanda*) in francoski (*Le chateau de virginite*) različici. Ukvarjal se je s prepisovanjem in okraševanjem kodeksov, z glasbenimi dejavnostmi in glosiranjem teoloških priročnikov. Med glosiranimi kodeksi, pri prepisovanju katerih sta sodelovala tudi njegov nečak Ulrik in Pavel iz Krbave, so biblijska, liturgična in teološka dela. Za hrvaško glagoljaško kulturno zgodovino je pomemben kodeks *Ms 95*, ki ga hrani mestna knjižnica v Toursu in ki je nastal okoli 1400. Vsebuje *Komentar psalmov* sv. Hieronima. Na listih 75^v–77^v tega rokopisa so v glagolici zapisana osnovna liturgična besedila tedanjega katekizma (očenaš, zdravamarija, apostolska vera, psalm *Usmili se me, Bog*). Sestavil je zanimiv primer začetnega priročnika v glagolici: zaporedje črk v azbuki z njihovo številčno vrednostjo in poimenovanjem ter najnujnejša besedila za vaje v branju in pisanju z latinično transkripcijo v francoskem izgovoru. Glagolico pojmuje kot hrvaško pisavo (*iste alphabetum est Chrawaticum*) in poudarja, da je Istra del hrvaške domovine (*Istria eadem patria Chrawati*), prav tako dodaja seznam hrvaških škofov, ki so pooblaščen za izvajanje cerkvenih obredov v slovanskem jeziku. Besedilo je napisan delno v latinščini in delno v hrvaščini z dodanimi opombami. V mestni knjižnici v Toursu hranijo več prepisov del z njegovimi opombami: *Summa aurea* Vilima iz Auxerre, *Commentum in quatuor libros Sententiarum magistri Petri Lombardi* Tome Akvinskoga, *Summa de vitiis et de virtutibus* Vilima Peyrauta, *Summa sententiarum* Petra Lombardskoga, *Compendium Bibliae* Petra Auriola, *Summa theologiae*, 2a–2ae Tomaža Akvinskega. Napisal je dela *Le chateau de virginite* (Paris, Anthoine Verard, 1505, Jehan Trepperel, 1506², Simon Vostre, 1510³ (*La vierge sacré*), *De virginitate servanda*. Bibliotheca ascetica, 9. (Regensburg, Bernard Pez, 1726), *Epistolae*. Chartularium universitatis parisiensis, 3. Paris 1894.

LIT.: V. Premuda, O Slovincu Jurju, kanoniku penitencijaru stolne crkve tourske u XIV. vijeku, *Vjesnik Staroslavenske akademije u Krku*, 1913; M. Kos, Slovanski teksti v kodeksu 95 mestne biblioteke v Toursu, *Slavia*, 3(1924); F. Šanjek i J. Tandarić, Juraj iz Slavonije (oko 1355/60–1416) profesor Sorbonne i pisac, kanonik i penitencijar stolne crkve u Toursu, *Croatia Christiana periodica*, 8(1984) 13; F. Šanjek, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 1. Zagreb 1988; Isti, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, Zagreb 1996; Isti, Juraj iz Slavonije, *Hrvatski biografski leksikon*, 6. Zagreb 2005.

JURINIĆ, Polona, pisateljica (Ljubljana, 25. 8. 1945). Oče Francé iz Mišač pri Radovljici, mama Justina, rojena Koželj, iz Ljubljane. Od svojega četrtega leta je živela v Mariboru, kjer je diplomirala na Tehnični šoli v Mariboru, smer arhitektura. Do poroke v Zagrebu je delala v mariborskem projektivnem biroju Komunaprojekt kot sodelavka odličnih slovenskih arhitektov Branka Kocmuta in Boruta Pečenka pri projektiranju prepoznavnih stavb (stanovanjske in poslovne zgradbe, šole, ureditev Slomškovega in Grajskega trga v Mariboru, idejni projekt obnove Slovenskega narodnega gledališča Maribor, Visoka ekonomsko-komercialna šola Maribor, hotel *Donat* v Rogaški Slatini, hotel Radin v Radencih, veleblagovnica v Jurčičevi ulici v Mariboru). Od 1972 živi v Zagrebu. Najprej se je zaposlila kot referentka v zemljiškoknjižni pisarni v Zaprešiću. Od leta 1975 je delala kot sodelujoča projektantka v projektivnih birojih APA (športni objekti) in IPZ (industrijski objekti). Po osamosvojitvi Hrvaške se je zaposlila v podjetju INA Konzalting (po

U uredništvu *Novog odmeva* prati kulturna zbivanja u Zagrebu i Hrvatskoj. Članica je Slovenskoga doma Zagreb od 1993. godine a od 2003. godine i Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba. Od 2000. do 2005. godine aktivno je sudjelovala u radu Hrvatsko-slovenskog društva prijateljstva u Zagrebu. Autorica je knjiga *Pater Janez Strašek, mučenik/mučenec* (1906.–1947.) (Zagreb 2011.); *Slovenske boje u hrvatskoj likovnoj umjetnosti / Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti* (Zagreb, 2012.); *Svetice, pavlinski samostan, crkva Rođenja BDM* (Zagreb 2013.); *Tragom Crne Gospe* (Zagreb 2014.); *Čovjekoljublje i tragedije, Jastrebarsko-Horju* (Zagreb 2015.); *Jože (Josip) Plečnik, projekti i realizacije u Hrvatskoj / Jože (Josip) Plečnik, projekti in realizacije na Hrvaškem* (Zagreb 2017.); *Po putovima don Janeza (Ivana) Kranjca (1914–1941.)* (Zagreb, 2018.); *Pater Janez Strašek, mučenik / mučenec (1906.–1947.)* (drugo dopunjeno izdanje / druga dopolnjena izdaja, Zagreb 2019.); *Slovenske boje Zagreba i okolice / Slovenske barve Zagreba in okolice* (Zagreb 2020.); *Pavlini in njihovi samostani (Hrvaška, Slovenija, Srem in Bačka) nekoč in danes / Pavlini i njihovi samostani (Hrvatska, Slovenija, Srijem i Bačka) nekad i danas* (Zagreb 2021.).

KAJFEŽ, Drago, inženjer šumarstva (Nova Sela pri Kočevju, 25. 5. 1903. – Ljubljana, 2. 2. 1963.). Osnovnu školu završio je u rodnom kraju, a realku u Ljubljani između 1913. i 1920., gdje je i maturirao. Šumarstvo je studirao na Gospodarsko-šumarskom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1923. apsolvirao, a 1924. diplomirao. Stručni ispit za samostalno vođenje šumskog gospodarstva položio je 1927. u Beogradu. Nakon diplomiranja zaposlio se 1924. u Lokvama, a onda u Delnicama u Gorskom kotaru pri veleposjedu Thurn-Taxis, gdje je službovao kao pripravnik i pomoćnik upravitelja. Godine 1932. bio je premješten za upravitelja šumske uprave u Lekeniku kraj Siska pri istom veleposjedniku, gdje je službovao do 1947. Obavljao je najrazličnije poslove od uređivanja, iskorištavanja i zaštite šuma, do trasiranja i izgradnje šumskih prometala, lugarnica, vodovoda i opsežnih uzgojnih radova a osobitu brigu posvećivao je pravilnom uzgoju divljači. Bio je odbornik i organizator smučarskih utakmica u Delnicama 1928.–1932. te organizator fiskulturnih priredaba u Lekeniku. Od 1938. godine bio je ovlašten šumarski inženjer. Potom napušta Hrvatsku i prelazi kao taksator u Upravu za uređenje šuma pri Ministarstvu za poljoprivredu i šumarstvo u Ljubljani. Četiri mjeseca 1951. bio je šef Sekcije za uređivanje šuma šumskog gazdinstva Brežice, potom opet pri Glavnoj upravi za šumarstvo u Ljubljani do travnja 1952. kad postaje profesor na Šumarskom tehnikumu (kasnije Šumarskoj srednjoj školi) u Ljubljani, a 1. 4. 1961. godine prelazi kao honorarni asistent na Institut za uređivanje šuma pri Biotehničkom fakultetu u Ljubljani na predmetu uređenja šuma, gdje ostaje do kraja života. Autor je brojnih stručnih članaka u Šumarskom listu, Šumarstvu, Gozdarskom vestniku i Lesu. Bio je član Društva inženjera i tehničara šumarstva i drvarske industrije gdje je dugo vremena bio na položaju blagajnika i tajnika.

LIT.: F. Sgerm, (Nekrolog), *Šumarski list*, 87(1963) 1/2.

KARLOVAC, Jožica, morska biologinja (Bukovica kraj Nove Gorice, 14. 11. 1911. – Split, 6. 1. 2003.). Gimnaziju je pohađala u Ptuj u Ljubljani, gdje je 1931. maturirala. Prirodne znanosti diplomirala je 1937. na Filozofskom fakultetu u Ljubljani, a doktorirala 1965. na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu tezom *Studija ekologije srdele *Sardinia pichardus* Walb., u planktonskoj fazi njezina života u Srednjem Jadranu*. Bila je pomoćna asistentica pri katedri za zoologiju Sveučilišta u Ljubljani,

preoblikovanju Konzaltinga), kjer je delala kot projektantka in nadzorna inženirka, pozneje je s sodelavci ocenjevala škodo in se posvečala obnovi objektov na kriznih območjih (od Dubrovnika, Škabrnje do Belega Manastira). Upokojila se je leta 1998. V uredništvu *Novega odmeva* spremlja kulturno dogajanje v Zagrebu in na Hrvaškem. Od leta 1993 je članica Slovenskega doma Zagreb, od leta 2003 pa tudi članica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb. Med letoma 2000 in 2005 je dejavno sodelovala pri dejavnostih Društva hrvaško-slovenskega prijateljstva v Zagrebu. Je avtorica knjig: *Pater Janez Strašek, mučenik/mučenec* (1906–1947), Zagreb 2011; *Slovenske boje u hrvatskoj likovnoj umjetnosti/Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti*, Zagreb, 2012; *Svetice, pavlinski samostan, crkva Rođenja BDM*, Zagreb 2013; *Tragom Crne Gospe*, Zagreb 2014; *Čovjekoljublje i tragedije, Jastrebarsko-Horjul*, Zagreb, 2015; *Jože (Josip) Plečnik, projekti i realizacije u Hrvatskoj/Jože (Josip) Plečnik, projekti in realizacije na Hrvaškem*, Zagreb, 2017; *Po putovima don Janeza (Ivana) Kranjca (1914–1941)*, Zagreb, 2018; *Pater Janez Strašek, mučenik/mučenec (1906–1947)*, drugo dopunjeno izdanje/druga dopolnjena izdaja, Zagreb 2019; *Slovenske boje Zagreba i okolice/Slovenske barve Zagreba in okolice*, Zagreb 2020; *Pavlini in njihovi samostani (Hrvaška, Slovenija, Srem in Bačka) nekoč in danes/Pavlini i njihovi samostani (Hrvatska, Slovenija, Srijem i Bačka) nekad i danas*, Zagreb 2021.

KAJFEŽ, Drago, inženir gozdarstva (Nova sela pri Kočevju, 25. 5. 1903–Ljubljana, 2. 2. 1963). Osnovno šolo je končal v rojstnem kraju, med letoma 1913 in 1920 je obiskoval realno gimnazijo v Ljubljani, na kateri je tudi maturiral. Gozdarstvo je študiral na Gospodarsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu, na kateri je 1923 absolviral, leta 1924 pa diplomiral. Strokovni izpit za samostojno vodenje gozdnega gospodarstva je opravil 1927 v Beogradu. Najprej je služboval v Lokvah v Gorskem Kotarju, pozneje v Delnicah pri veleposestniku Thurnu-Taxisu, kjer je delal kot pripravnik in pomočnik upravitelja. Leta 1932 je bil premeščen za upravitelja gozdne uprave Lekenik pri Sisku pri istem veleposestniku, kjer je služboval do 1947. Opravljal je raznolika dela, od čiščenja, izkoriščanja in varovanja gozdov do trasiranja in gradnje gozdnih cest, logarnic, vodovoda in obsežnih vzgojnih del, posebno skrb je posvečal pravilnemu gojenju divjadi. Bil je odbornik in organizator smučarskih tekem v Delnicah 1928–1932 in organizator športnih prireditev v Lekeniku. Od 1938 je bil pooblaščen gozdni inženir. Potem je zapustil Hrvaško in se zaposlil kot taksator v Upravi za urejanje gozdov pri Ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo LRS v Ljubljani. Leta 1951 je bil štiri mesece vodja sektorja za urejanje gozdov pri Gozdnem gospodarstvu v Brežicah, a se je do aprila 1952 vrnil v glavno Upravo za gozdarstvo v Ljubljani, ko je postal profesor na Gozdarskem tehnikumu v Ljubljani – poznejši Srednji gozdarski šoli v Ljubljani. 1. 4. 1961 se je kot honorarni asistent zaposlil pri Inštitutu za urejanje gozdov Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani za predmet urejanje gozdov, kjer je ostal do smrti. Je avtor številnih strokovnih člankov v *Šumarskem listu*, *Šumarstvu*, *Gozdarskem vestniku* in *Lesu*. Pri Društvu inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesne industrije v Ljubljani je bil dolgo blagajnik in pozneje tajnik.

LIT.: F. Sgerm, (Nekrolog), *Šumarski list*, 87 (1963) 1/2.

KARLOVAC, Jožica, morska biologinja (Bukovica pri Novi Gorici, 14. 9. 1911–Split, 6. 1. 2003). Gimnazijo je obiskovala na Ptuj in v Ljubljani, kjer je 1931 maturirala. Diplomirala je iz naravoslovnih leta 1937 na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in doktorirala 1965 na Naravoslovno-matematični fakulteti

od 1939. srednjoškolska profesorica u Prijedoru te za Drugoga svjetskog rata u Gospiću. Od 1945. znanstvena je asistentica u Institutu za oceanografiju i ribarstvo u Splitu, od 1947. znanstvena suradnica, od 1958. viša znanstvena suradnica i od 1965. znanstvena savjetnica. Od 1946. do umirovljenja 1976. bila je voditeljica Laboratorija za ihtioplankton Instituta. Sudjelovala je u istraživanju i registraciji naselja riba u Jadranu, a posebice se bavila razvojem, ekologijom i razdiobom planktonskih stadija (jaja i ličinka) gospodarski vrijednih vrsta, osobito srdele. Pratila je mriještenje srdele u srednjem Jadranu i odredila neka njezina mrjestilišta. Istraživala je juvenilne populacije i drugih vrsta (oslić, ugotica, bukva), napose skuše, te hranidbu njezinih postlićinka razvojnima stadijima gospodarski vrijednih vrsta riba i drugim planktonskim organizmima. Sudjelovala je u složenim istraživanjima Jadranskoga mora kao dijela biosfere, njegova živoga svijeta s osvrtom na utjecaj degradirane okoline te proučavala dinamiku ekosustava u Jadranu. Otkrila je ličinke dviju vrsta riba iz porodice Argentinidae i četiri nove vrste jadranskih dubinskih riba. Radove je objavljivala u časopisima *Acta Adriatica*, *Jugoslavenski mornar*, *Ribarski kalendar*, *Ribarski godišnjak*, *Bilješke Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Splitu*, *Glasnik Biološke sekcije Hrvatskoga prirodoslovnoga društva*, *FAO débats et documents techniques*, *Priroda*, *Rapports et procès-verbaux des réunions*, *Morsko ribarstvo*, *Thalassia Jugoslavica*, *Pomorski zbornik*.

LIT.: Redakcija, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KAŠ, Igo, pisac, putopisac (Vojnik kraj Celja, 26. 6. 1853. – Baden, 25. 1. 1910.). Gimnaziju je pohađao u Celju (1865.–1873.), prirodne znanosti studirao je u Grazu. Godine 1878. kao rezervni poručnik austrougarske vojske sudjelovao je u okupaciji Bosne i Hercegovine. Ostavši u vojsci, služio je kao aktivni časnik u Bosni i Hercegovini, Dalmaciji i Boki kotorskoj. Nakon umirovljenja bio je privatni gimnazijski profesor u Badenu. Nakon umirovljenja u Badenu je podučavao klasične jezike, njemački i povijest u privatnoj ustanovi. Pisao je memoarske i putopisne crtice te ciklus novela *Dalmatinske poviesti* (*Ljubljanski zvon*, 1891.–1992; posebno objavljeno 1920.).

LIT.: J. Šlebinger, Igo Kaš, *Ljubljanski zvon*, 1911.

KERČMAR, Janko, gastronom, učitelj (Murska Sobota, 10. 8. 1919. – Opatija, 11. 8. 2005.). Završio je ugostiteljsku školu u Murskoj Soboti (1937.), a u Rijeci je diplomirao na Visokoj industrijsko-pedagoškoj školi 1968. (od 1972. Fakultet industrijske pedagogije) te magistrirao 1975. Godine 1937.–1944. radio je u ugostiteljstvu u Mariboru, Zagrebu i Szombathelyu, 1945.–1960. obavljao je vodeće poslove u ugostiteljstvu u Novom Sadu, od 1961. radio u Saveznom centru za unapređenje ugostiteljstva te predavao u Školi za ugostiteljske i uslužne djelatnosti u Opatiji, a od 1973. do umirovljenja 1976. bio je stručni suradnik u Industrijsko-pedagoškom institutu pri Fakultetu industrijske pedagogije u Rijeci. Bavio se izobrazbom i usavršavanjem kadrova za uslužne djelatnosti te napisao priručnike *Usluživanje u ugostiteljstvu* (Rijeka 1965.), *Flambiranje, rasijecanje*

https://www.kupindo.com/Ostalo/42949561_Kuhar-kave-Janko-Kercmar (21. V. 2021)

Univerze v Zagrebu z disertacijo *Studija ekologije srdele *Sardinia pichardus* Walb., u planktonskoj fazi njezina života u Srednjem Jadranu*. Bila je pomožna asistentka na katedri za zoologijo Univerze v Ljubljani, od 1939 srednješolska profesorica v Prijedoru in med drugo svetovno vojno v Gospiću. Leta 1945 se je zaposlila kot znanstvena asistentka v Inštitutu za oceanografijo in ribištvo Split, 1947 napredovala v naziv znanstvena sodelavka, 1958 postala višja znanstvena sodelavka in 1965 znanstvena svetnica. Med letoma 1946 in vse do upokojitve 1976 je vodila laboratorij za ihtioplankton v okviru inštituta. Sodelovala je v raziskavi in registraciji naselja rib v Jadranu, posebej se je ukvarjala z razvojem, ekologijo in razdelitvijo planktonskih stadijev (jajčece in ličinka) gospodarsko pomembnih vrst, posebej sardel. Spremljala je drstenje sardel na srednjem Jadranu in določila določene lokacije drstenja. Proučevala je juvenilne populacije tudi drugih vrst (oslič, molič, bukva), posebej skuše, ter prehranjevanje njenih postličink z razvojnimi stadiji gospodarsko pomembnih vrst rib in drugimi planktonskimi organizmi. Sodelovala je v kompleksnih raziskavah Jadranskega morja kot dela biosfere, njegovega živega sveta glede na vpliv degradirane okolice, ter proučevala dinamiko ekosistemov v Jadranu. Odkrila je ličinke dveh vrst rib iz družine Argentinidae in štiri nove vrste jadranskih globinskih rib. Svoje prispevke je objavljala v časopisju *Acta Adriatica*, *Jugoslavenski mornar*, *Ribarski kalendar*, *Ribarski godišnjak*, *Bilješke Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Splitu*, *Glasnik Biološke sekcije Hrvatskoga prirodoslovnoga društva*, *FAO débats et documents techniques*, *Priroda*, *Rapports et procès-verbaux des réunions*, *Morsko ribarstvo*, *Thalassia Jugoslavica*, *Pomorski zbornik*.

LIT.: Redakcija, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

K**AŠ, Igo**, pisatelj, potopisec (Vojnik pri Celju, 26. 6. 1853–Baden, 25. 1. 1910). Gimnazijo je obiskoval v Celju (1865–1873), študiral prirodopis v Gradcu. Leta 1878 je kot rezervni poročnik avstroogrške vojske sodeloval v okupaciji Bosne in Hercegovine. Ostal je v vojski ter kot aktivni častnik služil v Bosni in Hercegovini, Dalmaciji in Boki Kotorski, pozneje kot stotnik v Badnu pri Dunaju. Po upokojitvi je učil tam klasična jezika, nemščino in zgodovino na zasebnem zavodu. Pisal je memoarske in potopisne črtice ter ciklus povesti *Dalmatinske povesti* (Ljubljanski zvon, 1891–1992; posebej objavljeno 1920).

LIT.: J. Šlebingner, Igo Kaš, *Ljubljanski zvon*, 1911.

K**ERČMAR, Janko**, gastronom, učitelj (Murska Sobota, 10. 8. 1919–Opatija, 11. 8. 2005). Končal je gostinsko šolo v Murski Soboti (1937), na Reki diplomiral na Visoki industrijsko-pedagoški šoli 1968 (leta 1972 se je preimenovala v Fakulteto za industrijsko pedagogiko na Reki) ter magistriral 1975. Med letoma 1937 in 1944 je delal v gostinstvu v Mariboru, Zagrebu in Sombotelu, od 1945 do 1960 bil zaposlen na vodilnih mestih v gostinstvu v Novem Sadu, od 1961 je delal v Zveznem centru za razvoj gostinstva in predaval na Šoli za gostinske in storitvene dejavnosti Opatija, od 1973 do upokojitve 1976 je bil strokovni sodelavec na Industrijsko-pedagoškem inštitutu reške Fakultete za industrijsko pedagogiko. Ukvarjal se je z izobraževanjem in izpopolnjevanjem kadrov za storitvene dejavnosti in napisal priročnike *Usluživanje u ugostiteljstvu* (Reka 1965), *Flambiranje, rasijecanje i kuhanje kod stola* (Opatija 1969), *Barman u aperitiv baru* (Zagreb 1976), *Kuhar kave* (Zagreb

i kuhanje kod stola (Opatija 1969.), *Barman u aperitiv baru* (Zagreb 1976.), *Kuhar kave* (Zagreb 1976.), *Točilac pića* (Zagreb 1976.), *Servir-servirka* (Zagreb 1977.), *Snack barist* (Zagreb 1977.), *Priručnik za barmene* (Koprivnica 1978.) i knjižicu recepata *Barska pića i mješavine* (Opatija 1976.). Suautor je priručnika *Posluživanje u ugostiteljstvu* (Zagreb 1972, 1973, 1977.) i *Ugostiteljsko posluživanje* (Zagreb 1979.) te kuharice *Suvremeni kuhar* (Beograd 1967.). Objavio također *Projekciju modela obrazovanja kadrova za turističko naselje Krk* (Rijeka 1975.) i *Ispitivanje problema kadrova pomorskog i riječnog brodarstva, luka i pristaništa* (Rijeka 1976.).

LIT.: L. Šojat, Kerčmar, Janko *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KLEMENČIČ, Herbert (Klemenčić), plastični kirurg (Pobrežje kraj Maribora, 2. 3. 1915. – Zagreb, 27. 9. 1996.). Nakon završene gimnazije u Mariboru (1934.), diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu (1940.). Po završetku studija, počeo je raditi u bolnici u Mariboru, no njemačke okupacijske vlasti su ga 1941. protjerale u Hrvatsku, gdje je kao liječnik mobiliziran u hrvatsko domobranstvo. Godine 1943. priključio se partizanskom pokretu te kao kirurg djelovao u Lici, Bosni i Gorskom kotaru. Od 1945. s britanskom ekipom plastičnih kirurga djelovao je dvije godine u Beogradu u okviru Uprave Ujedinjenih naroda za pomoć i obnovu (UNRRA), a 1950. završio je specijalizaciju iz plastične kirurgije na Vojnomedicinskoj akademiji. Godine 1948. u Zagrebu je osnovao i do umirovljenja 1976. vodio prvi Odjel za plastičnu i rekonstrukcijsku kirurgiju u Hrvatskoj, u sastavu II. reparatorne kirurgije u Vojnoj bolnici te je uveo nove metode i tehnike u transplantacijsku i reparacijsku kirurgiju te u liječenje opekline. Usavršavao se u Velikoj Britaniji. Radove je objavljivao u časopisima *Vojnosanitetski pregled* i *Chirurgia maxillofacialis & plastica*.

LIT.: J. Maleček i. Pedišić, (Nekrolog), *Liječnički vjesnik*, 119(1997) 5/6; *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994; KBD. *Klinička bolnica Dubrava 1991.–2001.*, Zagreb 2001; V. Dugački, Klemenčić, Herbert, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KLEMENC, Josip, arheolog (Ljubljana, 4. 3. 1898. – Ljubljana, 28. 9. 1967.). Klasičnu gimnaziju završio je u Ljubljani (1916.), studij povijesti, geografije i arheologije (1922.) na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je doktorirao tezom *Dislokacija rimske vojske u Panoniji u prvom stoljeću po Is.* (1929.). Od 1921. suplent je u klasičnim gimnazijama u Ptuju i Celju do 1923., od 1923. asistent i od 1930. kustos u Arheološko-historičkom odjelu zagrebačkoga Narodnoga muzeja (od 1939. Arheološki muzej). Bio je prijevremeno umirovljen 1942. godine od strane vlasti NDH. Od 1946. je izvanredni, od 1951. redoviti profesor klasične arheologije i povijesti staroga vijeka na Filozofskom fakultetu u Ljubljani. Bavio se arheološkom topografijom te ponajviše antičkom arheologijom (poglavito rimskoga razdoblja), numizmatikom, epigrafikom i proučavanjem rimskoga limesa. U arheološko-topografskim knjigama (*Archaeologische Karte von Jugoslawien*, 1936, 1938, 1939.) popisao je lokalitete i opisao prapovijesne, rimske i ranosrednjovjekovne nalaze, posebice Hrvatskoga zagorja i Zagreba. Sudjelovao je u iskopavanju i terenskom istraživanju u Dalju, Vukovaru, Sisku, Senju, Ptuju te ih vodio u Celju (1950.) i Šempetru (1952.–1956; ondje i rekonstrukciju rimske nekropole). Suradivao je u periodicima *Glasnik Muzejskoga društva za Sloveniju*, *Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga*

1976), *Točilac pića* (Zagreb 1976), *Servir–servirka* (Zagreb 1977), *Snack barist* (Zagreb 1977), *Priručnik za barmene* (Koprivnica 1978) ter knjižico receptov *Barska pića i mješavine* (Opatija 1976). V soavtorstvu je napisal *Posluživanje u ugostiteljstvu* (Zagreb 1972, 1973, 1977) in *Ugostiteljsko posluživanje* (Zagreb 1979) ter kuharsko knjigo *Suvremeni kuhar* (Beograd 1967). Prav tako je objavil publikaciji *Projekcija modela obrazovanja kadrova za turističko naselje Krk* (Reka 1975) in *Ispitivanje problema kadrova pomorskog i riječnog brodarstva, luka i pristaništa* (Reka 1976).

LIT.: L. Šojat, Kerčmar, Janko, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KLEMENČIČ, Herbert (Klemenčić), plastični kirurg (Pobrežje pri Mariboru, 2. 3. 1915–Zagreb, 27. 9. 1996). Po končani gimnaziji v Mariboru (1934) je diplomiral na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu (1940). Po opravljenem študiju je začel delati v bolnišnici v Mariboru, toda nemška okupatorska oblast ga je 1941 pregnala na Hrvaško, kjer je bil kot zdravnik mobiliziran v hrvaško domobranstvo. Leta 1943 se je pridružil partizanskemu gibanju in kot kirurg deloval v Liki, Bosni in Gorskem kotarju. Od 1945 je z britansko ekipo plastičnih kirurgov dve leti deloval v Beogradu v okviru uprave Združenih narodov za pomoč in obnovo (UNRRA). 1950 je opravil specializacijo iz plastične kirurgije vojaškomedicinski akademiji. Leta 1948 je v okviru II. reparatorne kirurgije v vojaški bolnišnici v Zagrebu osnoval in vodil do upokojitve 1976 prvi oddelek za plastično in rekonstrukcijsko kirurgijo na Hrvaškem. Vpeljal je nove metode in tehnike v transplantacijsko in reparacijsko kirurgijo ter pri zdravljenju opekin. Izpopolnjeval se je v Veliki Britaniji. Svoja dela je objavljala v časopisih *Vojnosanitetski pregled* in *Chirurgia maxillofacialis & plastica*.

LIT.: J. Maleček i. Pedišić, (Nekrolog), *Liječnički vjesnik*, 119(1997) 5/6; *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994; KBD. *Klinička bolnica Dubrava 1991–2001*, Zagreb 2001; V. Dugački, Klemenčić, Herbert, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KLEMENC, Josip, arheolog (Ljubljana, 4. 3. 1898–Ljubljana, 28. 9. 1967). Klasično gimnazijo je končal v Ljubljani (1916), diplomiral je leta 1922 iz geografije, zgodovine in arheologije na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu, kjer je leta 1929 tudi doktoriral z disertacijo *Dislokacija rimske vojske v Panoniji v prvem stoletju po Kr.* Služboval je kot suplent na realni gimnaziji na Ptuj in na realni gimnaziji v Celju do leta 1923, ko je nastopil službo v arheološko-historičnem oddelku Narodnega muzeja v Zagrebu – najprej kot asistent, kasneje kot kustos (1930); leta 1942 ga je NDH predčasno upokojila. Od 1946 dalje je bil na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, najprej kot izredni (1946), od 1951 kot redni profesor za klasično arheologijo in antično zgodovino starega veka. Ukvarjal se je z arheološko topografijo in predvsem antično arheologijo (posebej rimskega obdobja), numizmatiko, epigrafiko in preučevanjem rimskega limesa. V arheološko-topografskih knjigah (*Archaeologische Karte von Jugoslawien*, 1936, 1938, 1939) je popisal najdišča in opisal prazgodovinske, rimske in zgodnj srednjeveške najdbe, posebej v Hrvaškem Zagorju in Zagrebu. Sodeloval je pri izkopavanjih in terenskih raziskavah v Dalju, Vukovarju, Sisku, Senju, na Ptuj ter jih vodil v Celju (1950) in Šempetru (1952–1956;

<http://library.foi.hr/lib/autor.php?B=1&A=0000010994&E=> (17. IV. 2021)

društva, Obzor, Numismatika, Narodna starina, Arheološki vestnik, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, Archaeologia iugoslavica, Arheološki radovi i rasprave, zbornicima Hrvatski kulturni spomenici, 1 (Zagreb 1940.), *Actes du II congrès international d'épigraphie grecque et latine* (Pariz 1953.), *Tkalčićev zbornik*, 2 (Zagreb 1958.), *Atti del III congresso internazionale di epigrafia greca e latina* (Rim 1959.), *Limes u Jugoslaviji*, 1 (Beograd 1961.) te u izdanjima *Historija naroda Jugoslavije* (1. Zagreb 1953.), *Zgodovina Ljubljane* (1. Ljubljana 1955.) i *Enciklopedija likovnih umjetnosti*. Autor je djela *Archaeologische Karte von Jugoslavien. Blatt Ptuj* (suautor B. Saria; Beograd–Zagreb 1936, *Archaeologische Karte von Jugoslavien. Blatt Zagreb* (Beograd 1938.), *Archaeologische Karte von Jugoslavien. Blatt Rogatec* (suautor B. Saria; Zagreb–Beograd 1939.), *Ptujski grad v kasni antiki* (Ljubljana 1950.), *Rimske izkopanine v Šempetru* (Ljubljana 1961.), *Antične grobnice v Šempetru* (suautori V. Kolšek i P. Petru; Ljubljana 1972.).

LIT.: (Nekrolozi): B. Grafenauer, *Jugoslovenski istorijski časopis*, 1968, 1/2; P. Petru, *Arheološki vestnik*, 19(1968); I. Curk, *Živa antika*, 19(1969); *Filozofska fakulteta. Zbornik 1919.–1999*, Ljubljana 2000; I. Majnarić, Klemenc, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KNEZ, Blaž, inženjer i tekstilni tehnolog (Libeliče kraj Dravograda, 29. 1. 1928. – Gornja Pušća, 17. 6. 2007.). Nakon završene gimnazije u mjestu Ravne na Koroškem (1951.), diplomirao je na Višoj tehničkoj tekstilnoj školi (1962.) i Tehnološko-metalurškom fakultetu (1968.) u Beogradu. Doktorirao je tezom *Optimiranje utroška materijala u ovisnosti o procesu izrade odjeće* na Tehnološkom fakultetu u Zagrebu (1980.). Radio je u tvornici odjeće *Beko* (1962.–1965.) i Jugoslovenskom zavodu za standard (1965.–1967.) u Beogradu te u Zagrebu u tvornici odjeće *Kamensko* (1969.–1973.), na Višoj tehničkoj konfekcijskoj školi (1973.–1975.), u poduzeću *Astra–Mašinoimpex* (1975.–1977.). Od 1977. predavao je na Tehnološkom fakultetu kao viši predavač, od 1981. kao izvanredni i od 1986. do umirovljenja 1990. kao redoviti profesor. Osnivač je Zavoda za odjevnju tehnologiju i njegov predstojnik (1978.–1983, 1986.–1990.) te direktor Instituta za tekstil i odjeću Tehnološkoga fakulteta (1978.–1986.). Bavio se istraživanjem racionalne uporabe materijala u proizvodnji odjeće, određivanjem stupnja uporabe šivaćih strojeva, procesnih parametara, strukture tehnoloških operacija i čvrstoće šavova kao prvak u uvođenju i razvoju odjevne tehnologije i inženjerstva. Radove je objavljivao u periodicima *Tekstilna industrija, Tekstil, Bekleidung+Wäsche, Textil Praxis International, Textiltechnik, International Journal of Clothing Science and Technology, Knitting Technology, Maschen & Industrie, Fibers & Textiles in Eastern Europe*. Autor je udžbenika *Konstruktivska priprema u odjevnoj industriji* (Zagreb 1990.), *Tehnološki procesi proizvodnje odjeće* (Zagreb 1990.) i *Tehnološke operacije proizvodnje odjeće* (Zagreb 1993.), priručnika *Konfekcija i trikotaža* (Beograd 1965.) i skripata *Tehnologija izrade odjeće* (Zagreb 1979.) te 29 tehnoloških projekata za izgradnju tvornica odjeće u Zagrebu, Karlovcu, Puli, Zadru, Dugoj Resi, Kninu, Kistanju te u Srbiji, Crnoj Gori i Sloveniji. Suradivao u izdanjima *Studija o eksperimentalnom antropološkom mjerenju stanovništva Vojvodine za potrebe odjevne industrije* (Beograd 1963.), *Jugoslavija u razvoju* (Beograd 1989.), *Istraživanje antropometrijskog statusa ročnika Hrvatske vojske* (Zagreb 1995.) te u *Tehničkoj enciklopediji*.

LIT.: 30 godina tekstilnog studija 1960.–1990, Zagreb 1990; R., Knez, Blaž, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

tukaj tudi rekonstrukcija rimske nekropole). Sodeloval je v časopisju *Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo*, *Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga društva*, *Obzor*, *Numismatika*, *Narodna starina*, *Arheološki vestnik*, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, *Archaeologia lugoslavica*, *Arheološki radovi i rasprave*, zbornikih *Hrvatski kulturni spomenici*, 1 (Zagreb 1940), *Actes du II congrès international d'épigraphie grecque et latine* (Pariz 1953), *Tkalčičev zbornik*, 2 (Zagreb 1958), *Atti del III congresso internazionale di epigrafia greca e latina* (Rim 1959), *Limes u Jugoslaviji*, 1 (Beograd 1961) ter v izdajah *Historija naroda Jugoslavije* (1. Zagreb 1953), *Zgodovina Ljubljane* (1. Ljubljana 1955) ter *Enciklopedija likovnih umjetnosti*. Napisal je dela *Archaeologische Karte von Jugoslavien. Blatt Ptuj* (skupaj z B. Sario; Beograd–Zagreb 1936), *Archaeologische Karte von Jugoslavien. Blatt Zagreb* (Beograd 1938), *Archaeologische Karte von Jugoslavien. Blatt Rogatec* (skupaj z B. Sario; Zagreb–Beograd 1939), *Ptujski grad v kasni antiki* (Ljubljana 1950), *Rimske izkopanine v Šempetru* (Ljubljana 1961), *Antične grobnice v Šempetru* (skupaj z V. Kolšek in P. Petrujem; Ljubljana 1972).

LIT.: (Nekrologa): B. Grafenauer, *Jugoslovenski istorijski časopis*, 1968, 1/2; P. Petru, *Arheološki vestnik*, 19(1968); I. Curk, *Živa antika*, 19(1969); *Filozofska fakulteta. Zbornik 1919–1999*, Ljubljana 2000; I. Majnarić, Klemenc, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KNEZ, Blaž, inženir in tekstilni tehnolog (Libeliče pri Dravogradu, 29. 1. 1928–Gornja Pušća, 17. 6. 2007). Po končani gimnaziji na Ravnah na Koroškem (1951) je diplomiral na Višji tehniški tekstilni šoli (1962) in Tehnološko-metalurški fakulteti (1968) Univerze v Beogradu. Doktoriral je z disertacijo *Optimizacija stroškov za material v odvisnosti od procesa izdelave oblačil* na Fakulteti za tehnologijo Univerze v Zagrebu (1980). Zaposlen je bil v tovarni oblačil *Beko* (1962–1965) in Jugoslovanskem zavodu za standard (1965–1967) v Beogradu ter v Zagrebu v tovarni oblačil *Kamensko* (1969–1973), na Višji tehniški konfekcijski šoli (1973–1975), v podjetju *Astra–Mašinoimpex* (1975–1977). Od 1977 je predaval na Fakulteti za tehnologijo Univerze v Zagrebu najprej kot višji predavatelj, od 1981 kot izredni ter od 1986 do upokojitve 1990 redni profesor. Osnoval je Zavod za oblačilno tehnologijo in bil njegov predstojnik (1978–1983, 1986–1990), prav tako je bil direktor Inštituta za tekstil in oblačila Fakultete za tehnologijo Univerze v Zagrebu (1978–1986). Posvečal se je raziskavam o racionalni uporabi materialov v proizvodnji oblačil, določanjem stopenj uporabe šivalnih strojev, procesnim parametrom, strukturi tehnoloških operacij in obstojnosti šivov kot prvak vpeljevanja in razvoja oblačilne tehnologije in inženirstva. Svoje prispevke je objavljaval v časopisju *Tekstilna industrija*, *Tekstil*, *Bekleidung+Wäsche*, *Textil Praxis International*, *Textiltechnik*, *International Journal of Clothing Science and Technology*, *Knitting Technology*, *Maschen & Industrie*, *Fibers & Textiles in Eastern Europe*. Napisal je učbenike *Konstruktorska priprava u odjevnoj industriji* (Zagreb 1990), *Tehnološki procesi proizvodnje odjeće* (Zagreb 1990) in *Tehnološke operacije proizvodnje odjeće* (Zagreb 1993), priročnik *Konfekcija i trikotaža* (Beograd 1965) in skript *Tehnologija izrade odjeće* (Zagreb 1979). Je avtor 29 tehnoloških projektov za gradnjo tovarne oblačil v Zagrebu, Karlovcu, Pulju, Zadru, Dugi Resi, Kninu, Kistanju ter v Srbiji, Črni gori in Sloveniji. Sodeloval je pri izdajah *Studija o eksperimentalnom antropološkom mjerenju stanovništva Vojvodine za potrebe odjevne industrije* (Beograd 1963), *Jugoslavija u razvoju* (Beograd 1989), *Istraživanje antropometrijskog statusa ročnika Hrvatske vojske* (Zagreb 1995) ter v *Tehniški enciklopediji*.

LIT.: 30 godina tekstilnog studija 1960–1990, Zagreb 1990; R., Knez, Blaž, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOBLEK, Pavel, oralni kirurg (Maribor, 1. 10. 1944.). Gimnaziju je završio u Brežicama (1963.), a diplomirao (1968.) na Stomatološkom fakultetu u Zagrebu, na kojem je doktorirao (1986.) tezom *Ispitivanje područja usne šupljine koje je najizloženije karcinomu metodom ekfolijativne citodijagnostike*. Od 1971. asistent je u Zavodu za oralnu kirurgiju Stomatološkoga fakulteta. Specijalizaciju iz oralne kirurgije završio 1975. u Zagrebu, a usavršivao se na sveučilištima u Grazu (1976.) i u Würzburgu (1996.). Godine 1987.–1995. bio je pročelnik Polikliničkoga odjela Klinike za kirurgiju čeljusti, lica i usta Kliničkoga bolničkog centra u Zagrebu, a 1995. izabran je za pročelnika Katedre za oralnu, maksilofacijalnu kirurgiju i anesteziologiju s reanimatologijom i predstojnika Zavoda za oralnu kirurgiju Klinike za stomatologiju, gdje je 2000. osnovao Centar za dentalnu implantologiju, čiji je bio voditelj. Godine 1987. izabran je za docenta, 1993. za izvanrednoga i 1999. za redovitoga profesora na Stomatološkom fakultetu. Bavi se prekancerozama i ranim otkrivanjem raka usne šupljine, odontogenim upalama, pretprotetskom kirurgijom i dentalnom implantologijom. Surađuje u periodicima *Zdravstveni vestnik*, *Medicinar*, *Acta stomatologica Croatica*, *British Journal of Oral and Maxillofacial Surgery*, *Chirurgia maxillofacialis & plastica*, *Journal of Immunological Methods*, *Deutsche medizinische Wochenschrift*, *International Endodontic Journal*, *Military Medicine*, *Collegium antropologicum*, *Medix*, *Journal of Oral Pathology & Medicine*, *Journal of Gerontology*, *Oral Oncology Extra*, *Dentomaxillofacial Radiology*. Autor je i suautor poglavlja u udžbenicima i priručnicima *Oralna kirurgija* (Zagreb 1983, 1988.²), *Pokusni modeli u biomedicini* (Zagreb 2000.), *Osnove dentalne implantologije* (Zagreb 2002.), *Oralna kirurgija, 2* (Zagreb 2003.) i *Odabrana poglavlja iz gerontostomatologije* (Zagreb 2004.). Godine 2004. izabran je za prvoga predsjednika Hrvatskoga društva za dentalnu implantologiju.

LIT.: *Bibliografija radova Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1948.–1993.*, Zagreb 1994; *Ljetopis 1948.–1993. Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, Zagreb 1994; Pavel Kobler, *Acta stomatologica Croatica*, 30(1996) 1; 45. godišnjica Akademije medicinskih znanosti Hrvatske 1961.–2006, Zagreb 2006; M. Forstnerič-Hajnšek, *Zagrebački Slovenci 2005.–2000*, Zagreb 2007; V. Dugački, Kobler, Pavel, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KODRIČ, Andrija (Kodrič), kulturni djelatnik (Rihemberk (Branik), 3. 12. 1835. – Osijek, 16. 4. 1884.). Pohađao je gimnaziju i bogoslovni tečaj u Gorici, a klasičnu filologiju studirao je u Beču. Od 1861. do kraja života bio je profesor latinskoga i grčkoga jezika (neko vrijeme i talijanskoga, njemačkoga i povijesti) u osječkoj gimnaziji. Također je 1867.–1868. bio profesor i voditelj knjižnice u požeškoj gimnaziji. Bio je aktivan u gradskom kulturnom životu Osijeka te povjerenik zagrebačkoga Narodnoga muzeja i Hrvatskoga arheološkoga društva. Pretpostavlja se da je potaknuo trgovca i kolekcionara Franju Sedlakovića da svoje zbirke daruje gradu te je 1877. sudjelovao u osnivanju Muzeja slobodnoga i kraljevskoga grada Osijeka, čiji je 1878. bio prvi kustos te tu dužnost obnašao do kraja života. Posebice se bavio numizmatičkom zbirkom, objavivši i njezin katalog u svojevrsnom programatskom prilogu *Nješto o osječkom Muzeju (Izvišće o Kr. velikoj gimnaziji u Osieku, 1879.–1880, 1880.–1881.)*.

KOGLER, Andrej, neurokirurg (Slovenj Gradec, 10. 3. 1944.). Nakon završene gimnazije u Mariboru (1963.), diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu (1969.) i doktorirao (1983.) tezom *Istraživanje činitelja značajnih u patogenezi i neurokirurškom liječenju kroničnog subduralnog*

KOBLER, Pavel, oralni kirurg (Maribor, 1. 10. 1944). Gimnazijo je končal v Brežicah (1963), diplomiral na Stomatološki fakulteti Univerze v Zagrebu (1968), na kateri je tudi doktoriral (1986) z disertacijo *Ispitivanje područja usne šupljine koje je najizloženije karcinomu metodom eksfolijativne citodijagnostike (Proučevanje območja ustne votline, najbolj izpostavljenega karcinomu, z metodo eksfolijativne citodijagnostike)*. 1971 je postal asistent na Zavodu za oralno kirurgijo Stomatološke fakultete UZ. Specializacijo iz oralne kirurgije je opravil 1975 v Zagrebu, strokovno se je izpopolnjeval

https://uciliste-ambitio.hr/dt_team/kobler-pavel/ (17. V. 2021)

na univerzah v Gradcu (1976) in v Würzburgu (1996). Med letoma 1987 in 1995 je bil predstojnik polikliničnega oddelka Klinike za kirurgijo čeljusti, obraza in ust Kliničnega bolnišničnega centra Zagreb. Leta 1995 je bil izbran za predstojnika katedre za oralno, maksilofacialno kirurgijo in anesteziologijo z reanimatologijo in za predstojnika Zavoda za oralno kirurgijo Klinike za stomatologijo Zagreb, v sklopu katere je 2000 osnoval Center za dentalno implantologijo, ki ga je tudi vodil. Leta 1987 je bil izbran za docenta, 1993 za izrednega in 1999 za rednega profesorja na stomatološki fakulteti. Posveča se prekancerozam in zgodnjemu odkrivanju raka ustne votline, odontogenim vnetjem, predprotetsko kirurgijo in dentalno implantologijo. Sodeluje v časopisju *Zdravstveni vestnik*, *Medicinar*, *Acta stomatologica Croatica*, *British Journal of Oral and Maxillofacial Surgery*, *Chirurgia maxillofacialis & plastica*, *Journal of Immunological Methods*, *Deutsche medizinische Wochenschrift*, *International Endodontic Journal*, *Military Medicine*, *Collegium antropologicum*, *Medix*, *Journal of Oral Pathology & Medicine*, *Journal of Gerontology*, *Oral Oncology Extra*, *Dentomaxillofacial Radiology*. Je avtor oz. soavtor poglavij v učbenikih in priročnikih *Oralna kirurgija* (Zagreb 1983, 1988²), *Pokusni modeli u biomedicini* (Zagreb 2000), *Osnove dentalne implantologije* (Zagreb 2002), *Oralna kirurgija, 2* (Zagreb 2003) in *Odabrana poglavlja iz gerontostomatologije* (Zagreb 2004). Leta 2004 je bil izbran za prvega predsednika Hrvaškega društva za dentalno implantologijo.

LIT.: Bibliografija radova Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1948–1993, Zagreb 1994; *Ljetopis 1948–1993. Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, Zagreb 1994; Pavel Kobler, *Acta stomatologica Croatica*, 30 (1996) 1; 45. godišnjica Akademije medicinskih znanosti Hrvatske 1961–2006, Zagreb 2006; M. Forstnerič-Hajnšek, *Zagrebački Slovenci 2005–2000*, Zagreb 2007; V. Dugački, Kobler, Pavel, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KODRIČ, Andrija (Kodrič), kulturni delavec (Rihemberk (Branik), 3. 12. 1835–Osijek, 16. 4. 1884). Gimnazijo in bogoslovni tečaj je opravil v Gorici, klasično jezikoslovje je študiral na Dunaju. Od 1861 do konca življenja je bil profesor latinskega in grškega jezika (nekaj časa tudi italijanščine, nemščine in zgodovine) v osiješki gimnaziji. Od 1867 do 1868 je bil profesor in vodja knjižnice na požeški gimnaziji. Bil je dejaven v kulturnem življenju Osijeka in poverjenik Narodnega muzeja v Zagrebu in Hrvaškega arheološkega društva. Domneva se, da je spodbudil trgovca in zbiratelja Franja Sedlakovića, da je podaril svoje zbirke mestu. 1877 je sodeloval pri osnovanju Muzeja svobodnega in kraljevega mesta Osijek, katerega prvi kustos je postal leta 1878 in delal na tem mestu do konca življenja. Posebej se je posvečal numizmatični zbirki, njen katalog je objavil tudi v svojevrstnem programskem prispevku *Nješto o osječkom Muzeju (Izviešće o Kr. velikoj gimnaziji u Osieku, 1879–1880, 1880–1881)*.

hematoma u dojenčadi. Nakon studija jednu je godinu stažirao u bolnici u Slovenj Gradecu, a 1971. bio liječnik primarne zdravstvene zaštite u Domu zdravlja Ravne na Koroškem i u Črni na Koroškem, potom je od 1977. specijalizirao neurokirurgiju u Klinici za neurokirurgiju KBC u Zagrebu, u kojoj je ostao raditi i nakon završetka specijalizacije. Od 1982. bio je voditelj Odjela za neurokirurgiju dječje dobi, a 1988. prelazi u Kliniku za neurokirurgiju Kliničke bolnice *Dr. Mladen Stojanović* (danas Klinička bolnica *Sestre milosrdnice*), gdje je bio pročelnik Odjela za neurotraumatologiju s kirurgijom dječje dobi. Godine 2005.–2006. bio je v. d. predstojnika Klinike, potom zamjenik predstojnika. Od 1991. znanstveni je suradnik, a od 2003. viši znanstveni suradnik. Radi u timu zaslužnom za priznanje dobiveno od Brain Trauma Foundation u New Yorku kojim je Klinika priznata Centrom izvrsnosti (Center of Excellence) za liječenje bolesnika s traumatskim ozljedama mozga. Usavršivao se iz područja kirurgije dječje dobi u Berlinu (1992.) i u Lyonu (1994.), a iz primjene laserskih uređaja u neurokirurgiji u Jackson Holeu (1989.). Glavna područja njegova znanstvenoga i stručnoga interesa su neurokirurgija dječje dobi, neurotraumatologija i tumori mozga. Objavio je brojne radove u periodicima *Libri oncologici*, *Acta chirurgica iugoslavica*, *Acta neurochirurgica*, *Liječnički vjesnik*, *Folia anatomica iugoslavica*, *Medicinar*, *Acta medica iugoslavica*, *Radiologia iugoslavica*, *Ultrasound in Medicine and Biology*, *Jugoslavenska pedijatrija*, *Developmental Medicine & Child Neurology*, *Anali Kliničke bolnice Dr. M. Stojanović*, *Neurologia Croatica*, *Reumatizam*, *Neuroradiology*, *Child's Nervous System*, *Pediatric Neurosurgery*, *Journal of Child Neurology*, *Gynaecologia et perinatologia* te brojnim zbornicima. Surađivao je u priručnicima *14. postdiplomski tečaj iz kirurgije* (1979.), *Ultrazvuk u dječjoj dobi* (1987.), *Upotreba lasera u neurokirurgiji* (1989.), *Prvi tečaj iz neurokirurgije dječje dobi* (1990.), tiskanima u Zagrebu, te udžbenicima *Bolesti lumbosakralne kralježnice* (Zagreb 1993.) i *Prenatalna dijagnostika i terapija* (Varaždinske Toplice 2000.).

LIT.: *Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, Zagreb 1985; *Klinička bolnica Sestre milosrdnice – 155. obljetnica 1846.–2001*, Zagreb 2001; M. Forstnerič-Hajnshek, *Zagrebački Slovenci 2005.–2007*, Zagreb 2007; V. Dugački, Kogler, Andrej, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOGOJ, Franjo (Fran), dermatovenerolog (Kranjska Gora, 13. 10. 1894. – Kranjska Gora, 30. 9. 1983.). Školovao se u Jesenicama i u Ljubljani (klasična gimnazija). Nakon mature (1913.), upisao je studij na Medicinskom fakultetu Karlova sveučilišta u Pragu. Za Prvoga svjetskoga (1914.) bio je mobiliziran te nakon rata nastavio studij u Grazu i Pragu, gdje je diplomirao (1920.). Istodobno je počeo specijalizaciju dermatovenerologiju na klinikama u Pragu i Brnu. Od 1923. bio je asistent rođaka Pavla Šavnika u Dermatovenerološkoj klinici u Zagrebu, a od 1924. sa stipendijom Rockefellerove zaklade usavršivao se u klinici u Brnu, gdje se 1925. habilitirao za privatnoga docenta na Medicinskom fakultetu. Također se usavršavao u klinikama u Wrocławu, Strasbourgu i Parizu. Godine 1926. naslijedio je Šavnika u Klinici za kožne i spolne bolesti u Zagrebu, čiji je od 1927. (s prekidom za Drugoga svjetskoga rata) bio predstojnik do umirovljenja 1965. U Klinici je osnovao histološki i serodijagnostički laboratorij, a njegovim nastojanjima uređena je stanica

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32245> (17. IV. 2021)

KOGLER, Andrej, nevrokirurg (Slovenj Gradec, 10. 3. 1944). Po končani gimnaziji v Mariboru (1963) je diplomiral na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu (1969) in doktoriral (1983) z disertacijo *Proučevanje pomembnih dejavnikov v patogenezi in nevrokirurškem zdravljenju kroničnega subduralnega hematoma pri dojenčkih*. Po študiju je eno leto stažiral v bolnišnici v Slovenj Gradcu in bil zdravnik splošne medicine v zdravstvenem domu na Ravnah na Koroškem in v Črni (1971). Po 1977 je opravil specialistični izpit iz nevrokirurgije na Kliniki za nevrokirurgijo KBC v Zagrebu, v kateri je bil zaposlen tudi po končani specializaciji. Do 1982 je bil predstojnik oddelka za otroško nevrokirurgijo, 1988 se je zaposlil v Kliniki za nevrokirurgijo Klinične bolnišnice *dr. Mladena Stojanovića* (danes Klinična bolnišnica sester usmiljenk), kjer je bil predstojnik otroškega oddelka za nevrotravmatologijo s kirurgijo. V letu 2005/2006 je bil v. d. predstojnika klinike, potem namestnik predstojnika. Od 1991 je znanstveni sodelavec, od 2003 pa višji znanstveni sodelavec. Dela v timu, ki je prejel priznanje Brain Trauma Foundation v New Yorku, zaradi česar je klinika dobila naziv Center odličnosti (Center of Excellence) za zdravljenje bolnikov s travmatskimi poškodbami možganov. Izpopolnjeval se je na področju otroške kirurgije v Berlinu (1992) in v Lyonu (1994), o uporabi laserskih naprav v nevrokirurgiji pa v Jackson Holu (1989). Najozžja področja njegovega znanstvenega in strokovnega zanimanja so otroška nevrokirurgija, nevrotravmatologija in tumorji na možganih. Številne članke je objavil v časopisju *Libri oncologici*, *Acta chirurgica iugoslavica*, *Acta neurochirurgica*, *Liječnički vjesnik*, *Folia anatomica iugoslavica*, *Medicinar*, *Acta medica iugoslavica*, *Radiologia iugoslavica*, *Ultrasound in Medicine and Biology*, *Jugoslavenska pedijatrija*, *Developmental Medicine & Child Neurology*, *Anali Kliničke bolnice Dr. M. Stojanović*, *Neurologia Croatica*, *Reumatizam*, *Neuroradiology*, *Child's Nervous System*, *Pediatric Neurosurgery*, *Journal of Child Neurology*, *Gynaecologia et perinatologia* in številnih zbornikih. Sodeloval je pri nastanku priročnikov *14. postdiplomski tečaj iz kirurgije* (1979), *Ultrazvuk u dječjoj dobi* (1987), *Upotreba lasera u neurokirurgiji* (1989), *Prvi tečaj iz neurokirurgije dječje dobi* (1990), izdanim v Zagrebu, ter učbenikih *Bolesti lumbosakralne kralježnice* (Zagreb 1993) ter *Prenatalna dijagnostika i terapija* (Varaždinske Toplice 2000).

LIT.: *Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, Zagreb 1985; *Klinička bolnica Sestre milosrdnice – 155. obljetnica 1846–2001*, Zagreb 2001; M. Forstnerič-Hajnšek, *Zagrebački Slovenci 2005–2007*, Zagreb 2007; V. Dugački, Kogler, Andrej, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOGOJ, Franjo (Fran), dermatovenerolog (Kranjska Gora, 13. 10. 1894–Kranjska Gora, 30. 9. 1983). Šolal se je na Jesenicah in v Ljubljani (klasična gimnazija). Po maturi leta 1913 se je vpisal na Medicinsko fakulteto Karlove univerze v Pragi. Med prvo svetovno vojno (1914) je bil mobiliziran, po vojni je študij nadaljeval v Gradcu in končal medicino leta 1920 na Karlovi univerzi v Pragi. Po končanem študiju je opravljal specializacijo iz dermatovenerologije na klinikah v Pragi in v Brnu. Od 1923 je bil asistent rojaka P. Šavnika v Dermatovenerološki kliniki v Zagrebu, od 1924 se je s štipendijo Rockefellerjevega sklada izpopolnjeval na kliniki v Brnu, kjer se je 1925 habilitiral za zasebnega docenta na medicinski fakulteti. Izpopolnjeval se je tudi na klinikah v Wrocławu, Strasbourgu in Parizu. Leta 1926 je nasledil Šavnika na Kliniki za kožne in spolne bolezni Zagreb, na kateri je bil od 1927 (razen med drugo svetovno vojno) pa vse do upokojitve 1965 njen predstojnik. V kliniki je osnoval histološki in serodiagnostični laboratorij, zahvaljujoč njegovim prizadevanjem so uredili

za pokusne životinje (1930.), stanica za dermatološku aktinoterapiju i fizikalnu terapiju (1931.), a zaslužan je i za uređenje alergološkoga laboratorija, ambulante za profesionalne bolesti i laboratorija za medicinsku biokemiju. Za izvanrednoga profesora zagrebačkoga Medicinskoga fakulteta izabran je 1927, a za redovitoga 1932. Tri puta je obnašao dužnost dekana Medicinskog fakulteta: od 1933. do 1934., od 1946. do 1949. i od 1951. do 1952. Prodekan je bio od 1934. do 1935. i od 1952. do 1957. godine. Godine 1955.–1964. bio je voditelj Dermatovenerološke klinike Medicinskoga fakulteta u Ljubljani, 1967.–1974. ravnatelj Instituta za klinička medicinska istraživanja Medicinskoga fakulteta i KBC u Zagrebu. Njegovom je inicijativom 1965. osnovan Alergološki centar Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti na Hvaru. Jedan je od začetnika znanstvene dermatovenerologije u nas i jedan od najzaslužnijih za razvoj alergologije i kliničke imunologije kao samostalnih disciplina. Bavio se epidemiologijom i liječenjem sifilisa, dokazao identičnost patogeneze sporadičnoga i endemskoga sifilisa, uveo pojam »kritički moment« kao objektivni kriterij za ocjenjivanje vremena potrebnoga za izlječenje te kao dijagnostičku metodu superponiranu epikutanu reakciju. Proučavao je alergiju kao biološki proces, istraživao uzročnost u dermatologiji, razradio i razjasnio problem lokalizacije dermatosa, bavio se sistematizacijom dermatosa, kožnom tuberkulozom, dermatomikozama, kroničnim piodermijama, promjenama na koži reumatičnih bolesnika. Posebno se bavio keratodermijama, a opisao je 1963. godine mljetsku bolest u opsežnoj studiji utvrdivši da je riječ o palmoplantarnoj keratozi koja se nasljeđuje recesivno. Bio je poznavatelj patohistologije kože te opisao spongioformnu pustulu kao histološku novinu u svjetskoj dermatovenerološkoj literaturi. Pisao je i o ihtioformnim hiperkeratozama, sklerodermiji, atrofodermiji, eritrodermiji, pruritusu. Radove je objavljivao u periodicima *Archiv für Dermatologie und Syphilis*, *Česká dermatologie*, *Acta dermatovenerologica*, *Dermatologische Zeitschrift*, *Annales de dermatologie et de syphiligraphie*, *Bulletin de la Société française de dermatologie et syphiligraphie*, *Medicinski pregled*, *Liječnički vjesnik*, *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, *Przegląd dermatologiczny*, *Dermatologische Wochenschrift*, *Zdravstveni vestnik*, *Dermatologica*, *Medicinski glasnik*, *Acta medica iugoslavica*, *Rad JAZU*, *Medicinar*, *Tuberkuloza*, *Dermatologia*, *Hautarzt*, *Narodno zdravlje*, *Acta allergologica*, *Wiener medizinische Wochenschrift*, *Zeitschrift für Haut- und Geschlechtskrankheiten*, *Indian Journal of Dermatology, Venerology and Leprology*, *Minerva dermatologica*, *Radovi Medicinskog fakulteta u Zagrebu* (urednik 1953.–58.), *Münchener medizinische Wochenschrift*, *Zdravstvene novine*, *Archiv für klinische und experimentelle Dermatologie*, *British Journal of Dermatology*, *Allergie und Asthma*, *Acta Facultatis medicae Fluminensis*, *Therapie der Gegenwart*, *Folia angiologica*. Autor je poglavlja u knjigama i priručnicima *Handbuch der Haut- und Geschlechtskrankheiten* (Berlin 1930, 1962.), *Lehrbuch der Haut- und Geschlechtskrankheiten* (Stuttgart 1961, 1970.) te priloga u *Medicinskoj enciklopediji*. Uredio je *Izvjешća Dermatovenerološke klinike u Zagrebu* (Zagreb 1952.) i više zbornika alergoloških simpozija (Zagreb 1952, 1964, 1967.) te bio član uredništva brojnih časopisa. Autor je djela *Terapija sifilisa* (Zagreb 1946.), *Dermatovenerološka propedeutika* (Zagreb 1947.), *Problematika ekzema* (Zagreb 1947.), *Spolne bolesti* (suautor, Zagreb 1954.), *Bolesti kože* (suautor, 1–2. Zagreb 1970.–1971.). Bio je redoviti član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti od 1947, njezin potpredsjednik 1958.–1973, počasni i dopisni član više akademija i društava, nositelj počasnih doktorata sveučilišta u Zagrebu, Ljubljani i

postajo za poskusne živali (1930), postajo za dermatološko aktinoterapijo in fizikalno terapijo (1931), zaslužen je tudi za ureditev alergološkega laboratorija, ambulate za poklicne bolezni in laboratorija za medicinsko biokemijo. Za izrednega profesorja na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu je bil izvoljen 1927, za rednega 1932. Trikrat je opravljal naloge dekana zagrebške medicinske fakultete, od 1933 do 1934, od 1946 do 1949 ter od 1951 do 1952. Prodekan je bil od 1934 do 1935 ter od 1952 do 1957. Med letoma 1955 in 1964 je bil hkrati strokovni direktor Dermatološke klinike v Ljubljani. Med letoma 1967 in 1974 je bil direktor Inštituta za klinične medicinske raziskave Medicinske fakultete Univerze v Zagrebu in Kliničnega centra Zagreb. Na njegovo pobudo je bil 1965 osnovan Alergološki center Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti na Hvaru. Velja za začetnika znanstvene dermatovenerologije pri nas in je eden med najbolj zaslužnimi za razvoj alergologije in klinične imunologije kot samostojnih ved. Posvečal se je epidemiologiji in zdravljenju sifilisa, dokazal identičnost patogeneze sporadičnega in endemskega sifilisa, uveljavil je pojem »kritični trenutek« kot objektivni kriterij za ocenjevanje časa, potrebnega za ozdravljenje, ter kot diagnostično metodo superponirano epikutano testiranje. Proučeval je alergijo kot biološki proces, raziskoval vzročnost v dermatologiji, opisal in pojasnil problem lokalizacije dermatoz, ukvarjal se je s sistematizacijo dermatoz, s kožno tuberkulozo, dermatomikozami, kroničnimi piodermijami, kožnimi spremembami revmatičnih bolnikov. Posebej se je posvečal keratodermijam, o mljetski bolezni je 1963 objavil obsežno študijo in ugotovil, da gre za palmopplantarno keratozo, ki se deduje recesivno. Bil je poznavalec patohistologije kože in je opisal spongioformno pustulo kot histološko novost v svetovni dermatovenerološki literaturi. Pisal je tudi o ihtioformnih hiperkeratozah, sklerodermiji, atrofodermiji, eritrodermiji, pruritusu. Prispevke je objavljajal v časopisju *Archiv für Dermatologie und Syphilis*, *Česká dermatologie*, *Acta dermatovenerologica*, *Dermatologische Zeitschrift*, *Annales de dermatologie et de syphiligraphie*, *Bulletin de la Société française de dermatologie et syphiligraphie*, *Medicinski pregled*, *Liječnički vjesnik*, *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, *Przegląd dermatologiczny*, *Dermatologische Wochenschrift*, *Zdravstveni vestnik*, *Dermatologica*, *Medicinski glasnik*, *Acta medica iugoslavica*, *Rad JAZU*, *Medicinar*, *Tuberkuloza*, *Dermatologia*, *Hautarzt*, *Narodno zdravlje*, *Acta allergologica*, *Wiener medizinische Wochenschrift*, *Zeitschrift für Haut- und Geschlechtskrankheiten*, *Indian Journal of Dermatology, Venerology and Leprology*, *Minerva dermatologica*, *Prispevki Medicinske fakulteta v Zagrebu* (urednik 1953–1958), *Münchener medizinische Wochenschrift*, *Zdravstvene novine*, *Archiv für klinische und experimentelle Dermatologie*, *British Journal of Dermatology*, *Allergie und Asthma*, *Acta Facultatis medicae Fluminensis*, *Therapie der Gegenwart*, *Folia angiologica*. Napisal je poglavja v knjigah in priročnikih *Handbuch der Haut- und Geschlechtskrankheiten* (Berlin 1930, 1962), *Lehrbuch der Haut- und Geschlechtskrankheiten* (Stuttgart 1961, 1970) ter prispevke v *Medicinski enciklopediji*. Uredil je *Izvsješća Dermatovenerološke klinike v Zagrebu* (Zagreb 1952) in več zbornikov alergoloških simpozijev (Zagreb 1952, 1964, 1967). Bil je član uredništva številnih revij. Napisal je dela *Terapija sifilisa* (Zagreb 1946), *Dermatovenerološka propedeutika* (Zagreb 1947), *Problematika ekzema* (Zagreb 1947), *Spolne bolesi* (v soavtorstvu, Zagreb 1954), *Bolesi kože* (v soavtorstvu, 1-2. Zagreb 1970–1971). Bil je redni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti od 1947, njen podpredsednik 1958–1973, častni in dopisni član več akademij in društev, prejemnik častnih doktoratov univerz v

Grazu te Vojnomedicinske akademije u Beogradu. Dobitnik je Nagrade Narodne Republike Hrvatske za životno djelo (1962.).

LIT.: Franjo Kogoj, *Ljetopis JAZU*, 1949, 54; Š. Čajkovac, Akademik Franjo Kogoj – povodom 70. godišnjice života, *Liječnički vjesnik*, 87(1965) 1; M. Schwarzwald, Akademik Franjo Kogoj, *Radovi Medicinskog fakulteta u Zagrebu*, 17(1969) 2; Isti, U povodu osamdesete obljetnice akademika prof. dr. Frana Kogoja, *Acta dermatovenerologica iugoslavica*, 1(1974) 4; *Zbornik liječnika Hrvatske 1874.–1974*, Zagreb 1974; (Nekrolozi): V. Dugački, *Naše novine*, 6(1983) 54; A. Brnobić, *Liječnički vjesnik*, 106(1984) 1; S. Midžić, *Ljetopis JAZU*, 1984, 87; D. Živković, Prva godišnjica smrti akademika Franje Kogoja, *Psoriasis*, 9(1984) 18; Franjo Kogoj, *Spomenica preminulim academicima*, 1985, 28; K. Holubar, Franjo Kogoj i spongiformna pustula, *Psoriasis*, 13(1988) 25; S. Midžić i B. Belicza, Život i djelo akademika Franje Kogoja, *Rad HAZU*, 1994, 466; A. Brnobić i J. Lipozenčić, Uloga Franje Kogoja u razvoju alergologije i kliničke imunologije u dermatovenerologiji u Hrvatskoj, *Ibid.*; A. Muzur, O spolnim bolestima Kogoju u čast, *Acta medico-historica Adriatica*, 1(2003); S. Fatović-Ferenčić, Kogoj, Franjo, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOGOJ-BAKIĆ, Verena (Amalija), ginekologinja i porodničarka (Ljubljana, 16. 8. 1923. – Rijeka, 28. 2. 2002.). Kći dermatovenerologa Franje Kogoja. U Zagrebu završila klasičnu gimnaziju (1942.) i diplomirala na Medicinskom fakultetu (1951.), a doktorirala (1969.) na Medicinskom fakultetu u Rijeci tezom *Fetalni eritrociti u majčinu krvotoku prvog dana puerperija i njihova prisutnost u retroplacentarnoj krvi*. Po završetku studija radila je u Domu zdravlja Labin, a od 1952. u Općoj bolnici Sušak, gdje je započela specijalizaciju iz ginekologije i porodništva. Specijalistički ispit položila 1957. u Zagrebu i počela raditi na novoosnovanom riječkom Medicinskom fakultetu, na kojem je od 1963. docentica, od 1972. izvanredna i od 1977. redovita profesorica. Usavršivala se u Bonnu (1955.), Lyonu (1958.), Hamburgu (1963.) i Berlinu (1965.–1966). Od 1975. djeluje u Zavodu za zaštitu zdravlja Rijeka kao voditeljica dispanzera za zaštitu žena, istodobno predavajući na katedri za ginekologiju i porodništvo Medicinskoga fakulteta. Umirovljena je 1978. Pisala je o uporabi spazmolitika pri porođaju, proteinemiji majke i čeda, primjeni anti-D-gamaglobulina u profilaksi Rh-senzibilizacije u časopisima *Liječnički vjesnik*, *Medicinski glasnik*, *Acta medica iugoslavica*, *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, *Zdravstveni vestnik*, *Ginekologija i opstetricija*, *Medicina*, *Acta Facultatis medicae Fluminensis*, *Arhiv za zaštitu majke i djeteta*, *Bilten transfuzije*, *Medicinski tehničar*, *Collegium antropologicum* te u zbornicima. Dobitnica je Nagrade grada Rijeke (1972.).

LIT.: *Zbornik liječnika Hrvatske 1874.–1974*, Zagreb 1974; *Medicinski fakultet u Rijeci 1955.–1995*, Rijeka 1997; Lj. Randić, Prof. dr. sc. Verena Kogoj-Bakić, *Acta Facultatis medicae Fluminensis*, 27(2002) 1/2; *Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci 1955.–2005*, Rijeka 2005; A. Škrobonja, Kogoj-Bakić, Verena, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOKALJ, Josip, fotograf (Jesenice, 27. 2. 1873. – Zagreb, 19. 9. 1949.). U Zagrebu je 1902.–1915. vodio optičarski i finomehaničarski obrt te trgovinu fotoaparatom i optičkim pomagalicama, a 1922.–1925. optičarski obrt *Ocularium*. Njegov fotografski opus nastao 1900.–1914, uz realističke i naturalističke snimke, sadržava i one koje odražavaju romantički i slikarski pristup. Snimao je stereoskopske fotografije s izraženim smislom za kompoziciju i dubinske planove, poglavito zagrebačke vedute i spomenike oko 1903. (*Hrvatsko narodno kazalište*, *Jezuitski trg*, *Mesnička ulica*, *Pogled s Popova tornja*, *Glavna pošta u Jurišićevoj ulici*, *Velike arkade na Mirogoju*, *Pješački most na Glavnom kolodvoru*, sve kolorirani dijapozitivi

<http://daz.hr/dokumentarna-fotografija-iz-foto-albuma-josipa-kokalja/> (12. IV. 2021)

Zagreb, Ljubljani in Gradcu ter vojaškomedicinske akademije v Beogradu. Za življenjsko delo je prejel nagrado Ljudske republike Hrvaške (1962).

LIT.: Franjo Kogoj, *Ljetopis JAZU*, 1949, 54; Š. Čajkovic, Akademik Franjo Kogoj – povodom 70. godišnjice života, *Liječnički vjesnik*, 87(1965) 1; M. Schwarzwald, Akademik Franjo Kogoj, *Radovi Medicinskog fakulteta u Zagrebu*, 17(1969) 2; Isti, U povodu osamdesete obljetnice akademika prof. dr. Frana Kogoja, *Acta dermatovenerologica iugoslavica*, 1(1974) 4; *Zbornik liječnika Hrvatske 1874–1974*, Zagreb 1974; (Nekrologi): V. Dugački, *Naše novine*, 6(1983) 54; A. Brnobić, *Liječnički vjesnik*, 106(1984) 1; S. Midžić, *Ljetopis JAZU*, 1984, 87; D. Živković, Prva godišnjica smrti akademika Franje Kogoja, *Psoriasis*, 9(1984) 18; Franjo Kogoj, *Spomenica preminulim academicima*, 1985, 28; K. Holubar, Franjo Kogoj i spongiformna pustula, *Psoriasis*, 13(1988) 25; S. Midžić i B. Belicza, Život i djelo akademika Franje Kogoja, *Rad HAZU*, 1994, 466; A. Brnobić i J. Lipozenčić, Uloga Franje Kogoja u razvoju alergologije i kliničke imunologije u dermatovenerologiji u Hrvatskoj, *Ibid.*; A. Muzur, O spolnim bolestima Kogoj u čast, *Acta medico-historica Adriatica*, 1(2003); S. Fatović-Ferenčić, Kogoj, Franjo, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOGOJ-BAKIĆ, Verena (Amalija), ginekologinja in porodničarka (Ljubljana, 16. 8. 1923–Reka, 28. 2. 2002). Hči dermatovenerologa Franja Kogoja. V Zagrebu, kjer je končala klasično gimnazijo (1942), je tudi diplomirala na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu (1951), doktorirala je (1969) na Medicinski fakulteti Univerze na Reki z disertacijo *Fetalni eritrociti v krvnem obtoku matere prvi dan puerperija in njihova prisotnost v retroplacentarni krvi*. Po opravljenem študiju je delala v Zdravstvenem domu Labin, od 1952 v Splošni bolnišnici Reka, kjer je začela s specializacijo iz ginekologije in porodništva. Specialistični izpit je opravila 1957 v Zagrebu in se zaposlila na novoustanovljeni Medicinski fakulteti Univerze na Reki, na kateri je 1963 postala docentka, 1972 redna in 1977 izredna profesorica. Izpopolnjevala se je v Bonnu (1955), Lyonu (1958), Hamburgu (1963) in Berlinu (1965–1966). Od 1975 je bila zaposlena na Zavodu za varovanje zdravja Reka kot vodja Dispanzerja za ženske, obenem pa je predavala na katedri za ginekologijo in porodništvo reške medicinske fakultete. Upokojila se je 1978. Pisala je o uporabi spazmolitikov pri porodu, proteinemiji matere in otroka, uporabi anti-D-gamaglobulina v profilaksi Rh-senzibilizacije v časopisju *Liječnički vjesnik*, *Medicinski glasnik*, *Acta medica iugoslavica*, *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, *Zdravstveni vestnik*, *Ginekologija i opstetricija*, *Medicina*, *Acta Facultatis medicae Fluminensis*, *Arhiv za zaštitu majke i djeteta*, *Bilten transfuzije*, *Medicinski tehničar*, *Collegium antropologicum* te u zbornicima. Prejela je nagrado Mesta Reka (1972).

LIT.: *Zbornik liječnika Hrvatske 1874–1974*, Zagreb 1974; *Medicinski fakultet u Rijeci 1955–1995*, Rijeka 1997; Lj. Randić, Prof. dr. sc. Verena Kogoj-Bakić, *Acta Facultatis medicae Fluminensis*, 27(2002) 1/2; *Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci 1955–2005*, Rijeka 2005; A. Škrobonja Kogoj-Bakić, Verena, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOKALJ, Josip, fotograf (Jesenice, 27. 2. 1873–Zagreb, 19. 9. 1949). V Zagrebu je med letoma 1902 in 1915 vodil optično in finomehanično delavnico ter trgovino s fotoaparati in optičnimi pripomočki, med letoma 1922 in 1925 je vodil optiko *Ocularium*. Njegov fotografski opus, ki je nastajal med letoma 1900 in 1914, je poleg realističnih in naturalističnih posnetkov zajemal tudi posnetke, ki odražajo romantični in slikarski pristop. Snemal je stereoskopske fotografije z izrazitim občutkom za kompozicijo in globinske plane, predvsem zagrebške vedute in spomenike okoli 1903 (*Hrvaško narodno gledališče*, *Jezuitski trg*, *Mesniška ulica*, *Razgled s Popovega stolpa*, *Glavna pošta v Jurišićevi ulici*, *Velike arkade na Mirogoju*, *Most za pešce na glavnem kolodvoru*, vse kolorirani

na staklu; *Glavni portal katedrale, Nadbiskupski vrt* – s autoportretom i pomoćnikom Vlatkom Turkovićem, *Pod zidom*, albuminske fotografije) te prizore iz Botaničkoga vrta (serija od 10 snimaka) i parka Maksimir (*Čamci na jezeru, Pogled na kiosk*). Istodobno nastaju i izvrsne naturalističke snimke prigradskoga i seoskoga života (*Kupanje djece, Gornje Vrapče – praćakanje djece na potoku, Guščarice na Savi, Šestinske pralje, Žetelice, Cigani pod čergom*). Fotografirao i na Sljemenu (*Piramida*), Plitvicama (dvadesetak snimaka), u Dubrovniku (*Gruška luka*), Sloveniji (Bled, Vintgar) te na drugim putovanjima. Rijetki su mu portreti (*Slikar Joso Bužan u atelijeru V. Bukovca, oko 1900.*), češći autoportreti (*Autoportret iz Maksimira kraj Kässmannove Žetelice, oko 1904.*), a iznimna mrtva priroda *Vaza s margaretama, hortenzijama i poljskim cvijećem* (oko 1910.), dosad jedina njegova poznata fotografija u boji. Bio je i fotoreporter (*Cirkus Buffalo u Zagrebu, oko 1902, Polijetanje balona Turul, 1905, Prva nogometna utakmica u Zagrebu i Prvi svesokolski slet, 1906, Avion nad Zagrebom, 1914.*). Djela mu se čuvaju u Muzeju grada Zagreba (stereoskopski kolorirani dijapozitivi na staklu), Muzeju za umjetnost i obrt (albuminske kaširane fotografije) i Državnom arhivu u Zagrebu (tri fotoalbuma).

LIT.: V. Maleković, M. Tonković i dr., *Fotografija u Hrvatskoj 1848.–1951.* (katalog izložbe), Zagreb 1994; M. Smokvina, *Hrvatska na povijesnim fotografijama*, Zagreb 2001; S. Šterk, *Stereoskopska fotografija na prijelomu XIX. u XX. stoljeće iz fundusa Muzeja grada Zagreba* (katalog izložbe), Zagreb 2002; Isti, Kokalj, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOMAN, Andrej, tekstilac (Ljubljana, 27. 11. 1916. – Zagreb, 21. 1. 1995.). Školovao se u Ljubljani i Kranju, gdje je 1934. završio Državnu tekstilnu školu. Potom je radio u zagrebačkoj Tvornici za pamučnu industriju d. d. (1934.–1946.), u Glavnoj upravi za plan Privrednoga savjeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije u Beogradu (1947.–1952.), *Tekstilbiro* u Zagrebu i Industrijskoj komori Hrvatske (1962.–1963.). Sudjelovao je u osnivanju Udruženja pamučarske industrije Hrvatske, čiji je bio prvi tajnik. Također je sudjelovao u osnivanju Saveza inženjera i tehničara tekstilaca (danas Hrvatski inženjerski savez tekstilaca) te organizirao i sudjelovao na njegovim stručnim skupovima. Jedan je od pokretača njegova glasila *Tekstil* (1952.), čiji je bio član uredništva, tajnik (od 1964.) i urednik (od 1975.). Časopis je nastavio uređivati i nakon umirovljenja 1979. Bio je član uredništva *Tehničke enciklopedije*, a surađivao je i u *Općoj enciklopediji* Leksikografskoga zavoda.

LIT.: Andrej Koman sedamdesetogodišnjak, *Tekstil*, 35(1986) 12; (Nekrolog), *Ibid.*, 44(1995) 2; R., Koman, Andrej, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOMAN, Mitja (Dimitrij), fotograf (Veliki Podlog kraj Krškoga, 31. 1. 1935. – Zagreb, 4. 3. 2002.). Nakon završene Grafičke škole u Ljubljani (1954.), doselio se u Zagreb (1955.), gdje je radio kao fotograf i grafički urednik u Grafičkom zavodu, a od 1985. do umirovljenja 1992. kao fotograf u Leksikografskom zavodu. Bio je član Fotokluba Zagreb (od 1959.). Ostvario je tematski raznovrstan opus crno-bijele i fotografije u boji (ciklusi *Urbani krajolik*, 1970.–1974; apstraktne *Studije*, 1975; *Čelik, Kamen, Krk, Ples, Sport, Šume*, 1981.–1984.). Fotografirao je brojna umjetnička djela i hrvatsku kulturnu baštinu te opremio monografije *Nikola Reiser* (Zagreb 1975.), *Narodni vezovi Hrvatske* (Zagreb 1976.), *Krk* (Zagreb 1983.), *Ignjat Job* (Bol 1987.), *Ladislav Kralj Međimurec* (Čakovec 1989.), *Grafika, marginalije o crno-bijelom* (Zagreb 1991.), *Ante Kuduz* (Zagreb 2000.) i kataloge izložaba *Ekspresionizam i hrvatsko slikarstvo* (Zagreb 1980.), *Boris Dogan* (Zagreb

diapozitivi na steklu; *Glavni portal katedrale, Nadžupnijski vrt* – z avtoportretom in pomočnikom Vlatkom Turkovićem, *Pod zidom*, albuminske fotografije) ter prizore iz botaničnega vrta (serija 10 fotografij) in parka Maksimir (*Čolni na jezeru, Pogled na kiosk*). Obenem so nastajale tudi odlične naturalistične fotografije primestnega in vaškega življenja (*Kopanje otrok, Gornje Vrapče – igranje otrok ob potoku, Gosje pastirice ob Savi, Šestinske perice, Žanjice, Cigani pod šotorom*). Fotografiral je tudi na Sljemenu (*Piramida*), Plitvicah (dvajset fotografij), v Dubrovniku (*Pristanišče Gruž*), v Sloveniji (Bled, Vintgar) ter na drugih potovanjih. Redko je fotografiral portrete (*Slikar Joso Bužan v ateljeju V. Bukovca*, okoli 1900), pogostejši so avtoportreti (*Avtoportret iz Maksimirja pri Kässmannovi Žanjici*, okoli 1904) in čudovita mrtva narava *Vaza z ivanjščicami, hortenzijami in travniškim cvetjem* (okoli 1910), doslej edina njegova znana barvna fotografija. Bil je tudi fotoreporter (*Cirkus Buffalo v Zagrebu*, okoli 1902, *Polet balona Turul*, 1905, *Prva nogometna tekma v Zagrebu* in *Prvi vsesokolski zlet 1906, Avion nad Zagrebom*, 1914). Njegova dela hranijo Muzej mesta Zagreb (stereoskopski kolorirani diapozitivi na steklu), Muzej za umetnost in obrt (albuminske kaširane fotografije) in Državni arhiv Zagreb (trije fotografski albumi).

LIT.: V. Maleković, M. Tonković i dr., *Fotografija u Hrvatskoj 1848–1951* (katalog razstave), Zagreb 1994; M. Smokvina, *Hrvatska na povijesnim fotografijama*, Zagreb 2001; S. Šterk, *Stereoskopska fotografija na prijelomu XIX. u XX. stoljeće iz fundusa Muzeja grada Zagreba* (katalog razstave), Zagreb 2002; Isti, Kokalj, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOMAN, Andrej, tekstilni strokovnjak (Ljubljana, 27. 11. 1916–Zagreb, 21. 1. 1995). Šolal se je v Ljubljani in Kranju, kjer je 1934 končal državno tekstilno šolo. Zaposlen je bil v zagrebški Tovarni za bombažno industrijo d. d. (1934–1946), nato v glavni upravi za načrtovanje Gospodarskega sveta Federativne ljudske republike Jugoslavije (1947–1952), *Tekstilbiroju* v Zagrebu in Industrijski zbornici Hrvaške (1962–1963). Sodeloval je pri nastanku Združenja bombažne industrije Hrvaške, katerega prvi tajnik je bil. Prav tako je sodeloval pri osnovanju Zveze inženirjev in tekstilnih tehnikov (danes Hrvaška inženirska zveza tekstilcev) ter organiziral in sodeloval na njegovih strokovnih srečanjih. Je eden od pobudnikov za nastanek njenega glasila *Tekstil* (1952), pri katerem je bil član uredništva, tajnik (1964) in urednik (od 1975). Revijo je urejal tudi po upokojitvi leta 1979. Bil je član uredništva *Tehniške enciklopedije*, sodeloval pa je tudi pri *Splošni enciklopediji* Leksikografskega zavoda.

LIT.: Andrej Koman sedamdesetogodišnjak, *Tekstil*, 35(1986) 12; (Nekrolog), *Ibid.*, 44(1995) 2; R., Koman, Andrej, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOMAN, Mitja (Dimitrij), fotograf (Veliki Podlog pri Krškem, 31. 1. 1935–Zagreb, 4. 3. 2002). Po končani ljubljanski grafični šoli (1954) se je preselil v Zagreb (1955), kjer je delal kot fotograf in grafični urednik v Grafičnem zavodu Hrvaške, od 1985 do upokojitve 1992 pa kot fotograf v Leksikografskem zavodu Miroslava Krleža. Bil je član Fotokluba Zagreb (od 1959). Uresničil je tematsko raznolik opus črno-belih in fotografij v barvah (ciklusi *Urbana pokrajina*, 1970–1974; abstraktne *Študije*, 1975; *Jeklo, Kamen, Krk, Ples, Šport, Gozdovi*, 1981–1984). Fotografiral je številna umetniška dela in hrvaško kulturno dediščino ter opremil monografije *Nikola Reiser* (Zagreb 1975), *Narodni vezovi Hrvatske* (Zagreb 1976), *Krk* (Zagreb

1981.), *Mato Celestin Medović* (Zagreb 1990.). Izlagao je samostalno u Zagrebu (1962, 1969, 1971, 1975, 1982.–1984, 1996.), Križevcima (1970, 1974.), Beogradu (1971, 1974–75.), Grazu (1973, 1976.), Parizu (1976.), Sisku (1981.), Splitu (1982.), Ljubljani (1983.), Rijeci (1984.), Poreču (1989. sa Zvonkom Jovanovićem, N. Vranićem i J. Vranićem) te na skupnim izložbama Zagreb salon (1968, 1987.), Zagrebački salon (1980.), Kolonija likovnih umjetnika Željezare Sisak (Sisak 1986.), Fotografi ULUPUH-a (Hrvatska udruga likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti; Zagreb 1989.), Panorama. Hrvatski fotosavez 1939.–1999. (Zagreb 1999.). Dobitnik je zvanja kandidata majstora fotografije Fotosaveza Jugoslavije 1973. i umjetnika Međunarodnoga saveza fotografske umjetnosti (FIAP) 1974, Nagrade *Tošo Dabac* 1982. i mnogobrojnih priznanja na domaćim i inozemnim izložbama (Titograd, 1965, Zadar 1967, Sisak Zagreb, São Paulo 1968, Ludbach, Beograd, Zagreb, Cremona 1969, Rio de Janeiro, Doboj, Sarajevo 1970, Sisak, Torino, Milano 1972, Leverkusen, München, Zagreb, Portugal 1973, Sisak, Križevci 1974, Beograd 1975, Zagreb 1977, Osijek, Varaždin, Leper 1979, Zagreb 1981.). Djela su mu uvrštena u zbirku Nacionalne knjižnice u Parizu.

LIT.: V. Maleković, *Picamera-leper i Mitja Koman*, *Vjesnik*, 40(1979), 3. 12.; *Hrvatska fotografija od tisuću devetsto pedesete do danas* (katalog izložbe iz 1993.), Zagreb 1997; Z. Kuzmić i V. Lozić, *Majstori hrvatske fotografije*, Zagreb 2006; V. Flego, Koman, Mitja, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOMPARE, Josip, tiskar, izdavač, kulturni djelatnik (Krško, 2. 4. 1830. – Samobor, 20. 1. 1911.). Knjigotiskarski i knjigoveški zanat izučio je 1849. u Karlovcu. Radio je u Austriji, Italiji, Mađarskoj te od 1860. u Samoboru, gdje se bavio i staklarskim obrtom. Ondje je u tamošnje pokladne običaje uveo maskirane povorke i scene na tzv. alegorijskim kolima te kritiku lokalnih i općih društvenih prilika, koji su zadržani i danas. Kao pristaša ideologije Ante Starčevića, 1860.–1885. u satiričnim je pokladnim tekstovima popraćenim ilustracijama i karikaturama te scenama pratio stranačke političke borbe te izražavao protivljenje mađaronskoj politici. Dio njegovih rukopisa šaljivih pjesama i scena, napitnica i zagonetka čuva se u Samoborskom muzeju.

LIT.: M. Lang, *Samobor. Narodni život i običaji*, Zagreb 1915; F. Hrčić, *Samoborci na književnom polju*, u: *Samobor*, Zagreb 1943; I. Strahonja: *Samobor je lepa varoš*, *Kaj*, 18(1985) 4; K. Pranjko, *Kompare, Josip*, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

<https://www.compas.tv/clanak/4/9707/pakracki-dekret.html> (9. I. 2021)

KOMPARE, Josip (Kompara), svećenik, političar i društveni djelatnik i organizator (Kreplje kraj Dutovlja na Krasu, 6. 11. 1858 – Saint Louis, 10. 2. 1925.). U Gorici je završio gimnaziju 1880. te studij bogoslovlja. Za svećenika je zaređen 1884. Službovao je kao kapelan u Škednju kraj Trsta, hrvatskim mjestima Tršćansko-koparske biskupije te od 1889. kao župnik i dekan u Ospi. Godine 1895. i 1901. biran je za zastupnika u Istarskom saboru, u kojem je u Hrvatsko-slovenskom klubu surađivao s V. Spinčićem, M. Laginjom, M. Mandićem i dr. (od 1902. kao član Političkoga društva za Hrvate i Slovence u Istri). Promicao je ravnopravnost s istarskim Talijanima, javnu uporabu hrvatskoga i slovenskoga jezika, poboljšanje položaja seljaka, razvoj školstva i cestovne mreže te regulaciju vodenih tokova. Potaknuo je osnutak više prosvjetnih društava te Zbora svećenika sv. Pavla. Želio je oživiti glagoljicu

1983), *Ignjat Job* (Bol 1987), *Ladislav Kralj Međimurec* (Čakovec 1989), *Grafika, marginalije o crno-bijelom* (Zagreb 1991), *Ante Kuduz* (Zagreb 2000) in kataloge k razstavam *Ekspresionizem in hrvaško slikarstvo* (Zagreb 1980), *Boris Dogan* (Zagreb 1981), *Mato Celestin Medović* (Zagreb 1990). Razstavljal je na samostojnih razstavah v Zagrebu (1962, 1969, 1971, 1975, 1982–1984, 1996.), Križevcih (1970, 1974), Beogradu (1971, 1974–75), Gradcu (1973, 1976), Parizu (1976), Sisku (1981), Splitu (1982), Ljubljani (1983), Reki (1984), Poreču (1989 z Zvonkom Jovanovićem, N. Vranićem in J. Vranićem) ter na skupinskih razstavah: Zagreb salon (1968, 1987), Zagrebški salon (1980), Kolonija likovnih umetnikov Železarne Sisek (Sisek 1986), Fotografi ULUPUH-a (Hrvaško združenje likovnih umetnikov uporabnih umetnosti; Zagreb 1989), Panorama. Hrvaška fotozveza 1939–1999. (Zagreb 1999). Prejel je naziv mojstrski kandidat fotografije Fotozveze Jugoslavije 1973 in naziv umetnik Mednarodne zveze za fotografsko umetnost (FIAP) 1974, nagrado *Toše Dabca* 1982 in številna priznanja na razstavah doma in v tujini (Titograd, 1965, Zadar 1967, Sisek, Zagreb, São Paulo 1968, *Ludbach*, Beograd, Zagreb, Cremona 1969, *Rio de Janerio*, Doboj, Sarajevo 1970, Sisek, Torino, Milano 1972, Leverkusen, München, Zagreb, Portugalska 1973, Sisek, Križevci 1974, Beograd 1975, Zagreb 1977, Osijek, Varaždin, Leper 1979, Zagreb 1981). Njegova dela so uvrščena v zbirko pariške nacionalne knjižnice.

LIT.: V. Maleković, *Picamera-leper i Mitja Koman*, *Vjesnik*, 40(1979), 3. 12; *Hrvatska fotografija od tisuću devetsto pedesete do danas* (razstveni katalog 1993), Zagreb 1997; Z. Kuzmić i V. Lozić, *Majstori hrvatske fotografije*, Zagreb 2006; V. Flego, Koman, Mitja, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOMPARE, Josip, tiskar, založnik, kulturni delavec (Krško, 2. 4. 1830–Samobor, 20. 1. 1911). Knjigotiskarske in knjigoveške obrti se je izučil 1849 v Karlovcu. Delal je v Avstriji, Italiji ter na Madžarskem in od 1860 v Samoborju, kjer se je ukvarjal tudi s steklarstvom. V Samoborju je v tamkajšnje predpustne običaje vpeljal povorko pustnih mask in prizorov na t. i. alegorijskih vozovih ter kritiko lokalnih in splošnih družbenih razmer, ki so v veljavi še danes. Kot zagovornik ideologije Anteja Starčevića je med letoma 1860 in 1885 v predpustnih besedilih z ilustracijami in karikaturami spremljal strankarske politične spopade ter izražal nasprotovanje madžaronski politiki. Del njegovih rokopisov šaljivih pesmi in prizorov, napitnic ter ugank hrani Samoborski muzej.

LIT.: M. Lang, *Samobor. Narodni život i običaji*, Zagreb 1915; F. Hrčić, Samoborci na književnom polju, u: *Samobor*, Zagreb 1943; I. Strahonja: Samobor je lepa varoš, *Kaj*, 18(1985) 4; K. Pranjko, *Kompare, Josip*, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOMPARE, Josip (Kompára), duhovnik, politik, kulturni delavec in organizator (Kreplje pri Dutovljah na Krasu, 6. 11. 1858–Saint Louis, 10. 2. 1925). V Gorici je 1880 končal gimnazijo in študij bogoslovja. Za duhovnika je bil posvečen 1884. Kot kaplan je služboval tako v Škednju pri Trstu kot v hrvaških krajih tržaško-koprske škofije in od 1889 kot župnik in dekan v Ospu. Leta 1895 in leta 1901 je bil izbran za poslanca v istrskem saboru, v katerem je v hrvaško-slovenskem klubu sodeloval z V. Spinčičem, M. Laginjem, M. Mandićem idr. (od 1902 kot član političnega društva za Hrvate in Slovence v Istri). Prizadeval si je za enakopravnost z istrskimi Italijani, javno uporabo slovenskega in hrvaškega

i u svojoj župi uvesti staroslavensku liturgiju. Godine 1907. iselio se u SAD, gdje je 1910.–1925. vodio hrvatsku župu sv. Josipa u Saint Louisu. Njegov se osobni fond čuva u Pokrajinskom arhivu u Kopru.

LIT.: F. Barbalić, *Narodna borba u Istri od 1870. do 1915. godine*, Zagreb 1952; V. Bratulić, *Zapisnici sjednica Hrvatsko-slovenskog kluba zastupnika u Istarskom saboru (1884.–1901.)*, *Vjesnik Histojskog arhiva u Rijeci i Pazinu*, 11/12(1966–1967); B. Milanović, *Hrvatski narodni preporod u Istri*, 2. Pazin 1973; J. Vetrih (Vh), *Kompare, Josip, Primorski slovenski biografski leksikon*, 8. Gorica 1982; M. Vernazza, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOPINIČ, Josip (Kopinić, Jože), revolucionar, političar (Radovići kraj Metlike, 18. 2. 1911. – Ljubljana, 26. 5. 1997.). Završio je Trgovačku školu u Karlovcu (1928.) i Strojnu školu vojne mornarice Kumbor u Crnoj Gori (1931.) te služio kao mornar na podmornici *Nebojša*. Godine 1931. učlanio se u Komunističku partiju Jugoslavije te 1934, nakon što je otkriveno da je komunist, prema nalogu Centralnoga komiteta, pobjegao u Moskvu na Komunistički univerzitet nacionalnih manjina Zapada i Međunarodnu lenjinsku školu. Odlukom Kominterne 1936. upućen je u Španjolsku, gdje je kao mornarički stručnjak vodio brodogradilište u Cartageni te djelovao u diverzantskoj postrojbi B. Maslarića, kao pomoćnik načelnika stožera pukovnije, prvi časnik na podmornici (u činu kapetana fregate), a 1938. španjolska ga je vlada imenovala za namjesnika španjolskoga republikanskoga vojnoga atašea u Parizu. Na tom se položaju povezao s Josipom Brozom Titom, čijom je preporukom poslan obavještajno usavršavanje u Moskvu. Ondje je do 1940. radio u Kominterninu Izdavačkom institutu stranih radnika kao urednik za marksističku literaturu na »hrvatsko-srpskom«. Istodobno je bio pouzdanik Josipa Broza Tita za vezu s G. Dimitrovom. Godine 1940. nastanio u Zagrebu radi uspostave tajnoga središta za radijsku vezu Komunističke partije Jugoslavije i partija susjednih zemalja sa sjedištem Kominterne, koji je vodio do 1944. Nakon njemačkoga napada na SSSR 1941, Kominterni i Brozu predložio je smjenu vodstva Komunističke partije Hrvatske tvrdeći da su R. Končar i drugi u dosluhu s njemačkom sigurnosnom službom. Raspoložuci njegovim izvješćima, Kominternu mu je naložila »prekinuti svaku vezu sa izdajničkim CK« i osnovati »novi centar«, čemu se usprotivio Josip Broz. U srpnju 1941. za to je pridobio zagrebački Mjesni komitet Komunističke partije Hrvatske, s kojim je pripremao bijeg zatočenika iz logora u Kerestincu. Nakon neuspješnog pothvata istražno povjerenstvo Centralnoga komiteta Komunističke partije Jugoslavije optužilo ga je za širenje dezinformacija i pokušaj preuzimanja Centralnoga komiteta Komunističke partije Hrvatske, a od Kominterne je zatraženo da ga se zamijeni. U lipnju 1944. prebjegao je na partizansko područje te je do 1945. bio predstavnik sovjetske vojne misije za teritorij sjeverno od Save djelujući u Vrhovnom štabu, glavnim štabovima Slovenije i Hrvatske te 6. korpusu Jugoslavenske armije u činu pukovnika. Nakon Drugoga svjetskog rata bio jugoslavenski trgovački ataše u Turskoj (1947.–1948.), pomoćnik ministra prometa u Vladi Federativne Narodne Republike Jugoslavije (1950.) te direktor pulskoga brodogradilišta *Uljanik* (1951.–1964.) i ljubljanskoga tvornice *Litostroj* (od 1965. do umirovljenja 1972.). Objavljeni su mu intervjui o brodogradnji u časopisu *Ekonomika politika* (Beograd 1963.) te sjećanja na borbe u Španjolskoj i Jugoslaviji u zborniku *Naši Španci* (Ljubljana 1978.). Služio se

<https://www.obrazislovenskihpokrajina.si/oseba/kopinic-josip-2/> (18. IV. 2021)

jezika, izboljšanje položaja kmetov, razvoj šolstva, vzpostavitev cestnih povezav in regulacijo vodnih tokov. Spodbudil je nastanek več prosvetnih društev ter Zbora svečenikov sv. Pavla. Želel je oživiti glagolico in v svoji župniji vpeljati bogoslužje v stari cerkveni slovanščini. Leta 1907 se je izselil v ZDA, kjer je med 1910 in 1925 vodil hrvaško župnijo sv. Jožefa v Saint Louisu. Njegovo osebno zapuščino hrani Pokrajinski arhiv Koper.

LIT.: F. Barbalić, *Narodna borba u Istri od 1870. do 1915. godine*, Zagreb 1952; V. Bratulić, *Zapisnici sjednica Hrvatsko-slovenskog kluba zastupnika u Istarskom saboru (1884–1901)*, *Vjesnik Historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu*, 11/12(1966/67); B. Milanović, *Hrvatski narodni preporod u Istri*, 2. Pazin 1973; J. Vetrih (Vh), *Kompare, Josip, Primorski slovenski biografski leksikon*, 8. Gorica 1982; M. Vernazza, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOPINIČ, Josip (Kopinić, Jože), revolucionar, politik (Radoviči pri Metliki, 18. 2. 1911–Ljubljana, 26. 5. 1997). Po končani trgovski šoli v Karlovcu (1928) se je vpisal na Strojno šolo vojne mornarice Kumbor v Črni gori (1931) ter delal kot mornar na podmornici *Nebojša*. Leta 1931 se je včlanil v Komunistično partijo Jugoslavije in 1934 po razkritju, da je komunist, in po ukazu centralnega komiteja pobegnil v Moskvo na Komunistično univerzo narodnih manjšin Zahoda in Mednarodno leninsko šolo. Po odloku Kominterne je bil 1936 napoten v Španijo, kjer je v španski državljanski vojni kot mornariški strokovnjak vodil ladjedelnico v Cartageni in deloval v diverzantski skupini B. Maslarića kot pomočnik načelnika štaba polka, prvi častnik na podmornici (s činom kapitan fregate). 1938 ga je španska vlada imenovala za namestnika španskega republikanskega vojaškega atašeya v Parizu. Na tem položaju se je povezal z Josipom Brozom Titom, po čigar priporočilu je bil poslan na obveščevalno izpopolnjevanje v Moskvo. Tu je do 1940 delal v založniškem inštitutu tujih delavcev Kominterne kot urednik za marksistično literaturo v »srbohrvaščini«. Obenem je bil zaupnik Josipa Broza Tito za zvezo z G. Dimitrovim. Leta 1940 se je preselil v Zagrebu zaradi vzpostavitve tajnega središča za radijsko zvezo Komunistične partije Jugoslavije in partij sosednih držav s sedežem Kominterne, ki jo je vodil do 1944. Po nemškem napadu na ZSSR 1941 je Kominterni in Brozu predlagal zamenjavo vodstva Komunistične partije Hrvaške, ker je menil, da so R. Končar in drugi v navezi z nemško varnostno službo. Glede na njegova poročila mu je Kominternina ukazala »prekiniti vse vezi z izdajalskim CK« in osnovati »novi center«, čemur je nasprotoval Josip Broz. Julija 1941 je za to pridobil Mestni komite Komunistične partije Hrvaške, s katerim je načrtoval pobeg ujetnikov iz taborišča v Kerestincu. Po neuspešni akciji je ga preiskovalna komisija Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije obtožila za širjenje dezinformacij in poskus prevzema Centralnega komiteja Komunistične partije Hrvaške ter od Kominterne zahtevala, naj ga zamenjajo. Junija 1944 je pobegnil na partizansko območje in bil do 1945 predstavnik sovjetske vojaške misije za teritorij severno od Save. Deloval je v vrhovnem štabu, glavnih štabih Slovenije in Hrvaške ter 6. korpusu Jugoslovanske armije s činom polkovnika. Po drugi svetovni vojni je bil jugoslovanski trgovinski ataše v Turčiji (1947–1948), pomočnik ministra za promet v vladi Federativne ljudske republike Jugoslavije (1950), direktor puljske ladjedelnice *Uljanik* (1951–1964) in direktor ljubljanske tovarne *Litostroj* (od 1965 do upokojitve 1972). Njegovi intervjuji o ladjedelništvu so bili objavljeni v reviji *Ekonomska politika* (Beograd 1963), spomini na boje v Španiji in Jugoslaviji pa

konspirativnim imenima *Aleksander, Antun Kadić, Fridman, Glumčev, Ivan Kovačević, Mali, Marković, Roman Valdes, Stefan, Stevo, Vazduh i Vokšin*.

LIT.: *Španija 1936–1939*, 1. Beograd 1971; M. Doder, *Kopinič bez enigme*, Zagreb 1986; I. Jelić, *Tragedija u Kerestincu*, Zagreb 1986; Z. Komarica, *Kerestinečka kronika*, Zagreb 1989; D. Mujadžević, Kopinič, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOPORC, Josip, kirurg (Dobrnich, 15. 5. 1893. – Zagreb, 3. 8. 1968.). Gimnaziju je završio u Ljubljani, a studij medicine 1923. u Beču. Specijalizirao je kirurgiju u Zagrebu u Zakladnoj bolnici (1924.–1925.) te u Bolnici milosrdnih sestara (do 1928.), u kojoj je ostao po završetku specijalizacije. Godine 1930. vratio se na kirurški odjel Zakladne bolnice, a 1940.–1943. kirurg je i ravnatelj bolnica u Gospiću, Bijeljini i Pakracu. Godine 1943. priključio se partizanskom pokretu kao kirurg Komande požeškoga područja, potom kirurg upravnika prihvata armijske bolnice te glavni kirurg 3. armije. Nakon Drugoga svjetskog rata vraća se u Zagreb, gdje je bio ravnatelj Opće bolnice *Dr. Josip Kajfeš* i načelnik bolničkoga odjela Gradskoga Narodnoga odbora (1945.–1946.). Od 1946. načelnik je Direkcije bolnica Ministarstva narodnog zdravlja Narodne Republike Hrvatske te 1948. osnivač Stanice za transfuziju krvi te organizator i ravnatelj Traumatološke bolnice u Zagrebu. Od 1951. ponovno radi u bolnici *Dr. Josip Kajfeš*, u kojoj je predstojnik kirurškoga odjela do 1956. Potom do umirovljenja 1958. radi u Traumatološkoj bolnici. Posebno se bavio kirurgijom krvnih žila.

LIT.: Z. Hrovat-Erlj, (Nekrolog), *Liječnički vjesnik*, 92(1970) 2; V. Dugački, Koporc, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOPORC, Srečko, skladatelj, zborovođa, glazbeni pedagog (Dobrnich, 17. 11. 1900. – Ljubljana, 19. 3. 1965.). Brat kirurga Josipa. Pohađao je školu Glazbene matice u Ljubljani (1918.–1922), a kompoziciju je studirao 1923. u E. Lustgartena na Novom bečkom konzervatoriju i privatno u A. Schönberga u Beču, potom 1923.–1924. na ljubljanskom Konzervatoriju Glazbene matice te diplomirao 1929. na Konzervatoriju u Pragu. Vodio je Hrvatsko pjevačko društvo *Lipa* u Osijeku 1924. te bio orguljaš u župnoj crkvi sv. Marije, potom djelovao kao zborovođa na Rabu. U Sušaku je 1930.–1933. predavao glazbu u gimnaziji, bio tajnik Glazbenoga društva i zborovođa *Jeke s Jadrana*, s kojom je 1932. izveo koncert sakralne glazbe na crkvenoslavenskom jeziku K. Odaka te na istom koncertu odsvirao dva stavka iz vlastite *Suite za orgulje*. Od 1933. do kraja života djelovao je u Ljubljani kao zborovođa i srednjoškolski nastavnik. Njegov opus (dio skladbi je uništio pred kraj života), čine orkestralna (dvije simfonije, simfonijska pjesma *Posvetitev noči*), komorna (dva gudačka kvarteta, dva puhačka kvinteta, sonate za violinu i glasovir), solistička (glasovirska, orguljaška) i vokalna (solo-popijevke, zborovi) djela. Prvi je među slovenskim skladateljima primjenjivao suvremene skladateljske tehnike (*Sonatina* za glasovir, 1927; *Suita* za glasovir, 1937; solo-popijevka *Balada*, 1958.), a uz M. Kogoja i S. Osterca 1930-ih bio je najugledniji glazbeni teoretičar. U rukopisu su mu ostali teorijski priručnici, a teorijske članke, pretežno o glazbi 20. st., te osvrti i kritike objavljivao

https://www.wikidata.org/wiki/Q12803299#/media/File:Sre%C4%8Dko_Koporc_1920s.jpg (8. II. 2021)

v zborniku *Naši Španci* (Ljubljana 1978). Uporabljal je ilegalna imena *Aleksander, Antun Kadić, Fridman, Glumčev, Ivan Kovačević, Mali, Marković, Roman Valdes, Stefan, Stevo, Vazduh* in *Vokšin*.

LIT.: *Španija 1936–1939*, 1. Beograd 1971; M. Doder, *Kopinič bez enigme*, Zagreb 1986; I. Jelić, *Tragedija u Kerestincu*, Zagreb 1986; Z. Komarica, *Kerestinečka kronika*, Zagreb 1989; D. Mujadžević, Kopinič, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOPORC, Josip, kirurg (Dobrnica, 15. 5. 1893–Zagreb, 3. 8. 1968). Gimnazijo je končal v Ljubljani in študij medicine 1923 na Dunaju. Specializacijo iz kirurgije je opravil v zagrebški ustanovni bolnišnici (1924–1925) ter v bolnišnici sester usmiljenk (do 1928), v kateri je po zaključeni specializaciji tudi ostal. Leta 1930 se je vrnil na kirurški oddelek ustanovne bolnišnice, med letoma 1940 in 1943 je bil kirurg in direktor bolnišnic v Gospiću, Bijeljini in Pakracu. Leta 1943 se je pridružil partizanskemu gibanju kot kirurg poveljstva požeškega območja, potem je postal kirurg upravnika sprejemne vojaške bolnišnice in glavni kirurg 3. armade. Po drugi svetovni vojni se je vrnil v Zagreb, kjer je postal direktor Splošne bolnišnice *Dr. Josipa Kajfeša* in načelnik bolnišničnega oddelka mestnega narodnega odbora (1945–1946). Leta 1946 je postal načelnik direkcije za bolnišnice pri Ministrstvu narodnega zdravja Narodne republike Hrvaške. Leta 1948 je osnoval postajo za transfuzijo krvi in se zaposlil kot organizator in direktor travmatološke bolnišnice v Zagrebu. Od 1951 je znova začel delati v bolnišnici *Dr. Josipa Kajfeša*, v kateri je bil predstojnik kirurškega oddelka do 1956. Do upokojitve 1958 je delal v travmatološki kliniki. Posebej se je ukvarjal s kirurgijo krvnih žil.

LIT.: Z. Hrovat-Erlj, (Nekrolog), *Liječnički vjesnik*, 92(1970) 2; V. Dugački, Koporc, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOPORC, Srečko, skladatelj, zborovodja, glasbeni pedagog (Dobrnica, 17. 11. 1900–Ljubljana, 19. 3. 1965). Brat kirurga Josipa. Obiskoval je šolo Glasbene matice Ljubljana (1918–1922), kompozicijo je študiral 1923 pri E. Lustgartnu na novem dunajskem konservatoriju in zasebno pri A. Schönbergu na Dunaju, potem 1923–1924 na ljubljanskem konservatoriju Glasbene matice ter diplomiral 1929 na konservatoriju v Pragi. Vodil je Hrvaško pevsko društvo *Lipa* v Osijeku 1924 ter igral orgle v župnijski cerkvi sv. Marije, pozneje deloval kot zborovodja na Rabu. Med letoma 1930 in 1933 je poučeval glasbo v gimnaziji v Sušaku, bil tajnik glasbenega društva in zborovodja zbora *Jeka s Jadrana* (*Odmev z Jadrana*), s katerim je 1932 izvedel koncert sakralne glasbe v stari cerkveni slovanščini K. Odaka ter na istem koncertu odigral dva stavka iz avtorske *Suite za orgle*. Od 1933 do konca življenja je deloval v Ljubljani kot zborovodja in srednješolski učitelj. Njegov opus (del skladb je uničil pred smrtjo) zajemajo orkestralna (dve simfoniji, simfonična pesem *Posvetitev noči*), komorna (dva godalna kvarteta, dva pihalna kvinteta, sonate za violino in klavir), solistična (klavirska, orgelska) in vokalna (pesmi za soliste, zbori) dela. Bil je med prvimi slovenskimi skladatelji, ki so začeli uporabljati sodobne skladateljske tehnike (*Sonatina* za klavir, 1927; *Suita* za klavir, 1937; solistična pesem *Balada*, 1958). Poleg M. Kogoja in S. Osterca je bil v tridesetih letih prejšnjega stoletja najuglednejši glasbeni teoretik. V rokopisu so ostali njegovi teoretični priročniki, teoretične članke, predvsem o glasbi 20. stoletja, ter pregledne in kritike je objavljali v časopisu *Muzičar, Naša*

je u periodicima *Muzičar*, *Naša sloga* i u ljubljanskima *Cerkveni glasbenik*, *Nova muzika*, *Ljubljanski zvon*, *Slovenec*, *Dom in svet*, *Radio Ljubljana*.

LIT.: Skladatelj Srečko Koporc, *Slovenec*, 57(1929) 47; P. Kalan, (Nekrolog), *Delo*, 6(1965), 23. 3; S. Marijanović, *Hrvatsko pjevačko društvo Lipa u Osijeku 1876.–1986*, Osijek 1987; A. Rijavec (A. Ri.), Koporc Srečko, *Enciklopedija Slovenije*, 5. Ljubljana 1991; U. Šrnel, Glasbenoteoretski opus Srečka Koporca, *Muzikološki zbornik*, 39(2003); N. Leverić Špoljarić, Koporc, Srečko, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KORDAŠ, Boštjan, veterinar (Škofji Dvor u austrijskoj Koruškoj, 20. 9. 1899. – Kamnik, 6. 1. 1990.). Diplomirao je na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu 1925, na kojem je doktorirao 1927. godine. Bavio se bakteriologijom, serologijom i proizvodnjom cjepiva protiv zaraznih bolesti životinja u Centralnom veterinarskom bakteriološkom institutu u Beogradu, u Institutu za proizvodnju seruma *Kamendin* u Novom Sadu i u Institutu za serum u Križevcima. Od 1936. živio je u Kamniku, gdje je radio kao kotarski veterinar na području veterinarske inspekcije i suzbijanja zaraznih bolesti životinja.

LIT.: https://sl.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%A1tjan_Korda%C5%A1 (pristupljeno 29. 12. 2021).

<https://www.leksikon.si/Oseba/Osebald/948> (18. V. 2021)

KORIĆ, Svetka (Jamšek-Korić, Korić-Jamšek), agronomka genetičarka (Rajhenburg, danas Brestanica, 25. 10. 1918. – Zagreb, 31. 12. 1996.). Nakon završene gimnazije u Ptuju (1938.), diplomirala je (1942.) i doktorirala (1959.) tezom *O supernumerarnim klasičima kod pšenice Triticum vulgare* na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu (poslije Poljoprivredni fakultet Sveučilišta u Zagrebu). Nakon studija radila je u Rajonskoj poljoprivrednoj stanici u Osijeku do 1948, kad je postala asistenticom na katedri za genetiku i oplemenjivanje bilja Poljoprivrednoga fakulteta u Sarajevu. Od 1953. radila je u Stanici za selekciju bilja u Brezovici, a od 1963. do umirovljenja 1982. u Institutu za oplemenjivanje i proizvodnju bilja u Zagrebu. Godine 1967. izabrana je u zvanje više znanstvene suradnice, a 1979. znanstvene savjetnice. Radom na oplemenjivanju pšenice i kukuruza počela se baviti u Osijeku, a 1948. počela je proučavati granatu heksaploidnu pšenicu te se posvetila stvaranju sorta ozime pšenice što višega prinosa. Radila je na oplemenjivanju visokorodnih genotipova pšenice na osnovi visoke produkcije zrna po klasu i ostalih pozitivnih agronomskih svojstava. Otkrila je gene koji uvjetuju novu strukturu klasa, tzv. faktor normalizator koji blokira manifestaciju granatosti, te interakcijsko djelovanje gena granatosti na ostali genski kompleks *Triticum aestivum* ssp. *vulgare*. Proizvela je nekoliko priznatih sorta ozime pšenice (Vigorka, 1971; Bistra, 1977; Istra, 1979; Granka, 1981.). Sa suprugom Mirkom stvorila je nove varijetete pšenice *Triticum aestivum* var. *ramifera*, *T. vulgare* var. *tetrastichum* i *T. vulgare* var. *floribunda*. Znanstvene i stručne radove objavljivala je u periodicima *Godišnjak Biološkog instituta u Sarajevu*, *Biljna proizvodnja*, *Agronomski glasnik*, *Poljoprivredni pregled*, *Savremena poljoprivreda*, *Priroda*, *Arhiv za poljoprivredne nauke*, *Biosistematika*, *Poljoprivredna znanstvena smotra*. Napisala je monografiju *Kako nastaju nove sorte poljoprivrednog bilja. Osnove biljne genetike primijenjene u poljoprivredi* (suautor M. Korić; Zagreb 1970.). Za svoj rad je među ostalim nagradama primila Orden rada sa zlatnim vijencem.

LIT.: *Spomenica povodom 40-godišnjice Poljoprivrednog fakulteta 1919/20–1959/60*, Zagreb 1960; *60-godišnjica Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 1969/70–1979/80*, Zagreb 1979; *Spomenica Fakulteta poljoprivrednih*

sloga in v ljubljanskih *Cerkveni glasbenik*, *Nova muzika*, *Ljubljanski zvon*, *Slovenec*, *Dom in svet*, *Radio Ljubljana*.

LIT.: Skladatelj Srečko Koporc, *Slovenec*, 57(1929) 47; P. Kalan, (Nekrolog), *Delo*, 6 (1965), 23. 3; S. Marijanović, *Hrvatsko pjevačko društvo Lipa u Osijeku 1876–1986*, Osijek 1987; A. Rijavec (A. Ri.), Koporc Srečko, *Enciklopedija Slovenije*, 5. Ljubljana 1991; U. Šramel, Glasbenoteoretski opus Srečka Koporca, *Muzikološki zbornik*, 39(2003); N. Leverić Špoljarić, Koporc, Srečko, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KORDAŠ, Boštjan, veterinar (Škofji Dvor na avstrijskem Koroškem, 20. 9. 1899–Kamnik, 6. 1. 1990). Leta 1925 je diplomiral na Veterinarski fakulteti Univerze v Zagrebu in prav tam 1927 tudi doktoriral. Z bakteriologijo, serologijo in proizvodnjo cepiv proti živalskim kužnim boleznim se je ukvarjal na Centralnem veterinarskem bakteriološkem zavodu v Beogradu, na zavodu za proizvodnjo serumov Kamendin v Novem Sadu in v Serum zavodu v Križevcih na Hrvaškem. Od leta 1936 dalje je živel v Kamniku, kjer je kot okrajni veterinar delal na področju veterinarske inšpekcije in zatiranja kužnih bolezni živali.

LIT.: https://sl.wikipedia.org/wiki/BoC5%A1tjan_Korda%C5%A1 (pridobljeno 29. 12. 2021).

KORIĆ, Svetka (Jamšek-Korić, Korić-Jamšek), agronomka, genetičarka (Rajhenburg, danes Brestanica, 25. 10. 1918–Zagreb, 31. 12. 1996). Po končani gimnaziji na Ptuj (1938) je diplomirala (1942) in doktorirala (1959) z disertacijo *O supernumerarnim klasičima kod pšenice Triticum vulgare* (*O supernumerarnih klaskih pri pšenici Triticum vulgare*) na Kmetijsko-gozdarski fakulteti v Zagrebu (pozneje Fakulteta za kmetijstvo Univerze v Zagrebu). Po študiju se je do 1948 zaposlila na Rajonski kmetijski postaji Osijek, ko je postala asistentka na katedri za genetiko in žlahtnjenje rastlin Fakultete za kmetijstvo Univerze v Sarajevu. Od 1953 je delala na postaji za selekcijo rastlin v Brezovici, od 1963 do upokojitve 1982 na Inštitutu za žlahtnjenje in proizvodnjo rastlin v Zagrebu. Leta 1967 je bila izvoljena v naziv višja znanstvena sodelavka, 1979 je postala znanstvena svetnica. Z žlahtnjenjem pšenice in koruze se je začela ukvarjati v Osijeku, 1948 je začela proučevati vejnato heksaploidno pšenico in se posvetila nastanku sort zimske pšenice s čim višjim pridelkom. Ukvarjala se je z žlahtnjenjem visokorodnih genotipov pšenice na osnovi visoke produkcije zrnja v klasju in drugih pozitivnih agronomskih lastnosti. Odkrila je gene, ki pogojujejo novo strukturo klasa, t. i. dejavnik normalizator, ki blokira pojav vejnatosti, in interakcijsko delovanje gena vejnatosti na preostali genski kompleks *Triticum aestivum* ssp. *vulgare*. Ustvarila je več priznanih sort zimske pšenice (Vigorka, 1971; Bistra, 1977; Istra, 1979; Granka, 1981). Z možem Mirkom sta ustvarila nove različice pšenice *Triticum aestivum* var. *ramifera*, *T. vulgare* var. *tetrastichum* i *T. vulgare* var. *floribunda*. Svoja znanstvena in strokovna dela je objavljala v časopisju *Godišnjak Biološkog instituta u Sarajevu*, *Biljna proizvodnja*, *Agronomski glasnik*, *Poljoprivredni pregled*, *Savremena poljoprivreda*, *Priroda*, *Arhiv za poljoprivredne nauke*, *Biosistematika*, *Poljoprivredna znanstvena smotra*. Napisala je monografijo *Kako nastaju nove sorte poljoprivrednog bilja. Osnove biljne genetike primijenjene u poljoprivredi* (skupaj z M. Korić; Zagreb 1970). Za svoje delo je med drugim prejela Red dela z zlatim vencem.

LIT.: *Spomenica povodom 40-godišnjice Poljoprivrednog fakulteta 1919/20–1959/60*, Zagreb 1960; *60-godišnjica Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 1969/70–1979/80*, Zagreb 1979; *Spomenica Fakulteta poljoprivrednih*

znanosti Sveučilišta u Zagrebu 1979/80–1989/90, Zagreb 1990; (Nekrolozi), P. Javor, *Agronomski glasnik*, 59(1997) 3/4; S. Tomasović, *Ibid.*; *Glasnik zaštite bilja*, 20(1997) 5; I. Miljković, Korić, Svetka, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KORNIG, Franjo (Kornik, Franz), slovničar (Radgona, ? – Zagreb, 10. ili 26. 2. 1807.). Bio je gojenac Konvikta sv. Josipa u Zagrebu. Službovao je kao učitelj u Samoboru (1783.–1785.), potom u Zagrebu u Glavnoj narodnoj učionici, vjerojatno od 1797, u Primarnoj narodnoj školi (imenovan ravnateljem 1803.). Za školske je potrebe s njemačkoga prevodio na hrvatski jezik. Služeći se dostupnim gramatikama, osobito onom I. Szentmártonya, sastavio je razmjerno slabo ocijenjenu (P. J. Šafařík) slovnici s vježbama, rječnikom i konverzacijskim priručnikom *Kroatische Sprachlehre, oder Anweisung für Deutsche, die kroatische Sprache in kurzer Zeit gründlich zu erlernen* (Zagreb 1795, navodi o prvom izd. 1790. dvojbeni su); nepotpisano njezino izd. iz 1810. (*Horvaczka grammatika oder Kroatische Sprachlehre*) pripisuje se J. E. Matijeviću.

LIT.: I. Kukuljević Sakcinski, *Bibliografija hrvatska*, 1. Zagreb 1860; P. J. Šafařík, *Geschichte der illirischen und kroatischen Literatur*, Prag 1865; Š. Ljubić, *Ogledalo književne poviesti jugoslavjanske*, 2. Rieka 1869; A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 2. Zagreb 1910; R. Strohal, *Svjetovnjaci hrvatski književnici u 18. i početkom 19. vijeka okraj Velebita, Prosvjeta*, 19(1911) 13; M. Lang, *Spomenica Državne osnovne škole trgovišta Samobor*, Samobor 1935; Z. Vince, *Putovima hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb 1978; I. Šiprak, Kornig, Franjo, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOS, Ivan, klasični filolog, jezikoslovac, učitelj (Kneža kraj Tolmina, 9. 12. 1849. – Pazin, 30. 8. 1931.). Nakon završene gimnazije u Gorici (1864.–1872.) i odsluženju vojnog roka (1872.–1877.), studirao je klasičnu filologiju u Grazu i Beču, gdje je diplomirao 1877. Državni ispit za gimnazijskoga profesora položio je 1879. te je radio kao suplent na gimnazijama u Grazu i Trstu, profesor na njemačkim gimnazijama u Pazinu (1883.–1890) i Puli (1890.–1897.), potom je bio ravnateljem i profesor grčkoga i njemačkoga jezika Carsko-kraljevske gimnazije u Splitu (1897.–1902.), a od 1902. do 1919. hrvatske gimnazije u Pazinu. Između 1888. i 1890. bio je školski nadzornik za pazinski kotar. Godine 1908. imenovan je školskim savjetnikom (carskom odlukom od 30. 11. 1908.), a 1912. članom Pokrajinskoga školskoga savjeta za Istru za razdoblje od šest godina. Nakon što su talijanske vlasti zatvorile pazinsku hrvatsku gimnaziju, bio je 1918. umirovljen. Ondje je s profesorskim zborom organizirao nedjeljna poučna pučka predavanja u Narodnom domu te se zalagao za izgradnju đlačkoga doma. Nakon što je dom izgrađen, Kos se uvelike brinuo za prehranu, studentski smještaj, potpore i stipendije. S F. Matejčićem zaslužan je da je u Pazinu otvorena pripravnica, a potom 12. 11. 1912. privatna Ženska učiteljska škola.

LIT.: J. Šiklič, Kos, Ivan, *Istarska enciklopedija*, Zagreb 2005.

KOS, Anton (Kos-Cestnikov, Antun), pravnik, sudac, publicist (Ceste kraj Rogaške Slatine, 9. 1. 1837. – Požega, 20. 4. 1900.). Gimnaziju polazio u Celju, Zagrebu, Trstu i Varaždinu, gdje je maturirao (1861.). Bogoslovlje studirao u Mariboru (1861.–1862.), diplomirao pravo (1865.) u Zagrebu, gdje je do 1885. radio u sudskoj službi, a potom do umirovljenja 1899. bio sudski savjetnik u Požegi. Osvrte na društvena i kulturna zbivanja, književne prikaze i bibliografske preglede slovenske književnosti,

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Anton_Kos_Cestnikov#/media/File:Anton_Kos_Cestnikov.jpg (11. II. 2021)

znanosti Sveučilišta u Zagrebu 1979/80–1989/90, Zagreb 1990; (Nekrologi), P. Javor, *Agronomski glasnik*, 59(1997) 3/4; S. Tomasović, *Ibid.*; *Glasnik zaštite bilja*, 20 (1997) 5; I. Miljković, Korić, Svetka, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KORNIG, Franjo (Kornik, Franz), slovničar (Radgona, ?–Zagreb, 10. ali 26. 2. 1807). Bil je gojenec konvikta sv. Josipa v Zagrebu. Službeno pot je začel kot učitelj v Samoborju (1783–1785), potem se je zaposlil v Zagrebu v glavni ljudski učilnici in verjetno od 1797 v primarni ljudski šoli (bil imenovan za ravnatelja 1803). Za šolske potrebe je iz nemščine prevajal v hrvaščino. Z uporabo dostopnih slovníc, predvsem s slovnico I. Szentmártonyja, je sestavil razmeroma slabo ocenjeno (P. J. Šafarik) slovnico z vajami, slovarjem in konverzacijskim priročnikom *Kroatische Sprachlehre, oder Anweisung für Deutsche, die kroatische Sprache in kurzer Zeit gründlich zu erlernen* (Zagreb 1795, navedbe o prvi izdaji leta 1790 niso zanesljive). Njena nepodpisana izdaja iz 1810 (*Horvaczka grammatika oder Kroatische Sprachlehre*) se pripisuje J. E. Matijeвиću.

LIT.: I. Kukuljević Sakcinski, *Bibliografija hrvatska*, 1. Zagreb 1860; P. J. Šafařík, *Geschichte der illirischen und kroatischen Literatur*, Prag 1865; Š. Ljubić, *Ogledalo književne poviesti jugoslavjanske*, 2. Rieka 1869; A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 2. Zagreb 1910; R. Strohal, *Svjetovnjaci hrvatski književnici u 18. i početkom 19. vijeka okraj Velebita, Prosvjeta*, 19 (1911) 13; M. Lang, *Spomenica Državne osnovne škole trgovišta Samobor*, Samobor 1935; Z. Vince, *Putovima hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb 1978; I. Šiprak, Kornig, Franjo, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOS, Ivan, klasični jezikoslovec, šolnik (Kneža pri Tolminu, 9. 12. 1849–Pazin, 30. 8. 1931). Po končani gimnaziji v Gorici (1864–1872) in opravljeni vojaščini je med letoma 1872 in 1877 študiral klasično filologijo v Gradcu in na Dunaju, kjer je tudi diplomiral. Državni izpit za gimnazijskega profesorja je opravil 1879. Bil nekaj časa nadomestni učitelj na gimnazijah v Gradcu in Trstu, nato pa profesor na nemških gimnazijah v Pazinu (1883–1890) in Pulju (1890–1897). Potem je bil ravnatelj in profesor grščine in nemščine na Cesarsko-kraljevi gimnaziji v Splitu (1897–1902) in ravnatelj hrvaške gimnazije v Pazinu (1902–1919). V letih 1888–1890 je bil tudi okrajni šolski nadzornik za pazinski okraj. 1908 je postal šolski svetnik (cesarski odlok 30. 11. 1908), a 1912 je bil imenovan za člana Pokrajinskega šolskega sveta za Istro za obdobje šestih let. Po italijanski zasedbi Istre in ukinitvi hrvaške gimnazije v Pazinu je bil 1918 upokojen. S profesorskim zborom je organiziral nedeljska poučna predavanja za ljudstvo v Narodnem domu v Pazinu (1907) ter se zavzemal za gradnjo dijaškega doma. Potem ko je bil ta zgrajen, je z veliko vnemo očetovsko skrbel za prehrano, bivanje, podpore in štipendije dijakov. S F. Matejčićem imata zasluge, da so v Pazinu odprli pripravnico za učiteljske in 12. 11. 1912 ustanovili zasebno žensko učiteljsko šolo.

LIT.: J. Šiklić, Kos, Ivan, *Istarska enciklopedija*, Zagreb 2005.

KOS, Anton (Kos-Cestnikov, Antun), pravnik, sodnik, publicist (Ceste pri Rogaški Slatini, 9. 1. 1837–Požega, 20. 4. 1900). Gimnazijo je obiskoval v Celju, Zagrebu, Trstu in Varaždinu, kjer je maturiral (1861). Bogoslovje je študiral v Mariboru (1861–1862), diplomiral iz prava (1865) v Zagrebu, kjer je do leta 1885 delal v sodniški službi, do upokojitve 1899 pa je delal kot sodni svetnik v Požegi. Komentarje k družbenemu in kulturnemu dogajanju, predstavitev knjig in bibliografske preglede slovenske književnosti, humoristično-satirične feljtone, avtobiografske in potopisne zapiske, črtice in pripovedke po motivih iz ljudskega slovstva ter etnografske članke je objavljajal v ljubljanskem

humoristično-satirične feljtone, autobiografske i putopisne bilješke, crtice i pripovijesti prema motivima iz narodne predaje i etnografske članke objavljivao je u časopisima *Novice gospodarske, obrtnijske in narodske, Slovenski narod, Škrat* i *Slovenskom glasniku*. U *Narodnim novinama* 1863. objavljivao je memoarsko-putopisne zapiske te ih skupio u knjižici *Uspomena na Sloveniju* (Zagreb 1863.), a u *Slovenskom narodu* opisao je Zagreb, put od Senja preko Kotora do Zagreba te boravak u Slavoniji, posebice Požegi. U ljubljanskom zabavniku *Nanos* (1862.) javio se ulomkom komedije iz đaćkoga života *Strast in krepost*. Služio se pseudonimom *A. K. Cestnikov, Cestnikov, Spectabilis, Oberspectabilis, C-v, -v, -ov* i *A. K-s*.

LIT.: K. Glaser, *Zgodovina slovenskega slovstva*, 3. Ljubljana 1896; (Nekrolog), *Ljubljanski zvon*, 20(1900) 5; I. Prijatelj, *Slovenska kulturnopolitična in slovstvena zgodovina*, 2. Ljubljana 1956; A. Njirić Aleksić, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOSIRNIK, Ivan, liječnik (Studenice kraj Poljčana, 28. 5. 1847. – Zagreb, 19. 6. 1924.). Nakon završene gimnazije u Celju (1868.), diplomirao je medicinu u Grazu (1876.). Od 1876. do 1878. radio je kao pomoćni liječnik u Bolnici milosrdne braće Zagrebu, potom u Bolnici milosrdnih sestara. Također je 1877.–1887. bio gradski kotarski liječnik. Za austrougarske okupacije Bosne i Hercegovine (1878.) radio je u poljskoj bolnici. Od 1883. glavni je liječnik Bolnice milosrdnih sestara, a nakon njezine podjele na interni i kirurški odjel (1885.), vodio je oba odjela (do 1890.), potom bio predstojnik internoga odjela (do 1914.) te ravnatelj bolnice (1895.–1914.). Bio je predsjednik Zemaljskoga zdravstvenoga vijeća (1894.–1913, 1916.) i Zbora liječnika Hrvatske i Slavonije (1907.–1913.). Bio je dopredsjednik Društva Crvenoga križa, njegov liječnik i odbornik, kao i liječnik i počasni član zagrebačkoga Dobrovoljnoga vatrogasnoga društva te Požarne brambe. Za studija u Grazu bavio se sportom u tamošnjem *Turnvereinu*, a u Zagrebu je bio jedan od utemeljitelja Hrvatskoga sokola – Matice (1874.) i Hrvatskoga planinarskoga društva (1875.) te utemeljitelj (1876.) i prvi predsjednik, potom i začasni predsjednik prvoga Hrvatskoga skizalačkoga društva. Radove je objavljivao u periodicima *Liječnički vjesnik, Vatrogasni vjesnik* i *Agramer Tagblatt*. Za potrebe Zajednice hrvatsko-slavonskih dobrovoljnih vatrogasnih društava priredio je priručnik prve pomoći prema djelu njemačkoga kirurga J. F. von Esmarcha (*Prva pomoć kod nenadanih nesreća*, Zagreb 1891.), a prema knjizi W. Eydama sastavio je priručnik higijene (*Higijena ili Nauka o zdravlju za školu i dom*, Zagreb 1891.).

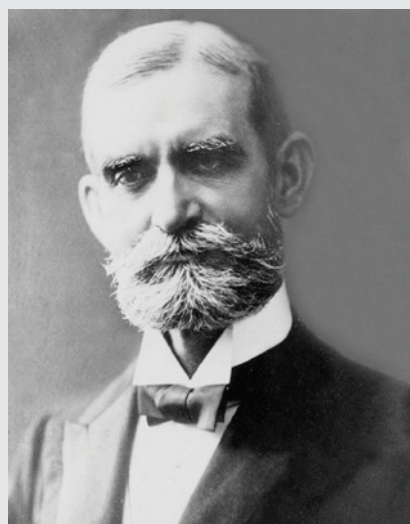
LIT.: Jubilej, *Liječnički viestnik*, 25(1903) 3; T. Wickerhauser, Dr. Ivan Kosirnik, Ibid., 46(1924) 7; F. Bučar, *Stari zagrebački sportski portreti*, Zagreb, 10(1942) 7; B. Belicza i D. Orlić, *Hrvatski liječnički zbor. Predsjednici od 1874. do 2004.*, Zagreb 2004; V. Dugački, Korisnik, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOSTINČER, Inga (Kostinčer-Bregovac; Inge, Ingeborg), kostimografkinja (Maribor, 24. 1. 1925. – Zagreb, 5. 9. 1973.). Pohađala je gimnaziju u Mariboru, a u Državnu majstorsku školu njemačkoga obrta u Grazu (1942.–1945.). Volontirala je u zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu, u kojem je 1947.–1973. u stalnom angažmanu kao crtačica kostima, potom kostimografkinja. Također je 1951.–1953. predavala na Odsjeku za kazališni kostim na Akademiji za primijenjenu umjetnost u Zagrebu. U početku je bila pod utjecajem »šarene škole« (raskošna paleta boja i ilustrativnost) te je u suradnji s V. Žedrinskim 1945. kreirala prve kostime (*Soročinski*

časopisju *Novice gospodarske, obertnijske in narodske, Slovenski narod, Škrat* in *Slovenskem glasniku*. V *Narodnih novinah* je 1863 objavljajl memoarsko-potopisne zapise, ki jih je zbral v knjižici *Uspomena na Sloveniju* (Zagreb 1863), v *Slovenskem narodu* je opisal Zagreb, pot od Senja prek Gorskega kotarja do Zagreba ter bivanje v Slavoniji, posebej v Požegi. V ljubljanskem zabavniku *Nanos* (1862) se je pojavil z odlomkom komedije iz dijaškega življenja *Strast in krepost*. Uporabljal je psevdonime A. K. Cestnikov, Cestnikov, Spectabilis, Oberspectabilis, C-v, -v, -ov in A. K-s.

LIT.: K. Glaser, *Zgodovina slovenskega slovstva*, 3. Ljubljana 1896; (Nekrolog), *Ljubljanski zvon*, 20(1900) 5; I. Prijatelj, *Slovenska kulturnopolitična in slovstvena zgodovina*, 2. Ljubljana 1956; A. Njirić Aleksić, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOSIRNIK, Ivan, zdravnik (Studenice pri Poljčanah, 28. 4. 1847–Zagreb, 19. 6. 1924). Gimnazijo je obiskoval v Celju, maturiral 1868, medicinsko fakulteto končal v Gradcu. Po promociji (1876) je najprej vstopil v Bolnico usmiljenih bratov v Zagrebu, potem postal 1878 sekundarij v Bolnici usmiljenih sester v Zagrebu. Med letoma 1877 in 1887 je bil prav tako okrajni mestnik zdravnik. V

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33325> (22. I. 2021)

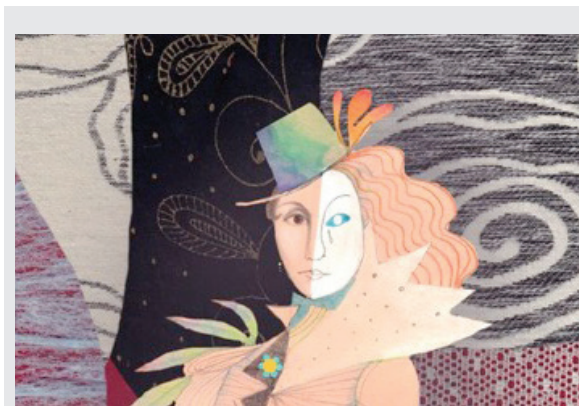
obdobju avstroogrške okupacije Bosne in Hercegovine (1878) je delal v poljski bolnišnici. Leta 1883 je postal primarij v Bolnici usmiljenih sester, po njeni razdelitvi na interni in kirurški oddelek (1885) je vodil oba oddelka (do 1890), bil potem predstojnik internega oddelka (do 1914) ter direktor celotne bolnišnice (1895–1914). Bil je predsednik Deželnega sanitetnega sveta (1894–1913, 1916) in Zdravniškega društva za Hrvaško in Slavonijo (1907–1913). Bil je tako podpredsednik Rdečega križa, njegov zdravnik in odbornik kot tudi zdravnik in častni član zagrebskega prostovoljnega gasilskega društva, takratne požarne obrambe. Med študijem v Gradcu se je ukvarjal s športom v tamkajšnjem *Turnverein*u, v Zagrebu je bil med ustanovitelji hrvaškega Sokola – Matice (1874) in hrvaškega planinskega društva (1875) ter ustanovitelj in prvi predsednik, potem pa tudi začasni predsednik prvega hrvaškega drsalkarskega društva. Svoja dela je objavljajl v časopisju *Liječnički vjesnik*, *Vatrogasni vjesnik* in *Agramer Tagblatt*. Za potrebe zveze hrvaško-slavonskih prostovoljnih gasilskih društev

je priredil priročnik za prvo pomoč po knjigi nemškega kirurga J. F. von Esmarcha (*Prva pomoč kod nenadanih nesreća*, Zagreb 1891), po knjigi W. Eydama je sestavil priročnik o vzdrževanju higiene (*Higijena ili Nauka o zdravlju za školu i dom*, Zagreb 1891).

LIT.: Jubilej, *Liječnički viestnik*, 25(1903) 3; T. Wickerhauser, Dr. Ivan Kosirnik, *Ibid.*, 46(1924) 7; F. Bučar, *Stari zagrebački športski portreti*, Zagreb, 10(1942) 7; B. Belicza i D. Orlić, *Hrvatski liječnički zbor. Predsjednici od 1874. do 2004.*, Zagreb 2004; V. Dugački, Korisnik, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOSTINČER, Inga (Kostinčer-Bregovac; Inge, Ingeborg), kostumografinja (Maribor, 24. 1. 1925–Zagreb, 5. 9. 1973). Gimnazijo je obiskovala v Mariboru, Državno mojstrsko šolo nemške obrti v Gradcu (1942–1945). V zagrebskem Hrvatskem narodnem kazalištu, v katerem je na začetku delala kot prostovoljka, je bila zaposlena za nedoločen čas od 1943 do 1973, najprej kot risarka kostumov, potem kot kostumografinja. Med letoma 1951 in 1953 je predavala na Oddelku za gledališko kostumografijo Akademije za uporabno umetnost v Zagrebu. Na začetku,

sajam M. P. Musorgskog). U 1950-ima razvila je vlastiti stil, povremeno blizak *Exatu 51*, obilježen monokromnim koloritom s naglascima na osnovnim konturama i naznakama atmosfere. Prepoznatljiva je po karakterizaciji lika kostimom usklađenom s redateljskim vizijama i glumčevom osobnošću. Osmišljavala je i kostime za djela s folklornom (S. Hristić, *Ohridska legenda*, 1949; J. Gotovac, *Morana*, 1953. i *Ero s onoga svijeta*, 1954, 1970; K. Baranović, *Licitarско srce*, 1954.) i povijesnom tematikom (S. Prokofjev, *Rat i mir*, 1961; A. Borodin, *Knez Igor*, 1963, 1971; G. Verdi, *Don Carlos*, 1965.). Istaknula se kostimografskim ostvarajima u baletnim (Prokofjev, *Romeo i Julija*, 1948, 1964; F. Lhotka, *Đavo u selu*, 1954, 1971.), dramskim (Molière, *Umišljeni bolesnik*, 1949; Shakespeare, *Na Tri kralja*, 1951, *Mjera za mjeru*, 1964. i *Julije Cezar*, 1970, Nagrada Zvono Lotrščak; A. P. Čehov, *Tri sestre*, 1962; A. N. Ostrovski, *Šuma*, 1962; S. Grum, *Događaj u gradu Gogi*, 1972) i opernim predstavama (I. Zajc, *Nikola Šubić Zrinjski*, 1962, 1970; G. Rossini, *Pepeljuga*, 1968, Nagrada Vladimir Nazor 1969; V. Lisinski, *Porin*, 1969.). Surađivala je s Hrvatskim narodnim kazalištem u Rijeci (Musorgski, *Boris Godunov*, 1948; Verdi, *Aida*, 1963; G. Puccini, *Tosca*, 1963.), Hrvatskim narodnim kazalištem u Splitu (Sofoklo, *Antigona*, 1954; R. Strauss, *Saloma*, 1969.), Hrvatskim narodnim kazalištem u Osijeku (Lhotka, *Đavo u selu*, 1955), Zagrebačkim gradskim kazalištem Komedijska (T. Wilder, *Ženidbeni posrednik*, 1960.), Zagrebačkim dramskim kazalištem (N. Nalješković, *Tri farse*, 1967; I. Supek, *Heretik*, 1969, Sterijina nagrada i Nagrada Zvono Lotrščak) i Teatrom &TD (T. Stoppard, *Rosencrantz i Guildenstern su mrtvi*, 1971; E. Ionesco, *Macbett*, 1972, Nagrada Festivala malih i eksperimentalnih scena u Sarajevu, MES, 1973.). Gostovala i na Dubrovačkim ljetnim igrama (H. Lucić, *Robinja*, 1954; I. Gundulić, *Dubravka*, 1961; Shakespeare, *Oluja*, 1962; M. Držić, *Dundo Maroje*, 1964; Krleža, *Aretej*, 1972.), u narodnim pozorištima u Sarajevu (Puccini, *Gianni Schicchi*, 1951.), Mostaru (Čehov, *Ujak Vanja*, 1961.) i Tuzli (B. Brecht, *U džungli gradova*, 1965.) te u Slovenskom narodnom kazalištu u Ljubljani (Krleža, *Vučjak*, 1951; G. Bizet, *Carmen*, 1953.). Bavila se i scenografijom (D. Radović, *Kapetan Don Piplfoks*, 1967, Zagrebačko pionirsko kazalište, Sterijina nagrada). Skupno izlagala na Izložbi nacrti kazališnih kostima (Zagreb 1952.), Zagrebačkom trijenalu (1955, 1959.), izložbi Jugoslavenska primijenjena umjetnost (Budimpešta 1960.), Trijenalu pozorišne scenografije i kostimografije na Sterijinu pozorju (Novi Sad 1966, 1969.) i Zagrebačkom salonu (1966, 1970.). Retrospektiva kostimografskih radova priređena joj je 1987. u zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt, a djela izložena na izložbi Avangardne tendencije u hrvatskoj umjetnosti (Zagreb 2007.). Postavila je temelje kostimografije u Hrvatskoj i pridonijela umjetničkoj afirmaciji te kazališne struke. Po njoj je nazvana nagrada za kostimografiju, koju od 1997. dodjeljuje Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu.

<https://zadovoljna.dnevnik.hr/clanak/inga-kostincer-bregovac-zena-koja-je-utemeljila-hrvatsku-kostimografiju-591402.html>
(19. III. 2021)

LIT.: M. Grgičević, Inga Kostinčer, *Večernji list*, 17(1973), 6. IX; *Kostimograf Inge Kostinčer* (katalog retrospektivne izložbe s potpunijom lit.), Zagreb 1987; *Repertoar hrvatskih kazališta 1840–1860–1980*, 1–2. Zagreb 1990; M. Petranović, Vrijeme afirmacije umjetničke struke – kostimografkinja Inga Kostinčer, u: *Krležini dani u Osijeku 2006.* (zbornik), Osijek 2007; M. Petranović, Kostinčer, Inga, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

ko je bila še pod vplivom »pisane šole« (razkošna paleta barv in ilustrativnost), je v sodelovanju z V. Žedrinskim 1945 ustvarila svoje prve kostume (*Soročinski sejem* M. P. Musorgskega). V petdesetih letih prejšnjega stoletja je razvila lastni slog, občasno blizu *Exatu 51*, za katerega je značilen monokromni kolorit s poudarjenimi osnovnimi konturami in nakazanim vzdušjem. Prepoznavna je bila po tem, da je s kostumom, ki je bil usklajen z režiserjevo vizijo in igralčevo osebnostjo, uspela poudariti značajske lastnosti dramskih likov. Ustvarjala je tudi kostume za dela s folklorno (S. Hristić, *Ohridska legenda*, 1949; J. Gotovac, *Morana*, 1953, in *Ero z onega sveta*, 1954, 1970; K. Baranović, *Lectarsko srce*, 1954) in zgodovinsko tematiko (S. Prokofjev, *Vojna in mir*, 1961; A. Borodin, *Knez Igor*, 1963, 1971; G. Verdi, *Don Carlos*, 1965). Odlikovala se je po kostumografskih dosežkih v baletnih (Prokofjev, *Romeo in Julija*, 1948, 1964; F. Lhotka, *Vrag na vasi*, 1954, 1971), dramskih (Molière, *Namišljeni bolnik*, 1949; Shakespeare, *Kakor vam drago*, 1951, *Milo za drago*, 1964, in *Julij Cezar*, 1970, nagrada *Zvono Lotrščak*; A. P. Čehov, *Tri sestre*, 1962; A. N. Ostrovski, *Gozd*, 1962; S. Grum, *Dogodek v mestu Gogi*, 1972) in opernih predstavah (I. Zajc, *Nikola Šubić Zrinski*, 1962, 1970; G. Rossini, *Pepelka*, 1968, nagrada *Vladimirja Nazorja* 1969; V. Lisinski, *Porin*, 1969). Sodelovala je z reškim Hrvatskim narodnim kazališčem (Musorgski, *Boris Godunov*, 1948; Verdi, *Aida*, 1963; G. Puccini, *Tosca*, 1963), Hrvatskim narodnim kazališčem v Splitu (Sofoklej, *Antigona*, 1954; R. Strauss, *Saloma*, 1969), Hrvatskim narodnim kazališčem v Osijeku (Lhotka, *Vrag na vasi*, 1955), zagrebškim mestnim gledališčem Komedija (T. Wilder, *Ženitna mešetarka*, 1960), Zagrebškim dramskim kazališčem (N. Nalješković, *Tri farse*, 1967; I. Supek, *Heretik*, 1969, Sterijeva nagrada in nagrada *Zvono Lotrščak*) in Teatrom &TD (T. Stoppard, *Rozenkranc in Gildensbern sta mrtva*, 1971; E. Ionesco, *Macbett*, 1972, nagrada Festivala malih in eksperimentalnih scen v Sarajevu, MES, 1973). Gostovala je tudi na Dubrovniških poletnih igrah (H. Lucić, *Robinja*, 1954; I. Gundulić, *Dubravka*, 1961; Shakespeare, *Vihar*, 1962; M. Držić, *Dundo Maroje*, 1964; Krleža, *Aretej*, 1972), v narodnih gledališčih v Sarajevu (Puccini, *Gianni Schicchi*, 1951), Mostarju (Čehov, *Striček Vanja*, 1961) in v Tuzli (B. Brecht, *V džungli mest*, 1965) ter v Slovenskem narodnem gledališču v Ljubljani (Krleža, *Vučjak*, 1951; G. Bizet, *Carmen*, 1953). Ukvarjala se je tudi s scenografijo (D. Radović, *Kapitan John Piplfox*, 1967, Zagrebško pionirsko gledališče, Sterijina nagrada). Razstavljala je na skupinskih razstavah: Razstava skic gledaliških kostumov (Zagreb 1952), na Zagrebškem trienalu (1955, 1959), na razstavi Jugoslovanska uporabna umetnost (Budimpešta 1960), Trienalu gledališke scenografije in kostumografije na Sterijinem pozorju (Novi Sad 1966, 1969) in Zagrebškem salonu (1966, 1970). Retrospektivna razstava njenih kostumografskih del je bila na ogled leta 1987 v Muzeju za umetnost in obrt Zagreb, njena dela pa razstavljena na razstavi Avantgardne težnje v hrvaški umetnosti (Zagreb 2007). Postavila je temelje kostumografije na Hrvaškem in prispevala k umetniški uveljavitve te gledališke vede. Po njej je poimenovana nagrada za kostumografijo, ki jo od 1997 podeljuje Hrvatsko narodno kazalište v Zagrebu.

LIT.: M. Grgičević, Inga Kostinčer, *Večernji list*, 17(1973), 6. IX; *Kostimograf Inge Kostinčer* (katalog retrospektivne razstave z dopolnjeno lit.), Zagreb 1987; *Repertoar hrvatskih kazališta 1840–1860–1980*, 1–2. Zagreb 1990; M. Petranović, Vrijeme afirmacije umjetničke struke – kostimografkinja Inga Kostinčer, v: *Krležini dani u Osijeku 2006* (zbornik), Osijek 2007; M. Petranović, Kostinčer, Inga, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009.

KOŠUTA, Leon (Leo), književni povjesničar (Jelšane, 31. 3. 1922 – Pariz, 25. 12. 2001.). Nakon završene klasične gimnazije u Zagrebu (1939.), studirao je arheologiju i slavistiku na Filozofskom fakultetu (do 1942.) te u Rimu, gdje je 1944. diplomirao i 1946. doktorirao tezom *Marino Darsa – Marin Držić, analiza djela i rasprava o hrvatskom podrijetlu*. U Zagreb se vratio 1947. i zaposlio u Historijskom institutu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, gdje se bavio proučavanjem glagoljskih rukopisa. Godine 1954. emigrirao je u Pariz, gdje je, položivši viši bibliotekarski ispit, od 1956. radio u Nacionalnoj knjižnici u Odjelu za periodiku, a potom kao voditelj jugoslavenskoga odjela za nabavu knjiga. Želeći proširiti disertaciju, otputovao je u Sienu, gdje se bavio arhivskim istraživanjima, posebno istraživanjima o sienskoj povijesti, književnicima i akademijama. Umirovljen je 1985. Dao je izniman prinos držićologiji; u studiji *Siena u životu i djelu Marina Držića* (*Siena nella vita e nell'opera di Marino Darsa /Marin Držić/, 1961.*) analizirao je Držićev boravak u Sieni. Pozabavio se i utjecajem sienske komediografije na Držićev opus. U Držićevim djelima ispituje koncepcije o dvama svjetovima i dvjema vrstama ljudi, i u njima otkriva izvore ne samo srednjovjekovnog i renesansnoga platonizma nego i raznih dualističkih gnoza, koje su u pučkoj formulaciji u Držićevim djelima možda odraz bogumilskih naučavanja u dubrovačkom zaleđu. U Sieni je pronašao i publicirao dopis, koji je Držić 5. 5. 1542. napisao na tal. jeziku (*Jedan rektorski dopis Marina Držića iz Sijene, 1972.*). Na temelju sadržaja utvrdio je da je dopis upućen Francescu Grassiju, sienskom kapetanu pravde (*Capitano di Giustizia*). U zborniku dokumenata *Lo studio di Siena nei secoli XIV.–XVI: documenti e notizie biografiche* (priredio zajedno s Giovannijem Minnuccijem; 1989.) objavio je dokumente vezane uz Sveučilište u Sieni i Držićevo obavljanje službe rektora Kuće mudrosti i prorektora Sveučilišta (*Documenti per la storia dello studio senese dal 1531 al 1542*), nadopunjujući sliku o tom razdoblju njegova života. U knjizi *Zgode i nezgode knjige Marka Marulića: De institutione bene vivendi per exempla sanctorum* (*Fortune et infortune d'un livre de Marko Marulić: le De institutione bene vivendi per exempla sanctorum, 1986*) pisao je o učestalosti izdanja toga Marulićeva djela, a najveći je odjek imalo njegovo otkriće da je knjiga došla pod udar inkvizicijske cenzure. Pronašao je i podatke o spaljivanju pojedinih primjeraka *Institucije*, u kojoj nisu bili brisani sporni reci. Marulićem se bavio i u članku *Novi dokumenti o djelima Marka Marulića* (*Mogućnosti, 1991, 11–12*), gdje je nadopunio bibliografiju izdanja *Institucije* te prvi objavio jedan lat. epigram u Marulićevu pohvalu. Surađivao je u periodicima *Luč, Starine, Riječka revija, Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci, Zbornik Historijskog instituta JAZU, Bulletino senese di storia patria, Lias, Most, Dani hvarskog kazališta, Mogućnosti*, priredio i predgovorom popratio *Glagoljske lošinjske protokole notara Mikule Krstinića i Ivana Božićevića 1564.–1636.* (*Radovi Staroslavenskog zavoda, 1988, 9*) te bio suautor izdanja *Lo studio di Siena nei secoli XIV–XVI* (Milano 1989.). Zaslužan je za bratimljenje Dubrovnika i Siene, a osmislio je i potaknuo utemeljenje pariškoga Instituta za hrvatski humanizam i renesansu te Bibliotheque de l'humanisme et de la renaissance croate s priložima na francuskom i drugim jezicima. Dobio je nagradu Držićev zlatni pečatnjak (1996.). Ostavština mu je 2003. predana u Hrvatski državni arhiv u Zagrebu.

LIT.: S. P. Novak, *Povijest hrvatske književnosti od Bašćanske ploče do danas*, Zagreb 2003; J. Lukec, Košuta, Leo, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009; Ista, Košuta, Leo, *Leksikon Marina Držića*, Zagreb 2009.

KOŠUTA, Leon (Leo), literarni zgodovinar (Jelšane, 31. 3. 1922–Pariz, 25. 12. 2001). Po končani klasični gimnaziji v Zagrebu (1939) je študiral arheologijo in slavistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu (do 1942) ter v Rimu, kjer je 1944 diplomiral in 1946 doktoriral z disertacijo *Marino Darsa – Marin Držić, analiza del in razprava o hrvaškem poreklu*. V Zagreb se je vrnil 1947 in se zaposlil na Inštitutu za zgodovino Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, kjer se je ukvarjal s proučevanjem glagoljaških rokopisov. Leta 1954 se je izselil v Pariz, kjer je, potem ko je opravil višji bibliotekarski izpit, začel 1956 delati na oddelku za periodiko v narodni knjižnici, potem pa je postal vodja jugoslovanskega oddelka za nabavo knjig. Zaradi želje, da bi razširil svojo disertacijo, je odpotoval v Sieno, kjer se je posvečal arhivskemu raziskovanju, posebej raziskovanju o sienski zgodovini, književnikih in akademijah. Upokojil se je 1985. Njegov prispevek k držičologiji je izjemen; v študiji *Siena v življenju in delu Marina Držića* (*Siena nella vita e nell'opera di Marino Darsa /Marin Držić/*, 1961) je proučeval Držičevo bivanje v Sieni. Zanimal ga je tudi vpliv seinske komediografije na Držičev opus. V Držičevih delih je proučeval koncepte o dveh svetovih in o dveh vrstah ljudi ter v njih odkril vir ne le srednjeveškega in renesančnega platonizma, ampak tudi vire različnih dualističnih gnoz, ki so v ljudskem izražanju v Držičevih delih morda odraz bogomilskega nauka v dubrovniškem zaledju. V Sieni je odkril in objavil dopis, ki ga je Držić 5. 5. 1542 napisal v italijanščini (*En rektorski dopis Marina Držića iz Siene*, 1972). Glede na vsebino je ugotovil, da je bilo pismo namenjeno Francescu Grassiju, sienskem kapitanu pravice (*Capitano di Giustizia*). V zborniku dokumentov *Lo studio di Siena nei secoli XIV.–XVI: documenti e notizie biografiche* (priredil jih je skupaj z Giovannijem Minnuccijem; 1989) je objavil dokumente, povezane z Univerzo v Sieni in Držičevim opravljanjem rektorske službe v *Hiši modrosti* in vloge prorektorja Univerze (*Documenti per la storia dello studio senese dal 1531 al 1542*), ki dopolnjujejo sliko o tem obdobju Držičevega življenja. V knjigi *Zgode i nezgode knjige Marka Marulića: De institutione bene vivendi per exempla sanctorum* (*Fortune et infortune d'un livre de Marko Marulić: le De institutione bene vivendi per exempla sanctorum*, 1986) je pisal o pogostosti izdaj tega Marulićevega dela, največji odmev pa je imelo njegovo odkritje, da je bila knjiga na udaru inkvizicijske cenzure. Odkril je tudi podatke o sežiganju posameznih primerkov *Institucije*, v katerih niso bile izbrisane sporne vrstice. Z Marulićem se je ukvarjal tudi v članku *Novi dokumenti o djelima Marka Marulića* (*Mogućnosti*, 1991, 11–12), v katerem je dopolnil bibliografijo izdaj *Institucije* ter prvi objavil latinski epigram o pohvali Marku Maruliću. Sodeloval je v časopisju *Luč*, *Starine*, *Riječka revija*, *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci*, *Zbornik Historijskog instituta JAZU*, *Bulletino senese di storia patria*, *Lias*, *Most*, *Dani hvarskog kazališta*, *Mogućnosti*, priredil in napisal je predgovor za *Glagoljske lošinske protokole notara Mikule Krstinića i Ivana Božićevića 1564–1636* (*Radovi Staroslavenskog zavoda*, 1988, 9) ter bil soavtor izdaje *Lo studio di Siena nei secoli XIV–XVI* (Milano 1989). Zaslužen je za pobratenje mest Dubrovnika in Siene, osmisli in spodbudil je tudi ustanovitev pariškega Inštituta za hrvaški humanizem in renesanso ter *Bibliothèque de l'humanisme et de la renaissance croate* s prispevki v francoščini in drugih jezikih. Prejel je nagrado Držičev zlat pečatnik (1996). Njegova zapuščina je bila leta 2003 predana Hrvaškemu državnemu arhivu Zagreb.

LIT.: S. P. Novak, *Povijest hrvatske književnosti od Bačanske ploče do danas*, Zagreb 2003; J. Lukec, Košuta, Leo, *Hrvatski biografski leksikon*, 7. Zagreb 2009; Ista, Košuta, Leo, *Leksikon Marina Držića*, Zagreb 2009.

KOVAČIĆ, Viktor, arhitekt i urbanist (Ločendol, danas dio Rogaške Slatine, 28. 7. 1874. – Zagreb, 21. 10. 1924.). Završio je graditeljsko-obrtnički odjel Carsko-kraljevske državne obrtne škole. U Grazu gdje je izučio za zidara 1891. i te iste godine u Zagrebu počeo raditi kao praktikant u birou Gjura Carneluttija (izveo pregradnju balkona lođe kuće Eisner, Trg N. Šubića Zrinskoga), potom do 1896. u atelijeru H. Bolléa (izradio nacрте i vodio gradnju pravoslavne crkve u blizini naselja Generalski Stol). Kao stipendist ugarskoga ministarstva za kulturu u Beču je od 1896. studirao arhitekturu na Akademiji likovnih umjetnosti u O. Wagnera. Godine 1902.–1904. radio je s J. Markovićem (kuća Kornitzer, Gundulićeva ul. pregradnja kuće Winkler, Preradovićeva ul.), a s H. Ehrlichom 1910.–1915. vodio je atelijer *Kovačić i Ehrlich* u Dugoj ul. (danas Radićeva ul.). Od 1920. bio je honorarni nastavnik na Tehničkoj visokoj školi, a redoviti profesor od 1922. kad je postao ovlašten civilni arhitekt. Priklonio se skupini modernih hrvatskih umjetnika oko V. Bukovca, a svojim programskim tekstom *Moderna arhitektura*, objavljenim u časopisu *Život*, borio se protiv historicizma i tražio da moderna arhitektura odgovara suvremenim potrebama i udobnosti. U studentskom razdoblju izradio je projekte za Versammlungsort (1897.), hotel na Wienzeile u Beču (1898. objavljen u tamošnjem časopisu *Der Architekt* i pohvaljen u Loosovu komentaru u *Neue Freie Presse* u povodu izložbe Wagnerove škole) i *Oriandu*, ljetni dvorac ruskoga cara na Krimu (1899. diplomski rad). S V. Bastlom, E. Šenom i S. Podhorskim osnovao je 1905. Klub hrvatskih arhitekata (izvan Društva hrvatskih inženjera i arhitekata) te je 1905. izradio studiju za gradnju dvorane Hrvatskoga pjevačkog društva *Kolo* na zagrebačkom Trgu Mažuranića, natječajni projekt za zgradu Rossia-Foncier (danas hotel *Moskva*) na Terazijama u Beogradu i projekte kazališta u Osijeku te Tomislavova trga u Zagrebu (1904.–1905.), kojim je počelo njegovo intenzivno bavljenje javnim gradskim prostorima. Izradio je i urbanističke projekte za Svačićev trg (1904.–1909), gornjogradski Jezuitski trg (1909.) i Rokov perivoj (1909.–1911). Istodobno je realizirao obiteljske kuće i vile, u Zagrebu vilu Auer (Nazorova ul. 1903.), vilu atelijer R. Auera (Rokova ul. 1904.–1906.), dvorišnu kuću Perok–Kavić (Masarykova ul. 1905.–1906.), kuću R. Auera (Rokova ul. 1906.), vilu Frangeš (Rokov perivoj, 1910.–1911.), vilu Vrbanić (Ul. I. G. Kovačića, 1911.), kuću Čepulić (Jurjevska ul. 1913.–1914.), kuću Breyer (Tuškanac, 1914.) i drvenu lovačku kućicu Fröhlich (Bosanska ul. kbr. 54, 1919.–1920.), a u Novom Vinodolskom ljetnikovac grofice Kulmer (1911.–1914.). Projektirao je i izveo stambene trokatnice blizanke Oršić i Divković (Masarykova ul. 1906.); umjesto honorara dobio na korištenje mansardni stan u istoj ulici, koji je interijerno riješio i dekorirao, a do danas je očuvan i otvoren za javnost kao Zbirka – stan arhitekta Viktora Kovačića pri Muzeju grada Zagreba. Među stambenim višekatnicama ističu se kuće Lustig (ugao Kumičićeve ul. i Mihanovićeve ul. 1910.) i Franck (ugao Hebrangove ul. i Trga Mažuranića, 1912.–1913.). U međuratnom je razdoblju podignuo dvije ugrađene stambene zgrade – peterokatnu kuću *Slavex* (Svačićev trg, 1920.) i trgovačko-stambenu zgradu Eksploatacije d. d. (Trg žrtava fašizma, 1922.–1923.). Njegov je najzahtjevniji realizirani projekt crkva sv. Blaža (Prilaz Gj. Deželića, 1908.–1909.). Jedina poslovna zgrada u njegovu opusu je palača Burze

[https://hr.wikipedia.org/wiki/Viktor_Kovačić#/media/Datoteka:Viktor_Kovačić_\(1874-1924\).jpg](https://hr.wikipedia.org/wiki/Viktor_Kovačić#/media/Datoteka:Viktor_Kovačić_(1874-1924).jpg) (15. VI. 2021)

KOVAČIĆ, Viktor, arhitekt in urbanist (Ločendol, Rogaška Slatina, 28. 7. 1874–Zagreb, 21. 10. 1924). Končal je gradbeno-obrtniški odderek Cesarsko-kraljeve državne obrtne šole v Gradcu, kjer se je izučil za zidarja (1891) in istega leta začel v Zagrebu delati kot pripravnik v biroju Gjura Carneluttija (opravi prenovu lože na hiši Eisner, Trg N. Šubića Zrinskega), potem je bil do 1896 zaposlen v ateljeju H. Bolléja (narisal je načrte in vodil gradnjo pravoslavne cerkve v bližini naselja Generalski Stol). Kot štipendist ogrskega ministrstva za kulturo je na Dunaju od 1896 študiral arhitekturo na akademiji za likovno umetnost pri O. Wagnerju. Med letoma 1902 in 1904 je delal z J. Markovićem (hiša Kornitzer, Gundulićeva ul., prenova hiše Winkler, Preradovićeva ul.), s H. Ehrlichom je med letoma 1910 in 1915 vodil atelje *Kovačić i Ehrlich* v Dugi ul. (danes Radićeva ul.). Leta 1920 je postal honorarni učitelj na tehniški visoki šoli, redni profesor pa 1922, ko je postal pooblaščen civilni arhitekt. Poklonil se je skupini modernih hrvaških umetnikov okoli V. Bukovca, s svojim programskim besedilom *Moderna arhitektura*, ki je bilo objavljeno v reviji *Život*, se je boril proti historicizmu in si prizadeval, da bi moderna arhitektura ustrezala sodobnim potrebam in udobnosti. V študentskem obdobju je izdelal projekte za Versammlungsort (1897), hotel na Wienzeile na Dunaju (1898 objavljen v tamkajšnji reviji *Der Architekt* in pohvaljen v Loosovem komentarju v *Neue Freie Presse* ob razstavi Wagnerjeve šole) ter *Oriando*, letni dvorec ruskega carja na Krimu (1899, diplomatska naloga). Z V. Bastlom, E. Šenom in S. Podhorskim je 1905 osnoval Klub hrvaških arhitektov (ne v sklopu Društva hrvaških inženirjev in arhitektov). Istega leta je izdelal študijo za gradnjo dvorane hrvaškega pevskega društva *Kolo* na zagrebškem Mažuranićevem trgu, natečajni projekt za stavbo Rossia-Foncier (danes hotel *Moskva*) na Terazijah v Beogradu in projekta za gledališče v Osijeku ter na Tomislavovem trgu v Zagrebu (1904–1905), s katerim se je začelo njegovo intenzivno ukvarjanje z javnim mestnim prostorom. Izdelal je tudi urbanistične projekte za Svačićev trg (1904–1909), gornjegradski Jezuitski trg (1909) in Rokov perivoj (1909–1911). V istem času je uresničil tudi družinske hiše in vile, v Zagrebu vilo Auer (Nazorjeva ul., 1903), vilo atelje R. Auerja (Rokova ul., 1904–1906), dvoriščno hišo Perok–Kavić (Masarykova ul., 1905–1906), hišo R. Auerja (Rokova ul., 1906), vilo Frangeš (Rokov perivoj, 1910–1911), vilo Vrbanić (Ul. I. G. Kovačića, 1911), hišo Čepulić (Jurjevska ul., 1913–1914), hišo Breyer (Tuškanac, 1914) in leseno lovsko hišico Fröhlich (Bosanska ul. 54, 1919–1920) ter v Novem Vinodolskem poletno vilo grofice Kulmer (1911–1914). Projektiral in uresničil je stanovanjski trinadstropni dvojček Oršić in Divković (Masarykova ul., 1906), namesto honorarja je dobil v uporabo mansardno stanovanje v isti ulici, ki ga je interiorno uredil ter opremil in ki je do danes ohranjeno in odprto za javnost kot del zbirke Muzeja mesta Zagreb: stanovanje arhitekta Viktora Kovačića. Med stanovanjskimi večnadstropnimi stavbami izstopata hiši Lustig (na vogalu Kumičićeve in Mihanovićeve ul., 1910) in Franck (na vogalu Hebrangove ul. in Mažuranićevega trga, 1912–1913). V obdobju med vojnama je zgradil dve stanovanjski stavbi v nizu – petnadstropno hišo *Slavex* (Svačićev trg, 1920) in trgovsko-stanovanjsko stavbo Eksploatacije, d. d. (Trg žrtev fašizma, 1922–1923). Njegov najzahtevnejši uresničen projekt je cerkev sv. Blaža (Prilaz Gj. Deželića, 1908–1909). Edina poslovna stavba v njegovem opusu je palača Borze (danes Hrvaška narodna banka, Trg hrvaških velikanov, 1920). Po njegovih projektih so uresničeni tudi vhod v komore mestnega vodovodnega zajetja Tuškanec/Jabukovec 1912 ter preureditev in ureditev notranjščine palače Tomašić (Hebrangova ul., 1912–1913), preureditev palače Kušević (na vogalu

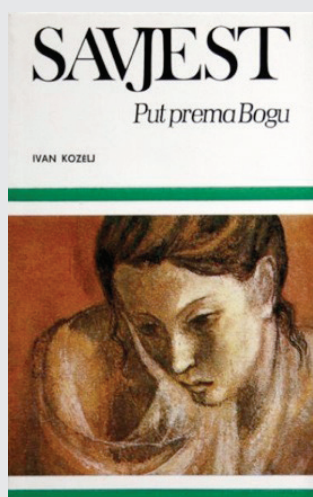
(danas Hrvatska narodna banka, Trg hrvatskih velikana, 1920.). Prema njegovim projektima realizirani su i ulaz komore gradskoga vodovodnoga spremnika Tuškanac/Jabukovac 1912. te pregradnja i interijerno uređenje palače Tomašić (Hebrangova ul., 1912.–1913.), pregradnje palače Kušević (ugao Ćirilometodske i Kuševićeve ul. 1913.–1914, s Ehrlichom), vile Hercog (Hercegovačka ul. 1918.–1920.) i kuće Turković (Ilirski trg, 1920.), preuređenje unutrašnjosti kuće Švrljuga (Rokov perivoj, 1919.), preinaka pročelja uglovnice Rudović (ugao Trga maršala Tita i Masarykove ul. 1920.) i pregradnja kuće i atelijera I. Meštrovića (Mletačka ul. 1921.–1922.). Izradio i projekt za Mađarsku željezničku školu u Branimirovoj ul. (1916.) te sudjelovao u natječajima za zgradu Hrvatsko-slavonske hipotekarne banke na Trgu N. Šubića Zrinskoga (1902.–1903.), zgradu Zemaljske vlade – saborsku palaču na Gornjem gradu (1907.). Izrađivao je crteže spomenika te studije izložbenih paviljona (1905.). Radovi su mu izlagani posmrtno u Parizu te u Zagrebu na izložbi Pola vijeka hrvatske umjetnosti (1938.–1939.) i u Hrvatskom muzeju arhitekture Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1994. kad je o njemu održan i znanstveni skup. Široj se javnosti predstavio tekstovima u kojima inzistira na očuvanju starina i brani pravo javne kritike u povodu rušenja Bakačeve kule pred zagrebačkom katedralom (*Agramer Tagblatt, Hrvatska*), idejnim projektima triju različitih topografskih područja – Dolca, Kaptola i istočnoga zaleđa Trga bana J. Jelačića (*Hrvatstvo, Obzor ilustrovani*) te projektom regulacije Kaptola i Dolca. Na Međunarodnoj izložbi dekorativnih umjetnosti u Parizu bio je posmrtno nagrađen Velikom nagradom (1925.). Udruženje hrvatskih arhitekata dodjeljuje od 1961. godine godišnju Nagradu *Viktor Kovačić*. Njegova ostavština pohranjena je u Upravi za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture Republike Hrvatske, a manjina projekata u Hrvatskom muzeju arhitekture Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Muzeju grada Zagreba.

LIT.: A. Laslo, Arhitekt Viktor Kovačić, 1874.–1924, *Čovjek i prostor*, 31(1984) 10; N. Šegvić, Viktor Kovačić i Drago Ibler, *Ibid.*; J. Galjer, Pariška izložba 1925. i Art déco, *Čovjek i prostor*, 38(1991) 3/4; A. Laslo: Viktor Kovačić i Zagreb, *Ibid.*; N. Šegvić, Viktor Kovačić. Prvi graditelj hrvatske moderne arhitekture., *Ibid.*; Z. Vrkljan, Viktor Kovačić, *Čovjek i prostor*, 41(1994) 9/10; K. Galović, Arhitekt *Viktor Kovačić. Skice i crteži*, Zagreb 1997; A. Laslo i D. Radović Mahečić, Viktor Kovačić – promotor hrvatske moderne arhitekture, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 1997, 21; T. Premerl, Kovačićeva Moderna i njen odjek u hrvatskoj arhitekturi, *Ibid.*, 1998, 22; S. Knežević, Urbanističke zamisli Viktora Kovačića, *Ibid.*, 2000, 24; N. Premerl, *Stan arhitekta Viktora Kovačića, Masarykova 21, Zagreb* (vodič zbirke), Zagreb 2000; *Arhitekt Viktor Kovačić. Život i djelo*, Zagreb 2003; L. Lasić, *Kritička literatura o Viktoru Kovačiću 1897.–2001*, Klanjec 2004; Darja Radović-Mahečić, Kovačević, Viktor, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2009.

KOZELJ, Ivan (Janez), jezuit, doktor filozofskih znanosti i vjerski pisac (Olševak kraj Preddvora, 25. 12. 1896. – Zagreb, 27. 6. 1982.). Pristupio je 1912. Družbi Isusovoj te 1917. završio njezinu klasičnu gimnaziju u Travniku. Filozofiju počeo studirati u Innsbrucku, a diplomirao u Sarajevu (1920.). Teologiju je studirao u Louvainu (1922.–1926.), a za svećenika je zaređen 1925. Studij duhovnosti i pastoralne djelatnosti pohađao je u Tullamoreu (1926.–1927.), specijalizaciju iz povijesti filozofije u Pullachu (1928.–1929.) te stekao doktorat iz filozofije i teologije (1940.). Bio je odgojitelj i profesor u gimnaziji u Travniku (1920.–1922.), a u Zagrebu je djelovao od 1929. U isusovačkom kolegiju na Jordanovcu (poslije Filozofsko-teološki institut) predavao je 1940.–1974. teodiceju, ontologiju, antropologiju, antičku filozofiju, povijest filozofije, racionalnu i eksperimentalnu psihologiju te više puta bio rektor. Na Bogoslovnom fakultetu bio je od 1953. predavač i 1961.–1966. izvanredni

Cirilometodske in Kuševičeve ul., 1913–1914, z Ehrlichom), vile Hercog (Hercegovska ul., 1918–1920) in hiše Turković (Ilirski trg, 1920), preureditev notranjščine hiše Švrljuga (Rokov perivoj, 1919), obnova pročelja vogalne stavbe Rudović (na vogalu Trga maršala Tita in Masarykove ul., 1920) ter prenova hiše in ateljeja I. Meštrovića (Mletačka ul., 1921–1922). Izdelal je tudi projekt za madžarsko železniško šolo v Branimirovi ul. (1916) in sodeloval v natečajih za stavbo hrvaško-slavonske hipotekarne banke na Trgu N. Šubića Zrinskega (1902–1903), stavbo deželne vlade – saborsko palačo na Gornjem gradu (1907). Ustvarjal je tudi risbe spomenikov in študije razstavnih paviljonov (1905). Njegova dela so bila posthumno razstavljena v Parizu ter v Zagrebu na razstavi *Pol stoletja hrvaške umetnosti* (1938–1939) in v Hrvaškem muzeju arhitekture Hrvaške akademije znanosti in umetnosti 1994, ko je o njem potekal tudi znanstveni simpozij. Širši javnosti se je predstavil z besedili, v katerih si je prizadeval za ohranitev dediščine in branil pravico do javne kritike ob rušenju Bakačevega stolpa pred zagrebško katedralo (*Agramer Tagblatt, Hrvatska*), z idejnimi projekti treh različnih topografskih območij – Dolca, Kaptola in vzhodnega zaledja Trga bana J. Jelačića (*Hrvatstvo, Obzor ilustrovani*) ter s projektom ureditve Kaptola in Dolca. Na mednarodni razstavi dekorativnih umetnosti v Parizu je bil posthumno nagrajen z veliko nagrado (1925). Združenje hrvaških arhitektov od leta 1961 podeljuje letno nagrado *Viktorja Kovačića*. Njegova zapuščina se hrani pri Upravi za zaščito kulturne dediščine Ministrstva za kulturo Republike Hrvaške, manjši del projektov v Hrvaškem muzeju arhitekture Hrvaške akademije znanosti in umetnosti ter v Muzeju mesta Zagreb.

LIT.: A. Laslo, Arhitekt Viktor Kovačić, 1874–1924, *Čovjek i prostor*, 31(1984) 10; N. Šegvić, Viktor Kovačić i Drago Ibler, Ibid.; J. Galjer, Pariška izložba 1925 i Art déco, *Čovjek i prostor*, 38(1991) 3/4; A. Laslo: Viktor Kovačić i Zagreb, Ibid.; N. Šegvić, Viktor Kovačić. Prvi graditelj hrvatske moderne arhitekture. Ibid.; Z. Vrkljan, Viktor Kovačić, *Čovjek i prostor*, 41(1994) 9/10; K. Galović, Arhitekt Viktor Kovačić. *Skice i crteži*, Zagreb 1997; A. Laslo i D. Radović Mahečić, Viktor Kovačić – promotor hrvatske moderne arhitekture, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 1997, 21; T. Premerl, Kovačićeva Moderna i njen odjek u hrvatskoj arhitekturi, Ibid., 1998, 22; S. Knežević, Urbanističke zamisli Viktora Kovačića, Ibid., 2000, 24; N. Premerl, *Stan arhitekta Viktora Kovačića, Masarykova 21, Zagreb* (vodič po zbirki), Zagreb 2000; *Arhitekt Viktor Kovačić. Život i djelo*, Zagreb 2003; L. Lasić, *Kritička literatura o Viktoru Kovačiću 1897–2001, Klanjec* 2004; Darja Radović-Mahečić, Kovačević, Viktor, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2009.

<https://www.njuskalo.hr/knjige-religija-mitologija/ivan-kozelj-savjest-put-prema-bogu-oglas-29193693> (24. VII. 2021)

KOZELJ, Ivan (Janez), jezuit, doktor filozofskih ved in nabožni pisec (Olševak pri Predvoru, 25. 12. 1896–Zagreb, 27. 6. 1982). Jezuitom se je pridružil 1912 in 1917 končal jezuitsko klasično gimnazijo v Travniku. Filozofijo je začel študirati v Innsbrucku, diplomiral je v Sarajevu (1920). Teologijo je študiral v Louvainu (1922–1926), v duhovnika je bil posvečen 1925. Bil slušatelj študija duhovnosti in pastoralne dejavnosti v Tullamoreju (1926–1927), opravil specializacijo iz zgodovine filozofije v Pullachu (1928–1929) ter doktoriral iz filozofije in teologije (1940). Delal je kot vzgojitelj in profesor v gimnaziji v Travniku (1920–1922), v Zagrebu je deloval od 1929. V jezuitskem kolegiju na Jordanovcu (pozneje je postal filozofsko-teološki inštitut) je med letoma 1940 in 1974 predaval teodicejo, ontologijo, antropologijo, antično filozofijo, zgodovino filozofije, racionalno in eksperimentalno psihologijo ter bil večkrat rektor. Na fakulteti za teologijo je 1953 postal predavatelj, med letoma 1961

profesor skolastičke filozofije. Sastavio je skriptu *Problem zla i boli* (Pazin 1958.) te *Quaestiones ethicae* (1957.), *Theodicea* (1957.), *Eksperimentalna psihologija* (1958.), *Psychologia rationalis* (1966.) i *Filozofija o čovjeku* (1977.), tiskana u Zagrebu. Surađivao je u *Glasnik Srca Isusova i Marijina*, *Život* (urednik 1941.–1943.), *Kalendar Srca Isusova i Marijina*, *Katolički list*, *Bogoslovska smotra*, *Dobri otac Antić*, *Obnovljeni život*, *Ivan Merz*. Autor je djela *Čovjek u svijetlu razuma i vjere* (Zagreb 1939.), *Pred tajnom zla i patnje* (Zagreb 1986.) i *Savjest: put prema Bogu* (Zagreb 1988.).

LIT.: M. Matić, (Nekrolog), *Glas Koncila*, 21(1982) 14; M. Belić, Šanc i Kozelj – dva slovenska filozofa među Hrvatima, *Filozofska istraživanja*, 14(1994) 2/3; B. Kolar, Delo slovenskih duhovnikov med Slovenci v Zagrebu med obema vojnima, u: *Slovenci v Hrvaški*, Ljubljana 1995; P. Čošković, Kozelj, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2009.

KRAJCAR-BRONIĆ, Ines, fizičarka (Trbovlje, 1. 3. 1958.). Pohađala je osnovnu školu i gimnaziju u Sisku (1964.–1976.), diplomirala na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu na eksperimentalnoj fizici 1981. radom *Određivanje van der Waalsovih konstanti i dalekosežne interakcije iz drugog dubleta glavne serije Rb i Cs*. Ondje je pohađala poslijediplomski studij pohađala (1981.–1987.) na atomskoj i molekularnoj fizici te magistrirala tezom *Proces multiplikacije naboja u proporcionalnom brojaču punjenom višeatomnim plinovima*, a doktorirala tezom *The mean energy required to form an ion pair and the Fano factor in gas mixtures with a special emphasis on argon-isobutane gas mixtures*. Kao voditelj laboratorija na radnom mjestu znanstvene savjetnice zaposlena je na Institutu Ruđer Bošković i na Sveučilištu u Zagrebu. Znanstveni interes joj je usmjeren na teme izotopi ^3H i ^{14}C , određivanje starosti metodom ^{14}C , interakcija niskoenergijskog zračenja i plinova te određivanje biogene komponente u tekućinama. Bila je voditeljica više znanstvenih projekata, među ostalim Hrvatsko-slovenski bilateralni projekt *Određivanje izotopnog sastava kisika i vodika u oborinama u svrhu ekoloških i hidroloških istraživanja - Izotopi u oborinama* (2001.–2003.), *Izotopni sastav ugljičnog dioksida kao indikator onečišćenja atmosfere* (2004.–2005.), *Preparation of carbon samples for ^{14}C dating by the AMS technique* (2007.–2008.), *Izotopni sastav oborina na području Hrvatske i Slovenije* (2009.–2010.), ^{14}C i ^{137}Cs u sedimentima - usporedba metoda i primjena na recentne sedimente (2011.–2012.), *Izotopni sastav ugljika (^{13}C i ^{14}C) u ljušturama dagnji *Mytilus galloprovincialis* u Jadranskom moru* (2017.), *Reconstruction of the Quaternary environment in Croatia using isotope methods* (2014.–2018.). Dobitnica je više priznanja i nagrada te je autorica više članaka i poglavlja u knjigama.

LIT.: <https://www.irb.hr/Zavodi/Zavod-za-eksperimentalnu-fiziku/Laboratorij-za-mjerenje-niskih-radioaktivnosti/Zaposlenici/Ines-Krajcar-Bronic> (pristupljeno 21. 9. 2020).

KRAJČER, Zvonimir, internist i kardiolog (Maribor, 8. 9. 1946.). Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu (1970.), a specijalizirao internu medicinu u Chicagu (1974.). Kardiologiju je studirao također u Chicagu (1974.–1977.). Izvanredni je profesor medicine na Baylor College of Medicine (od 1977.) i University of Texas (od 1993.), liječnik specijalist na St. Luke's Hospital (od 1977.) na Texas Heart Institute. Posebno se bavi invenzivnom i intervencijskom kardiologijom i laserskom angioplastikom. Predsjednik je International Society of Endovascular Specialists (2017-19.), suosnivač Texas

<https://www.texasheart.org/texas-heart-institute-journal-volume-49-issue-2/> (9. I. 2021)

in 1966 pa izredni profesor za sholastično filozofijo. Sestavil je skripta *Problem zla i boli* (Pazin 1958) ter *Quaestiones ethicae* (1957), *Theodicea* (1957), *Eksperimentalna psihologija* (1958), *Psychologia rationalis* (1966) in *Filozofija o čovjeku* (1977), izdane v Zagrebu. Sodeloval je v publikacijah *Glasnik Srca Isusova i Marijina, Život* (urednik 1941–1943), *Kalendar Srca Isusova i Marijina, Katolički list, Bogoslovska smotra, Dobri otac Antić, Obnovljeni život, Ivan Merz*. Napisal je dela *Čovjek u svijetlu razuma i vjere* (Zagreb 1939), *Pred tajnom zla i patnje* (Zagreb 1986) in *Savjest: put prema Bogu* (Zagreb 1988).

LIT.: M. Matić, (Nekrolog), *Glas Koncila*, 21(1982) 14; M. Belić, Šanc i Kozelj – dva slovenska filozofa među Hrvatima, *Filozofska istraživanja*, 14(1994) 2/3; B. Kolar, Delo slovenskih duhovnikov med Slovenci v Zagrebu med obema vojnama, v: *Slovenci v Hrvaški*, Ljubljana 1995; P. Čošković, Kozelj, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2009.

KRAJCAR-BRONIĆ, Ines, fizičarka (Trbovlje, 1. 3. 1958). Osnovno šolo in gimnazijo je obiskovala v Sisku (1964–1976). Diplomirala je na Naravoslovno-matematični fakulteti Univerze v Zagrebu, smer eksperimentalna fizika, 1981, z diplomsko nalogo *Određivanje van der Waalsovih konstanti dalekosežne interakcije iz drugog dubleta glavne serije Rb i Cs*. Na isti univerzi je zaključila tudi podiplomski študij (1981–1987) s področja atomske in molekularne fizike ter magistrirala z nalogo *Proces multiplikacije naboja u proporcionalnom brojaču punjenom višeatomnim plinovima* in doktorirala z disertacijo *The mean energy required to form an ion pair and the Fano factor in gas mixtures with a special emphasis on argon-isobutane gas mixtures*. Kot vodja laboratorija z nazivom znanstvena svetnica je zaposlena na Inštitutu Ruđerja Boškovića in na Univerzi v Zagrebu. Znanstveno se posveča izotopoma ^3H in ^{14}C , določanju starosti z metodo ^{14}C , interakciji nizkoenergetskega sevanja in plinov ter določanju biogene komponente v tekočinah. Vodila je več znanstvenih projektov, med drugim hrvaško-slovenski bilateralni projekt določanja izotopne sestave kisika in vodika v padavinah z namenom ekoloških in hidroloških raziskav – Izotopi v padavinah (2001–2003), Izotopni sistem ogljikovega dioksida kot indikator onesnaženosti atmosfere (2004–2005), Preparation of carbon samples for ^{14}C dating by the AMS technique (2007–2008), Izotopni sistem padavin na območju Hrvaške in Slovenije (2009–2010), ^{14}C in ^{137}Cs v sedimentih – primerjava metod in uporaba na recentih sedimentih (2011–2012), Izotopni sistem ogljika (^{13}C in ^{14}C) v lupini klapavice *Mytilus galloprovincialis* v Jadranskem morju (2017), Reconstruction of the Quaternary environment in Croatia using isotope methods (2014–2018). Prejela je več priznanj in nagrad ter napisala več člankov in poglavij v knjigah.

LIT.: <https://www.irb.hr/Zavodi/Zavod-za-eksperimentalnu-fiziku/Laboratorij-za-mjerenje-niskih-radioaktivnosti/Zaposlenici/Ines-Krajcar-Bronic> (pridobljeno 21. 9. 2020).

KRAJCER, Zvonimir, internist in kardiolog (Maribor, 8. 9. 1946). Diplomiral je na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu (1970), specializacijo iz interne medicine je opravil v Čikagu, kjer je študiral tudi kardiologijo (1974–1977). Je izredni profesor medicine na medicinskem kolidžu v Baylorju (od 1977) in na Univerzi Teksas (od 1993), zdravnik specialist v bolnišnici sv. Luka (od 1977) in na tekšaškem inštitutu za kardiologijo. Ukvarja se predvsem z invenzivno in intervencijsko kardiologijo ter lasersko angioplastiko. Je predsednik International Society of Endovascular Specialists (2017–2019), soustanovitelj Texas Heart Institute Cardiac Society. Je član združenj Texas Heart Institute Cardiac Society, American College of Physicians, American College of Cardiology,

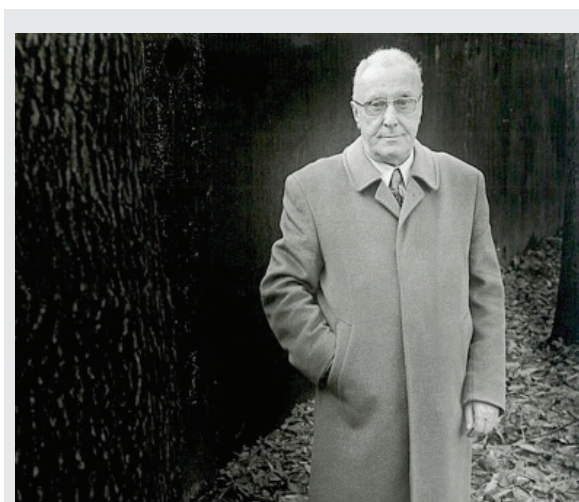
Heart Institute Cardiac Society. Član je Texas Heart Institute Cardiac Society, American College of Physicians, American College of Cardiology, American Heart Association, International Society of Endovascular Specialists, Leachman Cardiology Associates. Dopisni član je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Razreda za medicinske znanosti (od 1997.).

LIT.: *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994.

KRAKAR, Lojze, pjesnik, prevoditelj, urednik, povjesničar književnosti i esejist (Semič, 21. 2. 1926. – Ljubljana, 24. 12. 1995.). Gimnaziju je pohađao u Novom Mestu. Za Drugoga svjetskog rata bio je u talijanskim zatvorima i njemačkim logorima. Studij slavistike završio je na Filozofskome fakultetu u Ljubljani (1954.), a doktorirao u Frankfurtu (1970.). Godine 1965.–1975. je kao lektor predavao slovensku književnost i jezik na Sveučilištu J. W. Goethe, u Frankfurtu na Majni. Od 1977. bio je profesor slovenskoga jezika i književnosti na Filozofskome fakultetu u Zadru. Radio je kao urednik u *Tovarišu*, *Cicibanu*, na RTV Slovenija i u *Cankarevoj založbi*. Objavio je više zbirke *Cvet pelina* (Ljubljana 1962.), *Među tragačima bisera* (*Med iskalci biserov*) (Ljubljana 1964.), *Noć, daljša od upanja* (Ljubljana 1966.), *Nekje tam čisto na robu* (Ljubljana 1975.), *Sporočilo* (Maribor 1978.), *Romanje v Kelmorajnu* (Ljubljana 1986.), *Klinopisi* (Ljubljana 1988.) i dr. Prevodio je s više jezika, osobito s poljskoga. U knjizi *Od tod so bežale še ptice* (Ljubljana 1962.) prikupio je dokumente iz nacističkih koncentracijskih logora. Pisao je i književnopovijesne rasprave i eseje (*Prepletanja*, Ljubljana 1978.).

LIT.: R. Mohar, *Življenjska pot pesnika Lojzeta Krakarja* (1926.–1995.), *Revija*, 17(2006) 6.

KRAŠKOVIČ, Denis, hrvatski kipar slovenskoga podrijetla (Zagreb, 23. 3. 1972.) Otac Juraj mu je iz Starog trga ob Kolpi kod Kočevja. Godine 1990. maturirao na Školi za primijenjenu umjetnost i dizajn u Zagrebu. Na zagrebačku akademiju likovnih umjetnosti, smjer kiparstvo, upisao se 1990. a diplomirao godine 1994. u klasi Stanka Jančića. Godine 1998. godine položio pedagoško-psihološki studij na Filozofskom fakultetu – smjer pedagogijske znanosti. Od 1996. godine predaje na kiparskom odjelu u Školi za primijenjenu umjetnost i dizajn u Zagrebu. Godine 1995. u Galeriji SC izlagao je svoj diplomski rad. Godine 1998. izložba *Laku noć* u galeriji Asteria. Vrlo je brzo pokazao interes za medijem videa, koji nudi odlične mogućnosti za iluzioniziranjem dvodimenzionalnosti a tako očite, čak i forsirane u crtežima i slikama – u trodimenzionalnost. Prvi video rad je *Egzotika* (putovanje u Dubrovnik, Lokrum, Trsteno). Kasniji radovi su oni pod nazivom *Kupa*, *Dunav*, *Jadran* te *Slon* i *Žena* – fotorobot. Posljednja videoinstalacija *Žapsky* (prisutni video, digeo, klizalište, umjetnik). S tematskog stanovišta njegova umjetnost je izrazito profanoga karaktera tj. motivi su svjetovni iz prirode i neposredne okoline. Jedini odmak od opusa je ciklus *Križnoga puta* (14 prizora u kapelicama i crkvici sv. Andreja) u Starom trgu ob Kolpi izveden u kombinaciji tehnike fotografije, kompjutera, slikarstva i kiparstva. Na izložbi u MG CX–u Gradec izložio je šezdesetak željeznih skulptura. Autor je i nekoliko

<https://www.radio-odeon.com/novice/lojze-krakar-svojo-pot-najraje-hodim-sam/>
(5. VI. 2021)

American Heart Association, International Society of Endovascular Specialists, Leachman Cardiology Associates. Leta 1997 je postal dopisni član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti v razredu za medicinske vede.

LIT.: *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994.

KRAKAR, Lojze, pesnik, prevajalec, urednik, literarni zgodovinar in esejist (Semič, 21. 2. 1926–Ljubljana, 24. 12. 1995). Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu. Med drugo svetovno vojno je bil v italijanskih zaporih in nemških taboriščih. Študij slavistike je končal na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani (1954), doktoriral je v Frankfurtu (1970). Med letoma 1965 in 1975 je kot lektor predaval slovensko književnost in jezik na Univerzi J. W. Goetheja v Frankfurtu. Od 1977 je bil profesor slovenskega jezika in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Zadru. Kot urednik je bil zaposlen v *Tovarišu*, *Cicibanu*, na RTV Slovenija in v *Cankarjevi založbi*. Objavil je več pesniških zbirk: *Cvet pelina* (Ljubljana 1962), *Med iskalci biserov* (Ljubljana 1964), *Noč, daljša od upanja* (Ljubljana 1966), *Nekje tam čisto na robu* (Ljubljana 1975), *Sporočilo* (Maribor 1978), *Romanje v Kelmorajnu* (Ljubljana 1986), *Klinopisi* (Ljubljana 1988) idr. Prevajal je iz več jezikov, posebej iz poljščine. V knjigi z naslovom *Od tod so bežale še ptice* (Ljubljana 1962) je zbral dokumente iz nacističnih koncentracijskih taborišč. Pisal je tudi literarnozgodovinske razprave in eseje (*Prepletanja*, Ljubljana 1978).

LIT.: R. Mohar, Življenjska pot pesnika Lojzeta Krakarja (1926–1995), *Revija*, 17(2006) 6.

KRAŠKOVIČ, Denis, hrvaški kipar slovenskega porekla (Zagreb, 23. 3. 1975). Oče Jurij je iz Starega trga ob Kolpi. Leta 1990 je maturiral na Šoli za uporabno umetnost in dizajn Zagreb. Na Akademijo za likovno umetnost Univerze v Zagrebu, smer kiparstvo, se je vpisal 1990, diplomiral je 1994 v razredu Stanka Jančiča. Leta 1998 je opravil pedagoško-psihološki študij na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu, smer pedagoške vede. Od leta 1996 poučuje v programu kiparski oblikovalec na Šoli za uporabno umetnost in dizajn Zagreb. Leta 1995 je svoje diplomsko delo razstavljal v Galeriji SC. 1998 se je z razstavo *Lahko noč* predstavil v galeriji Asteria. Kmalu je začel izražati svoje zanimanje za video, ki omogoča številne možnosti iluzioniranja dvodimenzionalnosti, tako očitne, celo forsirane v risbah in slikah, v trodimenzionalnost. Njegov prvi video ima naslov *Ekstotika* (potovanje v Dubrovnik, Lokrum, Trsteno). Poznejša dela so poimenovana *Kolpa*, *Donava*, *Jadran* ter *Slon* in *Ženska* – fotorobot. Zadnja njegova videoinstalacija je *Žapsky* (prisotni video, digeo, gledališče, umetnik). Glede na tematiko je njegova umetnost izrazito profanega značaja, tj. motivi so posvetni, iz narave in neposredne okolice. Edini odmik od opusa je ciklus *Križev pot* (14 prizorov v kapelica in cerkvi sv. Andreja) v Starem trgu ob Kolpi, izdelan v kombinaciji tehnik fotografije, računalnika, slikarstva in kiparstva. Na razstavi v MGCX-u Gradec je razstavil šestdeset železnih kipov. Ustvaril je tudi nekaj stripov, animirani film ter več javnih kipov (*Kit*, jezero Jarun v Zagrebu). Samostojno je razstavljal v Zagrebu, Novigradu, Rovinju, Dubrovniku, Ortoni (Italija), na Reki, Veliki Gorici, Samoborju, Osijeku, Hvaru, Slavonskem Brodu, Labinu, Biševu. Sodeloval je tudi na številnih skupinskih razstavah na Hrvaškem in v tujini. V Lipiku je leta 1993 na natečaju *Skulptura* osvojil drugo nagrado, 1997 je prejel nagrado za mladega umetnika. Sodeloval je na likovni koloniji v Rovinju. Leta 2000 je na zagrebškem Salonu mladih osvojil

stripova i animiranog filma te, više javnih skulptura (Kit, jezero Jarun u Zagrebu). Samostalne izložbe imao u Zagrebu, Novigradu, Rovinju, Dubrovniku, Ortoni (Italija), Rijeci, Velikoj Gorici, Samoboru, Osijeku, Hvaru, Slavanskom Brodu, Labinu, Biševu. Sudjelovao je i na mnogim zajedničkim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu. U Lipiku, 1993. godine, nagrađen je drugom nagradom na natječaju Skulptura, a 1997. je dobio nagradu za mladog umjetnika. Sudjelovao na Likovnoj koloniji, Rovinj. Godine 2000. prva nagrada Salona mladih, Zagreb, za animirani film *Kako su prokleti iz pakla spasili gangstera Ronalda Reagana*. Godine 2005. upisuje magisterij – postdiplomski studij kiparstva na Akademiji za likovnu umjetnost i oblikovanje Sveučilišta u Ljubljani. Magistrirao kod prof. Jože Baršije s radom *Neotipljivo u kiparstvu*. Od 2007. godine radio je kao docent na Odjelu za likovnu umjetnost Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku gdje je predavao kiparstvo. Član je Slovenskoga doma Zagreb.

LIT.: P. Jurinić, *Slovenske boje u hrvatskoj likovnoj umjetnosti*, Zagreb 2012.

KREUH, Ladislav, strojarski inženjer (Zidani Most, 5. 11. 1919. – Zagreb, 22. 4. 1981.). Završio je Gimnaziju (1938.) u Zagrebu, gdje je diplomirao na Strojarskom odsjeku Tehničkoga fakulteta (1943.) i doktorirao tezom *Usporedbene metode za određivanje karakterističnih veličina stanja generatora pare u kompleksnom procesu proizvodnje pare* na Fakultetu strojarstva i brodogradnje (1971.). Radio je u Poduzeću za centralna grijanja i ventilaciju Šik i Tvornici parnih kotlova u Zagrebu (1945.–1946.), konstruktor i voditelj TE u Jugoslavenskom kombinatu gume i obuće Borovo (od 1946.) te konstruktor i projektant energetskih postrojenja te tehnički direktor u tvornici Đuro Đaković u Slavanskom Brodu (1951.–1965.). Od 1965. radi u Zavodu za energetska postrojenja Fakulteta strojarstva i brodogradnje, na kojem je od 1961. honorarni docent, od 1966. docent, od 1968. izvanredni i od 1976. redoviti profesor te 1978.–80. predstojnik Zavoda. Surađivao je s Institutom za znanstveno-istraživački rad Đuro Đaković u Slavanskom Brodu i s Elektroprivredom Hrvatske na izgradnji energetskih objekata. Usavršavao se u Oberhausenu, Heidelbergu, Münchenu, Nürnbergu, Zürichu, Londonu, Brnu, Pragu. Bavio se konvencionalnim niskokaloričnim gorivima kao izvorima primarne energije, a radove je objavljivao u časopisu *Strojarstvo* i *Zborniku radova Fakulteta strojarstva i brodogradnje*. Autor je udžbenika *Generatori pare* (Zagreb 1978). Dobio je Nagradu Nikola Tesla (1981.).

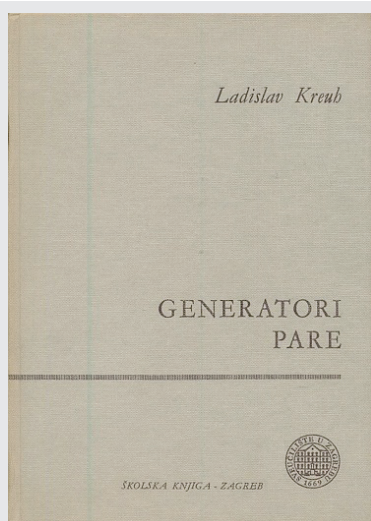
LIT.: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju od 1969. do 1979., Zagreb 1979; (Nekrolog), *Strojarstvo*, 23(1981) 3; Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju od 1979. do 1989, Zagreb 1989; Fakultet strojarstva i brodogradnje 1919.–1999, Zagreb 1999; D. Taboršak, Kreuh, Ladislav, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KRIŠTOF, Radoslav, veterinar i liječnik (Metlika, 16. 4. 1842. – Pristava kraj Tuhlja, 29. 9. 1904.). Završio je studij medicine u Grazu te službovao kao kotarski liječnik u Klanjcu, potom kao podžupanijski liječnik u Svetom Križu. Nakon što je 1878. dobio stipendiju Zemaljske vlade za studij u Vojno-veterinarskom institutu u Beču, koji je završio 1880, postao je liječnik – veterinar. Iste godine povjerena mu je organizacija veterinarske službe u Hrvatskoj te je bio veterinarski nadzornik u Zemaljskoj vladi do 1903, kad se povlači na svoje imanje u Pristavi. Izradio je *Zakon ob uređenju veterinarstva u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji*, koji je bio odobren 1888. godine, kojim je obuhvaćena veterinarska

prvo nagrado za animirani film *Kako so prekleti iz pekla rešili gangsterja Ronalda Reagana*. Leta 2005 se je vpisal na podiplomski magistrski študij kiparstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani. Magistriral je pri prof. Jožetu Baršiju z delom *Neotipljivo v kiparstvu*. Od leta 2007 je delal kot docent na Oddelku za likovno umetnost Akademije za umetnost in kulturo v Osijeku, kjer je predaval kiparstvo. Je član Slovenskega doma Zagreb.

LIT.: P. Jurinić, *Slovenske boje u hrvatskoj likovnoj umjetnosti*, Zagreb 2012.

KREUH, Ladislav, strojni inženir (Zidani Most, 5. 11. 1919–Zagreb, 22. 4. 1981). Končal je gimnazijo (1938) v Zagrebu, diplomiral iz strojništva na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu (1943) in doktoriral z disertacijo *Usporedbene metode za određivanje karakterističnih veličina stanja generatora pare u kompleksnom procesu proizvodnje pare* na Fakulteti za strojništvo in ladjedelništvo Univerze v Zagrebu (1971). Delal je v podjetju za centralno ogrevanje in ventilacijo Šik in v Tovarni parnih kotlov Zagreb (1945–1946), bil je konstruktor in vodja TE v Jugoslovanskem kombinatu gume in obutve Borovo (od 1946) ter konstruktor in projektant energetske obrate ter tehnični direktor v tovarni Đuro Đaković v Slavonskem Brodu (1951–1965). Od 1965 je bil zaposlen na Zavodu za energetske obrate Fakultete za strojništvo in ladjedelništvo Univerze v Zagrebu, na katerem je bil od 1961 honorarni docent, od 1966 docent, od 1968 izredni in od 1976 redni profesor ter med letoma 1978 in 1980 predstojnik zavoda. Sodeloval je z Inštitutom za znanstveno-raziskovalno delo Đuro Đaković v Slavonskem Brodu in z Elektrogospodarstvom Hrvaške pri gradnji energetskih objektov. Izpopolnjeval se je v Oberhausnu, Heidelbergu, Münchnu, Nürnbergu, Zürichu, Londonu, Brnu in Pragi. Ukvarjal se je s konvencionalnimi nizkokaloričnimi gorivi kot viri primarne energije.

<https://knjiga.hr/generatori-pare-ladislav-kreuh-1/> (11. III. 2021)

Svoje prispevke je objavljajal v publikacijah *Strojarstvo* in *Zborniku radova Fakulteta strojarstva i brodogradnje*. Napisal je učbenik *Generatori pare* (Zagreb 1978). Prejel je nagrado *Nikola Tesle* (1981).

LIT.: *Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju od 1969. do 1979.*, Zagreb 1979; (Nekrolog), *Strojarstvo*, 23(1981) 3; *Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju od 1979. do 1989.*, Zagreb 1989; *Fakultet strojarstva i brodogradnje 1919–1999*, Zagreb 1999; D. Taboršak, Kreuh, Ladislav, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KRIŠTOF, Radoslav, veterinar in zdravnik (Metlika, 16. 4. 1842–Pristava pri Tuhlju, 29. 9. 1904). Končal je študij medicine v Gradcu in služboval najprej kot okrajni zdravnik v Klanjcu, potem kot podžupanijski zdravnik v Svetem Križu. Potem ko je 1878 dobil štipendijo deželne vlade za študij na dunajskem vojaško-veterinarskem inštitutu, ki ga je končal 1880, je postal zdravnik – živinozdravnik. Istega leta so mu zaupali organizacijo veterinarske službe na Hrvaškem. V deželni vladi je do 1903 deloval kot veterinarski nadzornik, ko se je umaknil na svoje posestvo v Pristavi. Pripravil je *Zakon o ureditvi veterinarstva v kraljevini Hrvaški in Slavoniji*, ki je bil sprejet 1888 in je zajemal veterinarsko administracijo, obmejno veterinarsko službo, klavniško službo, promet z živalmi ter zatiranje goveje

administracija, pogranična veterinarska služba, klaonička služba, promet životinjama te suzbijanje goveđe kuge, bedrenice, bjesnoće, sakagije, slinavke i šapa, goveđe plućne zaraze, ovčjih boginja, durine, spolnoga osipa konja i goveda, konjske i ovčje šuge i svinjskoga vrbanca. Tim su zakonom, koji je ostao na snazi do 1926, osnovane veterinarske zaklade kao materijalne osnove za suzbijanje zaraznih bolesti, uređenje sajmišta, uklanjanje životinjskih leševa i sl. a veterinarstvo u Hrvatskoj odvojilo se od zdravstva i oblikovalo u samostalnu službu. Suosnivač je Hrvatsko-slavonskoga veterinarskoga društva (1893.) i njegov prvi predsjednik te jedan od inicijatora osnivanja Zemaljskoga bakteriološkoga zavoda u Križevcima (1901.). Uz njegovu je pomoć I. N. Jagić sastavio knjižicu o njezi i liječenju domaćih životinja *Živinski liečnik ili Naputak kako se lieči domaća životinja* (Zagreb 1887.). Hrvatska veterinarska komora ustanovila je Nagradu *Dr. Radoslav Krištof* za ostvarenja u veterinarskoj praksi (2001.).

LIT.: I. Zaharija, Kraljevski hrvatski, slavonski zemaljski bakteriološki zavod u Križevcima: 75. godišnjica osnutka, *Veterinarski arhiv*, 46(1976) 7/8; *Zaslužni veterinari Hrvatske*, Zagreb 1976; *Enciklopedija Slovenije*, 16. Ljubljana 2002; R. Krog, Krištof, Radoslav, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KRIŽAN, Josip, pedagog (Kokoriči. Križevci kraj Ljutomera, 31. 12. 1841. – Varaždin, 16. 7. 1921.). Nakon završene gimnazije u Varaždinu (1863.), diplomirao je matematiku, fiziku i filozofiju te položio profesorski ispit u Grazu (1867.), gdje je i doktorirao iz filozofije (1869.). Službovao u Požegi kao vježbenik za gimnazijsko učiteljstvo (od 1867.), potom namjesni te zatim pravi učitelj (od 1868.). U gimnaziji u Varaždinu djelovao je od 1869. do umirovljenja 1903. godine. Pedagoške članke, kao i one iz psihologije, matematike, fizike i prirodoslovlja objavljivao je u školskim izvješćima požeške (1867./1868, 1868./1869) i varaždinske (1873./1874., 1876./1877.) gimnazije te u časopisima *Vienac*, *Zora*, *Vestnik*, *Letopis Matice slovenske*, *Napredak*, *Hrvatski učitelj*, *Popotnik*, *Dom in svet* i *Naše pravice*. Autor je knjižica *Ljubav, brak i obitelj s filozofičkoga gledišta* (Varaždin 1871.) i *Nauk o čustvih* (Zagreb 1885.) te prvoga slovenskoga udžbenika logike (*Logika*, Maribor 1887.). U Varaždinu je suorganizirao i 1870. održao prvo u nizu poučnih i znanstveno-popularnih predavanja te bio suosnivač Hrvatskoga pjevačkog društva *Vila* (1875.).

https://en.wikipedia.org/wiki/Josip_Kri%C5%BEEan (21. IV. 2021)

LIT.: F. S. Lekše, Dr. Jožef Križan, *Dom in svet*, 7(1894) 4; A. Pirjevec (Pir.), Križan Josip, *Slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 1932; S. Horvat, Prosvjetni i kulturni rad profesora Josipa Križana, *Časopis za suvremenu povijest*, 35(2003) 1; I. Šiprak i S. Horvat, Križan, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KRULC, Zvonimir, geolog, geofizičar (Celje, 17. 7. 1922. – Zagreb, 28. 5. 2014.). Nakon završene gimnazije u Celju (1941.), diplomirao je na Rudarskom odsjeku Tehničkoga fakulteta u Zagrebu (1950.), a doktorirao na Visokoj tehničkoj školi u Ilmenauu (1965.) tezom *Die Beziehungen zwischen den geologischen, hydrologischen und geoelektrischen Eigenschaften des Gebirges im jugoslawischen Karst: Unter besonderer Berücksichtigung der Verhältnisse beim Bau von Kraftwerkanlagen*. Od 1951. do umirovljenja 1987. radio je u poduzeću *Geofizici* u Zagrebu, gdje je od 1970. bio voditelj

kuge, vraničnega prisada, stekline, smrkavosti, slinavke in parkljevke, goveje pljučne okužbe, ovčjih koz, konjske spolne bolezni, spolnega izpuščaja pri konju in govedu, konjskih in ovčjih garij ter svinjskega šena. S tem zakonom, ki je bil v veljavi do 1926, je bila osnovana veterinarska služba kot materialna osnova za zatiranje nalezljivih bolezni, ureditev sejmišč, odstranjevanje živalskih trupel ipd., tako da se je veterinarstvo na Hrvaškem ločilo od zdravstva in oblikovalo v samostojno službo. Bil je soustanovitelj Hrvaško-slavonskega veterinarskega društva (1893) in njegov prvi predsednik ter eden od pobudnikov za ustanovitev deželnega bakteriološkega zavoda v Križevcih (1901). Ob njegovi pomoči je I. N. Jagić sestavil knjižico o negi in zdravljenju domačih živali *Živinski liečnik ili Naputak kako se lieči domaća životinja* (Zagreb 1887). Hrvaška veterinarska zbornica je osnovala nagrado *Dr. Radoslava Krištofa* za dosežke v veterinarski praksi (2001).

LIT.: I. Zaharija, Kraljevski hrvatski, slavonski zemaljski bakteriološki zavod u Križevcima: 75. godišnjica osnutka, *Veterinarski arhiv*, 46(1976) 7/8; *Zaslужni veterinar Hrvatske*, Zagreb 1976; *Enciklopedija Slovenije*, 16. Ljubljana 2002; R. Krog, Krištof, Radoslav, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KRIŽAN, Josip, pedagog (Kokoriči, Križevci pri Ljutomeru, 31. 12. 1841–Varaždin, 16. 7. 1921). Po končani gimnaziji v Varaždinu (1863) je diplomiral iz matematike, fizike in filozofije ter opravil profesorski izpit v Gradcu (1867), kjer je tudi doktoriral iz filozofije (1869). Služboval je v Požegi kot pripravnik za gimnazijskega učitelja (od 1867), potem je delal kot nadomestni in redni učitelj (1868). Poučeval je v varaždinski gimnaziji od 1869 do upokojitve leta 1903. Svoje članke s področja pedagogike, psihologije, matematike, fizike in naravoslovja je objavljaval v šolskih poročilih požeške (1867/1868, 1868/1869) in varaždinske (1873/1874, 1876/1877) gimnazije ter v časopisju *Vienac*, *Zora*, *Vestnik*, *Letopis Matice slovenske*, *Napredak*, *Hrvatski učitelj*, *Popotnik*, *Dom in svet* in *Naše pravice*. Napisal je deli *Ljubav, brak i obitelj s filozofičkoga gledišta* (Varaždin 1871) in *Nauk o čustvih* (Zagreb 1885) ter prvi slovenski učbenik za učenje logike (*Logika*, Maribor 1887). V Varaždinu je soorganiziral in 1870 izvedel prvo v vrsti poučnih in poljudnoznanstvenih predavanj. Bil je tudi soustanovitelj hrvaškega pevskega društva *Vila* (1875).

LIT.: F. S. Lekše, Dr. Jožef Križan, *Dom in svet*, 7(1894) 4; A. Pirjevec (Pir.), Križan Josip, *Slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 1932; S. Horvat, Prosvjetni i kulturni rad profesora Josipa Križana, *Časopis za suvremenu povijest*, 35(2003) 1; I. Šiprak in S. Horvat, Križan, Josip, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KRULC, Zvonimir, geolog, geofizik (Celje, 17. 7. 1922–Zagreb, 28. 5. 2014). Po končani gimnaziji v Celju (1941) je diplomiral na Oddelku za rudarstvo na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu (1950) in doktoriral na Visoki tehniški šoli v Ilmenauju (1965) z disertacijo *Die Beziehungen zwischen den geologischen, hydrologischen und geoelektrischen Eigenschaften des Gebirges im jugoslawischen Karst: Unter besonderer Berücksichtigung der Verhältnisse beim Bau von Kraftwerken*. Od leta 1951 do upokojitve 1987 je bil zaposlen v podjetju *Geofizika* v Zagrebu, kjer je 1970 postal vodja oddelka za znanstvenoraziskovalno delo. Vodil je geofizične raziskave v Egiptu (1959) in Venezueli (1961–1962). Predaval je na podiplomskem študiju na zagrebški rudarsko-geološko-naftni fakulteti in bil honorarni docent na politehniki v Białystoku na Poljskem, kjer se je 1976 na varšavski politehniki habilitiral iz uporabne geofizike. Ukvarjal se je predvsem z geomagnetnimi in

Odjela za znanstvenoistraživački rad. Vodio je geofizička istraživanja u Egiptu (1959.) i Venezueli (1961.–1962.). Predavao je na poslijediplomskom studiju na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu u Zagrebu i bio honorarni docent na Politehnici u Białystoku u Poljskoj, gdje se 1976. na Varšavskoj politehnici habilitirao iz primijenjene geofizike. Posebice se bavio geomagnetskim i geoelektričnim istraživanjima ležišta rudnih sirovina te podzemnih voda i termalnih izvora te primjenom geoelektrike u zaštiti od atmosferskih električnih izbijanja, osobito od udara munje. Radove je objavljivao u periodicima *Geološki vjesnik*, *Priroda*, *Naš rad*, *Građevina*, *Nafta*, *Vesnik Zavoda za geološka i geofizička istraživanja*, *Naše građevinarstvo*, *Elektrotehnički vestnik*, *Bollettino di geofisica teorica ed applicata*, *Elektrotehnika*, *Steirische Beiträge zur Hydrogeologie*, *Geološki glasnik*, *Geologie*, *Elektroprivreda*, *Geologisches Jahrbuch*, *Travaux*, *Acta carsologica*, *Rudarstvo*, *geologija i metalurgija*, *Wissenschaftliche Zeitschrift der Technischen Hochschule Ilmenau*, *Politehnika Białostocka*, *Energija*, *Naš krš*, *Sigurnost*.

LIT.: I. Velić, Krulc, Zvonimir, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KRŽIŠNIK-BUKIĆ, Vera, povjesničarka, sociologinja i politologinja (Ljubljana, 27. 3. 1949.). Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Ljubljani. Diplomirala je povijest i sociologiju (1973.), magistrirala političke znanosti (1981.) te doktorirala povijest (1987.) u Ljubljani. Djelovala je u Banjoj Luci (1967.–1991.), gdje je radila na tamošnjem Institutu za povijest (1980.–1991.). God. 1981.–1982. živjela je u Kuvajtu, gdje je kao višestruka državna šahovska reprezentativka trenirala žensku šahovsku reprezentaciju. Od 1991. živi u Ljubljani, gdje je od 1994. bila zaposlena u Institutu za narodnostna vprašanja. Vanjski je član Akademije znanosti i umjetnosti Bosne i Hercegovine (od 2002.) te počasna građanska Cazina (od 2012.). Autorica je brojnih znanstvenih radova te djela *Cazinska buna 1950.* (Svjetlost Sarajevo 1991., Ponatis Ljubljana 1993.), *Slovenci v Hrvaški* (urednica; Ljubljana 1995.), *Nacionalni sastav u pograničnom prostoru između Slovenije i Hrvatske* (Ljubljana 1997.), *Slovensko-hrvatski pogranični prostor – život uz granicu* (urednica; Ljubljana 1999.), *Albanci, Bošnjaci, Crnogorci, Hrvati, Makedonci i Srbi u Republici Sloveniji* (zajedno s M. Komcem, Ljubljana 2003.).

LIT.: http://www2.arnes.si/~ljinv16/osebnastran_vkb.htm (pristupljeno 4. 4. 2020); <http://www.inv.si/Dokumenti/dokumenti.aspx?iddoc=195&idmenu=137&lang=eng> (pristupljeno 4. 4. 2020).

KUKEC, Antun (Kukecz, Kuchecz; Antonius, Anton), fizičar (Ptuj, 12. 11. 1738. – Zagreb, 18. 10. 1815. 12. 1796.). Pristupio je 1756. Družbi Isusovoj. Novicijat je proveo u Beču (1757.–1758), a školovao se u Győru (1759.), Košicama (1760.–1761.), Trnavi (1762.–1763.) i Leobenu (1764.–1765.), dok je teologiju studirao u Grazu (1766.–1769.). Nakon probacije u Judenburgu (1770.), bio je profesor hebrejskoga, grčkoga i matematike (1771.–1773.) te prvi profesor teorijske i eksperimentalne fizike, mehanike i gospodarstva na zagrebačkoj Kraljevskoj akademiji znanosti (1776.–1796.). U sedam tezarija iz fizike (dva s A. Minkovićem, jedan s I. Karvančićem), objavljenih u Zagrebu (1780.–1797.) obrađuje počela i svojstva tijela, zakon sila, kemijske procese i meteorološke pojave te, u skladu s teorijama R. Boškovića, narav vatre, topline i svjetlosti, a prema Newtonovu zakonu tezu o gravitaciji.

geoelektričnimi raziskavami nahajališč rudnin in podzemnih vod ter termalnih izvirov in z uporabo geoelektrike pri zaščiti pred atmosferskim električnim dogajanjem, posebej pred udarom strele. Svoje prispevke je objavljajal v časopisju *Geološki vjesnik*, *Priroda*, *Naš rad*, *Građevina*, *Nafta*, *Vesnik Zavoda za geološka i geofizička istraživanja*, *Naše građevinarstvo*, *Elektrotehnički vestnik*, *Bollettino di geofisica teorica ed applicata*, *Elektrotehnika*, *Steirische Beiträge zur Hydrogeologie*, *Geološki glasnik*, *Geologie*, *Elektroprivreda*, *Geologisches Jahrbuch*, *Travaux*, *Acta carsologica*, *Rudarstvo*, *geologija i metalurgija*, *Wissenschaftliche Zeitschrift der Technischen Hochschule Ilmenau*, *Politechnika Białostocka*, *Energija*, *Naš krš*, *Sigurnost*.

LIT.: I. Velić, Krulc, Zvonimir, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KRŽIŠNIK - BUKIĆ, Vera, zgodovinarica, sociologinja in politologinja (Ljubljana, 27. 3. 1949). Osnovno šolo in gimnazijo je končala v Ljubljani. Diplomirala je iz zgodovine in sociologije

<https://www.nezavisne.com/kultura/pozornica/Vera-Krznisnik-Bukic-Najljepsi-period-zivota-provela-sam-u-Banjaluci/31329> (12. II. 2021)

(1973), magistrirala iz političnih ved (1981) in doktorirala iz zgodovine (1987) v Ljubljani. Med letoma 1967 in 1991 je živela v Banja Luki, kjer je bila zaposlena na zgodovinskem inštitutu (1980–1991). V letu 1981/82 je živela v Kuvajtu, kjer je kot večkratna državna šahovska reprezentantka trenirala žensko šahovsko reprezentanco. Od leta 1991 živi v Ljubljani, kjer je bila od 1994 zaposlena na Inštitutu za narodnostna vprašanja. Je dopisna članica Akademije znanosti in umetnosti Bosne in Hercegovine (2002) ter častna meščanka Cazina (2012). Je avtorica številnih znanstvenih prispevkov in del *Cazinska buna 1950* (Svetlost Sarajevo 1991, ponatis Ljubljana 1993), *Slovenci v Hrvaški* (urednica; Ljubljana 1995), *Narodnostna sestava v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško* (Ljubljana 1997), *Slovensko-hrvaški obmejni prostor Življenje ob meji* (urednica; Ljubljana 1999); *Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi v Republiki Sloveniji* (v soavtorstvu z M. Komac, Ljubljana 2003).

LIT.: http://www2.arnes.si/~ljinv16/osebnastran_vkb.htm (pridobljeno 4. 4. 2020); <http://www.inv.si/Dokumenti/dokumenti.aspx?iddoc=195&idmenu1=137&lang=eng> (pridobljeno 4. 4. 2020).

KUKEC, Antun (Kukecz, Kuchecz; Antonius, Anton), fizik (Ptuj, 12. 11. 1738– Zagreb, 18. 10. ali 15. 12. 1796). K Družbi Jezusovi je pristopil 1756. Noviciat je preživel na Dunaju (1757–1758), šolal pa se je v Gjuru (1759), Košicah (1760–1761), Trnavi (1762–1763) in Leobnu (1764–1765). Teologijo je študiral v Gradcu (1766–1769). Po redovni probaciji v Judenburgu (1770) je postal profesor hebrejščine, grščine in matematike (1771–1773) ter prvi profesor teoretične in eksperimentalne fizike, mehanike in gospodarstva na Kraljevi akademiji znanosti v Zagrebu (1776–1796). V sedmih tezah iz fizike (dve z A. Minkovićem, ena z I. Karvančičem), objavljenih v Zagrebu (1780–1797), je obravnaval principe in značilnosti teles, zakon sil, kemijske procese in meteorološke pojave ter v skladu s teorijami R. Boškovića naravo ognja, toplote in svetlobe ter po Newtonovem zakonu tezo o gravitaciji. Pod psevdonimom *Julius Tranquillus* je napisal knjižici *Animadversio in Commentationem de electricitate medica* (Zagreb 1789) in *Reflexiones Zagradiensis in Julii Tranquilli Animadversiones*

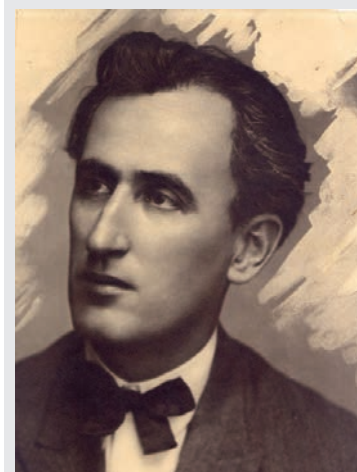
Pod pseudonimom *Julius Tranquillus* napisao je knjižice *Animadversio in Commentationem de electricitate medica* (Zagreb 1789.) i *Reflexiones Zagradiensis in Julii Tranquilli Animadversiones in Commentationem de electricitate medica* (Zagreb 1789.). U povodu smrti objavljena mu je prigodnica (Zagreb 1797.).

LIT.: A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 2. Zagreb 1910; M. Vanino, Podaci o Hrvatima kandidatima Isusovačkoga reda gg. 1728.–1767, *Vrela i prinosi*, 1934, 4; M. Korade, Sjaj u zalazu ili zadnja generacija hrvatskih isusovaca Blaškovićeve doba, *Gazophylacium*, 11(2006) 3/4; R. Krog, Kuček, Antun, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KULČAR, Priska, slikarica (Motvarjevci kraj Murske Sobote, 10. 2. 1932.). Nakon završene gimnazije u Varaždinu (1951.), diplomirala je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu (1958.). Službovala je kao nastavnica u osnovnoj školi u Sesvetama (1958.–1960.), potom u gimnaziji u Čakovcu, gdje je od 1977. do umirovljenja 1990. bila kustosica u Muzeju Međimurja. Ondje je 1979. postavila memorijalnu zbirku L. Kralja Međimurca, o kojem je 1989. u Čakovcu objavila monografiju. Slika stilizirane likove (*Galski pijetao*, 1960.), portrete (*Nives Gašparić*, 1975.) i kompozicije od figuralnih pojedinosti i znakova, ljudskih likova, tekstova i brojeva (*Autoportret*, 1965; *Zid*, 1971; *Sužnjevi*, 1976; *Explosive ili ekvilibrist*, 2000.), te mitološku tematiku (*Otmica Perzefone*, 1972.). Ostvarila i monokromne smeđe slike 1963.–1967. (*Dinje*, 1964.), te koloristička djela (*Mjesečari*, 1982.). Radila slike od žičane mreže i limenih aplikacija (*Orfej i Euridika*, 1962.), djela u tušu (*lnry*, 1979.), gvašu (*Umjesto cvijeća*, 1978; *Grožnjan*, 1986, Gradski muzej Varaždin) i akvarelu (*Transmutacija*, 1987.) te oslikane predmete (*Relikvijar*, 1990.). Izlagala je samostalno u Zagrebu (1962. s Marijom Zidarić, 1997.), Čakovcu (1966, 1992, 1996, 2001, 2006.), Murskoj Soboti (1979.), Grožnjanu (1986.), Szombathelyu (1995.) i Bjelovaru (2007.) te skupno na izložbama slikara i kipara Hrvatskoga zagorja i Međimurja (1959.–1984.), slikarske kolonije u Prilepu (1959, 1961.), umjetnika Grožnjana (1965.–1978.), likovnih umjetnika Međimurja (1966.–1984.), Hrvatskoga društva likovnih umjetnik (od 1974.) te likovne kolonije u Lendavi (1983.). Djela joj se čuvaju u Muzeju Međimurja.

LIT.: A. Šeparović, Kulčar, Priska, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KUMAR, Srećko, zborovođa i glazbeni pedagog (Kojško v Goriških brdih, 9. 4. 1888. – Koper, 9. 2. 1954.). Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, a nekoliko razreda gimnazije u Gorici, učiteljsku školu u Kopru, a 1909. maturirao. Do 1911. godine bio je učitelj, a potom se posvetio glazbi i 1913. diplomirao glasovir u A. Illersberga na Konzervatoriju *Giuseppe Tartini* u Trstu, koji je pohađao još kao učitelj. Usavršivao se u J. Pembaura ml. u Leipzigu (1913.–1914. i 1918.–1919.). Do 1925. priređivao je pijanističke koncerte. U Trstu je 1920. utemeljio pjevački zbor Učiteljskoga saveza Julijske krajine, koji je pod njegovim vodstvom do 1926. stekao priznanja i na gostovanjima u Veneciji i Bologni. U Ljubljani je vodio Učiteljski pjevački zbor (1925.–1934.). U Zagrebu je 1926.–1936. bio profesor glasovira u srednjoj muzičkoj školi i na Muzičkoj akademiji te istodobno (do 1934.) zborovođa Hrvatskoga

<https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/4197/kumar-srecko> (12. IV. 2021)

in *Commentationem de electricitate medica* (Zagreb 1789). Ob obletnici njegove smrti mu je bila v spomin objavljena prigodnica (Zagreb 1797).

LIT.: A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 2. Zagreb 1910; M. Vanino, Podaci o Hrvatima kandidatima Isusovačkoga reda gg. 1728–1767, *Vrela i prinosi*, 1934, 4; M. Korade, Sjaj u zalazu ili zadnja generacija hrvatskih isusovaca Blaškovićeve doba, *Gazophylacium*, 11(2006) 3/4; R. Krog, Kukec, Antun, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KULČAR, Priska, slikarka (Motvarjevci pri Murski Soboti, 10. 2. 1932). Po končani gimnaziji v Varaždinu (1951) je diplomirala na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Zagrebu (1958). Službovala je kot učiteljica najprej v Osnovni šoli Sesvete (1958–1960), potem v Gimnaziji Čakovec. Od 1977 do upokojitve 1990 je bila kot kustosinja zaposlena v Muzeju Medžimurja Čakovec. V muzeju je postavila spominsko zbirko L. Kralja Međimurca, o katerem je 1989 v Čakovcu objavila

<http://www.zbirkapercic.info/Autor.aspx?autor=126> (12. II. 2021)

monografijo. Slika stilizirane like (*Galski petelin*, 1960), portrete (*Nives Gašparić*, 1975) ter kompozicije iz figuralnih elementov in znakov, človeških podob, besedil in števil (Avtoportret, 1965; *Zid*, 1971; *Sužnji*, 1976; *Explosive ali ekvilibrist*, 2000) ter mitološko tematiko (*Perzefonina ugrabitev*, 1972). Ustvarila je tudi monokromne rjave slike 1963–1967 (*Melone*, 1964) ter dela v barvah (*Mesečniki*, 1982). Izdelovala je tudi slike iz žičnate mreže in pločevinastih koščkov (*Orfej in Evridika*, 1962), dela v tušu (*Inry*, 1979), v gvašu (*Namesto cvetja*, 1978; *Grožnjan*, 1986, Mestni muzej Varaždin) in v akvarelu (*Transmutacija*, 1987) ter poslikane predmete (*Relikviarij*, 1990). Samostojno je razstavljala v Zagrebu (1962 z Marijo Zidarić, 1997), v Čakovcu (1966, 1992, 1996, 2001, 2006), Murski Soboti (1979), Grožnjanu (1986), Sombotelu (1995) in Bjelovarju (2007). Sodelovala je na skupinskih razstavah slikarjev in kiparjev Hrvaškega zagorja in Medžimurja (1959–1984), slikarske kolonije v Prilepu (1959, 1961), umetnikov Grožnjana (1965–1978), likovnih umetnikov Medžimurja (1966–1984), Hrvaškega društva likovnih umetnikov (od 1974) ter likovne kolonije v Lendavi (1983). Njena dela hrani Muzej Medžimurja Čakovec.

LIT.: A. Šeparović, Kulčar, Priska, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KUMAR, Srečko, zborovodja in glasbeni pedagog (Kojško v Goriških brdih, 9. 4. 1888 – Koper, 9. 2. 1954). Ljudsko šolo je obiskoval doma, nekaj razredov gimnazije v Gorici, učiteljske v Kopru, 1909 maturiral. Do 1911 je bil učitelj, potem se je posvetil samo glasbi in 1913 diplomiral iz klavirja pri A. Illersbergu na Glasbenem konservatoriju *Giuseppe Tartini* v Trstu, ki ga je obiskoval že kot učitelj. Izpopolnjeval se je pri J. Pembaurju ml. v Leipzigu (1913–1914 in 1918–1919). Do 1925 je prirejal pianistične koncerte. V Trstu je 1920 ustanovil pevski zbor Zveze jugoslovanskih učiteljskih društev v Italiji, ki je pod njegovim vodstvom do 1926 dosegal vidne uspehe tudi na gostovanjih v Benetkah in Bologni. V Ljubljani je vodil učiteljski pevski zbor (1925–1934). V Zagrebu je bil med letoma 1926 in 1936 profesor klavirja v srednji glasbeni šoli in na akademiji za glasbo ter istočasno (do 1934) zborovodja hrvaškega pevskega društva Kolo, s katerim se je 1927 na festivalu Mednarodnega društva za sodobno umetnost v Frankfurtu predstavil s

pjevačkog društva *Kolo*, s kojim je 1927. na festivalu Međunarodnoga društva za suvremenu glazbu u Frankfurtu na Majni praisveo oratorij B. Širole *Život i spomen slavnih učitelja, svete braće Ćirila i Metodija, apostola slavenskih*. Radio je kao nastavnik u glazbenim školama u Beogradu (1936.-1945.), a potom je djelovao u slovenskom Primorju (od 1945.). U Portorožu je 1948. utemeljio glazbenu školu iz koje je proizašao Centar za glazbeni odgoj u Kopru, čiji je bio nastavnik i ravnatelj do umirovljenja 1952. godine. Utjecao je na procvat zbornoga pjevanja mladeži u Sloveniji i Hrvatskoj. Godine 1933.-1935. objavljivao je i uređivao časopis *Grlica*, revijalnu zbirku omladinske muzike. Uredio je zbirku *Prvi plameni* (Trst 1923.) sa sedam popijevaka za mješoviti i muški zbor te zbornik *Otroške pesmi* (Ljubljana 1924.) s popijevkama za dječji zbor. Suradivao je u periodicima *Učiteljski list*, *Jadranski almanah*, *Jugoslavenski muzičar*, *Politika*, *Cerkveni glasbenik*, *Ljubljanski zvon*, *Slovenec*, *Učiteljski tovariš*, *Jutro*, *Slovenski beograjski tednik*.

LIT.: B. Papandopulo, Zborna muzika za omladinu povodom potpunog izdanja *Grlice*, *Novo doba*, 18(1935) 291; V. Ibler, Muzički rad g. Srečka Kumara, *Vreme*, 18(1938) 5847; V. Ukmar (V. U.), Dva jubileja Srečka Kumarja, *Slovenec*, 66(1938) 82; I. Ajanović-Malinar, Kumar, Srečko, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KUMP, Marija (Kump-Stipaničić), agronomka genetičarka (Moravci u Slovenskih goricah, 12. 8. 1915. – Zagreb, 20. 7. 1985.). Nakon završene gimnazije (1935.) u Zagrebu, ondje je na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu diplomirala (1942.) i doktorirala (1948.) tezom *Nasljeđivanje nekih poljoprivredno važnih svojstava ozimog golog ječma* (*Hordeum sativum var. nudum*). Radila je u Zavodu za oplemenjivanje bilja i genetiku Poljoprivredno-šumarskoga fakulteta (poslije Poljoprivredni fakultet) kao asistentica (od 1942.), docentica (od 1953.), izvanredna (od 1959.) i redovita profesorica (od 1962.). Predstojnica Zavoda bila je 1974.-1985. godine. Specijalizirala se u Odjelu uzgoja bilja Sveučilišta u Cambridgeu (1950.) te u Botaničkom odjelu Sveučilišta Illinois u Urbani (1958.). Na Poljoprivrednom fakultetu predavala je oplemenjivanje bilja i metodiku istraživanja, a predavala je i na Prirodoslovno-matematičkom i Šumarskom fakultetu u Zagrebu te na Visokoj poljoprivrednoj školi (poslije Fakultet agrobiotehničkih znanosti) u Osijeku. Istraživala je zakonitosti nasljeđivanja vezanih i nevezanih gena te nasljeđivanje kvantitativnih svojstava, na vlastito pak oplemenjivanje pšenice, ječma i kukuruza. Posebne rezultate postigla je na području species i genus bastardizacije. Iz hibrida dobivena križanjem pšenice (*Triticum vulgare*) i raži (*Secale cereale*) stvorila je visokokvalitetnu priznatu sortu ozime pšenice Mirna (1970.), a na području oplemenjivanja kukuruza dva priznata Bc-hibrida (1971, 1974.). Objavljivala je u periodicima *Biljna proizvodnja*, *Poljoprivredna znanstvena smotra*, *Rad JAZU* i *Poljoprivredni informator*. Suautorica je skripte *Poljski pokusi: metodika postavljanja i statistička obrada* (Zagreb 1970.).

LIT.: *Spomenica povodom 40. obljetnice Poljoprivrednog fakulteta 1919./1920.-1959./1960*, Zagreb 1960; *60. obljetnica Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 1969./1970.-1979./1980*, Zagreb 1979; *Spomenica Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 1979./1980.-1989./1990*, Zagreb 1990; *Agronomski fakultet 1919.-1994.*, Zagreb 1994; I. Miljković, Kump, Marija, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KUNEJ, Ivan - Ivica, glumac i sportaš (Zagreb, 14. XII. 1931.). Rođen je u slovenskoj obitelji oca Jakoba rodnom iz Koprivnice kod Krškog i majke Eme, rođ. Žagar, rodnom iz Kozja (Šmarje pri Jelšah). Njegovi roditelji doselili su se u Zagreb poslije I. svjetskog rata. Otac mu je bio trgovac i 1930-

praižvedbo oratorija B. Širole *Življenje in spomin slavnih učiteljev, svetih bratov Cirila in Metoda, apostolov slovanskih*. Deloval je kot učitelj v glasbenih šolah v Beogradu (1936–1945) in v slovenskem Primorju. V Portorožu je 1948 ustanovil glasbeno šolo, iz katere je kmalu zrasel Center za glasbeno vzgojo Koper, na katerem je poučeval in bil ravnatelj do upokojitve 1952. Pripomogel je k razcvetu zborovskega petja mladih v Sloveniji in na Hrvaškem. Med letoma 1933 in 1935 je objavljaj in urejal Grlico, revialno zbirko mladinske glasbe. Uredil je zbirko *Prvi plameni* (Trst 1923) s sedmimi skladbami za mešani in moški pevski zbor ter zbornik *Otroške pesmi* (Ljubljana 1924) s skladbami za otroški zbor. Sodeloval je v časopisju *Učiteljski list*, *Jadranski almanah*, *Jugoslavenski muzičar*, *Politika*, *Cerkveni glasbenik*, *Ljubljanski zvon*, *Slovenec*, *Učiteljski tovariš*, *Jutro*, *Slovenski beograjski tednik*.

LIT.: B. Papandopulo, Zborna muzika za omladinu povodom potpunog izdanja Grlice, *Novo doba*, 18(1935) 291; V. Ibler, Muzički rad g. Srečka Kumara, *Vreme*, 18(1938) 5847; V. Ukmar (V. U.), Dva jubileja Srečka Kumarja, *Slovenec*, 66(1938) 82; I. Ajanović-Malinar, Kumar, Srečko, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KUMP, Marija (Kump-Stipaničić), agronomka, genetičarka (Moravci v Slovenskih goricah, 12. 8. 1915–Zagreb, 20. 7. 1985). Po končani gimnaziji (1935) v Zagrebu je na tamkajšnji Kmetijsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu diplomirala (1942) in doktorirala (1948) z disertacijo *Nasljeđivanje nekih poljoprivredno važnih svojstava ozimog golog ječma (*Hordeum sativum* var. *nudum*)*. Zaposlena je bila v Zavodu za žlahtnjenje rastlin in genetiko pri Kmetijsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu (potem Fakulteta za kmetijstvo) kot asistentka (od 1942), docentka (od 1953), izredna (od 1959) in redna profesorica (od 1962). Med letoma 1974 in 1985 je bila predstojnica zavoda. Specializacijo je opravljala na Oddelku za vzgojo rastlin Univerze v Cambridgu (1950) ter na Oddelku za botaniko Univerze Illinois v Urbani (1958). Na Fakulteti za kmetijstvo je predavala žlahtnjenje rastlin in metodiko raziskovalnega dela, predavala je tudi na Naravoslovno-matematični fakulteti in na Fakulteti za gozdarstvo Univerze v Zagrebu ter na Visoki kmetijski šoli v Osijeku (pozneje Fakulteta agrobiotehniških ved Osijek). Raziskovala je zakonitosti vezanega in nevezanega dedovanja genov ter dedovanje kvantitativnih lastnosti, predvsem pa se je posvečala žlahtnjenju pšenice, ječmena in koruze. Pomembne rezultate je dosegla na področju species in genus umetnega križanja. Iz hibrida, pridobljenega s križanjem pšenice (*Triticum vulgare*) in rži (*Secale cereale*), je ustvarila visokokakovostno priznano sorto ozimne pšenice Mirna (1970), na področju žlahtnjenja koruze pa dva uveljavljena Bc-hibrida (1971, 1974). Svoje prispevke je objavljala v časopisju *Biljna proizvodnja*, *Poljoprivredna znanstvena smotra*, *Rad JAZU* in *Poljoprivredni informator*. Je soavtorica skript *Poljski pokusi: metodika postavljanja i statistička obrada* (Zagreb 1970).

LIT.: *Spomenica povodom 40. obljetnice Poljoprivrednog fakulteta 1919/1920–1959/1960*, Zagreb 1960; *60. obljetnica Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 1969/1970–1979/1980*, Zagreb 1979; *Spomenica Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 1979/1980–1989/1990*, Zagreb 1990; *Agronomski fakultet 1919–1994*, Zagreb 1994; I. Miljković, Kump, Marija, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KUNEJ, Ivan – Ivica, gledališki igralec in športnik (Zagreb, 14. 12. 1931). Rojen je bil v slovenski družini Kočetu Jakobu iz Koprivnice pri Krškem in materi Emi, roj. Žagar, po rodu iz Kozjega. Njegovi starši so se v Zagreb priselili po prvi svetovni vojni. Njegov oče je bil trgovec. V 30. letih prejšnjega stoletja je

ih godina član i glumac Narodne knjižnice i čitaonice (NAKIČ), koja je bila preteča Slovenskoga doma u Zagrebu. Za vrijeme II. svjetskog rata i NDH odvela ga je njemačka vojska u zarobljeništvo u Njemačku i tamo je umro. Majka mu je umrla u Zagrebu 1944. Pohađao je II. mušku gimnaziju do 1946. i potom Saveznu srednju tehničku školu u kojoj je 1949. maturirao. Po završetku srednje škole dobio je stipendiju i dvije godine radio kao tonski tehničar na Radiju Skoplje. Nakon povratka u Zagreb upisao se 1951. na Akademiju za kazališnu umjetnost i diplomirao 1955. kao dramski glumac. U glumačkoj karijeri bio je član ansambla zagrebačkog Kazališta Komedija od 1955. do 1978. Potom je bio: predsjednik Komiteta za odgoj, obrazovanje, nauku, kulturu i fizičku kulturu Grada Zagreba 1978. – 1982., generalni direktor Zagreb filma 1982. – 1986., direktor Zagrebačke filharmonije 1986. – 1989., pomoćnik direktora Gradskog dramskog kazališta Gavella 1989. i direktor GDK Gavella od 1990. do odlaska u mirovinu 1992. Bio je i predsjednik Izvršnog odbora USIZ-a za kulturu Grada Zagreba te član Izvršnog vijeća Skupštine Grada Zagreba. Kao kazališni glumac nastupio je u oko 500 predstava i odigrao 30 uloga. Glumio je u igranim i TV filmovima te dramskim serijama (*Carevo novo ruho*, *Igre na skelama*, *Američka jahta u Splitskoj luci*, *Kolinje*, *Seljačka buna 1573*, *Nikola Tesla*, *Okupacija u 26 slika*, *Novinar*, *Čovjek koga treba ubiti*). Poslije rata počeo je igrati veliki rukomet kao član ekipe Savezne srednje tehničke škole. Potom je 1949. kratko nastupao za rukometnu sekciju Fiskulturnog društva Milicioner iz Zagreba. Igrao je rukomet na poziciji braniča. Po dolasku u Makedoniju bio je član škopskih rukometnih klubova: Milicioner i Student 1949. te Rabotnički 1950. – 1951. za koji je igrao u Saveznoj ligi Jugoslavije. Nakon povratka u Zagreb nastupao je za Rukometni klub Lokomotiva 1951. – 1953. i potom završio aktivnu sportsku karijeru. Za svoj društveni rad dobio je dva Ordena SFR Jugoslavije i Spomenice domovinskog rata Republike Hrvatske. Aktivni je član Slovenskog doma iz Zagreba. U uredništvu glasila Slovenskog doma *Novi odmev* od prvog je objavljenog broja, od 1996. do 2016. U posebnim prigodama nastupa za Slovensku zajednicu u Hrvatskoj. Ivan Kunej bio je dopredsjednik Hrvatsko-poljskog društva prijateljstva te je i danas aktivan u tome društvu kao član Izvršnog odbora. Član je Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba u novom sazivu izabranom 2015. Uz to je i dopredsjednik Hrvatsko-kineskog društva prijateljstva. Krajem 2016. povodom jubilarnog 60-tog broja i 20-godišnjice izlaženja glasila "Novi odmev", primio je u Slovenskom domu u Zagrebu posebno priznanje za doprinos kao dugogodišnji član uredništva.

LIT.: E. Hemar, *Slovenci u hrvatskom sportu–Novi životopisi / Slovenci v hrvaškem športu–Novi življenjepisi*, Zagreb 2018., 195-198.

KURALT, Franjo (Fran, Franc), gospodarski stručnjak, gospodarski pisac (Mengeš, 5. 12. 1847. – Zagreb, 26. 12. 1921.). Rođen je u seoskoj obitelji. Nakon završene gimnazije u Ljubljani i u Varaždinu (1860.–1869.) završio je dvogodišnju gospodarsku školu u Magyarovaru u Ugarskoj (1871.). Praksu je obavljao u Paukovcu kraj Svetoga Ivana Zeline i Slivnici kraj Maribora (1873.). Kao docent Više gospodarske škole u Gorici (1873.–1879.) otišao je na usavršavanje u Njemačku 1875. U Zagrebu je od 1878. do umirovljenja 1905. bio tajnik Hrvatsko-slavonskoga gospodarskoga

bil član Narodne knjižnice in čitalnice (NAKIČ), ki je bila predhodnica današnjega Slovenskega doma v Zagrebu. Med drugo svetovno vojno, v obdobju NDH, ga je nemška vojska odpeljala v Nemčijo, kjer je umrl v ujetništvu. Mati je umrla v Zagrebu leta 1944. Ivica je obiskoval II. moško gimnazijo, po letu 1946 pa Zvezno srednjo tehniško šolo v Zagrebu. Maturiral je leta 1949. Po končani srednji šoli je kot štipendist dve leti delal kot tonski tehnik na Radiu Skopje. Po vrnitvi v Zagreb se je leta 1951 vpisal na Akademijo za gledališko umetnost UZ in leta 1955 diplomiral iz dramske igre. Med letoma 1955 in 1978 je bil član ansambla Zagrebškega mestnega gledališča Komedijska. Po koncu igralske kariere je bil predsednik Odbora za vzgojo, izobraževanje, znanost, kulturo in telesno kulturo Mesta Zagreb (1978–1982), generalni direktor Zagreb filma (1982–1986), direktor Zagrebške filharmonije (1986–1989), pomočnik direktorja Mestnega dramskega gledališča Gavella leta 1989 ter direktor Gavella od leta 1990 do upokojitve leta 1992. Bil je tudi predsednik izvršnega odbora samoupravne interesne skupnosti za kulturo Mesta Zagreb in član izvršnega sveta skupščine Mesta Zagreb. Kot gledališki igralec je nastopil v približno 500 predstavah in odigral 30 vlog. Igral je tudi v celovečernih in televizijskih filmih ter nadaljevalkah (*Cesarjeva nova oblačila*, *Igre na gradbišču*, *Ameriška jahta v splitski luki*, *Koline*, *Kmečki upor 1573*, *Nikola Tesla*, *Okupacija v 26 slikah*, *Novinar*, *Človek, ki ga je treba ubiti*). Po vojni je začel igrati veliki roket kot član ekipe Zvezne srednje tehnične šole. Leta 1949 je kratek čas nastopal za roketno sekcijo Fizikurnega društva Milicioner iz Zagreba. Igral je na položaju branilca. Po prihodu v Makedonijo leta 1949 je bil član skopskih roketnih klubov Milicioner in Student, med letoma 1950 in 1951 pa je nastopal za Rabotnički, ki je igral v zvezni ligi Jugoslavije. Po vrnitvi v Zagreb je postal član Roketnega kluba Lokomotiva ter zanj igral med letoma 1951 in 1953. Potem je končal aktivno športno kariero. Za svoje družbeno delovanje je prejel dve jugoslovanski odličji in spomenico domovinske vojne Hrvaške. Je dejaven član Slovenskega doma iz Zagreba. Bil je v uredništvu glasila Slovenskega doma *Novi odmev* od izida prve številke leta 1996 do leta 2016. Redno nastopa na pomembnih prireditvah slovenske skupnosti na Hrvaškem. Ivan Kunej je bil podpredsednik Društva hrvaško-poljskega prijateljstva; danes je član izvršnega odbora. Od leta 2015 je član Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb. Je tudi podpredsednik Društva hrvaško-kitajskega prijateljstva. Konec leta 2016 je ob izidu jubilejne 60. številke *Novega odmeva* in ob 20-letnici izhajanja glasila v Slovenskem domu v Zagrebu kot dolgoletni član uredništva prejel posebno priznanje.

LIT.: E. Hemar, *Slovenci u hrvatskom sportu–Novi životopisi / Slovenci v hrvaškem sportu–Novi življenjepisi*, Zagreb 2018, 195–198.

KURALT, Franjo (Fran, Franc), kmetijski strokovnjak, kmetijski pisec (Mengeš, 5. 12. 1847–Zagreb, 26. 12. 1921). Rodil se je v kmečki družini. Po opravljeni gimnaziji v Ljubljani in Varaždinu (1860–1869) je končal dvoletno višjo kmetijsko šolo v Magyarovaru na Ogrskem (1871). Bil je agrarni oskrbnik v Pakovcu pri Svetem Ivanu Zelinu in v Slivnici pri Mariboru. (1873). Kot docent na deželni kmetijski šoli v Gorici (1873–1879) je 1875 odšel na izpopolnjevanje v Nemčijo. V Zagrebu je bil od 1878 do upokojitve 1905 tajnik Hrvaško-slavonskega gospodarskega društva v Zagrebu in obenem glavni urednik *Gospodarskega lista*. Sodeloval je pri organizaciji velike jubilejne gospodarsko–

društva i istodobno glavni urednik *Gospodarskoga lista*. Također je sudjelovao u organizaciji velike jubilarne Gospodarsko-šumarske izložbe u Zagrebu (1891.). Nakon pojave trsnoga ušenca 1880. organizirao je obranu od štetnika i obnovu vinograda unošenjem otpornih američkih sorta. Radove je objavljivao u periodicima *Novice gospodarske, obrtniške in narodne, Agrarmer Tagblatt, Gospodarski list, Obzor, Pučke novine, Gospodar, Narodne novine, Naša sloga, Hrvatska, Poljoznanc, Tjednik bjelovarsko-križevački, Varaždinski viestnik, Seoski gospodar, Danica koledar*. Autor je udžbenika za učiteljske škole *Pouka u gospodarstvu* (1–2. Zagreb 1887.–1888, 1898.–1900), *Izvišće o putovanju po vinorodnih predjelih Francezke* (Zagreb 1889.), knjižica *Rad Hrv.-slav. gospodarskoga društva i njegov razvitak od godine 1841.–1883.* (Zagreb 1884.) i *Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo, njegov razvitak i rad od godine 1841. do 1900.* (Zagreb 1900.), *Umni sadjerejec* (Celovec 1878.), *Trsna uš* (Zagreb 1881.), *Vinogradarstvo i pivničarstvo za puk* (Zagreb 1882.), *Voćarstvo za puk* (Zagreb 1884.). Također je surađivao u izdanju *Voćarstvo* (1–2. Karlovac 1904.–1906.).

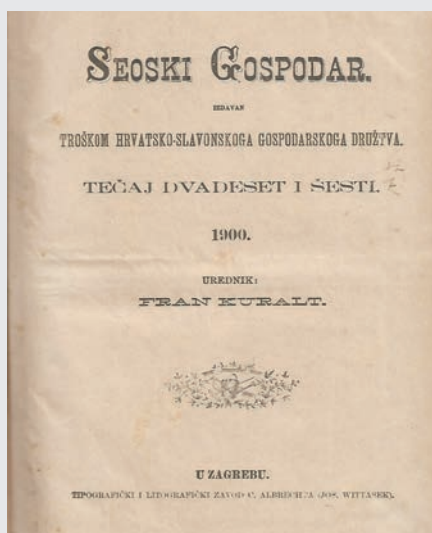
LIT.: *Obzor. Spomen-knjiga 1860.–1935*, Zagreb 1936; Z. Turković, *Sto godina vinogradarstva Hrvatske*, Zagreb 1982; N. Jednačak i S. Ljubljanić, *Odgovorni urednici Gospodarskog lista 1842. do 1992.*, *Gospodarski list*, 150(1992) 1/2; I. Gostl, *Najsajnija zagrebačka predstava*, Zagreb 1996; (Nekrolozi), *Jugoslavenski Lloyd*, 13(1921) 289; *Jutarnji list*, 10(1921) 3561; *Riječ*, 3(1921) 28. 12; J. Šikić, Kuralt, Fran, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KUZMIČ, Peter, teolog (Nuskova, 26. 6. 1946.). Osnovnu školu završio je u Sloveniji, a srednju u Zagrebu. Studirao je teologiju, pedagogiju i humanističke znanosti Njemačkoj, Velikoj Britaniji i SAD-u. Magistrirao je na Wheaton Graduate School u Chicagu tezom *The Text of the Gospel of John in Writings of Theodoret of Cyrus*. Doktorirao je na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1980. tezom *Biblijska društva i njihova Biblija na južnoslavenskom tlu u XIX. stoljeću*. Od 1976. rektor je Evanđeoskoga teološkog fakulteta, čiji je suutemeljitelj, u Zagrebu, a zatim u Osijeku. Bio je predsjednik Teološke komisije Svjetske evangeličke alijanse (1986.–1996.) i Lausanskoga odbora. Gostujući je profesor na nekoliko inozemnih sveučilišta, distingvirani profesor na poslijediplomskom studiju Gordon-Cornwell u Bostonu te profesor etike na poslijediplomskom studiju Ekonomskog fakulteta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Bio je plenarni govornik na dvije generalne skupštine Svjetskog vijeća crkava. Jedan je od utemeljitelja i počasni član Hrvatskoga helsinškog odbora za ljudska prava. Dugogodišnji je glavni urednik časopisa *Izvori* (1992.–2006.). Autor je djela *Izdanja Vuk-Daničićevog Svetog pisma za Hrvate* – izvadak iz doktorske disertacije: *Biblijska društva i njihova Biblija na južnoslavenskom tlu u 19. stoljeću s posebnim osvrtom na Vuk-Daničićevo Sveto pismo* (Zagreb 1980.), *Vrijeme i vječnost. Etika, politika, religija* (Osijek 2006.), *Za bolji život i pravedniji svijet. Etika, politika, religija* (Zagreb 2019.) i dr. Odlikovan je Redom Danice Hrvatske s likom Katarine Zrinske te Grbom Grada Osijeka.

<https://tripalo.hr/peter-kuzmic/>
(21. II. 2021)

LIT.: R. Bogešić, Peter Kuzmič, *Za bolji život i pravedniji svijet – etika, politika, religija*, *Kairos*, 14(2020) 1.

<https://www.crveniperistil.hr/proizvod/fran-kuralt-ur-seoski-gospodar/> (22. IV. 2021)

gozdarske razstave v Zagrebu (1891). Po pojavu trtne uši 1880 je organiziral zatiranje škodljivca in obnovo vinogradov s cepljenjem na odporne ameriške sorte. Svoje številne članke je objavljajal v časopisju *Novice gospodarske, obrtniške in narodne*, *Agrarier Tagblatt*, *Gospodarski list*, *Obzor*, *Pučke novine*, *Gospodar*, *Narodne novine*, *Naša sloga*, *Hrvatska*, *Poljoznanc*, *Tjednik bjelovarsko-križevački*, *Varaždinski viestnik*, *Seoski gospodar*, *Danica koledar*. Napisal je učbenik za učiteljske *Pouka u gospodarstvu* (1–2. Zagreb 1887–1888, 1898–1900), *Izvešće o putovanju po vinorodnih predjelih Francezke* (Zagreb 1889), knjižici *Rad Hrv.-slav. gospodarskoga društva i njegov razvitak od godine 1841–1883* (Zagreb 1884.) in *Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo, njegov razvitak i rad od godine 1841 do 1900* (Zagreb 1900), *Umni sadjerejec* (Celovec 1878), *Trsna uš* (Zagreb 1881), *Vinogradarstvo i pivničarstvo za puk* (Zagreb 1882), *Vočarstvo za puk* (Zagreb 1884). Sodeloval je tudi pri zbirki *Sadjarstvo* (1–2. Karlovec 1904–1906).

LIT.: *Obzor. Spomen-knjiga 1860–1935*, Zagreb 1936; Z. Turković, *Sto godina vinogradarstva Hrvatske*, Zagreb 1982; N. Jednačak i S. Ljubljanić, *Odgovorni urednici Gospodarskog lista 1842. do 1992.*, *Gospodarski list*, 150(1992) 1/2; I. Gostl, *Najsajjnija zagrebačka predstava*, Zagreb 1996; (Nekrolozi), *Jugoslovenski Lloyd*, 13(1921) 289; *Jutarnji list*, 10(1921) 3561; *Riječ*, 3(1921) 28. 12; J. Šikić, Kuralt, Fran, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

KUZMIČ, Peter, teolog (Nuskova, 26. 6. 1946). Osnovno šolo je končal v Sloveniji, srednjo v Zagrebu. Študiral je teologijo, pedagogiko in humanistične vede v Nemčiji, Veliki Britaniji in ZDA. Magistriral je na čikaški Wheaton Graduate School z nalogo *The Text of the Gospel of John in Writings of Theodoret of Cyrus*. Doktoriral je na Katoliški teološki fakulteti Univerze v Zagrebu 1980 z disertacijo *Biblijska društva i njihova Biblija na južnoslavenskom tlu u XIX. stoljeću*. Od 1976 je rektor Evangeličanske teološke fakultete, katere soustanovitelj je, v Zagrebu, potem v Osijeku. Bil je predsednik teološke komisije Svetovne evangeličanske zveze (1986–1996) in Lausanske komisije. Kot gostujoči profesor predava na več univerzah v tujini, je distingvirani profesor na podiplomskem študiju Gordon-Cornwell v Bostonu ter profesor etike na podiplomskem študiju Ekonomske fakultete Josipa Jurja Strossmayerja Univerze v Osijeku. Bil je plenarni govornik na dveh generalnih skupščinah Ekumenskega sveta Cerkev. Je eden od utemeljiteljev in častni člani Hrvaškega helsinškega odbora za človekove pravice. Bil je dolgoletni glavni urednik revije *Izvori* (1992–2006). Napisal je Izdanja Vuk-Daničičevog Svetog pisma za Hrvate – izveček iz doktorske disertacije: *Biblijska društva i njihova Biblija na južnoslavenskom tlu u XIX. stoljeću s posebnim osvrtom na Vuk-Daničičevo Sveto pismo* (Zagreb 1980), *Vrijeme i vječnost. Etika, politika, religija* (Osijek 2006), *Za bolji život i pravedniji svijet. Etika, politika, religija* (Zagreb 2019) idr. Za svoje dosežke je bil odlikovan z redom danice hrvaške s podobo Katarine Zrinjske in grbom Mesta Osijek.

LIT.: R. Bogešić, Peter Kuzmič, *Za bolji život i pravedniji svijet – etika, politika, religija*, *Kairos*, 14(2020) 1.

KVEDER, Zofka (Zofija), pisateljica in publicistka (Ljubljana, 22. 4. 1878–Zagreb, 21. 11. 1926). Do 1893 se je šolala na meščanski šoli pri uršulinkah v Ljubljani. Potem si je najprej služila

KVEDER, Zofka (Zofija), književnica i publicistica (Ljubljana, 22. 4. 1878. – Zagreb, 21. 11. 1926.). Do 1893. školovala se kod uršulinka u Ljubljani. Potom je bila zaposlena u geodetskom uredu u Kočevju, a zatim u advokatskoj kancelariji dr. Ivana Šušteršiča u Ljubljani. Već tada se, pod raznim pseudonimima, počela pojavljivati kao spisateljica. Iz Ljubljane je otišla u Trst i tamo je pola godine vodila časopise *Edinost* i *Slovenka*. Godine 1899. počela je studij u Bernu, nastavila 1900. u Pragu, gdje je bila dopisnica hrvatskih, njemačkih i slovenskih listova te suradnica i urednica mjesečnika *Domači prijatelj* (1904.–1914.) i *Sijelo* (1904.–1907.). Sa suprugom Vladimirom Jelovšekom, hrvatskim modernističkim piscem preselila se u Zagreb, gdje se zaposlila u uredništvu dnevnika *Agramer Tagblatt* i uređivala prilog za žene *Frauen Zeitung*. Nakon propalog prvog braka, ulazi u drugi brak sa socijaldemokratskim političarem Jurjem Demetrovićem. Veći dio njezina književnoga opusa pripada slovenskoj književnosti. U proznom stvaralaštvu, prožetom autobiografskim elementima, zaokupljena je ženskim emotivnim svijetom te etikom i estetikom rata. U prvoj zbirci crtica na slovenskom jeziku *Misterij žene* (Prag 1900.) nastoji prodrijeti opisati položaj žene u obitelji i društvu na početku 20. stoljeća. Na slovenskom je objavila i knjigu dramskih studija i kozerija *Ljubezen* (Prag 1901.), zbirke kraćih socijalnih proza *Odsevi* (Gorica 1902.) i *Iz naših krajeva* (Ljubljana 1903.), dramu *Amerikanci* (Ljubljana 1908.), naturalistički autobiografski roman o ženskoj intimi *Njeno življenje* (Ljubljana 1914.) te crtice o svojim kćerima *Vladka in Mitka* (Ljubljana 1927.) i *Vladka, Mitka in Mirica* (Ljubljana 1928.), a na slovenskom i hrvatskom zbirku impresionističko-refleksivne proze *Iskre* (Prag 1905.). Hrvatskoj je književnosti pridonijela zanimanjem za unutarnji svijet žene – roman *Hanka* (Zagreb 1918.), zbirka *Jedanaest novela* (Zagreb 1913.), knjiga novela *Po putevima života* (Zagreb 1926.). Objavila i drame *Unuk Kraljevića Marka* i *Arditi na otoku Krku* (Zagreb 1922.). Suradivala je u periodicima *Nova nada*, *Ljubljanski zvon*, *Neue Zürcher Zeitung*, *Slovenka*, *Slovenski narod*, *Edinost*, *Agramer Tagblatt*, *Dokumente der Frauen*, *Politik*, *Svjetlo*, *Universum*, *Mlada Hrvatska*, *Nada*, *Slovan*, *Vienac*, *Domaće ognjište*, *Savremenik*, *Die Zeit*, *Angelček*, *Slobodna riječ*, *Slovenski jug*, *Hrvatski pokret*, *Novosti*, *Hrvatska njiva*, *Jutarnji list*, *Književni jug*, *Jutro*, *Riječ* i *Ženski svet*. Pokrenula je 1917. i do 1920. izdavala mjesečnik *Ženski svijet* (od 1918. *Jugoslavenska žena*), a 1921. je izdala i uredila *Almanah jugoslavenskih žena*. Zastupljena je u izborima *Tijelo tvoje duše* (Zagreb 2004.) i *Hotel sem prijeti še luno* (Ljubljana 2006.). Prevodila na njemački i hrvatski, a djela su joj prevedena na bugarski, češki, njemački, poljski, slovački i ukrajinski jezik. Ostavština joj se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Ljubljani. Služila se inicijalima, šiframa i pseudonimima *Z. K. J.*, *Z. K.-J.*, *Dimitrije Gvozdanović*, *Janja Legat*, *Kopriva*, *Milena*. Njezina je unuka koreografkinja i plesna pedagoginja Tihana Škrinjarić, a praunuka spisateljica za djecu Sanja Pilić.

LIT.: K. Mihurko Poniž, *Drzno drugačna. Zofka Kveder in podobe ženskosti*, Ljubljana 2003; S. Škrinjarić, *Zapisi o Zofki*, u: *Misterij žene*, Zagreb 2004; V. Tucović, »Silno volim ljepotu tog grada, koji je i zao i dobar, i vjeran i nevjeran«. Zofka Kveder v Zagrebu, *Zbornik Slavističnega društva Slovenije*, 2006, 17; Zofka Kvedrová (zbornik), Praha 2008; J. Franjčić i Redakcija, *Kveder, Zofka, Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013; <https://revija.ognjisce.si/revija-ognjisce/27-obljetnica-meseca/1813-zofka-kvedrova> (pristupljeno 2. 5. 2022).

LAPAJNE (LAPAINE), Valentin, građevinski inženjer, projektant i strukovni publicist (Vojsko nad Idrijo, 5. 2. 1843. – Zagreb, 21. 2. 1923.). Gimnaziju i tehničku visoku školu završio je u Grazu.

kruh na geometrskem uradu v Kočevju, nato v advokatski pisarni dr. Ivana Šušteršiča v Ljubljani. Že tedaj se je začela, pod raznimi psevdonimi, oglašati kot pisateljica. Iz Ljubljane je odšla v Trst in tam pol leta vodila upravo časopisov *Edinost* in *Slovenka*. Leta 1899 začel s študijem v Bernu, ki ga je 1900 nadaljevala v Pragi, kjer ostala do 1907 in bila v tem času dopisnica hrvaških, nemških in slovenskih časopisov ter sodelavka in urednica slovenske literarne revije *Domači prijatelj* (1904–1915) in hrvaškega *Sijela* (1904–1906). Z možem Vladimirjem Jelovškom, hrvaškim modernističnim pesnikom, se je preselila v Zagreb, kjer se je zaposlila v uredništvu dnevnika *Agramer Tagblatt* in urejala žensko prilogo *Frauen Zeitung*. Po propadlem prvem zakonu se je drugič poročila s socialdemokratskim politikom Jurajem Demetrovičem. Večji del njenega opusa pripada slovenski

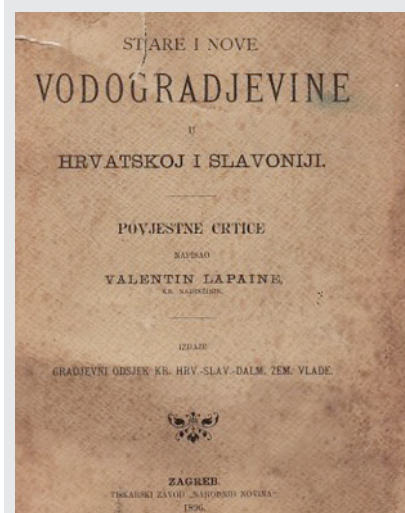
https://en.wikipedia.org/wiki/Zofka_Kveder#/media/File:Zofka_Kveder_1920s.jpg
(21. III. 2021)

književnosti. V proznem ustvarjanju, prežetem z avtobiografskimi elementi, se posveča čustvenemu svetu ženske ter etiki in estetiki dela. V prvi zbirki črtic v slovenščini *Misterij žene* (Praga 1900) si je prizadevala opisati položaj ženske v družini in družbi na začetku 20. stoletja. V slovenščini je objavila tudi knjigo dramskih spisov in koserij *Ljubezen* (Praga 1901), zbirko krajših socialnih črtic *Odsevi* (Gorica 1902) in *Iz naših krajev* (Ljubljana 1903), dramo *Amerikanci* (Ljubljana 1908), naturalistični avtobiografski roman o ženski intimi *Njeno življenje* (Ljubljana 1914) ter črtice o svojih hčerkah *Vladka in Mitka* (Ljubljana 1927) ter *Vladka, Mitka in Mirica* (Ljubljana 1928). V slovenščini in hrvaščini je objavila zbirko impresionistično-refleksivne proze *Iskre* (Praga 1905). V hrvaško književnost je vnesla zanimanje za notranji svet ženske z več deli – roman *Hanka* (Zagreb 1918), zbirka *Jedanaest novela* (Zagreb 1913), knjiga novel *Po putevima života* (Zagreb 1926). Objavila je tudi drami *Unuk Kraljevića Marka* in *Arditi na otoku Krku* (Zagreb 1922). Sodelovala je pri časopisju *Novanada*, *Ljubljanskizvon*, *Neue Zürcher Zeitung*, *Slovenka*, *Slovenski*

narod, *Edinost*, *Agramer Tagblatt*, *Dokumente der Frauen*, *Politik*, *Světlo*, *Universum*, *Mlada Hrvatska*, *Nada*, *Slovan*, *Vienac*, *Domaće ognjište*, *Savremenik*, *Die Zeit*, *Angelček*, *Slobodna riječ*, *Slovenski jug*, *Hrvatski pokret*, *Novosti*, *Hrvatska njiva*, *Jutarnji list*, *Književni jug*, *Jutro*, *Riječ* in *Ženski svet*. Od leta 1917 do 1920 je izdajala mesečnik *Ženski svijet*, ki ga je leta 1918 preimenovala v *Jugoslovansko ženo*. Leta 1921 je izdala in uredila *Almanah jugoslovanskih žena*. Njena dela so zastopana v antologijah *Tijelo tvoje duše* (Zagreb 2004) in *Hotel sem prijeti še luno* (Ljubljana 2006). Prevajala je v nemščino in hrvaščino, njena dela so prevedena v bolgarščino, češčino, nemščino, poljščino, slovaščino in ukrajinščino. Njeno literarno zapuščino hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Uporabljala je inicialke, šifre in psevdonime *Z. K. J.*, *Z. K.-J.*, *Dimitrije Gvozdanović*, *Janja Legat*, *Kopriva*, *Milena*. Njena vnukinja je koreografinja in plesna pedagoginja Tihana Škrinjarić, pravnukinja pa otroška pisateljica Sanja Pilić.

LIT.: K. Mihurko Poniž, *Drzno drugačna. Zofka Kveder in podobe ženskosti*, Ljubljana 2003; S. Škrinjarić, *Zapisi o Zofki*, u: *Misterij žene*, Zagreb 2004; V. Tucović, »Silno volim ljepotu tog grada, koji je i zao i dobar, i vjeran i nevjeran«. Zofka Kveder v Zagrebu, *Zbornik Slavističnega društva Slovenije*, 2006, 17; *Zofka Kvedrová* (zbornik), Praha 2008; J. Franjčić i Redakcija, *Kveder, Zofka, Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013; <https://revija.ognjisce.si/revija-ognjisce/27-obljetnica-meseca/1813-zofka-kvedrova> (pridobljeno 2. 5. 2022).

Od 1866. je službovao u Vojnoj krajini, najprije u Temišvaru, potom u Petrinji, Zagrebu, Karlovcu i Petrovaradinu. Od 1886. radio je pri Građevinskom odsjeku Zemaljske vlade u Zagrebu kao referent vodogradjevine, nadinženjer (1892.) i tehnički savjetnik (1897.). Osnovao i izveo mnoge građevine, među ostalim obalno utvrde kraj Zemuna, Majski kanal kraj Gline, niz zaštitnih kanala na savskoj obali, regulaciju Sunje, Biđa i Vuke, kanalizaciju Jelas-polja i jugoistočnoga Srijema, vodovod za Gospić, Senj i Crikvenicu. Izgradio je glavnu osnovu za kanalizaciju Zagreba. Projektirao je i napravio državnu cestu između Ogulina i Novog (1872.) i između Stare Gradiške i Lipika kod Bjelanovca (1876.–1877.). Bio je tajnik Društva hrvatskih inženjera i arhitekata te je četiri godine bio urednik njihova glasila *Viesti Društva hrvatskih inženjera i arhitekata*. U tom glasilu je objavio niz stručnih članaka i rasprava, a između 1891. i 1919. sudjelovao je pišući članke za časopise *Narodne novine*, *Danubius*, *Agramer Zeitung*, *Oesterreichische Wochenschrift für die öffentlichen Baudienst*. Objavio je i knjigu *Stare i nove vodogradjevine u Hrvatskoj i Slavoniji*, Zgb 1896.

<https://www.njuskalo.hr/antikvarne-knjige/valentin-lapaine-stare-vodogradjevine-hrvatskoj-slavoniji-oglas-32070621> (8. VI. 2021)

LIT.: R. Podhorsky, Lapaine, Valetin, *Enciklopedija Jugoslavije*, 5. Zagreb 1957.

LAPENNA, Emilija, esperantistica (Gorjane, općina Kozje, 9. 5. 1910. – Zagreb, 19. 5. 1994.). Iako je nakon završene poslovne srednje škole (1926.), počela slikati, kasnije se bavila financijama. Bila je suosnivačica zagrebačkoga Akademskog esperantskog kluba u kojem je bila aktivna do njegove likvidacije (1941.). Nakon Drugoga svjetskoga rata bila je među osnivačima Hrvatske esperantske lige i Zagrebačkog esperantskog društva Bude Borjan, u kojem je vodila dramsku sekciju koju je pokrenula. Godine 1953. organizirala je i vodila kulturne događaje 38. universala kongreso u Zagrebu. Radila je kao tajnica Jugoslavenske esperantske federacije (1953.–1955.), potpredsjednica Hrvatske esperantske lige (1955.–1957.) i članica Odbora Jugoslavenske esperantske lige. Radila je na esperantskim emisijama Radio Zagreba 1956.–1992. Bila je dugogodišnja članica Odbora Universala Esperanto-Asocio (1957.–1974.) i tajnica na natjecanjima za likovnu umjetnost (1965.–1974.). Bila je počasna članica Universala Esperanto-Asocio i međunarodno poznata aktivistica pokreta. Suradivala je u međunarodnim esperantističkim časopisima te je autorica dramskih tekstova (*Kazalište u društvu*, s M. Mamujić, 1956; *Nova Teatro*, 1974.) i udžbenika *Esperanto za sve* (1980.).

LIT.: https://eo.wikipedia.org/wiki/Emilija_Lapenna (pristupljeno 2. 5. 2022).

AVRIČ, Božidar, liječnik, profesor kirurgije (Nova Vas na Blokah, 10. 11. 1899. – Ljubljana, 15. 11. 1961.). Osnovnu školu je pohađao u rodnom kraju, a maturirao je na ljubljanskoj gimnaziji (1918.). Medicinu je studirao u Zagrebu, Parizu i Pragu, gdje je diplomirao (1924.). Nakon specijalizacije iz kirurgije u Zagrebu (1925.–1930.) djelovao je kao bolnički liječnik u Šibeniku i klinički asistent u Zagrebu. Od 1933. Ljubljani je vodio kirurški odjel Opće državne bolnice, od 1940. do kraja života predstojnik Kirurške klinike u zvanju redovitoga profesora, uz prekid za Drugoga svjetskog rata, kad je bio glavni kirurg Jugoslavenske narodne armije. Dana 6. prosinca 1949. postao je redovni član

LAPAJNE (LAPAINÉ), Valentin, gradbeni inženir, projektant in strokovni publicist (Vojsko nad Idrijo, 5. 2. 1843–Zagreb, 21. 2. 1923). Gimnazijo in tehniško visoko šolo je končal v Gradcu. Od 1866 je bil v službi Vojne krajine v najprej v Temišvaru, potem v Petrovaradinu, Karlovcu, Zagrebu in Petrinji. Od 1886 po razpustitvi Vojne krajine je bil zaposlen na gradbenem oddelku hrvaške deželne vlade v Zagrebu kot referent za vodne gradnje, nadinženir (1892) in tehnični svetnik (1897). Projektiral in izpeljal je vrsto gradenj, med drugimi obalna zaščitna dela pri Zemunu, vrsto zaščitnih del ob savskem bregu na več mestih, Majski kanal pri Glini, regulacijo Sunje, Bida in Vuke, kanalizacijo Jelas-polja in jugovzhodnega Srema, vodovod za Gospič, Senj in Crikvenico. Izdelal je glavno osnovo za zagrebško kanalizacijo. Projektiral je in sodeloval pri gradnji deželnih cest Ogulin–Novi (1872) in Stara Gradiška–Lipik pri Bjelanovcu (1876/1877). Bil je tajnik Društva hrvaških inženirjev in arhitektov ter štiri leta urednik njegovega glasila *Viesti Društva hrvatskih inženjera i arhitektata*. Za to glasilo je napisal vrsto strokovnih člankov in razprav, v letih 1891 in 1919 pa je sodeloval še v časopisih *Narodne novine*, *Danubius*, *Agramer Zeitung*, *Oesterreichische Wochenschrift für die öffentlichen Baudienst*. Izdal je knjigo *Stare i nove vodogradjevine u Hrvatskoj i Slavoniji*, Zagreb 1896.

LIT.: R. Podhorsky, Lapaine, Valetin, *Enciklopedija Jugoslavije*, 5. Zagreb 1957.

LAPENNA, Emilija, esperantistka (Gorjane, občina Kozje, 9. 5. 1910–Zagreb, 19. 4. 1994). Čeprav je po končani poslovni srednji šoli (1926) začela slikati, se je pozneje ukvarjala s financami. Bila je soustanoviteljica zagrebškega Akademskega esperantskega kluba, v katerem je bila aktivna do njegovega razpada (1941). Po drugi svetovni vojni je bila med soustanovitelji Hrvaške esperantske lige in Zagrebškega esperantskega društva Bude Borjan, v katerem je vodila dramsko sekcijo, ki jo je osnovala. Leta 1953 je organizirala in vodila kulturne prireditve 38. Svetovnega esperantskega kongresa v Zagrebu. Delala je kot tajnica Jugoslovanske esperantske federacije (1953–1955), podpredsednica Hrvaške esperantske lige (1955–1957) in članica Odbora Jugoslovanske esperantske lige. Med letoma 1956 in 1992 je pripravljala esperantske oddaje na Radiu Zagreb. Bila je dolgoletna članica Odbora Universal Esperanto-Asocio (1957–1974) in tajnica na tekmovanjih za likovno umetnost (1965–1974). Bila je častna članica Universal Esperanto-Asocio in mednarodno znana aktivistka. Sodelovala je pri mednarodnem esperantskem časopisju. Je tudi avtorica dramskih besedil (*Kazalište u društvu*, z M. Mamujić, 1956; *Nova Teatro*, 1974) in učbenika *Esperanto za sve* (1980).

LIT.: https://eo.wikipedia.org/wiki/Emilija_Lapenna (pridobljeno 2. 5. 2022).

AVRIČ, Božidar, zdravnik, profesor kirurgije (Novavas na Blokah, 10. 11. 1899–Ljubljana, 15. 11. 1961). Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, maturiral pa je na ljubljanski gimnaziji (1918). Medicino je študiral v Zagrebu, Parizu in Pragi, kjer je tudi diplomiral (1924). Po opravljeni specializaciji iz kirurgije v Zagrebu (1925–1930) je delal kot bolnišnični zdravnik v Šibeniku in klinični asistent v Zagrebu. Od 1933 je vodil kirurški oddelek splošne državne bolnišnice, od 1940 do konca življenja je bil predstojnik kirurške klinike z nazivom redni profesor. Med drugo svetovno vojno je bil glavni

Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Bio je predsjednik Jugoslavenskog kirurškog društva, počasni član više europskih kirurških društava, dopisni član JAZU (od 1955.) i SANU, udruženja kirurga Velike Britanije i Irske, udruženja kirurga u Lyonu, vanjski član francuske akademije za kirurgiju, počasni doktor Sveučilišta u Nancyju, član međunarodnog udruženja kirurga i član uredničkih odbora slovenskih i stranih strukovnih časopisa. Objavio je oko 80 stručnih članaka, što je za tadašnje akademske razmjere bilo mnogo. U Šibeniku je uveo vlastitu metodu kirurškog odstranjenja ehinokoka. Prvi se u tadašnjoj Jugoslaviji počeo baviti kirurgijom srca i krvnih žila.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35661> (pristupljeno 19. 7. 2020); <https://zgodovinanadlani.si/bozidar-lavric-titov-osebni-zdravnik/> (pristupljeno 11. 1. 2022).

LEBAR, Sidonija, koncertna majstorica, violinistica (Koper, 20. st.). U Kopru je stekla osnovnu glazbenu izobrazbu. Srednju školu nastavila je u Ljubljani, a godine 1987./1988. pohađala je majstorske tečajeve u Kölnu kod Gorjana Košute i Igora Ozima. Godine 1994. magistrirala je u klasi Tonka Ninića na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Dobitnica je nekoliko nagrada u Sloveniji i Italiji. Godine 1988. bila je koncertna majstorica Orkestra Alpe-Jadran pod umjetničkim vodstvom Györgya Győriványija Rátha. U Hrvatskome komornom orkestru djelovala je od 1989. do 1996. godine. Od 1991. stalna je članica Zagrebačke filharmonije, gdje je od 1994. koncertna majstorica. Dobitnica je Srebrne medalje u povodu 130. obljetnice Zagrebačke filharmonije. U Zagrebu djeluje kao koncertna majstorica orkestra HNK, Simfonijskog orkestra HRT-a, Hrvatskog komornog orkestra te kao vanjska članica Zagrebačkih solista. Održava i solističke recitale od kojih je najznačajniji onaj na Dubrovačkim ljetnim igrama 2004. Nastupala je i kao solistica s domaćim i stranim orkestrima. Od 2004. do 2012. bila je članica Gudačkog kvarteta *Rucner* na mjestu prve violine. Sa Zagrebačkom filharmonijom i maestrom Pavlom Dešpaljem snimila je CD nosač zvuka - Koncert za violinu i orkestar Borisa Papandopula koji je 2008. godine dobio nagradu *Porin* kao najbolji album klasične glazbe.

LIT.: <https://www.zgf.hr/hr/clanovi-orkestra/sidonija-lebar/> (pristupljeno 13. 7. 2022).

LENARČIČ, Andrej, (Andrija), agronom, ravnatelj (Vrhnika, 22. 9. 1859. – Zagreb, 26. 12. 1936.). Gimnaziju je završio u Ljubljani, a studirao je na visokim poljoprivrednim školama u Halleu na Saali i Beču. Po završetku studija najprije je bio učitelj na gospodarskoj školi u Grmu pokraj Novog Mesta, a 1885. dolazi u Križevce, najprije kao učitelj, a kasnije i profesor na Gospodarskom i šumarskom učilištu, gdje je predavao uzgoj bilja, opće gospodarstvo, biljne bolesti, pčelarstvo, svilarstvo i gospodarske strojeve te nadzirao poslove u gospodarskom pokušalištu. U sklopu Učilišta 1903. osniva postaju za istraživanje sjemena i vodi je do 1906. Upraviteljem Gospodarskog i šumarskog učilišta postao je 1898, a ravnateljem 1902. Učilište je vodio do 1911, a sljedeće godine postaje upraviteljem gospodarskog odjela Zemaljske vlade u Zagrebu. Umirovljen je 1915, ali od 1913.–1919. predaje i na Šumarskoj akademiji u Zagrebu. Objavio je knjižicu *Predavanja iz ratarstva, bilinogojstva i livadarstva* (1910.), a 1909. suosnivač je i glavni urednik časopisa *Gospodarska smotra* (do 1912.). Surađivao je u brojnim gospodarskim časopisima u Hrvatskoj, te je s njemačkog preveo knjigu *Poznavanje i opredjeljivanje livadnih trava* (Zagreb 1895.).

LIT.: http://www.biographien.ac.at/oebL/oebL_L/Lenarcic_Andrija_1859_1936.xml. (pristupljeno 28. 4. 2022).

<https://www.sanu.ac.rs/clan/lavric-bozidar/>
(21. II. 2021)

kirurg Jugoslovanske ljudske armade. 6. 12. 1949 je postal redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Bil je predsednik Jugoslovanskega kirurškega društva, častni član več evropskih kirurških društev, dopisni član JAZU (od 1955) in SANU, združenja kirurgov Velike Britanije in Irske, združenja kirurgov v Lyonu, zunanji član francoske akademije za kirurgijo, častni doktor univerze v Nancyju, član mednarodnega združenja kirurgov in član uredniških odborov slovenskih in tujih strokovnih revij. Objavil je okoli 80 strokovnih člankov, kar je za tedanje akademske razmere veljalo za ogromno. V Šibeniku je razvil lastno metodo kirurškega odstranjevanja ehinokoka. Prvi se je v tedanji Jugoslaviji začel ukvarjati s kirurgijo srca in krvnih žil.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35661> (pridobljeno 19. 7. 2020); <https://zgodovinanadlani.si/bozidar-lavric-titov-osebni-zdravnik/> (pridobljeno 11. 1. 2022).

LEBAR, Sidonija, koncertna mojstrica, violinistka (Koper, 20. st.). Osnovno glasbeno izobrazbo je pridobila v Kopru. Srednjo šolo je nadaljevala v Ljubljani, v šolskem letu 1987/1988 se je izpopolnjevala na mojstrskih tečajih v Kölnu pri Gorjanu Košuti in Igorju Ozimu. Leta 1994 je magistrirala v razredu Tonka Ninića na Akademiji za glasbo Univerze v Zagrebu. Je dobitnica številnih nagrad v Sloveniji in Italiji. Leta 1988 je bila koncertna mojstrica Filharmoničnega orkestra Alpe-Adria pod umetniškim vodstvom Györgyja Győriványija Rátha. Od leta 1989 do 1996 je delovala v Hrvaškem komornem orkestru. Od leta 1991 je stalna članica Zagrebške filharmonije, kjer je od leta 1994 koncertna mojstrica. Je dobitnica srebrne medalje ob 130. obletnici Zagrebške filharmonije. V Zagrebu deluje kot koncertna mojstrica orkestra HNK, Simfoničnega orkestra HRT, Hrvaškega komornega orkestra in kot zunanja članica Zagrebških solistov. Prireja tudi solistične recitale, med katerimi je bil najpomembnejši tisti na Dubrovniških poletnih igrah leta 2004. Nastopala je tudi kot solistka z domačimi in tujimi orkestri. Od leta 2004 do 2012 je bila članica Godalnega kvarteta *Rucner* kot prva violina. Z Zagrebško filharmonijo in maestrom Pavlom Dešpaljem je posnela zgoščenko Koncert za violino in orkester Borisa Papandopula, ki je leta 2008 prejel nagrado *Porin* kot najboljši album klasične glasbe.

LIT.: <https://www.zgf.hr/hr/clanovi-orkestra/sidonija-lebar/> (pridobljeno 13. 7. 2022).

LENARČIČ, Andrej (Andrija), agronom, ravnatelj (Vrhnika, 22. 9. 1859–Zagreb, 26. 12. 1936). Gimnazijo je končal v Ljubljani in nadaljeval študij na visoki kmetijski šoli v Hallu in na Dunaju. Po končanem študiju je najprej učil na Kmetijski šoli Grm pri Novem mestu, potem pa se je leta 1885 zaposlil v Križevcih, na začetku kot učitelj, pozneje kot profesor na Kraljevem gospodarskem in gozdarskem učilišču, kjer je predaval pridelovanje kultur, splošno gospodarstvo, rastlinske bolezni, čebelarstvo, svilarstvo in kmetijsko mehanizacijo ter nadzoroval dela v gospodarskem poskušališču. V sklopu učilišča je 1903 osnoval postajo za proučevanje semen, ki jo je vodil do 1906. Upravitelj gospodarskega in gozdarskega učilišča je postal 1898, ravnatelj 1902. Potem ko je učilišče vodil do leta 1911, je naslednje leto postal upravitelj gospodarskega oddelka deželne vlade v Zagrebu.

L **ICHTENEGGER, Vatroslav**, glazbeni pedagog (Poljčane, 28. 7. 1810. – Zagreb, 15. 4. 1885.). Završio je konzervatorij u Pragu. Potom je u Zagreb došao oko 1827. i pedesetak godina bio koralist u katedrali te privatni učitelj glazbe. U školi Hrvatskoga glazbenog zavoda poučavao je vjerojatno od njezina osnutka 1829, a bio je zaposlen kao učitelj pjevanja i povremeno glasovira (1877.–1878, 1883.–1884.). Bio nastavnik i pjevanja, glazbe i orgulja u Učiteljskoj školi (1864.–1876.). Nastupao je povremeno kao dirigent (od 1854. vodio zbor Hrvatskoga glazbenog zavoda), pijanist u komornim sastavima (trio s G. Eisenhuthom i I. Oertlom) te violinist u kazališnom orkestru. Popijevku J. Runjanina *Hrvatska domovina* zabilježio je i harmonizirao za muški zbor vjerojatno 1861. (tiskano u *Sbirci različitih četveropjevah muškoga zbora*, 2. Zagreb oko 1862.), a ona je bila 1891. proglašena za hrvatsku himnu pod nazivom *Lijepa naša domovino*. Bavio se i skladanjem; u Zagrebu mu je izvedena popijevka *Mornari* (1862; tiskano u *Sbirci različitih herv. napjevah za jedan glas uz glasovir*, 1. Zagreb 1862.), i mješoviti zbor *Moja lađa* (1864, inačica za zbor i orkestar 1878.). Tiskani su mu muški zborovi *Tisućoljetna slava sv. Ćirilu i Metodu* (S. I., s. a.) i *Srbska pjesma* (u *Sbirci različitih četveropjevah muškoga zbora narodnoga glasbenoga zavoda*, 3. Zagreb s. a.). Priredio *Sbirku različitih predigra i zaigra* za orgulje (Zagreb 1883).

LIT.: N. Bezić, Lichtenegger, Vatroslav, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=36384> (pristupljeno 21. 6. 2020).

L **IČIR, Ciril**, pijanist i glazbeni pedagog (Trbovlje 4. 7. 1894. – Beograd 5. 2. 1957.). U Ljubljani je studirao glazbu u školi Glazbene matice i na Konzervatoriju u Pragu, gdje je završio studij klavira. U srednjoj glazbenoj školi Muzičke akademije u Zagrebu predavao je 1921.–1925. Od 1925. radio je u Beogradu i predavao u Glazbenoj školi Mokranjac (1925.–1937.), a od 1937. na novoosnovanoj Muzičkoj akademiji. Bio je i komorni glazbenik u klavirskom kvartetu.

LIT.: *Enciklopedija Slovenije*, 15. Ljubljana 1992.

L **ILEK, Emilijan**, učitelj, povjesničar i etnolog (Zgornja Voličina, 15. 10. 1851. – Celje, 19. 2. 1940.). Gimnaziju je završio u Mariboru (1871.), u Grazu je studirao povijest i zemljopis, a slušao je i predavanja iz klasične i slavenske filologije, njemačke književnosti i filozofije (1871.–1875.), a profesorske ispite položio je 1877. i 1883. Predavao je u Bečkom Novom Mjestu (1875.–1877.), Grazu (1880.–1881. i 1882–1883.), Ljubljani (1881.–1882.), Sarajevu (1883.–1902.), Zadru (1902.–1909; i upravitelj gimnazije) te Celju (od 1909. do umirovljenja 1924.). Pisao je srednjoškolske udžbenike iz povijesti (Sarajevo 1905, Beč 1909.–1910.), koji su se koristili u Dalmaciji, Istri i Bosni i Hercegovini te studije, neke i hrvatske tematike. Suprotstavljao se kultu zrinskofrankopanske urote, dokazivao neutemeljenost tvrdnje da su Slovenci u Hrvatskoj željeli germanizirati Hrvate, pisao o postupanju talijanske vlade protiv Slovenaca i Hrvata te o austrijsko-slovenskim odnosima. Surađivao je u periodicima *Izvešće Velike gimnazije u Sarajevu*, *Glasnik Zemaljskog muzeja u BiH*, *Wissenschaftliche Mittheilungen*

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Emilijan_Lilek.jpg (21. III. 2021)

Čeprav se je 1915 upokojil, je med letoma 1913 in 1919 predaval tudi na Fakulteti za gozdarstvo Univerze v Zagrebu. Objavil je knjižico *Predavanja iz ratarstva, bilinogojstva i livadarstva* (1910), 1909 je bil soustanovitelj in glavni urednik revije *Gospodarska smotra* (do 1912). Sodeloval je pri številnih gospodarskih časopisih na Hrvaškem. Iz nemščine je prevedel knjigo *Poznavanje i opredjeljivanje livadnih trava* (Zagreb 1895).

LIT.: http://www.biographien.ac.at/oebL/oebL_L/Lenarcic_Andrija_1859_1936.xml (pridobljeno 28. 4. 2022).

L ICHTENEGGER, Vatroslav, glasbeni pedagog (Poljčane, 28. 7. 1810–Zagreb, 15. 4. 1885). Končal je konservatorij v Pragi. Potem ko se je okoli leta 1827 preselil v Zagreb, je bil petdeset let organist v zagrebški stolnici in zasebni učitelj glasbe. V šoli Hrvaškega glasbenega zavoda, v kateri je verjetno poučeval od njenega nastanka 1829, je bil zaposlen kot učitelj petja in občasno kot učitelj klavirja (1877–1878, 1883–1884). Petje, glasbo in orgle je poučeval tudi na učiteljski šoli (1864–1876). Občasno je nastopal tudi kot dirigent (od 1854 je vodil zbor Hrvaškega glasbenega zavoda), pianist v komornih zasedbah (trio z G. Eisenhuthom in I. Oertlom) ter violinist v gledališkem orkestru. Zapisal je in harmoniziral za moški zbor, verjetno 1861 (objavljena v *Sbirci različnih četveropjevah mužkoga zbora*, 2. Zagreb okoli 1862), melodijo J. Runjanina *Hrvatska domovina*, ki je bila 1891 razglašena za hrvaško himno z naslovom *Lijepa naša domovino*. Ukvarjal se je tudi s skladanjem; v Zagrebu so izvedli njegovo skladbo *Mornari* (objavljena v *Sbirci različnih herv. napjevah za jedan glas uz glasovir*, 1. Zagreb 1862) in skladbo za mešani zbor *Moja lađa* (1864, različica za zbor in orkester 1878). Izdal je skladbo za moški zbor *Tisućoljetna slava sv. Ćirilu i Metodu* (S. I., s. a.) in pesem *Srbska pjesma* (v *Sbirci različnih četveropjevah mužkoga zbora narodnoga glasbenoga zavoda*, 3. Zagreb s. a.). Priredil je *Sbirku različnih predigra i zaigra za orgulje* (Zagreb 1883).

LIT.: N. Bezić, Lichtenegger, Vatroslav, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=36384> (pridobljeno 21. 6. 2020).

L IČIR, Ciril, pianist in glasbeni pedagog (Trbovlje, 4. 7. 1894–Beograd, 5. 2. 1957). Glasbeno se je izobraževal v Ljubljani na šoli Glasbene matice in na konservatoriju v Pragi, kjer je zaključil študij klavirja. Med letoma 1921 in 1925 je poučeval na Srednji šoli Akademije za glasbo Univerze v Zagrebu. Od 1925 je deloval v Beogradu, kjer je poučeval na Glasbeni šoli Mokranjac (1925–1937), od 1937 pa na novoustanovljeni glasbeni akademiji. Nastopal je tudi kot komorni glasbenik v klavirskem kvartetu.

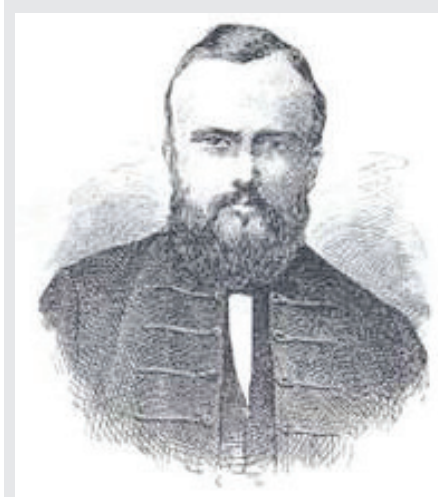
LIT.: *Enciklopedija Slovenije*, 15. Ljubljana 1992.

L ILEK, Emilijan, šolnik, zgodovinar in etnolog (Zgornja Voličina, 15. 10. 1851–Celje, 19. 2. 1940). Gimnazijo je končal v Mariboru (1871). Na graški univerzi je študiral zgodovino in zemljepis, poslušal pa tudi predavanja iz klasične in slovanske filologije, arheologije, nemške literature in filozofije (1871–1875), profesorske izpite je opravil 1877 in 1883. Poučeval je v Dunajskem Novem Mestu (1875–1877), Gradcu (1880/1881 in 1882/1883), Ljubljani (1881/1882), Sarajevu (1883–1902), Zadru (1902–1909; bil tudi upravnik gimnazije) ter Celju (od 1909 do upokojitve 1924). Sestavil

aus Bosnien und der Hercegovina, *Österreichische Zeitschrift für Volkskunde*, *Školski vjesnik*, *Nova doba* i *Glasnik Profesorskog društva*. Među njegovim važnijim djelima ističu se *Charakteristik der kroatischen Verschwörer Petar Zrinski, Fr. Frankopan und der Katarina Zrinska im Lichte der historischen Wahrheit* (Celje 1928.), *Kritische Darstellung der ungarisch-kroatischen Verschwörung und Rebellion (1663.–1671.)* (1–3. Celje 1928.–1930.), *Slovenski v tujini službujući šolniki* (Celje 1933.), *Geschichtsverirrungen deutscher Historiker* (1–2. Celje 1940).

LIT.: (Nekrolozi): *Nova doba*, 22(1940), 23. 2; *Novi istočnik*, 7(1940) 3; I. Esih, *Obzor*, 80(1940), 29. 2; M. Ferlinec, Emilijan Lilek, *Ovtarjeve novice*, 2(2010) 1; br. 2; br. 3; S. Kale, Lilek, Emilijan, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

L IPEŽ, Viktor, pisac i pedagog (Vransko, 16. 3. 1835. – Vransko, 27. 5. 1902.). Gimnaziju je završio u Celju (1853.), a na Sveučilištu u Beču studirao je geografiju, povijest i njemački jezik (1853.–1858.). Kao profesor pripravnik službovao je u Mariboru (1858.–1860.), no zbog iskazivanja nacionalne svijesti i zagovaranja nastave na slovenskome jeziku otpušten je iz službe, potom je u Beču nastavio studij te privatno poučavao dvije godine. U Zagrebu je 1863.–1877. bio profesor i knjižničar u realnoj gimnaziji, u Rakovcu od 1878. do umirovljenja 1892. ravnatelj i profesor u Velikoj realnoj gimnaziji (1884. spojena s Velikom realnom gimnazijom u Karlovcu). Od 1881. do 1883. bio je predsjednik ispitnoga povjerenstva za učitelje pučkih škola. Surađivao je u periodicima *Slovenska bčela*, *Slovenski glasnik* i *Österreichische Blätter für Stenographie*. Služeći se djelom *Grundzüge der neuhochdeutschen Grammatik* F. Bauera, sastavio je *Němačku věžbenicu* (1–3. Zagreb 1871.–1875; *Njemačka vježbenica*, 1–2. 1876.–1880²). Preradio je udžbenik *Leitfaden der Geographie* S. Bellingera (*Zemljopisna početnica*, Zagreb 1874.) i, prema A. Cuvaju, na njemački preveo knjigu *Hrvatska i Slavonija u svojim fizičnim i duševnim odnošajih* P. Matkovića (*Kroatien-Slavonien nach seinen physischen und geistigen Verhältnissen*, Zagreb 1873.).

<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi331789/> (8. II. 2021)

LIT.: A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 7. Zagreb 1911; J. Šlebinger (Šr.), Lipež Viktor, *Slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 1932; I. Armanda, Lipež, Viktor, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

L UŽEVIČ, Franjo, skladatelj, zborovođa, glazbeni pedagog i orguljaš (Slance kod Teharja, 29. 8. 1903. – Ptuj, 30. 9. 1981.). Po završetku osnovne škole, završio je dva razreda gimnazije, orguljašku školu i glazbenu školu u Celju. Nakon nekoliko godina službe kao orguljaš i zborovođa, nastavio je studij glazbe na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, gdje je završio srednju školu 1934. godine. Sljedeće godine nastavio je studij na visokoj školi. Istodobno je podučavao slijepu omladinu u Zavodu za slijepe u Zagrebu. Po završetka studija preuzeo je vođenje srpskoga crkvenog zbora u Vršcu. Istodobno je honorarno predavao pjevanje na Državnom učiteljskom učilištu u Vršcu i bio privatni učitelj klavira. Godine 1937. je otišao u Vukovar gdje je preuzeo mjesto dirigenta u Hrvatskom pjevačkom i glazbenom društvu *Dunav* u Vukovaru. Bio je i učitelj glasovira u privatnoj glazbenoj školi u Vukovaru, a kasnije orguljaš u gradskoj crkvi. Po izbijanju Drugoga svjetskog rata pozvan je u vojnu službu, no po uspostavi Nezavisne Države Hrvatske 1941. postavljen je za učitelja pjevanja

je srednješolske učbenike za zgodovino (Sarajevo 1905, Dunaj 1909/1910), ki so se uporabljali v Dalmaciji, Istri in Bosni ter Hercegovini, ter napisal več razprav, nekatere tudi o hrvaških temah. Nastopil je proti zrinjsko-frankopanskemu kultu, dokazoval je neupravičenost trditev, da so Slovenci na Hrvaškem hoteli germanizirati Hrvate, pisal o ravnanju italijanskih oblasti proti Slovencem in Hrvatom ter o avstrijsko-slovenskih odnosih. Sodeloval je v periodiki *Izvišče Velike gimnazije u Sarajevu*, *Glasnik Zemaljskog muzeja u BiH*, *Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Hercegovina*, *Österreichische Zeitschrift für Volkskunde*, *Školski vjesnik*, *Nova doba* in *Glasnik Profesorskog društva*. Med njegova pomembnejša dela sodijo *Charakteristik der kroatischen Verschwörer Petar Zrinski, Fr. Frankopan und der Katarina Zrinska im Lichte der historischen Wahrheit* (Celje 1928), *Kritische Darstellung der ungarisch-kroatischen Verschwörung und Rebellion (1663–1671)* (1–3. Celje 1928–1930), *Slovenski v tujini službujoči šolniki* (Celje 1933), *Geschichtsverirrungen deutscher Historiker* (1–2. Celje 1940).

LIT.: (Nekrologi): *Nova doba*, 22(1940), 23. II; *Novi istočnik*, 7(1940) 3; I. Esih, *Obzor*, 80(1940) 29. II; M. Ferlinec, Emilijan Lilek, *Ovtarjeve novice*, 2(2010) 1; št. 2; št. 3; S. Kale, Lilek, Emilijan, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

L IPEŽ, Viktor, pisatelj in pedagog (Vransko, 16. 3. 1835–Vransko, 27. 5. 1902). Gimnazijo je končal v Celju (1835), na dunajski univerzi je študiral geografijo, zgodovino in nemščino (1853–1858). Kot profesor pripravnik je služboval v Mariboru (1858–1860), toda zaradi izkazovanja narodne zavesti in zagovarjanja pouka v slovenščini je bil odpuščen, zato je na Dunaju nadaljeval študij in se dve leti preživljal kot zasebni učitelj. Med letoma 1863 in 1877 je bil profesor in knjižničar na zagrebški realki, v Rakovcu je bil od 1878 do upokojitve 1892 profesor in ravnatelj na višji realki (1884 se je združila z višjo realko v Karlovcu). Med letoma 1881 in 1883 je bil predsednik izpitnega odbora za učitelje ljudskih šol. Njegovi prispevki so bili objavljeni v časopisu *Slovenska bčela*, *Slovenski glasnik* in *Österreichische Blätter für Stenographie*. Zgledujoč se po *Grundzüge der neuhochdeutschen Grammatik* F. Bauerja je sestavil *Němačku věžbenicu* (1–3. Zagreb 1871–1875; *Njemačka vježbenica*, 1–2. 1876–1880²). Priredil je učbenik *Leitfaden der Geographie* S. Bellingerja (*Zemljopisna početnica*, Zagreb 1874) in po A. Cuvaju v nemščino prevedel knjigo *Hrvatska i Slavonija u svojih fizičnih i duševnih odnošajih* P. Matkovića (*Kroatien-Slavonien nach seinen physischen und geistigen Verhältnissen*, Zagreb 1873).

LIT.: A. Cuvaj, *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije*, 7. Zagreb 1911; J. Šlebinger (Šr.), Lipež Viktor, *Slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 1932; I. Armanda, Lipež, Viktor, *Hrvatski biografski leksikon*, 8. Zagreb 2013.

L UŽEVIČ, Franjo, pevski pedagog, pevovodja, skladatelj in organist (Slance pri Teharju, 29. 8. 1903–Ptuj, 30. 9. 1981). Po končani teharski osnovni šoli je obiskoval gimnazijo (dva letnika), mestno glasbeno in orglarsko šolo v Celju, ki ju je končal leta 1921. Po več letih službovanja kot organist in zborovodja je nadaljeval s študijem glasbe na Akademiji za glasbo Univerze v Zagrebu. Leta 1934 je zaključil šolanje na srednji šoli, naslednjega leta pa še študij na visoki šoli. Istočasno je poučeval slepo mladino v Zavodu za slepe v Zagrebu. Po končanem študiju je služboval v srbskem cerkvenem pevskem zboru v Vršču. Hkrati je honorarno poučeval petje na državnem učiteljišču v Vršču in bil privatni učitelj klavirja. Leta 1937 je odšel v Vukovar, kjer je zasedel mesto dirigenta v hrvaškem pevskem in glasbenem društvu *Dunav*, bil učitelj klavirja v zasebni glasbeni šoli in organist v mestni župnijski cerkvi. Ob izbruhu druge svetovne

u gimnaziji u državnoj realnoj gimnaziji u Vukovaru, a 1943. ponovo je pozvan na služenje vojnog roka, ali zbog zdravstvenih tegoba dodijeljen je u pomoćnu vojnu službu kao službenik u Vukovaru, gdje ostaje do kraja rata. Nakon završetka rata posvetio se pedagoškom radu i glazbenom stvaranju. Godine 1945. molio je za premještenje i vratio se u Ptuj. Od jeseni godine 1945. je tri školske godine podučavao glazbu u ptujskoj gimnaziji. U školskoj godini 1947./1948. na vlastiti zahtjev odlazi podučavati u Glazbenu školu Ptuj gdje je preuzeo poduku klavira i kompozicija. Na toj je školi ostao do umirovljenja 1966. godine. Već u prvim godinama služenja u Ptuj pokazao je velike pedagoške sposobnosti, glazbeni talent i posebnu ljubav prema radu s mladima. Pod njegovim umjetničkim vodstvom mješoviti zbor gimnazije Ptuj 1974. osvojio je prvu nagradu na okružnom takmičenju u Mariboru. Također je u Ptuju sudjelovao u radu zborova za odrasle – Glazbenoj matici, zboru *Jože Lacko* te u *Svobodi* kao pjevač, pratitelj i dirigent. Javno je nastupao kao koncertni pijanist i pratitelj solista-pjevača i instrumentalista. Pisao je pjesme za mlađe i odrasle pjevače, klavirske skladbe, mise, preludije za orgulje i druga umjetnička djela.

<https://www.obrazislovenskihpokrajini.si/oseba/luzevic-franjo/> (17. III. 2021)

LIT.: J. Gregorc, Zadnje slovo od skladatelja in pedagoga prof. Franja Luževića, *Tednik*, 1981.

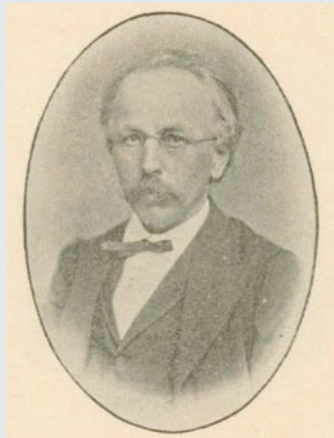
MACUN, Ivan, povjesničar književnosti, publicist i profesor (Trnovci v Slovenskih Goricah, 28. 1. 1821. – Graz, 27. 10. 1883.). Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, gimnaziju u Mariboru, a filologiju i pravo studirao u Grazu, gdje je u svibnju 1845. položio odvjetnički ispit. Od 1845. suplent je na gimnaziji u Celju, a od 1846. u Trstu. Krajem iste godine položio je ispit iz talijanskoga. Po položenom državnom ispitu iz klasične filologije 1848. je namješten kao trajni gimnazijski učitelj u Trstu. Od 1850. predaje u Velikoj realci u Zagrebu, a od 1860. predaje u gimnaziji u Ljubljani. Godine 1861. vraća se na zagrebačku realku, na kojoj je predavao do 1870. kad počinje predavati na I. državnoj gimnaziji u Grazu. Bio je sljedbenik ilirizma. Za Stanka Vraza sakupljao je slovenske narodne pjesme, zalagao se za uspostavu sveučilišta u Ljubljani, sjedinjenje svih Slovenaca u jednoj državi i sjedinjenje Slovenaca s Ilirima. Godine 1848. počeo je sastavljati jugoslavensku hrestomatiju koja će sadržavati izbor jugoslavenske književnosti, poezije i proze. Tako je 1850. u Trstu objavljeno *Cvetje slovenskiga pesništva* s kratkim uvodom u poetiku kao prvi dio antologije *Cvetje jugoslavjansko z dodanimi cveti iz drugih slavjanskih vertov*. Osim stručnih rasprava, djelo sadrži i narodne pjesme, pjesme Vodnika, Vrbančana, Šamperla, Prešerena te češke, srpske i hrvatske i druge pjesme te u njemu donosi primjere iz narodne poezije i 62 primjera južnoslavenskih pisaca. Kako je djelo dobilo negativne kritike, uglavnom zbog jezične mješavine koju je koristio, nikad nije objavio njegov nastavak. Potom je počeo pisati školske knjige i objavljivao svoje političke, jezične, školske, putopisne i biografske eseje u raznim slovenskim, hrvatskim i njemačkim novinama. Objavio je *Kratko krasoslovje u pisničtvu* (Zagreb 1852.), *Kratek pregled slovenske literature* (Zagreb 1863.), *Književna zgodovina slovenskega štajera* (Graz 1883.).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon: od M do Ž*, Ljubljana 2008; D. Dolinar: Macun, Ivan, *Enciklopedija Slovenije*, 6. Ljubljana 1992; J. Šlebinger, Macun, Ivan (1821.–1883.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

vojne je bil vpoklican v vojsko. Po nastanku Neodvisne države Hrvaške 1941 je bil imenovan za učitelja petja na državni realni gimnaziji v Vukovarju. Leta 1943 je bil znova vpoklican v vojsko, toda zaradi zdravstvenih težav je bil dodeljen na pomožno vojaško službo za pisarja v Vukovarju, kjer je ostal do osvoboditve. Po koncu vojne se je posvetil pedagoškemu delu in glasbenemu ustvarjanju. Leta 1945 je prosil za premestitev in se vrnil na Ptuj. Od jeseni leta 1945 je tri šolska leta poučeval glasbo na Gimnaziji Ptuj. V šolskem letu 1947/48 je na lastno željo odšel poučevati na Glasbeno šolo Ptuj, kjer je prevzel pouk klavirja in skladal. Na tej šoli je ostal vse do upokojitve leta 1966. Že v prvih letih službovanja na Ptujju je dokazal visoke pedagoške sposobnosti, glasbeno nadarjenost in posebno ljubezen do dela z mladimi. Pod njegovim umetniškim vodenjem je mešani mladinski zbor Gimnazije Ptuj leta 1974 zasedel prvo mesto na okrožnem tekmovanju v Mariboru. Na Ptujju je sodeloval tudi pri delovanju odraslih pevskih zborov – pri zboru Glasbene matice, zboru *Jožeta Lacka* ter v *Svobodi* kot pevec, spremljevalni glasbenik in dirigent. Nastopal je kot koncertni pianist, spremljevalni glasbenik solo pevcev in instrumentalistov. Napisal je več pesmi za mladinske, otroške in odrasle pevske zборе, klavirske skladbe, maše, preludije za orgle in druga umetniška dela.

LIT.: J. Gregorc, Zadnje slovo od skladatelja in pedagoga prof. Franja Luževiča, *Tednik*, 1981.

MACUN, Ivan, literarni zgodovinar, publicist in profesor (Trnovci v Slovenskih goricah, 28. 1. 1821–Gradec, 27. 10. 1883). Osnovno šolo je obiskoval v rojstnem kraju, gimnazijo v Mariboru. Filozofijo in pravo je študiral v Gradcu, kjer je maja 1845 opravil odvetniški izpit. Leta 1845 je postal učitelj pripravnik na gimnaziji v Celju, 1846 pa v Trstu. Konec istega leta je opravil izpit iz italijanščine. Po opravljenem državnem izpitu iz klasične filologije 1848 je bil nameščen za stalnega gimnazijskega učitelja v Trstu. Od 1850 je poučeval na višji realki v Zagrebu, od 1860 pa na ljubljanski gimnaziji. Leta 1861 se je vrnil na

<https://www.obrazislovenskipokrajin.si/en/oseba/macun-ivan/> (20. VI. 2021)

zagrebško realko, na kateri je poučeval do 1870, ko je bil imenovan za učitelja na I. državni gimnaziji v Gradcu. Bil je privrženec ilirizma. Za Stanka Vraza je zbiral slovenske ljudske pesmi, prizadeval si je za vzpostavitev fakultete v Ljubljani, zedinjenje vseh Slovencev v eni državi in zedinjenje Slovencev z Iliri. Leta 1848 je začel sestavljati hrestomatijo, ki je vsebovala izbor jugoslovanske književnosti, tako poezijo kot prozo. Tako je 1850 v Trstu izdal *Cvetje slovenskiga pesništva* s kratkim uvodom v poetiko kot prvi del antologije *Cvetje jugoslavjansko z dodanimi cveti iz drugih slavjanskih vertov*. Poleg strokovnih razprav vsebuje antologija tudi ljudske pesmi, Vodnikove, Vrbančanove, Šamperletove, Prešernove pesmi ter češke, srbske in hrvaške ter druge pesmi, prav tako so vključeni primeri ljudskega pesništva in 62 južnoslovanskih avtorjev. Ker je delo dobilo negativne kritike, predvsem zaradi jezikovne mešanice, ki jo je uporabil, ni objavil njegovega nadaljevanja. Začel je

pisati šolske učbenike in objavljati politične, jezikovne, šolske, potopisne in biografske eseje v različnih slovenskih, hrvaških in nemških časopisih. Objavil je *Kratko krasoslovje u pisničtvu* (Zagreb 1852), *Kratek pregled slovenske literature* (Zagreb 1863), *Književno zgodovino slovenskega Štajera* (Gradec 1883).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon: od M do Ž*, Ljubljana 2008; D. Dolinar, Macun, Ivan, *Enciklopedija Slovenije*, 6. Ljubljana 1992; J. Šlebing, Macun, Ivan (1821–1883), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

MAGDIĆ, Franjo, stenograf (Logarovci kraj Križevaca pri Ljutomeru, 21. 11. 1830. – Zagreb, 26. 7. 1914.). Slovensku osnovnu školu je pohađao u rodnom mjestu, a njemačku 2 godine u Radgoni. U Grazu je 1853. maturirao i diplomirao na Visokoj tehničkoj školi 1857. U Zagrebu je od 1858. radio u vojnom građevnom ravnateljstvu, a od 1861. do umirovljenja 1891. predavao u realni geometriju i tehničke predmete, priredivši priručnik *Geometrijsko likoslovje* (Zagreb 1878.), te stenografiju, koju je predavao i na Sveučilištu 1879. Stenografiju počeo učiti 1847. u Grazu u I. Vinkovića, potom na tečaju A. Allingera. U Zagrebu je od 1861. stenografirao saborske rasprave i od 1885. vodio saborski stenografski ured. Smatrajući postojeći stenografski sustav neprikladnim za hrvatski jezik (zbog nemogućnosti bilježenja iteracije), neke je znakove preuzeo iz češkoga sustava, druge pak zamijenio ili im dao novo značenje. Stenografske zamisli predočio je u radu *Prilagodjenje Gabelsbergerova stenografičkoga sustava hrvatskomu jeziku* (Deseto godišnje izvješće Kralj. više realke u Zagrebu, 1864.) kao uvodni tekst s 31 litografiranom stranicom stenograma i tumačenja, potom i u prvom priručniku hrvatske stenografije – knjizi *Stenografija hrvatska* (Zagreb 1871.). Iako je u njoj donio izgrađen i uređen sustav, istaknuo je otvorenost promjenama, koje je u novim izdanjima (treće prvotno u: *Stenograf*, 1891.–1893.) i uveo, udaljavši se od češkoga sustava. Uočivši pak sličnosti hrvatskoga i slovenskoga stenografskoga sustava, promjene je primijenio i na slovenski (*Stenograf*, 1892, 3) te sastavio priručnik *Slovenska stenografija* (Zagreb 1898.). Pisao je o samoglasnom *r*, vokalizaciji, *Slovenskoj stenografiji* A. Bezenška (*Matica slovenska*, Ljubljana 1893; *Stenograf*, 1893, 9–10), u časopisu *Stenograf* objavio zapažene rasprave o kraćenju frazema i sintagma izostavljanjem pretpostavljivih sastavnica (1894. 1–2), usporedbi stenografskoga s običnim pismom sa stajališta ergonomičnosti (1896. 5–6), formiranju stenografskih znakova prema iteraciji i međusobnoj spojivosti (1902. 4–5), o čitanju bez vokala (1904. 1–2) te o znakovima P i V (1905. 7–8). Stenografski sustav formuliran u *Prilagodjenju*, iako je često bio dopunjivan i mijenjan, temelj je na kojem se razvijala hrvatska stenografija. Smatra se tvorcem hrvatske stenografije. Bio je osnivač i predsjednik Hrvatskoga stenografskoga društva 1882.–1912. (počasni član od 1896.), pokretač i urednik njegova glasila *Stenograf* (1891.–1902.), sastavljač pravilnika za stenografske ispite te član Znanstvenoga stenografskoga vijeća u Pragu (1891.).

LIT.: A. Turčin, *Franjo Magdić: u povodu 150. godišnjice rođenja stvaraoca hrvatske stenografije Franje Magdića posvećuje njegovoj uspomeni Hrvatsko stenografsko društvo*, Zagreb 1982; J. Šlebinger, *Magdić, Franjo (1830.–1914.)*, *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; F. Kuzmič, *Franjo Magdić kot stenograf in oče hrvaške stenografije*, *Zgodovinski listi*, 23(2015) 1; <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12042> (pristupljeno 21. 9. 2020).

<http://hdka.hr/2013/10/nedojmljivi-novi-vizualni-jezik-zagreba/attachment/06/> (1. III. 2021)

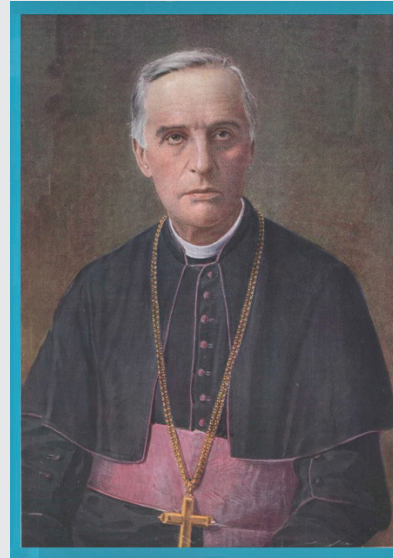
MAHNIĆ, Antun (Mahnič, Anton), pisac, pjesnik, književni kritičar, teolog, duhovnik, biskup i urednik (Kobdilj kraj Štanjela, 14. 9. 1850. – Zagreb, 14. 12. 1920.). U Gorici je 1871. završio gimnaziju i 1875. bogoslovni studij, a u Beču je 1881. doktorirao teologiju tezom *De inferno*. Za svećenika je zaređen 1874. godine. U Nadbiskupijskom sjemeništu u Gorici bio je prefekt (1875.–1891.) i ravnatelj (1891.–1895.) te na tamošnjoj Bogosloviji suplent (od 1880.) i profesor (1881.–1896.). Još kao učenik pisao je pjesme i prozu (1865. pokrenuo i uređivao list *Vrt*). Suradivao u biskupskom

MAGDIĆ, Franjo, stenograf (Logarovci, Križevci pri Ljutomeru, 21. 11. 1830–Zagreb, 26. 7. 1914). Slovensko osnovno šolo je obiskoval v Križevcih, nemško dve leti v Radgoni. V Gradcu je tako maturiral, 1853, kot diplomiral na Visoki tehniški šoli 1857. Leta 1858 je nastopil službo pri vojnem gradbenem ravnateljstvu v Zagrebu, od 1861 do upokojitve 1891 pa je služboval na zagrebški višji realki, kjer je poučeval geometrijo in tehniške predmete; priredil je priročnik *Geometrijsko likoslovje* (Zagreb 1878), ter stenografijo, ki jo je predaval tudi na univerzi 1879. Stenografijo se je začel učiti 1847 v Gradcu pri I. Vinkoviću, naslednje leto tudi na tečaju pri A. Allingerju. V Zagrebu je od 1861 stenografiral razprave v saboru, od 1885 je vodil saborski stenografski urad. Ker je bil mnenja, da je obstoječi stenografski sistem za hrvaščino neustrezen (zaradi onemogočenega zapisovanja iteracije), je nekaj znakov prevzel iz češkega sistema, druge je zamenjal oz. jim pripisal nov pomen. Stenografske zamisli je predstavil v razpravi *Prilagodjenje Gabelsbergerova stenografskega sistema hrvatskomu jeziku* (*Deseto godišnje izvešće Kralj. više realke u Zagrebu*, 1864), kot uvod k 31 litografiranim stranem stenograma in pojasnil, ter v prvem priročniku za hrvaško stenografijo – v knjigi *Stenografija hrvatska* (Zagreb 1871). Čeprav deli prinašata določen in urejen sistem, je poudaril odprtost do sprememb, ki jih je v novih izdajah (tretja prvotno v: *Stenograf*, 1891–1893) tudi vpeljal in se tako oddaljil od češkega sistema. Ker je opazil podobnosti med hrvaškim in slovenskim stenografskim sistemom, je spremembe uvedel tudi v slovenski sistem (*Stenograf*, 1892, 3) ter sestavil priročnik *Slovenska stenografija* (Zagreb 1898). Pisal je o zlogotvornem *r*, vokalizaciji, *Slovenski stenografiji* A. Bezenška (*Matica slovenska*, Ljubljana 1893; *Stenograf*, 1893, 9–10), v reviji *Stenograf* je objavil opažene razprave o krajšanju frazemov in besednih zvez z izpustom predvidenih sestavnih delov (1894, 1–2), o primerjavi med stenografsko in običajno pisavo s stališča ergonomičnosti (1896, 5–6), o oblikovanju stenografskih znakov glede na iteracijo in medsebojno povezljivost (1902, 4–5), o branju brez samoglasnikov (1904, 1–2) ter o znakih P in V (1905, 7–8). Čeprav je bil stenografski sistem, oblikovan v *Prilagodjenju*, pogosto dopolnjen in predelan, predstavlja osnovo, na kateri se je razvijala hrvaška stenografija. Velja za tvorca hrvaške stenografije. Bil je ustanovitelj in predsednik Hrvaškega stenografskega društva med letoma 1882–1912 (častni član od 1896), začetnik in urednik njegovega glasila *Stenograf* (1891–1902), sestavljal pravilnika za stenografske izpite ter član Znanstvenega stenografskega sveta v Pragi (1891).

LIT.: A. Turčin, *Franjo Magdić: u povodu 150. godišnjice rođenja stvaraoca hrvatske stenografije Franje Magdića posvećuje njegovoj uspomeni Hrvatsko stenografsko društvo*, Zagreb 1982; J. Šlebinger, *Magdić, Franjo (1830–1914), Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; F. Kuzmič, *Franjo Magdić kot stenograf in oče hrvaške stenografije*, *Zgodovinski listi*, 23(2015) 1; <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12042> (pridobljeno 21. 9. 2020); <https://biskupijakrk.hr/mahnic100/zivljenjepis-bozjega-sluzabnika-skofa-antona-mahnica/> (pridobljeno 12. 9. 2020).

MAHNIČ, Anton, pisatelj, pesnik, literarni kritik, teolog, duhovnik, škof, urednik (Kobdilj pri Štanjelu, 14. 9. 1850–Zagreb, 14. 12. 1920). Gimnazijo (1871) in študij teologije je končal v Gorici (1875). Na Dunaju je 1881 doktoriral z disertacijo *De inferno*. V duhovnika je bil posvečen 1874. V nadškofijskem semenišču v Gorici je bil prefekt (1875–1891) in ravnatelj (1891–1895) ter na tamkajšnjem bogoslovnem učilišču suplent (od 1880) in profesor (1881–1896). Že kot učenec je pisal pesmi in prozo (1965 je zasnoval in urejal list *Vrt*). Sodeloval je v škofijskem glasilu *Folium periodicum*

glasilu *Folium periodicum Archidioeceseos Goritiensis* (od 1881.) i bio mu urednik (1884.–1896.), uređivao je časopis *Soča* (1889.–1890.), a u časopisu *Slovenec* (1884.–1886.) objavljivao je prozu i književno-kritičke priloge, dio kojih je tiskan samostalno (*Dvanajst večerov*, Gorica 1887.). U Gorici je 1888. pokrenuo časopis *Rimski katolik* te mu bio izdavač i vlasnik, urednik i glavni prinosnik do 1896. te zastupao načelo po kojem samo vjera može biti pokretač novoga društvenoga života (izbor priloga tiskan u knjizi *Več luči!*, Ljubljana 1912.). U Ljubljani je inicirao Sveslovenski katolički skup (1892.) i osnovao katoličko znanstveno društvo Leonovu družbu (1896.). Godine 1896. imenovan je, a 1897. ustoličen za krčkoga biskupa. Zalagao se za uvođenje hrvatskoga jezika umjesto talijanskoga u biskupsku kancelariju, a zauzimao se za to i u školama, posebice u vjeronaučnoj nastavi. Bio je branitelj glagoljaštva i staroslavenske liturgije. Godine 1899. u biskupskom domu u Krku osnovao je tiskaru *Kurykta*, posebice za tiskanje knjiga na glagoljici. Idejni je začetnik i 1902. suutemeljitelj Staroslavenske akademije u Krku, preteče Staroslavenskoga instituta, koja je pokrenula niz redovitih izdanja (*Glagolitica*) i 1912–1913. tiskala *Vjesnik Staroslavenske akademije u Krku*, te je tako iznimno doprinio proučavanju, vrjednovanju i očuvanju glagoljaške baštine, napose staroslavenskoga bogoslužja. Za potrebe vjernika brinuo se i posebnim oblicima pastoralna (Udruga Svete obitelji, Bratovština Presvetoga Sakramenta, Družba sv. Rafaela za iseljenike, Apostolat sv. Ćirila i Metoda). Zbog teških socijalnih prilika u Istri i Hrvatskom primorju utemeljio je moderan zadružni pokret, poticao osnivanje kreditnih i proizvodnih zadruga te gospodarskih društava i 1898. pokrenuo gospodarski list *Pučki prijatelj* (suradnik 1899.–1905, 1907, 1909, 1911.). Godine 1898. pokrenuo je za svećenstvo glasilo *Acta Curiae episcopalis Veglensis* (suradnik do 1918.), obnovio pastoralne konferencije, 1902. utemeljio Društvo svećenika klanjalaca i pokrenuo list *Sanctissima Eucharistia* (suradnik 1902, 1906.–1910.), a 1911. radi duhovne formacije te osposobljavanja za rad u novim društvenim okolnostima, udrugu i mjesečnik *Svećenička zajednica* (suradnik do 1918.). Služio se pseudonimima *Criticus*, *Čuvar s Adrije*, *Hrvat Stražar*, *Kalifron*, *Podvigenjski* i *Tone od Kala* te šifrom *Dr. M.* Autor je i djela *Knjiga života* (Osijek 1923.), *Na raskršću dvaju doba* (Zagreb 1924.), *Katolički svećenik* (Split 1938.), *O lijepoj umjetnosti. Studije i eseji* (Zagreb 2006.). Održao je biskupijske sinode 1901. i 1911. te u Krku dao tiskati njihove dokumente (1902, 1912.) i liturgijsku knjigu *Proprium sanctorum ab Apostolica Sede pro Dioecesi Veglensi* (1901.). Jedan je od inicijatora Hrvatskoga katoličkog pokreta; njegovim poticanjem osnovana su katolička akademska društva u Beču 1903. (*Hrvatska*), Zagrebu 1906. (*Domagoj*), Grazu 1908. (*Preporod*), Innsbrucku 1912. (*Kačić*), Budimpešti 1914. (*Antunović*), Pragu 1919. (*Krek*) i Beogradu 1921. (*Dan*). Na njegov poticaj osnovano je više svećeničkih i laičkih društava – među ostalima 1908. u Senju Hrvatsko Leonovo društvo za njegovanje kršćanske filozofije i znanosti, podizanje »znamenitosti filozofske naobrazbe« i pokretanje hrvatske katoličke enciklopedije, i u Zagrebu Pijevo društvo za promicanje katoličkoga tiska (s listom *Jutro*, 1908.–1909.), a podupirao je i rad riječkih kapucina. Poticao je hrvatsko-slovensku suradnju na kulturnom, crkvenom i političkom

https://hr.wikipedia.org/wiki/Anton_Mahnić#/media/Datoteka:Anton_Mahnić_Krk.jpg (14. IV. 2021)

Archidioeceseos Goritiensis (od 1881) in bil njegov urednik (1884–1896), urejal je revijo *Soča* (1889–1890), v časopisu *Slovenec* (1884–1886) je objavljala prozo in literarne kritike, med katerimi jih je nekaj izšlo samostojno v pogovorih *Dvanajst večerov* (Gorica 1887). V Gorici je 1888 ustanovil list *Rimski katolik*, ki ga je izdajal, bil njegov lastnik, urednik in glavni pisec do 1896 in v katerem je zastopal načelo, da je lahko le vera gibalo novega družbenega življenja (izbor člankov je izšel v knjigi *Več luči!*, Ljubljana 1912). V Ljubljani je bil pobudnik za vseslovenski katoliški shod (1892) in ustanovitelj katoliškega znanstvenega društva Leonova družba (1896). Leta 1896 je bil imenovan in 1897 ustoličen za krškega škofa. Prizadeval si je za uporabo hrvaščine namesto italijanščine ne le v škofovskem uradu, ampak tudi v šolah, posebej pri pouku verouka. Branil je glagoljaštvo in staroslovansko bogoslužje. Leta 1899 je v škofijskem domu v Krku ustanovil tiskarno *Kurykta*, posebej za tiskanje knjig v glagolici. Bil je idejni pobudnik in 1902 soustanovitelj Staroslovanske akademije v Krku, predhodnice Staroslovanskega inštituta, ki je začela z vrsto rednih izdaj (*Glagolitica*) in 1912/1913 tiskala *Vjesnik Staroslavenske akademije u Krku*, s čimer je pomembno prispeval k proučevanju, vrednotenju in ohranjanju glagoljaške tradicije, posebej staroslovanskega bogoslužja. Za potrebe vernikov je skrbel tudi s posebnimi oblikami pastoralnega življenja (Združenje Svete družine, Bratovščina presvetega zakramenta, Družba sv. Rafaela za izseljence, Apostolat sv. Cirila in Metoda). Zaradi težkih socialnih razmer v Istri in Hrvaškem primorju je osnoval moderno zadružno gibanje, spodbujal nastanek kreditnih in proizvodnih zadrug ter gospodarskih društev. Leta 1898 je ustanovil gospodarski časopis *Pučki prijatelj* (sodelavec 1899–1905, 1907, 1909, 1911). Leta 1898 je ustanovil glasilo za duhovščino *Acta Curiae episcopalis Veglensis* (sodelavec do 1918), obnovil pastoralne konference, 1902 osnoval društvo duhovnikov častilcev in začel z izdajanjem časopisa *Sanctissima Eucharistia* (sodelavec 1902, 1906–1910). Leta 1911 pa zaradi duhovne formacije in opolnomočenja za delo v novih družbenih okoliščinah združbo in mesečnik *Svećenička zajednica* (sodelavec do 1918). Uporabljal je psevdonime *Criticus*, *Čuvar s Adrije*, *Hrvat Stražar*, *Kalifron*, *Podvigenjski* in *Tone od Kala* ter šifro *Dr. M.* Napisal je več del: *Knjiga života* (Osijek 1923), *Na raskršću dvaju doba* (Zagreb 1924), *Katolički svećenik* (Split 1938), *O lijepoj umjetnosti. Studije i eseji* (Zagreb 2006). Pripravil je škofijski sinodi 1901 in 1911 ter v Krku dal natisniti njune dokumente (1901, 1912) ter liturgično knjigo *Proprium sanctorum ab Apostolica Sede pro Dioecesi Veglensi* (1901). Bil je med pobudniki za nastanek Hrvaškega katoliškega gibanja; zahvaljujoč njegovim prizadevanjem so nastala katoliška akademska društva na Dunaju 1903 (*Hrvatska*), v Zagrebu 1906 (*Domagoj*), Gradcu 1908 (*Preporod*), Innsbrucku 1912 (*Kačić*), Budimpešti 1914 (*Antunović*), Pragi 1919 (*Krek*) in Beogradu 1921 (*Dan*). Na njegovo pobudo je nastalo več duhovniških in laičnih društev – med drugimi 1908 v Senju Hrvaška Leonova družba za negovanje krščanske filozofije in znanosti, dvig »znamenitosti filozofske izobrazbe« in zagon hrvaške katoliške enciklopedije ter v Zagrebu Pijeva družba za promocijo katoliškega tiska (z glasilom *Jutro* 1908/1909), podpiral je tudi delo reških kapucinov. Spodbujal je slovensko-hrvaško sodelovanje na kulturnem, cerkvenem in tudi političnem področju. Leta 1906 je organiziral prvo srečanje slovenskih in hrvaških katoliških študentov na Trsatu, 1906 v Zagrebu, 1913 v Ljubljani pa hrvaško-slovenski katoliški shod. Po vzoru na podobna društva v Evropi je z namenom povezovanja vseh društev, ki se posvečajo katoliškemu gibanju, v Zagrebu 1910 osnoval Hrvaško

području. Na Trsatu je 1906. organizirao skup hrvatskih i slovenskih katoličkih visokoškolaca, a u Zagrebu 1907. i Ljubljani 1913. hrvatsko-slovenski katolički sastanci. Po uzoru na slična europska društva, radi povezivanja svih društava povezanih s katoličkim pokretom, u Zagrebu je 1910. osnovao Hrvatski katolički narodni savez, a radi skrbi o usmjerivanju i razvoju pokreta 1912. Hrvatski katolički seniorat. Nakon okupacije Krka 1918, suprotstavio se talijanskim teritorijalnim pretenzijama i kršenju prava hrvatskoga pučanstva, zbog čega je u travnju 1919. prisilno odveden i interniran u samostan kamaldoljana u Frascatiju nedaleko od Rima. Papinim posredovanjem se u ožujku 1920. nakratko vratio, potom je otišao na liječenje u Varaždinske toplice, a posljednje dane proveo kod zagrebačkoga nadbiskupa A. Bauera. Pokopan je u kaptolskoj grobnici na Mirogoju; posmrtni su mu ostatci preneseni u crkvu sv. Franje Ksaverskoga u Zagrebu 1929. te u katedralu Uznesenja Blažene Djevice Marije u Krku 2002. U Krčkoj je biskupiji otvoren 2013. postupak za njegovu kanonizaciju i radi promicanja štovanja pokrenuto *Mahnićevo slovo* 2014.

LIT.: I. Radić, *Doktor Antun Mahnić, biskup krčki*, Slavonska Požega 1940; A. Bozanić, *Biskup Mahnić, pastir i javni djelatnik u Hrvata*, Zagreb–Krk 1991; <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11998> (pristupljeno 12. 9. 2020); <https://biskupijakrk.hr/mahnic100/zivljenjepis-bozjega-sluzabnika-skofa-antona-mahnica/> (pristupljeno 12. 9. 2020).

MAHNIČ, Lovre, filolog (Unac kraj Planine, 2. 8. 1832. – Split, 6. 1. 1866.). Pohađao je gimnaziju kao gojenac Alozijevišća, đakoga sjemeništa, u Ljubljani od 1847.–1854. a potom privatno. Nekoliko je godina studirao slavistiku u Beču, zatim je odradio pripravništvo u Rijeci, iako je namjeravao polagati ispite u Zagrebu no dobio je dopust da završi studij na praškom Sveučilištu. Godine 1862. imenovan je zamjenikom profesora u Osijeku, a zbog dopusta je u Osijeku počeo podučavati tek 1863. i iste je godine imenovan za stalnoga profesora. Uz svoje je profesore podučavao i francuski kao izborni predmet, a 1864. premješten je u gimnaziju u Split gdje je podučavao njemački jezik. Posebno ga je zanimao staroslavenski jezik, a poznao je djela slavenskih filologa. U Osijeku je 1863. objavio studiju *U kojem razmjeru su jugoslavenski jezici prama staroslavenštini s jedne a među sobom sa druge strane?*, oštro ocijenjena u *Književniku* (1864.). Njegovu tragičnu smrt opisao je August Šenoa u svom biografskom romanu *Prijan Lovro* (1873.).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; J. Logar, Mahnić, Lovre (1832.–1866.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

MAKUC, Josip, kemijski tehnolog (Solkan 5. 3. 1897. – Zagreb, 2. 12. 1958.). Gimnaziju je završio u Gorici za Prvoga svjetskog rata neposredno prije borbi na fronti na Soči. Nakon rata studirao je fiziku, kemiju i matematiku na Sveučilištu u Zagrebu, 1923. položio profesorski ispit iz kemije, fizike i matematike te bio asistent na Institutu za fiziku i kemiju u Zagrebu do 1928. Kasnije je radio u kemijskoj industriji u Karlovcu, Zagrebu i u Celju te kao profesor na tehničkim školama u Banjoj Luci, Idriji i Zagrebu. Istraživao je tehnološke procese, posebno u anorganskoj kemiji, i patentirao nekoliko njih; između ostalog, razvio je postupak dobivanja čistog joda iz jodne vode (1950.) i tako omogućio izgradnju tvornice joda u Sisku (1956.). Oko 1950. pokušao je ostvariti svoj postupak obrade flotacijskih pripravaka bakra.

LIT.: *Primorski slovenski biografski leksikon*, Gorica 1974–1994.

katoliško narodno zvezo, v skrbi za usmeritev in razvoj gibanja pa 1912 Hrvaški katoliški seniorat. Po okupaciji Krka 1918 je nasprotoval italijanskim teritorialnim težnjam in kršenju pravic hrvaškega naroda, zaradi česar je bil prisilno odpeljan in interniran v kapucinski samostan v Frascatiju, južno od Rima. Po papeževem posredovanju so ga marca 1920 za kratek čas izpustili, potem je odšel na zdravljenje v Varaždinske Toplice, zadnje dneve svojega življenja je preživel pri zagrebškem škofu A. Bauerju. Pokopali so ga v kaptolski grobnici na Mirogoju; njegove posmrtne ostanke so 1929 prenesli v cerkev sv. Frančiška Ksaverija v Zagrebu, potem pa 2002 v katedralo Marijinega vnebovzetja v Krku. V krški škofiji so 2013 začeli s postopkom za njegovo beatifikacijo in leto pozneje, 2014, začeli izdajati *Mahničevo slovo*, publikacijo, ki seznaja o pomenu Mahničevega delovanja.

LIT.: I. Radić, *Doktor Antun Mahnić, biskup krčki*, Slavonska Požega 1940; A. Božanić, *Biskup Mahnić, pastir i javni djelatnik u Hrvata*, Zagreb–Krk 1991; <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11998> (pridobljeno 12. 9. 2020).

MAHNIČ, Lovre, filolog (Unec pri Planini, 2. 8. 1832–Split, 6. 1. 1866). Gimnazijo je obiskoval kot gojenec Alojzijevejšča, dijaškega semenišča, v Ljubljani od 1847 do 1854, osmi razred je študiral privatno. Nekaj let je študiral slavistiko na Dunaju, nato opravljal pripravništvo na Reki in nameraval izpite opravljati v Zagrebu, a je dobil dopust za dokončanje študija na Univerzi v Pragi. Leta 1862 je bil imenovan za nadomestnega profesorja v Osijeku, zaradi podaljšanega dopusta je začel v Osijeku poučevati 1863 in bil že istega leta imenovan za stalnega profesorja. Poleg svojih predmetov je učil tudi francoščino kot izbirni predmet. Leta 1864 je bil premeščen na gimnazijo v Split, kjer je poučeval nemščino. Posvečal se je predvsem stari cerkveni slovanščini, poznal je dela slovanskih jezikoslovcev. V Osijeku je 1863 objavil študijo *U kojem razmjeru su jugoslavenski jezici prama staroslavenštini s jedne a medju sobom sa druge strane?*, ki je bila ostro ocenjena v *Književniku* (1864). Njegovo tragično smrt je opisal August Šenoa v svojem biografskem romanu *Prijan Lovro* (1873).

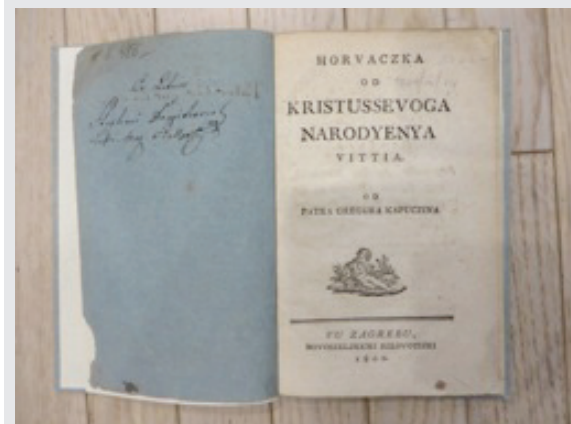
<https://www.nacional.hr/tajna-pisma-prijana-lovre-svom-praskom-cimeru-senoi/>
(21. IV. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; J. Logar, Mahnić, Lovre (1832–1866), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

MAKUC, Josip, kemijski tehnolog (Solkan, 5. 3. 1897–Zagreb, 2. 12. 1958). Gimnazijo je končal v Gorici tik pred začetkom bojev na Soški fronti. Po končani vojni je na Univerzi v Zagrebu študiral fiziko, kemijo in matematiko, opravil leta 1923 profesorski izpit iz kemije, fizike in matematike ter bil nato do 1928 asistent na Inštitutu za fiziko in kemijo v Zagrebu. Pozneje je delal v kemični industriji v Karlovcu, Zagrebu in Celju ter kot profesor na tehniških srednjih šolah v Banji Luki, Idriji in Zagrebu. Raziskoval je tehnološke postopke, predvsem v anorganski kemiji, in jih več patentiral; med drugimi je izumil postopek pridobivanja čistega joda iz jodove vode (1950) ter s tem omogočil gradnjo tovarne joda v Sisku (1956). Okoli leta 1950 skušal realizirati svoj postopek za predelavo bakrenih flotacijskih preparatov.

LIT.: *Primorski slovenski biografski leksikon*, Gorica 1974–1994.

MALJEVAC, Juraj (Malevac, Maljevec; Gregur Kapucin), pisac (Perudina kraj Vinice, 2. 3. 1734. – Varaždin, 29. 1. 1812.). Godine 1754. stupio je u kapucinski red. Studirao je teologiju vjerojatno u Zagrebu, gdje je 1756. primio niže redove. Za svećenika je zaređen 1760. u Zagrebu, gdje bio do ukidanja tamošnjega kapucinskog samostana (navodno 1786.). Potom se preselio u Varaždin, ali je kao poznati propovjednik često živio drugdje: u Zagrebu, Zagorju i Međimurju. Boravak u Hrvatskoj udaljio ga je od slovenske kulturne sfere i prouzrokovao da, iako je slovenskoga podrijetla, postane kajkavski književnik. Hrvatskom kajkavštinom pisao je djela religijske i svjetovne tematike, često prigodne naravi. U trosveščanoj epskoj kronici *Neztranchno vezdassnyega tabora izpiszavanye* (Zagreb 1789.–1791.) u stihovima je zabilježio događaje vezane uz Austrijsko-ruski rat protiv Osmanlija. Druga su dva njegova značajnija djela vjersko-poučna: stihovana narativna alegorija *Nebeszki pasztir pogublyenu ovczu ische* (Ptuj 1795.) prepričava evanđeosku parabol o izgubljenom ovci i dobrom pastiru, a *Horvaczka od Kristussevoga narodyenya vittia* (Zagreb 1800.) tematizira Kristovo rođenje u betlehemskoj štali. Također je napisao *Duhovni kalendar iz pobosne knisicze Tomassa od Kempis vzet 1793* (Zagreb 1793.). Služio se šifrom P.G.C.

<https://www.antikvarijat-biblos.hr/knjige/povijest/horvaczka-od-kristussevoga-narodyenya-vittia> (19. II. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; J. Glazer, Maljevac, Gregor (1734–1812), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=38397> (pristupljeno 14. 10. 2020).

MANDELIC, Valentin, pisac i prevoditelj, (Kranj, 16. 2. 1837. – Karlovac, 12. 5. 1872.). Gimnaziju je pohađao u Ljubljani, gdje je 1855. maturirao. Od 1855. do 1859. u Beču je studirao klasičnu filologiju i slovenski jezik, no profesorski ispit položio je 1871. u Grazu. Služio je u gimnaziji u Varaždinu (od 1859. do 1863.) i Karlovcu (od 1864. do smrti). Autor je više pjesama, drama *Bog vas sprimi! Kdaj pojdete domú?* (Ljubljana 1868.), *Sam ne vé kaj hoče* (Ljubljana 1870.), *Mutec* (Ljubljana 1870.), *Vdova in vdovec* (Ljubljana 1870.), *Pesek v oči* (Ljubljana 1877.), neka prozna djela uključujući novelu *Tihotapec* (Vaje, 185), prevodio je većinom s francuskog. Preveo je prvi dio Goetheova *Fausta*, ali prijevod nije uspio objaviti.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; S. Janež, *Pregled slovenske književnosti*, Maribor 1978; *Enciklopedija Slovenije*, 6. Ljubljana 1992; F. Koblar, Mandelic, Valentin (1837.–1872.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <http://www.slovenci-zagreb.hr/wp-content/uploads/2014/03/Odmev32.pdf> (pristupljeno 12. 10. 2020).

MARINŠEK ČIČIN-ŠAIN, Viktorija, radiologinja (Slovenska Bistrica, 20. 11. 1925. – Zagreb, 10. 2. 1996.). Diplomirala je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu (1951.), na kojem je doktorirala tezom *Hipotonična duodenografija* (1966.). Specijalizirala je 1962. radiologiju, a zvanje primarijusa stekla je 1972. Stručno se usavršavala u Zürichu (1967.–1968.) i Münchenu (1982.). Bila je liječnica Stanice za hitnu pomoć u Zagrebu (1952.), i zagrebačkog Dispanzera za školsku omladinu (1953.–1958.). Na zagrebačkom Medicinskom fakultetu izabrana je 1974. u docenticu, 1980. u izvanrednu profesoricu, a 1984. u redovitu. Umirovljena je 1989. Bila je članica Hrvatskoga liječničkog zbora,

MALJEVAC (MALEVAC, MALJEVEC), Gregor (Jurij, Gregur Kapucin), pesnik (Perudine pri Vinici, 2. 3. 1734–Varaždin, 29. 1. 1812). Leta 1754 je stopil v kapucinski red, študiral bogoslovje najbrž v Zagrebu, kjer je 1756 prejel nižje redove. V duhovnika je bil posvečen 1760 v Zagrebu in tu ostal do ukinitve tamkajšnjega kapucinskega samostana (verjetno 1786). Nato se je preselil v Varaždin, vendar kot splošno znani in cenjeni pridigar pogosto bival drugod, zlasti v Zagrebu, po Zagorju in v Medžimurju. Bivanje na Hrvaškem ga je odmaknilo od slovenske kulturne sfere in prispevalo k temu, da je kljub slovenskemu poreklu postal kajkavski pisatelj. V hrvaški kajkavščini je pisal dela z religiozno in s posvetno tematiko, pogosto priložnostne narave. Najobsežnejša pesnitev v treh snopičih je *Neztranchno (= nepristransko) vezdassnyega tabora izpiszavanje* (Zagreb 1789–1791), v katerem poroča o dogodkih iz takratne avstrijsko-ruske vojne proti Turkom. Drugi dve njegovi pomembnejši deli sta versko-poučni: narativna alegorija v verzih *Nebeszki pasztir pogublyenu ovczu ische* (Ptuj 1795), ki prikazuje Kristusovo trpljenje v obliki parabole o izgubljeni ovci in dobrem pastirju, v misteriju *Horvaczka od Kristussevoga narodyenya vittia* (Zagreb 1800) pa tematizira Kristusovo rojstvo v betlehemiški štalici. Napisal je tudi *Duhovni kalendar iz pobosne knisicze Tomassa od Kempis vzet 1793* (Zagreb 1793). Uporabljal je inicialke P. G. C.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; J. Glazer, Maljevac, Gregor (1734–1812), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=38397> (pridobljeno 14. 10. 2020).

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8c/Valentin_Mandelc.jpg
(14. V. 2021)

MANDELIC, Valentin, pripovednik in prevajalec, (Kranj, 16. 2. 1837–Karlovac, 12. 5. 1872). Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, kjer je 1855 diplomiral. Med letoma 1855 in 1859 je na Dunaju študiral klasično jezikoslovje in slovenski jezik, profesorski izpit je opravil 1871 v Gradcu. Poučeval je v gimnaziji v Varaždinu (med 1859 in 1863) in v Karlovcu (od 1864 do smrti). Napisal je več pesmi in dram *Bog vas sprimi! Kdaj pojedete domú?* (Ljubljana 1868), *Sam ne vé, kaj hoče* (Ljubljana 1870), *Mutek* (Ljubljana 1870), *Vdova in vdovec* (Ljubljana 1870), *Pesek v oči* (Ljubljana 1877), nekaj proznih del, med drugim roparsko novelo *Tihotapec* (*Vaje*, 1885), prevajal je večinoma iz francoščine. Prevedel je prvi del Goethejevega *Fausta*, vendar mu prevoda ni uspelo izdati.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; S. Janež, *Pregled slovenske književnosti*, Maribor 1978; *Enciklopedija Slovenije*, 6. Ljubljana 1992; F. Koblar, Mandelc, Valentin (1837.–1872.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <http://www.slovenci-zagreb.hr/wp-content/uploads/2014/03/Odmev32.pdf> (pridobljeno 12. 10. 2020).

MARINŠEK ČIČIN-ŠAIN, Viktorija, radiologinja (Slovenska Bistrica, 20. 11. 1925 –Zagreb, 10. 2. 1996). Diplomirala je na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu (1951), na kateri je tudi doktorirala z disertacijo *Hipotonična duodenografija* (1966). Specializacijo s področja radiologije je opravila 1962, naziv primarij je pridobila 1972. Strokovno se je izpopolnjevala v Zürichu (1967/1968) in Münchnu (1982). Bila je zdravnica na postaji za nujno medicinsko pomoč v Zagrebu (1952) in v zagrebškem dispanzerju za otroke in šolarje (1953–1958). Na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu je bila 1974 izvoljena v docentko, 1980 v izredno profesorico in 1984 v redno. Upokojila se je 1989.

Hrvatskoga društva radiologa. Dobitnica je plakete Kliničkoga bolničkog centra u Zagrebu (1980.) i priznanja Medicinskoga fakulteta u Zagrebu (1989.).

LIT.: *Zbornik liječnika Hrvatske 1874–1974*, Zagreb 1974; *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994; L. Šojat, Marinšek Čičin-Šain, Viktorija, *Hrvatski biografski leksikon*, 9. Zagreb 2021.

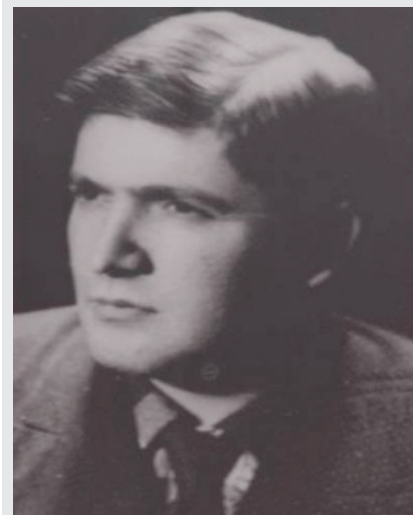
MARN, Franjo, jezikoslovac, učitelj (Dragovsko, Štanga nad Litijo, 26. 1. 1846. – Topusko, 5. 10. 1905.). Maturirao je na gimnaziji u Ljubljani (1865.), potom studirao u Pragu i Grazu. Nakon položenog državnog ispita iz klasične filologije i slovenskoga jezika (1870.), zaposlio se na Kraljevskoj velikoj realci u Zagrebu (kao suplent, od 1875. učitelj, od 1876. kao profesor), pri kojoj je djelovao do kraja života. Autor je djela *Slovnica češkoga jezika z berilom* (Ljubljana 1867.), *Hrvatska slovnica za Slovence* (Ljubljana 1879.), *Njemačka slovnica : za srednja učilišta* (Zagreb 1882.), *Njemačka vježbenica: za prvi razred srednjih učilišta* (Zagreb 1882.), *Njemačka vježbenica i čitanka : za III. i IV. razred srednjih učilišta* (Zagreb 1883.), *Praktische Grammatik der kroatisch-serbischen Sprache* (Zagreb 1887.), *Njemačka čitanka za srednja učilišta* (1–2. Zagreb 1887.–1888.), *Homerov rječnik za gimnazije* (Zagreb 1892.).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; J. Šlebinger, Marn, Franjo (1846.–1905.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

MAROTTI, Miro, povjesničar umjetnosti (Obrov u Istri, 1920. – Zagreb, 13. 6. 2009.). Diplomirao je povijest umjetnosti, arheologiju i povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu te apsolvirao režiju na Akademiji za kazališnu umjetnost u klasi dr. Branka Gavella. Bio je suosnivač Centralnog studentskog kazališta. Od godine 1954. režijom se bavi profesionalno (Narodno kazalište u Zadru). Godine 1959. zaposlio se kao redatelj na tadašnjem Radio Zagrebu (do mirovine 1983. godine). Predavao je dramaturgiju i režiju na Višoj školi ton-majstora u Zagrebu. Objavio je veći broj oglada o problemima drame općenito te o teoriji glume. Dobitnik je više nagrada i priznanja.

LIT.: P. Jurinić, *Slovenske boje u hrvatskoj umjetnosti/ Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti*, Zagreb 2012.

MARUŠIĆ, Branko (Marušić), arheolog (Planina kraj Rakeka, 8. 10. 1926. – Golnik kraj Ljubljane, 4. 1. 1991.). U Ljubljani je 1950. diplomirao arheologiju i povijest umjetnosti, a od 1948. radio je u Arheološkome muzeju Istre u Puli, najprije kao pripravnika od 1951. kao kustos. Višim kustosom postao je 1960, muzejskim savjetnikom 1978. Godine 1967.–1979. bio je ravnatelj muzeja, a potom do umirovljenja 1988. voditelj Srednjovjekovnog odjela. Godine 1972.–1988. predavao je kao vanjski suradnik ranosrednjovjekovnu arheologiju na Filozofskom fakultetu u Ljubljani, gdje je 1976. doktorirao temom o sakralnim spomenicima Istre, te postao izvanrednim, 1988. redovitim profesorom. Ostvario je mnoga terenska istraživanja, utemeljio starohrvatsku arheologiju u Istri, sudjelovao u ustrojavanju Arheološkoga muzeja Istre i potaknuo izradu njegove stalne izložbe početkom 1970-ih. Suradivao je ili vodio radove na drugim muzejskim zbirkama i lapidarijima u

<https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/223/marusic-branko> (22. V. 2021)

Bila je članica Hrvaškega zdravniškega zbora in Hrvaškega društva radiologov. Prejela je plaketo Kliničnega bolnišničnega centra Zagreb (1980) in priznanje zagrebške Medicinske fakultete (1989).

LIT.: Zbornik liječnika Hrvatske 1874–1974, Zagreb 1974; *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994; L. Šojat, Marinšek Čičin-Šain, Viktorija, *Hrvatski biografski leksikon*, 9. Zagreb 2021.

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Franjo_Marn#/media/File:Franjo_Marn.jpg (22. IV. 2021)

MARN, Franjo, slovničar, šolnik (Dragovsko, Štanga nad Litijo, 26. 1. 1846–Topusko, 5. 10. 1905). Maturiral je na gimnaziji v Ljubljani (1865), nato študiral v Pragi in Gradcu. Po opravljenem državnem izpitu iz klasične filologije in slovenščine (1870) se je zaposlil na Kraljevi veliki realki v Zagrebu (kot učitelj pripravnik, od 1875 učitelj, od 1876 kot profesor), na kateri je poučeval nepretrgoma do svoje smrti. Napisal je številne učbenike: *Slovnica češkega jezika z berilom* (Ljubljana 1867), *Hrvatska slovnica za Slovence* (Ljubljana 1879), *Njemačka slovnica: za srednja učilišta* (Zagreb 1882), *Njemačka vježbenica: za prvi razred srednjih učilišta* (Zagreb 1882), *Njemačka vježbenica i čitanka: za III. i IV. razred srednjih učilišta* (Zagreb 1883), *Praktische Grammatik der kroatisch-serbischen Sprache* (Zagreb 1887.), *Njemačka čitanka za srednja učilišta* (1–2. Zagreb 1887.–1888.), *Homerov rječnik za gimnazije* (Zagreb 1892.).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; J. Šlebinger, Marn, Franjo (1846–1905), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

MAROTTI, Miro, umetnostni zgodovinar (Obrov v Istri, 1920–Zagreb, 13. 6. 2009). Diplomiral je iz umetnostne zgodovine, arheologije in zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu ter absolviriral iz režije na Akademiji za dramsko umetnost Univerze v Zagrebu v razredu dr. Branka Gavella. Bil je soustanovitelj Osrednjega študentskega gledališča. Od leta 1954 je profesionalno režiral (Narodno gledališče v Zadru). Leta 1959 se je zaposlil kot direktor na takratnem Radiu Zagreb (do upokojitve leta 1983). Predaval je dramaturgijo in režijo na Višji šoli za tonske mojstre v Zagrebu. Objavil je več esejev o izzivih drame na splošno in o teoriji igre. Je dobitnik več nagrad in priznanj.

LIT.: P. Jurinić, *Slovenske boje u hrvatskoj umjetnosti/ Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti*, Zagreb 2012.

MARUŠIĆ, Branko (Marušić), arheolog (Planina pri Rakeku, 8. 10. 1926–Golnik, 4. 1. 1991). V Ljubljani je 1950 diplomiral iz arheologije in umetnostne zgodovine. Od 1948 je bil zaposlen v Arheološkem muzeju Istre v Pulju, naprej kot pripravnik, od 1951 kot kustos. Višji kustos je postal 1960, muzejski svetnik 1978. Med letoma 1967 in 1979 je bil direktor muzeja, do upokojitve 1988 pa vodja oddelka za srednji vek. Med letoma 1972 in 1988 je kot zunanji sodelavec predaval arheologijo zgodnjega srednjega veka na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, na kateri je doktoriral z disertacijo o sakralnih spomenikih Istre ter postal izredni, 1988 pa redni profesor. Opravil je številne terenske raziskave, utemeljil starohrvaško arheologijo v Istri, sodeloval pri razvoju Arheološkega muzeja Istre in spodbudil pripravo njegove stalne razstave na začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Sodeloval je oz. vodil raziskave drugih muzejskih zbirk in lapidarijev v Pulju (franciškanski

Puli (franjevački samostan, Augustov hram), u Poreču, Buzetu, Novigradu, Umagu itd. Bivio se pitanjima ranosrednjovjekovne arheologije i povijesti Istre, proučavajući fenomene arheološkog kontinuiteta između kasne antike i ranoga srednjeg vijeka u sakralnoj arhitekturi i skulpturi (Dvigrad, Betiga, Guran kraj Vodnjana, Rim kraj Roča), te seobe naroda u materijalnoj kulturi (langobardski grobovi na Brešcu kraj Buzeta). Posebno ga je zaokupljala tema odnosa barbariziranoga romanskoga stanovništva Istre prema doseljenom hrvatskom etnosu u istarskom ranosrednjovjekovlju, što je istraživao na mnogim iskapanjima u srednjoj i sjevernoj Istri (Mejica, Veli Mlun i Zajčji Brč kraj Buzeta, Brkač kraj Motovuna, Žminj, Čelega kraj Novigrada i druge). Prvi je znanstveno interpretirao kompleksnu arheološku problematiku i obradio arheološku građu toga razdoblja u Istri, a tim se područjima bavi i u svojim djelima: *Istra u ranom srednjem vijeku* (Pula 1960.), *Kasnoantička i bizantinska Pula* (Pula 1967.), *Pula i okolica* (Zagreb 1974.), *Starohrvatska nekropola u Žminju* (Pula 1987.) i dr. Napisao je brojne znanstvene i stručne članke u domaćim i inozemnim časopisima te velik broj natuknica o istarskim arheološkim i povijesnoumjetničkim lokalitetima za *Enciklopediju likovnih umjetnosti* (1959.–1966.) i za *Reallexicon zur byzantinischen Kunst*. Bio je jedan od pokretača i dugogodišnji glavni urednik časopisa *Histria Archaeologica* (1973.–1988.).

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/223/marusic-branko> (pristupljeno 12. 6. 2020).

MATJAN, Vida, glazbena pedagoginja i skladateljica (Ljubljana, 6. 5. 1896. – Kotor, Crna Gora, 1993.). Pohađala je gimnaziju u Ljubljani te istodobno Glazbenu maticu i satove scenografije i režije. Nakon što je maturirala 1914. pripremala se za prijemne ispite na Bečkoj glazbenoj akademiji, ali zbog početka Prvog svjetskog rata nije otišla na studij. Godine 1920. je zbog suprugove karijere preselila u Beograd gdje je učila tehniku slikanja na svili, drvetu i porculanu. Godine 1930. upisala je Muzičku školu *Stanković*, razred Emila Hajeka. U razdoblju 1935.–1941. radila je kostime za kazališta u Beogradu i Ljubljani. U Beogradu je također djelovala kao glazbena pedagoginja do Drugoga svjetskog rata, a nakon završetka rata osnovala je privatnu glazbenu školu *Vida Matan* u Kotoru (1945.–1947.). Od 1947. škola nastavlja rad kao državna, a ona u njoj radi kao nastavnica klavira i glazbena pedagoginja te od 1949. do umirovljenja 1969. ravnateljica škole. Istodobno se bavila skladanjem. U razdoblju 1950.–1968. uradila je mnoge projekte, među ostalima adaptirala je *Ježevu kućicu* Branka Ćopića, lutkarsku predstavu Ivana Minattija *Slamni vočić*, za koju je sama izradila lutke. Kasnije je skladala prvo za klavir, a potom za orkestar. Također je 1946.–1948. istraživala izvorne pjesme i igre Škaljara i Dobrot te je 1984. objavila *Igre i pjesme Dobrote i Škaljara*. Savez glazbenih umjetnika Jugoslavije odlikovala ju je 1970. s plaketom, a Savez skladatelja Jugoslavije sa zlatnom medaljom. Od 2007. na zahtjev učenika Muzička škola u Kotoru nosi njezino ime, a 2010. u Podgorici je osnovana Družba Slovencev *Vida Matjan*.

LIT.: <http://vidamatjan.com/onama/> (pristupljeno 21. 7. 2020); http://www.montenegrina.net/pages/pages1/muzika/muzicka_kultura_u_cg_m_radulovic_vulic.htm (pristupljeno 21. 7. 2020); https://sr.wikipedia.org/wiki/Vida_Matjan (pristupljeno 21. 7. 2020); <https://www.vzajemnost.si/clanek/185100/slovenka-cenjena-predvsem-v-crni-gori/> (pristupljeno 30. 1. 2022); <http://slovenci.rs/wp-content/uploads/2018/12/slovenika.2018.4.1.2.pdf> (pristupljeno 30. 1. 2022).

<https://bokanews.me/proslava-70-godina-skole-osnovno-srednje-muzicko-obrazovanje-vida-matjan-2/> (21. IV. 2021)

samostan, Avgustov tempelj), v Poreču, Buzetu, Novigradu, Umagu itn. Posvečal se je vprašanjem zgodnjerednjeveške arheologije in zgodovine Istre, proučeval pojave arheološke kontinuitete med pozno antiko in zgodnjim srednjim vekom v sakralni arhitekturi in kiparstvu (Dvigrad, Betiga, Guran pri Vodnjanu, Rim pri Roču) ter preseljevanje ljudstev v materialni kulturi (langobardski grobovi na Brešču pri Buzetu). Tematsko so ga najbolj zanimali odnosi barbariziranih romanskih prebivalcev Istre do priseljenega hrvaškega etnosa v istrskem zgodnjem srednjem veku, kar je proučeval na številnih izkopavanjih v srednji in severni Istri (Mejica, Veli Mlun in Zajčji Brč pri Buzetu, Brkač pri Motovunu, Žminj, Čelega pri Novigradu in druga). Prvi je znanstveno interpretiral kompleksno arheološko problematiko in obdelal arheološko gradivo tega obdobja v Istri, tem temam se je posvečal tudi v svojih delih: *Istra u ranom srednjem vijeku* (Pulj 1960), *Kasnoantička i bizantinska Pula* (Pulj 1967), *Pula i okolica* (Zagreb 1974), *Starohrvatska nekropola u Žminju* (Pulj 1987) idr. V tujem in domačem časopisju je objavil številne znanstvene in strokovne članke ter napisal veliko geselskih člankov o istrskih arheoloških in umetnostnozgodovinskih najdbiščih za *Enciklopedijo likovnih umetnosti* (1959–1966) in za *Reallexicon zur byzantinischen Kunst*. Bil je med pobudniki in dolgoletni glavni urednik revije *Histria Archaeologica* (1973–1988).

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/223/marusic-branko> (pridobljeno 12. 6. 2020).

MATJAN, Vida, glasbena pedagoginja in skladateljica (Ljubljana, 6. 5. 1896–Kotor, Črna gora, 1993). V Ljubljani je obiskovala gimnazijo in obenem Glasbeno matico ter ure scenografije in režije. Po maturi leta 1914 se je začela pripravljati za sprejemne izpite na dunajski glasbeni akademiji, toda študijske načrte je prekinil izbruh prve svetovne vojne. Leta 1920 se je zaradi moževe kariere preselila v Beograd, kjer se je učila tehnik slikanja na svilo, les in porcelan. Leta 1930 se je vpisala v *Glasbeno šolo Stanković*, v razred Emila Hajeka. Med letoma 1935 in 1941 je izdelovala kostume za gledališči v Beogradu in Ljubljani. V Beogradu je do druge svetovne vojne delovala tudi kot glasbena pedagoginja. Tik po končani vojni je v Kotorju ustanovila prvo zasebno glasbeno šolo *Glasbena šola Vide Matan* (1945–1947). Potem ko je 1947 šola začela delovati kot državna, je bila v njej zaposlena kot učiteljica klavirja in glasbena pedagoginja ter od leta 1949 do upokojitve 1969 kot ravnateljica šole. Obenem se je posvečala skladanju. V obdobju med letoma 1950 in 1968 je uresničila številne projekte, med drugim je priredila *Ježovo hišico* Branka Čopića in lutkovno predstavo Ivana Minattija *Slamnatoličnik*, za katero je sama izdelala tudi lutke. Nadaljevala je s skladanjem, najprej za klavir, potem za orkester. Med letoma 1946 in 1948 je proučevala etnološke glasbene vidike in zbrani material strnila v knjigi *Plesi in pesmi Dobrote in Škaljara (Igre i pjesme Dobrote i Škaljara)*, ki je izšla 1984. Zveza glasbenih umetnikov Jugoslavije jo je 1970 odlikovala s plaketo, Zveza skladateljev Jugoslavije pa z zlato medaljo. Glasbena šola v Kotorju od 2007 na pobudo učencev nosi njeno ime. Po Vidi Matjan se imenuje tudi slovensko društvo v Podgorici, ki je bilo ustanovljeno leta 2010.

LIT.: <http://vidamatjan.com/onama/> (pridobljeno 21. 7. 2020); http://www.montenegrina.net/pages/pages1/muzika/muzicka_kultura_u_cg_m_radulovic_vulic.htm (pridobljeno 21. 7. 2020); https://sr.wikipedia.org/wiki/Vida_Matjan (pridobljeno 21. 7. 2020), <https://www.vzajemnost.si/clanek/185100/slovenka-cenjena-predvsem-v-crni-gori/> (pridobljeno 30. 1. 2022); <http://slovenci.rs/wp-content/uploads/2018/12/slovenika.2018.4.1.2.pdf> (pridobljeno 30. 1. 2022).

MAYERHOFFER, Matija (Matthias), graditelj (Ptuj, ? – Varaždin, 19. 5. 1758.). Doselio se 1748. u Varaždin, čijim je građaninom postao 1753. Iste godine povjerena mu je obnova župne crkve sv. Nikole prema nacrtu Šimuna Ignaca Wagnera. Također je 1753. izveo adaptaciju gradske pivovare.

LIT: I. Lentić Kugli, *Varaždinski graditelji i zidari od 1700. do 1850. godine*, Zagreb 1981.

MAZEK, Anton, klasični filolog, pedagog (Radovljica, 14. 6. 1836. – Zagreb, 8. 12. 1920.) Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, a gimnaziju 1856. u Ljubljani. Studirao je filozofiju u Grazu i Beču, gdje je 1862. položio ispit osposobljenosti. Od 1860. radi kao suplent u gimnaziji u Ljubljani, iste školske godine premješten je u Brno, a 1864. imenovan je pravim učiteljem u gimnaziji u Požegi. Godine 1867. premješten je u Rijeku, a 1873. imenovan je ravnateljem gimnazije u Požegi, gdje je radio do umirovljenja 1905 kad se preselio u Zagreb. U Požegi je vodio gradnju zgrade nove gimnazije, otvorene 1877. a sudjelovao je u radu više humanitarnih i prosvjetnih društava. Autor je djela *Sastavljenici u hrvatskom, grčkom, latinskom, njemačkom i talijanskom jeziku* (Rijeka 1870.). Matica Hrvatska imenovala ga je svojim počasnim članom, a Pio X. odlikovao ga je križem *Pro ecclesia et pontifice*.

LIT: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; J. Glonar, Mazek, Anton (1836.–1920.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

MEDJA, Boris, strojarški inženjer (Šentjernej, 31. 7. 1929.). Diplomirao je 1956. na Tehničkom fakultetu u Zagrebu, a doktorirao 1990. na Fakultetu strojarstva i brodogradnje tezom *Doprinos metodama određivanja vlastitih frekvencija brodskog trupa na osnovi eksperimentalnih istraživanja*. Od 1956. radio je na statičkim proračunima i konstrukciji zrakoplova i jedrilica u Avionskoj radionici Zrakoplovnoga saveza Hrvatske (npr. zrakoplova visokorilca V55). U Zavodu za tehničku mehaniku Fakulteta strojarstva i brodogradnje bio je asistent na kolegijima Statika, Nauka o čvrstoći te Teorija oscilacija (1957.–1962.). Od 1962. radio je u Institutu za brodsku hidrodinamiku, a honorarno je nastavio predavati na Fakultetu strojarstva i brodogradnje. Radio je u području vibracija brodske konstrukcije i glavnih pogonskih strojeva te je proveo više od 300 istraživanja i proračuna torzijskih i fleksijskih vibracija osovinskih vodova. Bio je načelnik Odsjeka za mjerenje na brodovima (od 1966.), načelnik Istraživačkoga odsjeka Sektora ratne brodogradnje (od 1985.) te voditelj programa Sektora obrambenih sustava (od 1993.). Radio je na projektima istraživanja djelovanja brodskih vibracija i buke na ljude (od 1991.) te kvantitativnim i računalnim metodama u grafičkoj tehnologiji (od 1992.). Za potrebe Brodarskoga instituta s Miljenkom Ferićem konstruirao je uzbuđivač vibracija s rotirajućim masama na jednoj osovini, koji se rabi u bazenu za hidrodinamička ispitivanja. S Borislavom Vajićem izradio je zahtjevne proračune statike i konstrukcije *Spomenika pobjedi revolucije naroda Slavonije* na brdu Blažuju u Kamenskoj kraj Požege (1968.). Bio je suradnik *Pomorske enciklopedije* i *Tehničke enciklopedije*. Umrovljen je 1994.

LIT: <https://tehnika.lzmk.hr/medja-boris/> (pristupljeno 21. 9. 2020).

<https://tehnika.lzmk.hr/medja-boris/>
(15. II. 2021)

MAYERHOFFER, Matija (Matthias), stavbar (Ptuj, ?–Varaždin, 19. 5. 1758). Leta 1748 se je preselil v Varaždin in postal njegov meščan leta 1753. Istega leta so mu zaupali obnovo župnijske cerkve sv. Nikolaja po načrtih Šimuna Ignaca Wagnerja. 1753 je obnovil tudi mestno pivovarno.

LIT.: I. Lentić Kugli, *Varaždinski graditelji i zidari od 1700. do 1850. godine*, Zagreb 1981.

MAZEK, Anton, klasični filolog, pedagog (Radovljica, 14. 6. 1836–Zagreb, 8. 12. 1920). Osnovno šolo je končal v Radovljici, gimnazijo 1856 v Ljubljani. Filozofijo je študiral v Gradcu in na Dunaju, kjer je 1862 opravil izpit usposobljenosti. 1860 je prišel kot suplent na gimnazijo v Ljubljani, še v istem šolskem letu bil premeščen v Brno, 1864 pa imenovan za pravega učitelja na gimnaziji v Požegi. 1867 je bil premeščen na Reko, 1873 pa imenovan za ravnatelja gimnazije v Požegi, kjer je bil zaposlen do 1905, ko se je upokojil in se je preselil v Zagreb. V Požegi je vodil zgradbo nove gimnazije, ki je bila odprta 1877, in sodeloval pri delovanju več humanitarnih in prosvetnih društev. Napisal je delo *Sastavljenici u hrvatskom, grčkom, latinskom, njemačkom i talijanskom jeziku* (Reka 1870). Matica Hrvatska ga je imenovala za svojega častnega člana, Pij X. pa ga je odlikoval s križem *Pro ecclesia et pontifice*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 5. Ljubljana 1933; J. Glonar, Mazek, Anton (1836– 1920), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

MEDJA, Boris, strojni inženir (Šentjernej, 31. 7. 1929). Diplomiral je 1956 na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu, doktoriral pa 1990 na Fakulteti za strojništvo in ladjedelništvo Univerze v Zagrebu z disertacijo *Doprinos metodama određivanja vlastitih frekvencija broskog trupa na osnovi eksperimentalnih istraživanja*. Od 1956 se je posvečal statičnim izračunom ter konstruiranju letal in jadralnih letal v avionski delavnici Zrakoplovne zveze Hrvaške (npr. visokokrilnik V55). V Zavodu za tehniško mehaniko Fakultete za strojništvo in ladjedelništvo Univerze v Zagrebu je bil asistent pri kolegijih statika, veda o trdnosti, teorija oscilacij (1957–1962). Leta 1962 se je zaposlil na Inštitutu za ladijsko hidrodinamiko ter obenem še vedno predaval na fakulteti za strojništvo in ladjedelništvo. Posvečal se je proučevanju vibracij ladijske konstrukcije in glavnih pogonskih strojev, v sklopu katerega je opravil več kot 300 raziskav in izračunov torzijskih in fleksijskih vibracij pogonskih gred. Bil je predstojnik oddelka za ladijske meritve (od 1966), predstojnik raziskovalnega oddelka sektorja za vojaško ladjedelništvo (od 1985) ter vodja programa sektorja za obrambne sisteme (od 1993). Delal je pri projektih, ki so proučevali vpliv ladijskih vibracij in hrupa na človeka (od 1991) ter kvantitativne in računske metode v grafični tehnologiji (od 1992). Za potrebe Inštituta za ladjedelništvo je z Miljenkom Ferićem sestavil spodbujevalnik vibracij z rotirajočimi masami na eni gredi, ki se uporablja v bazenu za hidrodinamične raziskave. Z Borislavom Vajićem je izdelal zahtevne statične in konstrukcijske izračune za Spomenik zmagi naroda Slavonije na vzpetini Blažuj v Kamenski pri Požegi (1968). Sodeloval je pri *Pomorski enciklopediji* in *Tehniški enciklopediji*. Upokojil se je 1994.

LIT.: <https://tehnika.lzmk.hr/medja-boris/> (pridobljeno 21. 9. 2020).

MIHOLIĆ, Stanko, kemičar (Žalec, 11. 9. 1891. – Bodö, Norveška, 12. 8. 1960.). Studirao je kemiju, matematiku i fiziku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1918. doktorirao. Nakon usavršavanja na Sveučilištu u Cambridgeu, postavljen je 1930. za upravitelja Državnoga kemijskoga laboratorija u Beogradu. Od 1936. do 1939. bio je docent na kemijskoj katedri Medicinskoga fakulteta u Beogradu, potom ravnatelj Instituta za gorivo, rude i metalurgiju u Zagrebu (1939.–50.), a zatim (do umirovljenja 1957.) i Balneološko-klimatološkog instituta u Zagrebu. Također je bio honorarni nastavnik kemije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu (1946.–1960.). Bavio se analitičkim i geokemijskim studijama mineralnih i termalnih voda; prvi je u svijetu uvidio važnost određivanja tragova teških metala u mineralnim vodama, što je dovelo do hipoteze o kemijskom sastavu i starosti geoloških slojeva iz kojih one potječu. Bio je glavni urednik časopisa *Arhiv za hemiju i farmaciju* (1939.–1940. i 1946–1953.), preteče današnjega časopisa *Croatica Chemica Acta*.

http://pubweb.carnet.hr/ccacaa/?page_id=36
(21. V. 2021)

LIT.: H. Iveković, (Nekrolog), *Croatica chemica acta*, 32(1960); <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=40673> (pristupljeno 21. 7. 2020).

MIKIĆ, Fedor (Mikić), statističar, liječnik, stručnjak za liječenje ovisnosti od alkohola (Celje, 16. 11. 1898. – Zagreb 1964.) Maturirao je na gimnaziji u Celju (1917.), studirao medicinu u Grazu (1918.), Zagrebu (1919.–1922.) i ponovno u Grazu, gdje je 1925. diplomirao. Radio je na Higijenskom institutu u Ljubljani (1925.–1926.) i u državnoj bolnici kao liječnik pripravnik (do 1927.), a zatim u Zagrebu na Higijenskom zavodu i kao liječnik na (X.) Zavodu za socijalnu medicinu. Nakon podjele Odjela X. na dva neovisna dijela, postao je voditelj Odjela vitalne statistike Škole za narodno zdravlje. Zalagao se za antialkoholnu propagandu, koju je započeo 1921. organiziranjem *Tjedna zdravlja* u Celju te dijelom u Mariboru zajedno sa zagrebačkim sveučilišnim klubom Janušić. Objavio niz članaka o alkoholizmu u *Zdravju*, *Napreju*, *Trezvenosti*, *Novom životu*, *Glasniku Saveza trezvene mladeži*, *Liječničkom vjesniku*. Autor je djela *Alkoholizam među srednjoškolcima Dravske banovine: izvadak iz veće studije* (Zagreb s. a.), *Naše alkoholno gospodarstvo* (Celje 1923.), *Alkoholizam među srednjoškolcima Savske banovine* (Zagreb 1939.), *Stanovništvo grada Zagreba* (Zagreb 1931.). Također je na temelju statističkoga materijala obrađivao je monografije *Difterija u gradu Zagrebu 1902.–1930*, *Trebušni tifus u gradu Zagrebu 1910.–1929*, *Gušavost u Savskoj banovini*, *Tablice redosljeda umiranja u jugoslov. i balkanskim zemljama*, *Kretanje tuberkuloze u Zagrebu 1910.–1930*, *Pomor dojenčadi u Zagrebu 1919.–1922*.

LIT.: <http://library.foi.hr/m3/mda1.php?B=1&sqlx=S01101&A=0000013295&vrsta=&grupa=&H=&Upit=MIKI%C6,%20Fedor> (pristupljeno 21. 9. 2020).

MIRNIK, Ivan, arheolog (Zagreb, 20. 11. 1942.). Diplomirao je arheologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1969.). Po diplomi je radio kao arheolog-konzervator u Republičkom zavodu za zaštitu kulturnih spomenika. Stručni ispit položio na odjelu za numizmatiku zagrebačkog

MIHOLIĆ, Stanko, kemik (Žalec, 11. 11. 1891–Bodö, Norveška, 12. 8. 1960). Študiral je kemijo, matematiko in fiziko na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu, kjer je 1918 doktoriral. Po izpopolnjevanju na Univerzi v Cambridgu je bil 1930 imenovan za upravnika Državnega kemijskega laboratorija v Beogradu. Med letoma 1936 in 1939 je bil docent na katedri za kemijo Medicinske fakultete Univerze v Beogradu, potem direktor Inštituta za gorivo, rude in metalurgijo v Zagrebu (1939–1950), do upokojitve 1957 pa direktor Balneološko-klimatološkega inštituta Hrvaške s sedežem v Zagrebu. Honorarno je poučeval kemijo na Naravoslovno-matematični fakulteti Univerze v Zagrebu (1946–1960). Ukvarjal se je z analitičnimi in geokemijskimi študijami mineralnih in termalnih voda; prvi na svetu je spoznal pomen določanja sledi težkih kovin v mineralnih vodah, kar je pripeljalo do hipoteze o kemijski sestavi in starosti geoloških slojev, iz katerih izvirajo. Bil je glavni urednik revije *Arhiv za kemijo in farmacijo* (1939/1940 in 1946–1953), predhodnice današnje revije *Croatia Chemica Acta*.

LIT.: H. Iveković, (Nekrolog), *Croatia chemica acta*, 32(1960); <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=40673> (pridobljeno 21. 7. 2020).

MIKIĆ, Fedor (Mikić), statistik, zdravnik, strokovnjak za zdravljenje odvisnosti od alkohola (Celje, 16. 11. 1898–Zagreb, 1964). Maturiral je na gimnaziji v Celju (1917), študiral medicino v Gradcu (1918), Zagrebu (1919–1922) in znova v Gradcu, kjer je 1925 diplomiral. Služboval je na Higienem zavodu v Ljubljani (1925–1926) in v državni bolnišnici kot zdravnik pripravnik (do 1927), nato v Higienem zavodu v Zagrebu in kot zdravnik na (X.) oddelku za socialno medicino. Po delitvi X. oddelka na dve neodvisni enoti je postal vodja odseka za vitalno statistiko Šole za narodno zdravje. Prizadeval si je za protialkoholno propagando, ki jo je začel 1921 z organizacijo tedna zdravja v Celju in deloma v Mariboru skupaj z zagrebškim vseučiliščnim klubom Janušić. Objavil je vrsto člankov o alkoholizmu v časopisju *Zdravje*, *Naprej*, *Trezvenost*, *Novi život*, *Glasnik Saveza trezvene mladeži*, *Liječnički vjesnik*. Objavil je razprave: *Alkoholizam među srednjoškolcima Dravske banovine: izvadak iz veće studije* (Zagreb s. a.), *Naše alkoholno gospodarstvo* (Celje 1923), *Alkoholizam među srednjoškolcima Savske banovine* (Zagreb 1939), *Stanovništvo grada Zagreba* (Zagreb 1931). Na podlagi statističnega gradiva je obdelal monografije: *Difterija u gradu Zagrebu 1902–1930*, *Trebušni tifus u gradu Zagrebu 1910–1929*, *Gušavost u Savskoj banovini*, *Tablice redosljeda umiranja u jugoslovanskim i balkanskim zemljama*, *Kretanje tuberkuloze u Zagrebu 1910–1930*, *Pomor dojenčadi u Zagrebu 1919–1922*.

<https://www.geni.com/people/Fedor-Miki%C4%8D/6000000060762092753>
(22. III. 2021)

LIT.: <http://library.foi.hr/m3/mda1.php?B=1&sqlx=S01101&A=0000013295&vrsta=&grupa=&H=&Upit=MIKI%C6,%20Fedor> (pridobljeno 21. 9. 2020).

MIRNIK, Ivan, arheolog (Zagreb, 20. 11. 1942). Diplomiral je iz arheologije na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu (1969). Po diplomi je delal kot arheolog konservator na Republiškem zavodu za varstvo kulturne dediščine Zagreb. Strokovni izpit je opravil na oddelku za numizmatiko

Arheološkog muzeja, gdje je od 1973. i zaposlen. Magistrirao je nakon poslijediplomskoga studija bibliotekarstva, dokumentaristike, znanosti i muzeologije tezom *Tradicija numizmatičkoga istraživanja u Hrvatskoj*. Godine 1971. bio je na usavršavanju u Mađarskoj, a 1974.–1975. u Londonu u Britanskom muzeju i na Arheološkom institutu londonskoga Sveučilišta, gdje je 1978. doktorirao tezom *Skupni nalazi novca u Jugoslaviji*, koju je nostrificirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Godine 1979. upisan je u registar znanstvenih istraživača, a 1982. je dobio naslov muzejskoga savjetnika. Radio je na odjelu za numizmatiku Arheološkog muzeja u Zagrebu. Autor je brojnih znanstvenih i stručnih radova. Sudjelovao je kod iskapanja: Kaptol kraj Požege, Jamina Sreda na Cresu, Velo Groto na Lošinju, Danilo Gornje kod Šibenika, Dioklecijanova palača u Splitu, Otok kod Vinkovaca, Štikada kod Otočca te Gornje Čelo na Koločepu, u Vindonissu u Švicarskoj te Berrborgu u Luksemburgu.

<https://prigorski.hr/ivanu-mirniku-nagrada-zivotno-djelo-hrvatskog-muzejskog-drustva/> (8. V. 2021)

LIT.: http://www.slovenci-zagreb.hr/wp-content/uploads/2014/03/slovenske_boje.pdf (pristupljeno 12. 9. 2020).

MIRNIK, Mirko, kemičar (Celje, 31. 1. 1917. – Zagreb, 23. 10. 1999.). Diplomirao je kemiju na Tehničkome fakultetu (1941.), a doktorirao na Prirodoslovno-matematičkome fakultetu (1951.) u Zagrebu. Usavršavao se u Velikoj Britaniji, Nizozemskoj i SAD-u. Od 1941. bio je asistent na Tehničkome fakultetu, 1943.–1945. radio je u Institutu za industrijska istraživanja, a od 1946. na Prirodoslovno-matematičkome fakultetu u Zagrebu, gdje je od 1963. bio redoviti profesor fizikalne kemije te 1975.–1982. predstojnik Fizičko-kemijskoga zavoda. Bio je utemeljitelj i voditelj Laboratorija za radiokemiju Instituta *Ruđer Bošković*. Bavio se istraživanjima u području koloidne kemije i površinskih pojava na granici kapljevite i visokodisperzne čvrste faze. Dobitnik je Nagrade za znanstveni rad *Ruđer Bošković* (1966.).

LIT.: N. Trinajstić, (Nekrolog), *Croatia Chemica Acta*, 73(2000) 1; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=41154> (pristupljeno 12. 9. 2020).

MIŠIGOJ-DURAKOVIĆ, Marjeta, antropologinja (Ljubljana, 21. 10. 1957.). Diplomirala je na Mediciskom fakultetu u Zagrebu (1981.), a biološku antropologiju magistrirala na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu (1984.), doktorirala je na Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada (1986.). Specijalizirala je internu medicinu (1988.–1992.). Znanstvena je asistentica (od 1984.), docenica (od 1988.), izvanredna profesorica u Zavodu za kineziološku antropologiju Kineziološkoga fakulteta te redovita profesorica u trajnom zvanju. Obnašala je prodekansku funkciju za znanstveni rad na Kineziološkom fakultetu (1997.–2001.) i bila član fakultetskih povjerenstava i radnih skupina za izradu studijskih programa prema ECTS. Voditeljica je Katedre za medicinu sporta i vježbanja na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2001.–2010.) i savjetnica dekana fakulteta za međunarodnu suradnju (1998.–2013.). Voditeljica je doktorskoga studija kineziologije na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2001.–2013.). Bavi se znanstveno istraživačkim radom u području sportske i rekreacijske medicine, posebno njenog internističkog dijela i aspekta

v Arheološkem muzeju v Zagrebu, kjer je od 1973 tudi zaposlen. Magistriral je po opravljenem podiplomskem študiju bibliotekarstva, dokumentaristike, znanosti in muzeologije z magistrsko nalogo z naslovom *Tradicija numizmatičkoga istraživanja u Hrvatskoj*. Leta 1971 je bil na izpopolnjevanju na Madžarskem, v letu 1974/1975 v londonskem Britanskem muzeju in na Arheološkem inštitutu Univerze v Londonu, kjer je 1978 doktoriral z nalogo *Skupni nalazi novca u Jugoslaviji*, ki jo je nostrificiral na zagrebški filozofski fakulteti. Leta 1979 je bil vpisan na seznam znanstvenih raziskovalcev, 1982 pa je prejel naziv muzejskega svetnika. Zaposlen je bil na oddelku za numizmatiko v Arheološkem muzeju v Zagrebu. Napisal je številna znanstvena in strokovna dela. Sodeloval je pri izkopavanjih: Kaptol pri Požegi, Jamina Sreda na Cresu, Velo Groto na Lošinju, Danilo Gornje pri Šibeniku, Dioklecijanova palača v Splitu, Otok pri Vinkovcu, Štikada pri Otočcu, Gornje Čelo na Koločepu, v Vindonissu v Švici ter Berrborgu v Luksemburgu.

LIT.: http://www.slovenci-zagreb.hr/wp-content/uploads/2014/03/slovenske_boje.pdf (pridobljeno 12. 9. 2020).

MIRNIK, Mirko, kemik (Celje, 31. 1. 1917–Zagreb, 23. 10. 1999). Diplomiral je iz kemije na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu (1941), doktoriral pa na Naravoslovno-matematični fakulteti Univerze v Zagrebu (1951). Izpopolnjeval se je v Veliki Britaniji, na Nizozemskem in v ZDA. Od 1941 je bil asistent na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu, med letoma 1943 in 1945 je delal na Inštitutu za industrijske raziskave, nato se je 1945 zaposlil na Naravoslovno-matematični fakulteti Univerze v Zagrebu, na kateri je 1963 postal redni profesor za fizikalno kemijo. Med letoma 1975 in 1982 je bil predstojnik Fizikalno-kemijskega zavoda. Osnovel in vodil je laboratorij za radiokemijo pri Inštitutu Ruđerja Boškovića. Proučeval je področje koloidne kemije ter površinske pojave na meji kapljavine in visoko disperzne trdne faze. Za svoje znanstveno delo je prejel nagrado *Ruđerja Boškovića* (1966).

LIT.: N. Trinajstić, (Nekrolog), *Croatia Chemica Acta*, 73(2000) 1; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=41154> (pridobljeno 12. 9. 2020).

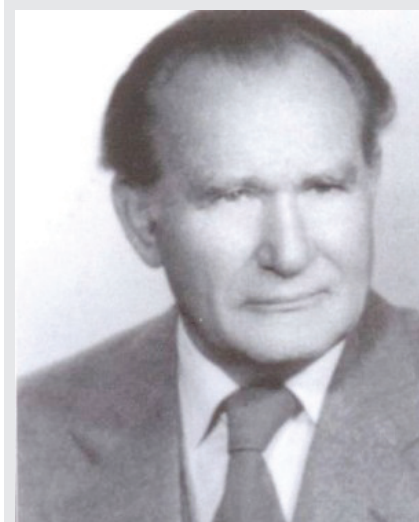
MISIGOJ-DURAKOVIĆ, Marjeta, antropologinja (Ljubljana, 21. 10. 1957). Diplomirala je na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu (1981), nato magistrirala iz biološke antropologije na Naravoslovno-matematični fakulteti Univerze v Zagrebu (1984) ter doktorirala na Inštitutu za medicinske raziskave in medicino dela (1986). Opravila je specializacijo iz interne medicine (1988–1992). Zaposlena je bila na Zavodu za kineziološko antropologijo Fakultete za kineziologijo Univerze v Zagrebu najprej kot asistentka (1984) in docentka (1988), potem kot izredna in redna profesorica. Opravljala je naloge prodekanje za znanstveno dejavnost na fakulteti za kineziologijo (1997–2001) ter bila članica fakultetnih komisij in delovnih skupin za pripravo študijskih programov po ECTS. Med letoma 2001 in 2010 je bila vodja katedre za medicino športa in telovadbe na Fakulteti za kineziologijo Univerze v Zagrebu ter svetovalka dekana fakultete za mednarodno sodelovanje (1998–2013). Vodila je doktorski študij kineziologije pri Fakulteti za kineziologijo Univerze v Zagrebu (2001–2013). Ukvarjala se z

<https://www.researchgate.net/profile/Marjeta-Misigoj-Durakovic> (19. 11. 2021)

prevencije kroničnih metaboličkih bolesti srca i krvnih žila te u području biološke antropologije istraživanjem varijabilnosti morfoloških i funkcionalnih svojstava u populaciji sportaša, žena, djece i adolescenata. Bavila se istraživanjem EKG osobitosti u sportaša, KV rizicima tjelovježbe i sporta, rasta i razvoja logitudinalnim studijama, spolnog dimorfizma konstitucije i sastava tijela, prehrane sportaša, pokazatelja pretilosti, razine aktivnosti u populaciji te značaja tih čimbenika u prevenciji kroničnih metaboličkih i srčanožilnih bolesti. Autorica je brojnih znanstvenih i stručnih radova. Sudjeluje i vodi više znanstvenih projekata. Članica je uređivačkog odbora dvaju međunarodnih znanstvenih časopisa: *Kinesiology* i *Journal of Human Sport and Exercise*. Članica je Fellow of European College of Sport Science, Odbora International Network of Sport and Health Science i voditeljica sekcije Sport, Exercise and Health (2008.-2013.), članica International Association of Sport Kinetics, predstavnik u International Council of Sport Science and Physical Education (2009.-2013.), Hrvatskog liječničkog zbora i Hrvatske liječničke komore. Dobitnica je priznanja Hrvatskog saveza pedagoga fizičke kulture za izuzetan znanstveni i stručni doprinos realizaciji Ljetnih škola (2001.), diplome sa zlatnom značkom Hrvatskog saveza kineziologa (2010.).

LIT.: *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994; <https://www.kif.unizg.hr/djelatnici/marjeta.misigoj-durakovic> (pristupljeno 21. 10. 2020).

MLAKAR, Štefan, arheolog (Leskovec kraj Ptuja, 6. 12. 1913. – Pula, 24. 8. 2001.). Studirao je klasičnu filologiju i arheologiju u Ljubljani. Od 1948. konzervator u Poreču, a od 1949. kustos u Arheološkome muzeju Istre u Puli. Bavio se konzervatorskim radom (Eufrazijana, romaničke i gotičke kuće u Poreču) te istraživanjem antičkoga razdoblja u Istri s težištem na ruralnoj arhitekturi i gospodarskoj povijesti. Vodio je istraživanja i konzervaciju na nekoliko značajnih nalazišta s ostacima rimskih ladanjskih građevina (Zorna kraj Poreča, Katoro kraj Umaga, Velika Šaraja i Kazali kraj Peroja, te Barbariga). Osobito je značajan njegov doprinos istraživanju Brijunskog otočja, te konzervaciji i predstavljanju tamošnjih nalaza (uvala Verige, kasnoantičko naselje, tzv. kastrum, arheološka, kulturnopovijesna i etnografska zbirka). Bio je i pionir na području istarske podvodne arheologije. Autor je djela *Amfiteatar u Puli* (Pula 1956.), *Antička Pula* (Pula 1958.), *Istra u antici* (Pula 1962.), *Iz inventara svjedočanstava o kazališnom životu u antičkoj Puli* (u zborniku *Antički teatar na tlu Jugoslavije*, Novi Sad 1979.) i dr.

<https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/305/mlakar-stefan> (7. IV. 2021)

LIT.: http://www.slovenci-zagreb.hr/wp-content/uploads/2014/03/slovenske_boje.pdf (pristupljeno 21. 9. 2020); <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41353> (pristupljeno 21. 9. 2020).

MRAVA, Franjo, šumarski inženjer (Šemnik ob Savi, 18. 1. 1929. – Zagreb, 7. 5. 2006.). U Zagrebu je završio pučku školu (1939.), 2. mušku realnu gimnaziju (1947.) i Poljoprivredno-šumarski fakultet, gdje je diplomirao 1953. na Šumarskom odsjeku biološkoga smjera. Doktorirao je na Biotehničkom fakultetu u Ljubljani 1987. tezom *Utjecaj orteta i aktivnosti podloga na preživljavanje i rast rameta u obične smreke (Picea abies /L.-Karst.), Pančičeve omorike (Picea omorika /Pančić/ Purkyne)*

znanstveno-raziskovalnim delom na področju športne in rekreacijske medicine, posebej z njenim internističnim delom in z vidika preprečevanja kroničnih bolezni srca in ožilja. Zanima jo tudi področje biološke antropologije, kjer je raziskovala spremenljivost morfoloških in funkcionalnih značilnosti med populacijo športnikov, žensk, otrok in mladostnikov. Ukvarjala se je tudi s proučevanjem značilnosti EKG posebej pri športnikih, s srčno-žilnimi tveganji pri telovadbi in športu, z rastjo in razvojem longitudinalnih študij, spolnim dimorfizmom konstitucije in sestave telesa, s prehrano športnika, dejavniki debelosti, ravni športne dejavnosti med populacijo ter z vplivom teh dejavnikov na preprečevanje kroničnega metabolnega sindroma ter bolezni srca in ožilja. Napisala je številna znanstvena in strokovna dela. Sodeluje in vodi več znanstvenih projektov. Je članica uredniškega odbora dveh mednarodnih znanstvenih revij: *Kinesiology in Journal of Human Sport and Exercise*. Je članica Fellow of European College of Sport Science, odbora International Network of Sport and Health Science in vodja sekcije Sport, Exercise and Health (2008–2013), članica International Association of Sport Kinetics, predstavnica International Council of Sport Science and Physical Education (2009–2013), Hrvaškega zdravniškega zbora in Hrvaške zdravniške zbornice. Za izjemen znanstveni in strokovni prispevek k izvedbi poletnih šol je prejela priznanje Hrvaške zveze učiteljev športne vzgoje (2001), Hrvaška zveza kineziologov ji je podelila diplomu z zlato značko (2010).

LIT.: *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994; <https://www.kif.unizg.hr/djelatnici/marjeta.misigoj-durakovic> (pridobljeno 21. 10. 2020).

MLAKAR, Štefan, arheolog (Leskovec pri Ptuj, 6. 12. 1913–Pulj, 24. 8. 2001). Študiral je klasično jezikoslovje in arheologijo v Ljubljani. Od 1948 je bil konservator v Poreču, nato od 1949 kustos v Arheološkem muzeju Istre v Pulju. Ukvarjal se je s konservatorskim delom (Evfrazijeva bazilika, romanske in gotske hiše v Poreču) ter proučevanjem antičnega obdobja v Istri s poudarkom na ruralni arhitekturi in zgodovini gospodarstva. Vodil je raziskave in konservacije več pomembnih najdišč z ostanki rimskih podeželskih posesti (Zorna pri Poreču, Katoro pri Umagu, Velika Šaraja in Kazali pri Peroju ter Barbariga). Posebej pomemben je njegov prispevek k proučevanju Brionskega otočja ter konservatorski posegi in predstavitve tamkajšnjih najdišč (zaliv Verige, poznoantična postojanka, t. i. kastrum, arheološka, kulturnozgodovinska in etnografska zbirka). Bil je tudi začetnik istrske podvodne arheologije. Napisal je dela *Amfiteatar u Puli* (Pulj 1956), *Antička Pula* (Pulj 1958), *Istra u antici* (Pulj 1962), *Iz inventara svjedočanstava o kazališnom životu u antičkoj Puli* (v zborniku *Antički teatar na tlu Jugoslavije*, Novi Sad 1979) idr.

LIT.: http://www.slovenci-zagreb.hr/wp-content/uploads/2014/03/slovenske_boje.pdf (pridobljeno 21. 9. 2020); <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41353> (pridobljeno 21. 9. 2020).

M RVA, Franc, gozdarski inženir (Šemnik ob Savi, 18. 1. 1929–Zagreb, 7. 5. 2006). V Zagrebu je končal ljudsko šolo (1939), II. moško realno gimnazijo (1947) in Kmetijsko-gozdarsko fakulteto Univerze v Zagrebu, na kateri je 1953 diplomiral, in sicer na Oddelku za gozdarstvo, smer biologija. Doktoriral je na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani 1987 z disertacijo *Utjecaj orteta i aktivnosti podloga na preživljavanje i rast rameta u obične smreke (Picea abies /L.-Karst.), Pančičeve omorike (Picea omorika /Pančić/ Purkyne) i bodljikave smreke (Picea pungens Engelm.)*. Po študiju se je

i bodljikave smreke (Picea pungens Engelm.). Nakon diplomiranja bio je zaposlen u Ogulinu, a kasnije u rasadniku Mirkovec, pogon Borongaj. U Sloveniji je radio u Šumsko-privrednoj organizaciji za gospodaranje privatnim šumama kao voditelj Gozdarskog okoliša općine Zagorje ob Savi, a zatim kao šef Odjela za uzgoj, njegu, zaštitu šuma i rasadničarstvo u upravi Šumarskoga poslovnog saveza u Sevnici. Godine 1963. počinje surađivati s Mirkom Vidakovićem u Jastrebarskom, u tadašnjem Zavodu za kulturu četinjača, koji ubrzo mijenja naziv u Jugoslavenski institut za četinjače, a od 1974. u Šumarskom institut Jastrebarsko, gdje je radio do umirovljenja 1995. U razdoblju 1966.–1970. bio je šef Odsjeka za genetiku i selekciju u kojem vremenu preuzima, uz ostale znanstveno-istraživačke zadatke, i rad na američkom Kontrapart projektu kao glavni istraživač. Od 1982. do umirovljenja bio je voditelj Odjela za oplemenjivanje šumskog drveća i sjemenarstvo. Njegov znanstveni i stručni rad u Šumarskom institutu Jastrebarsko obuhvaćao je genetiku i oplemenjivanje šumskoga drveća te proizvodnju ukrasnog bilja, poglavito četinjača, a u manjem opsegu i povremeno rad na oblikovanju parkova. Njegovom je zaslugom očuvan najkvalitetniji genofond četinjača u Hrvatskoj te osnovan živi arhiv na zemljišnom posjedu Šumarskoga instituta u Jastrebarskom. U taj arhiv posađeni su klonovi dobiveni cijepljenjem superiornih fenotipova domaćih i stranih vrsta četinjača, selekcionirani u prirodnim populacijama i kulturama u Hrvatskoj, Sloveniji i Bosni i Hercegovini. U arhivu je fiksirano 287 klonova od 9 različitih vrsta s ukupno 1847 biljaka. Osim toga, u sklopu arhiva uzgajaju se 23 generativna potomstva sa 399 genotipova koja potječu od selekcioniranih stabala običnog oraha u Hrvatskoj.

LIT.: J. Gračan, (Nekrolog), *Šumarski list*, 127(2006) 7/8; <https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=10549> (pristupljeno 12. 9. 2020).

MURKO, Matija, filolog, književni povjesničar i etnograf (Drstelja kraj Ptuja, 10. 2. 1861. – Prag, 11. 2. 1952.). Osnovnu školu pohađao je kod kuće i u Ptuj, gdje je pohađao i nižu gimnaziju, a višu gimnaziju u Mariboru. Bio je izvrstan učenik, posebno se isticao u slovenskom jeziku. Na Sveučilištu u Beču od 1880. je studirao germanistiku i slavistiku; promoviran je 1886. tezom *Über das Adamsglossar (Das 11. Buch des Summarium Heinrichi)*. Dobivši stipendiju bečkoga Sveučilišta 1887. otišao je u Sankt Petersburg u Rusiji, gdje je nastavio studij i radio u moskovskim knjižnicama. Nakon povratka iz Rusije, na preporuku ministra obrazovanja Gautscha, postao je izvjestitelj za slavenske novine u Ministarstvu vanjskih poslova. Istodobno je od 1892. do 1896. predavao slovenski jezik na Terezijanskoj akademiji, ruski na Institutu za orijentalne jezike (1891.–1899.) i Konzularnoj akademiji (1896.–1902.). U Beču se 1897. habilitirao za slavenski filologiju, 1902. postaje redoviti profesor slavenske filologije i voditelj seminara za slavistiku na Sveučilištu u Grazu, a 1917. profesor slavistike u Leipzigu. Po osnutku Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca imenovan je profesorom slavistike na Sveučilištu u Zagrebu, ali prešao na novoosnovanu Katedru za južnoslavenske jezike i književnosti na Karlovom sveučilištu u Pragu, gdje je izabran za redovitoga profesora. Godine 1928. postao je punopravni član, a 1932. predsjednik Slovanského ústavu u Pragu. Umirovljen je 1931. godine. Od 1932. do 1941. bio je ravnatelj Slavenskoga instituta u Pragu. Suosnivač je filološke publikacije *Wörter und Sachen* (1909.), suradnik heidelberškoga časopisa *Slavica* (od

zaposlil v Ogulinu, pozneje v drevesnici Mirkovec, izpostava Borongaj. V Sloveniji je bil zaposlen v gozdnem gospodarstvu za gospodarjenje z zasebnimi gozdovi kot vodja gozdarskega okoliša občine Zagorje ob Savi, potem kot šef oddelka za vzgojo, nego in zaščito gozdov in drevesnic pri sevniški gozdni upravi. Leta 1963 je začel sodelovati z Mirkom Vidakovićem iz tedanjega Zavoda za kulturo iglavcev Jastrebarsko, ki se je kmalu preimenoval v Jugoslovanski inštitut za iglavce, od 1974 pa je bil zaposlen v Gozdarskem inštitutu Jastrebarsko, kjer je delal do upokojitve 1995. Med letoma 1966 in 1970 je bil vodja oddelka za genetiko in selekcijo, v katerem je sčasoma prevzel, poleg drugih znanstvenoraziskovalnih nalog, tudi delo pri ameriškem projektu Kontrapart kot glavni raziskovalec. Od 1982 do upokojitve je bil vodja oddelka za žlahtnjenje gozdnega drevja in semenarstvo. Njegovo znanstveno in strokovno delo v jastrebarskem inštitutu za gozdarstvo je obsegalo genetiko in žlahtnjenje gozdnega drevja ter proizvodno okrasnih rastlin, posebej iglavcev, v manjšem obsegu in občasno tudi delo pri načrtovanju parkov. Po njegovi zaslugi se je ohranil najkakovostnejši genofond iglavcev na Hrvaškem ter bil osnovan živi arhiv na posestvu jastrebarskega inštituta za gozdarstvo. V ta arhiv so posadili klone, ki so jih pridobili s cepljenjem superiornih fenotipov hrvaških in tujih vrst iglavcev, posebej izbranih v naravni populaciji in kulturah na Hrvaškem, v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini. V arhivu je 287 klonov 9 različnih vrst s skupno 1847 rastlinami. Poleg tega v sklopu arhiva vzgajajo 23 generativnih potomstev s 399 genotipi, ki izvirajo iz izbranih dreves navadnega oreha na Hrvaškem.

LIT.: J. Gračan, (Nekrolog), *Šumarski list*, 127(2006) 7/8; <https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=10549> (pridobljeno 12. 9. 2020).

MURKO, Matija, slavist, primerjalni slovstveni zgodovinar in etnograf (Drstela pri Ptuj, 10. 2. 1861–Praga, 11. 2. 1952). Ljudsko šolo je obiskoval doma in na Ptuj, kjer je obiskoval tudi nižjo gimnazijo, višjo pa v Mariboru. Bil je odličen učenec, posebej je izstopal pri slovenščini. Na dunajski univerzi je od 1880 študiral germanistiko in slavistiko, promoviral je 1886 z disertacijo *Über das Adamsglossar (Das*

11. Buch des Summarium Heinrici). S štipendijo dunajske univerze je 1887 odšel v Rusijo, v Sankt Peterburg, kjer je nadaljeval študij in delal v moskovskih knjižnicah. Po vrnitvi iz Rusije je na priporočilo prosvetnega ministra Gautscha postal pri ministrstvu za zunanje zadeve poročevalec o slovanskih listih. Obenem je 1892–1896 predaval slovenščino na terezijanski akademiji, na zavodu za vzhodne jezike 1891–1899 ruščino, na konzularni akademiji pa 1896–1902 imel stolico ruščine. Leta 1897 se je na dunajski univerzi habilitiral za slovansko filologijo, 1902 je redni profesor slovanske filologije in vodja seminarja za slavistiko na Univerzi v Gradcu, 1917 pa profesor slavistike v Leipzigu. Po ustanovitvi Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev je bil imenovan za profesorja slavistike na Univerzi v Zagrebu, a se je rajši odločil za novo ustanovljeno stolico za južnoslovanske jezike in književnosti na Karlovi univerzi v Pragi, kjer je bil izbran za rednega profesorja. Leta 1928 je postal redni član, 1932 pa predsednik Slovanského ústavu v Pragi. Upokojil se je leta 1931. Med letoma 1932 in 1941 je bil direktor Slovanskega inštituta v

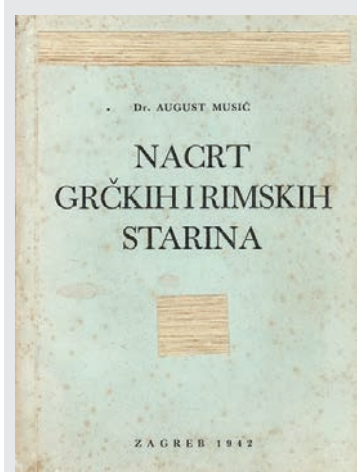
https://hr.wikipedia.org/wiki/Matija_Murko#/media/Datoteka:Murko.jpg (21. 1. 2021)

1919.) i suurednik praškoga časopisa *Slavia* (od 1922.). Proučavao je pojedine slavenske kulture (posebno južnoslavenske i češku), njihove jezike, književnosti, povijest i običaje. Autor je djela *Miklošič in Hrvati* (Ljubljana 1883.), *Geschichte der aelteren suedslawischen Litteraturen* (Leipzig 1905.), *Bericht ueber eine Reise zum Studium der Volksepik in Bosnien und Herzegovina im Jahre 1913*. (Beč 1915.), *Ko je napisao 'Razgovor vila Ilirkinja' god. 1835*. (Zagreb 1916.), *La poesie populaire epique en Yougoslavie au debut du XXe siecle*. (Pariz 1929.), *Tragom srpsko-hrvatske narodne epike : putovanja u godinama 1930.–1932*. (1–2. Zagreb 1951.) i dr. Po njemu su nazvane ulice u Ljubljani i Ptuj.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 6. Ljubljana 1935; V. Kajzovar, Ob 150. obletnici rojstva: Matija Murko (20. 2. 1861. – 11. 2. 1952.), *Štajerski tednik*, 2012, 15; *Osebnosti. Veliki slovenski biografski leksikon: od M do Ž*, Ljubljana 2008; J. Glonar, Murko, Matija (1861.–1952.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42497> (pristupljeno 2. 9. 2020); <http://www.spodnjepodravci.si/osebe/murko-matija-/39/> (pristupljeno 2. 9. 2020).

MUSIĆ, August (Mušič), klasični filolog i lingvist (Krka, 3. 8. 1856. – Zagreb, 26. 7. 1938.). Bio je dugogodišnji profesor grčkoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Kao jedan od tzv. hrvatskih vukovaca ponajviše se bavio sintaktičkim ustrojem grčkoga i slavenskih jezika, osobito modalnom glagolskom sintaksom. Istaknuo se i kao prevoditelj (Herodotova *Povijest*) i autor školskoga udžbenika za učenje grčkog jezika u klasičnim gimnazijama. Autor je djela *Perfekt i imperfekt glagoli u grčkom i hrvatskom jeziku* (Zagreb 1880.), *Latinski konjunktiv* (Zagreb 1928.), *Slovnica grčkoga jezika* (Zagreb 1887.), *Kondicional u hrvatskom jeziku* (Zagreb 1896.), *Relativne rečenice u hrvatskom jeziku* (Zagreb 1899.) i *Povijest grčke književnosti* (1–2. Zagreb, 1893–1900.) i dr.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42542> (pristupljeno 12. 9. 2020.).

<https://www.aukcije.hr/prodaja/Knjige-i-tisak/Antikvarne-knjige/do-1945./1094/oglas/August-Musi%C4%87-Nacrt-gr%C4%8Dkih-i-rimskih-starina/3901128/> (21. IV. 2021)

MUŠIČ, Marjan, arhitekt (Novo Mesto, 16. 9. 1904. – Portorož, 6. 1. 1984.). Studij arhitekture je kao Plečnikov učenik završio u Ljubljani (1929.). Radio je u građevnim uredima u Ljubljani i Mariboru, a od 1964. do umirovljenja 1974. bio je redoviti profesor na povijesti arhitekture na Fakultetu za arhitekturu, graditeljstvo i geodeziju Sveučilišta u Ljubljani. Bavio se projektantskim radovima, većinom spomeničkoga značaja, restauratorskim zahvatima i publicističkim radom. U međuratnom razdoblju ponajviše se bavio publicističkim radom iz područja konzervatorstva i narodne arhitekture, a u poratnom, konzervatorskim radom. Bio je član Nacionalnog komiteta UNESCO za spašavanje spomenika stare Nubije i Egipta. Surađivao je na restauriranju crkve sv. Sofije u Ohridu, Eufrazijeve bazilike i Dioklecijanove palače, obnovi stare grofovije u Celju, uređenjem prostora Ljubljanskih vrata u Novom Mestu, obnovom porušenoga i spaljenog dvorca u Otočcu. Značajan je njegov doprinos obnovi porušenoga Zadra, a dokumentirao je i stanje renesansnih dvoraca u Rijeci Dubrovačkoj. Bio je dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti od 1966. i Slovenske akademija znanosti in umetnosti (od 1979., dopisni, odnosno izvanredni član već od 1970. godine).

LIT.: P. Krečić, Murko, Marjan, *Likovna enciklopedija Jugoslavije*, 2. Zagreb 1987.

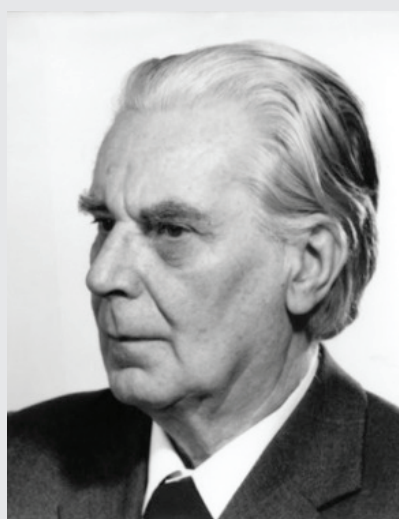
Pragi. Soustanovil je jezikoslovno publikacijo *Wörter und Sachen* (1909), bil sodelavec heidelberškega časopisa *Slavica* (od 1919) in sourednik praškega časopisa *Slavia* (od 1922). Proučeval je posamezne slovanske kulture (posebej jugoslovansko in češko), njihove jezike, književnost, zgodovino ter šega in navade. Napisal je dela *Miklošič in Hrvati* (Ljubljana 1883), *Geschichte der aelteren suedslawischen Litteraturen* (Leipzig 1905), *Bericht ueber eine Reise zum Studium der Volksepik in Bosnien und Herzegovina im Jahre 1913*. (Dunaj 1915), *Ko je napisao 'Razgovor vila Ilirkinja' god. 1835*. (Zagreb 1916), *La poesie populaire epique en Yougoslavie au debut du XXe siecle* (Pariz 1929), *Tragom srpsko-hrvatske narodne epike: putovanja u godinama 1930–1932* (1–2, Zagreb 1951) in druga. Po njem sta poimenovani ulici v Ljubljani in na Ptuj.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 6. Ljubljana 1935; V. Kajzovar, Ob 150. obletnici rojstva: Matija Murko (20. 2. 1861–11. 2. 1952), *Štajerski tednik*, 2012, 15; *Osebnosti. Veliki slovenski biografski leksikon: od MdoŽ*, Ljubljana 2008; J. Glonar, Murko, Matija (1861–1952) *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42497> (pridobljeno 2. 9. 2020); <http://www.spodnjepodravci.si/osebe/murko-matija> (pridobljeno 2. 9. 2020).

MUSIČ, Avgust (Mušič), klasični filolog in jezikoslovec (Krka, 3. 8. 1856–Zagreb, 26. 7. 1938). Bil je dolgoletni profesor grškega jezika in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu. Kot eden od t. i. hrvaških vukovcev se je najbolj posvečal skladiškemu ustroju grškega in slovanskih jezikov, posebej naklonski glagolski skladnji. Uveljavil se je tudi kot prevajalec (Herodotova *Zgodovina*) in avtor učbenika za učenje grščine v klasičnih gimnazijah. Napisal je dela *Perfektni i imperfektni glagoli u grčkom i hrvatskom jeziku* (Zagreb 1880), *Latinski konjunktiv* (Zagreb 1928), *Slovnica grčkoga jezika* (Zagreb 1887), *Kondicional u hrvatskom jeziku* (Zagreb 1896), *Relativne rečenice u hrvatskom jeziku* (Zagreb 1899) in *Povijest grčke književnosti* (1–2, Zagreb, 1893–1900) idr.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42542> (pridobljeno 12. 9. 2020).

MUŠIČ, Marjan, arhitekt (Novo mesto, 16. 9. 1904–Portorož, 6. 1. 1984). Študij arhitekture je kot Plečnikov učenec končal v Ljubljani (1929). Delal je v gradbenih birojih v Ljubljani in v Mariboru, od 1964 do upokojitve 1974 je bil redni profesor za zgodovino arhitekture na Fakulteti za arhitekturo,

<https://www.sazu.si/clani/marjan-music>
(8. IV. 2021)

gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Posvečal se je projektantskim projektom, večino spomeniško-varstvenega značaja, restavratorskim posegom in publicističnemu delu. V medvojnem obdobju se je največ ukvarjal s publicističnimi delom s področja konservatorstva in stavbne dediščine, v povojnem obdobju pa s konservatorskimi deli. Bil je član nacionalnega komiteja UNESCO za rešitev spomenikov stare Nubije in Egipta. Sodeloval je pri restavriranju cerkve sv. Sofije na Ohridu, Evrazijeve bazilike in Dioklecijanove palače, pri obnovi stare grofije v Celju, ureditvi Ljubljanskih vrat v Novem mestu, obnovi porušenega in požganega gradu Otočec. Bistveno je prispeval k obnovi porušenega Zadra, dokumentiral in reševal je renesančne dvorce v Dubrovački Rijeki. Bil je dopisni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti od 1966 ter Slovenske akademije znanosti in umetnosti (od 1979, dopisni oz. izredni že od 1970).

LIT.: P. Krečič, Murko, Marjan, *Likovna enciklopedija Jugoslavije*, 2. Zagreb 1987.

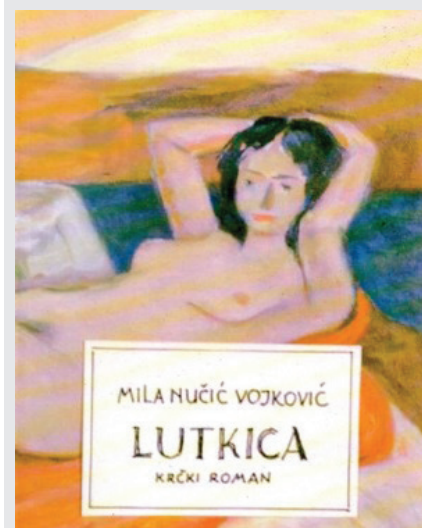
NEMANIČ, Davorin, učitelj i jezikoslovac (Rosalnice kraj Metlike, 10. 3. 1850. – Zagreb, 17. 6. 1929.). Osnovnu školu pohađao je u Metlici i Novom Mestu, gimnaziju u Novom Mestu i na Sušaku (Rijeka), a klasičnu i slavensku filologiju studirao je u Beču. Radio je od 1877. u Gorici i u Pazinu. Od 1885. do 1900. bio je ravnatelj sarajevske gimnazije, zatim nadzornik za srednje škole u Bosni i Hercegovini do umirovljenja 1910. godine. Došavši u Pazin, počeo se zanimati za čakavsko narječje u sjeverozapadnoj Istri, na otoku Krku i u Hrvaskom primorju. Temeljito je istražio i zapisao ovaj dijalekt. Autor je djela *Čakavisch-kroatische Studien : erste Studie : Accentlehre* (1–3. Beč 1883.–1885.). U djelu *Die österr.-ung. Monarhija u riječi i slici. Bosnien und Hercegovina* (Beč 1901.) opisao je srpsko-hrvatski jezik i njegovu povijest u Bosni i Hercegovini.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 6. Ljubljana 1935; R. Kolarič, Nemanič, Davorin (1850–1929), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

NIKLER, Leon (Nikler; Matko), geolog (Maribor, 12. 9. 1932. – Zagreb, 7. 9. 1997.). U osnovnu je školu krenuo u Celju iz kojeg je za Drugoga svjetskoga rata s obitelji deportiran te je nastavljao u Zagrebu, gdje je 1951. maturirao. Iste godine upisao je studij geologije na Geološkom odjelu zagrebačkoga Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, na kojem je 1957. diplomirao geologiju i paleontologiju. Ondje je magistrirao 1964. tezom *Razvoj jure u sjeverozapadnom dijelu Velike Kapele*. Već za studija uključio se u geološko kartiranje dijela Ravnih Kotara, a od 1961. vodi ekipu za izradu Osnovne geološke karte dijela Crikvenica. Od 1958. zaposlen je u Institutu za geološka istraživanja u Zagrebu, od 1964. ondje je voditelj odjela za geologiju i paleontologiju, a 1966. izabran je za direktora Instituta. Od 1975. zaposlen je u Zavodu za mineralogiju, petrografiju i mineralne sirovine u Zagrebu, čiji je direktor od 1977. do umirovljenja 1994. Godine 1966.–1975. bio je odgovorni urednik *Geološkoga vjesnika*. Bio je član Hrvatskoga geološkog društva te u dva navrata predsjednik Društva inženjera i tehničara Hrvatske.

LIT.: D. Bošković, B. Sokač, (Nekrolog), *Geologia Croatica*, 51(1998) 2.

NUČIĆ, Mila (Nučić-Careva, Nučić-Vojković; Bogumila), glumica i književnica (Ljubljana, 8. 2. 1912. – Varaždin, 8. 8. 1992.). Djetinjstvo i ranu mladost provela je u rodnome gradu, Zagrebu i Mariboru. Srednju i glumačku školu svoga oca, redatelja i pedagoga Hinka Nučića, završila je debitiravši u ulozi Ofelije 1932. u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu. Glumila je i u drugim kazališnim kućama, u Banjoj Luci, Splitu, Subotici, Puli, Mostaru i Varaždinu. Istaknula se kao Veronika Desinićka u *Celjskim grofovima* B. Krefta, Anđušica u *Ognjištu* M. Budaka i gđa Boyle u *Mišolovki* A. Christie. Nastupala je i u komedijama, suvremenim dramama, burleskama, igrokazima, operetama. Nagrađivana je za nekoliko uloga, primjerice u predstavama: *Bez krivnje krivi*, *Silazak Orfeja*, *Nesporazum* i *Mišolovka* 1976, kad se i oprostila od pozornice. Od 1930-ih, a najintenzivnije 1960-ih i 1970-ih, pisala je za odrasle i djecu – pripovijesti, romane, novele, crtice, dramske tekstove, igrokaze,

<https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/463/nucic-vojko-vic-mila-bogumila> (21. IV. 2021)

NEMANIČ, Davorin, šolnik in jezikoslovec (Rosalnice pri Metliki, 10. 3. 1850–Zagreb, 17. 6. 1929). Osnovno šolo je obiskoval v Metliki in Novem mestu, gimnazijo v Novem mestu in na Reki. Klasično in slovansko filologijo je študiral na Dunaju. Služboval je od 1877 v Gorici in v Pazinu. Od 1885 do 1900 je deloval kot ravnatelj sarajevske gimnazije, nato kot nadzornik za srednje šole v Bosni in Hercegovini do 1910, ko je bil upokojen. Ko je prišel v Pazin, ga je začelo zanimati čakavsko narečje v severozahodni Istri, na otoku Krku in v hrvaškem Primorju. To narečje je temeljito raziskoval in zapisoval. Plod njegovega proučevanja so *Čakavisch-kroatische Studien, I. Accentlehre* (1–3. Dunaj 1883–1885). Za znano delo *Die österr.-ung. Monarchie in Wort und Bild. Bosnien und Hercegovina* (Dunaj 1901) je opisal srbohrvaški jezik in njegovo zgodovino v Bosni in Hercegovini.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 6. Ljubljana 1935; R. Kolarič, Nemanič, Davorin (1850–1929), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

NIKLER, Leon (Nikler; Matko), geolog (Maribor, 12. 9. 1932 – Zagreb, 7. 9. 1997). Osnovno šolo je začel obiskovati v Celju, iz katerega je bil med drugo svetovno vojno z družino izgnan, tako da je šolanje nadaljeval v Zagrebu, kjer je 1951 maturiral. Istega leta se je vpisal na študij geologije na Oddelku za geologijo Naravoslovno-matematične fakultete Univerze v Zagrebu ter diplomiral iz geologije in paleontologije 1957. Na isti fakulteti je tudi magistriral 1964 z nalogo *Razvoj jure u sjeverozapadnom dijelu Velike Kapele*. Že med študijem je sodeloval pri geološkem kartiranju dela Ravnih Kotarov, od 1961 pa je vodil ekipo pri izdelavi osnovnega geološkega zemljevida območja Crikvenice. 1958 se je zaposlil na Inštitutu za geološke raziskave Zagreb, 1964 je postal vodja oddelka za geologijo in paleontologijo, dve leti pozneje je bil izbran za direktorja inštituta. 1975 se je zaposlil na Zavodu za mineralogijo, petrografijo in mineralne surovine v Zagrebu, ki ga je kot direktor vodil od 1977 do upokojitve 1994. Med letoma 1966 in 1975 je bil odgovorni urednik *Geološkega vestnika*. Bil je član Hrvaškega geološkega društva in dva mandata predsednik Društva inženirjev in tehnikov Hrvaške.

LIT.: D. Bošković, B. Sokač, (Nekrolog), *Geologia Croatica*, 51(1998) 2.

NUČIĆ, Mila (Nučić-Careva, Nučić-Vojković; Bogumila), igralka in pisateljica (Ljubljana, 8. 2. 1912–Varaždin, 8. 8. 1992). Otroštvo in zgodnjo mladost je preživel v rojstnem kraju, v Zagrebu in Mariboru. Srednjo in igralsko šolo svojega očeta, režiserja in pedagoga Hinka Nučića, je končala z debijem v vlogi Ofelije 1932 v zagrebškem Hrvaškem narodnem gledališču. Igrala je tudi v drugih gledaliških hišah, v Banja Luki, Splitu, Subotici, Pulju, Mostarju in Varaždinu. Zaslovela je kot Veronika Deseniška v *Celjskih grofih* B. Krefta, Anđuša v *Ognjištu* M. Budaka in ga. Boyle v *Mišolovki* A. Christie. Nastopala je tako v komedijah, sodobnih dramah kot burleskah, gledaliških igrah, operetah. Za več svojih vlog je prejela nagrade, na primer v predstavah: *Brez krivde krivi*, *Orfej se spušča*, *Nesporazum* in *Mišolovka* 1976, ko je končala s svojo igralsko kariero. Od tridesetih let 20. stoletja, najintenzivneje v šestdesetih in sedemdesetih letih, je pisala za odrasle in otroke – pripovedi, romane, novele, dramska besedila, poezijo. Svojih del ni pogosto objavljala, zato glavnino njenih literarnih del hrani Hrvaška akademija znanosti in umetnosti. Del njene literarne zapuščine, hranjene

poeziju. Dio njezine ostavštine, pohranjene u HAZU, objavljen je naknadno, nakon njezine smrti, roman *Lutkica* (s novelom *Dječak na moru*, Varaždin 1995.), roman *Kontadina* (s dramom *Jedno sutra donosi nam jezu*, Varaždin 1998.) i *Brodić zlatnih jedara* (s novelama *Što je s tobom Azra* i *Djetinjstva*, Varaždin 2001.).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44360> (pristupljeno, 28. 9. 2020); <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/463/nucic-vojkovic-mila-bogumila> (pristupljeno, 28. 9. 2020).

OGRINEC, Josip, književnik (Podgorje kraj Kamnika, 5. 4. 1844. – Vinkovci, 13. 5. 1879.) U Kamniku je pohađao osnovnu školu (1851.–1856.), koju su vodili franjevci, a gimnaziju u Ljubljani (1856.–1864.). Godine 1864. upisao je ondje bogosloviju, potom Pravni fakultet u Zagrebu, a 1866.–1870. slušao je prirodne znanosti u Beču. Godine 1870. otišao u Graz, a zatim u Ljubljano gdje je bio učitelj u Mahrovoj školi, 1871.–1872. pisao je za Dramsko društvo, 1872.–1873. bio je suplent u gimnaziji u Novom Mestu, a od 1874. u Vinkovcima. do kolovoza 1873. radio je u gimnaziji u Novom Mestu. Sljedeće godine radi u gimnaziji u Vinkovcima. Profesuru je položio 1878. u Budimpešti iz prirodnopisa, fizike i matematike. Stalno radno mjesto dobio je netom prije smrti. Od 1868. do smrti objavljivao je svoja djela u raznim novinama i časopisima: *Slovenski glasnik*, *Ljubljanski zvon*, *Slovenske večernice*, *Slovenski narod* i *Zora*. Opise i iskustva iz prirode objavio je pod naslovom *Obrazi iz narave* u *Slovenskom glasniku* (1868.), *Glasniku* (1869.), *Besedniku* (1869.) i *Zvonu* (1870.). Potom se posvetio »licima iz nacionalnog života« (Zora, 1872.). Napisao je i duže pripovijetke i priče iz seljačkog života, *Čast in sramota* (*Slovenski narod*, 1876.) i povijesni materijal *Vojnimir ili paganstvo in kerst* (1871.), koji govori o slovenskoj povijesti u 8. st. Preveo je neka manje poznata scenska djela, a sam je napisao i drame *V Ljubljano jo dajmo!* (1869.) i *Kje je meja?* (1879.).

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8d/Josip_Ogrinec2.jpg (19. I. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 6. Ljubljana 1935; F. Koblar, Ogrinec, Josip (1844.–1879.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

OREL, Alojz, fotograf (Ljubljana, 19. 6. 1918. – Pula, 10. 6. 2002.). Fotografski je zanat počeo učiti nakon drugoga razreda gimnazije (Brežice, Foto Bevec u Zagrebu, Foto Scherhaus, potom Foto Vignini, te atelijer majstora retuša P. Vekića). Na njegov su razvoj utjecali A. Fajtuž, tajnik Fotokluba Zagreb, fotografi I. Habermüller, O. Hrazdir, T. Dabac, Lj. Vidmajer, B. Kojić, M. Fizzi, O. Grünwald i R. Fuchs. Za stručnoga fotografa zanat je učio u Brežicama u fotografskoj radionici Vinka Baveca, gdje je radio tri godine, do 1935. kad se zaposlio se u Škofjoj Loki u atelijeru Janka Scherhausa, gdje počinje njegova prava profesionalna fotografska karijera. U Zagreb dolazi 1936. godine te pod utjecajem Fotokluba Zagreb i njegova tajnika Augusta Frajtića i Zagrebačke škole, počinje njegov fotografski razvoj. S retušerom Petrom Vekićem 1941. otvara *Atelier Foto Vekić*. Od 1945. do 1946. predsjedava Sindikatom fotografa koji tada broji 300 članova. U Pulu dolazi 1947. i otvara atelijer *Foto Orel*. U Zagrebu je 1954. polazio tečaj za fotografiju u boji postupkom agfacolor. Istodobno je eksperimentirao s kolor-solarizacijom, kojom je postizao posebne grafičke učinke. Godine 1960.–

v HAZU, je bil izdan po njeni smrti, roman *Lutkica* (z novelo *Dječak na moru*, Varaždin 1995), roman *Kontadina* (z dramo *Jedno sutra donosi nam jezu*, Varaždin 1998) in *Brodič zlatih jedara* (z novelama *Što je s tobom Azra* in *Djetinjstva*, Varaždin 2001).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44360> (pridobljeno 28. 9. 2020); <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/463/nucic-vojkovic-mila-bogumila> (pridobljeno, 28. 9. 2020).

OGRINEC, Josip, pisatelj (Podgorje pri Kamniku, 5. 4. 1844–Vinkovci, 13. 5. 1879). Normalko, ki so jo vodili frančiškani, je obiskoval v Kamniku (1851–1856). Med letoma 1856 in 1864 je končal gimnazijo v Ljubljani. Leta 1864 je v Ljubljani vstopil v bogoslovje, nato se je vpisal na zagrebško pravno akademijo, 1866 je odšel na Dunaj in do 1870 poslušal naravoslovje. 1870 je odšel v Gradec in nato v Ljubljano, kjer je bil učitelj na Mahrovi šoli, 1871–1872 je pisal za Dramsko društvo, od 1872 do 1873 je bil suplent na novomeški gimnaziji, naslednje leto pa je dobil suplenturo na veliki gimnaziji v Vinkovcih. Profesorske izpite iz naravoslovja, fizike in matematike je opravil 1878 v Budimpešti. Stalno delovno mesto je dobil malce pred smrtjo. Od 1868 do smrti je objavljala svoja dela v različnem časopisju: *Slovenski glasnik*, *Ljubljanski zvon*, *Slovenske večernice*, *Slovenski narod* in *Zora*. Orise iz narave je objavil pod naslovom *Obrazi iz narave* v *Slovenskem glasniku* (1868), *Glasniku* (1869), *Besedniku* (1869) in *Zvonu* (1870). Potem se je posvetil »obrazom iz naroda« (Zora, 1872). Napisal je tudi daljše pripovedke in zgodbe iz domačega življenja, *Čast in sramota* (*Slovenski narod*, 1876), ter izvirno povest iz časov pokristjanjenja Slovencev *Vojnimir ali poganstvo in krst* (1871). Prevedel je nekatera manj znana dramska dela, sam je napisal tudi tridejanko *V Ljubljano jo dajmo!* (1869) in enodejanko *Kje je meja?* (1879).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 6. Ljubljana 1935; F. Koblar, Ogrinec, Josip (1844–1879), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

OREL, Alojz, fotograf (Ljubljana, 19. 6. 1918–Pulj, 10. 6. 2002). Fotografsko znanje je začel pridobivati po drugem letniku gimnazije (Brežice, Foto Bevec v Zagrebu, Foto Scherhaus, nato Foto Vignini ter atelje mojstra retuše P. Vekića). Na njegov razvoj so vplivali A. Fajtuž, tajnik Fotokluba Zagreb, fotografi I. Habermüller, O. Hrazdir, T. Dabac, Lj. Vidmajer, B. Kojić, M. Fizzi, O. Grünwald in R. Fuchs. Za fotografskega mojstra se je obrti učil v Brežicah, v fotografski delavnici Vinka Bavca, kjer je delal tri leta, do 1935, ko se je zaposlil v Škofji Loki v ateljeju Janka Scherhausa, kjer se je začela njegova poklicna fotografska kariera. Potem ko je 1936 prišel v Zagreb in se seznanil z delom Fotokluba Zagreb ter spoznal njegovega tajnika Augusta Frajtića in zagrebško šolo, se je začel njegov fotografski razvoj. Z retušerjem Petrom Vekićem sta 1941 odprla *Atelier Foto Vekić*. Od 1945 do 1946 je predsedoval fotografskemu sindikatu, ki je tedaj štel tristo članov. V Pulj se je preselil 1947 in odprl atelje *Foto Orel*. V Zagrebu se je 1954 udeležil tečaja za barvno fotografijo po subtraktivnem postopku. Istočasno je eksperimentiral z barvno fotografsko solarizacijo, s katero je dosegal posebne grafične učinke. Med letoma 1960 in 1979 je bil zaposlen v uredništvu časopisne hiše *Glas*

https://hr.wikipedia.org/wiki/Alojz_Orel
(8. IV. 2021)

1979. radio je u redakciji novinske kuće *Glas Istre*. U Puli je pri Narodnoj tehnici održao nekoliko tečajeva mladim fotoamaterima te bio među osnivačima Filmskoga kluba *Jelen*. Zaslužan je za rad sekcije fotografa u Fotoklubu Uljanik. Izrađivao je dokumentarne i povijesno-umjetničke fotografije za turističku promidžbu Pule i Istre, za gradske ustanove kulture i gospodarske organizacije. Bio je član Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti (od 1970.). Samostalno je izlagao u Puli (1955, 1973, 1991, a 1988. retrospektivna izložba), Zagrebu (1955, 1988.), Pazinu (1960, 1990.), Motovunu (1987.), Labinu (1990.), New Yorku i Pittsburghu (1990.). Dobitnik je mnogobrojnih nagrada i priznanja u zemlji i svijetu. Posmrtno su dijelovi njegova bogatog opusa prigodno i/ili tematski pokazani na više izložbi u Puli te u Ljubljani. Na 15. godišnjicu smrti u Puli je na Portarati, na zgradi u kojoj je 26. 12. 1947. otvorio svoj prvi atelje, postavljena spomen-ploča. Kći Nada je kiparica i fotografkinja.

LIT.: B. Hlevanjak, *Alojz Orel – fantastični realizam*, Zagreb 2006; *Alojz Orel: pulski album / album di Pola* (katalog izložbe), Pula 2014; <https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/455/orel-alojz> (pristupljeno 21. 10. 2020).

OŠTIR, Filip (Anton), franjevac, orguljaš, skladatelj (Škale, Velenje, 12. 1. 1871. – Trsat, 31. 3. 1934.). Osnovnu školu polazio je u Škaljama, a učiteljsku školu u Celju. U Hrvatsko-slovensku provinciju sv. Križa pristupio je 1891. u Nazarju, primivši redovničko ime Filip. Prvu glazbenu pouku primio je privatno kod kuće, a potom završio školu za orguljaše kod Karla Bervara. Nakon studija 1900. ulazi u Hrvatsku-franjevačku provinciju sv. Ćirila i Metoda. Te je godine bio na Trsatu, a potom do 1907. u samostanu u Požegi, gdje je bio zborovođa i orguljaš. Potom je kratko boravio u Varaždinu, a 1908. došao je u Samobor. Djelovao je do 1919. u Klanjcu, gdje je osnovao pjevački zbor i Cecilijansko društvo, potom ponovno u Samoboru 1920, kraće vrijeme iste godine u Karlovcu, te ponovno u Samoboru 1921. kad je došao u Slavonski Brod, gdje je u franjevačkom samostanu bio sakristan i orguljaš do 1924. godine. Potom je do 1926. djelovao u Karlovcu te na Trsatu, gdje je bio orguljaš i zborovođa. Od 1910. član je Cecilijanskoga društva u Zagrebu te su njegove skladbe i glazbeni rad u duhu cecilijanske obnove. U mjestima u kojima je djelovao nastojao je potaknuti glazbeni život. U Karlovcu je organizirao koncert na kojemu je nastupio poznati slovenski skladatelj Ignac Hladnik, ravnatelj Bervarove škole iz Celja, o čemu je pisao u *Sv. Ceciliji*. Bio je i zborovođa i trudio se oko osnivanja crkvenih zborova. Bio je i skladatelj. Rad mu je tek djelomice objavljen, a veći dio opusa ostao je u rukopisima, koji su pohranjeni u samostanima gdje je djelovao. Često je organizirao i koncerte. U *Cerkvenom glazbeniku* slovenskoga Cecilijanskoga društva objavio je pjesme *Molitev*, *Pred sv. Obhajilom* i *Prijatelji*. Na popisu njegovih djela su dvije latinske mise, od toga jedna s orkestrom, dva rekvijema, *Te Deum* i *Regina Coeli* za zbor i orkestar, dvije skladbe *Zdravo, Marija, Budi, Majko, Himna siromaštvu* za mješoviti zbor, *Fantazija za violinu in orulje*, *Stabat Mater* za sole, mješoviti zbor i orkestar, *Četiri tijelovske himne* (*Veselo svetkujmo, Ti ljudskog spasa, Sin Božji, O, vječni kralju*) za mješoviti zbor i orkestar, namijenjeno trsatskomu Euharistijskomu društvu, a vjerojatno i *Litanije laurentanske* za tri jednaka glasa *a cappella*.

<https://www.glas-koncila.hr/filip-ostir-obogatio-hrvatsku-kulturu-glazbenik-fotograf-snimatelj-i-slikar/> (27. V. 2021)

Istre. V Pulju je pri Narodni tehniki izvedel več tečajev za mlade ljubitelje fotografije in bil med ustanovitelji filmskega kluba *Jelen*. Prispeval je k delu fotografske sekcije v Fotoklubu Uljanik. Snemal je dokumentarne in zgodovinsko-umetniške fotografije za turistično promocijo Pulja in Istre, za mestne kulturne ustanove in gospodarske organizacije. Bil je član Hrvaškega združenja likovnih umetnikov uporabnih umetnosti (od 1970). Samostojno je razstavljal v Pulju (1955, 1973, 1991, 1988 – retrospektivna razstava), Zagrebu (1955, 1988), Pazinu (1960, 1990), Motovunu (1987), Labinu (1990), New Yorku in Pittsburghu (1990). Prejel je številne nagrade in priznanja doma in po svetu. Dela njegovega bogatega opusa so bila po njegovi smrti priložnostno in/ali tematsko predstavljena na več razstavah v Pulju in v Ljubljani. Ob 15. obletnici njegove smrti so v Pulju, na Portarati, stavbi, v kateri je 26. 12. 1947 odprl svoj prvi atelje, odkrili njegovo spominsko ploščo. Hči Nada je kiparka in fotografinja.

LIT.: B. Hlevnjak, *Alojz Orel – fantastični realizam*, Zagreb 2006; *Alojz Orel: pulski album / album di Pola* (katalog razstave), Pulj 2014; <https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/455/orel-alojz> (pridobljeno 21. 10. 2020).

OŠTIR, Filip (Anton), frančiškan, organist, skladatelj (Škale pri Velenju, 12. 1. 1871–Trsat, 31. 3. 1934). Osnovno šolo je obiskoval v Škalah, učiteljišče pa v Celju. V hrvaško-slovensko provinco sv. Križa je vstopil 1891 v Nazarjah in sprejel duhovniško ime Filip. Prvi pouk v glasbi je dobil pri zasebnem učitelju, nato je končal šolo za organiste pri Karlu Bervarju. Po študiju 1900 je vstopil v hrvaško frančiškansko provinco sv. Cirila in Metoda. To leto je preživel na Trsatu, nato bival do 1907 v Požegi, kjer je bil zborovodja in organist. Potem je kratek čas živel v Varaždinu, 1908 je prišel v Samobor. Do 1919 je deloval v Klanjcu, kjer je ustanovil pevski zbor in Ceciljansko društvo, potem znova v Samoborju 1920, krajši čas isto leto v Karlovcu ter znova v Samoborju 1921, potem je prišel v Slavonski Brod, kjer je bil v frančiškanskem samostanu cerkovnik in organist do 1924. Nato je do 1926 deloval v Karlovcu in na Trsatu, kjer je bil organist in zborovodja. Od 1910 je bil član Ceciljanskega društva v Zagrebu, zato so njegove skladbe in glasbeno delo v duhu ceciljanskega gibanja. V krajih, v katerih je deloval, si je prizadeval, da bi spodbudil glasbeno življenje. V Karlovcu je organiziral koncert, na katerem je nastopal znani slovenski skladatelj Ignac Hladnik, ravnatelj Bervarjeve šole iz Celja, o čemer je pisal v *Sv. Ceciliji*. Kot zborovodja se je trudil za ustanovitev cerkvenih zborov. Bil je tudi skladatelj. Njegovo delo je le delno objavljeno, večji del opusa je ostal v rokopisih, ki jih hranijo samostani, v katerih je deloval. Pogosto je organiziral tudi koncerte. V *Cerkvenem glasbeniku* slovenskega Ceciljanskega društva je objavil skladbe *Molitev*, *Predsv. Obhajilom* in *Prijatelji*. Na seznamu njegovih del sta dve maši v latinščini, ena z orkestrom, dva rekviema *Te Deum* in *Regina Coeli* za zbor in orkester, dve skladbi *Zdravo*, *Marija*, *Bodi*, *Mati*, *Himna siromaštvu* za mešani zbor, *Fantazija za gosli in orgle*, *Stabat Mater* za solo, mešani zbor in orkester, štiri himne za praznik svetega rešnjega telesa (*Veselo praznujmo*, *Ti človeške odrešitve*, *Sin Božji*, *O, večni kralj*) za mešani zbor in orkester, namenjene trsatskemu evharističnemu društvu, verjetno tudi *Litanije lavrentanske* za tri enake glasove *a cappella*. Tu so še *Andante* za dvoje gosli in orgle, *Tercet* za dvoje gosli in čelo, *Balade* za gosli, čelo in klavir, *Romanca* za orgle, med posvetnimi skladbami pa so zabeležene *Gozdni vir*, *Hrvatska zastava*, *Čergo moja*, *živo bijo srca naša*. V samostanu v Klanjcu je ohranjena njegova litografirana *Zbirka cerkvenih*

Tu su još *Andante* za dvije violine i orgulje, *Tercet za dvije violine i čelo*, *Balade za violinu, čelo i glasovir*, *Romanza* za orgulje, a od necrkvenih skladbi zabilježene su *Šumski vir*, *Hrvatski barjak*, *Čergo moja*, *živo biju srca naša*. U samostanu u Klanjcu čuva se njegova litografirana *Zbirka crkvenih pjesama za bass*, a u trsatskom *Trinaest crkvenih pjesama* (*Bože, evo, O, Isuse naš premili, Sa nebesa, Spasitelju dobri, Klanjam se Tebi, Probudi se, Prejasna Kraljice*, tri *Tantum ergo* i dr.) za mješoviti zbor i dvoglasni ženski zbor. Osim glazbe bavio se rezbarstvom, filatelijom, slikanjem, fotografiranjem i filmskim snimanjem. Fotografije je objavljivao u časopisu *Ilustrirani Slovenec*. Za 200. obljetnicu franjevačkoga samostana i crkve u Slavanskom Brodu na Savi fotografirao je crkvu i načinio klišeje po kojem je otisnuto osam tisuća razglednica, koje su prodavane s ciljem prikupljanja sredstava za brodske crkve. Za crkvu na Trsatu naslikao je sliku koja je bila sastavni dio božićnih jaslaca, a očuvana su tri njegova ulja na platnu: *Posljednja večera*, *Vipavska dolina* i *Okić-grad*. Stipendijom švicarskih katolika 1931. i 1934. putovao u Svetu Zemlju, Siriju, Egipat i Grčku te u Rim, Padovu, Asiz i Lourdes, gdje je fotografirao i snimao. Navodi se i da je bio sjajan govornik.

LIT.: *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, Zagreb 2010; <https://www.glas-koncila.hr/filip-ostir-obogatio-hrvatsku-kulturu-glazbenik-fotograf-snimatelj-i-slikar/> (pristupljeno 21. 3. 2020).

OŽBOLT, Joško, građevinski inženjer (Ljubljana, 23. 4. 1955.). Doktorirao je na Sveučilištu u Zagrebu (1982.). Od 1982. do 1989. bio je docent na Građevinskom fakultetu. Tijekom doktorskoga studija proveo je godinu dana na Institutu TNO, Delft (Nizozemska), a kao post doktorand godinu dana je proveo na Sveučilištu Northwestern u Evanstonu (SAD). Godine 1989. preselio se na Sveučilište u Stuttgartu, gdje je 1995. završio postdoktorski rad. Od 1995. izvanredni je profesor na Sveučilištu u Stuttgartu, a 2002. honorarno je stekao zvanje profesora na Građevinskom fakultetu u Rijeci. Glavno područje njegova interesa su računska mehanika, statička i dinamička lomljivost materijala i konstrukcija te mehanika trajnosti. U okviru svojih istraživačkih aktivnosti bio je voditelj niza znanstvenih projekata. Bio je član uredništva *International Journal Computers & Concrete, Techno press*, 2004.–2010. te *International Journal for Engineering Modelling* (od 1987.).

LIT.: http://iwcm29.fsb.hr/ozbolt_bio.php (pristupljeno 12. 10. 2020).

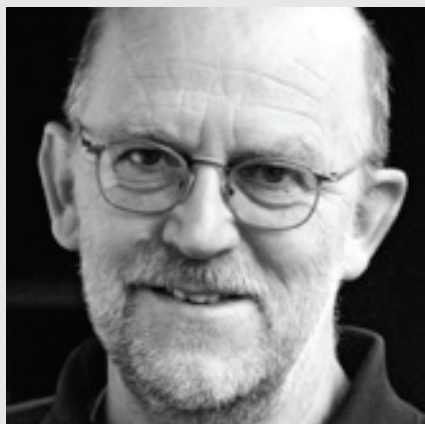
PALJETAK, Anamarija (rođena Kobal), prevoditeljica i lektorica (Idrija, 3. 8. 1937. – Dubrovnik, 17. 5. 2019.). Završila je Filozofski fakultet u Ljubljani (studijske grupe slovenski jezik i književnost i povijest umjetnosti) i potom radila kao lektor za slovenski jezik na Filozofskome fakultetu u Zadru da bi se naposljetku sa suprugom Lukom Paljetkom preselila u Dubrovnik. Od 1983. bila je samostalna umjetnica (prevoditeljica) i članica Društva hrvatskih književnih prevodilaca. Osim prevođenja, istraživala je i pisala o hrvatsko-slovenskim književnim i kulturnim vezama. S engleskoga je prevela djela Leonarda Cohena i Walta Whitmana, a s talijanskoga Itala Calvina i Michelea Murzia. Prevodila je i djela iznimno značajnih prozaika, kao što su Izidor Cankar i Miran Jarc, Branko Šömen i Andrej Hieng, Zofka Kveder i Drago

<https://dubrovacki.slobodnadalmacija.hr/dubrovnik/vijesti/kultura/veceras-predstavljanje-dviju-knjiga-anamarije-anuske-paljetak-1036041> (16. VI. 2021)

pesmi za bas, v trsatskem pa *Trinajst cerkvenih pesmi* (*Bog, glej, O, Jezus naš premili, Iz nebes, Dober odrešenik, Klanjam se Tebi, Prebudi se, Prejasna Kraljica*, tri *Tantum ergo* idr.) za mešani zbor in dvoglasni ženski zbor. Poleg glasbe se je ukvarjal tudi z rezbarstvom, filatelijo, slikanjem, fotografranjem in filmskim snemanjem. Fotografije je objavljala v časopisu *Ilustrirani Slovenec*. Ob dvestoti obletnici frančiškanskega samostana in cerkve v Slavonskem Brodu je fotografiral cerkev in izdelal kliše, po katerem so odtisnili osem tisoč razglednic, ki so se prodajale z namenom zbiranja sredstev za cerkve v kraju. Za cerkev na Trsatu je naslikal sliko, ki je bila sestavni del božičnih jasl, ohranila pa so se tri njegova olja na platnu: *Zadnja večerja, Vipavska dolina in Okić grad*. S štipendijo švicarskih katolikov 1931 in 1934 je potoval v Sveto deželo, Sirijo, Egipt in Grčijo ter v Rim, Padovo, Assisi in Lurd, kjer je fotografiral in snemal. Navaja se, da je bil tudi odličen govornik.

LIT.: *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, Zagreb 2010; <https://www.glas-koncila.hr/filip-ostir-obogatio-hrvatsku-kulturu-glasbenik-fotograf-snimatelj-i-slikar/> (pridobljeno 21. 3. 2020).

https://www.commas.uni-stuttgart.de/program/employee_v3/Ozbolt-00002/ (19. I. 2021)

ŹBOLT, Joško, gradbeni inženir (Ljubljana, 23. 4. 1955). Doktoriral je na Univerzi v Zagrebu (1982). Med 1982 in 1989 je bil docent na Fakulteti za gradbeništvo Univerze v Zagrebu. Med doktorskim študijem je leto dni preživel na Inštitutu TNO, Delft (Nizozemska), po opravljenem doktorskem študiju se je leto dni izpopolnjeval na Univerzi Northwestern v Evanstonu (ZDA). Leta 1989 se je preselil na Univerzo v Stuttgartu, kjer je končal 1995 podoktorski študij. Od 1995 je izredni profesor na Univerzi v Stuttgartu, 2002 je honorarno pridobil naziv profesorja na Fakulteti za gradbeništvo Univerze na Reki. Osrednje področje njegovega delovanja so numerična mehanika, statična in dinamična trdnost materialov in konstrukcij ter trajnostna mehanika. V okviru svojih raziskav je vodil vrsto znanstvenih projektov. Bil je član uredništev *International Journal Computers & Concrete*, *Techno press*, 2004–2010, ter *International Journal for Engineering Modelling* (od 1987).

LIT.: http://iwcmm29.fsb.hr/ozbolt_bio.php (pridobljeno 12. 10. 2020).

PALJETAK, Anamarija (rojena Kobal), prevajalka in lektorica (Idrija, 3. 8. 1937– Dubrovnik, 17. 5. 2019). Končala je Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani (študijski smeri slovenski jezik in književnost ter umetnostna zgodovina) in nato delala kot lektorica za slovenski jezik na Filozofski fakulteti Univerze v Zadru, dokler se ni z možem Luko Paljetkom preselila v Dubrovnik. Od 1983 je bila samostojna umetnica (prevajalka) in članica Društva hrvaških literarnih prevajalcev. Poleg prevajanja je proučevala in pisala o hrvaško-slovenskih literarnih in kulturnih vezeh. Iz angleščine je prevedla dela Leonarda Cohena in Walta Whitmana, iz italijanščine Itala Calvina in Michela Murzia. Prevajala je tudi dela zelo pomembnih pripovednikov, kot so Izidor Cankar in Miran Jarc, Branko Šömen in Andrej Hieng, Zofka Kveder in Drago Jančar, ter posebej pomembnih esejistov in literarnih zgodovinarjev, kot so Matjaž Kmecl in Janko Kos, Bojan Štih in Božidar Borko te Primož in Vasko Simoniti. Poleg celotne palete sodobne slovenske poezije je v hrvaščino prevedla posamezne pesniške cikle Iva

Jančar, te osobito istaknutih esejista i kulturnih povjesničara poput Matjaža Kmecla i Janka Kosa, Bojana Štiha i Božidara Borka te Primoža i Vaska Simonitija. Osim cjelovite panorame suvremene slovenske poezije, pohrvatila je posebne pjesničke cikluse Ive Svetine i Milana Jesiha, dramski spjev Vena Taufera i Integrale i pjesničke proze Srečka Kosovela, Na slovenski je pak prenijela *Ratni dnevnik* i dvije radio drame Luka Paljetka. U izdanju Ogranka Matice hrvatske u Dubrovniku objavljena joj je knjiga *Znameniti Dubrovčani u časopisu Ljubljanski zvon* (2006.), priredila je dvotomno izdanje *Književna kritika o Luku Paljetku* (2013.), a 1985. sastavila je i objavila *Bibliografiju časopisa Dubrovnik (1955.–1984.)* donijevši uvodno i korisne podatke za raniju povijest časopisa. Za svoj prevoditeljski rad primila je 1986. godine *Župančičevu listinu*, prestižno priznanje koje prevoditeljima sa slovenskog jezika dodjeljuje Društvo slovenskih pisateljev i 2005. Nagradu za životno djelo Društva hrvatskih književnih prevodilaca.

LIT.: T. Maroević, Anamarija Paljetak (1937–2019), *Croatia et Slavica ladertina*, 15(2019) 15; <https://www.matica-hrvatska-dubrovnik.com/napustila-nas-je-anamarija-paljetak/> (pristupljeno 12. 10. 2020).

PASSEK, Dragutin, skladatelj, pravnik (Vrhpolje kraj Vipave, 18. 12. 1917. – Karlovac, 23. 8. 2004.) Glazbu je učio kod R. Taclika u Gradskoj glazbenoj školi u Karlovcu. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu (1941.) te u Karlovcu 1946–1980. djelovao kao pravnik. Vodio je pjevački zbor umirovljenika (1975.–1976.), a bavio se i glazbenom kritikom u *Karlovačkom tjedniku* (1953.–1976.) i časopisu *Osvit* (1980.–1982. urednik glazbene rubrike). Skladao više desetaka skladbi među kojima su: orkestralna: *Sinfonietta. u d-molu za gudače*; *Četiri jugoslavenska plesa za gudače*; komorna: 3 gudačka kvarteta (A-dur, d-mol, a-mol), Preludij i fuga u A-duru za 4 gudača, Scherzo u A-duru za 4 gudača, Klavirski trio u a-molu, Sonata za violinu i klavir u a-molu, sonata za violončelo i klavir u D-duru, Sonata za flautu i klavir (flautu) u E-duru, Sonata za klavir i flautu u a-molu, Sonata za klarinet i klavir u G-duru; Sonata za obou i klavir u b–molu, Skladba za 6 gitara, Skladbe za violinu i klavir (*Uspavanka, Pjesma bez riječi, Nokturno*), za violončelo i klavir (*Iz jedne zimske priče, Proljetna pjesma, Romanca, Concertino antico*) i dr.; klavirska: 26 sonata; gotovo 200 minijatura; 9 jugoslavenskih plesova; 12 preludija i invencija; 26 preludija i fuga; 6 ugođaja i dr.; vokalna: kantate *Radost* (V. Nazor); *Jutro* (V. Nazor), *Krst pri Savici* (F. Prešern), *Kantata o drugu Titu* (J. Ivanović) i *Sestrin grob* (I. G. Kovačić); mješoviti i muški zborovi; solo-pjesme na stihove D. Domjanića, V. Nazora, F. Prešerna, D. Maksimović, B. Radulovića, I. G. Kovačića, F. Galovića, A. Postružnik, A. Kajfeža, V. Hauptfeld, B. Kotura, M. Radelje i dr. Dobitnik je Decembarske nagrade grada Karlovca (1964.).

LIT.: <https://www.hds.hr/clan/passek-dragutin/> (pristupljeno 21. 10. 2020).

PAVIĆ, Alfons, političar i povijesni pisac (Ljubljana, 11. 8. 1839. – Bled, 1919.). Obnašao je u Zadru dužnost carskoga potpredsjednika Dalmatinskoga namjesništva 1883.–1903.). Podrijetlom iz Poljica, materijalno ih je pomagao te postao najpoznatiji poljički historiograf. Zaslužan je za probijanje brojnih putova kroz Poljica: ističu se onaj od Strožanca do Blata na Cetini, odnosno Podgrađa te put od Omiša do Gata, proširen je konjski put od Gata preko Rašeljke do Gornjeg Doca. Dao je i graditi mostove preko Cetine u Omišu, Podgrađu, Srijanima, Blatu na Cetini, kod Korešnice (Rakite). Od

Svetine in Milana Jesiha, dramski spev Vena Tauferja ter *Integrale* in pesmi v prozi Srečka Kosovela. V slovenščino je prevedla *Vojni dnevnik* in dve radijski drami Luka Paljetka. V izdaji podružnice Matice hrvatske v Dubrovniku je bila objavljena njena knjiga *Znameniti Dubrovničani v časopisu Ljubljanski zvon* (2006), priredila je izdajo v dveh delih *Književna kritika o Luku Paljetku* (2013), 1985 pa je sestavila in objavila *Bibliografijo revije Dubrovnik (1955–1984)*, ki jo je pospremila z uvodnimi in pomembnimi podatki o zgodnejši zgodovini revije. Za svoje prevajalsko delo je 1986 prejela *Župančičevo listino*, prestižno priznanje, ki ga prevajalcem iz slovenščine podeljuje Društvo slovenskih pisateljev, in 2005 nagrado za življenjsko delo Društva hrvaških literarnih prevajalcev.

LIT.: T. Maroević, Anamarija Paljetak (1937–2019), *Croatia et Slavica ladertina*, 15(2019) 15; <https://www.matica-hrvatska-dubrovnik.com/napustila-nas-je-anamarija-paljetak/> (pridobljeno 12. 10. 2020).

PASSEK, Dragutin, skladatelj, pravnik (Vrhpolje pri Vipavi, 18. 12. 1917–Karlovac, 23. 8. 2004). Glasbo se je učil pri R. Tacliku v mestni glasbeni šoli v Karlovcu. Diplomiral je na Pravni fakulteti Univerze v Zagrebu (1941), nato med letoma 1946 in 1980 v Karlovcu deloval kot pravnik. Vodil je upokojenski pevski zbor (1975/1976), ukvarjal se je tudi z glasbeno kritiko v *Karlovačkem tjedniku* (1953–1976) in reviji *Osvit* (1980–1982, urednik glasbene rubrike). Skladal je več deset skladb, med katerimi so orkestralne: *Sinfonietta v d-molu za godala*; Štirje jugoslovanski plesi za godala; komorne: trije godalni kvarteti (A-dur, d-mol, a-mol), Preludij in fuga v A-duru za kvartet godal, Scherzo v A-duru za kvartet godal, Klavirski trio v a-molu, Sonata za violino in klavir v a-molu, Sonata za violončelo in klavir v D-duru, Sonata za flavto in klavir (flavto) v E-duru, Sonata za klavir in flavto v a-molu, Sonata za klarinet in klavir v G-duru; Sonata za oboe in klavir v b-molu, Skladba za šest kitar, skladbe za violino in klavir (*Uspavanka*, *Pesem brez besed*, *Nokturno*), za violončelo in klavir (*Iz neke zimske zgodbe*, *Pomladna pesem*, *Romanca*, *Concertino antico*) idr.; klavirske: 26 sonat; okoli 200 miniaturnih; devet jugoslovanskih plesov; dvanajst preludijev in invencij; 26 preludijev in fug; šest razpoložljivih idr.; vokalne: kantate *Radost* (V. Nazor); *Jutro* (V. Nazor), *Krst pri Savici* (F. Prešern), *Kantata o drugu Titu* (J. Ivanović) in *Sestrin grob* (I. G. Kovačić); skladbe za mešani in moški pevski zbori; solistične pesmi na besedila D. Domjanića, V. Nazora, F. Prešerna, D. Maksimović, B. Radulovića, I. G. Kovačića, F. Galovića, A. Postružnik, A. Kajfeža, V. Hauptfeld, B. Kotura, M. Radelje idr. Prejel je decembrsko nagrado Mesta Karlovca (1964).

LIT.: <https://www.hds.hr/clan/passek-dragutin/> (pridobljeno 21. 10. 2020).

PAVIĆ, Alfons, politik in zgodovinar (Ljubljana, 11. 8. 1839–Bled, 1919). Opravljal je dolžnosti cesarjevega podpredsednika Dalmatinskega namestništva v Zadru (1883–1903). Po poreklu je bil iz Poljic, tako da je domačinom materialno pomagal in postal najbolj znan poljiški zgodovinar. Bil je zaslužen za vzpostavitev številnih poti skozi Poljice; med katerimi so pot od Strožanca do Blata na Cetini oziroma Podgrađa ter pot od Omiša do Gata, razširjena je bila konjska pot od Gata prek Rašeljske do Gornjega Doca. Dal je zgraditi mostove prek Cetine v Omišu, Podgrađu, Srijanih, Blatu na Cetini, pri Korešnici (Rakiti). Pri cerkvi sv. Roka se začneja t. i. Pavićeva pot, ki so jo Poljičani zgradili z njegovo finančno pomočjo. Omogočil je obnovo cerkev, šol in drugih javnih prostorov. Prva šola v

crkvice sv. Roka počinje tzv. Pavića put koji su Poljičani izgradili uz njegovu financijsku pomoć. Dao je popravljati i crkve, škole i druge javne prostorije. Prva škola u Gornjim Poljicima njegov je dar, a otvorena je 1861. Godine 1862. otvorena je i škola u Donjem Docu. Poslije službovanja povukao se u svoj ljetnikovac na Bledu gdje je preminuo. Objavio je djela *Prinosi povijesti Poljica* (Sarajevo 1903.), *Mosor* (Zadar 1907.) i *Štatut poljički* (Sarajevo 1908.).

LIT.: <https://www.dugirat.com/novosti/106-arhiva/9863-Znanstveni-skup-o-Alfonso-Pavi%C4%87u,-velikom-Polji%C4%8Dkom-dobrotvoru-v15-9863> (pristupljeno 12. 10. 2020).

PETEJAN Josip, političar (Miren kraj Gorice, 1. 3. 1883. – Maribor, 18. 7. 1960.) Nakon završene osnovne škole, radio je o ocem kao obučarski obrtnik. Nakon jednogodišnjeg boravka u Rijeci, 1903. godine se vratio kući i radio u Obrazovnom društvu *Mirno* sve do 1905. kad je otišao u Trst i počeo aktivno sudjelovati u Socijalističkoj demokratskoj stranci. Nakon izbora 1907. otišao je kao socijaldemokratski kandidat u Pulu i ondje osnovao i vodio Radničko obrazovno društvo i podružnicu socijaldemokratske stranke do 1909, kad je postao tajnik stranke na Goriškom. Od 1910. bio je tajnik građevinskih radnika za Primorsku, Kranjsku i Dalmaciju sa sjedištem u Trstu, od 1910. do 1914. uređivao je časopis *Stavbinski delavec*, a 1913. kandidirao se za skupštinu općine Trst. Početkom Prvog svjetskoga rata ušao je u upravu Lavoratore, 1916. izdavao je dnevnik *Zarja* s R. Golouhom, 1917. postao je šef uprave *Naprej* u Ljubljani, 1918. član Narodnoga vijeća, 1918. namjesnik u Narodnom vijeću i 1919. član Privremenog narodnog predstavništva. Zbog unutarnjeg protivljenja u stranci, vratio se u Trst, gdje je 1919.–1921. bio tajnik građevinskih radnika za Friuli Veneziu-Giuliu. Godine 1921. postaje službenik Pokrajinskoga ureda osiguranja radnika. Od 1924. predsjednik je mariborske udruge, a od 1929. predsjednik vladine podružnice privatnih zastupnika. Od 1924. član je Općinskog vijeća u Mariboru, 1927. izabran je za oblasnog zastupnika, a od 1927. do 1929. u Narodnoj skupština. Bio je suradnik u periodicima *Delavski list*, *Naprej*, *Enakost* i dr.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 6. Ljubljana 1935; F. Baš, Petejan, Josip (1883.–1960.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

PETRÈ, Fran, književni povjesničar (Repnje kraj Ljubljane, 1. 9. 1906. – Ljubljana, 17. 12. 1978.). Studij slavistike završio je 1934. na Filozofskom fakultetu u Ljubljani, gdje je 1938. i doktorirao disertacijom *Vrazova graška leta*. Akademске godine 1935./36. studirao je na Sorbonni, a od 1938. do 1940. u Pragu. Budući da je surađivao s političkom ljevicom (1928.–1930. upravitelj i direktor Radničke pozornice, 1935.–1936. urednik lista *Akademski glas*, 1935.–1938. upravitelj lista *Sodobnost*), nije dobio posao u gimnaziji. Godine 1941. bio je knjižničar na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta u Ljubljani, a za Drugoga svjetskoga rata interniran u logorima Rab i Visco. Od 1946. do 1950. bio je izvanredni profesor na Sveučilištu u Skoplju (suosnivač i voditelj Odsjeka za slavenske jezike i književnosti). Od 1950. predavao je na Odsjeku za slovenskoga jezika i književnosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, 1955.–1975. kao redoviti profesor. Od 1974. uređivao je *Slovenski biografski leksikon* (s A. Gspanom). – Među njegovim ranijim raspravama, nastalim pod utjecajem književno-povijesne metode F. Kidriča, najvažnija je monografija *Pokušaj ilirizma kod Slovenaca* objavljena u Ljubljani 1939, prva sustavna analiza nastanka, razvoja i propadanja ilirizma

Gornjih Poljicah, ki so jo odprli 1861, je bila njegovo darilo. Leta 1862 so odprli tudi šolo v Donjem Docu. Po končanem službovanju se je umaknil v svojo poletno vilo na Bledu, kjer je umrl. Objavil je dela *Prinosi povijesti Poljica* (Sarajevo 1903), *Mosor* (Zadar 1907) in *Štatut poljički* (Sarajevo 1908).

LIT.: <https://www.dugirat.com/novosti/106-arhiva/9863-Znanstveni-skup-o-Alfonso-Pavi%C4%87u,-velikom-Polji%C4%8Dkom-dobrotvoru-v15-9863> (pridobljeno 12. 10. 2020).

PETEJAN Josip, politik (Miren pri Gorici, 1. 3. 1883–Maribor, 18. 7. 1960). Po končani domači ljudski šoli je delal z očetom kot čevljarški pomočnik. Po enoletnem bivanju na Reki se je 1903 vrnil domov in deloval v splošnem izobraževalnem društvu *Miren* do 1905, ko je odšel v Trst in začel aktivno nastopati v socialnodemokratski stranki. Po volitvah 1907 je šel kot socialnodemokratski poslanec v Pulj, kjer je ustanovil ter vodil delavsko izobraževalno društvo ter sekcijo socialnodemokratske stranke do 1909, ko je postal strankin tajnik na Goriškem. Od 1910 je bil tajnik stavbinskih delavcev za Primorsko, Kranjsko in Dalmacijo s sedežem v Trstu, 1910 do 1914 je izdajal strokovni list *Stavbinski delavec* in kandidiral 1913 v tržaški občinski svet. V začetku vojne je vstopil v upravništvo Lavoratoreja, 1916 izdajal z R. Golouhom dnevnik *Zarja*, 1917 je postal vodja administracije časopisa *Naprej* v Ljubljani, 1918 bil član Narodnega sveta, 1918 namestnik v Narodnem svetu in 1919 član začasnega narodnega predstavništva. Zaradi internih nasprotovanj v stranki se je vrnil v Trst, bil 1919–1921 tajnik stavbinskih delavcev za Benečijo-Julijsko krajino. Vrnil se je 1921, ko je postal uradnik Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Od 1924 je bil predsednik mariborske zveze in od 1929 predsednik oblastne podzveze privatnih nameščencev. Od 1924 je bil član občinskega sveta v Mariboru, 1927 je bil izvoljen za oblastnega poslanca in bil 1927 do 1929 poslanec v Narodni skupščini. Sodeloval je pri časopisju *Delavski list*, *Naprej*, *Enakost* idr.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 6. Ljubljana 1935; F. Baš, Petejan, Josip (1883–1960), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

PETRÈ, Fran, literarni zgodovinar (Repnje pri Ljubljani, 1. 9. 1906–Ljubljana, 17. 12. 1978). Na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je 1934 diplomiral iz slavistike in 1938 doktoriral z disertacijo *Vrazova graška leta*. V študijskem letu 1935/1936 se je izpopolnjeval na Sorboni, 1938–

https://sl.wikipedia.org/wiki/Fran_Petre#/media/Slika:Fran_Petre.jpg (13. V. 2021)

1940 pa v Pragi. Ker je sodeloval s politično levico (1928–1930 upravnik in režiser Delavskega odra, 1935–1936 urednik lista *Akademski glas*, 1935–1938 upravnik časopisa *Sodobnost*), ni dobil službe na gimnaziji. Leta 1941 je bil knjižničar na oddelku za zgodovino ljubljanske filozofske fakultete. Med vojno je bil zaprt v koncentracijskih taboriščih Rab in Visco. V letih 1946–1950 je bil izredni profesor na Univerzi v Skopju (soustanovitelj in predstojnik katedre za slovanske jezike in književnosti). Od 1950 je predaval na katedri za slovenski jezik in književnost FF v Zagrebu, 1955–1975 kot redni profesor. Od 1974 je z A. Gspanom urejal *Slovenski biografski leksikon*. Med zgodnejšimi razpravami, napisanimi pod vplivom literarnozgodovinske metode F. Kidriča, je najpomembnejša 1939 v Ljubljani objavljena monografija *Poizkus ilirizma pri Slovencih* (1835–1849), prva sistematična analiza izvora, razvoja in propada

u Sloveniji. Izrazito pozitivističku metodu koristi i u monografskoj biografsko-sociološkoj studiji *Rod u mladosti Ivana Cankara* (1947.). Pod utjecajem komparativne književne znanosti i imanentne interpretacije zagrebačke škole pisao je o slovenskoj moderni (*Vizionarnost Otona Župančiča*, 1955; *Motivi otuđenja u Cankaru*, 1969.). Živio je i radio u neslovenskom okruženju pa je njegovo književno stvaralaštvo relativno raspršeno (brojne empirijske studije, analize ideoloških i stilskih pitanja itd.) i nije dovoljno istraženo i vrednovano. Njegova posrednička uloga također je važna. Makedoncima je predstavio djela Cankara, Prešerena i Župančiča (posebno u skopskoj *Novoj Makedoniji* 1948.–1949.), a za Slovence je pripremio antologiju *Makedonska poezija* (1948.). Hrvate je upoznao sa slovenskim ekspresionizmom (Uz genezu hrvatskog i slovenskog ekspresionizma, *Kritika*, 1969.) i romanom (Noviji slovenački roman, u: *Zbornik Zagrebačke slavističke škole*, Zagreb 1975.). Sa Z. Škrebom osnovao je 1957. list *Umjetnost riječi* u odsjeku za teoriju književnosti (tzv. Zagrebačka slavistička škola) Hrvatskoga filološkog društva, čiji je bio suurednik (1957.–1961.) i član uredništva (1962.–1977.).

LIT.: F. Buttolo, M. Pavčič, Bibliografija del Frana Petrèta, *Slavistična revija*, 1971, 2; Š. Barbarič, Fran Petrè (1906.–1978.), *Ibid.*, 1979, 2; J. Zoltan, Prispevek Frana Petrèta k razvoju slovenske literarne vede, *Riječ*, 14(2008) 1.

PIPAN, Rudolf, inženjer šumarstva (Črni Vrh nad Idrijo, 21. 4. 1895. – Ljubljana, 17. 8. 1975.). Osnovnu školu završio je u Gorenjoj Vasi (1907.), a realnu gimnaziju u Ljubljani (1915.). Studij šumarstva je počeo na Šumarskoj akademiji u Zagrebu, a završio ga na Gospodarsko-šumarskom fakultetu (1922.). Doktorirao je na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu (1937.). Sudjelovao je u Prvom svjetskom ratu 1915.-1918. i bio u ruskom zarobljeništvu. Službovao je najprije u Direkciji Križevačke imovne općine u Bjelovaru, u šumskim upravama u Čazmi i Bjelovaru, u Direkciji Imovinske općine u Novoj Gradiški, a od 1938. u Ministarstvu šuma i rudnika u Beogradu. Za Drugog svjetskog rata ostao je bez službe jer nije surađivao s tadašnjim vlastima. Nakon rata radio je kao načelnik Odjela za plan u Ministarstvu šumarstva Federativne Narodne Republike Jugoslavije, gdje je jedan od inicijatora osnivanja šumskoprivrednih područja kao organizacijskih i planskih osnovnih jedinica šumskog i drvno-industrijskog gospodarstva. Od jeseni 1947. radi u Sloveniji u Republičkom resoru za šumarstvo, na problematici uređivanja šuma. Nakon umirovljenja 1961. član je Republičke komisije za izradu šumsko gospodarskih osnova. Kao rezultat njegova teorijskoga proučavanja i praktičkog provjeravanja, stvoren je model šumsko-gospodarskoga planiranja kojim je i privatna i društvena šuma obuhvaćena kao ekosustav sa svim osobitostima i funkcijama na zadovoljstvo i jednih i drugih. Svoj rad temeljio je na znanstvenoj razradi aktualnih problema ekonomike i ekonomske politike. Pred sam Drugi svjetski rat na savjetovanju o slovenskom šumarstvu i drvnoj industriji u Ljubljani iznio je ideju da se osnuje šumarski znanstveno-istraživački zavod, što se tada nije moglo ostvariti. Napisao je i objavio više od 50 znanstvenih i stručnih radova, od toga 8 kao samostalne publikacije. Suradivao je u *Šumarskom listu*. Od 1931. do 1941. napisao je deset teorijskih studija s područja ekonomike šumarstva. Bio je počasni član Saveza ITŠID Slovenije. Dobio je Kidričevu nagradu za životno djelo (1975.).

LIT.: *Šumarska enciklopedija*, 2. Zagreb 1969.

ilirizma na Slovenskem. Izrazito pozitivistična metoda je uporabljena v monografski biografsko-sociološki študiji *Rod in mladost Ivana Cankarja* (1947). Pod vplivom primerjalne literarne vede in t. i. imanentne interpretacije zagrebške šole je pisal o slov. moderni (*Vizionarnost Otona Župančiča*, 1955; *Motivi odtujenosti v Cankarjevem delu*, 1969). Ker je živel in delal predvsem v neslovenskem okolju, njegov razmeroma razpršeni literarnoznanstveni opus (številne empirične študije, analize idejnih in slogovnih vprašanj ter drugi spisi) še ni ustrezno raziskan in ovrednoten. Pomembna je tudi njegova posredniška vloga. Makedoncem je predstavil Cankarja, Prešerna in Župančiča (zlasti v skopski *Novi Makedoniji* 1948–1949), za Slovence pa pripravil antologijo *Makedonska poezija* (1948). Hrvate je seznanil s slovenskim ekspresionizmom (Uz genezu hrvatskog i slovenskog ekspresionizma, *Kritika*, 1969) in z romanom (Noviji slovenački roman, v: *Zbornik Zagrebačke slavističke škole*, Zagreb 1975). Pri sekciji za literarno teorijo (t. i. zagrebška slavistična šola) Hrvaškega filološkega društva je 1957 z Z. Škrebom ustanovil časopis *Umjetnost riječi* in bil 1957–1961 sourednik, 1962–1977 pa član uredniškega odbora.

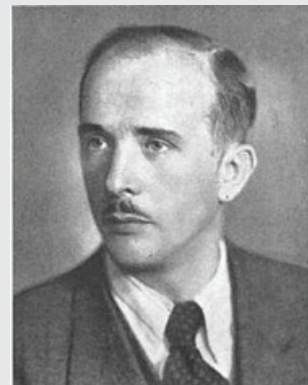
LIT.: F. Buttolo, M. Pavčić, Bibliografija del Frana Petrèta, *Slavistična revija*, 1971, 2; Š. Barbarič, Fran Petrè (1906–1978), *Ibid.*, 1979, 2; J. Zoltan, Prispevek Frana Petrèta k razvoju slovenske literarne vede, *Riječ*, 14 (2008) 1.

PIPAN, Rudolf, inženir gozdarstva (Črni Vrh nad Idrijo, 21. 4. 1895–Ljubljana, 17. 8. 1975). Ljudsko šolo je obiskoval v Gorenji vasi (1907), v Ljubljani realko (1915). Študij gozdarstva je začel na zagrebški gozdarski akademiji, končal pa ga je na gospodarstvo-gozdarski fakulteti (1922). Doktoriral je na Kmetijsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu (1937). Sodeloval je v prvi svetovni vojni (1915–1918) in bil v ruskem ujetništvu. Najprej je bil zaposlen v direkciji križevške gozdarske zadruga v Bjelovarju, v gozdnih upravah v Čazmi in Bjelovarju, v direkciji gozdarske zadruga v Novi Gradiški, od 1938 pa na ministrstvu za gozdove in rudnike v Beogradu. Med drugo svetovno vojno je ostal brez službe, ker ni hotel sodelovati s tedanjimi oblastmi. Po vojni je delal kot načelnik odseka za planiranje na Ministrstvu za gozdarstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije, kjer je bil eden od pobudnikov za nastanek kmetijsko-gozdarskih območij kot organizacijskih in planskih osnovnih enot gozdarskega in lesno-predelovanega gospodarstva. Od jeseni 1947 je delal v Sloveniji v republiškem resorju za gozdarstvo na področju ureditve gozdov. Po upokojitvi 1961 je bil član republiške komisije za pripravo gozdarsko-gospodarskih osnov. Kot plod njegovega teoretičnega proučevanja in praktičnih izkušenj je nastal model gozdno-gospodarskega načrtovanja, v katerem sta tako zasebni kot državni gozd pojmovana kot ekosistem z vsemi lastnostmi in funkcijami na zadovoljstvo obeh strani. Svoje delo je osnoval na znanstvenih pogledih na aktualno problematiko ekonomije in ekonomske politike. Tik pred drugo svetovno vojno je na posvetu o slovenskem gozdarstvu in lesni industriji v Ljubljani predstavil idejo o nastanku gozdarskega znanstveno-raziskovalnega zavoda, kar je bilo tedaj nemogoče realizirati. Napisal in objavil je več kot petdeset znanstvenih in strokovnih del, med katerimi je osem samostojnih publikacij. Sodeloval je v *Šumarskem listu*. Od 1931 do 1941 je napisal deset teoretičnih študij s področja ekonomike gozdarstva. Bil je častni član Zveze ITŠID Slovenije. Za življenjsko delo je prejel Kidričevo nagrado (1975).

LIT.: *Šumarska enciklopedija*, 2. Zagreb 1969.

PIRC, Bojan Franc, liječnik (Ljubljana, 27. 7. 1901. – Ljubljana, 31. 10. 1991.) Bio je analitičar međunarodnoga, jugoslavenskoga i slovenskog javnog zdravstva, zdravstveni statističar i stručnjak Svjetske zdravstvene organizacije. Godine 1937. na osnivačkom kongresu mladeži Jugoslavenske radikalne zajednice, omladinske organizacije Jugoslavenske radikalne zajednice, izabran je za predsjednika njegovog Glavnoga odbora u Beogradu. U to je vrijeme bio službenik Ministarstva socijalne politike.

LIT.: https://sl.wikipedia.org/wiki/Bojan_Franc_Pirc (pristupljeno 29. 4. 2022).

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bojan_Franc_Pirc.jpg (12. III. 2021)

PIRŠ, Jože, metalurg (Trbovlje, 22. 10. 1925. – Rijeka, 25. 10. 1999.). Studij metalurgije završio je 1951. na Tehničkome fakultetu u Ljubljani, gdje je 1960. i doktorirao. Isprva je radio u tvornici *Torpedo* u Rijeci, a od 1960. na novoosnovanom Strojarskom fakultetu (danas Tehnički fakultet) u Rijeci, gdje je od 1971. redoviti profesor. Osnivač je i prvi predstojnik Zavoda za ispitivanje materijala. Od 1975. do 1977. predavao je na Kalifornijskome sveučilištu u Los Angelesu. Bavio se ispitivanjem metala bez razaranja, posebno trošenjem klipnih prstenova, primjenom metalografije i fraktografije u utvrđivanju oštećenja strojnih elemenata, ispitivanjem nodularnog i drugih lijevova, istraživanjem svojstava aluminijskih slitina nakon toplinske obradbe, istraživanjem prijelomnih površina i uzroka loma materijala, zamorom titanijevih slitina i drugih materijala, istraživanjem svojstava nitriranih slojeva na površinama strojnih elemenata. Autor je djela *Tehnologija materijala* (1977.) i *Toplinska obrada materijala* (1992.). Dobitnik je Nagrade *Nikola Tesla* (1974.) i Nagrade grada Rijeke za životno djelo (1995.).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48426> (pristupljeno 21. 10. 2020).

PLEVNIK, Danko, publicist i novinar (Karlovac, 12. 3. 1951.). Slovenskoga je podrijetla. Maturirao je na karlovačkoj gimnaziji (1969.), a diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1976.), gdje je magistrirao informacijske znanosti tezom *Model izgradnje referalnog centra za regiju Karlovca* (1979.), koje je i doktorirao (1986.). Radno iskustvo započinje 1975. kao profesor hrvatskoga jezika u karlovačkoj Šumarskoj školi. U Gradskoj knjižnici *Ivan Goran Kovačić* radio je 1976.–1984. Stručni ispit i bibliotekarstva položio je 1977. godine. Od 1984.–1990. zaposlen je u listu *Komunist* kao novinar i urednik rubrike za kulturu. Bio je kolumnist *Novog lista* (1990.–1991.) i *Slobodne Dalmacije* (od 1991.) te suradnik tjednika *Danas*, ljubljanskoga *Dela* i sarajevskoga *Oslobođenja*, a pisao je i u inozemnim novinama. Predavao je na poslijediplomskom studiju diplomacije na Fakultetu političkih znanosti u Sarajevu. Skovao je naziv za znanost o čitanju – legologija. Član je Izvršnoga odbora Hrvatskoga novinarskog društva i mnogih udruženja kao što su Association of European Journalists, International Federation of Journalists i dr. Autor je knjiga *Informacija je komunikacija* (Zagreb 1986.), *Hrvatski obrat* (Zagreb 1993.), *Slovenci na*

<https://www.nacional.hr/tag/danko-plevnik/> (15. II. 2021)

PIRC, Bojan Franc, zdravnik (Ljubljana, 27. 7. 1901–Ljubljana, 31. 10. 1991). Bil je analitik mednarodnega, jugoslovanskega in slovenskega javnega zdravstva, zdravstveni statistik in strokovnjak Svetovne zdravstvene organizacije. Leta 1937 so ga v Beogradu na ustanovnem kongresu mladine Jugoslovanske radikalne skupnosti, mladinske organizacije Jugoslovanske radikalne skupnosti, izvolili za predsednika njenega glavnega odbora. V tistem času je bil uradnik na ministrstvu za socialno politiko.

LIT.: https://sl.wikipedia.org/wiki/Bojan_Franc_Pirc (pridobljeno 29. 4. 2022).

PIRŠ, Jože, metalurg (Trbovlje, 22. 10. 1925–Reka, 25. 10. 1999). Študij metalurgije je končal 1951 na Tehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je 1960 tudi doktoriral. Najprej je bil zaposlen v tovarni *Torpedo* na Reki, od 1960 pa na novoustanovljeni Fakulteti za strojništvo (danes Tehniška

<https://tehnika.lzmk.hr/pirs-joze/>
(15. V. 2021)

fakulteta Univerze na Reki) na Reki, kjer je 1970 postal redni profesor. Ustanovil je Zavod za testiranje materialov in bil njegov prvi predstojnik. Med letoma 1975 in 1977 je predaval na Kalifornijski univerzi v Los Angelesu. Posvečal se je testiranju kovin z neporušitvenimi metodami, predvsem z izrabo krmilnih ležajev, z uporabo metalografije in fraktografije pri določanju okvar strojnih elementov, s proučevanjem nodularnih in drugih litin, z odkrivanjem lastnosti aluminijevih zlitin po toplotni obdelavi, z analizo prelomljenih površin in vzroki za lomljenje materialov, z izrabo titanijevih zlitin in drugih materialov, z raziskavami lastnosti nitriranih slojev na površinah strojnih elementov. Napisal je deli *Tehnologija materijala* (1977) in *Toplinska obrada materijala* (1992). Prejel je nagrado *Nikola Tesle* (1974) in nagrado Mesta Reka za življenjsko delo (1995).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48426> (pridobljeno 21. 10. 2020).

PLEVNIK, Danko, publicist in novinar (Karlovac, 12. 3. 1951). Po poreklu je Slovenec. Maturiral je na gimnaziji v Karlovcu (1969), nato diplomiral na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu (1976), kjer je tudi magistriral s področja informacijskih ved z nalogo *Model izgradnje referalnog centra za regiju Karlovca* (1979). Z omenjenega področja je tudi doktoriral (1986). Prve delovne izkušnje je začel pridobivati 1975 kot profesor hrvaščine v Gozdarski šoli v Karlovcu. V Mestni knjižnici Ivana Gorana Kovačiča Karlovac je bil zaposlen od 1976 do 1984. Strokovni izpit iz bibliotekarstva je opravil 1977. Med letoma 1984 in 1990 je bil zaposlen v uredništvu časopisa *Komunist* kot novinar in urednik rubrike za kulturo. Bil je kolumnist *Novega lista* (1990–1991) in *Slobodne Dalmacije* (od 1991) ter sodelavec tednika *Danas*, ljubljanskega *Dela* in sarajevskega *Oslobođenja*, pisal je tudi za tuje časopise. Predaval je na podiplomskem študiju diplomacije na sarajevski fakulteti za politične vede. Predlagal je poimenovanje za vedo o branju – legologija. Je član izvršnega odbora Hrvaškega društva novinarjev in številnih društev, kot so Association of European Journalists, International Federation of Journalists idr. Napisal je več knjig: *Informacija je komunikacija* (Zagreb 1986), *Hrvatski obrat* (Zagreb 1993), *Slovenci na Hrvaškem* (Črnomelj 1998) *Fortuna čitanja* (Osijek 2006), *Još samo ljudi znaju tko su* (Sarajevo 2009), *Hijerarhija međuovisnosti* (Karlovac 2011), *Duh naš svagdanji* (Zagreb–Sarajevo 2015),

Hrvaškem (Črnomelj 1998.) *Fortuna čitanja* (Osijek 2006.), *Još samo ljudi znaju tko su* (Sarajevo 2009.), *Hijerarhija međuovisnosti* (Karlovac 2011.), *Duh naš svagdanji* (Zagreb–Sarajevo 2015.), *Geopolitika smisla života* (Zagreb 2015.), *Onaj što piše* (Zagreb 2017.), *Ljudi Karlovca* (Zagreb 2018.), *Dugosuđe : sud i pravda* (Zagreb 2019.), *Iza konteksta* (Karlovac 2020.) i dr. Dobitnik je nagrade *Novinar godine* Hrvatskog novinarskog društva (1992.). Proglašen je i novinarom godine *Slobodne Dalmacije* (1991.) i dobitnik je Javnog priznanja Karlovačke županije za 2001. godinu.

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=69469> (pristupljeno 12. 10. 2020).

PLOHL, Miroslav, inženjer elektrotehnike (Gorizia, 30. 7. 1881. – Karlovac, 30. 9. 1939.). Na Carskoj i kraljevskoj mornaričkoj akademiji u Rijeci položio je završni ispit za pomorskoga časnika (1902.) za elektročasnika i torpednoga časnika (1905.) ratne mornarice Austro-Ugarske Monarhije. Nakon završetka Prvoga svjetskoga rata i vojnoga umirovljenja bio je konstruktor turbokompresora u industrijskoj tvrtki *Whitehead & Co* u Rijeci (1919.–1920.) i tehnički ravnatelj u tvrtki *GmbH* u Beču (1923.–1924.). Na Tehničkoj visokoj školi u Zagrebu (poslije Tehnički fakultet) preuzeo je nastavu iz predmeta jaka struja (1925.), akumulatori, prijenos i razdioba električne energije (1926.), jaka struja i brodska elektrotehnika (1935.) i slaba struja (1936.). Osnovao je Zavod za elektrotehniku (1925.), Elektrostrojarski laboratorij (1927.–1928.), Stanicu za baždarenje električnih brojila i preciznih mjerila (1929.). Formalne kriterije za izbor u redovitoga profesora ispunio je tek 1930. diplomiravši elektrotehniku na Tehničkome fakultetu u Ljubljani. Dekan Tehničkoga fakulteta bio je od 1936. do kraja života. Pokrenuo nastavu telefonije i radiotehnike (1937.). Osnovao je (1937.) Banovinsko električno poduzeće, koje je počelo plansku elektrifikaciju u Hrvatskoj, i bio mu predsjednik Upravnog odbora. Izumio je uređaje za generiranje magnetskoga polja stalnoga smjera i periodički promjenjive jakosti (1911.), povećanje opteretivosti turbokompresora i turbopuhala i dvostupanjski turbokompresor (1918.–1920.), generiranje elektromagnetskih titraja visoke frekvencije (1927.) i dr.

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=48784> (pristupljeno 12. 10. 2020).

PLOHL-HERDVIGOV, Rikardo Ferdinandov, pjesnik, folklorist i kroničar (19. st.). U mladosti se iz Pavlovaca kraj Ormoža preselio u Varaždin, gdje je završio gimnaziju na kojoj je potom predavao prirodopis, hrvatski, njemački, latinski, zemljopis i računstvo. Napisao je djela *Hrvatske narodne pjesme i pripoviedke* i *Hrvatske narodne pjesme u hrvatskom domu sakupio i rodu i svijetu predao*.

PODGORNIK, Franc (Fran), novinar (Čepovan, 6. 7. 1846. – Beč, 16. 9. 1904.) Otac Martin, majka Marija Samec. Gimnaziju je završio u Gorici (1869.), a školovanje nastavio u Beču, gdje je do 1873. studirao klasičnu i komparativnu filologiju, a zatim još četiri godine arheologiju i filologiju. Nije završio studij. Živio je u Beču do 1879. gdje je bio tajnik Slovenskoga književnog društva. Od 1880. do 1882. radio je u Gorici kao urednik *Soče*. Godine 1890. preselio se u Trst, a od 1895. do smrti živio je u Beču. Suradivao je u *Zori* (1877.–1978.). U *Slavjanskem Almanahu* 1879. objavio je *O pismenih jezicima na sploh in občeslovanskem literaturnem jeziku*, a 1880. *Ali je filozofija Slovanom*

Geopolitika smisla života (Zagreb 2015), *Onaj što piše* (Zagreb 2017), *Ljudi Karlovca* (Zagreb 2018), *Dugosuđe: sud i pravda* (Zagreb 2019), *Iza konteksta* (Karlovec 2020) idr. Prejel je nagrado novinar leta, ki jo podeljuje Hrvaško društvo novinarjev (1992). Izbran je bil za novinarja leta *Slobodne Dalmacije* (1991). Prejel je javno priznanje karlovške županije za leto 2001.

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=69469> (pridobljeno 12. 10. 2020).

PLOHL, Miroslav, inženir elektrotehnike (Gorica, 30. 7. 1881–Karlovec, 30. 9. 1939). Na Cesarski in kraljevi mornariški akademiji na Reki je opravil zaključni izpit za pomorskega častnika (1902), za elektro častnika in torpednega častnika (1905) vojne mornarice Avstro-Ogrske monarhije. Po koncu

https://www.fer.unizg.hr/o_fakultetu/povijest/velikani_fer-a (18. IV. 2021)

prve svetovne vojne in vojaški upokojitvi je postal konstruktor turbokompresorja v industrijskem podjetju *Whitehead&Co* na Reki (1919–1920) in tehnični direktor v tovarni *GmbH* na Dunaju (1923–1924). Na Tehniški visoki šoli v Zagrebu (pozneje Tehniška fakulteta Univerze v Zagrebu) je predaval predmete jaki tok (1925), akumulatorji, delitev električne energije (1926), jaki tok in ladijska elektrotehnika (1935) in šibki tok (1936). Ustanovil je zavod za elektrotehniko (1925) in elektro-strojni laboratorij (1927/1928), postajo za odbiranje električnih števec in precizna merila (1929). Formalne pogoje za izvolitev v rednega profesorja je izpolnil šele 1930, potem ko je diplomiral iz elektrotehnike na Tehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Dekan Tehniške fakultete Univerze v Zagrebu je bil od 1936 do svoje smrti. Spodbudil je poučevanje telefonije in radiotehnike (1939). Osnoval je (1937) Banovinsko elektro podjetje, ki je začelo z načrtno elektrifikacijo na Hrvaškem,

in bil predsednik njegovega upravnega odbora. Izumil je naprave za generiranje magnetnega polja stalne meri in periodično spremenljive jakosti (1911), za povečanje obremenjenosti turbokompresorja in turbopolnilnika ter dvostopenjski turbokompresor (1918–1920), za generiranje visokofrekvenčnih elektromagnetnih valovanj (1927) idr.

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=48784> (pridobljeno 12. 10. 2020).

PLOHL-HERDVIGOV, Rikardo Ferdinandov, pesnik, folklorist in kronist (19. st.). V mladosti se je iz Pavlovcev pri Ormožu preselil v Varaždin, kjer je končal gimnazijo, na kateri je nato poučeval naravoslovje, hrvaščino, nemščino, latinščino, zemljepis in računstvo. Napisal je deli *Hrvatske narodne pjesme i pripoviedke* ter *Hrvatske narodne pjesme u hrvatskom domu sakupio i rodu i svietu predao*.

PODGORNIK, Franc (Fran), novinar (Čepovan na Goriškem, 6. 7. 1846–Dunaj, 16. 9. 1904). Oče Martin, mati Marija Samec. Gimnazijo je končal v Gorici (1869), nato na Dunaju študiral klasično in primerjalno jezikoslovje do 1873 in potem štiri leta arheologijo in filozofijo. Izpitov ni naredil. Živel je na Dunaju še 1879 in bil tajnik Slovenskega literarnega društva. Nato se preselil v Gorico, kjer je prevzel uredništvo *Soče* do 1882. 1890 se je preselil v Trst in odšel 1895 zopet na Dunaj, kjer je živel do smrti. Sodeloval je pri *Zori* (1877–1878). V *Slavjanskem Almanahu* je 1879 objavil spis *O pismenih jeziki na sploh in občeslovanskem literaturnem jeziku posebe*, 1890 pa *Ali je filozofija Slovanom mogoča?* Prav tako

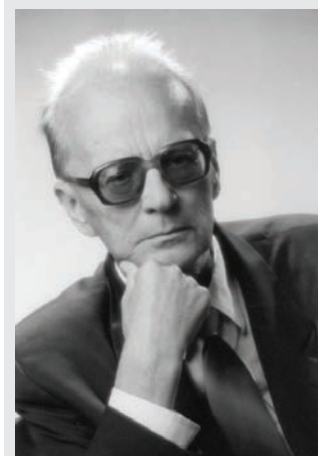
mogoča?. Također je surađivao u periodici *Zvon*, koji je 1870.–1880. u Beču uređivao Josip Stritar. Kao urednik *Soče* (1880.–1882.) nije uvijek postupao u skladu sa stajalištima vlasnika novina te je odustao od uređivanja i počeo pisati za druge tiskovine (*Kres*, *Slovenski narod*, *Slovan*). God. 1885.–1886. suosnovao je *Slovan* i počeo stvarati zbirku domaće literature i objavljivati spise preminulih pisaca. U razdoblju 1886.–1887. pisao je brojne političke članke za novine *Slovenski narod*. Godine 1887. nije prihvatio mjesto drugoga urednika u *Slovenskom narodu*, već se odlučio za svoj časopis *Slovenski svijet*; prva tri sveska (1888.–1890.) objavljena su u Ljubljani, a potom pet svezaka u Trstu (1891.–1895.), a 1895.–1899. časopis je izlazio u Beču. Časopis je objavljivao vijesti iz slavenskog svijeta (u Rusiji je imao redovite dopisnike), prijevode iz slavenske književnosti i prijevode slovenskih djela na ruski. Njegova politička uvjerenja uključivala su zahtjev za uspostavom nacionalne autonomije za sve narode austrijskoga dijela Monarhije te se zalagao za uvođenje ruskoga jezika kod svih Slavena te za uvođenje slavenskog bogoslužja među austrijskim koruškim Slavenima. Služio se pseudonimom *Yporej*.

<https://www.wikidata.org/wiki/Q22983937>
(7. IV. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 7. Ljubljana 1949. *Primorski slovenski biografski leksikon*, 3. knj. sv. 12, Gorica 1986; *Enciklopedija Slovenije*, 9. Ljubljana 1995; *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 1. Ljubljana 2008; A. Pirjevec, Podgornik, Franc (1846.–1904.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

POGAČNIK Jože, književni povjesničar (Kovor kraj Tržiča, 14. 3. 1933. – Rijeka, 18. 8. 2002.). Studij slavistike završio je 1958. na Filozofskom fakultetu u Ljubljani, doktorirao je 1963. tezom o Josipu Stritaru na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je od 1959. do 1969. bio asistent za slovensku književnost. Godine 1969. postao je docent za slovenistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Novom Sadu, gdje je isprva bio vanredni (1971.), a potom i redoviti profesor (1975.). Od tamo je otišao za profesora na osječki pedagoški fakultet (1981.), a potom na Pedagoški fakultet Univerze u Mariboru, gdje je djelovao da mirovine (1991.–1995.). Na sva tri fakulteta bio je po jedan mandat dekan. Predavao je na mnogim europskim i američkim sveučilištima. Od 1997. je bio redoviti član Slovenske akademije znanosti i umjetnosti. Glavno područje njegova interesa bila je slovenska književnost od najstarijih razdoblja do suvremenosti, hrvatska književnost te komparatistika, prije svega južnoslavenskih književnosti. Objavljivao je na slovenskome, hrvatskome, srpskome, njemačkom i engleskom jeziku. Još kao student je razmišljao o periodizaciji slovenskih književnih razdoblja te ih je u suautorstvu s F. Zadravcem objavio u *Zgodovini slovensega slovstva* (8 knjiga 1968.–1972.), koje su kasnije bile sažete u jednu knjigu i prevedene na srpski jezik (1973.) i hrvatski (1991.). Uz spomenuto djelo, napisao je više drugih djela među kojima su *Problem stilskih formacija u slovenačkoj književnosti između dva rata* (Beograd 1972.), *Jurij Dalmatin v luči stilističnih raziskov* (Novi Sad 1973.), *Jernej Kopitar* (Ljubljana 1977.),

<https://www.sazu.si/clani/joze-pogacnik>
(21. II. 2021)

je sodeloval pri leposlovnem časopisu *Zvon*, ki ga je na Dunaju izdajal Josip Stritar od 1870 do 1880. Kot urednik *Soče* (1880–1882) ni vedno deloval skladno z nazori lastnikov, zato je urejanje opustil in začel pisati za tedanji slovenski revijalni in dnevni tisk (*Kres*, *Slovenski narod*, *Slovan*). Od 1885 do 1886 je soustvarjal *Slovana* in dal pobudo za nastanek zbirke domače književnosti in izdajanje spisov že umrlih pisateljev. V času od 1886 do 1887 je sodeloval pri *Slovenskem narodu* s številnimi političnimi članki. Leta 1887 ni sprejel mesta drugega urednika pri *Slovenskem narodu*, ampak se je odločil za lastno revijo *Slovanski svet*; prvi trije letniki (1888–1890) so izšli v Ljubljani, pet letnikov v Trstu (1891–1895), od 1895 do 1899 pa je revija izhajala na Dunaju. V reviji je razvijal in dograjeval svoje misli, objavljali so vesti o slovanskem svetu (v Rusiji je imela stalne dopisnike), prevode iz slovanskih književnosti, prevode slovenskih del v ruščino. Njegovo politično prepričanje je obsegalo zahtevo po ustanavljanju narodnih avtonomij za vse narode avstrijskega dela monarhije, vseslovansko povezavo pa je gradil na uvedbi ruščine kot jezika vseh Slovanov ter uvajanju slovanskega bogoslužja pri avstrijskih koroških Slovanih. Objavljal je tudi pod psevdonimom *Yporej*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 7. Ljubljana 1949; *Primorski slovenski biografski leksikon*, 3. knj. zv. 12, Gorica 1986; *Enciklopedija Slovenije*, 9. Ljubljana 1995; *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 1. Ljubljana 2008; A. Pirjevec, Podgornik, Franc (1846–1904.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

POGAČNIK Jože, literarni zgodovinar (Kovor pri Tržiču, 14. 3. 1933–Reka, 18. 8. 2002). Po maturi je študiral slavistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani (1953–1958). Doktoriral je na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu, na kateri je bil zaposlen kot asistent za slovensko književnost (1959–1969), z disertacijo o Stritarjevem literarnem nazoru (1963). Leta 1969 je postal docent za slovenistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Novem Sadu, kjer je postal najprej izredni (1971), nato redni profesor (1975). Od tam je odšel za profesorja na Pedagoško fakulteto v Osijeku (1981), nato pa na Pedagoško fakulteto Univerze v Mariboru, kjer je deloval do upokojitve (1991–1995). Na vseh treh fakultetah je bil po en mandat tudi dekan. Predaval je na številnih evropskih in ameriških univerzah. 1997 je postal redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Osrednje teme njegovega zanimanja so bile slovenska književnost od najstarejših obdobij do sodobne književnosti, hrvaška književnost in primerjalna književnost, predvsem jugoslovanskih književnosti. Objavljal je v slovenščini, hrvaščini, srbsčini, nemščini in angleščini. Že kot študent je presenečal z globoko teoretsko osmišljenostjo načrtov o periodizaciji slovenskih literarnih obdobij, ki jih je nato (v soavtorstvu s F. Zadavcem) udeležil v *Zgodovini slovenskega slovstva* (8 knjig 1968–1972), ki je bila pozneje, zgoščena v eno samo knjigo, prevedena tudi v srbsčino (1973) in hrvaščino (1991). Poleg omenjene je napisal tudi več drugih del, med katerimi so *Problem stilskih formacija u slovenačkoj književnosti između dva rata* (Beograd 1972), *Jurij Dalmatin v luči stilističnih raziskov* (Novi Sad 1973), *Jernej Kopitar* (Ljubljana 1977), *Norme in forme* (Beograd 1981), *Slovenačka dečja književnost* (Novi Sad 1984), *Pesništvo Julijana Tamaša* (Novi Sad 1986), *Teme i dileme* (Osijek 1986), *Književni susreti s drugima – jugoslavističke teme* (Reka 1986), *Jugoslavističke teme* (Vinkovci 1990), *Starejše slovensko slovstvo* (Ljubljana 1990), *Kulturni pomen Slomškovega dela* (Maribor 1991), *Prevrednotenja* (Ljubljana 2001), *Tragovi u vremenu* (Zagreb 2001). Hči Jagna je literarna kritičarka in prevajalka.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48986> (pridobljeno 21. 10. 2020; <https://www.sazu.si/clani/joze-pogacnik> (pridobljeno 12. 2. 2022).

Norme i forme (Beograd 1981.), *Slovenačka dečja književnost* (Novi Sad 1984.), *Pesništvo Julijana Tamaša* (Novi Sad 1986.), *Teme i dileme* (Osijek 1986.), *Književni susreti s drugima – jugoslavističke teme* (Rijeka 1986.), *Jugoslavističke teme* (Vinkovci 1990.), *Starejše slovensko slovstvo* (Ljubljana 1990.), *Kulturni pomen Slomškovega dela* (Maribor 1991.), *Prevrednotenja* (Ljubljana 2001.), *Tragovi u vremenu* (Zagreb 2001.) i dr. Kći Jagna je književna kritičarka i prevoditeljica.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48986> (pristupljeno 21. 10. 2020); <https://www.sazu.si/clani/joze-pogacnik> (pristupljeno 12. 2. 2022).

POHL, Emil, slikar, konzervator restaurator (Medvode, 1930. – Ljubljana, 2002.) Radio je u Zavodu za spomeniško varstvo Slovenije, a od 1970. u Hrvatskom restauratorskom zavodu. Bio je i prvi predsjednik Hrvatskoga restauratorskog društva. Kao ekspert UNESCO-a proveo je nekoliko mjeseci u Peruu. Radio je i na palači Attems u Grazu. Dobitnik je Nagrade *Vicko Andrić*, koja se dodjeljuje od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske za zasluge u očuvanju kulturne baštine. Supruga Zlata Jeras-Pohl bila je konzervatorica u Zagrebu i članica je Slovenskoga doma Zagreb.

LIT.: F. Meder, (Nekrolog), *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 26/27(2000/2001).

POJE, Zvonko, stomatolog (Podplanina, općina Loški Potok, 25. 2. 1934. – Zagreb, 13. 10. 2020.). Diplomirao je na Stomatološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1964, na kojem je doktorirao 1976. tezom *Analiza reljefnih krivulja kao metoda evaluacije promjena dimenzija i oblika čeljusti kod ispitanika s klasom II./1 i klasom II./2, tretiranih mobilnim napravama*. Radio na Stomatološkom fakultetu u Zagrebu kao redoviti profesor (1964.–2000.) te Klinici za Stomatologiju Kliničkoga bolničkog centra Zagreb. Bio je pročelnik Kliničkoga zavoda za ortodonciju Kliničkoga bolničkog centra Zagreb (1995.–2000.). Osnovao je i vodio prvu ambulantu za fiksnu ortodonciju, na području bivše Jugoslavije, na Stomatološkom fakultetu u Zagrebu (od 1973.). Područja njegovog znanstvenog interesa su mobilna i fiksna ortodoncija, rascjepi čeljusti, orofacijalna genetika. Redoviti član Akademije medicinskih znanosti Hrvatske (od 1997.).

LIT.: <http://www.amzh.hr/wp-content/uploads/2019/05/Zvonko-Poje.pdf> (pristupljeno 29. 4. 2022).

POLJANEC, Radoslav Franjo, slavist, pedagog, leksikograf (Šmarjeta, 21. 8. 1896. – Zagreb, 13. 2. 1987.). Završio je gimnaziju u Novom Mestu, a slavistiku i njemački studij studirao je u Beču i Zagrebu, gdje je i diplomirao. Bio je profesor u Subotici, Sarajevu i Zagrebu, a nakon Drugoga svjetskog rata bio je ravnatelj gimnazije u Beogradu, potom profesor na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu. Napisao je brojne književne ocjene i radove, kao i udžbenike za nastavu povijesti književnosti i južnoslavenskih jezika u srednjim školama, objavio je gramatiku ruskoga jezika i opsežan rusko-hrvatski-srpski rječnik. Autor je djela *Istorija srpskohrvatskog književnog jezika : s pregledom naših dijalekata i istorijskom čitankom : za više razrede srednjih škola* (Beograd 1932.), *Vježbenica ruskoga jezika : za II. razred gimnazije* (Zagreb 1947.), *Ruska gramatika za svakoga* (Zagreb 1969.) i dr. Većinu svoje bogate knjižnice ostavio je u Studijskoj knjižnici Mirana Jarca u Novom Mestu.

LIT.: <https://www.nm.sik.si/si/eknjiznica/bioleks/?bid=1607>. (pristupljeno 29. 4. 2022).

POHL, Emil, slikar, konservator restavrator (Medvode, 1930–Ljubljana, 2002). Bil je zaposlen na Zavodu za spomeniško varstvo Slovenije, od 1970 pa na Hrvaškem restavratorskem zavodu. Bil je tudi prvi predsednik Hrvaškega restavratorskega društva. Kot izvedenec UNESCO je preživel več mesecev v Peruju. Ukvarjal se je tudi s prenovo palače Attems v Gradcu. Prejel je nagrado *Vicka Andrića*, ki jo podeljuje hrvaško kulturno ministrstvo za prispevek k ohranjanju kulturne dediščine. Soproga Zlata Jeras-Pohl je bila konservatorica v Zagrebu in je članica Slovenskega doma Zagreb.

LIT.: F. Meder, (Nekrolog), *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 26/27(2000/2001).

POJE, Zvonko, zobozdravnik (Podplanina, občina Loški Potok, 25. 2. 1934–Zagreb, 13. 10. 2020). Diplomiral je na Stomatološki fakulteti Univerze v Zagrebu 1964, na kateri je tudi doktoriral 1976 z disertacijo *Analiza reljefnih krivulja kao metoda evaluacije promjena dimenzija i oblika čeljusti kod ispitanika s klasom II./1 i klasom II./2, tretiranih mobilnim napravama*. Zaposlen je bil na Stomatološki fakulteti Univerze v Zagrebu kot redni profesor (1964–2000) ter Stomatološki kliniki Kliničnega bolnišničnega centra Zagreb. Bil je predstojnik kliničnega zavoda za ortodontijo Kliničnega bolnišničnega centra Zagreb (1995–2000). Na Stomatološki fakulteti Univerze v Zagrebu je ustanovil in vodil prvo ambulanto za fiksne ortodontske aparate na področju bivše Jugoslavije (1973). Področja njegovega znanstvenega dela so bila mobilna in fiksna ortodontija, razcepi v orofacialnem območju, orofacialna genetika. Bil je redni član Akademije medicinskih ved Hrvaške (od 1997).

LIT.: <http://www.amzh.hr/wp-content/uploads/2019/05/Zvonko-Poje.pdf> (pridobljeno 29. 4. 2022).

POLJANEC, Radoslav Franjo, slavist, pedagog, leksikograf (Šmarjeta, 21. 8. 1896–Zagreb, 13. 2. 1987). Maturiral je na novomeški gimnaziji in študiral slavistiko in germanistiko na Dunaju in v Zagrebu, kjer je tudi diplomiral. Kot profesor je služboval v Subotici, Sarajevu in Zagrebu, bil po drugi svetovni vojni gimnazijski ravnatelj v Beogradu, nato profesor na Pedagoški akademiji Univerze v Zagrebu. Pisal je književne ocene in referate ter učbenike za pouk slovstvene zgodovine in južnoslovanskih jezikov na srednjih šolah, izdal slovnico ruskega jezika ter obsežen rusko-hrvaškosrbski slovar. Napisal je dela *Istorija srpskohrvatskog književnog jezika s pregledom naših dijalekata i istorijskom čitankom za više razrede srednjih škola* (Beograd 1932), *Vježbenica ruskoga jezika za II. razred gimnazije* (Zagreb 1947), *Ruska gramatika za svakoga* (Zagreb 1969) idr. Večji del svoje bogate knjižnice je zapustil Študijski knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu.

LIT.: <https://www.nm.sik.si/si/eknjiznica/bioleks/?bid=1607> (pridobljeno 29. 4. 2022).

POSTRUŽNIK, Oton, slikar (Maribor, 26. 3. 1900–Zagreb, 21. 1. 1978). V študijskem letu 1925/1926 je bival v Parizu in obiskoval šolo A. Lhôteja in Moiseja Kislinga. Diplomiral je 1927 na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Zagrebu (mentor Ljubo Babić), na kateri je pozneje deloval kot profesor (1958–1970). Član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti je postal 1965. Kot uveljavljeni umetnik se je oglasil s ciklusom *Groteske* (1925–1927), s katerim se je približal socialnemu realizmu in napovedal svojo socialno zavzetost, ki jo je udeležil s prihodnjim delovanjem v skupini *Zemlja* (slika *Klek*, 1929). S pogostim bivanjem v Dalmaciji je osvobodil svojo koloristično senzibilnost, začel

POSTRUŽNIK, Oton, slikar (Maribor, 26. 3. 1900. – Zagreb, 21. 1. 1978.). Godine 1925.–1926. boravio u Parizu i pohađao školu A. Lhôtea i Moïsea Kislinga. Diplomirao 1927. na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu (mentor Ljubo Babić), gdje je bio profesor (1958.–1970.). Član JAZU (danas HAZU) bio je od 1965. Kao formiran umjetnik javio se ciklusom *Groteske* (1925.–1927.), bliskim novoj stvarnosti, kojim najavljuje socijalni angažman ostvaren potonjim djelovanjem u skupini *Zemlja* (slika *Klek*, 1929.). Češćim boravcima u Dalmaciji oslobodio je svoj koloristički senzibilitet, počeo je slikati krajolike žarkim i otvorenim bojama, rukopis mu je postao snažniji i brži, a objekte, prostor i ozračje gradio je sumarno (*Kobaš na Pelješcu*, 1941; *Kuće na Silbi*, 1953.). Od kraja 1950-ih redukcijom figuralnoga predloška unosio je u svoje slikarstvo znak, čistu boju i organični, plošan oblik (*Plesačica*, 1957; *Luda sa Šipana*, 1958.) te ostvario najljepše primjere naše lirske apstrakcije (*Oboreno stablo*, 1961; *Crveni plodovi*, 1968.). Bavio se grafikom i keramikom. Dobio je Nagradu *Vladimir Nazor* za životno djelo (1964.).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49706> (pristupljeno 26. 3. 2021).

POTOČNJAK, Leonard (Potochnyak, Leonardo), filozofski i teološki pisac, ljetopisac (Ormož, 6. 2. 1734. – Koprivnica, 19. 3. 1804.). U novicijat u Ivaniću stupio je 1752. i postao član Provincije sv. Ladislava. Filozofiju je slušao u Zagrebu (1754.–1756.), a teologiju u Pečuhu (1756.–1757.) i Zagrebu (1757.–1760.). Za svećenika je zaređen 1758. u Zagrebu: najprije je bio dvorski kapelan grofova Keglevića u Krapini (1760.–1762.), a zatim propovjednik u Varaždinu (1762.–1763.), Ormožu (1765.–1766.) i Krapini (1766.–1768.). Kad je stekao pravo predavati filozofiju, poučavao ju je u Zagrebu (1763.–1765.), a nastavio u Pečuhu (1773.–1775.) i u Zagrebu (1775.–1778.). Postigao je i naslov *lector jubilatus*. U razdoblju najvećih promjena u odnosu Crkve i države pod udarom naprednih reformi cara Josipa II. Habsburgovca, bio je provincijal (1780.–1783.) i zatim kustod (1783.–1785.). Događaje toga vremena zapisao je u ljetopisu *Liber memoriarum* (knjižnica franjevačkog samostana u Varaždinu). Napisao je i priručnik iz filozofije *Universa Philosophia* (Zagrabiae, 1763.–1765.) te pet teoloških priručnika.

LIT.: F. E. Hoško, Skotistička filozofija zagrebačkog kruga 17. i 18. stoljeća, *Bogoslovska smotra*, 39(1970) 1/3; Isti, Skotistička teologija Zagrebačkog kruga 17. i 18. stoljeća, *Kačić*, 30(1970); Isti, Potočnjak, Leonard, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, Zagreb 2010.

POTOKAR, Tone, publicist i prevoditelj (Predole, 13. 9. 1908. – Zagreb, 14. 5. 1985.). Završio je šest razreda klasične gimnazije u Šent Vidu nad Ljubljanom (1926.) i strukovnu prometnu školu u Beogradu (1928.). Radio je kao željeznički dužnosnik u Velikoj Kikindi (1928.), Vršcu (1929.), Beogradu (1929.–1934.), Kosovskoj Mitrovici (1935.), a potom kao načelnik željezničkih postaja u Vlakčani (1926), Orlovatu (Banat, 1937.–1940.), Slavanskom Brodu (1940.–1945.) te kao prometni disponent Generalnoga ravnateljstva u Beogradu (1946.) i školski činovnik u Zagrebu (od 1947.). U razdoblju 1930.–1941. napisao je više od 300 izvještaja i kratkih članaka u novinama i časopisima, a nakon Drugoga svjetskog rata nastavio je surađivati u periodicima *Slovenski poročevalec*, *Novi obzori*, *Razgledi*, *Hrvatsko kolo*, *Izvor*, *Naša književnost* i *Književne novine*, *Letopis Matice Srpske* i *Brazda*. U posebnim su knjigama objavljeni su mu prijevod, odnosno priredba Ivan Cankar, *Novele i crtice*

je slikati pokrajine z žarečimi in odprtimi barvami, njegov rokopis je postal izrazitejši in hitrejši, toda objekte, prostor in vzdušje je gradil sumarno (*Kobaš na Pelješcu*, 1941; *Hiše na Silbi*, 1953). Od konca petdesetih let prejšnjega stoletja je z zmanjševanjem figuralne predloge vnesel v svoje slikarstvo znak, čisto barvo in organsko, plosko obliko (*Plesalka*, 1957; *Norica s Šipana*, 1958) ter uresničil najlepše primerke hrvaške lirske abstrakcije (*Podrto drevo*, 1961; *Rdeči plodovi*, 1968). Ukvarjal se je z grafiko in keramiko. Za življenjsko delo je prejel nagrado *Vladimirja Nazorja* (1964).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49706> (pridobljeno 26. 3. 2021).

POTOČNJAK, Leonard (Potochnyak, Leonardo), filozofski in teološki pisec, kronist (Ormož, 6. 2. 1734–Koprivnica, 19. 3. 1804). V noviciat v Ivaniču je vstopil 1752 in postal član province sv. Ladislava. Filozofijo je poslušal v Zagrebu (1754–1756), teologijo v Pecu (1756/1757) in Zagrebu (1757–1760). V duhovnika je bil posvečen 1758 v Zagrebu; najprej je bil dvorski kaplan grofov Keglević v Krapini (1760–1762), potem pridigar v Varaždinu (1762/1763), Ormožu (1765/1766) in Krapini (1766–1768). Potem ko je pridobil pravico za predavatelja filozofije, je filozofijo najprej poučeval v Zagrebu (1763–1765), nato v Pecu (1773–1775) in potem spet v Zagrebu (1775–1778). Pridobil je naziv *lector jubilatus*. V obdobju največjih sprememb v odnosu med Cerkvijo in državo pod udarom razsvetljenskih reform cesarja Jožefa II. je bil provincial (1780–1783) in nato kustod (1783–1785). Dogodke tistega časa je popisal v kroniki *Liber memoriarum* (knjižnica frančiškanskega samostana v Varaždinu). Napisal je tudi priročnik iz filozofije *Universa Philosophia* (Zagreb 1763–1765) ter pet teoloških priročnikov.

LIT.: F. E. Hoško, Skotistička filozofija zagrebačkok kruga 17. i 18. stoljeća, *Bogoslovska smotra*, 39(1970) 1/3; Isti, Skotistička teologija Zagrebačkok kruga 17. i 18. stoljeća, *Kačić*, 3(1970); Isti, Potočnjak, Leonard, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, Zagreb 2010.

POTOKAR, Tone, publicist in prevajalec (Predole, 13. 9. 1908–Zagreb, 14. 5. 1985). Končal je šest razredov klasične gimnazije v Št. Vidu nad Ljubljano (1926) in strokovno prometno šolo v Beogradu (1928). Služboval je kot železniški uradnik v Veliki Kikindi (1928), Vršču (1929), Beogradu (1929–1934), Kosovski Mitrovici (1935), postal postajenačelnik v Vlakčanih (Makedonija, 1926), Orlovatu (Banat, 1937–1940), Slavonskem Brodu (1940–1945), nato prometni disponent Generalne direkcije v Beogradu (1946) in šolski uradnik v Zagrebu (od 1947). V obdobju med 1930 in 1941 je napisal več kot 300 poročil in krajših člankov v časopisih in revijah, po vojni je od 1945 nadaljeval publicistično delo v *Slovenskem poročevalcu*, *Novih obzorjih*, *Razgledih*, *Hrvaškem kolu* in *Izvoru*, *Naši književnosti* in *Književnih novinah*, *Letopisu Matice Srbske* in *Brazdi*. V posebnih knjigah so izšli prevodi oziroma priredbe: Ivan Cankar, *Novele i crtice* (Beograd 1933); Oton Župančič, *Pesmi*, antologija (Beograd 1934); Branko Ćosić, *Pokošeno polje* (Ljubljana 1935), *Bolgarske novele* (z uvodom, Celje 1937), Miško Kranjec, *Novele* (Beograd 1939), Stevan Jakovljević, *Srbska trilogija* (Ljubljana 1940/1941), Branko Ćopić, *Partizanske pripovedke* (Ljubljana 1947) idr. Uporabljal je inicialki *T. P.*

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 7. Ljubljana 1949; Uredništvo, Potokar, Tone (1908–1985), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

(Beograd 1933.), Oton Župančič, *Pjesme, antologija* (Beograd 1934.), Branko Ćosić, *Pokošeno polje* (Ljubljana 1935.), *Bugarske kratke priče* (s uvodom, Celje 1937.), Miško Kranjec, *Novele* (Beograd 1939.); Stevan Jakovljević, *Srpska trilogija* (Ljubljana 1940.–1941.), Branko Ćopić, *Partizanske pripovedke* (Ljubljana 1947.) i dr. Služio se šifrom *T. P.*

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 7. Ljubljana 1949; Uredništvo, Potokar, Tone (1908.–1985.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

PREJAC, Đuro (Juraj, Gjuro, Georgius), pedagog (Sveta Margareta kraj Ptuja, 14. 4. 1847. – Zagreb, 25. 12. 1930.). Nakon školovanja u Mariboru i Zagrebu, kao učitelj trirazredne pučke škole službovao je u više mjesta u okolici Varaždina. Ispit za učitelja četverorazrednih pučkih škola položio je 1868. a sljedeće se godine zaposlio kao učitelj u Desiniću. Za njegova učiteljevanja 1875. pregrađena je školska soba te su poduku obavljala dvojica učitelja (ravnajući učitelj i podučitelj). Osnovao je 1883. školski vrt, za uređenje kojega je dobio Nagradu Odjela za bogoštovlje Državne vlade za Hrvatsku i Slavoniju i Nadbiskupskoga duhovnog stola u Zagrebu. S maketom školskoga vrta sudjelovao je na Jubilarnoj gospodarsko-šumarskoj izložbi u Zagrebu (1891.). Pokretač je kulturnoga i glazbenoga života u Desiniću (amatersko kazalište, komorni orkestar, pjevački kvartet). Također je bio povjerenik Matice hrvatske za Desinić. Godine 1892. premješten je u Kraljevsku vježbaonicu (Učiteljsku školu) u Zagrebu, a 1895. imenovan je županijskim školskim nadzornikom. Umirovljen je 1908. Njegovo ime nosi osnovna škola u Desiniću.

LIT.: A. Karažija, Stosedamdeset godina školstva u Desiniću (1843.–2013.), *Hrvatsko zagorje*, 19(2013) 1/2; *Enciklopedija Hrvatskog zagorja*, Zagreb 1917.

PRELEC, Zmagoslav (Barka, Sežana, 24. 6. 1945.). Srednje obrazovanje završio je 1963. na Tehničkoj školi u Rijeci, brodstrojarski smjer. Diplomirao je 1968. na Strojarskom fakultetu u Rijeci, brodstrojarsko usmjerenje. Magistrirao je 1978. na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Rijeci tezom *Optimizacija stacionarnih režima rada energetskeg sistema u rafineriji nafte*, a doktorirao 1984. na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Rijeci tezom *Metodologija pristupa optimiranju energetskeg sistema*. Od 1969. do 1971. radio je u Brodoprojektu Rijeka kao projektant brodske opreme, a 1971.–2000. u INA Rafineriji nafte Rijeka na poslovima od samostalnog inženjera, direktora službe Energetika do direktora Službe tehničkih poslova. Na Tehničkom fakultetu Rijeka bio je asistent, docent, izvanredni profesor u dopunskome radnom odnosu na predmetima Parni kotlovi, Stacionarni generatori pare, te kolegija Izabrana poglavlja iz generatora pare, Optimizacija energetskeg procesa i Ekologija energetskeg sustava na poslijediplomskome studiju. Od 2000. redoviti je profesor na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Radio je na više znanstvenih projekata. Bio je voditelj istraživačkoga tima Tehničkog fakulteta u Rijeci na znanstveno-istraživačkome projektu Optimizacija energetskeg sustava uz održive uvjete zaštite okoliša, potom voditelj istraživačkoga tima Tehničkog fakulteta u Rijeci na tehnologijsko-istraživačkome razvojnom projektu Novi pristup energetskeg korištenja biomase, voditelj međunarodnoga pilot projekta Development of Economic Instruments Regarding Collection, Transport, Treatment and Disposal of Used Oily Wastewater from Ships in the Adriatic Region, Pilot project, UNEP, Priority Action Programme. Član je Znanstvenoga odbora međunarodnog kongresa

PREJAC, Đuro (Juraj, Gjuro, Georgius), pedagog (Sveta Margareta pri Ptuj, 14. 4. 1847–Zagreb, 25. 12. 1930). Po šolanju v Mariboru in Zagrebu je kot učitelj trirazredne ljudske šole

<https://www.facebook.com/GjuroPrejac/>
(16. II. 2021)

služboval v več krajih v okolici Varaždina. Izpit za učitelja štirirazredne ljudske šole je opravil 1868, naslednje leto se je zaposlil kot učitelj v Desiniću. V času njegovega učiteljevanja 1868 so pregradili učilnico, tako da sta pouk izvajala dva učitelja (učitelj in podučitelj). 1883 je osnoval šolski vrt, za katerega je prejel nagrado Oddelka za bogočastje Deželne vlade za Hrvaško in Slavonijo ter Nadškofijskega duhovnega sedeža v Zagrebu. Z maketo šolskega vrta je sodeloval na jubilejni gospodarsko-gozdarski razstavi v Zagrebu (1891). Spodbudil je kulturno in glasbeno življenje v Desiniću (ljubitelsko gledališče, komorni orkester, pevski kvartet). Prav tako je bil zastopnik Matice hrvatske za Desinić. Leta 1892 je bil premeščen v kraljevsko vežbališče (šolo za učitelje) v Zagrebu. 1895 je bil imenovan za županijskega šolskega nadzornika. Upokojil se je leta 1908. Po njem je poimenovana osnovna šola v Desiniću.

LIT.: A. Karažija, Stosedamdeset godina školstva u Desiniću (1843–2013), *Hrvatsko zagorje*, 19(2013) 1/2; *Enciklopedija Hrvatskog zagorja*, Zagreb 1917.

PRELEC, Zmagoslav (Barka, Sežana, 24. 6. 1945). Srednješolsko izobraževanje je končal 1963 na Tehniški šoli Reka, smer ladijski strojni tehnik. Diplomiral je 1968 na Fakulteti za strojništvo na Reki, smer ladijsko strojništvo. Magistriral je 1978 na Tehniški fakulteti Univerze na Reki z nalogo *Optimizacija stacionarnih režima rada energetskega sistema u rafineriji nafte*, doktoriral pa 1984 na Tehniški fakulteti Univerze na Reki z disertacijo *Metodologija pristupa optimiranju energetskih sistema*. V obdobju med 1969 in 1971 je bil zaposlen v podjetju Brodoprojekt Rijeka kot projektant ladijske opreme, nato med 1971 in 2000 v INI – Rafineriji nafte Reka – na različnih delovnih mestih, od samostojnega inženirja, direktorja oddelka za energetiko do direktorja oddelka za tehnične službe. Na Tehniški fakulteti Univerze na Reki je bil asistent, docent in honorarni izredni profesor za predmeta parni kotli in stacionarni generatorji pare ter kolegije izbrana poglavja o generatorju pare, optimizacija energetskih

<https://www.researchgate.net/profile/Zmagoslav-Prelec>
(17. IV. 2021)

procesov in ekologija energetskih sistemov na podiplomskem študiju. Od 2000 je bil redni profesor na Tehniški fakulteti Univerze na Reki. Sodeloval je pri več znanstvenih projektih. Bil je vodja raziskovalnega tima reške tehniške fakultete pri znanstveno-raziskovalnem projektu Optimizacija energetskih sistemov ob trajnostnem ravnanju z okoljem, potem vodja raziskovalnega tima reške tehniške fakultete pri tehnološko-raziskovalnem razvojnem projektu Novi pristop k energetski uporabi biomase, vodja mednarodnega pilotskega projekta Development of Economic Instruments Regarding Collection, Transport, Treatment and Disposal of Used Oily Wastewater from Ships in the Adriatic Region, Pilot project, UNEP, Priority Action Programme. Je član znanstvenega odbora mednarodnega kongresa Energija in varovanje okolja (Energy and Environment), znanstveno-strokovnega sveta mednarodnega

Energija i zaštita okoliša (Energy and Environment), Znanstveno-stručnoga savjeta međunarodnog savjetovanja Energetika i procesna postrojenja, član uredništva stručnoga časopisa *EGE* (od 1993.), a bio je i glavni urednik časopisa *Energetičar* (1983.–1989.).

LIT.: http://www.csm.hr/archive/Prelec_zivotopis_web.pdf (pristupljeno 21. 9. 2020.).

PUCHER-PETKOVIĆ, **Tereza**, biologinja (Ljubljana, 12. 1. 1928. – Zagreb, 8. 2010.). Prirodoslovno-matematički fakultet završila je u Zagrebu (1952.), gdje je i doktorirala biologiju (1964.). Znanstvena je savjetnica od 1974. Godine 1953. počinje raditi u Institutu za oceanografiju i ribarstvo u Splitu, u kojem je provela radni vijek. Njezina su istraživanja dala odgovore na niz fizikalno-bioloških zakonitosti bitnih za funkcioniranje jadranskog ekosustava. Istraživanjima se izravno nadovezivala na dotadašnja istraživanja njemačkih, talijanskih i austrijskih fitoplanktonologa, koji su istraživali na Jadranu. Nakon usavršavanja u Norveškoj i Danskoj, 1962. prva je na Jadranu uvela mjerenje primarne proizvodnje mora pomoću metode radioaktivnog ugljika. Tijekom svoga rada objavila je više od 100 znanstvenih radova i cijeli niz ekoloških studija. Dugi niz godina predstavljala je znanstvenu zajednicu Jugoslavije, a zatim i Hrvatske u Glavnom vijeću CIESM-a (Međunarodna komisija za istraživanje Mediterana), a u dva je mandata bila izabrana za predsjednicu Mediteranskog komiteta za plankton. Dobitnica je Prešernove nagrade (1952.), kolektivne nagrade za znanost grada Splita (1960.).

https://jadranozor.hr/acta/pdf/51_2_pdf/51_2_editorial_note.pdf (19. V. 2021)

LIT.: *Tko je tko u Hrvatskoj*, Zagreb 1993; <https://slobodnadalmacija.hr/split/in-memoriam-adio-van-tereza-109259> (pristupljeno 11. 9. 2020.).

PUNDA-POLIĆ, **Volga**, mikrobiologinja (Murska Sobota, 28. 3. 1947.). Diplomirala je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu (1970.), gdje je magistrirala (1978.) i doktorirala (1984.) tezom *Učestalost arbovirusnih infekcija u stanovništvu otoka Mljeta – serološka istraživanja*. Specijalizirala je mikrobiologiju i parazitologiju, a supspecijalizirala virologiju (1976.). Usavršavala se na Institut für Virologie der Universität Wien (1982.), bila je gostujuća istraživačica na Medical College of Wisconsin (1989.–1990.). Bila je specijalizantica Zavoda za mikrobiologiju Medicinskoga fakulteta u Zagrebu (1976.), voditeljica laboratorija za dijagnostiku bolesti uzrokovane klamidijama Zavoda za zaštitu zdravlja Republike Hrvatske (1983.–1985.). Bila je pročelnica Odjela/Kliničkog zavoda za mikrobiologiju KBC Split (1985.–2012.), predstojnica Katedre za medicinsku mikrobiologiju Medicinskoga fakulteta u Splitu (1987.–2012.), prorektorica za znanost Sveučilišta Splitu (1998.–2000.). Posebice se bavila patogenima koje prenose člankonošci, zoonozama, te bakterijskim rezistencijama na antibiotike. Bila je voditeljica tri domaća i dva međunarodna znanstvena projekta. Autorica je brojnih znanstvenih i stručnih radova. Surađivala je kao članica na Akademiji medicinskih znanosti Hrvatske (od 1997.), i bila je članica Odbora za praćenje rezistencije bakterija na antibiotike u Hrvatskoj.

LIT.: *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994; <http://www.amzh.hr/wp-content/uploads/2019/05/Volga-Punda-Polic%CC%81.pdf> (pristupljeno 12. 9. 2020.).

posveta Energetika in procesni obrati, član uredništva strokovne revije *EGE* (od 1993), bil je tudi glavni urednik revije *Energetičar* (1983–1989).

LIT.: http://www.csm.hr/archive/Prelec_zivotopis_web.pdf (pridobljeno 21. 9. 2020).

PUCHER-PETKOVIĆ, Tereza, biologinja (Ljubljana, 12. 1. 1928–Zagreb, 8. 2010). Naravoslovno-matematično fakulteto je končala v Zagrebu (1952), kjer je tudi doktorirala iz biologije (1964). Znanstvena svetnica je postala 1974. Leta 1953 se je zaposlila na Inštitutu za oceanografijo in ribištvo Split, v katerem je ostala vse do upokojitve. Njene raziskave so dale odgovore na vrsto fizikalno-bioloških zakonitosti, ki so značilne za delovanje jadranskega ekosistema. S svojimi raziskavami se je neposredno navezala na dotedanje raziskave nemških, italijanskih in avstrijskih fitoplanktonologov, ki so proučevali Jadran. Po izpopolnjevanju na Norveškem in Danskem je 1962 prva pri nas začela z merjenjem primarne proizvodnje morja z metodo radioaktivnega ogljika. V času svojega delovanja je objavila več kot sto znanstvenih prispevkov in vrsto ekoloških študij. Vrsto let je predstavljala znanstveno skupnost Jugoslavije, nato Hrvaške v vrhovnem svetu CIESM-a (Mednarodna komisija za proučevanje Sredozemlja), dva mandata je predsedovala sredozemski komisiji za plankton. Prejela je Prešernovo nagrado (1952) in skupinsko nagrado za znanost Mesta Split (1960).

LIT.: *Tko je tko u Hrvatskoj*, Zagreb 1993; <https://slobodnadalmacija.hr/split/in-memori-am-adio-van-tereza-109259> (pridobljeno 11. 9. 2020).

PUNDA-POLIĆ, Volga, mikrobiologinja (Murska Sobota, 28. 3. 1947). Diplomirala je na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu (1970), na kateri je tudi magistrirala (1978) in doktorirala (1984) z disertacijo *Učestalost arbovirusnih infekcija u stanovništva otoka Mljeta – serološka istraživanja*. Specializacijo je opravila iz mikrobiologije in parazitologije, nato subspecializacijo iz virologije (1976). Izpopolnjevala se je Inštitutu za virologijo Univerze na Dunaju (1982), bila gostujoča raziskovalka na Medicinskem kolidžu Wisconsin (1989/1990). Bila je specializantka Zavoda za mikrobiologijo Medicinske fakultete Univerze v Zagrebu (1976), vodja laboratorija za diagnostiko bolezni, ki jih povzročajo klamidije, v okviru Zavoda za varovanje zdravja Republike Hrvaške (1983–1985). Bila je prorektorica Oddelka/Kliničnega zavoda za mikrobiologijo KBC Split (1985–2012), predstojnica katedre za medicinsko mikrobiologijo splitske medicinske fakultete (1987–2012), prorektorica za znanost Univerze v Splitu (1998–2000). Posebej se je ukvarjala s patogeni, ki jih prenašajo členonožci, z zoonozami, z bakterijsko odpornostjo na antibiotike. Vodila je tri domače in dva mednarodna znanstvena projekta. Napisala je številne znanstvene in strokovne članke. Sodeluje kot članica na Akademiji medicinskih ved Hrvaške (od 1997), je članica odbora za spremljanje odpornosti bakterij na antibiotike na Hrvaškem.

LIT.: *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994; <http://www.amzh.hr/wp-content/uploads/2019/05/Volga-Punda-Polic%CC%81.pdf> (pridobljeno 12. 9. 2020).

RAĐAUŠ-RIBARIĆ, Jelka, etnologinja in muzealka (Maribor, 8. 3. 1922–Zagreb, 9. 3. 2015). S šolanjem je začela v rojstnem mestu, nato nadaljevala v Kastvu, na Reki in v Zagrebu, kjer je na

RADAUŠ-RIBARIĆ, Jelka, etnologinja i muzeologinja (Maribor, 8. 3. 1922. – Zagreb, 9. 3. 2015.). Školovanje je počela u rodnom gradu, a kasnije nastavila u Kastvu, Sušaku i u Zagrebu gdje je maturirala na 2. realnoj gimnaziji 1940. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu iste je godine upisala etnologiju, južnoslavensku književnost, hrvatski jezik i prethistorijsku arheologiju. Diplomirala je 1944, a u kolovozu 1945. zaposlila se u Etnografskom muzeju u Zagrebu, gdje je radila do umirovljenja 1975. Doktorirala je 1965. tezom *Ženska narodna nošnja na poluotoku Istri*. Između 1965.–1975. bila je ravnateljica Etnografskoga muzeja. Provela je obnovu muzeja te osmislila novi postav (1972.) i tomu prilagođena adaptacija zgrade Muzeja prema projektu arhitekta Aleksandra Freudenreicha. Novi postav, koji je prije svega trebao predstaviti tradicijsku pučku kulturu Hrvatske, bio je podijeljen u nekoliko cjelina, zadanih i rasporedom izložbenog prostora. Sudjelovala je u likovnoj realizaciji većine održanih izložbi Muzeja; među ostalim *Oblikovano drvo* (1973.), *Narodni život Istre* (1975.) i *Narodni vezovi Hrvatske* (1975.). Bila je koautorica jugoslavenskog dijela izložbe *Oblici narodnog života u Europi* (Belgija, 1975.), idejna autorica i koordinatorka izložbe o tekstilnom rukotvorstvu *Čarolija niti* (Zagreb, 1988.). Priredila je više značajnih etnografskih izložbi (*Čarolija niti*, 1988; *Klinasto ruho*, 2002. i dr.). Bila je članica Stručnoga odbora Međunarodne smotre folkloru u Zagrebu (od 1966.), zaslužna za osnivanje *Vinkovačkih jeseni* (1966.). Nakon umirovljenja nastavlja aktivno članstvo u Hrvatskom etnološkom društvu, Hrvatskom društvu folklorista, postaje članicom Hrvatskog mariološkog društva i Društva hrvatskih intelektualki u okviru kojega je od 1993. nositeljica programa Tradicijske tekstilne vještine namijenjenog prognanicama-povratnicama s područja Banovine, Slavonije i Baranje. Sustavno je istraživala hrvatsku narodnu nošnju, posebice s gledišta povijesnog razvoja, uključujući i način ženskoga češljanja. Također se bavila folklornom likovnom umjetnošću; u regionalnim okvirima istraživala je i objavljivala etnografsku baštinu Istre. Dobitnica je Odlikovanja Čakavskog sabora, Odlikovanja Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića, bila je dopisna članica znanstvenika Pontifica Mariana Internationalis, Nagrade *Milovan Gavazzi* Hrvatskoga etnološkog društva za životno djelo (2006.). Značajnija su joj djela *Narodne nošnje Hrvatske* (Zagreb 1975.), *O porijeklu vezenog ukrasa na sukненоj odjeći zapadnodinarskog područja* (Zagreb 1978.), *Ženska narodna nošnja u Istri* (Zagreb 1997.), *Hrvatske narodne nošnje* (Zagreb 2013.).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51411> (pristupljeno 21. 9. 2020); <https://www.ief.hr/znanstvenici/zasluzni-znanstvenici-ibivsi-djelatnici/jelka-radaus-ribaric/> (pristupljeno 21. 9. 2020).

RADELIĆ, Zdenko, povjesničar (Maribor, 20. 5. 1954.). Osnovnu školu i gimnaziju pohađao je u rodnom gradu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu završio je studij povijesti i sociologije 1979. Nekoliko mjeseci predavao je u osnovnoj i srednjim školama, a u Hrvatskom institutu za povijest (tada Institut za historiju radničkog pokreta) zaposlio se 1982. Na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu magistrirao je tezom *Jedinstveni sindikati Hrvatske 1944.–1948.* (1989.), a doktorirao tezom *Položaj snaga građanskog društva u Hrvatskoj 1945.–1950.* (1994.). Sudjelovao je na projektu *Uspostava partijskog monopola 1945.–1952.* (od 1990.). Predavao je na Hrvatskim studijima i na poslijediplomskom studiju povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bio je voditelj projekta *Stvaranje Republike Hrvatske i Domovinski rat* (1991.–1995.–1998.) u razdoblju 2002.–2006. Od 2006. do 2007. bio je voditelj projekta *Republika Hrvatska i Domovinski rat* (1991.–

II. realni gimnaziji maturirala 1940. Istega leta se je na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu vpisala na študij etnologije, južnoslovanske književnosti, hrvaškega jezika in predzgodovinske arheologije. Diplomirala je 1944, avgusta 1945 pa se je zaposlila v Etnografskem muzeju Zagreb, kjer je delala do upokojitve 1975. Doktorirala je 1965 z disertacijo *Ženska narodna nošnja na poluotoku Istra*. V obdobju med letoma 1965 in 1975 je bila direktorica Etnografskega muzeja Zagreb. Izpeljala je obnovo muzeja ter osmislila novo postavitvev (1972), s katero je bila usklajena tudi obnova muzeja po projektu arhitekta Aleksandra Freudenreicha. Nova postavitvev, ki naj bi predstavljala predvsem tradicionalno ljudsko kulturo Hrvaške, je bila razdeljena v več celot, oblikovanih tudi z razporeditvijo razstavnih prostorov. Sodelovala je pri likovni podobi večine razstav v muzeju; med drugimi tudi *Oblikovani les* (1973), *Ljudsko življenje Istre* (1975) in *Ljudske vezenine Hrvaške* (1975). Bila je soavtorica jugoslovanskega dela razstave *Oblike ljudskega življenja v Evropi* (Belgija 1975), idejna avtorica in koordinatorica razstave o tekstilnem rokodelstvu *Čarobnost niti* (Zagreb 1988). Pripravila je več pomembnih etnografskih razstav (*Čarobnost niti*, 1988, *Klinasta oblačila*, 2002). Bila je članica strokovnega odbora mednarodne folklorne revije v Zagrebu (od 1966), zaslužna za nastanek *Vinkovaških jeseni* (1966). Po upokojitvi je bila še vedno dejavna kot članica Hrvaškega etnološkega društva, Hrvaškega društva folkloristov, postala je članica Hrvaškega mariološkega društva in Društva hrvaških intelektualck, v okviru katerega je bila od 1993 nosilka programa Tradicionalne tekstilne veščine, namenjenega pregnancem-povratnikom z območja Banovine, Slavonije in Baranje. Sistematično je proučevala hrvaško narodno nošo, predvsem s stališča zgodovinskega razvoja, in pri tem vključevala tudi načine ženskega česanja. Prav tako se je ukvarjala s folklorno likovno umetnostjo: v regionalnih okvirih je raziskovala in objavljala etnografsko dediščino Istre. Prejela je odlikovanje čakavskega sabora, odlikovanje reda danice hrvaške s podobo Marka Marulića, bila je dopisna članica znanstvenikov Pontifica Mariana Internationalis. Za življenjsko delo je prejela nagrado *Milovana Gavazzija*, ki jo podeljuje Hrvaško etnološko društvo (2006). Njena pomembnejša dela so: *Narodne nošnje Hrvatske* (Zagreb 1975), *O porijeklu vezenog ukrasa na suknenoj odjeći zapadnodinarskog područja* (Zagreb 1978), *Ženska narodna nošnja u Istri* (Zagreb 1997), *Hrvatske narodne nošnje* (Zagreb 2013).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51411> (pridobljeno 21. 9. 2020); <https://www.ief.hr/znanstvenici/zasluzni-znanstvenici-ibivsi-djelatnici/jelka-radaus-ribaric/> (pridobljeno 21. 9. 2020).

<http://library.foi.hr/autori/autor.php?B=1&A=0000010425&fl=t&E=E9999&H=> (19. II. 2021)

RADELIĆ, Zdenko, zgodovinar (Maribor, 20. 5. 1954). Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v rojstnem mestu. Na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu je končal študij zgodovine in sociologije 1979. Nekaj mesecev je poučeval v osnovni in srednjih šolah. Na Hrvaškem inštitutu za zgodovino (tedaj Inštitut za zgodovino delavskega gibanja) se je zaposlil 1982. Na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu je magistriral z nalogo *Jedinstveni sindikati Hrvatske 1944–1948* (1989) in doktoriral z disertacijo *Položaj snaga građanskog društva u Hrvatskoj 1945–1950* (1994). Sodeloval je pri projektu *Vzpostavitev partijskega monopola 1945–1952* (od 1990). Predaval je na Hrvaških študijih in na podiplomskem študiju zgodovine na zagrebški filozofski fakulteti. Vodil je projekt *Nastanek Republike*

1995.–2000.), kojim se nastavlja istraživanje prethodnoga projekta gotovo istoga naziva. Suradnik je projekta *Vlast i društvo: komunistički sustav u Hrvatskoj 1945.–1990.* Autor je djela *Savez sindikata Jugoslavije i Hrvatske. Kronologija (1945.–1985.)* (Zagreb 1986.), *Hrvatska seljačka stranka 1941.–1950.* (Zagreb 1996.), *Božidar Magovac. S Radićem između Mačeka i Hebranga* (Zagreb 1999.), *Križari. Gerila u Hrvatskoj 1945.–1950.* (Zagreb, 2002.), *Hrvatska u Jugoslaviji: 1945.–1991.: od zajedništva do razlaza,* (Zagreb 2006.), *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat* (suautor, Zagreb 2006.), *Sindikat i radništvo u Hrvatskoj (1945.–1950).* (Zagreb 2012.).

LIT.: <https://verbum.hr/autori/radelic-zdenko> (pristupljeno 21. 9. 2020).

RAISP, Antun (Rajšp), slovničar (Ptuj, 27. 8. 1739. – Varaždin, 20. 9. 1786.). Gimnaziju je polazio u Varaždinu, filozofiju studirao u Zagrebu, a 1759. primljen je u isusovački red u Beču. Nakon završenog novicijata tri je godine radio u Varaždinu kao gimnazijski profesor (1760.–1763.), potom godinu dana u Požegi (1763.–1764.). Od 1765. do 1769. u Grazu je repetirao matematiku i studirao teologiju. Godine 1770. u slovačkoj Banskjoj Bystrici dao je posljednje zavjete. Zatim je ponovno prešao u Varaždin, gdje je 1771.–1773. bio kateheta, profesor mehanike s matematikom za obrtnike, profesor (njemačkoga) jezika i kustos novog fizikalnog kabineta. U Prvoj obrtničkoj školi istodobno je predavao hrvatski jezik. Posebno je ostao zapamćen kao direktor varaždinske gimnazije jer je učenicima nabavljao potrebne udžbenike, a vlastitim je novcem kupio i vrijedna nastavna pomagala za školu, kao npr. mjedeni astrolab, rijetke zemljopisne karte i dr. Na kraju svake školske godine osigurao je tiskanje godišnjih izvješća (*Classificatio*), koja su danas dragocjeni izvori za istraživače povijesti varaždinske gimnazije. Godine 1772. u Beču je objavio njemačku gramatiku s hrvatsko-kajkavskim objašnjenjima, prvi priručnik te vrste u nas. U zbirci *Acta Cons. Croaticae* 1775. tiskan je i latinski tekst te gramatika, kojim je jasno potvrđeno njegovo autorstvo.

LIT.: S. Južnič, Isusovački stručnjaci u Varaždinu, *Radovi Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu*, 26(2005); <https://library.foi.hr/m3/autor.php?B=1&O=1&UK=1&A=0000012433&mg=1&lang=hr&H=METELGRAD&upit=RAISP,%20Antun> (pristupljeno 2. 9. 2020).

RAKOVEC, Ivan, geolog, paleontolog (Ljubljana, 18. 9. 1899. – Ljubljana, 3. 8. 1985.). Osnovnu i srednju školu pohađao je u Ljubljani. Ondje je diplomirao (1926.) i odmah posao asistent Geografskoga instituta Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani (1926.–1932.). Od 1932. do 1933. studirao je u Münchenu, tada centru paleontologije, i posjetio mnoge paleontološke zbirke diljem Europe. Od 1933. bio je docent na Institutu za geologiju i paleontologiju (Odsjek) Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani, gdje je 1939. postao izvanredni, a 1946. redoviti profesor. Godine 1950. geologija se preselila na novoosnovani Prirodoslovno-matematički fakultet, čiji je dekan bio 1952.–1953. Nakon što je fakultet 1957. preimenovan je u Prirodoslovno-matematički fakultet, a 1960. u Prirodoslovno-tehnološki fakultet; ondje je ostao do umirovljenja 1971. Predavao je paleontologiju, dinamičku i povijesnu geologiju i prvi je u Jugoslaviji uveo regionalnu geologiju. Sudjelovao je kao stručnjak za strukturu tla u građevinarstvu (Ljubljanski neboder, FF, tvornice, mostovi), tijekom ratova bio je član Državnog geološkog odbora u Beogradu, koji je odlučivao o svim geološkim aktivnostima u zemlji. Nakon Drugoga svjetskog rata uključio se u nekoliko organizacijskih aktivnosti. Sudjelovao

Hrvaške in domovinska vojna (1991–1995–1998) v obdobju 2002 in 2006. V času od 2006 do 2007 je vodil projekt Republika Hrvaška in domovinska vojna (1991–1995–2000), ki nadaljuje raziskave predhodnega projekta s skoraj identičnim naslovom. Sodeluje pri projektu *Oblast in družba: komunistični sistem na Hrvaškem 1945–1990*. Napisal je dela *Savez sindikata Jugoslavije i Hrvatske. Kronologija (1945–1985)* (Zagreb 1986), *Hrvatska seljačka stranka 1941–1950* (Zagreb 1996), *Božidar Magovac. S Radićem između Mačeka i Hebranga* (Zagreb 1999), *Križari. Gerila u Hrvatskoj 1945–1950* (Zagreb, 2002), *Hrvatska u Jugoslaviji: 1945–1991: od zajedništva do razlaza* (Zagreb 2006), *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat* (soavtor, Zagreb 2006), *Sindikat i radništvo u Hrvatskoj (1945–1950)*. (Zagreb 2012).

LIT.: <https://verbum.hr/autori/radelic-zdenko> (pridobljeno 21. 9. 2020).

RAISP, Antun (Rajšp), slovničar (Ptuj, 27. 8. 1739–Varaždin, 20. 9. 1786). Gimnazijo je obiskoval v Varaždinu, filozofijo študiral v Zagrebu, 1759 je bil sprejet med jezuite na Dunaju. Po opravljenem noviciatu je tri leta delal v Varaždinu kot gimnazijski profesor (1760–1763), nato leto dni v Požegi (1763/1764). Med letoma 1765 in 1769 je v Gradcu ponavljal matematiko in študiral teologijo. Leta 1770 je v slovaški Banski Bystrici opravil zadnje zaobljube. Vrnil se je v Varaždin, kjer je bil 1771–1773 katehet, profesor mehanike z matematiko za obrtnike, profesor nemškega jezika in skrbnik novega fizikalnega kabineta. V prvi obrtniški šoli je istočasno poučeval hrvaščino. Posebej je ostal v spominu kot ravnatelj varaždinske gimnazije, saj je za učence nabavljal potrebne učbenike in z lastnim denarjem kupoval tudi dragocene pripomočke za pouk, npr. astrolab, redke zemljevide ipd. Ob koncu vsakega šolskega leta je zagotovil tiskanje letopisov (*Classificatio*), ki so danes dragoceni vir za proučevalce zgodovine varaždinske gimnazije. 1772 je na Dunaju objavil nemško slovnico s hrvaško-kajkavskimi razlagami, prvi priročnik te vrste na Hrvaškem. V zbirki *Acta Croaticifiz* iz 1775 je natisnjeno tudi latinsko besedilo te slovnice, ki potrjuje njegovo avtorstvo.

LIT.: S. Južnič, Isusovački stručnjaci u Varaždinu, *Radovi Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu*, 26(2005); <https://library.foi.hr/m3/autor.php?B=1&O=1&UK=1&A=0000012433&mg=1&lang=hr&H=METELGRAD&upit=RAISP,%20Antun> (pridobljeno 2. 9. 2020).

RAKOVEC, Ivan, geolog, paleontolog (Ljubljana, 18. 9. 1899–Ljubljana, 3. 8. 1985). Osnovno in srednjo šolo je obiskoval v Ljubljani. Diplomiral je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani iz geografije 1926, doktoriral 1927. Po diplomi je bil do 1932 asistent na Geografskem inštitutu FF Univerze v Ljubljani. 1932/1933 se je izpopolnjeval v Münchnu, tedanjem centru paleontološke stroke, in si ogledal mnoge paleontološke zbirke po vsej Evropi. Od 1933 je bil docent na Geološko-paleontološkem inštitutu Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer je 1939 postal izredni, 1946 pa redni profesor. Leta 1950 je geologija prešla k novoustanovljeni Prirodoslovno matematični fakulteti, katere dekan je bil 1952/1953. Leta 1957 se je preimenovala v Naravoslovno fakulteto, 1960 pa v Fakulteto za naravoslovje in tehnologijo UL; tu je ostal do upokojitve 1971. Predaval je paleontologijo, dinamično in historično geologijo ter prvi v Jugoslaviji uvedel še regionalno geologijo. Sodeloval je kot izvedenec za strukturo tal pri gradnjah (ljubljski Nebotičnik, FF, tovarne, mostovi), med vojnoma je bil član državnega geološkega komiteja v Beogradu, ki

je u osnivanju Geološkog zavoda u Ljubljani, 1949. na njegovu inicijativu osnovan je Geološki institut pri SAZU, na čijem je čelu bio do 1983, kao i kratko vrijeme Mineraloški institut Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta i Seizmički opservatorij Sveučilišta u Ljubljani. Bio je predsjednik Međuakadetskog odbora za floru i faunu Jugoslavije. Njegov znanstveno-istraživački rad bio je svestran. Najprije se posvetio geomorfološkim istraživanjima, kojima je odmah dodao i geološke značajke. Proučavao je riječne terase i riječne slivove u Sloveniji, tektonske događaje epirogenetskog karaktera, tragove vulkanskih aktivnosti na našem tlu. Potom se posve znanstveno posvetio paleontologiji. Prvo je istražio fosilne ostatke beskičmenjaka s Karavanki, Tunjiškog brda i s područja Medvoda. Nakon otkrića ostataka nosoroga u Dolarjevoj jami kod Logatca, pažnju mu je privukla pleistocenska fauna sisavaca koja je obuhvaćala

<https://www.sazu.si/clani/ivan-rakovec>
(19. IV. 2021)

gotovo sve nalaze ledenih sisavaca. Identificirao je najčešće špiljske medvjede, alpske svizce, špiljske lavove, špiljske hijene, nosoroge, lose, bizone, pure, mošusno govedo, mamute, sobove i polarne lisice. Istražio je nešto starijeg (razdoblje gūnz-mindel) nilskoga konja. Bivio se subfossilnim ostacima dabra na Močvarama. Istraživao je mastodonte i dinoterije iz miocena i pliocena. Izvan Slovenije proučavao je pleistocensku faunu iz Crvene Stijene u Crnoj Gori i paleolitsko nalazište Risovača kod Arandželovca, gdje je otkrio stepsku vrstu *Asinus hydruntinus*. Godine 1946. postao je pridruženi član, a 1949. punopravni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 1968. dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (danas Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti) i Srpske akademije znanosti i umetnosti. Za svoj bogat znanstveni i stručni rad primio je brojne nagrade i priznanja. Bio je počasni član Slovenskoga geološko-geografskog društva Slovenije, dopisni član Austrijskog geološkog i međunarodnog paleontološkog društva. Dobitnik je Kidričeve nagrade za životno djelo (1957.), Reda rada sa zlatnim vijencem i Reda zasluga za narod sa srebrnim žarkama.

LIT.: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=iiif.v.a&id=175482&tify={%22panX%22:0.309,%22panY%22:0.708,%22view%22:%22info%22,%22zoom%22:0.425}> (pristupljeno 2. 9. 2020); <https://www.sazu.si/clani/ivan-rakovec> (pristupljeno 2. 9. 2020).

RAPOTEC, Fran, zborovođa, pravnik (Nabrežina, 7. 10. 1887. – Zagreb, 15. 12. 1976.). Rođen u slovenskom selu Nabrežini u današnjoj Italiji. Njegov otac, Franc Rapotec, bio je također narodni preporoditelj. Odrastao je u Kozini, a nakon završene osnovne škole upisao je gimnaziju u Pazinu. Pravo je studirao u Beču, a završio ga je u Pragu gdje je postao doktor prava 1913. godine. Poslije studija posvetio je poštansko-upravnoj službi. Isprva je službovao u Pazinu, a kasnije u Trstu. Pred Talijanima je pobjegao u Ljubljanu. Između 1937. i 1941. bio je ravnatelj pošte u Cetinju, Beogradu, Skopju i u Sarajevu. Kasnije je zaposlenje dobio u Zagrebu gdje je dočekaao oslobođenje. Godine 1950. odlazi u mirovinu. Još se kao gimnazijalac zanimao za glazbu. U Kozini je kao student ustanovio tamburaški zbor i vodio je pjevački zbor. Osnovao je narodnu knjižnicu, a organizirao je i brojne kulturne priredbe. Čtavo vrijeme svojega službovanja je komponirao, vodio pjevačke zborove i brinuo se za kulturni život kraja u kojem je djelovao. U Slovenskome domu u Zagrebu bio je predsjednik između 31. 1. 1954. i 30. 10. 1955. godine. Sve do 1966. godine vodio je pjevačku sekciju Slovenskog doma. Bio je i

je odločal o vsem geološkem delovanju v državi. Po drugi svetovni vojni se je vključeval v več organizacijskih dejavnosti. Sodeloval je pri ustanavljanju Geološkega zavoda v Ljubljani, 1949 so na njegovo pobudo ustanovili Inštitut za geologijo SAZU, ki ga je vodil do 1983, tako kot krajši čas Mineraloški inštitut PMF in Potresni observatorij Univerze v Ljubljani. Bil je predsednik Medakademijskega odbora za floro in favno Jugoslavije. Njegovo znanstvenoraziskovalno delo je bilo vsestransko. Najprej se je posvečal geomorfološkim raziskavam, ki jim je takoj dodajal geološke značilnosti. Preučeval je rečne terase in porečja v Sloveniji, tektonska dogajanja epirogenetskega značaja, sledove vulkanskega delovanja na naših tleh. Potem se je znanstveno povsem posvetil paleontologiji. Najprej je raziskoval fosilne ostanke nevretenčarjev s Karavank, Tunjiškega gričevja in iz okolice Medvod. Po odkritju nosorogovih ostankov v Dolarjevi jami pri Logatcu pa je njegovo pozornost pritegnila pleistocenska sesalska favna, ki je obsegala skoraj vse najdbe ledenodobnih sesalcev pri nas. Določil je najbolj pogostnega jamskega medveda, alpskega svizca, jamskega leva, jamsko hijeno, nosoroga, losa, bizona, tura, muškatno govedo, mamuta, severnega jelena in polarno lisico. Raziskal je nekoliko starejšega (obdobje *günz-mindel*) povodnega konja. Ukvarjal se je s subfosilnimi ostanki bobra na Barju. Raziskal je mastodonte in dinoterije iz miocena in pliocena. Zunaj Slovenije je raziskoval pleistocensko favno iz Crvene Stijene v Črni gori in paleolitskega najdišča Risovača pri Arandželovcu, kjer je odkril stepno vrsto *Asinus hydruntinus*. Leta 1946 je postal izredni, 1949 pa redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 1968 dopisni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti ter Srbske akademije znanosti in umetnosti. Za bogato znanstveno in strokovno delo je prejel številne nagrade in priznanja. Bil je častni član Slovenskega geološkega in geografskega društva Slovenije, dopisni član Avstrijskega geološkega in Mednarodnega paleontološkega društva. Prejel je Kidričevo nagrado za življenjsko delo (1957), red dela z zlatim vencem in red zaslug za narod s srebrnimi žarki.

LIT.: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=iiif.v.a&id=175482&tify={%22panX%22:0.309,%22panY%22:0.708,%22view%22:%22info%22,%22zoom%22:0.425}> (pridobljeno 2. 9. 2020); <https://www.sazu.si/clani/ivan-rakovec> (pridobljeno 2. 9. 2020).

RAPOTEC, Fran, zborovodja, pravnik (Nabrežina, 17. 10. 1887–Zagreb, 15. 12. 1976). Rodil se je v slovenski vasi Nabrežina v današnji Italiji. Njegov oče Franc Rapotec je bil prav tako narodni buditelj. Odraščal je na Kozini, po končani osnovni šoli se je vpisal na gimnazijo v Pazinu. Po maturi se je vpisal na študij prava na Dunaju, ga nadaljeval v Pragi in postal doktor prava 1913. Po končanem študiju je kot poštni upravnik služboval v Pazinu in Trstu. Pred Italijani je pobegnil v Ljubljano. V obdobju med letoma 1937 in 1941 je bil direktor pošte v Cetinju, Beogradu, Skopju in Sarajevu. Nato je dobil zaposlitev v Zagrebu, kjer je dočakal osvoboditev. Leta 1950 se je upokojil. Že kot gimnazijec se je zanimal za glasbo. V Kozini je kot študent ustanovil tamburaški orkester in vodil pevski zbor. Ustanovil je ljudsko knjižnico in organiziral številne kulturne prireditve. Tudi ves čas svojega službovanja je komponiral, vodil pevske zборе in skrbel za kulturno življenje v kraju, kjer je deloval. Bil je predsednik Slovenskega doma Zagreb med 31. 1. 1954 in 30. 10. 1955. Vse do leta 1966 je vodil pevsko sekcijo Slovenskega doma Zagreb. Njegov glasbeni opus obsega več kot 60 zborovskih skladb in priredb. Znana je njegova Kozinska koračnica. Bil je tudi poliglot – obvladal je osem jezikov.

skladatelj. Njegov glazbeni opus obuhvaća više od 60 zbornih skladbi. Poznata je njegova Kozinska koračnica. Bio je i poliglot - poznao osam jezika. Umro je 1976. a njegova supruga Marija bila je članica Društva Slovenski dom sve do smrti. Kći Nada, udana Rogulj, je liječnica i članica Slovenskoga doma Zagreb.

LIT.: Franc Rapotec, predsjednik in zborovodja v Slovenskem domu, *Novi odmev*, 2019, 70. https://www.sistory.si/cdn/publikacije/1-1000/268/Primorski_slovenski_biografski_leksikon_12.pdf (pristupljeno 9. 8. 2022.)

RAVNIK, Franjo (Fran), svećenik i narodni preporoditelj (Smokuč kraj Breznice na Gorenjskem, 4. 11. 1832. – Korte nad Izolo, 22. 6. 1883.). Nakon završene gimnazije (1845.–1850.) u Ljubljani, pohađao je bogosloviju u Gorici, posljednju godinu u Trstu, gdje je 1855. zaređen za svećenika. Imenovan je kapelanom u Brtonigli u zapadnoj Istri, gdje je zbog propovijedi na hrvatskom od talijansko-talijanskoga kruga doživio niz neugodnosti. Poslije je bio ravnatelj hrvatske pučke škole u Kastvu i odande je usmjeravao nadarenu omladinu na riječku gimnaziju. U talijanskoj gimnaziji u Kopru podučavao je slovenski jezik (koji je iste godine ukinut) i hrvatski jezik kao neobavezni predmet za Talijane i obavezni predmet za učenike slovenske i hrvatske nacionalnosti. Pripadao je krugu istarskih svećenika oko biskupa Jurja Dobrile, na čiji je poticaj uredio je za godinu 1869. i 1870. pučki kalendar na hrvatskom jeziku *Istran*, koji je bio svojevrsna prethodnica *Naše sloge*, prvih hrvatskih novina u Istri. Kao profesor hrvatskoga jezika u Kopru sastavio je hrvatsku gramatiku, po kojoj je poučavao. U skladu s ondašnjim shvaćanjima o jedinstvu južnih Slavena hrvatski je jezik smatrao »jugoslavenskim« i tako ga dosljedno nazivao. Na listi slovenskih vanjskih općina kotareva Kopar i Piran na dopunskim izborima je skoro jednoglasno izabran je 1869. za zastupnika u Istarski sabor. Kako je kao Slaven bio potpuni samotnjak u Istarskom saboru, a nakon prisege na vjernost svečano je izjavio da se odriče prava na korištenje materinjeg jezika kako ne bi govorio zidovima. Ipak, propale su sve njegove interpelacije u korist istarskih Slavena.

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/3473/ravnik-franjo> (pristupljeno 2. 10. 2020); <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi489882/> (pristupljeno 19. 2. 2022).

REGAN, Đuro, diplomirani inženjer agronomije (Beč, 18. 3. 1914. – Zagreb, 27. 1. 1989.). Slovenskoga je podrijetla, njegova majka Marija, rođena Jug, bila je po podrijetlu iz Mrzlega Vrha nad Tolminom. Osnovnu školu završio je u Đurđevcu, a maturirao je u Zagrebu (1933.). Na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu diplomirao je 1940. godine. Radio je kao stažist u Božjakovini te agronom u Topolovcu kraj Siska. Partizanskom pokretu priključio se 1943. te radio kao agronom u Narodnooslobodilačkom odboru Bjelovar, zatim kao privredni referent Zagrebačke oblasti, a 1945. postaje načelnik Odjela za agrarnu politiku Zemaljskoga antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske. Nakon Drugoga svjetskog rata zaposlio se u Zavodu za poljoprivrednu ekonomiju, gdje je do 1948. bio asistent, a 1948.–1953. upravitelj Zavoda. Znanstveni suradnik postaje 1950, 1960. viši znanstveni suradnik, a 1971. znanstveni savjetnik. Usavršavao se 1952. u Sjedinjenim Američkim Državama, a 1956. u Rimu. Njegovo uže znanstveno područje bila je ekonomija poljoprivrede, a znanje je prenosio studentima Poljoprivrednoga i Veterinarskoga fakulteta (gdje je honorarno predavao). Sudjelovao je u izradi velikoga broja elaborata, među

Umrli je 1976, tudi njegova žena Marija je bila članica društva Slovenski dom Zagreb vse do svoje smrti. Hči Nada, poročena Rogulj, je zdravnica in članica Slovenskega doma Zagreb.

LIT.: Franc Rapotec, predsednik in zborovodja v Slovenskem domu, *Novi odmevi*, 2019, 70; https://www.sistory.si/cdn/publikacije/1-1000/268/Primorski_slovenski_biografski_leksikon_12.pdf (pridobljeno 9. 8. 2022.)

RAVNIK, Franjo (Fran), duhovnik in narodni buditelj (Smokuč pri Breznici na Gorenjskem, 4. 11. 1832–Korte nad Izolo, 22. 6. 1883). Po gimnaziji v Ljubljani (1845–1850) je obiskoval bogoslovje najprej v Gorici, zadnje leto pa v Trstu, kjer je bil 1855 posvečen v duhovnika. Služboval je kot kaplan

<https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/3473/ravnik-franjo> (21. V. 2021)

v Brtonigli v zahodni Istri, kjer je zaradi pridiganja v hrvaščini s strani italijanske oblasti in njenih privrženecv doživel vrsto neprijetnosti. Nato je postal ravnatelj hrvaške ljudske šole v Kastvu in usmerjal nadarjeno mladino na reško gimnazijo. V italijanski gimnaziji v Kopru je poučeval slovenščino (ki je bila še istega leta ukinjena) in hrvaščino kot neobvezni predmet za Italijane in kot obvezni predmet le za dijake slovanske narodnosti. Sodil je v krog istrskih duhovnikov okoli škofa Jurja Dobrile, na čigar pobudo je uredil narodni koledar za leti 1869 in 1870 v hrvaščini *Istran*, ki je bil svojevrstni predhodnik *Naše sloge*, prvega hrvaškega časopisa v Istri. Kot profesor hrvaščine v Kopru je napisal hrvaško slovnico, po kateri je poučeval. Glede na tedanje pojmovanje o enotnosti južnih Slovanov je hrvaščino pojmoval kot »jugoslovanščino« in jo dosledno tudi tako poimenoval. Leta 1869 je bil na nadomestnih volitvah na Koprskem skoraj soglasno izvoljen za deželnega poslanca v istrski sabor. Ker je bil v istrski

deželni zbornici kot Slovan čisto osamljen, je po poslanski prisegi slovesno izjavil, da se odpoveduje pravici o uporabi maternega jezika, da ne bi govoril stenam. Kljub temu so vse njegove interpelacije, ki bi bile v prid istrskim Slovanom, propadle.

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/3473/ravnik-franjo> (pridobljeno 2. 10. 2020); <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi489882/> (pridobljeno 19. 2. 2022).

REGAN, Đuro, diplomirani inženir kmetijstva, agronom (Dunaj, 18. 3. 1914–Zagreb, 27. 1. 1989). Imel je slovenske korenine, njegova mama Marija, rojena Jug, je bila po rodu iz Mrzlega Vrha nad Tolminom. Osnovno šolo je končal v Đurđevcu, maturiral pa v Zagrebu (1933). Na Kmetijsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu je diplomiral 1940. Zaposlen je bil kot pripravnik v Božjakovini ter kot agronom v Topolovcu pri Sisku. Partizanskemu gibanju se je pridružil 1943. Delal je kot agronom v narodnoosvobodilnem odboru Bjelovar, potem kot referent za gospodarstvo za zagrebško pokrajino, 1945 je postal načelnik oddelka za agrarno politiko Pokrajinskega antifašističnega sveta narodne osvoboditve Hrvaške. Po drugi svetovni vojni se je zaposlil na Zavodu za kmetijsko ekonomijo, kjer je bil do 1948 asistent, med 1948 in 1953 upravnik zavoda. Znanstveni sodelavec je postal 1950, višji znanstveni sodelavec 1960 in znanstveni svetnik 1971. Izpopolnjeval se je v Združenih državah Amerike 1952 in v Rimu 1956. Njegovo ožje znanstveno področje je bila ekonomija kmetijstva, znanje je kot honorarni predavatelj prenašal študentom kmetijske in veterinarske fakultete. Sodeloval je pri pripravi številnih elaboratov, med drugimi o ekonomskih vidikih melioracije Črnec polja, Jales

ostalim o ekonomskim aspektima melioracije Črnc polja, Jales polja, Lonjskoga polja, područja Dunav–Sava. Rješenjem Izvršnoga vijeća Socijalističke Federalističke Repunlike Jugoslavije 1963. boravio je u Etiopiji kao savjetnik Ministarstva za razvoj. Po povratku ponovno radi u Institutu za ekonomiju i organizaciju poljoprivrede do umirovljenja 1971. godine. Autor je djela *Radne norme u seljačkoj radnoj zadruzi. Organizacija rada u seljačkoj radnoj zadruzi* (Zagreb 1947). Dobitnik je više nagrada i priznanja (Orden rada III. reda).

LIT.: P. Karoglan, (Nekrolog), *Agronomski glasnik*, 51(1989) 1/2; <http://www.slovenci-zagreb.hr/wp-content/uploads/2017/02/Slovenci-u-Hrvatskom-sportu-2dio-v15.pdf> (pristupljeno 19. 2. 2022).

REGENT, Boris, diplomirani inženjer šumarstva (Divača, 15. 10. 1918. – Rijeka, 24. 4. 1993.). Završivši osnovnu i srednju školu upisao je Poljoprivredno-šumarski fakultet u Zagrebu. Apsolvirao je na Šumarskom odjelu neposredno prije Drugoga svjetskog rata šk. god. 1940./1941. a diplomirao je tek nakon rata 1946. Nakon diplomiranja ostao je u Hrvatskoj. Do 1949. radio je u više mjesta u Istri i u Rijeci, zatim je do 1959. bio upravitelj pokusne stanice šumarskih instituta u Rijeci. Od 1959. do 1973. bio je direktor Zavoda za kontrolu šumskog sjemena, također u Rijeci. Poslije integracije šumarskih instituta (1974.) voditelj je Odjela za oplemenjivanje i sjemenarstvo Šumarskog instituta u Jastrebarskom sve do umirovljenja (1982.). Kao plodan stručni i znanstveni djelatnik na području šumskoga sjemenarstva radio je na uspostavljanju mreže prirodnih šumskosjemenskih sastojina na području Hrvatske i njihovoj genetskoj melioraciji, na izradi standarda za šumsko sjeme i dr. U Šumarskom institutu obavljao je mnoge odgovorne dužnosti, u Znanstvenom vijeću, Vijeću istraživača i komisijama, zatim i u komisijama na saveznoj i republičkoj razini vezanim uz poslove šumarskog sjemenarstva - od zakonskih propisa do standarda. Svojim radovima sudjelovao je na raznim stručnim i znanstvenim skupovima i seminarima u zemlji i inozemstvu. Objavio je knjigu *Šumsko sjemenarstvo* (Zagreb 1972.) te brojne znanstvene i stručne radove. Godine 1968. dobio je Nagradu grada Rijeke, a 1986. primio je Plaketu Šumarskoga instituta Jastrebarsko.

LIT.: <https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=11166> (pristupljeno 2. 10. 2020).

RIKAN, Barbara (Riman Plazibat), povjesničarka (Rijeka, 18. 4. 1981.). U Rijeci je završila osnovnu i srednju školu. Diplomirala je 2005. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Doktorirala je 2011. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani tezom *Slovenci v Istri, Gorskem kotarju in Kvarnerju od 1918. leta do 1991. leta*. Od 2006. godine zaposlena je u Ljubljani na Institutu za etnička pitanja-podružnica Rijeka, a od ožujka 2017. postaje voditeljicom podružnice tog Instituta. Od školske godine 2013. do 2014. je vanjski suradnik na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Njezini su znanstveni interesi povezani s tematikom povijesti Slovenaca i slovenstva u Hrvatskoj. Tijekom svoga znanstveno-istraživačkoga rada bila je voditeljica više stručnih projekata. Objavila je više stručnih i znanstvenih radova s tematikom slovenstva u Hrvatskoj. Sudjelovala je na brojnim znanstvenim međunarodnim i hrvatskim znanstvenim skupovima. Aktivna je unutar slovenske manjinske zajednice te je od 2018. predsjednica Saveza slovenskih društava u Hrvatskoj.

LIT.: <http://www.inv.si/Dokumenti/dokumenti.aspx?iddoc=104&idmenu1=291&lang=slo> (pristupljeno 29. 4. 2022).

polja, Lonjskega polja, območja Donava–Sava. Po odloku Izvršnega sveta Socialistične federativne republike Jugoslavije je 1963 preživel v Etiopiji kot svetovalec ministrstva za razvoj. Po prihodu v domovino se je vrnil na Inštitut za ekonomijo in organizacijo kmetijstva, kjer je bil zaposlen vse do upokojitve 1971. Napisal je delo *Radne norme u seljačkoj radnoj zadruzi. Organizacija rada u seljačkoj radnoj zadruzi* (Zagreb 1947). Prejel je več nagrad in priznanj (red dela III. stopnje).

LIT.: P. Karoglan, (Nekrolog), *Agronomski glasnik*, 51(1989) 1/2; <http://www.slovenci-zagreb.hr/wp-content/uploads/2017/02/Slovenci-u-Hrvatskom-sportu-2dio-v15.pdf> (pridobljeno 19. 2. 2022).

REAGENT, Boris, diplomirani inženir gozdarstva (Divača, 15. 10. 1918– Reka, 24. 4. 1993). Po končani ljudski in srednji šoli se je v študijskem letu 1940/1941 vpisal na Kmetijsko-gozdarsko fakulteto Univerze v Zagrebu, na kateri je diplomiral šele po vojni 1946. Po diplomi je ostal na Hrvaškem. Do 1949 je bil zaposlen v več krajih v Istri in na Reki, nato je bil do 1959 upravnik poskusne postaje gozdarskih inštitutov na Reki. Med letoma 1959 in 1973 je bil direktor Zavoda za kontrolo gozdnih semen Reka. Po združitvi gozdarskih inštitutov 1974 je postal vodja oddelka za žlahtnjenje in semenarstvo Inštituta za gozdarstvo Jastrebarsko, kjer je delal vse do upokojitve (1982). Kot plodovit strokovni in znanstveni delavec na področju gozdnega semenarstva si je prizadeval za vzpostavitev mreže naravnih gozdnosemenskih sestavin na območju Hrvaške in njihovo genetsko melioracijo, za oblikovanje standardov za gozdna semena itn. Na inštitutu je opravljal mnoge odgovorne naloge, tako v znanstvenem kot raziskovalnem svetu in komisijah, tudi v komisijah na zvezni in državni ravni, povezanimi z nalogami gozdnega semenarstva – od zakonodaje do standardov. S svojimi prispevki je sodeloval na različnih strokovnih in znanstvenih srečanjih in seminarjih doma ter v tujini. Objavil je knjigo *Šumsko sjemenarstvo* (Zagreb 1972) ter številna znanstvena in strokovna dela. Leta 1968 je prejel nagrado Mesta Reka, 1986 je bil nagrajen s plaketo Inštituta za gozdarstvo Jastrebarsko.

LIT.: <https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=11166> (pridobljeno 2. 10. 2020).

<https://www.dnevnik.si/1042826438>
(27. V. 2021)

RIMAN, Barbara, zgodovinarica (Reka, 18. 4. 1981). Na Reki je končala osnovno in srednjo šolo. Diplomirala je 2005 na Filozofski fakulteti Univerze na Reki. Doktorirala je 2011 na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani z disertacijo *Slovenci v Istri, Gorskem kotarju in Kvarnerju od leta 1918 do leta 1991*. Leta 2006 se je zaposlila v Ljubljani na Inštitutu za narodnostna vprašanja, marca 2017 pa je postala vodja reške enote Inštituta za narodnostna vprašanja. Od študijskega leta 2013/2014 sodeluje kot znanstvena sodelavka na reški filozofski fakulteti. Njeno znanstveno zanimanje je povezano z zgodovino Slovencev in slovenstva na Hrvaškem. V sklopu svojega znanstvenoraziskovalnega dela je vodila več strokovnih projektov. Objavila je več strokovnih in znanstvenih del o slovenstvu na Hrvaškem. Sodelovala je na številnih mednarodnih in hrvaških

znanstvenih srečanjih. Dejavno se vključuje v delo slovenske manjšine, 2018 je postala predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

LIT.: <http://www.inv.si/Dokumenti/dokumenti.aspx?iddoc=104&idmenu1=291&lang=slo> (pridobljeno 29. 4. 2022).

RIMAN, **Kristina**, znanstvenica, profesorica (Rijeka, 12. 3. 1975.) U Rijeci je završila osnovnu i srednju školu. Osim gimnazije završila je i srednju glazbenu školu. Studij hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci završila je 1998. godine. Na Odsjeku za razrednu nastavu i predškolski odgoj diplomirala je 2001. godine. Poslijediplomski studij književnosti završila je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2005. godine. Doktorirala je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci obranivši doktorsku disertaciju pod naslovom *Hrvatsko-slovenski odnosi na primjeru putopisne proze devetnaestoga stoljeća*. Od 1998. do 2012. godine zaposlena je u Gimnaziji *Andrije Mohorovičića* Rijeka, gdje radi kao nastavnica hrvatskoga jezika. Od 2011. godine u zvanju višeg asistenta radi kao vanjska suradnica na Odjelu za humanističke znanosti Sveučilišta u Puli. Od 2012. zaposlena je na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta u Puli gdje predaje kolegije Književnost za djecu i mladež, Dječja književnost i Medijska kultura. Članica je Hrvatske udruge istraživača dječje književnosti i zamjenica je glavne urednice časopisa za istraživanje dječje književnosti i kulture *Libri et liberi*. Redovito sudjeluje na domaćim i međunarodnim konferencijama iz područja dječje književnosti

LIT.: <https://fooz.unipu.hr/fooz/kristina.riman> (pristupljeno 29. 4. 2022.).

RIMAN, **Marija**, muzikologinja (Rijeka, 3. 5. 1946.) Srednje ekonomsko i glazbeno školovanje završila je u Rijeci. Diplomirala na Teoretskom odsjeku i Odsjeku za kompoziciju i dirigiranje u Sarajevu. Poslije diplome radila je u Srednjoj glazbenoj školi u Sarajevu (1973.–1975.), a zatim na Glazbenoj školi Ivana Matetića Ronjgova u Rijeci (1976.–1977.). Od 1978. profesorica na Pedagoškoj akademiji/Pedagoški fakultet/Filozofski fakultet i na Visokoj učiteljskoj školi u Rijeci. Magistrirala 1983. godine u Beogradu, doktorirala 2000. godine u Zagrebu. Bila je glavni istraživač u projektu *Hrvatska glazbena baština*. Bavi se istraživanjem glazbe u djelima hrvatskih skladatelja te manje poznatih i nepoznatih hrvatskih skladatelja. Sudjeluje na znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu.

LIT.: <https://www.hds.hr/clan/riman-marija/> (pristupljeno 29. 4. 2022.).

RODÉ, **Bojan (Rode)**, veterinar, histokemičar (Maribor, 12. 5. 1929.). Diplomirao je 1955. na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1961. doktorirao anatomiju, histologiju i embriologiju. Specijalizirao je histokemiju i citokemiju na Royal Postgraduate medical School u Londonu (1961.–1962.). Usavršava elektronsko-mikroskopsku citokemiju enzima u Bernu i Baselu (1971.–1972.). Asistent je Zavoda za histologiju i embriologiju Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu. Od 1966. je docent, od 1970. izvanredni, a od 1975. redoviti profesor Zoologijskog zavoda Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta u Zagrebu. Suradnik je (od 1964.) i voditelj (od 1974.) Odjela za histokemiju i citokemiju u Zavodu za kliničku patologiju *Prof. dr. Ljudevit Jurak* u Kliničkoj bolnici Sestre milosrdnica. Osnivač je i predsjednik Sekcije za histokemiju i citokemiju Hrvatskoga društva anatoma, histologa i embriologa (1976.). Autor je brojnih znanstvenih i stručnih radova, udžbenika i priručnika iz histologije i histokemije. Član je The Royal Microscopical Society, Hrvatskoga biološkog društva.

LIT.: *Tko je tko u Hrvatskoj*, Zagreb 1993; *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994.

RIMAN, **Kristina**, znanstvenica, profesorica (Reka, 12. 3. 1975). Na Reki je končala osnovno in srednjo šolo. Ob gimnaziji je končala tudi srednjo glasbeno šolo. Študij hrvaškega jezika in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze na Reki je končala 1998. Na Oddelku za razredni pouk in predšolsko vzgojo je diplomirala 2001. Podiplomski študij književnosti je končala na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu 2005. Doktorirala je na Filozofski fakulteti Univerze na Reki z disertacijo *Hrvatsko-slovenski odnosi na primjeru putopisne proze devetnaestoga stoljeća*. Med letoma 1998 in 2012 je bila zaposlena na Gimnaziji Andrije Mohorovičića Rijeka kot profesorica hrvaškega jezika. Leta 2011 je z nazivom višji asistent delala kot zunanja sodelavka na Oddelku za humanistične vede Univerze v Pulju. 2012 se je zaposlila na Fakulteti za vzgojne in izobraževalne vede Univerze v Pulju, kjer predava predmeta otroška in mladinska književnost, otroška književnost in medijska kultura. Je članica Hrvatskega združenja raziskovalcev otroške književnosti in namestnica urednica revije za proučevanje otroške književnosti in kulture *Libri et liberi*. Redno sodeluje na domačih in tujih konferencah s področja otroške književnosti.

LIT.: <https://fooz.unipu.hr/fooz/kristina.riman> (pridobljeno 29. 4. 2022).

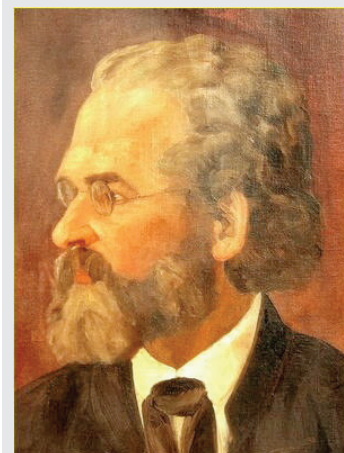
RIMAN, **Marija**, muzikologinja (Reka, 3. 5. 1946). Srednješolsko ekonomsko in glasbeno šolanje je končala na Reki. Diplomirala je na Oddelku za teorijo in Oddelku za kompozicijo in dirigiranje Akademije za glasbo v Sarajevu. Po diplomi se je zaposlila na Srednji glasbeni šoli Sarajevo (1973–1975), nato na Glasbeni šoli Ivana Matetića Ronjgova Reka (1976–1977). Od 1978 je bila profesorica na Pedagoški akademiji/Pedagoški fakulteti/Filozofski fakulteti in na Visoki pedagoški šoli Reka. Magistrirala je 1983 v Beogradu, doktorirala 2000 v Zagrebu. Bila je glavna raziskovalka pri projektu *Hrvaška glasbena dediščina*. Ukvarja se s proučevanjem glasbenih del hrvaških skladateljev in manj znanih oz. neznanih hrvaških skladateljev. Sodeluje na znanstvenih simpozijih doma in v tujini.

LIT.: <https://www.hds.hr/clan/riman-marija/> (pridobljeno 29. 4. 2022).

ROĐÉ, **Bojan (Rode)**, veterinar, strokovnjak za histokemijo (Maribor, 12. 5. 1929). Diplomiral je 1955 na Fakulteti za veterino Univerze v Zagrebu, na kateri je 1961 tudi doktoriral iz anatomije, histologije in embriologije. Opravil specializacijo iz histokemije in citokemije na Royal Postgraduate medical School v Londonu (1961/1962). Izpopolnjeval se je na področju elektronsko-mikroskopske citokemije encimov v Bernu in Baslu (1971/1972). Kot asistent se je zaposlil na Zavodu za histologijo in embriologijo Fakultete za veterino Univerze v Zagrebu. Leta 1966 je postal docent, 1970 izredni, 1975 redni profesor na Zavodu za zoologijo Naravoslovno-matematične fakultete Univerze v Zagrebu. Bil je sodelavec (od 1964) in vodja (od 1974) Oddelka za histokemijo in citokemijo Kliničnega zavoda za patologijo Prof. dr. *Ljudevit Jurak* v sklopu Klinične bolnišnice sester usmiljenk. Osnovel je in predsedoval sekcijo za histokemijo in citokemijo Hrvatskega društva anatomov, histologov in embriologov (1976). Napisal je številna znanstvena in strokovna dela, učbenike in priročnike iz histologije in histokemije. Je član The Royal Microscopical Society in Hrvatskega biološkega društva.

LIT.: *Tko je tko u Hrvatskoj*, Zagreb 1993; *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994.

ROJC, Anton, pravnik i književnik (Cerkno, 20. 5. 1820. – Zagreb, 5. 6. 1876.). Pohađao je gimnaziju u Gorici, a potom je studirao filozofiju i pravo u Beču, odakle je otišao u Cielšzyn (Teschen), gdje je 1848.–1850. ondje bio odvjetnički pripravnik. Godine 1850. doktorirao je pravo u Beču, a zatim je radio na sudu u Trstu. Imenovan je 1851. profesorom austrijskoga kaznenoga prava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U početku je predavao na slovenskom, ali drugo polugodište je već predavao na hrvatskom; 1855. dao je ostavku na profesorsko mjesto i prešao u pravosudnu službu kao namjesnik državnoga nadodvjetnika. Uvođenjem javnobilježničke službe u Hrvatskoj, 1859. postaje prvi javni bilježnik. Godine 1854. objavio je Austrijski kazneni postupak kako bi olakšao proučavanje propisa o kaznenom postupku. Privremeno je bio suspendiran zbog sudske istrage (1869.) Vratio se na svoje radno mjesto nakon uspješnog sudske saslušanja 1872.

http://www.rutars.net/sr_01_stefan_rutar/sr_2400_kultzadeve/sr_2405_anton_rojc/anton_rojc.htm (12. V. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 9. Ljubljana 1960; A. Rudolf, Rojc, Anton (1820.–1876.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

ROLLER, Dragan, gospodarski povjesničar (Malence, općina Kostanjevica ob Krki, 11. 6. 1922. – Zagreb, 29. 4. 2003.). Ekonomiju je diplomirao 1948, a doktorirao 1951. u Zagrebu. Isprva je bio zaposlen na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu (od 1948. asistent, od 1952. docent), a od 1953. u Državnom sekretarijatu za vanjske poslove Federalne Narodne Republike Jugoslavije. Neko je vrijeme radio u Balkanskom sekretarijatu u Ankari i Ateni, zatim u Iraku i Libiji, a potom je bio viši savjetnik za gospodarsko planiranje pri Ujedinjenim narodima. Proučavao je gospodarsku povijest Dubrovačke Republike (*Dubrovački zanati u XV. i XVI. stoljeću*, Zagreb 1951; *Agrarno-proizvodni odnosi na području Dubrovačke Republike od XIII. do XV. stoljeća*, Zagreb 1955.). Autor je djela *Fiskalna tehnika* (Zagreb 1988.), *Fiskalna politika u teoriji i praksi* (Zagreb 1996.), *Informatički priručnik za nastavu i praksu* (Zagreb 1996.), *Porez na dodanu vrijednost i druge porezne aktualnosti* (Zagreb 1997.), *Fiskalna politika u turizmu* (Zagreb 2003.), *Fiskalni sustavi i oporezivanje poduzeća : posebni dio* (Zagreb 2013.) i dr. Služio se i pseudonimom *Petar Sabin*.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53268> (pristupljeno 23. 9. 2020.).

ROSMAN, Riko, građevinski inženjer (Ljubljana, 22. 5. 1927. – Zagreb, 2. 8. 2008.). Diplomirao je 1954. na Građevinskom odsjeku Tehničkoga fakulteta u Zagrebu, doktorirao 1960. kao stipendist Humboldtove zaklade na Građevinskom fakultetu u Münchenu. Radio je kao konstruktor u tvornici Metalna u Mariboru (1955.–1956.). Od 1957. zaposlen je na Katedri za betonske konstrukcije Arhitektonsko-geodetsko-građevinskoga fakulteta u Zagrebu, od 1971. kao redoviti profesor Arhitektonskoga fakulteta, gdje je predavao kolegije teorija konstrukcija i betonske konstrukcije, a uveo je i kolegij Nosive konstrukcije i predavao ga do umirovljenja 1994. godine. Autor je mnogobrojnih znanstvenih radova iz područja teorije konstrukcija. Redoviti je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 1991. Dobitnik je Nagrade za znanstvenoistraživački rad *Nikola Tesla* (1968.) i Nagrade za životno djelo (1992.).

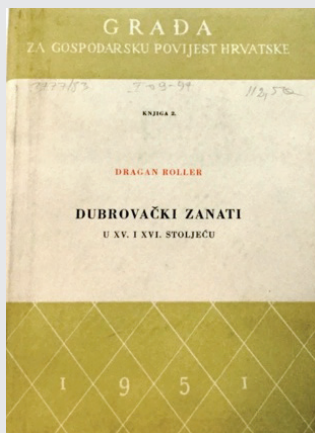
LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53394> (pristupljeno 23. 9. 2020.).

ROJC, Anton, pravnik in pisatelj (Cerkno, 20. 5. 1820–Zagreb, 5. 6. 1876). Končal je gimnazijo v Gorici, študiral filozofijo in pravo na Dunaju, od koder je šel v Cieszyn (Teschen), kjer je bil med letoma 1848 in 1850 odvetniški pripravnik. 1850 je iz prava doktoriral na Dunaju, nato se je zaposlil na deželnem sodišču v Trstu. 1851 je bil imenovan za profesorja avstrijskega kazenskega prava na zagrebški pravoslovni akademiji. Sprva je predaval v slovenščini, a že drugi semester v hrvaščini; 1855 je opustil profesuro in prestopil v sodno službo kot namestnik državnega nadodvetnika. Ob uvedbi notariata na Hrvaškem 1859 je postal prvi javni notar. Za lažji študij kazenskoprocesualnih predpisov je 1854 izdal *Austrijski kazneni postopek*. Zaradi sodne preiskave (1869) je bil začasno suspendiran, a je po uspeli sodni razpravi 1872 zavzel prejšnje mesto.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 9. Ljubljana 1960; A. Rudolf, Rojc, Anton (1820–1876), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

ROLLER, Dragan, gospodarski zgodovinar (Malence, občina Kostanjevica na Krki, 11. 6. 1922–Zagreb, 29. 4. 2003). Iz ekonomije je diplomiral 1948, doktoriral 1951 v Zagrebu. Najprej je bil zaposlen na Ekonomski fakulteti Univerze v Zagrebu (od 1948 kot asistent, od 1952 kot docent). 1953 se je zaposlil na Državnem sekretariatu za zunanje zadeve Federativne ljudske republike Jugoslavije. Nekaj časa je bil zaposlen na Balkanskem sekretariatu v Ankari in Atenah, nato v Iraku in Libiji, potem je bil višji svetovalec za gospodarsko načrtovanje pri Organizaciji združenih narodov. Proučeval je gospodarsko zgodovino Dubrovniške republike (*Dubrovački zanati u XV. i XVI. stoljeću*, Zagreb 1951; *Agrarno-proizvodni odnosi na području Dubrovačke Republike od XIII. do XV. stoljeća*, Zagreb 1955). Napisal je dela: *Fiskalna tehnika* (Zagreb 1988), *Fiskalna politika u teoriji i praksi* (Zagreb 1996), *Informatički priručnik za nastavu i praksu* (Zagreb 1996), *Porez na dodanu vrijednost i druge porezne aktualnosti* (Zagreb 1997), *Fiskalna politika u turizmu* (Zagreb 2003), *Fiskalni sustavi i oporezivanje poduzeća: posebni dio* (Zagreb 2013) idr. Uporabljal je tudi psevdonim *Petar Sabin*.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53268> (pridobljeno 23. 9. 2020).

<https://www.antikvarijat-vremeplov.hr/knjige/dalmacija-402857948/dragan-roller-dubrovački-zanati-u-xv-i-xvi-stoljeću> (19. II. 2021)

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=53394> (17. V. 2021)

ROSMAN, Riko, gradbeni inženir (Ljubljana, 22. 5. 1927–Zagreb, 2. 8. 2008). Diplomiral je 1954 na Oddelku za gradbeništvo Tehniške fakultete Univerze v Zagrebu, doktoriral 1960 kot štipendist Humboldtovega sklada na Fakulteti za gradbeništvo v Münchnu. Zaposlen je bil kot konstruktor v tovarni Metalna v Mariboru (1955–1956). Leta 1957 se je zaposlil na katedri za betonske konstrukcije zagrebške arhitekturno-geodetsko-gradbene fakultete. 1971 je postal redni profesor na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Zagrebu, na kateri je predaval teorijo konstrukcij in betonske konstrukcije, uvedel je tudi kolegij nosilne konstrukcije, ki ga je predaval do upokojitve 1994. Napisal je številne znanstvene prispevke s področja teorije konstrukcij. Bil je redni član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti od 1991. Za svoje

ROTAR, Marijan, kulturni i turistički djelatnik (Trbovlje, 3. 3. 1927. – Zagreb, 10. 12. 2003.). Od 1944. sudjelovao je u partizanskom pokretu, a demobilizacija ga je zatekla u Pazinu kao člana vojnog orkestra 4. armije. Od ljeta 1948. živio je i radio u Puli, najprije kao referent za turizam u Gradskom narodnom odboru, a potom je upravljao ugostiteljsko-hotelijerskim poduzećem. U Omladinskom komitetu je bio zadužen za rad sportskih organizacija, a svirao je u puhačkom orkestru i glazbenim zabavnim sastavima. Potaknuo je osnivanje Saveza kulturno-umjetničkih društava, kojemu je potom postao tajnikom. Direktorom Gradskog kinematografskog poduzeća Pula imenovan je 1952, a na toj je dužnosti osmislio filmski festival u Areni, najprije kao Prvu reviju stranoga filma 1953, a sljedeće godine kao Festival domaćeg filma, s potporom hrvatskog Udruženja kinematografa i Jadranfilma iz Zagreba. Revija održana 1954. godine smatra se početkom Festivala jugoslavenskog filma, koji je u Puli ubrzao gradnju novih hotela, potaknuo razvitak ugostiteljstva, a dugoročno je utjecao na turističku kulturu grada. Iako nikad nije postao direktor festivala, djelovao je u Upravnom odboru festivala tijekom njegovih početnih godina. Već 1957. je napustio Gradsko kinematografsko poduzeće i Festival, te se vratio turizmu i ugostiteljstvu, postavši tajnik u Turističkom savezu Kotara Pula. Uz rad je završio Višu školu za turizam u Dubrovniku.

<https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/3919/rotar-marijan> (28. IV. 2021)

Radio je na objedinjavanju gradskih ugostiteljstava u jedinstvo poduzeće. Dalje se usavršavao u Opatiji pa je radio u Hotelskom poduzeću Veruda, Turističkom naselju Verudela, na otočju Brijuni (Brioni), gdje je bio direktor ugostiteljstva, i potom u Arenaturistu, gdje je dočekaio mirovinu. Godine 2004. Grad Pula je utemeljio Nagradu *Marijan Rotar*. Od 2014. njegovo ime nosi uspon kraj Arene.

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/3919/rotar-marijan> (pristupljeno 12. 8. 2020).

RUDEŽ, Vidko, anatom, radiolog (Brestanica, 15. 5. 1932. – Zagreb, 16. 5. 2002.). Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1957, gdje je 1960. i doktorirao tezom *Topografski odnošaji etmoidnog labirinta prema maksilarnom sinusu*. Radiologiju je specijalizirao 1967. Od 1962. je docent, od 1967. izvanredni profesor, od 1973. redoviti profesor Medicinskoga fakulteta. Bio je član Hrvatskoga liječničkoga zbora, Hrvatskoga društva anatoma, histologa i embriologa.

LIT.: *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994.

RUSTIA, Josip, šumar (Skrilje pod Čavnom, 25. 2. 1861. – Ljubljana, 26. 11. 1949.). Nakon završene srednje škole u Gorici (1879.) i Poljoprivrednoga učilišta (Šumarski fakultet) u Beču (1883.), zaposlio se u Gorici 1884. kao šumarski vježbenik u državnoj upravi za šume. God. 1884.–1887. živio je u Kostanjevici u Dolenjskoj, a 1886. položio je ispit u Ministarstvu poljoprivrede u Beču. Od 1887. je šumarski asistent u Innsbrucku, a od 1888. na otoku Mljetu. Godine 1892. imenovan je šefom šumarske uprave u Predazzu (Južni Tirol), a 1895. u istom svojstvu u Motovunu u Istri. Od 1906. je viši šumarski upravitelj u šumarskoj upravi u Gorici, od 1911. šumarski savjetnik, 1917. dobio je titulu inženjera, a 1918. postaje je stariji šumarski savjetnik. Nakon raspada Austro-Ugarske Monarhije postaje voditelj

znanstvenoraziskovalno delo je prejel nagrado *Nikola Tesle* (1968) in nagrado za življenjsko delo (1992).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53394> (pridobljeno 23. 9. 2020).

ROTAR, Marijan, kulturni in turistični delavec (Trbovlje, 3. 3. 1927–Zagreb, 10. 12. 2003). Od 1944 sodeloval v partizanskem gibanju, demobilizacijo je kot član vojaškega orkestra 4. armade dočakal v Pazinu. Od 1948 je živel in delal v Pulju, naprej kot referent za turizem pri Mestnem narodnem odboru, nato je vodil gostinsko-hotelirsko podjetje. Pri Mladinskem komiteju je bil zadolžen za delo športnih organizacij, igral je v godbi na pihala in glasbenih skupinah. Spodbudil je nastanek Zveze kulturno-umetniških društev v Pulju, katere predsednik je potem postal. Za direktorja Mestnega kinematografskega podjetja Pulja je bil imenovan 1952. Bil je idejni pobudnik in organizator za nastanek filmskega festivala v Areni. Na začetku je ta potekal kot Prva revija tujih filmov 1953, naslednje leto pa kot Revija domačega filma s podporo Hrvaškega združenja kinematografov in Jadranfilma iz Zagreba. Revija, ki je potekala 1954, velja za začetek Festivala jugoslovanskega filma, ki je v Pulju spodbudil gradnjo novih hotelov, razvoj gostinstva in dolgoročno vplival na turistično kulturo mesta. Čeprav nikoli ni postal direktor festivala, je deloval v upravnem odboru festivala v vseh njegovih prvih letih. Že 1957 je zapustil kinematografsko podjetje in filmski festival ter se vrnil k turizmu in gostinstvu – postal je tajnik Turistične zveze puljskega območja. Ob delu je končal Višjo turistično šolo v Dubrovniku. Posvečal se je združevanju mestnih gostinskih obratov v enotno podjetje. Nato se je izpopolnjeval v Opatiji, delal v hotelskem podjetju Veruda, turističnem naselju Verudela, na otočju Brioni, kjer je bil direktor gostinstva, in nazadnje, do upokojitve, v Arenaturistu. Leta 2004 je Mestna občina Pulj osnovala nagrado *Marijana Rotarja*. Od 2014 je po njem poimenovana vzpetina pri Areni.

LIT.: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/3919/rotar-marijan> (pridobljeno 12. 8. 2020).

RUDEŽ, Vidko, anatom, radiolog (Brestanica, 15. 5. 1932–Zagreb, 16. 5. 2002). Diplomiral je na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu 1957, na kateri je 1960 tudi doktoriral z disertacijo *Topografski odnošaji etmoidnog labirinta prema maksilarnom sinusu*. Specializacijo iz radiologije je opravil 1967. Leta 1962 je postal docent, 1967 izredni profesor, 1973 pa redni profesor na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu. Bil je član Hrvaške zdravniške zbornice, Hrvaškega društva anatomov, histologov in embriologov.

LIT.: *Tko je tko u hrvatskoj medicini*, Zagreb 1994.

RUSTIA, Josip, gozdarski strokovnjak (Skrilje pod Čavnom, 25. 2. 1861–Ljubljana, 26. 11. 1949). Po končani realci v Gorici (1879) in Zemljedelski visoki šoli (gozdarska fakulteta) na Dunaju (1883) se je 1884 zaposlil v Gorici kot gozdarski pripravnik pri upravi državnih gozdov. Med letoma 1884 in 1887 je bil v Kostanjevici na Dolenjskem ter 1886 opravil praktični gozdarski izpit na dunajskem ministrstvu za zemljedelstvo. Od 1887 je bil gozdarski asistent v Innsbrucku (Tirolsko), od 1888 pa na otoku Mljetu pri Dubrovniku. Leta 1892 je bil imenovan za vodjo gozdne uprave v Predazzo (Južna Tirolska), 1895 pa na istem delovnem mestu v Motovunu v Istri. Od 1906 je bil višji gozdarski upravitelj pri gozdarskem

Šumarskoga odjela u Povjerenstvu za poljoprivredu pri Zemaljskoj vladi Slovenije u Ljubljani, a od 1922. ravnatelj je novoosnovane uprave državnih šuma u Ljubljani. Između 1931. i 1936. predsjedao je ljubljanskom podružnicom Jugoslavenskoga šumarskog udruženja. Napisao je nekoliko rasprava u stručnim časopisima.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 9. Ljubljana 1960; A. Rudolf, Rustia, Josip (1861.–1949.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

RUTAR, Simon, povjesničar, arheolog i geograf (Krn, 12. 10. 1851. – Ljubljana 3. 5. 1903.). Najprije je pohađao trivijalnu školu u Ravnici, zatim u Gorici normalku, a od jeseni 1864. gimnaziju, maturirao je 1872. Nakon odsluženja vojnoga roka kao jednogodišnji dragovoljac, u jesen 1873. godine upisuje Filozofski fakultet u Grazu, gdje je slušao predavanja iz povijesti, zemljopisa i povijesnih pomoćnih znanosti, kao i iz klasične, njemačke i slavenske filologije i filozofije. Diplomirao je povijest i geografiju kao glavne predmete i njemački i slovenski kao strane predmete 1877. godine, a 1879. srpskohrvatski kao strani predmet. Službovao je 1877.–1878. kao suplent u gimnaziji u Gorici, 1880. redovni gimnazijski učitelj u Kotoru. Godine 1881. premješten je u Split, gdje je predavao do 1889. Postaje školski nadzornik u Splitu 1883, a titula profesora priznata mu je 1884. Godine 1886. imenovan je i pomoćnikom splitskog muzeja i konzervatorom. Od 1888. je profesor povijesti i geografije na ljubljanskoj realci a nakon što je osnovana nova niža gimnazija u Ljubljani na njoj je predavao od 1890. do kraja života. Bečko Središnje povjerenstvo za proučavanje i očuvanje umjetničkih spomenika 1889. imenovalo ga je konzervatorom Prve sekcije u Kranjskoj. Njegovo znanstveni i publicistički opus je vrlo opsežan. Među ostalim napisao je djela *Beneška Slovenija : prirodosnanski in zgodovinski opis* (Ljubljana 1899.), *Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska : prirodosnanski, statistični in kulturni opis : (22 podob.)* (Ljubljana 1892.–1899.), *Vodja po Spljetu i Solinu : s 25 tablica* (suautor, Zadar 1894.).

https://en.wikipedia.org/wiki/Simon_Rutar#/media/File:RutarSimon.jpg (14. II. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 9. Ljubljana 1960; V. Bohinec, *Rutar, Simon (1851.–1903.)*, Ljubljana 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53786> (pristupljeno 21. 19. 2020).

SCHIDELEA, Hinko, pedagog (Vitanje, 2. 7. 1874. – Zagreb, 11. 6. 1912.). Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, gimnaziju u Varaždinu i Rijeci, a studirao je u Grazu njemački jezik i klasičnu filologiju (1894.–1898.). Službovao je na gimnaziji u Varaždinu (1898.–1901.), profesor na Sušaku (1901.–1903.) i na gimnaziji u Zagrebu (1903.–1912.). Osim pedagoškim radom bavio se i pisanjem stručnih radova iz područja njemačkoga jezika i književnosti. U *Nastavničkom vjesniku* objavio je raspravu o didaktičkoj metodi u obuci njemačkog jezika i književnosti u srednjim školama, o tumačenju Goetheovih i Schillerovih mladenačkih djela, o praktičnom vježbanju njemačkog govora i dr. Bio je autor udžbenika za srednje škole, napisavši više njemačkih vježbenica i gramatika (*Njemačka vježbenica : za prvi razred srednjih učilišta*, Zagreb 1905; *Njemačka gramatika : za srednja učilišta*, Zagreb 1907. i dr.)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 9. Ljubljana 1960; V. Smolej, *Scheidela, Hinko (1874.–1912.)*, *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

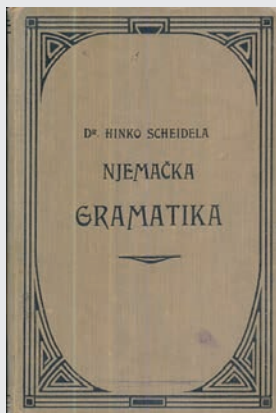
ravnateljstvu v Gorici, od 1911 gozdarski svetnik, 1917 dobil naziv inženir, 1918 je postal višji gozdarski svetnik. Po zlomu Avstrije je postal vodja gozdarskega odseka v poverjeništvu za kmetijstvo pri Narodni vladi Slovenije v Ljubljani. V obdobju med letoma 1931–1936 je predsedoval ljubljanski podružnici Jugoslovanskega gozdarskega združenja. Napisal je več razprav v strokovnem časopisu.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 9. Ljubljana 1960; A. Rudolf, Rustia, Josip (1861–1949), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

RUTAR, Simon, zgodovinar, arheolog in geograf (Krn, 12. 10. 1851–Ljubljana, 3. 5. 1903). Najprej je Robiskoval trivialno šolo v Ravnici, nato v Gorici normalko, od jeseni 1864 pa gimnazijo, maturiral je 1872. Potem ko je odslužil vojaški rok kot enoletni prostovoljec, se je jeseni 1873 vpisal na graško filozofsko fakulteto, kjer je poslušal ne le predavanja iz zgodovine, zemljepisa in zgodovinskih pomožnih ved, ampak tudi iz klasične, nemške in slovanske filologije ter iz filozofije. Iz zgodovine in geografije kot glavnih predmetov ter nemščine in slovenščine kot stranskih je diplomiral 1877, leta 1879 pa iz srbohrvaščine kot stranskega predmeta. Služboval je 1877/1878 kot suplent na gimnaziji v Gorici, bil 1880 premeščen kot redni gimnazijski učitelj v Kotor. Nato so ga 1881 premestili v Split, kjer je služboval do 1889. Leta 1883 je postal šolski nadzornik za Split, še preden je imel naziv profesor, ki so mu ga priznali 1884. Imenovan je bil 1886 tudi za asistenta splitskega muzeja in konservatorja. 1888 je dobil mesto profesorja za zgodovino in zemljepis na ljubljanski realki. Ko so ustanovili novo nižjo gimnazijo, je tu učil od jeseni 1890 do smrti. Leta 1889 ga je dunajska Centralna komisija za proučevanje in ohranjanje umetnostnih spomenikov imenovala za konservatorja I. sekcije na Kranjskem. Njegovo znanstveno in publicistično delo je zelo obsežno. Med drugimi je napisal dela *Beneška Slovenija: prirodoznanski in zgodovinski opis* (Ljubljana 1899), *Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska: prirodoznanski, statistični in kulturni opis (22 podob)* (Ljubljana 1892–1899), *Vodja po Spljetu i Solinu: s 25 tablica* (soavtor, Zadar 1894).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 9. Ljubljana 1960; V. Bohinec, *Rutar, Simon (1851–1903)*, Ljubljana 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53786> (pridobljeno 21. 10. 2020).

SCHIDELE, Hinko, šolnik in strokovni pisatelj (Vitanje, 2. 7. 1874–Zagreb, 11. 6. 1912). Po osnovni šoli doma, gimnaziji v Varaždinu in na Reki je študiral na graški univerzi germanistiko ter latinščino in grščino. Bil je suplent na gimnaziji v Varaždinu (1898–1901), pravi profesor na Sušaku (1901–1903) in na gimnaziji v Zagrebu od 1903 do smrti. Poleg pedagoškega dela se je posvečal tudi pisanju strokovnih del s področja nemškega jezika in književnosti. V *Nastavničkem vjesniku* objavil razpravo o didaktični metodi poučevanja nemščine in književnosti v srednjih šolah, o interpretaciji Goethejevih in Schillerjevih mladostnih del, o praktičnih vajah nemške izgovorjave idr. Bil je avtor učbenikov za srednje šole, napisal je več nemških vadnic in slovnice (*Njemačka vježbenica: za prvi razred srednjih učilišta*, Zagreb 1905; *Njemačka gramatika: za srednja učilišta*, Zagreb 1907, idr.)

<https://knjiga.hr/njemacka-gramatika-hinko-scheidela-1/> (12. II. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 9. Ljubljana 1960; V. Smolej, *Scheidela, Hinko (1874–1912)*, *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

SEDEJ, Josip, pravnik i publicist (Cerkno, 10. 4. 1899. – Zagreb, 1. 5. 1977.). Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu (1904.–1909.), pet razreda njemačke gimnazije u Gorici, a preostale razrede u Ljubljani, gdje je i maturirao 1917. Za Prvoga svjetskog rata mobiliziran je i poslan na tirolsku bojišnicu te pao u talijansko zarobljeništvo. Godine 1919. upisao je Pravni fakultet u Zagrebu, na kojem je 1923. doktorirao temeljem rigorozu. U Zagrebu je služio kao odvjetnički vježbenik do 1927, a zatim je do 1974. samostalni odvjetnik. Bio je član Disciplinskog suda, a nekoliko godina predsjednik Disciplinskoga vijeća hrvatskih pravnika. Surađivao je u stručnom časopisu *Odvjetnik*, a zanimala ga je lokalna povijest rodnoga mjesta. Autor je djela *Dr. Frančišek Borgia Sedej, knezonadškof goriški in metropolit ilirski : življenjepis* (Zagreb 1971.) i knjigu memoara *Svjetski putnik priča* u dva sveska (1–2. Zagreb 1975.–1976.).

LIT.: *Primorski slovenski biografski leksikon*, Gorica 1974.–1994.

SELAK, Josip, ekonomist i književnik (Rečica ob Savinji, 28. 8. 1868. – Zagreb, 9. 11. 1950.). Pohađao je gimnaziju u Zagrebu. Stupio je u službu grofova Janković u Daruvaru, oko 1894. na imanje braće Turković u Kutjevu, koji je vodio kao direktor. Tijekom 1. svjetskoga rata postao je direktor Šumarskoga odjela Hrvatske eskomptne banke. Surađivao je u periodicima *Bankarstvo*, *Finansije*, *Gospodar*, *Hrvatske Misli*, *Hrvatski Lloyd*, *Agramer Zeitung*, *Zagreber Tagblatt*, *Südslawischer Holzwirt* i dr. Objavio je drame (neke emitirane na radiju) – *Bogataši* (Zagreb 1900.), *Otac i kći* (Zagreb 1900.), *Šumski radnici* (Zagreb 1900.), *Patnici* (Osijek 1918.), i roman za mlade *Gojko* (Zagreb 1936.), kao i neke kritičke članke.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; J. Orožen, Selak, Josip (1868.–1950.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

SERT, Franjo, pedagog (Črešnjevci kraj Gornje Radgone, 8. 8. 1863. – Črešnovica kraj Gornje Radgone, 14. 12. 1936.) Pučku školu završio je u rodnom mjestu, a Učiteljsku u Zagrebu (1884.). Prvi posao dobio je 1885. u Jesenju, a 1889. došao je u Bednju na mjesto učitelja, gdje je ostao do umirovljenja 1922. godine. Utemeljio je crkveni zbor i uveo pisanje spomenice škole koju je sam vodio i oslikavao bednjanskim motivima. Bio je suradnik pedagoških časopisa. U znak zahvalnosti za doprinos u podizanju i unapređivanju sela, podignuta mu je 1938. spomen-ploča, a po njemu je 1991. nazvana osnovna škola u Bednji i Kulturno-umjetničko društvo.

LIT.: S. Poljak, Sert, Franjo, *Enciklopedija Hrvatskog zagorja*, Zagreb 2017.

<https://www.eivanec.com/opcina-bednja-postavljena-spomen-ploca-franji-sertu-prvom-skolovanom-ucitelju-u-bednji-2> (6. III. 2021)

SEVER, Sonja, književnica za djecu (Celje, 11. 4. 1900. – Zagreb, 26. 11. 1995.). Osnovnu školu pohađala je u Celju, i Grazu, gdje je i maturirala (1915.), školu za kućanski odgoj pohađala je u Ljubljani (1923.–1924.). Godine 1932. otvorila je vrtić u Zagrebu – pričala je izvorne priče, bajke i basne u kojima priče na suvremeni način pobuđuju ljubav prema bližnjima, životinjama i prirodi, radost prema poslu i stvaranju te ih je objavljivala u različitim publikacijama. Najpoznatije objavljene

S EDEJ, Josip, pravnik in publicist (Cerkno, 10. 4. 1899–Zagreb, 1. 5. 1977). Ljudsko šolo je obiskoval v rojstnem kraju (1904–1909), pet razredov nemške gimnazije v Gorici, preostale razrede pa v Ljubljani, kjer je leta 1917 tudi maturiral. Med prvo svetovno vojno je bil mobiliziran in poslan na tirolsko fronto, od koder je šel v italijansko ujetništvo. Leta 1919 se je v Zagrebu vpisal na pravno fakulteto in leta 1923 doktoriral. V Zagrebu je do leta 1927 služboval kot odvetniški pripravnik, nato pa postal samostojni odvetnik in to službo opravljal do leta 1974. Petnajst let je bil član disciplinskega sodišča, več let pa tudi predsednik disciplinskega sveta hrvaških odvetnikov. Sodeloval je v strokovnem glasilu *Odvjetnik*, zanimali so ga polpretekli časi in domoznanstvo Cerkljanskega, a tudi sodobna zgodovina. Napisal je knjigo z naslovom *Dr. Frančišek Borgia Sedej, knezonadškof goriški in metropolit ilirski: življenjepis* (Zagreb 1971) ter knjigo spominov *Svetovni popotnik pripoveduje*, ki je izšla v dveh delih ((1–2. Zagreb 1975, 1976).

LIT.: *Primorski slovenski biografski leksikon*, Gorica 1974–1994.

S ELAK, Josip, gospodarstvenik in pisatelj (Rečica ob Savinji, 28. 8. 1868–Zagreb, 9. 11. 1950). Obiskoval gimnazijo v Zagrebu. Zaposlil se je na posestvu grofov Jankovičev v Daruvarju, okoli leta 1894 pa na veleposestvu bratov Turkovičev v Kutjevu, ki ga je kot direktor vzorno vodil. Med 1. svetovno vojno je postal direktor gozdarskega oddelka Hrvaške eskomptne banke. Sodeloval je v časopisju *Bankarstvo*, *Finansije*, *Gospodar*, *Hrvatske Misli*, *Hrvatski Lloyd*, *Agrarmer Zeitung*, *Zagreber Tagblatt*, *Südslawischer Holzwirt* idr. Objavil je drame (nekatero so bile predvajane po radiu) – *Bogataši* (Zagreb 1900), *Oče i kći* (Zagreb 1900), *Šumski radnici* (Zagreb 1900), *Patnici* (Osijek 1918) – in roman za mlade *Gojko* (Zagreb 1936), prav tako je napisal nekaj kritičnih člankov.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; J. Orožen, Selak, Josip (1868 –1950), *Slovenska biografija*. Ljubljana 2013.

S ERT, Franjo, pedagog (Črešnjevci pri Gornji Radgoni, 8. 8. 1863–Črešnjevci pri Gornji Radgoni, 14. 12. 1936). Ljudsko šolo je končal v domačem kraju, učiteljsko pa v Zagrebu (1884). Prvo službo je dobil 1885 v Jesenju, nato je bil 1889 premeščen na mesto učitelja v Bednjo, kjer je ostal do upokojitve leta 1922. Osnovel je cerkveni zbor in uvedel pisanje šolske kronike, ki jo je sam vodil in poslikal z bednjanskimi motivi. Bil je sodelavec pedagoških časopisov. V znak hvaležnosti za njegov prispevek k razvoju kraja so mu 1983 odkrili spominsko ploščo in 1991 po njem poimenovali osnovno šolo v Bednji in kulturno-umetniško društvo.

LIT.: S. Poljak, Sert, Franjo, *Enciklopedija Hrvatskog zagorja*, Zagreb 2017.

S EVER, Sonja, mladinska pisateljica (Celje, 11. 4. 1900–Zagreb, 26. 11. 1995). Obiskovala je osnovno šolo v Celju (1906–1909), osnovno in meščansko šolo v Gradcu, kjer je tudi maturirala (1909–1915), gospodinjsko šolo 1923–1924 v Ljubljani. Leta 1932 je v Zagrebu odprla otroški vrtec in v njem pripovedovala izvirne pravljice, pripovedke in basni, ki na sodoben način vzbujajo ljubezen do sočloveka, živali in narave, veselje do dela in ustvarjanja, ter jih objavljala v različnem časopisju. Najbolj znane so objavljene knjige *Čevljarček Palček in druge pravljice* (Celje 1938), *Pravljice* (Ljubljana

knjige su *Čevljarček Palček in druge pravljice* (Celje 1938.), *Pravljice* (Ljubljana 1940.), *Zvesti tovariši* (Celje 1949.), *Zgodbe o živalih* (Celje 1952.), *Mali Kinez Kong i crveni lampion* (Zagreb, 1948.), tiskan je i na makedonskom kao *Maliot Kinez Kong* (Skopje 1950.). Prevodila je djela Heinricha Hoffmanna i Wilhelma Buscha. Kritičari su hvalili njene bajke, ističući maštovitost, jasnoću i raznolikost interesa spisateljice.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; F. Koblar, Sever, Sonja (1900.–1995.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

SILAĐIN, Branko, arhitekt (Slovenske Konjice, 29. 7. 1936.). Diplomirao je 1962. na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu. Do 1969. djelovao u Njemačkoj, gdje je realizirao nekoliko javnih i privatnih objekata. Godine 1968. osniva projektantsku grupu X, a 1969. grupu Z. Potom djeluje samostalno, a od 1992. u Zagrebu u projektom atelijeru Odak-Silađin. Bavi se pretežito obnovom i rekonstrukcijom gradskih prostora u kojima ostvaruje sintezu povijesnih slojeva i novoga urbanoga oblikovanja. Najznačajnija ostvarenja realizirao je u Zagrebu: rekonstrukcija Zagrebačkoga kazališta mladih (1975.–1987.); s M. Krajncem i B. Šerbetićem - Trg bana Josipa Jelačića (1981.–1987.); Lapidarij Arheološkoga muzeja (1985.). U njegovu opusu posebno mjesto zauzimaju projekti obiteljskih kuća koje se ističu čistoćom oblika i jednostavnošću tlocrta te primjenom lokalnih građevnih elemenata (Vrvilo u Lovranu, 1976., Lazić u Ičićima, 1978., Biškupić u Sutivanu na Braču, 1993.). Autor je brojnih projekata javnih zgrada (Zagrebačko kazalište mladih u Zagrebu, 1975.–1987; zgrada policijske uprave u Krapini, 1995; stambena zgrada u Petrinjskoj ulici u Zagrebu, 1995.). Izgradio je više spomen-obilježja (spomen poginulim policajcima u Zagrebu, 1993; znamen 900. obljetnice Zagreba, 1995.), kao i uređenjem interijera (Mala kavana u Zagrebu, 1998.) i industrijskim dizajnom (lokomotiva za tvornicu *Đuro Đaković*, 1963.). U mnogim studijama bavi se problematikom uređenja zagrebačkog Donjega grada. Bio je urednik časopisa *Čovjek i prostor* (1983.–1997.) i glavni urednik *Arhitekture* (1989.–1991.). Dobitnik je Nagrade *Vladimir Nazor* za životno djelo (2018.).

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/veliki-intervju-s-arhitektom-kojemu-je-zagreb-opsesija-i-ljubav-prioritet-obnove-trebaju-bit-urbani-zivot-i-javni-prostor-ne-pojedine-gradevine-10151683> (8. III. 2021)

LIT.: J. Milas-Matutinović, Silađin, Branko, *Enciklopedija hrvatske umjetnosti*, 2. Zagreb 1996; S. Knežević, Branko Silađin - uslojavanje memorije, *Oris*, 5(2003) 19; S. Križić Roban, Branko Silađin - čovjek između prirode i tehnologije, Hrvatski paviljon na izložbi EXPO 2000, Hannover, Njemačka, 2000, *Ibid.*, 2(2000) 7; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=55941> (pristupljeno 19. 8. 2020).

SIMONČIĆ, Viktor (Zmago), stručnjak za zaštitu okoliša (Ljubljana, 7. 5. 1948.). Završio je gimnaziju u Sisku (1966.), Fakultet kemijske tehnologije Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za naftu i petrokemiju u Sisku (1970.), doktorirao na Fakultetu za kemijski inženjerstvo u Karlsruhe u Njemačkoj (1976.). Od 1972. do 1976. asistent je na Institutu za kemijski inženjering Sveučilišta u Karlsruhe, 1978.–1986. asistent, docent i znanstveni savjetnik na Metalurškom institutu i Fakultetu za metalurgiju Sveučilišta u Zagrebu, 1986.–1989. pomoćnik ravnatelja u Komitetu za građevinu, stanovanje i okoliš, Odjel za prostorno planiranje i okoliš Republike Hrvatske, 1989.–1990. ravnatelj

1940), *Zvesti tovariši* (Celje 1949), *Zgodbe o živalih* (Celje 1952). *Mali Kinez Kong i crveni lampion* (Zagreb, 1948) je izšel tudi v makedonščini z naslovom *Maliot Kinez Kong* (Skopje 1950). Prevajala je dela Heinricha Hoffmanna in Wilhelma Buscha. Kritika je njena dela hvalila in poudarjala pisateljičino svežo domišljijo, nazornost in pestrost.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; F. Koblar, Sever, Sonja (1900–1995), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

SILAĐIN, Branko, arhitekt (Slovenske Konjice, 29. 7. 1936). Diplomiral je 1962 na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Zagrebu. Do 1969 je deloval v Nemčiji, kjer je uresničil več javnih in zasebnih objektov. Leta 1968 je ustanovil projektivno skupino X, leto pozneje skupino Z. Potem je deloval samostojno, od 1992 v Zagrebu v projektivnem ateljeju Odak-Silađin. Posvečal se je predvsem obnovam in rekonstrukcijam mestnih prostorov, v katerih je uresničeval sintezo zgodovinskih slojev in novega urbanega oblikovanja. Najpomembnejše stvaritve je uresničil v Zagrebu: obnova Zagrebškega gledališča mladih (1975–1987); z M. Krajncem in B. Šerbetićem Trg bana Josipa Jelačića (1981–1987); lapidarij Arheološkega muzeja v Zagrebu (1985). V njegovem opusu posebno mesto zavzemajo projekti družinskih hiš, ki se odlikujejo po čistih oblikah in preprostem tlorisu ter uporabi lokalnih gradbenih elementov (Vrvilo v Lovranu, 1976; Lazić v Ičićih, 1978; Biškupić u Sutivanu na Braču, 1993). Projektiral je številne javne stavbe (Zagrebačko kazalište mladih, 1975–1987; poslopje policijske uprave v Krapini, 1995; stanovanjska stavba v Petrinjski ulici v Zagrebu, 1995). Zgradil je več spominskih obeležij (spomenik padlim policistom v Zagrebu, 1993; znamenje 900. obletnice Zagreba, 1995) ter izvedel ureditve notranjščin (Mala kavarna v Zagrebu, 1998) in izdelke industrijskega oblikovanja (lokomotiva za tovarno *Đuro Đaković*, 1963). V številnih študijah se je posvečal problematiki ureditve zagrebškega Donjega grada. Bil je urednik revije *Čovjek i prostor* (1983–1997) in glavni urednik *Arhitecture* (1989–1991). Prejel je nagrado *Vladimirja Nazorja* za življenjsko delo (2018).

LIT.: J. Milas-Matutinović, Silađin, Branko, *Enciklopedija hrvatske umjetnosti*, 2. Zagreb 1996; S. Knežević, Branko Silađin – uslojavanje memorije, *Oris*, 5(2003) 19; S. Križić Roban, Branko Silađin – čovjek između prirode i tehnologije, Hrvatski paviljon na izložbi EXPO 2000, Hannover, Nemčija, 2000, *Ibid.*, 2(2000) 7; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=55941> (pridobljeno 19. 8. 2020).

SIMONČIČ, Viktor (Zmago), strokovnjak za varstvo okolja (Ljubljana, 7. 5. 1948). Končal je gimnazijo v Sisku (1966), Fakulteto za kemijsko tehnologijo Univerze v Zagrebu, Oddelek za nafto in petrokemijo v Sisku (1970), doktoriral na Fakulteti za kemijsko inženirstvo v nemškem Karlsruheju (1976). Med letoma 1972 in 1976 je bil asistent na Inštitutu za kemijsko inženirstvo Univerze v Karlsruheju, od 1978 do 1986 je bil asistent, docent in znanstveni svetnik na Metalurškem inštitutu ter Fakulteti za metalurgijo Univerze v Zagrebu, od 1986 do 1989 pomočnik direktorja v Komiteju za gradnje, stanovanje in okolje pri Oddelku za prostorsko planiranje in okolje Republike Hrvaške, 1989/1990 direktor Oddelka za okolje v INGRA, 1991 do 1994 pomočnik na Ministrstvu za gradnjo in okolje RH, 1994/1995 izvršni direktor Državnega direktorata za okolje, 1995/1996 svetovalec v inženirski HIDROGEA v Mariboru, od 1996 do 1998 svetovalec vlade Republike

Odjela za okoliš u INGRA, 1991.–1994. pomoćnik pri Ministarstvu graditeljstva i okoliša, 1994.–1995. izvršni ravnatelj Državnog direktorata za okoliš, 1995.–1996. savjetnik u inženjerskoj HIDROGEA u Mariboru, 1996.–1998. savjetnik Vlade Slovenije u Ministarstvu okoliša i prostornoga planiranja, od 1998. djeluje u tvrtkama SIVICON i VIKOS, vlasnik je tvrtke SIVICON (do 2007.) i glavni konzultant u VIKOS, specijaliziran za poslovni i okolišni konzalting. Sudjelovao na radu na NEAP u Hrvatskoj, Makedoniji, Bosni i Hercegovini i Kosovu, na stvaranju austrijsko-hrvatske tvrtke ADRIAPLUS, savjetnik mnogobrojnim tvrtkama, koordinator projekata, i koordinator reciklaže otpada na starom odlagalištu u Poreču i dr. Početkom 1980. postaje jedan od prvih sveučilišnih profesora u oblasti okoliša, a tijekom 1982. vodi jednu od prvih studija za okoliš u Hrvatskoj. U 1983. sudjeluje u stvaranju i vodi provedbu jednoga od prvih lokalnih okolišnih programa (LEAP), koji je uspješno realiziran i još uvijek se provodi. Obnašao je visoke dužnosničke funkcije (Hrvatska i Slovenija), prvenstveno pionirskoga karaktera u vezi sa organizacijom administracije i području okoliša i stvaranja prvih zakonskih akata. Na državnoj razini sudjelovao je i organizirao aktivnosti na stvaranju prvih okolišnih zakona, rad inspekcije (Hrvatska i Bosna i Hercegovina), stvaranje strateških dokumenata (Hrvatska, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Albanija) i dr. Radio je za mnogobrojne međunarodne organizacije u raznim državama, osobito u zadnjem razdoblju (OECD, Svjetska Banka, REC, organizacije UN, u Hrvatskoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Albaniji, na Kosovu, Crnoj Gori i Srbiji, Moldaviji, Keniji, Zanzibaru...). Od samih početaka profesionalno je uključen u pitanja upravljanja kvalitetom zraka, voda i gospodarenja otpadom, a osim znanstvenih i strategijskih aktivnosti, razvio je dosta praktičnih rješenja uključujući tehnologiju za obradu otpadom. Primjenom spomenute tehnologije, značajno se mogu smanjiti troškovi prerade starog i novog otpada, a tehnologija se može primijeniti i za sanaciju starih odlagališta. Radi i na organizaciji i provedbi konkretnih projekata, i u tom smislu, zadnjih je godina savjetnik mnogim tvrtkama, lokalnim zajednicama i gradovima. Radi na promidžbi značaja okoliša objavljujući članke u znanstvenim, profesionalnim magazinima, te popularnim magazinima i dnevnim novinama. Organizira radio prijenose raznih foruma i javnih sučeljavanja na temu okoliša. Pomaže u organiziranju lokalnih zajednica stvarajući prve zakonske propise. Pomaže uspostavu i funkcioniranje nevladinoga sektora. Aktivan je i u radu profesionalnih udruga gdje obnaša vodeće funkcije. Povremeno predaje na fakultetima i mentor je radova studenata i magistranata.

LIT.: <http://spi.efst.hr/wp-content/uploads/2016/03/CURRICULUM-VITAE-hrvatski-Viktor-Simoncic-2015.pdf> (pristupljeno 12. 9. 2020).

SINKOVIĆ, Milko, građevinski inženjer (Ljubljana, 8. 3. 1897. – Zagreb, 15. 6. 1969.). Od 1907.–1915. pohađao je Prvu državnu gimnaziju u Ljubljani, sudjelovao u Prvom svjetskom ratu (1915.–1918.), studirao građevinarstvo na Tehničkom fakultetu u Grazu (1918.–1919.), u Ljubljani (1919.–1921.) i Brnu, gdje je 1923. diplomirao. Službovao je u Zagrebu kao inženjer u ravnateljstvu Jugoslavenske državne željeznice u izvršnoj 1923.–1932. i centralnoj upravi 1932.–1936, istodobno bio honorarni profesor na Tehničkom fakultetu, na kojem je predavao o željeznicama i željezničkim postajama 1925.–1931. Godine 1936.–1944. bio je u Karlovcu šef Odsjeka za izgradnju linije Koranske pruge (Karlovac–Bihać). Od 1945. je šef Odsjeka za obnovu ratom zahvaćenih linija na području

Slovenije na Ministrstvu za okolje in prostor RS, od 1998 je deloval v podjetjih SIVICON in VIKOS; bil lastnik podjetja SIVICON (do 2007) in glavni konzultant v podjetju VIKOS, ki se je specializiralo za poslovno in okoljsko svetovanje. Sodeloval je pri delovanju NEAP na Hrvaškem, Makedoniji, Bosni in Hercegovini ter Kosovu, na osnovanju avstrijsko-hrvaškega podjetja ADRIAPLUS, je svetovalec številnim podjetjem, koordinator projektov in koordinator za recikliranje odpadkov na starem odlagališču v Poreču itn. Na začetku 1980 je bil eden prvih univerzitetnih profesorjev za področje okolja, leta 1982 je vodil eno od prvih okoljskih študij na Hrvaškem. Leta 1983 je sodeloval pri nastanku in nato vodil izvedbo enega prvih lokalnih okoljskih programov (LEAP), ki je bil uspešno izpeljan in se še vedno izvaja. Opravljal je visoke uradniške funkcije (Hrvaška in Slovenija), predvsem pionirskega značaja v zvezi z organizacijo administracije in področjem okolja ter nastanka prvih zakonskih aktov. Na državni ravni je sodeloval in organiziral dejavnosti, povezani z oblikovanjem prvih okoljskih zakonov, delovanjem inšpekcij (Hrvaška, Bosna in Hercegovina), oblikovanjem strateških dokumentov (Hrvaška Slovenija, Bosna in Hercegovina, Albanija) idr. Delal je za številne mednarodne organizacije v različnih državah, posebej v zadnjem obdobju (OECD, Svetovna banka, REC, OZN, na Hrvaškem, Sloveniji, Bosni in Hercegovini, Makedoniji, Albaniji, na Kosovu, Črni Gori in Srbiji, Moldaviji, Keniji, Zanzibarju...). Od vsega začetka se poklicno ukvarja z

<http://www.knjigolov.hr/katalog/Viktor-Simoncic-Zmago/Drustvo-umanjene-vrijednosti--1/37840> (9. l. 2021)

vprašanji z upravljanja s kakovostjo zraka, voda in ravnanjem z odpadki, poleg znanstvenih dejavnosti in strategij je z vključitvijo tehnologije za predelavo odpadkov razvil precej praktičnih rešitev. Z njeno uporabo je mogoče pomembno znižati stroške predelave starih in novih odpadkov, tehnologijo pa je mogoče uporabiti tudi pri sanaciji starih odlagališč. Posveča se tudi organizaciji in izvedbi konkretnih projektov, zato je v zadnjih letih svetovalec številnim podjetjem, lokalnim skupnostim in mestom. Z objavami člankov v znanstvenem, strokovnem in nestrokovnem ter dnevnem časopisju si prizadeva seznanjati javnost o pomenu okolja. Organizira radijske prenose različnih forumov in javnih okroglih miz z okoljsko problematiko. Pomaga pri organizaciji lokalnih skupnosti z oblikovanem prvih zakonskih predpisov. Pomaga pri vzpostavitvi in delovanju nevladnih organizacij. Dejaven je tudi pri delovanju profesionalnih združenj, pri katerih prevzema vodilne funkcije. Občasno predava na fakultetah in je mentor študentov pri izdelavi diplomskih in podiplomskih nalog.

LIT.: <http://spi.efst.hr/wp-content/uploads/2016/03/CURRICULUM-VITAE-hrvatski-Viktor-Simoncic-2015.pdf> (pridobljeno 12. 9. 2020).

SINKOVIĆ, Milko, gradbeni inženir (Ljubljana, 8. 3. 1897–Zagreb, 15. 6. 1969). Od 1907 do 1915 obiskoval Prvo državno gimnazijo v Ljubljani, sodeloval v prvi svetovni vojni (1915–1918), študiral gradbeništvo na Tehniški fakulteti v Gradcu (1918/1919) in Ljubljani (1919–1921) ter Brnu, kjer je 1923 diplomiral. Služboval je v Zagrebu kot inženir v direkciji Jugoslovanske državne železnice v izvršni (1923–1932) in centralni upravi (1932–1936), obenem pa je v obdobju med 1925 in 1931 honorarno predaval na tehniški fakulteti o železnicah in železniških postajah. Od 1936 do 1944 je bil

Hrvatske. U Zagrebu je od 1946. bio izvanredni profesor, potom redoviti profesor na Tehničkom fakultetu do umirovljenja 1952. Radio je i za Tajništvo za promet Socijalističke Republike Slovenije tehnički dio Zakona o žičarama iz 1961. Bavio se dizajniranjem i proizvodnjom u struci. Praktični rad je usmjerio na prometne probleme željeznica, cesta, žičara, posebno čvorišta, o čemu je napisao više članaka i monografija (*Uputstvo za praktičnu primjenu metode Nalenz-Höfer-Schramm za iskolčivanje i rekonstrukciju lukova*, Zagreb 1934; *Nekoliko poglavlja iz gospodarenja kolosečnim krivinama*, Zagreb 1947; *Kolodvori i kolodvorska postrojenja*, Zagreb 1948; *Viseće žične željeznice – udžbenik za slušače građevnog inženjerstva*, Zagreb 1951.).

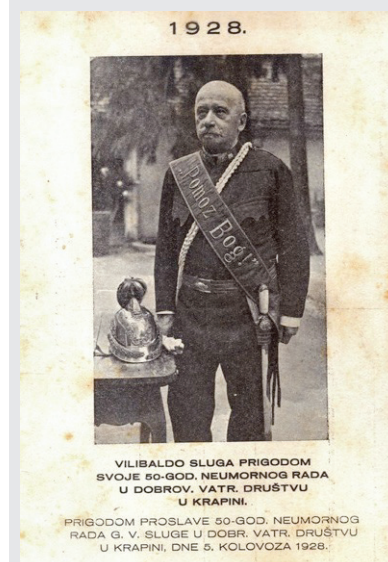
LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; Uredništvo, Sinković, Milko, *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

SLUGA, Vilibaldo, javni i društveni djelatnik, predstojnik kotarske uprave (Šentjur kraj Celja, 13. 10. 1854. – Krapina, 15. 1. 1931.). U Krapinu se doselio 1877. Godine 1881. izabran za načelnika Đurmanca, 1883. Desinića, potom Ludbrega i Ivanca, gdje je 1888. osnovao Vatrogasno društvo. Na poziv kotarskoga predstojnika Gustava Sedlanića, 1891. se vratio u Krapinu. Bio je izabran u Zastupstvo slobodnog poveljnog trgovišta Krapina, gdje je preuzeo dužnost trgovišnoga načelnika (1891.–1930.). Izgradio je pučku školu (1914.), klaonicu, makadamske ceste, armirano-betonske mostove iznad rijeke Krapinčice, uveo gradski vodovod (1923.), preuredio groblje, uredio šetalište Dolac i Stari grad. Podupirao je arheološka istraživanja koja su rezultirala otkrićem krapinskoga pračovjeka. Za njegova mandata na mjestu stare, izgrađena je 1903, nova župna crkva sv. Nikole, otvoreno Kneippovo lječilište u Dolcu 1903, Gajev dom 1934. godine. Utemeljena je četverorazredna realna gimnazija (1907.–1909.), a podignuta je Kalvarija i Križni put na Trškome Vrh. Za javni rad 1910. odlikovao ga je Franjo Josip I. a 1928. kralj Aleksandar. Bio je počasni predsjednik i nadzapovjednik Dobrovoljnoga vatrogasnog društva Krapina. Njegovom je zaslugom 1912. izgrađena vatrogasna ispostava na Trškome Vrh. Aktivno je sudjelovao i u drugim vatrogasnim društvima: bio je počasni građanin i počasni zapovjednik Dobrovoljnoga vatrogasnoga društva u Ivancu, počasni nadzapovjednik Dobrovoljnoga vatrogasnog društva u Svetome Križu Začretju i počasni član Dobrovoljnoga vatrogasnog društva Vinica. Bio je počasni član Obrtne čičmarske zadruge, Hrvatskoga pjevačkog i tamburaškog društva *Zagorac* Krapina te Društva *Dobrotvor* Krapina.

LIT.: D. Kozina, Sluga, Vilibaldo, *Enciklopedija Hrvatskoga zagorja*, Zagreb 2017.

ŠOKOL, Nina, prevoditeljica (Maribor, 1946.). Završila je osnovnu školu i klasičnu gimnaziju u Mariboru. Nakon mature 1965. odlazi na studij germanistike i romanistike u Zagreb. Diplomirala je 1970, a potom se zaposlila u Školi za strane jezike u Varšavskoj ulici, gdje do 1980. podučava njemački. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na odsjeku germanistike radila je sedamnaest godina kao lektorica. Napisala je nekoliko udžbenika.

LIT.: M. Forstnerič Hajnšek, *Zagrebački Slovenci 2005.–2007.*, Maribor 2007.

<https://nizagorjemalo.hr/kredenc/sukununuka-vilibalda-sluge-zeli-se-doseliti-u-krapinu/>
(13. V. 2021)

v Karlovcu predstojnik sekcije za gradnjo Koranske proge (Karlovac-Bihać). Od 1945 je bil v Zagrebu predstojnik Odseka za obnovo v vojni porušeni železniških prog na področju Hrvaške. Od 1946 je bil izredni, nato do upokojitve 1952 redni profesor na Tehniški fakulteti Univerzi v Zagrebu. Za Sekretariat za promet Socialistične republike Slovenije je izdelal tehnični del zakonodaje za Zakon o žižnicah 1961. Posvečal se je projektiranju in pripravi strokovnih mnenj. V svojem praktičnem delu se je usmeril na prometne probleme železniških prog, cest, žižnic, posebej vozlišč, o čemer je napisal več člankov in monografij (*Uputstvo za praktičnu primjenu metode Nalenz-Höfer-Schramm za iskolčivanje i rekonstrukciju lukova*, Zagreb 1934; *Nekoliko poglavlja iz gospodarenja kolosečnim krivinama*, Zagreb 1947; *Kolodvori i kolodvorska postrojenja*, Zagreb 1948; *Viseće žične željeznice – udžbenik za slušače građevnog inženjerstva*, Zagreb 1951).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; Uredništvo, Sinković, Milko, *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

SLUGA, Vilibaldo, javni delavec, predstojnik občinske uprave (Šentjur pri Celju, 13. 10. 1854–Krapina, 15. 1. 1931). V Krapino se je preselil 1877. Leta 1881 je bil izbran za načelnika Đurmanca, 1883 Desinića, nato Ludbrega in Ivanca, kjer je 1888 ustanovil gasilsko društvo. Na poziv okrajnega predstojnika Gustava Sedlanića se je 1891 vrnil v Krapino, kjer je prevzel županske dolžnosti (1891–1930). Dal je zgraditi ljudsko šolo (1914), klavnico, makadamske ceste, armirano-betonske mostove nad reko Krapinčico, vpeljal mestni vodovod (1923), preuredil pokopališče, uredil sprehajališči Dolac in Stari grad. Podpiral je arheološka raziskovanja, plod katerih je bilo odkritje krapinskega pračloveka. V njegovem mandatu je bila na mestu stare leta 1903 zgrajena nova župnijska cerkev sv. Nikolaja, odprto Kneippovo zdravilišče v Dolcu 1903, Gajev dom 1934. Kraj je pridobil štirirazredno realko (1907–1909), na Trškem Vrhju so postavili tudi Kalvarijo in Križev pot. Za javno delo ga je 1910 odlikoval cesar Franc Jožef I., 1928 pa kralj Aleksander. Bil je častni predsednik in nadpoveljnik Prostovoljnega gasilskega društva Krapina. Po njegovi zaslugi so 1912 zgradili gasilsko podružnico tudi na Trškem Vrhju. Aktivno je sodeloval tudi v drugih gasilskih društvih: bil je častni meščan in častni poveljnik prostovoljnega gasilskega društva v Ivancu, častni nadpoveljnik prostovoljnega gasilskega društva v Svetem Križu Začretju in častni član Prostovoljnega gasilskega društva Vinica. Bil je častni član obrtne čevljarske zadruga, hrvaškega pevskega in tamburaškega društva *Zagorac* Krapina ter društva *Dobrotvor* Krapina.

LIT.: D. Kozina, Sluga, Vilibaldo, *Enciklopedija Hrvatskoga zagorja*, Zagreb 2017.

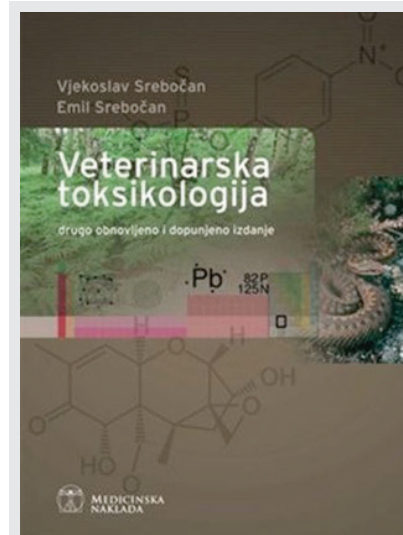
ŠOKOL, Nina, prevajalka (Maribor, 1946). Osnovno šolo in klasično gimnazijo je končala v Mariboru. Po maturi 1956 se je odločila za študij nemščine in francoščine na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu. Diplomirala je 1970 in se zaposlila v Šoli za tuje jezike v Varšavski, kjer je deset let poučevala nemščino. Na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu je na Oddelku za germanistiko sedemnajst let delala kot lektorica. Napisala je več učbenikov.

LIT.: M. Forstnerič Hajnšek, *Zagrebski Slovenci 2005–2007*, Maribor 2007.

SOUVAN, IVAN, novinar, prevoditelj, kazališni kritičar (Ljubljana, 17. 6. 1848. – Zagreb, 18. 9. 1912.). Maturirao je 1866. u Ljubljani, studij filozofije pohađao je u Grazu, a zatim se posvetio novinarstvu. Kao dopisnik njemačkih listova putovao u Austriju, Njemačku i Italiju, potom u vojnoj službi sudjelovao u okupaciji Bosne i Hercegovine (1878.). Od 1880. ostao ondje u službi kao austrijski službenik. Godine 1884. došao je u Zagreb, gdje je dvadeset sedam godina radio kao urednik kulturne rubrike dnevnika *Agramer Zeitung*, a 1896.–1912. bio mu glavni urednik. Kao vrstan novinar i publicist, isticao se kao vjerodostojan kazališni kritičar s više od dvije stotine objavljenih recenzija. Pisao je i književne kritike, putopise iz bosansko-hercegovačkih krajeva, novele, a po nekim izvorima i drame, koje, nažalost, nisu sačuvane. Osobito je zaslužan što je u zagrebačkom njemačkom dnevniku tiskao svoje prijevode brojnih hrvatskih pisaca (Dimitrija Demeter, August Šenoa, Eugen Kumičić, Ivo Vojnović i dr.), a u Ljubljani objavljivao i prijevode hrvatskih književnika na slovenski. U književničko-prevoditeljskoj djelatnosti važno mjesto zauzima prijevod Držićeve *Novele od Stanca* na njemački (*Agramer Zeitung*, 1890, 295) pod naslovom *Der gefoppte Stanac* u rimovanim stihovima *aa bb cc* nejednakoga metra, pri čemu, zbog jezičnih i metričkih zakonitosti njem. jezika, nije mogao slijediti dvostruko rimovani dvanaesterac izvornika. Kako bi osigurao preglednost dramske radnje, dramu je podijelio u četiri prizora: prema 316 u izvorniku, njegov prijevod ima 354 stiha. Izostavljeni su ili opisno prevedeni neki toponimi (Garište, Podmirje), a dodane su neke oznake za mjesta zbivanja kojih u *Noveli* nema (*hinter dem Kloster – iza samostana*), dok su malobrojne Držićeve didaskalije prevedene uglavnom doslovno, s time što su u njima neke hrvatske riječi predočene u njemačkoj varijanti: *vile – die Vilas*, *Vlasi – die Vlachen*, koje jezik prijevoda inače ne poznaje. *Der gefoppte Stanac* ozbiljan je i savjestan rad u kojemu je pokazao izvrsno poznavanje bitnih značajka izvornika, prvi prijevod nekoga Držićeva djela na jedan od stranih jezika.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; Souvan, Ivan, *Leksikon Marina Držića*, Zagreb 2007; Lj. A. Lisac, Souvan, Ivan (1848.–1912.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

SREBOČAN, Vjekoslav, veterinar (Celje, 7. 6. 1927. – Zagreb, 31. 1. 2016.). U osnovnu školu krenuo je u Celju, gdje je završio dva razreda, nakon čega se obitelj doselila u Zagreb, gdje je završio osnovnu školu te državnu 3. mušku realnu gimnaziju. U svibnju 1943. otac mu je uhićen i odveden u koncentracijski logor Auschwitz iz kojega se nikad nije vratio. Kao najstariji sin zaposlio se i radio godinu i pol dana u tiskari. Godine 1946. upisao je Veterinarski fakultet u Zagrebu, gdje je 1951. diplomirao. Bio je asistent na Klinici za unutarnje bolesti Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu. U razdoblju od 1953. do 1958. službovao je u veterinarskoj ambulanti Martinska Ves i Sisak kao terenski veterinar. U Zagreb se vraća 1958. godine, gdje je izabran za asistenta na Ambulantnoj klinici Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu za predmet *Unutrašnje bolesti*. Doktorirao je 1960. tezom *Značenje poznavanja kolinesteraze krvi u nekih domaćih životinja pod fiziološkim i patološkim uvjetima*. Godine 1965. imenovan je asistentom na Zavodu za farmakologiju i toksikologiju istoga Fakulteta. Habilitirao se iz područja farmakologije i toksikologije 1967. te je iste godine dobio zvanje docenta.

<https://www.vbz.hr/autor/srebocan-vjekoslav/>
(12. IV. 2021)

SOUVAN, IVAN, novinar, prevajalec, gledališki kritik (Ljubljana, 17. 5. 1848–Zagreb, 18. 9. 1912). Maturiral je 1866 v Ljubljani, študiral filozofijo v Gradcu, nato pa se je posvetil novinarstvu. Kot dopisnik nemških časopisov je potoval v Avstrijo, Nemčijo in Italijo, nato v vojaški službi sodeloval pri okupaciji Bosne in Hercegovine (1878). Od 1880 je ostal tam v službi kot avstrijski uslužbenec. Leta 1884 je prišel v Zagreb, kjer je sedemindvajset let delal kot urednik kulturne rubrike dnevnika *Agramer Zeitung*, med letoma 1896 in 1912 je bil glavni urednik časopisa. Kot izvrsten novinar in publicist je izstopal kot verodostojen gledališki kritik z več kot dvesto objavljenimi recenzijami. Pisal je tudi literarne kritike, potopise iz bosansko-hercegovskih krajev, novele, glede na nekatere navedbe tudi drame, ki se na žalost niso ohranile. Posebej je zaslužen, da je v zagrebškem nemškem dnevniku tiskal svoje prevode številnih hrvaških pisateljev (Dimitrija Demeter, August Šenoa, Eugen Kumičić, Ivo Vojnović idr.), v Ljubljani pa je objavljala tudi prevode hrvaških književnikov v slovenščino. Med literarno-prevajalskimi deli pomembno mesto zavzema prevod Držičeve *Novele od Stanca* v nemščino (*Agramer Zeitung*, 1890, 295) z naslovom *Der gefoppte Stanac* v rimanih verzih *aa bb cc* z neenakomerno metriko, pri čemer zaradi jezikovnih in metričnih zakonitosti hrvaškega jezika ni mogel ohraniti zaporedno rime dvanajsterca izvirnika. Da bi zadržal preglednost dramskega dogajanja, je dramsko delo razdelil na štiri prizore, za razliko od 316 stihov izvirnika ima njegov prevod 354 stihov. Izpuščeni ali opisno prevedeni so nekateri topomini (Garište, Podmirje), dodane pa so nekatere oznake za kraje dogajanja, ki jih v izvirniku ni (*hinter dem Kloster – iza samostana*). Maloštevilne Držičeve didaskalije so večinoma dobesedno prevedene, pri čemer so v njih nekatere hrvaške besede zapisane v skladu z nemškim jezikom *vile – die Vilas*, *Vlasi – die Vlachen*, čeprav teh besed nemščina ne pozna. *Der gefoppte Stanac* je resno in vestno delo, v katerem je avtor dokazal izvrstno poznavanje bistvenih značilnosti izvirnika in prvi prevod katerega Držičevega dela v tuji jezik.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; Souvan, Ivan, *Leksikon Marina Držića*, Zagreb 2007; Lj. A. Lisac, Souvan, Ivan (1848–1912), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

SREBOČAN, Vjekoslav, veterinar (Celje, 7. 6. 1927–Zagreb, 31. 1. 2016). Osnovno šolo je začel obiskovati v Celju, kjer je končal dva razreda, nato se je družina preselila v Zagreb, kjer je končal osnovno šolo in državno 3. moško gimnazijo. Maja 1943 je bil njegov oče ujet in odpeljan v koncentracijsko taborišče Auschwitz, od koder se ni nikoli vrnil. Kot najstarejši sin se je za leto in pol zaposlil v tiskarni. Leta 1946 se je vpisal na Fakulteto za veterino Univerze v Zagrebu, na kateri je 1951 diplomiral. Bil je asistent na Kliniki za bolezni notranjih organov Fakultete za veterino Univerze v Zagrebu. Med letoma 1953 in 1958 je bil zaposlen v veterinarski ambulanti v Martinski Vesi in v Sisku kot terenski veterinar. V Zagreb se je vrnil leta 1958, ko je bil izbran za asistenta na Ambulantni kliniki Fakultete za veterino Univerze v Zagrebu pri predmetu bolezni notranjih organov. Doktoriral je 1960 z disertacijo *Značenje poznavanja kolinesteraze krvi u nekih domaćih životinja pod fiziološkim i patološkim uvjetima*. Leta 1965 je bil imenovan za asistenta na Zavodu za farmakologijo in toksologijo iste fakultete. Habilitiral se je s področja farmakologije in toksikologije 1967 ter istega leta pridobil naziv docent. Izredni profesor je postal leta 1973, redni pa 1977. Leta 1970 se je izpopolnjeval na kemijskem oddelku osrednjega laboratorija za nalezljive bolezni v Tolworthu Surbitonu. Med letoma 1976 in 1980

Zvanje izvanrednoga profesora dobio je 1973. godine, a 1977. zvanje redovitoga profesora. Godine 1970. usavršavao se u Kemijskom odjelu Centralnoga laboratorija za zaraze u Tolworth Surbiton. U razdoblju od 1976. do 1980. bio je u dva mandata prodekan za nastavu i znanstveni rad. Više je puta bio predstojnik Zavoda za farmakologiju i toksikologiju te predsjednik komisija Vijeća i Savjeta (statutarne, za znanstveni rad, nastavni plan i program, poslijediplomski studij). Bio je član Kadrovske komisije Sveučilišta u Zagrebu te član Savezne komisije za lijekove i Savezne komisije za otrove u bivšoj državi. U razdoblju od 1959. do 1964. bio je tajnik Društva veterinara i veterinarskih tehničara Socijalističke Republike Hrvatske te član uredničkoga odbora *Veterinarskoga arhiva*. Godine 1989. povodom 320. obljetnice Dies Academicus Sveučilišta u Zagrebu, dodijelilo mu je priznanje kao zaslužnom profesoru. Za vrijeme boravka na Ambulantnoj klinici bavio se istraživanjem etiologije, patogeneze i dijagnostike metaboličkih bolesti jetre. Nakon prelaska u Zavod za farmakologiju i toksikologiju počeo je istraživanje o utjecaju lijekova na adrenokortikalnu reakciju peradi na stres izazvan nepovoljnim vanjskim faktorima, a potom je istraživao učinak insekticidnih kloriranih ugljikovodika i triazinskih herbicida na funkcije te žlijezde. Iz tih su rezultata proistekla istraživanja o učinku pesticidnih kloriranih ugljikovodika, polikloriranih bifenila i triazinskih herbicida na enzimsku regulaciju prijetvora ugljikohidrata kod peradi. Ova su istraživanja dala prilog poznavanju subletalne toksičnosti tih pesticida kod peradi i bila sadržaj dvaju projekata u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede SAD-a, odnosno financirana iz tzv. žitnog fonda. Od 1980. radi na istraživanju kontaminacije okoliša otrovnim kovinama, rukovodi monitoringom programa kontaminacije mesa stoke i riba kovinama i pesticidnim kloriranim ugljikovodicima u Hrvatskoj. Objavio je brojne stručne i enciklopedijske članke kao i djela *Veterinarski priručnik* (suautor; Zagreb 1953.) i *Veterinarska toksikologija (pesticidi)* (Zagreb 1974.).

LIT.: E. Srebočan, (Nekrolog), *Hrvatski veterinarski vjesnik*, 24(2016) 1/2.

SREBRNIĆ, Josip (Srebrnič), povjesničar i biskup (Solkan kraj Nove Gorice, 2. 2. 1876. – Krk, 21. 6. 1966.). Gimnaziju je pohađao u Gorici, a u Beču je studirao zemljopis i povijest, tamo je i doktorirao 1902. Iste je godine odlučio postati svećenik. Gorički nadbiskup Jordan poslao ga je u rimski zavod Germanicum, gdje je počeo studij na papinskom sveučilištu Gregoriana. Za svećenika je zaređen u Rimu 1906. Godinu dana kasnije bečkom doktoratu pridružio je i rimski iz skolastičke filozofije i teologije. Vrativši se u domovinu djelovao je u matičnoj biskupiji dok ga nisu ujesen 1919. godine pozvali u Ljubljanu kao redovitoga profesora povijesti na Teološkom fakultetu. Na toj službi ga je zateklo biskupsko imenovanje. Zaređen je za krčkoga biskupa u Ljubljani 1923. godine. Unutar Jugoslavenske biskupske konferencije zauzimao se za prava Slovenaca i Hrvata pod Italijom. Godine 1942. u Rimu je posredovao zbog slovenskih logoraša na Rabu, a na Krku se kod talijanskih vlasti zauzimao za prava Hrvata. Nakon Drugoga svjetskog rata bio je konfiniran u Sušaku. Administratorom Riječke biskupije imenovan je 1949. godine, koja je tada bila podijeljena na hrvatski i slovenski dio. Bio je član, predsjednik i počasni član Katoličkoga akademskog društva *Danica* u Ljubljani.

LIT.: F. Velčić, Krčki biskup dr. Josip Srebrnić – prvi progonjeni biskup nakon Drugoga svjetskog rata, *Riječki teološki časopis*, 43(2014)1; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57587> (pristupljeno 12. 9. 2020); <https://www.biskupijakrk.hr/povodom-50-obljetnice-smrti-krckoga-biskupa-mons-dr-josipa-srebrnica-1966-2016-2/> (pristupljeno 12. 9. 2020).

je bil dvakrat prodekan za študij in znanstveno delo. Večkrat je bil predstojnik Zavoda za farmakologijo in toksikologijo ter predsednik sveta in komisij (statutarne, za znanstveno delo, za študijske zadeve, za podiplomski študij). Bil je član Kadrovske komisije Univerze v Zagrebu ter član zvezne komisije za zdravila in zvezne komisije za strupe v bivši državi. Med letoma 1959 in 1964 je bil tajnik Društva veterinarjev in veterinarskih tehnikov Socialistične republike Hrvaške ter član uredniškega odbora *Veterinarskega arhiva*. Ob 320. obletnici Dies Academicusa – dneva Univerze v Zagrebu – leta 1989 je prejel priznanje kot zaslužni profesor. Ko je delal v ambulantni kliniki, se je ukvarjal s proučevanjem etiologije, patogeneze in diagnostike metaboličnih bolezni jeter. Potem ko se je zaposlil na zavodu za farmakologijo in toksikologijo, je začel proučevati vpliv zdravil na adrenokortikalno reakcijo perjadi ob stresu zaradi neugodnih zunanjih faktorjev, nato je raziskoval učinek insekticidnih kloriranih ogljikovodikov in triazinskih herbicidov na funkcije omenjene žleze. Rezultati omenjenih raziskav so spodbudili nadaljnje raziskave o učinku pesticidnih kloriranih ogljikovodikov, polikloriranih bifenilov in triazinskih herbicidov na encimsko regulacijo pretvorbe ogljikohidratov pri perjadi. Te raziskave so prispevale k poznavanju subletalne toksičnosti teh pesticidov pri perjadi in bile tema dveh projektov v sodelovanju z ameriškim ministrstvom za kmetijstvo oz. sta bila financirana iz t. i. žitnega fonda. Od leta 1980 se je posvečal raziskavam o onesnaževanja okolja s strupenimi kovinami, vodil je monitoring programa onesnaženja mesa živali in rib s kovinami in pesticidnimi kloriranimi ogljikovodiki na Hrvaškem. Objavil je tako številne strokovne in enciklopedijske članke kot tudi deli *Veterinarski priručnik* (soavtor; Zagreb 1953) in *Veterinarska toksikologija (pesticidi)* (Zagreb 1974).

LIT.: E. Srebočan, (Nekrolog), *Hrvatski veterinarski vjesnik*, 24(2016) 1/2.

SREBRNIČ, Josip (Srebrnič), zgodovinar in škof (Solkan pri Novi Gorici, 2. 2. 1876 – Krk, 21. 6. 1966). Gimnazijo je obiskoval v Gorici, nato na Dunaju študiral zemljepis in zgodovino, tam je tudi doktoriral 1902. Istega leta se je odločil, da bo postal duhovnik. Goriški nadškof Jordan ga je poslal v rimski zavod Germanicum, kjer je začel študirati na papeškem vseučilišču Gregoriana. Za duhovnika je bil posvečen v Rimu 1906. Leto dni pozneje je dunajskemu doktoratu dodal tudi rimski doktorat iz sholastične

filozofije in teologije. Po vrnitvi domov je deloval v matični škofiji, dokler ga niso jeseni 1919 povabili v Ljubljano kot rednega profesorja zgodovine na teološki fakulteti. V tej službi ga je doletelo imenovanje za škofa. Za krškega škofa je bil posvečen v Ljubljani 1923. V sklopu Jugoslovanske škofijske konference se je zavzemal za pravice Slovencev in Hrvatov pod italijansko oblastjo. Leta 1942 je v Rimu posredoval zaradi slovenskih taboriščnikov na Rabu, na Krku pa se je pri italijanskih oblasteh zavzemal za pravice Hrvatov. Po drugi svetovni vojni je bil konfiniran na Reki. Za administratorja Reške škofije, ki je bila takrat razdeljena na slovenski in hrvaški del, je bil imenovan 1949. Bil je član, predsednik in častni član katoliškega akademskega društva *Danica* v Ljubljani.

https://hr.wikipedia.org/wiki/Josip_Srebrni%C4%87#/media/Datoteka:Josip_Srebrni%C4%8D_1930s.jpg (16. V. 2021)

LIT.: F. Velčić, Krčki biskup dr. Josip Srebrnič – prvi progonjeni biskup nakon Drugoga svjetskog rata, *Riječki teološki časopis*, 43(2014) 1; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57587> (pridobljeno 12. 9. 2020); <https://www.biskupijakrk.hr/povodom-50-obljetnice-smrti-krckoga-biskupa-mons-dr-josipa-srebrnica-1966-2016-2/> (pridobljeno 12. 9. 2020).

STARÈ, Josip, povjesničar i publicist (Ljubljana, 16. 10. 1842. – Ljubljana, 13. 5. 1907.). Godine 1853. krenuo je u gimnaziju u Ljubljani, no otac ga je 1856. poslao u Rijeku da se školuje za trgovca, ali je, neovisno, 1862. maturirao na gimnaziji. Hrvatski i slovenski su učenici u Rijeci osnovali svoju čitaonicu, čiji je bio prvi predsjednik – izdavalici su litografirani tjednik *Primorec*. U Pragu je studirao slavistiku, geografiju i povijest, a 1866. diplomirao povijest. Od 1867. službovao je u Osijeku, a nakon habilitacije 1869. u Pragu, 1870. godine dolazi na višu gimnaziju u Požegi. Iako je 1872. imenovan je profesorom u Novom Mestu, odlučio je ostati u Hrvatskoj te je iste godine stupio u službu u Varaždinu, od 1875. predaje na Višoj realci u Zagrebu, 1881.–1882. bio je privremeni ravnatelj gimnazije u Bjelovaru, 1891.–1894. privremeni ravnatelj zagrebačke Više realke. Budući da ga vlada nije imenovala stalnim ravnateljem, dodijeljen je Prosvjetnom odjelu Banske uprave. Godine 1897.–1904. privremeno je vodio Realnu gimnaziju i Višu trgovačku školu, a po umirovljenju se vratio u Ljubljanu. Bio je višegodišnji odbornik Matice hrvatske i gorljivi pristaša jačanju kulturnih veza Hrvatske i Slovenije. U *Viencu* je 1879.–1881. pisao članke o slovenskoj književnosti, objavio *Popotne spomine* (1880.), *Nekaj iz Kranjske* i *Nekoliko kulturnih črtic iz Koroške* (1883.). U *Ljubljanskem zvonu* je objavio *Lisjakova hči* (1892.), *Prvi sneg* (1886.), *Stari naslanjač* (1892.), *Vanda* (1884.), *Zadruga* (1890.). Autor je djela *Kitajci in Japonci* (Celovec 1893.), *Občna zgodovina za slovensko ljudstvo* (Celovec, 1874.–1888.), *Die Kroaten im Königreiche Kroatien und Slavonien* (Beč 1882.).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; F. Koblar, *Starè, Josip* (1842.–1907.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

STEKLASA, Ivan, geograf, povjesničar (Prelesje pri Šentrupertu, 10. 10. 1846. – Trebnje, 25. 8. 1921.). U Novom Mestu je pohađao osnovnu školu i gimnaziju te 1867. maturirao. Na Sveučilištu u Grazu je 1871. diplomirao studij povijesti, geografije i slavistike. Bio je privatni učitelj 1871. a iste godine počinje predavati na gimnaziji u Karlovcu. Odatle je 1876. poslan u Požega, ali već se 1877. vraća i ostaje u Karlovcu do 1890, kad je pozvan na Učiteljsku školu u Zagrebu. Od 1895. do umirovljenja 1907. predavao je na zagrebačkoj realnoj gimnaziji. Nekoliko puta je bio i ravnatelj. Godine 1917. preselio se na svoje imanje u Šentrupertu. Priredio je i izdao seriju karata svih hrvatskih županija pod naslovom *Zemljovid županija kraljevina Hrvatske i Slavonije* (od 1870.) s ucrtanim granicama kotareva. Autor je udžbenika *Zemljopis i statistika Austro-Ugarske monarkije za srednja učilišta* (Zagreb 1894²). Za Maticu slovensku objavljivao svoja viđenja kulturno-povijesnih prilika onodobne Hrvatske te biografije krajiških generala.

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Ivan_Steklasa (8. III. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; S. Kranjec, *Steklasa, Ivan* (1846.–1921.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57986> (pristupljeno 13. 9. 2020).

STOVIČEK, Jaroslav, književnik (Leskovec kraj Krškoga, 27. 4. 1904. – Zagreb, 11. 9. 1975.). Od 1911. do 1916. pohađao je osnovnu školu u rodnom mjestu, 1917.–1920. građansku školu u Krškom, 1921.–1922. dvogodišnja trgovačku školu u Zagrebu. Od 1924 do 1952. radio je kao službenik i komercijalist u Tržiču, Kranju i Zagrebu, a od 1955. u Obrtničkoj metalurškoj zadruzi u Krškom.

STARÈ, Josip, zgodovinar, publicist in pripovednik (Ljubljana, 16. 10. 1842–Ljubljana, 13. 5. 1907). Leta 1853 je stopil v ljubljansko gimnazijo, toda 1856 ga je oče poslal na Reko, da bi se tu navzel trgovskega duha, postal pa je odličen dijak in končal gimnazijo 1862. Na Reki so slovenski in hrvaški dijaki ustanovili svojo čitalnico, katere prvi predsednik je postal, in izdajali litografrani tednik *Primorec*. Po maturi je šel v Prago, študiral slavistiko, zemljepis in zgodovino ter 1866 dokončal študij kot zgodovinar. Leta 1867 je odšel na prvo službo v Osijek. Ko je 1869 opravil v Pragi usposobljenjsko skušnjo, je 1870 prišel na višjo gimnazijo v Požego. Leta 1872 je bil imenovan za profesorja v Novem mestu, a se je odločil, da bo ostal na Hrvaškem in nastopil službo v Varaždinu. 1875 je prišel na višjo realko v Zagrebu; 1881–1882 je bil začasni ravnatelj gimnazije v Bjelovarju, 1891–1894 začasni vodja zagrebške višje realke. Ker ga vlada ni imenovala za ravnatelja, so ga dodelili prosvetnemu oddelku banske uprave. Med letoma 1897 in 1904 je začasno vodil realno gimnazijo in višjo trgovsko šolo, nato pa se je upokojil in se preselil v Ljubljano. Več let je bil odbornik Hrvaške matice in goreč pristaš krepitve kulturnih vezi med Hrvaško in Slovenijo. V *Viencu* je med 1879 in 1881 pisal članke o slovenski književnosti, objavil je *Popotne spomine* (1880), *Nekaj iz Kranjske* in *Nekoliko kulturnih črtic iz Koroške* (1883). V *Ljubljanskem zvonu* je objavil *Lisjakova hči* (1892), *Prvi sneg* (1886), *Stari naslanjač* (1892), *Vanda* (1884), *Zadruga* (1890). Napisal je dela *Kitajci in Japonci* (Celovec 1893), *Občna zgodovina za slovensko ljudstvo* (Celovec, 1874–1888), *Die Kroaten im Königreiche Kroatien und Slavonien* (Dunaj 1882).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; F. Koblar, Starè, Josip (1842 –1907), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

STEKLASA, Ivan, geograf, zgodovinar (Prelesje pri Šentrupertu, 10. 10. 1846–Šentrupert, 25. 8. 1921). Normalko in gimnazijo je obiskoval v Novem mestu in maturiral 1867. Na Univerzi v Gradcu je 1871 končal študij zgodovine, zemljepisa in slavistike. Bil je domači učitelj 1871, a že istega leta je nastopil profesuro na gimnaziji v Karlovcu. Od tod so ga 1876 poslali v Slavonsko Požego, a že 1877 se je vrnil in ostal v Karlovcu do 1890, ko so ga pozvali na učiteljsko v Zagrebu. Od 1895 do upokojitve 1907 je učil na zagrebški realni gimnaziji. Nekajkrat je opravljal tudi ravnateljske posle. Leta 1917 se je iz Zagreba preselil na svoje posestvo v Šentrupertu. Priredil in izdal je serijo zemljevidov vseh hrvaških županij z naslovom *Zemljevid županija kraljevina Hrvatske i Slavonije* (od 1870) z vrisanimi mejami okrožij. Napisal je učbenik *Zemljopis i statistika Austro-Ugarske monarkije za srednja učilišta* (Zagreb 1894²). Za Slovensko matico je objavljala svoje poglede na kulturno-zgodovinske razmere tedanje Hrvaške ter biografije krajiških generalov.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 10. Ljubljana 1967; S. Kranjec, Steklasa, Ivan (1846–1921), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57986> (pridobljeno 13. 9. 2020).

STOVIČEK, Jaroslav, pisatelj (Leskovec pri Krškem, 27. 4. 1904–Zagreb, 11. 9. 1975). Obiskoval je 1911–1916 osnovno šolo v Leskovcu, 1917–1920 meščansko šolo v Krškem, 1921 in 1922 dvoletno trgovsko šolo v Zagrebu. Od 1924 do 1952 je služboval kot uradnik in komercialist v Tržiču, Kranju in Zagrebu. Od 1955 je bil zaposlen pri Splošni obrtni kovinarski zadrugi Videm-Krško. Kot komercialist je potoval po Evropi in Afriki, kar je vplivalo na njegovo literarno delo. Prva njegova knjiga

Kao komercijalist putovao je po Europi i Africi što je utjecalo na njegov književni rad. Prva njegova knjiga *Neobična iskustva običnog čovjeka* (Zagreb 1954, slovenski prijevod *Nenavadni doživljaji navadnega človeka*, 1956.) je autobiografskoga karaktera; govori o mladosti i kasnijem putovanju u Afriku (po njoj je Branko Mayer napisao scenarij za Jadran film). *Kora naranče* (Zagreb, 1957; Mladost 1957; slovenski prijevod *Oranžna lupina*, 1960.) sadrži 5 novela u kojima je memoarski stil isprepleten s reportažnim stilom. Karakterizira ih materijal iz stranoga svijeta i vješto fabuliranje, a na mjestima autor pokušava prodrijeti u psihologiju svojih književnih likova.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; B. Borko, Stoviček, Jaroslav (1904.–1975.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

<https://www.ognjiste.hr/proizvod/jaroslav-stovicek-neobi-ni-do-ivljaji-obi-nog-ovjeka/> (5. V. 2021)

STOŽIR, Ivan (Stožir), meteorolog (Šmartno v Rožni dolini, 12. 4. 1834. – Zagreb, 12. 2. 1908.). Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu i Celju, gdje je završio i nižu gimnaziju. Diplomirao je na Politehnici u Beču. Od 1857. suplent je na maloj realci u Zagrebu, a od 1857. do 1891. profesor je fizike na zagrebačkoj Velikoj realci, a 1892.–1900. predaje matematiku i fiziku na ženskom liceju. Na meteorološkom opservatoriju na Griču u Zagrebu, gdje je bio ravnatelj punih 30 godina (1861.–1891.), obavljao je sustavna meteorološka mjerenja, koja su svakodnevno dojavljivana Središnjemu meteorološkom uredu u Beču. Godine 1888. osnovao je meteorološku postaju na vrhu Medvednice, utemeljio službu točnoga vremena (pucanj Gričkog topa, svakog dana u 12 sati) i organizirao bilježenje i proučavanje potresa u Hrvatskoj. Zaslužan je za postavljanje Meteorološkoga stupa na zagrebačkom Zrinjevcu. Prvi je uveo redovna mjerenja ozona u Zagrebu (1889.), a osnovao je i meteorološke postaje u Petrinji i Glini. Radio je i na prevođenju stranoga meteorološkog nazivlja na hrvatskom jezik te objavio 14 radova i dva srednjoškolska udžbenika (*Fizika za niže razrede srednjih škola*, Zagreb 1890², *Fizika za više razrede srednjih škola*, Zagreb 1895³). Bio je predsjednik Planinarskoga društva.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; V. Smolej, Stožir, Ivan (1834.–1908.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=58292> (pristupljeno 11. 9. 2020).

STUPICA, Bojan, redatelj i scenograf (Ljubljana, 1. 8. 1910. – Beograd, 23. 5. 1970.). U Ljubljani je 1934. godine završio studij arhitekture. Djelovao je u Ljubljani, Zagrebu i Beogradu, gdje je stvarao nekonvencionalne predstave. U zagrebačkome Hrvatskom narodnom kazalištu provodi sezonu 1940/41. i dvije sezone od 1955. Scenski je opremio petnaestak dramskih i jedno operno djelo (G. S. Kaufman i E. Ferber, *Večera u osam*, 1955; G. B. Shaw, *Sveta Ivana*, 1955; R. Marinković, *Glorija*, 1955; J. Anouilh, *Colombe*, 1956.). U oblikovanju scenskoga prostora bio je zagovornik funkcionalnih rješenja i jednostavnih elemenata.

LIT.: P. Jurinić, *Slovenske boje u hrvatskoj likovnoj umjetnosti / Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti*, Zagreb 2012.

SUK, Feliks, teološki pisac, pedagog (Zgornji Petelinjek pri Blagovici, 30. 12. 1845. – Zagreb, 8. 4. 1915.). Osnovnu školu je pohađao u Blagovici, maturirao je na gimnaziji u Ljubljani (1863.).

Neobična iskustva običnog čovjeka (Zagreb 1954, slovenski prevod *Nenavadni doživljaji navadnega človeka*, 1956) ima avtobiografski značaj; govori o mladosti in poznejšem potovanju v Afriko (po njej je Branko Mayer napisal scenarij za Jadran film). *Kora naranče* (Zagreb, 1957; Mladost 1957; slovenski prevod *Oranžna lupina*, 1960) vsebuje pet novel, v katerih se memoarski slog prepleta z reportažnim. Označujeta jih snov iz tujega sveta in spretno fabuliranje, mestoma poskuša avtor prodreti tudi v psihologijo svojih književnih oseb.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; B. Borko, Stoviček, Jaroslav (1904–1975), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

STOŽIR, Ivan (Stožir), meteorolog (Šmartno v Rožni dolini, 12. 4. 1834–Zagreb, 12. 2. 1908). Po osnovni šoli v rojstnem kraju in Celju, kjer je končal tudi nižjo gimnazijo, je nadaljeval študij na Dunaju in tu dokončal politehniko. 1857 je v Zagrebu postal suplent na mali realki, od 1857 do 1891

https://meteo.hr/objave_najave_natjecaji.php?section=onn&param=objave&el=zanimljivosti&daj=zn12042016 (7. IV. 2021)

je bil profesor fizike na zagrebški veliki realki, od 1892 do 1900 je predaval matematiko in fiziko na ženskem liceju. Na meteorološkem observatoriju na Griču v Zagrebu, kjer je bil direktor celih trideset let (1861–1891), je izvajal sistematične meteorološke meritve, ki so jih vsak dan sporočali meteorološki pisarni na Dunaju. Leta 1888 je ustanovil meteorološko postajo na vrhu Medvednice, osnoval službo točnega časa (strel topa z Griča vsak dan ob 12. uri) ter organiziral beleženje in proučevanje potresov na Hrvaškem. Zaslužen je za postavitev meteorološkega stebra na zagrebškem Zrinjevcu. Prvi je uvedel redna merjenja ozona v Zagrebu (1889) in osnoval tudi meteorološki postaji v Petrinji in Glini. Ukvarjal se je tudi s prevajanjem tujega meteorološkega izrazoslovja v hrvaški jezik in objavil štirinajst del ter dva srednješolska učbenika (*Fizika za niže razrede srednjih škola*, Zagreb 1890², *Fizika za više razrede srednjih škola*, Zagreb 1895³). Bil je predsednik planinskega društva.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; V. Smolej, Stožir, Ivan (1834–1908), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=58292> (pridobljeno 11. 9. 2020).

STUPICA, Bojan, režiser in scenograf (Ljubljana, 1. 8. 1910–Beograd, 23. 5. 1970). Leta 1934 je končal študij arhitekture v Ljubljani. Deloval je v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu, kjer je ustvarjal nekonvencionalne predstave. V Hrvaškem narodnem gledališču v Zagrebu je deloval v sezoni 1940/41 in dve sezoni od leta 1955. Scensko je opremil okoli petnajst dramskih in eno operno delo (G. S. Kaufman in E. Ferber, *Večerja ob osmih*, 1955; G. B. Shaw, *Sveta Ivana*, 1955; R. Marinković, *Glorija*, 1955; J. Anouilh, *Colombe*, 1956). Pri oblikovanju scenskega prostora je bil zagovornik funkcionalnih rešitev in preprostih elementov.

LIT.: P. Jurinić, *Slovenske boje u hrvatskoj likovnoj umjetnosti / Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti*, Zagreb 2012.

SUK, Feliks, teološki pisec, pedagog (Zgornji Petelinjek pri Blagovici, 30. 12. 1845– Zagreb, 8. 4. 1915). Osnovno šolo je obiskoval v Blagovici, nato maturiral v Ljubljani (1863). Bogoslužje je

Teologiju je studirao u Innsbrucku, gdje je doktorirao (1870.). Za svećenika je zaređen u Innsbrucku 1868. U Zagrebu je obavljao različite službe u biskupiji – prefekt u nadbiskupskom sjemeništu, predavao vjeronauk, logiku i njemački jezik u nadbiskupskom liceju te vjeronauk na državnoj gimnaziji (1870.–1874.). Na tek otvorenom Kraljevskom sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu, postao je sveučilišni profesor moralnoga bogoslovlja (1874.–1891.). U dva mandata bio je dekan Bogoslovnoga fakulteta, rektor Sveučilišta 1882.–1883, a godinu dana kasnije – prorektor. Surađivao je u *Katoličkom listu* i *Hrvatskom učitelju*, autor je srednjoškolskih udžbenika iz katoličke apologetike i moralke (*Katolička apologetika za više razrede srednjih učilišta*, Zagreb 1883, *Katolička moralka za više razrede srednjih učilišta*, Zagreb 1894.).

<https://repozitorij.muo.hr/?pr=i&id=56414>
(9. I. 2021)

U njegovom rektorskom mandatu Sveučilište je preseljeno s Katarininog trga u današnju zgradu, tada na samom rubu grada zvanom Sajmište. Zgrada izgrađena za bolnicu 1859., adaptirana je 1882. za potrebe sveučilišne nastave.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; M. Miklavčič, Suk, Feliks (1845.–1915.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

SUŠNIK, Franjo (Šušnik, Ferenc, Franz), leksikograf, vjerski pisac (Konjice, 25. 11. 1686. – Zagreb, 30. 4. 1739.). Srednju školu polazio je u Varaždinu, a u Zagrebu je tri godine slušao filozofiju. U rukopisnoj dokumentaciji zagrebačkoga kolegija spominje se među odličnim đacima. U Isusovački red stupio je u Beču 1710. ili 1711. Učiteljevao je u Zagrebu (1712.–1713.), što mu je bila prva služba nakon (većim dijelom) svršena novicijata. Bio je profesor 3. i 4. razreda Gimnazije svetog Franje Ksaverskog, nedjeljni i svetački ekshortator đaka. U narednoj školskoj godini obavljao je službu u Zagrebu a od 1715. do 1719. slušao je teologiju u Grazu. U misiji boravi u Judenburgu u Štajerskoj i u Osijeku, gdje je bio hrvatski propovjednik (nedjeljni i svetački), katehist i kućni ispovjednik. U Zagrebu je od 1734. tri godine uzastopce profesor 6. razreda (rhetorica), gdje je 1721. položio zadnje zavjete. Poslije Zagreba ponovno je u Osijeku. Bio je mađarski propovjednik (1727.–1728.), a naredne godine hrvatski. U Pečuh stiže 1729, gdje je bio hrvatski propovjednik i kućni ispovjednik, upravitelj *Kalvarije*, i u narednoj školskoj godini. Poslije službe u Pečuhu vratio se u Zagreb. Tiskao je molitvenik *Put vu nebo*, koji na nekim primjercima ima natpis *Putni tovaruš* (Zagreb 1734.). S Andrijom Jambrešićem suautor je četverojezičnika *Lexicon Latinum interpretatione Illyrica, Germanica et Hungarica locuples* (Zagreb 1742.).

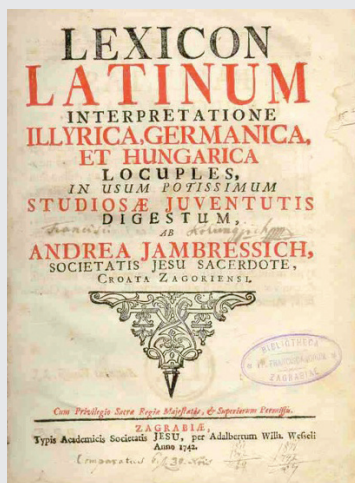
LIT.: M. Vanino, *Vrelo i prinosi*, Sarajevo 1932.

ŠANC, Franjo, filozof (Javornik pri Svetini, 2. 2. 1882. – Zagreb, 31. 1. 1953.). Osnovnu školu je pohađao u Svetini, gimnaziju u Celju, a dodatno je učio hrvatski, francuski, ruski, talijanski i engleski jezik. Pokraj njemačke stenografije, učio je i slovensku, latinsku i hrvatsku stenografiju. Godine 1902. studirao je teologiju u Mariboru, a 1903. je stupio u isusovački red, studirao je u Št. Andražu i filozofiju između 1906. i 1912. u Bratislavi. Od 1920. bio je profesor filozofije na novoosnovanom Isusovačkom

poslušal v Innsbrucku in tam doktoriral 1870. V duhovnika je bil posvečen v Innsbrucku 1868. V Zagrebu je opravljal različne službe v škofiji – bil je prefekt v nadškofijskem semenišču, učil je verouk, logiko in nemščino v nadškofijskem liceju ter verouk na državni gimnaziji (1870–1874). Na komaj odprtem Kraljevem vseučilišču Franca Jožefa I. v Zagrebu je postal univerzitetni profesor moralne teologije (1874–1891). Dva mandata je bil dekan teološke fakultete, rektor univerze 1882/1883, leto pozneje prorektor. Sodeloval je v *Katoliškem listu* in *Hrvatskem učitelju*, napisal je srednješolska učbenika za katoliško apologetiko in moralo (*Katolička apologetika za više razrede srednjih učilišta*, Zagreb 1883, *Katolička moralka za više razrede srednjih učilišta*, Zagreb 1894). Med njegovim rektorskim mandatom je bil sedež univerze preseljen s Katarininega trga v današnjo stavbo, tedaj na samem robu mesta, poimenovanega Sajmište. Stavba, ki je bil zgrajena kot bolnišnica leta 1859, je bila 1882 obnovljena za potrebe univerzitetnega pouka.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; M. Miklavčič, Suk, Feliks (1845–1915), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

SUŠNIK, Franjo (**Šušnik, Ferenc, Franz**), leksikograf, nabožni pisec (Konjice, 25. 11. 1686–Zagreb, 30. 4. 1739). Srednjo šolo je obiskoval v Varaždinu, nato je v Zagrebu tri leta poslušal filozofijo.

<https://narod.hr/kultura/30-travnja-1739-umro-isusovac-franjo-susnik-autor-latinsko-hrvatskog-kajkavskog-rjecnika> (21. III. 2021)

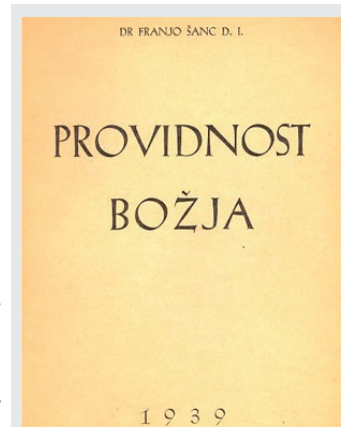
V rokopisni dokumentaciji zagrebskega kolegija je omenjen kot odličen učenec. K jezuitom je stopil na Dunaju 1710 ali 1711. Poučeval je v Zagrebu (1712/1713), kar je bila njegova prva služba po (večini) zaključenega noviciata. Bil je profesor 3. in 4. razreda gimnazije sv. Frančiška Ksaverija, nedeljski in praznični ekshortator dijakov. V naslednjem šolskem letu je opravljal službo v Zagrebu, nato od 1715 do 1719 poslušal teologijo v Gradcu. Na misiji je bival v Judenburgu na Štajerskem in v Osijeku, kjer je bil hrvaški pridigar (nedeljski in praznični), katehet in hišni spovednik. V Zagrebu je bil od 1734 tri leta zapored profesor 6. razreda (rhetorica). Tu je tudi 1721 opravil zadnje zaobljube. Iz Zagreba se je vrnil v Osijek. Bil je madžarski pridigar (1727/1728), naslednje leto hrvaški. V Pecs je prispel 1729, kjer je bil hrvaški pridigar in hišni spovednik, upravnik *Kalvarije*, enako tudi naslednje leto. Po službi v Peci se je vrnil v Zagreb. Tiskal je molitvenik *Put vu nebo*, ki ima na nekaterih izvodih napis *Putni tovaruš* (Zagreb 1734). Z Andrijo Jambresičem je soavtor štirijezičnega slovarja *Lexicon Latinum interpretatione Illyrica, Germanica et Hungarica locuples* (Zagreb 1742).

LIT.: M. Vanino, *Vrelo i prinosi*, Sarajevo 1932.

ŠANC, Franjo, filozof (Javornik pri Svetini, 2. 2. 1882–Zagreb, 31. 1. 1953). Osnovno šolo je obiskoval na Svetini, gimnazijo v Celju, se dodatno učil hrvaščino, francoščino, ruščino, italijanščino in angleščino. Poleg nemške se je učil tudi slovensko, latinsko in hrvaško stenografijo. Po letu 1902 je študiral bogoslovje v Mariboru in leta 1903 stopil v jezuitski red, študiral v Št. Andražu ter v letih 1906–1912 filozofijo v Bratislavi. Od 1920 je bil profesor filozofije na novoustanovljenem jezuitskem učilišču v Zagrebu. Akvinistično usmerjen je poudarjal prednost filozofije, ki ne nasprotuje krščanskemu

učilištu u Zagrebu. Tomistički orijentiran, isticao je prednost filozofije koja nije protivna kršćanskom nauku. Bavio se posebno Tomom Akvinskim, patrističkom filozofijom, Aristotelom. Iscrpno je pisao o Božjoj providnosti i pravome Bogu te drugim teološkim problemima. Autor je djela *Sententia Aristotelis de compositione corporum e materia et forma in ordine physico et metaphysico in elementis terrestribus considerate : solutio eorum quae in primis ab E. Zeller Aristoteli opponuntur* (Zagreb 1928.), *Utrum admittenda sit distinctio inter physicam et metaphysicam materiam et formam?* (Torino 1936.), *Providnost Božja u svjetlu filozofije i teologije patrističkih pisaca* (1939.), *Poviest filozofije* (1–2. Zagreb 1942.–1943.).

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59322> (pristupljeno, 21. 9. 2020); <https://www.obrazislovenskihpkrajn.si/en/oseba/sanc-franc/> (pristupljeno 27. 2. 2022).

<https://knjiga.hr/providnost-bozja-franjo-sanc-1/> (23. V. 2021)

ŠAVNIK, Pavel, dermatolog i venereolog (Kranj, 24. 12. 1882. – Zagreb, 16. 7. 1924.). Maturirao je 1901. u Kranju. Studirao je medicinu u Beču i Innsbrucku, gdje je diplomirao 1912. godine. Ondje je do 1918. bio asistent na Dermatološkoj klinici (s prekidom za Prvoga svjetskog rata kad je bio voditelj veneričnoga odjela na bojišnici). Kraće vrijeme radio je u Münchenu. Godine 1919. otišao je u Prag gdje je 1920. obavio specijalizaciju iz dermatologije i sifilidologije na dermatološkoj klinici i habilitirao se kao privatni docent. Godine 1923. postao je redoviti profesor dermatovenerologije na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Zauzimao se za izgradnju nove dermatološke klinike i postao je njezin predstojnik. Kao znanstvenik, prvenstveno se bavio liječenjem sifilisa. Izumio je suhu sterilnu iglu za intramuskularne injekcije, tzv. Švanikovu iglu. Od 1924. do smrti dekan Medicinskog fakulteta.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; S. Gorec, Šavnik, Pavel (1882–1924), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <https://medicinski.lzmk.hr/clanak.aspx?id=13964> (pristupljeno 21. 8. 2020); <https://www.obrazislovenskihpkrajn.si/oseba/savnik-pavel/> (pristupljeno 27. 2. 2022).

ŠČEPANOVIĆ, Zvonimir (Zvonko), glazbeni pedagog (Ribnica, 30. 8. 1939.). Vrhunski glazbeni pedagog, skladatelj, dirigent, zborovođa, dugogodišnji direktor Glazbene škole Josipa Runjanina u Vinkovcima, a kasnije i vlasnik privatne glazbene škole.

LIT.: <http://library.foi.hr/novine/broj1.aspx?v=1&t=1&C=10&godina=2016&broj=000051&stranica=010&u=novine> (pristupljeno 21. 8. 2020).

ŠERINGER, Vinko, leksikograf, publicist, javni djelatnik (Črnomelj, 20. 3. 1862. – Zagreb, 27. 11. 1945.). Pohađao je nižu gimnaziju u Karlovcu, a Učiteljsko učilište u Zagrebu završio je 1887. Predavao je u raznim mjestima u Hrvatskoj, od 1913. u Zagrebu. Umirovljen je s naslovom uzorni učitelj 1925. Organizirao je pjevačka, tamburaška, vatrogasna društva, čitaonice i narodne knjižnice. I sam je bio pjevač i dirigent te je pisao članke o pjevačkoj kulturi i obrazovanju u različitim hrvatskim novinama. Postigao je velik uspjeh svojim rječnikom stranih riječi koji je počao sastavljati još kao seoski učitelj pod nazivom *Priručni rječnik tuđih riječi i fraza – za praktičnu uporabu pri čitanju i*

nauku. Posvečal se je predvsem Tomažu Akvinskemu, patristični filozofiji, Aristotelu. Izčrpno je pisal o Božji previdnosti in pravem Bogu ter drugih teoloških problemih. Napisal je dela *Sententia Aristotelis de compositione corporum e materia et forma in ordine physico et metaphysico in elementis terrestribus considerate: solutio eorum quae in primis ab E. Zeller Aristoteli opponuntur* (Zagreb 1928), *Utrum admittenda sit distinctio inter physicam et metaphysicam materiam et formam?* (Torino 1936), *Providnost Božja u svjetlu filozofije i teologije patrističkih pisaca* (1939), *Poviest filozofije* (1–2, Zagreb 1942–1943).

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59322> (pridobljeno 21. 9. 2020); <https://www.obrazislovenskih-pokrajini.si/en/oseba/sanc-franc/> (pridobljeno 27. 2. 2022).

ŠAVNIK, Pavel, dermatolog in venerolog (Kranj, 24. 12. 1882–Zagreb, 16. 7. 1924). Maturiral je leta 1901 v Kranju. Medicino je študiral na Dunaju in v Innsbrucku, kjer je leta 1912 diplomiral. Med letoma 1910 in 1918 je bil zaposlen kot asistent na dermatološki kliniki v Innsbrucku (med prvo svetovno vojno je bil vodja veneričnega oddelka na bojišču). Za kratek čas se je zaposlil v Münchnu. Leta 1919 se je odpravil v Prago, kjer je leta 1920 opravil specializacijo iz dermatologije in sifilidologije na dermatološki kliniki in se habilitiral kot zasebni docent. Leta 1923 je postal redni profesor dermatologije in venerologije na dermatološki kliniki v Zagrebu. Zavzemal se je za izgradnjo nove dermatološke klinike in postal njen predstojnik. Ukvarjal se je predvsem z zdravljenjem in serodiagnostiko sifilisa. Iznašel je suho sterilno iglo za intramuskularne injekcije, t. i. Šavnikova igla. Od leta 1924 naprej je bil tudi dekan Medicinske fakultete.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; S. Gorec, Šavnik, Pavel (1882 –1924), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <https://medicinski.lzmk.hr/clanak.aspx?id=13964> (pridobljeno 21. 8. 2020), <https://www.obrazislovenskih-pokrajini.si/oseba/savnik-pavel/> (pridobljeno 27. 2. 2022)

ŠČEPANOVIĆ, Zvonimir (Zvonko), glasbeni pedagog (Ribnica, 30. 8. 1939). Vrhunski glasbeni pedagog, skladatelj, dirigent, zborovodja, dolgoletni ravnatelj Glasbene šole Josipa Runjanina v Vinkovcih, pozneje tudi lastnik zasebne glasbene šole.

LIT.: <http://library.foi.hr/novine/broj1.aspx?v=1&t=1&C=10&godina=2016&broj=000051&stranica=010&u=novine> (pridobljeno 21. 8. 2020).

ŠERINGER, Vinko, leksikograf, publicist, družbeni delavec (Črnomelj, 20. 3. 1862– Zagreb, 27. 11. 1945). Nižjo gimnazijo je obiskoval v Karlovcu, učiteljske končal v Zagrebu 1887. Bil je učitelj v različnih krajih po Hrvaški, od 1913 v Zagrebu. Upokojil se je z nazivom vzorni učitelj 1925. Ustanavljal je pevski, tamburaški, gasilski društva, čitalnice in narodne knjižnice. Tudi sam je bil

pevec in dirigent, pisal je članke o pevski kulturi in izobraževanju v različnem hrvaškem časopisju. Nenavaden uspeh je dosegel s priročnim slovarjem tujk, ki ga je začel sestavljati že kot podeželski učitelj: *Priručni rječnik tujih riječi i fraza za praktičku porabu pri čitanju i razgovoru* (Zagreb 1899), ki je doživel še pet izdaj. Velja za prvega sestavljavca slovarja tujih besed na Hrvaškem, v katerem je prišla do izraza njegova skrb za čistost hrvaškega jezika.

LIT.: A. Frančić, B. Petrović, Osobna imena u Velikome rječniku stranih riječi, izraza i kratica (1966.⁴) Bratoljuba Klaića, *Rasprave*, 40(2014) 2; <https://www.obrazislovenskih-pokrajini.si/oseba/seringer-vinko/> (pridobljeno 21. 9. 2020).

<https://www.ognjiste.hr/proizvod/vinko-eringer-priru-ni-rje-nik-2/> (22. IV. 2021)

razgovoru (Zagreb 1899.) koji je doživio pet izdanja. Smatra ga se za prvog autora rječnika stranih riječi u Hrvatskoj. U rječniku je vidljiva njegova skrb za čistoćom hrvatskog jezika.

LIT.: A. Frančić, B. Petrović, *Osobna imena u Velikome rječniku stranih riječi, izraza i kratica* (1966.⁴) Bratoljuba Klaića, *Rasprave*, 40(2014) 2; <https://www.obrazislovenskihpokrajini.si/oseba/seringer-vinko/> (pristupljeno 21. 9. 2020).

ŠIMUNARIĆ, Antun, filozofski pisac, pedagog (Zgornja Polskava, 8. 3. 1721. – Zagreb, 28. 8. 1773.). Bio je profesor na Školi franjevačke filozofije u Zagrebu. Njegov sačuvani rukopis u knjižnici franjevačkoga samostana u Varaždinu, *Fizika i metafizika* (*Physica et metaphysica*, 1750.), sadržava komentare osam knjiga Aristotelove *Fizike*, kao i o tri druga Aristotelova djela iz prirodne filozofije: *O nebu*, *O nastajanju i propadanju*, *Meteorologija*.

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59559> (pristupljeno 3. 9. 2020).

ŠINKOVEC, Boris, geolog (Zabukovica, Celje, 10. 10. 1927. – Zagreb, 7. 1. 2010.). Završio je Tehnički fakultet, Geološki odjel, u Zagrebu, gdje je doktorirao na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu 1969. tezom *Geologija trijarskih boksita područja Like u Hrvatskoj*. Radio je u Hrvatskom geološkom institutu u Zagrebu (1950.–1964.), Office of Mines u Tunisu (1965.–1966.). Na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu u Zagrebu je od 1970. docent, od 1973. izvanredni profesor, a od 1978. redoviti. Bavio se istraživanjem ležišta mineralnih sirovina u Hrvatskoj i inozemstvu. Objavio je brojne radove s područja geoloških rudnih ležišta. Autor je djela *Geology of the Triassic bauxites of Lika, Yugoslavia* = *Geologija trijarskih boksita područja Like* (Zagreb 1970.), *Kemijski i mineralni sastav donjokrednih glinovitih boksita u planini Grmeč* (suautor; Zagreb 1973.), *Pojava celestina i kalciostroncijanita kod Mrzlih Vodica u Gorskom Kotaru* (suautor, Zagreb 1973.), *Porijeklo terra rosse Istre* (Zagreb 1974.), *Jurski glinoviti boksiti zapadne Istre* (Zagreb 1974.), *Les gîtes plombo-zincifères Koudiat El Behmia (El Mena)*, *Tunisie* (suautor, Zagreb 1987.), *Rudne pojave Medvednice* (Zagreb 1988.), *Les gîtes plombo-zincifères Djebel et Tarabia et Djebel et Gassaa, Tunisie* (suautor; Zagreb 1988.), *Les gîtes plombo-zincifères du district minier du Koudiat Sidii au sud du kfen Tunisie* (suautor; Zagreb 1992.) i dr. Bio je član Hrvatskoga geološkog društva.

LIT.: *Tko je tko u Hrvatskoj*, Zagreb 1993.

ŠIRCA, Marijan (Anton), vjerski pisac (Pliskovica, 7. 1. 1854. – Brezje, Radovljica, 28. 10. 1932.). Gimnaziju je pohađao u Gorici, kao učenik osmoga razreda ušao je 1873. u franjevački novicijat u Nazarju. Teologiju je studirao u Kostanjevici, gdje je 1878. zaređen za svećenika. Od 1881. bio je učitelj klerika, propovjednik i ispovjednik u Kostanjevici, 1883.–1903. učitelj novaka na Trsatu, gdje je 1890.–1892. bio gvardijan. U Brezju je 1909.–1912. bio rektor. Od 1917. službuje u Pazinu, od 1918. u Novoj Štifti, od 1920. u Nazarju, od 1922. u Brežicama i na kraju u Brezju do smrti. Autor je djela *Brevi notizie intorno all' antico santuario della Madonna delle Grazie in Tersatto* (Rijeka 1889.), *Vjenac bogoljubnosti ili različite molitve* (Winterberg s. a.), *Uzljubimo Mariju* (Rijeka 1899.), *Gospode, uči nas moliti!* (Zagreb 1904.). Priredio je i preveo *Osmi serafinska ali osem dnevnih duhovnih vaje* (Gorica

ŠIMUNARIĆ, Antun, filozofski pisec, pedagog (Zgornja Polskava, 8. 3. 1721– Zagreb, 28. 8. 1773). Bil je profesor na zagrebški šoli frančiškanske filozofije. Njegov ohranjeni rokopis v knjižnici frančiškanskega samostana v Varaždinu z naslovom *Fizika i metafizika (Physica et metaphysica, 1750)* vsebuje ne le komentarje k osmim knjigam Aristotelove *Fizike*, ampak tudi k drugim trem Aristotelovim delom iz naravne filozofije: *O nebu, O nastajanju i propadanju, Meteorologija*.

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59559> (pridobljeno 3. 9. 2020).

ŠINKOVEC, Boris, geolog (Zabukovica pri Celju, 10. 10. 1927–Zagreb, 7. 1. 2010). Končal je Tehniško fakulteto, Oddelek za geologijo, Univerze v Zagrebu, kjer je doktoriral na Rudarsko-geološko-naftni fakulteti Univerze v Zagrebu 1969 z disertacijo *Geologija trijarskih boksita područja Like u Hrvatskoj*. Zaposlen je bil na Hrvaškem geološkem inštitutu (1950–1964) in v Office of Mines v Tunisu (1965–1966). Na Rudarsko-geološko-naftni fakulteti Univerze v Zagrebu je bil od 1970 docent, od 1973 izredni profesor, od 1978 redni. Ukvarjal se je s proučevanjem nahajališč mineralnih surovin na Hrvaškem in v tujini. Objavil je številne članke s področja geoloških rudnih nahajališč. Napisal je dela *Geology of the Triassic bauxites of Lika, Yugoslavia = Geologija trijarskih boksita područja Like* (Zagreb 1970), *Kemijski i mineralni sastav donjokrednih glinovitih boksita u planini Grmeč* (soavtor; Zagreb 1973), *Pojava celestina i kalciostroncijanita kod Mrzlih Vodica u Gorskom Kotaru* (soavtor, Zagreb 1973), *Porijeklo terra rosse Istre* (Zagreb 1974), *Jurski glinoviti boksiti zapadne Istre* (Zagreb 1974), *Les gîtes plombo-zincifères Koudiat El Behmia (El Menaa), Tunisie* (soavtor, Zagreb 1987), *Rudne pojave Medvednice* (Zagreb 1988), *Les gîtes plombo-zincifères Djebel et Tarabia et Djebel et Gassaa, Tunisie* (soavtor; Zagreb 1988), *Les gîtes plombo-zincifères du district minier du Koudiat Sidii au sud du kef en Tunisie* (soavtor; Zagreb 1992) idr. Bil je član Hrvaškega geološkega društva.

LIT.: *Tko je tko u Hrvatskoj*, Zagreb 1993.

ŠIRCA, Marijan (Anton), nabožni pisec (Pliskovica, 7. 1. 1854–Brezje, Radovljica, 28. 10. 1932). Gimnazijo je obiskoval v Gorici, kot osmošolec stopil 1873 v frančiškanski noviciat v Nazarjah. Teologijo je študiral na Kostanjevici, kjer je bil 1878 posvečen v duhovnika. Od 1881 je bil učitelj klerikov, pridigar in spovednik na Kostanjevici, 1883–1903 učitelj novincev na Trsatu, vmes 1890–1892 gvardijan. Na Brezjah bil 1909–1912 rektor. Leta 1917 je služboval v Pazinu, 1918 v Novi Štifti, 1920 v Nazarjah, 1922 v Brežicah, naposled na Brezjah do smrti. Napisal je *Brevi notizie intorno all' antico santuario della Madonna delle Grazie in Tersatto* (Reka 1889), *Vjenac bogoljubnosti ili različite molitve* (Winterberg (Češka) b. l.), *Uzljubimo Mariju* (Reka 1899), *Gospode, uči nas moliti!* (Zagreb 1904). Priredil in prevedel je *Osmiina serafinska ali osemndevne duhovne vaje* (Gorica 1881), *Duhovne vaje po sv. Alf fonzu Lig. z nekterimi nauki in molitvami* (Gorica 1891), *Hišni misijon ali duh. vaje. Po sv. Alf fonzu Lig.* (Novo mesto 1900).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; M. Golia, Širca, Marijan (1854–1932); *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

ŠKODLAR, Črt, režiser, lutkovni in filmski delavec (Ljubljana, 4. 1. 1934). V Ljubljani je obiskoval osnovno šolo (1941–1945) in VII. gimnazijo (maturiral 1953). Vpisal se je na študij umetnostne

1881.), *Duhovne vaje po sv. Alfonsu Lig. z nekterimi nauki in molitvami* (Gorica 1891.), *Hišni misijon ali duh. vaje. Po sv. Alfonsu Lig.* (Novo Mesto 1900.).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; M. Golia, Širca, Marijan (1854.–1932.); *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

ŠKODLAR, Črt, redatelj, lutkarski i filmski djelatnik (Ljubljana, 4. 1. 1934.). U Ljubljani je pohađao osnovnu školu (1941.–1945.) i 7. gimnaziju (maturirao 1953.). Studirao povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu i režiju na AGRFT u Ljubljani. Isprva glumac i animator ljubljanskoga Lutkovnoga gledališća (1954.–1961.), a 1962.–1964. rukovoditelj lutkarskoga odjela Televizije Ljubljana i odjela za animirani film Triglav filma, od 1965. do umirovljenja filmski i tv-redatelj u slobodnom statusu. Već od 1958. režira kratkometražne filmove na Triglav filmu i Viba filmu, među kojima se ističu: lutkarski *Rondo* (1958.), *Čije je pismo* (Čigavo je pismo, 1959.), *Pospanac* (*Zaspanè*, 1964.) i *Zvezdica zaspanka* (1967.), dokumentarni *Ako bude curica* (*Če bo deklica*, 1965.) i eksperimentalni *Jutro, jezero, večer u Annecyju* (*Jutro, jezero, večer v Annecyju*, 1965.). Za apstraktni crt. film *Sintetička komika* (*Sintetična komika*, 1967.) nagrađen je Grand Prixom na festivalu znanstvenofantastičnoga filma u Trstu. Član je Slovenskoga doma Zagreb.

LIT.: <http://filmska.lzmk.hr/Natuknica.aspx?ID=5060> (pristupljeno 17. 3. 2021).

ŠKRINJAR, Albin Zorko (Albino), vjerski pisac (Sežana, 13. 9. 1896. – Zagreb, 30. 7. 1988.). Školovao se u Trstu, Gorici, Beču i Linzu. Maturirao je kao isusovac u Kalksburgu kraj Beča. U Innsbrucku i kasnije u Sarajevu je studirao filozofiju i teologiju u Engheimu u Belgiji. Za svećenika je zaređen 1923. godine. Od 1925. do 1928. studirao je na Papinskom biblijskom institutu u Rimu, gdje je doktorirao iz filozofije i teologije te imao licencijat iz Svetoga pisma. Bio je jedini profesor za Sveto pismo u cijeloj tadašnjoj Jugoslaviji. Nakon studija u Rimu, dolazi u Sarajevo, gdje predaje od 1928. do 1944, i u tom gradu ostaje do 1954. godine. Od 1954. predaje na Institutu za filozofiju i teologiju Družbe Isusove u Zagrebu. Ondje se posvetio studiju teologije i pisanju. Većina njegovih radova je napisana na hrvatskome jeziku. Objavljivao je u periodicima *Verbum Domini*, *Zeitschrift für katolische Theologie*, *Biblica* i dr. Autor je djela *Jezus Kristus Premišljanja* (1–2. Trst 1962.–1963.) i *Teologija sv. Ivana* (Zagreb 1975.).

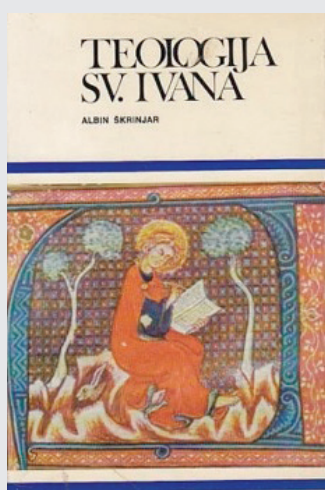
LIT.: [http://www.primorci.si/osebe/%C5%A1krinjar-albin-\(zorko\)/1725/](http://www.primorci.si/osebe/%C5%A1krinjar-albin-(zorko)/1725/) (pristupljeno 21. 9. 2020).

ŠMIDIHEN, Edo, arhitekt (Celje, 25. 10. 1930. – Zagreb, 13. 9. 2015.). U Zagrebu je živio od 1937, gdje je i maturirao. Diplomirao je (1955.) i doktorirao (1981.) tezom *Prilog primjeni teorije zvučnog gušenja dvostrukih pregradnih zidova*. Već tijekom studija i neposredno nakon diplomiranja radio je kao projektant u arhitektonskom birou Vitić i Novak, a zatim u Zavodu za građevne konstrukcije Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu. Od 1958. radi u zvanju asistenta na Arhitektonskom fakultetu na Katedri za građevne konstrukcije. Stručno se usavršavao u Bouwcentrum u Rotterdamu 1964.–1965. godine. Habilitirao se 1972. na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu s radom *Razmatranje konstrukcija kojima se ograničava prijenos zvuka*. Iste godine izabran je za stalnog nastavnika predmeta Građevne

zgodovine na Filozofski fakulteti UL in nekaj časa študiral režijo na AGRFT. Služboval je v Lutkovnem gledališču Ljubljana kot igralec in animator (1954–1961) in na RTV (1962–1964), kot vodja oddelka za animirani film pri Triglav filmu, od 1965 do upokojitve pa je delal kot filmski in televizijski režiser v svobodnem poklicu. Že od 1958 je pri Triglav filmu in Viba filmu režiral lutkovne in kratkometražne filme, med katerimi izstopajo *Rondo* (1958), *Čigavo je pismo* (1959), *Zaspanè* (1964), *Zvezdica zaspanka* (1967), dokumentarni *Če bo deklica* (1965), eksperimentalni *Jutro. Jezero. Večer v Anneciju* (1965). Za abstraktni risani film *Sintetična komika* (1967) je na festivalu znanstvenofantastičnega filma v Trstu prejel glavno nagrado. Je član Slovenskega doma Zagreb.

LIT.: <http://filmska.lzmk.hr/Natuknica.aspx?ID=5060> (pridobljeno 17. 3. 2021).

ŠKRINJAR, Albin Zorko (Albino), nabožni pisec (Sežana, 13. 9. 1896–Zagreb, 30. 7. 1988). Šolal se je v Trstu, Gorici, na Dunaju in v Linzu. Maturiral je kot jezuit v Kalksburgu pri Dunaju. V

<https://www.obrazislovenskipokrajini.si/oseba/skrinjar-albin-zorko/> (9. IV. 2021)

Innsbrucku in kasneje v Sarajevu je študiral filozofijo ter teologijo v Enghieniu v Belgiji. V duhovnika je bil posvečen leta 1923. Sveto pismo je v letih 1925–1928 študiral na Bibličnem inštitutu v Rimu. Doktoriral je iz filozofije in teologije ter opravil licenciat iz Svetega pisma, tako da je bil profesor Svetega pisma in tudi orientalskih jezikov. Bil je edini profesor za Sveto pismo v celotni takratni Jugoslaviji. Po študiju v Rimu je prišel v Sarajevo, kjer je predaval na teologiji od 1928 do 1944. Po tem letu zaradi vojne najprej ni bilo predavanj, vendar je ostal v Sarajevu tja do leta 1954. V letu 1954 je odšel predavat na Filozofsko-teološki inštitut Družbe Jezusove na Jordanovcu pri Zagrebu. V Zagrebu se je posvetil študiju teologije in pisanju. Večina njegovih del je sicer napisana v hrvaškem jeziku, objavljala pa je v raznih znanstvenih revijah, kot so *Verbum Domini*, *Zeitschrift für katholische Theologie*, *Biblica* in drugih. Napisal je deli *Jezus Kristus Premišljevanja* (1–2. Trst 1962–1963) in *Teologija sv. Ivana* (Zagreb 1975).

LIT.: [http://www.primorci.si/osebe/%C5%A1krinjar-albin-\(zorko\)/1725/](http://www.primorci.si/osebe/%C5%A1krinjar-albin-(zorko)/1725/) (pridobljeno 21. 9. 2020).

ŠMIDIHEN, Edo, arhitekt (Celje, 25. 10. 1930–Zagreb, 13. 9. 2015). Od 1937 je živel v Zagrebu, kjer je tudi maturiral. Diplomiral je 1955, doktoriral pa 1981 z disertacijo *Prilog primjeni teorije zvučnog gušenja dvostrukih pregradnih zidova*. Že med študijem in takoj po diplomi je delal kot projektant v arhitekturnem biroju Vitić in Novak, nato v Zavodu za gradbene konstrukcije Fakultete za arhitekturo Univerze v Zagrebu. 1958 je postal asistent na fakulteti za arhitekturo, in sicer na katedri za gradbene konstrukcije. Strokovno se je izpopolnjeval v Bouwcentrumu v Rotterdamu 1964–1965. Habilitiral se je 1972 na zagrebški fakulteti za arhitekturo z delom *Razmatranje konstrukcija kojima se ograničava prijenos zvuka*. Istega leta je bil izbran za stalnega predavatelja predmeta gradbene konstrukcije z nazivom docent. Višji znanstveni sodelavec je postal 1982, znanstveni sodelavec pa 1987. Naziv izrednega profesorja je pridobil 1981, rednega pa 1987. Več mandatov je na fakulteti opravljal naloge prodekana, sodeloval je pri izvedbi reforme študija, vpeljal je študij višje strokovne izobrazbe in bil njegov vodja med letoma 1978 in 1981. Leta 1981 je bil izbran za dekana in to

konstrukcije u zvanju docenta. Viši znanstveni suradnik postao je 1982, a znanstveni savjetnik 1987. Zvanje izvanrednoga profesora stekao je 1981, a redovitoga 1987. godine. Na Arhitektonskom fakultetu bio je prodekan u više mandata, sudjelovao je u reformi studija, organizirao je uvođenje studija Više stručne sprema i bio voditelj tog studija u razdoblju od 1978. do 1981. Godine 1981. izabran je za dekana; tu je funkciju obavljao u dva mandata. Pokrenuo je 1989. osnivanje Studija dizajna, kojeg je vodio od osnutka do 1998. te bio urednik njegove monografije (1996.). Umirovljen je 1999. Počasno zvanje professor emeritus dodijeljeno mu je 2002. godine Kao autor ili suautor projektirao i izveo Muzej narodne revolucije (danas Historijski muzej) u Sarajevu (1959.–1963.), osnovne škole (Trnsko i Zaprude, 1963.–1969.), opskrbeni centar Trnsko (1967.–1969.) i Matematičku gimnaziju (1972.–1974.) u Zagrebu, te stambene nebodere (1972.) u Zenici. Autor je brojnih znanstvenih i stručnih radova, članaka i izvještaja iz područja arhitektonskih konstrukcija i fizike zgrada, posebno iz područja arhitektonske akustike i zaštite od buke. Autor je i knjige *Zvučna izolacija dvostrukih pregradnih zidova* (Zagreb 1983.). Vodio je istraživanje prostornih koncepcija rješenja Nacionalne, sveučilišnih i gradskih knjižnica (1976.–1982.), znanstvene projekte Arhitektonske konstrukcije u funkciji zaštite izgrađenih prostora (1986.–1990.) te Fizikalno-tehničke i higijenske karakteristike zgrade (1980.–1985.). Za aktivno sudjelovanje u radu Društva arhitekata imenovan je zaslužnim članom Saveza arhitekata Hrvatske i zaslužnim članom Saveza inženjera i tehničara Hrvatske. Bio je i počasni član Hrvatskoga dizajnerskog društva. U dva navrata nagrađen je najvažnijom godišnjom strukovnom nagradom *Viktor Kovačić* (1956. za zgradu Muzeja narodne revolucije u Sarajevu (zajedno s arhitektom Magašom) i 1972. za realizaciju osmogodišnjih škola u Zagrebu (zajedno s arhitektima Nikšićem i Dragomanovićem)). Godine 1996. odlikovan je Redom Danice Hrvatske s likom Marka Marulića.

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59755> (pristupljeno 12. 9. 2020); <http://www.d-a-z.hr/hr/vijesti/preminuo-profesor-emeritus-dr-sc-edo-smidihen,3147.html> (pristupljeno 12. 9. 2020).

ŠONC, Darko, predsjednik Slovenskoga doma Zagreb i Saveza slovenskih društava u Hrvatskoj (Maribor, 4. 8. 1947.) Godine 1993. preuzeo je upravljanje Slovenskim domom, najstarijom udrugom Slovenaca u inozemstvu. Njegov prvi veliki uspjeh bio je povećanje broja članova i stalno privlačenje novih. Pod njegovim su vodstvom u Slovenskom domu oživljene pojedine sekcije, zbor i dopunska nastava slovenskoga jezika, a počela su gostovanja značajnih slovenskih i hrvatskih kulturnih i javnih osoba. Organizirane su izložbe, predavanja, sastanci. Godine 1996. izlazi časopis *Novi odmev* s ciljem bilježenja najvažnijih događaja u Slovenskom domu i Savezu slovenskih društava u Hrvatskoj, ukazivanja na važne prekretnice u povijesti slovenske zajednice u Hrvatskoj i komentiranja događaja u Sloveniji i Hrvatskoj koji utječu na živote Slovenaca u Hrvatskoj. Uz pomoć slovenskih tvrtki, sponzora, slovenskog Veleposlanstva u Zagrebu i Vlade Republike Slovenije, 1994. godine preuredio je prostor Slovenskoga doma u Masarykovo 13 u Zagrebu. Unatoč poteškoćama s kojima se suočio, 1999. godine zaslužan je za realizaciju projekta obilježavanja 70. obljetnice Slovenskoga doma. S istim je žarom 2004. i 2009. organizirao projekt obilježavanja važnih obljetnica u zagrebačkom kazalištu Gavella: 75 i 80 godina neprekidnoga djelovanja Slovenskog doma a 2019. organizirao je i 90. obljetnicu. Zaslužan je i što su zagrebački Slovenci jedni od bolje organiziranih

funkcijo opravljal dva mandata. Bil je pobudnik študija oblikovanja, ki ga je vodil od njegovega nastanka 1989 do 1998. Uredil je tudi monografijo študija (1996). Upokojil se je leta 1999. Častni naziv profesor emeritus so mu podelili 2002. Kot avtor ali soavtor je projektiral in uresničil Muzej narodne revolucije (danes Historijski muzej Bosne i Hercegovine) v Sarajevu (1959–1963), osnovni

<http://os-vnovaka-zg.skole.hr/skola/povijest>
(7. III. 2021)

šoli (Trnsko in Zaprude, 1963–1969), nakupovalno središče Trnsko (1967–1969) in matematično gimnazijo (1972–1974) v Zagrebu ter stanovanjske stolpnice (1972) v Zenici. Napisal je številne znanstvene in strokovne prispevke, članke in poročila s področja arhitektonskih konstrukcij in fizik stavb, posebej s področja arhitekturne akustike in protihrupne zaščite. Napisal je tudi knjigo *Zvučna izolacija dvostrukih pregradnih zidov* (Zagreb 1983). Vodil je proučevanje prostorskih konceptov za rešitev narodne, univerzitetnih in mestnih knjižnic (1976–1982), znanstvena projekta Arhitektonske konstrukcije v vlogi zaščite zgrajenih prostorov (1986–1990) ter Fizikalno-tehnične in higienske lastnosti stavbe (1980–1985). Za aktivno sodelovanje pri delovanju društva arhitektov je bil imenovan za zaslužnega člana Zveze arhitektov Hrvaške in zaslužnega

člana Zveze inženirjev in tehnikov Hrvaške. Bil je tudi častni član Hrvaškega dizajnerskega društva. Dvakrat je bil nagrajen z najpomembnejšo letno strokovno nagrado *Viktorja Kovačića* (1956 za stavbo Muzeja narodne revolucije v Sarajevu (skupaj z arhitektom Magašem) in 1972 za realizacijo osemletnih osnovnih šol v Zagrebu (skupaj z arhitektoma Nikšićem in Dragomanovićem). Leta 1996 je bil odlikovan z redom danice hrvaške z likom Marka Marulića.

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59755> (pridobljeno 12. 9. 2020); <http://www.d-a-z.hr/hr/vijesti/preminuo-profesor-emeritus-dr-sc-edo-smidihen,3147.html> (pridobljeno 12. 9. 2020).

ŠONC, Darko, predsednik Slovenskega doma Zagreb in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem (Maribor, 4. 8. 1947). Leta 1993 je prevzel vodenje Slovenskega doma Zagreb, najstarejšega društva Slovencev v tujini. Njegov prvi velik uspeh je bil, da se je povečalo število članov društva in da še vedno privablja nove člane. Pod njegovim vodstvom so v Slovenskem domu Zagreb oživili posamezne sekcije, pevski zbor in dopolnilni pouk slovenščine, začeli pa so tudi z gostovanji pomembnih slovenskih in hrvaških kulturnih in javnih oseb. Organizirajo se razstave, predavanja, srečanja. Od leta 1996 izhaja časopis *Novi odmev* s ciljem, da bralce seznani z najpomembnejšimi dogodki v Slovenskem domu Zagreb in Zvezi slovenskih društev na Hrvaškem, spremlja pomembne prelomnice v zgodovini slovenske skupnosti na Hrvaškem in komentira dogajanja v Sloveniji in na Hrvaškem, ki vplivajo na življenje Slovencev na Hrvaškem. S pomočjo slovenskih podjetij, pokroviteljev in slovenskega veleposlaništva v Zagrebu ter Vlade Republike Slovenije je prenovil prostor Slovenskega doma v Masarykovi 13 v Zagrebu. Kljub težavam, s katerimi se je soočal, je bila po njegovi zaslugi obeležena 70. obletnica Slovenskega doma. Z istim žarom je 2004 in 2009 organiziral projekt obeležitve pomembnih obletnic v zagrebškem gledališču Gavella: 75. in 80. obletnico neprekinjenega delovanja Slovenskega doma, 2019 pa je organiziral tudi prireditev ob 90. obletnici. Zahvaljujoč njegovim prizadevanjem so zagrebški Slovenci med bolje organiziranimi

Slovenaca u Hrvatskoj. Inicijator je izdanja knjiga na temu poznatih Slovenaca koji su pridonijeli razvoju cjelokupnog hrvatskoga društva – u znanosti, kulturi, sportu i gospodarstvu. Aktivno je uključen u manjinsku politiku obje države. Od 1996. do 2018. godine je bio predsjednik Saveza slovenskih društava u Hrvatskoj. Šonc je od 2005. aktivni član Savjeta za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske, od 2007. do 2011. predsjednik Koordinacije nacionalnih manjina Grada Zagreba, od 2006. član Sveta za zamejstvo pri Vladi Republike Slovenije, od 2006. aktivan član SLOMAK-a (Slovenska manjinska koordinacija), od 2003. predsjednik Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba, bio je predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika slovenske nacionalne manjine u Hrvatskoj, bio je član Saborskog pododbora za prava nacionalnih manjina u okviru parlamentarnog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, bio je član Odbora za nacionalne manjine u Gradskoj skupštini Grada Zagreba, od 1993. je predsjednik Kulturno-prosvjetnog društva Slovenski dom Zagreb. Šestog veljače 2012. Šonca je odlikovao predsjednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk, Redom za zasluge – za doprinos očuvanju slovenske kulture i jezika u Hrvatskoj, za uspjeh pri povezivanju Slovenaca u Hrvatskoj te za jačanje dobrih odnosa između Slovenije i Hrvatske.

ŠONC BOBIČ, Zoran, izumitelj, glazbenik (1940.). Kao dijete bio prognan iz Slovenije u Srbiju. Diplomirao solo klavir na Konzervatoriju *Vatroslav Lisinski* u Zagrebu u klasi profesorice Ivane Lang. Na elektrotehničkom fakultetu diplomirao je 1963. godine na Odsjeku za elektroakustiku. Više od 35 godina zaposlen na Hrvatskoj radio-televiziji kao inženjer elektrotehnike za tonsku tehniku i ovlašteni projektant akustike studija i dvorana. Bavi se istraživačkim radom i objavljuje radove u časopisima *Elektrotehnika* i *Ars Croatica*. Godine 1966. priznata su mu dva patenta iz područja elektroakustike a 1969. godine otkriva novi stereofonski sustav snimanja i prostorne reprodukcije – sferofoniju. Godine 1979. patentira elektronički stimulator glave, mozga i tijela – biopulser. Krajem sedamdesetih godina izumio je i projektirao prvi bežični transplatator moždanih impulsa i memorija, odnosno prijenosnik znanja s jednog čovjeka na drugog – transscienter. Do danas ima nekoliko desetaka tehničkih izuma i inovacija (hidrosanjanke na vjetar, eko čamac i tanker s uvučenim kaskadnim elisama, hodoskije za hodanje po brijegu, ledolomac traser (sjekač na principu klackalice), kompjuterska matematika i kisik klima (sa odvajanjem O₂ od CO₂). Od 1967. počinje intenzivna suradnja s akademikom prof. Petrom Guberinom i njegovim svjetski poznatim Centrom za rehabilitaciju sluha i govora – SUVAG te Zavodom za fonetiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, gdje postaje sveučilišni predavač predmeta Akustika elektrokomunikacija. U Filmskoj enciklopediji Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža obradio je problematiku snimanja i reprodukcije tona na filmu u više od 60 terminoloških članaka. Svojim izumima u zemlji i inozemstvu zaslužan je i dugogodišnji je član Saveza izumitelja Zagreba. Krajem sedamdesetih godina pronalazi osnovne geometrijske zakonitosti nove, milenijskih tražene logokodusne geometrije za čija rješenja antičkih geometrijskih problema dobiva Zlatnu medalju na Brussels Eureka '99. Osamdesetih godina se vraća javnim nastupima kao solo pijanist s vlastitim kompozicijama i kao korepetitor pjevačkih zborova i vokalnih solista u okviru književne tribine *Collegium Hergešić* i na mnogim festivalima pjevačkih zborova u zemlji i inozemstvu. Član je Slovenskoga doma Zagreb.

Slovenci na Hrvaškem. Njegova je bila tudi pobuda za nastanek knjig o znanih Slovencih, ki so prispevali k razvoju celotne hrvaške družbe – v znanosti, kulturi, športu in gospodarstvu. Aktivno je vključen v manjšinsko politiko obeh držav. Od 1996 do 2018 je bil predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Od 2005 je aktivni član Sveta za narodne manjšine Vlade Republike Hrvaške. Od 2007 do 2011 je bil predsednik Koordinacije narodnih manjšin Mesta Zagreb, od 2006 je član Sveta za zamejstvo pri Vladi Republike Slovenije, od istega leta aktiven član SLOMAK-a (Slovenska manjšinska koordinacija), od 2003 predsednik Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb, bil je predsednik Koordinacije svetov in predstavnikov slovenske narodne manjšine na Hrvaškem, bil je član saborskega pododbora za pravice narodnih manjšin v okviru parlamentarnega Odbora za človekove pravice in pravice narodnih manjšin, bil je član Odbora za narodne manjšine v mestni skupščini Mesta Zagreb, od 1993 je predsednik Kulturno-prosvetnega društva Slovenski dom Zagreb. 6. 2. 2012 ga je predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk odlikoval z redom za zasluge – za prispevek k ohranitvi slovenske kulture in jezika na Hrvaškem, za uspehe pri povezovanju Slovencev na Hrvaškem in krepitev dobrih odnosov med Slovenijo in Hrvaško.

ŠONC BOBIČ, Zoran, izumitelj, glasbenik (1940). Kot otrok je bil izgnan iz Slovenije v Srbijo. Diplomiral iz klavirja na zagrebškem konservatoriju *Vatroslava Lisinskega* v razredu profesorice Ivane Lang. Na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Zagrebu, na Oddelku za elektroakustiko, je diplomiral 1963. Več kot 35 let je bil zaposlen na Hrvaški radioteleviziji kot inženir elektrotehnike za tonsko tehniko in pooblaščen projektant za akustiko studiev in dvoran. Ukvarjal se je z raziskovalnim delom in objavljaj svoje prispevke v časopisih *Elektrotehnika* in *Ars Croatica*. Leta 1966 so mu priznali dva patenta s področja elektroakustike, leta 1969 pa je odkril novi stereofonski sistem snemanja in prostorske reprodukcije – sferofonijo. Leta 1979 je patentiral elektronski simulator glave, možganov in telesa – biopulser. Ob koncu sedemdesetih let prejšnjega stoletja je izumil in projektiral prvi brezžični transplatator možganskih impulzov in spomina oziroma prenosnik znanja z enega človeka na drugega – transscienter. Do danes ima več deset tehničnih izumov in inovacij (hidrosani na veter, ekološki čoln in tanker z uvlečenimi kaskadnimi elisami, hodosmuči za hojo po hribu, traser ledolomilec (sekač po principu gugalnice), računalniška matematika in kisikova klimatska naprava (z ločevanjem O₂ od CO₂)). Leta 1967 je začel intenzivno sodelovati z akademikom prof. Petrom Guberino in njegovim svetovno znanim Centrom za rehabilitacijo sluha in govora – SUVAG – ter Zavodom za fonetiko Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu, na katerem je postal univerzitetni predavatelj za predmet akustika elektrokomunikacija. V Filmski enciklopediji Leksikografskega zavoda Miroslava Krleža je obdelal problematiko snemanja in reprodukcije tona na filmu v več kot šestdesetih terminoloških člankih. Zaradi svojih izumov doma in v tujini je zaslužen in častni član Zveze izumiteljev Zagreba. Ob koncu sedemdesetih let prejšnjega stoletja je odkril osnove geometrijske zakonitosti nove, milenijsko iskane logokosudne geometrije, za katere rešitev antičnih geometrijskih problemov je prejel zlato medaljo na Brussels Eureka,99. V osemdesetih letih se vrača k javnim nastopom kot solo pianist z lastnimi skladbami in kot korepetitor pevskih zborov in vokalnih solistov v okviru književne tribune *Collegium Hergešić* in na številnih festivalih pevskih zborov na Hrvaškem in v tujini. Je član Slovenskega doma Zagreb.

ŠÖMEN, Branko, pjesnik, književnik, filmski scenarist i publicist (Maribor, 1. 4. 1936.). Mladost je preživio u Murskoj Soboti. Gimnaziju je završio u Ljubljani 1956, gdje je studirao komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu. Između 1960. i 1962. bio je zaposlen u tjedniku *Mladina*, zatim je radio je kao novinar i komentator na Radio Ljubljani (1958.–1987.). Godine 1963. bio je glavni urednik mjesečnika *Ekran*. Kasnije je postao član uredništva Književnih emisija na radiju te predavao na zagrebačkoj Akademiji dramske umjetnosti (1988.–1999.). U književnosti se javio pjesničkim zbirkama (npr. *Lipov bog*, 1971; *Prekomurski rukopis – Prekmurski rokopis*, 1976; *Muške ikre – Moške ikre*, 1982, Marenberg, 2010.) i humoreskama (*Rdeči smeh, črni smeh*, 1970.). Pisao je televizijske (*Kraj ljeta – Konec poletja*, 1968.) te filmske scenarije (*Posljednja postaja – Poslednja postaja* J. Babiča, 1972; *Let mrtve ptice* Ž. Pavlovića, 1973; *Bijele trave – Bele trave* B. Hladnika, 1976; *Samo jednom se ljubi* R. Grlića, 1981; *Crveni boogie – Rdeči boogie ali Kaj ti je deklica*, K. Aćimović-Godine, 1983). Autor je romana *Peti letni čas* (Murska Sobota 1977.), *Med v laseh* (Ljubljana 1978.), *Panonsko morje* (Murska Sobota 1981.), *Hoja po vodi* (Ljubljana 1989.) i psihološke pripovijesti *Koncert za samoto* (Ljubljana 1986.) i *Vzporedno nebo* (Ljubljana 1989.). U monografiji *Amenkamen* (Zagreb 2001.) prikazao je povijest slobodnoga zidarstva. Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja. Član je Slovenskoga doma Zagreb.

https://www.discogs.com/artist/1090199-Branko-%C5%A0%C3%B6men?filter_anv=1&anv=Branko+%C5%A0oemen (21. IV. 2021)

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59789> (pristupljeno 12. 9. 2020); <https://drustvo-dsp.si/pisatelji/branko-somen/> (pristupljeno 12. 9. 2020).

ŠTRANCAR, Alojzij (Alojz), inženjer šumarstva (Štrancarji pri Vipavi, 30. 5. 1885. – Ljubljana, 17. 6. 1983.). U osnovnu školu krenuo je u Planini pri Ajdovščini (1891.–1895.) i nastavio u Ljubljani (1895.–1897.), gdje je pohađao i klasičnu gimnaziju (1897.–1905.). Diplomirao je 1909. šumarstvo na Visokoj školi za kulturu tla u Beču. Cijeli radni vijek proveo je kao bujičar, najprije u Dalmaciji, potom u Sloveniji. U Dalmaciju dolazi 1910. kao inženjer vježbenik u zadarsku Sekciju za uređivanje bujica, ali je već iduće godine premješten u Knin, gdje ostaje do 1914. kad je premješten u Sekciju za uređivanje bujica u Ljubljani. Godine 1914. položio je stručni ispit u Beču i dobio je licencu za samostalnu šumarsku službu. Početkom 1915. mobiliziran je u austrougarsku vojsku, koju je kao inženjer-poručnik služio na sočanskoj bojišnici te je više puta odlikovan. Sudjelovao je pri ustroju bujičarske službe Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, radio je na pripremi Zakona o uređenju bujica (1930.). Godine 1933. preuzeo je vođenje Bujičarske službe do umirovljenja 1951. U početku je djelovao na užem području Polhovoga Gradca, koji su 1924. zadesile poplave. Godine 1933.–1940. proširio je djelatnost na područje cijele Dravske banovine. Za bansku uprave izradio je izvješće *Raspored bujica, njihov nastanak i djelovanje na vodni režim potoka i rijeka* (Ljubljana 1940.).

LIT.: <https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=11703> (pristupljeno 21. 6. 2020); <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi669033/> (pristupljeno 1. 3. 2022).

ŠÖMEN, Branko, pesnik, pisatelj, filmski scenarist in publicist (Maribor, 1. 4. 1936). Mladost je preživel v Murski Soboti. Gimnazijo je končal v Ljubljani 1956 ter nadaljeval študij primerjalne književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Med 1960 in 1962 je bil zaposlen pri tedniku *Mladina*, nato je delal kot novinar in komentator na Radiu Ljubljana (1958–1987). Leta 1963 je bil glavni urednik mesečnika *Ekran*. Nato je postal član uredništva literarnih oddaj in predaval na Akademiji za dramske umetnosti Univerze v Zagrebu (1988–1999). V književnosti se je predstavil s pesniškimi zbirkami (mdr. *Lipov bog* (1971), *Prekmurski rokopolis* (1976), *Moške ikre* (1982), *Marenberg* (2010)) in humoreskami (*Rdeči smeh, črni smeh*, 1970). Pisal je televizijske (*Konec poletja*, 1968) ter filmske scenarije (*Poslednja postaja* J. Babiča, 1972; *Let mrtve ptice* Ž. Pavloviča, 1973; *Bele trave* B. Hladnika, 1976; *Samo jednom se ljubi* R. Grlića, 1981; *Rdeči boogie* ali *Kaj ti je deklica* K. Aćimovića-Godine, 1983). Napisal je več romanov, med katerimi so *Peti letni čas* (Murska Sobota 1977), *Med v laseh* (Ljubljana 1978), *Panonsko morje* (Murska Sobota 1981), *Hoja po vodi* (Ljubljana 1989), in psihološke zgodbe *Koncert za samoto* (Ljubljana 1986) ter *Vzporedno nebo* (Ljubljana 1989). V monografiji *Amenkamen* (Zagreb 2001) je predstavil zgodovino prostozidarstva. Za svoje delo je prejel številne nagrade in priznanja. Je član Slovenskega doma Zagreb.

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59789> (pridobljeno 12. 9. 2020); <https://drustvo-dsp.si/pisatelji/branko-somen/> (pridobljeno 12. 9. 2020).

ŠTRANCAR, Alojzij (Alojz), gozdarski strokovnjak (Štrancarji pri Vipavi, 30. 8. 1885–Ljubljana, 17. 6. 1983). Osnovno šolo je obiskoval najprej na Planini pri Ajdovščini (1891–1895), nato v Ljubljani (1895–1897). Tu je med letoma 1897 in 1905 obiskoval tudi klasično gimnazijo. Visoko šolo za zemljedelstvo in gozdarstvo je opravil med letoma 1905 in 1909 na Dunaju. Od prve nastavitve 1910 do upokojitve 1950 je preživel v službi za urejanje hudournikov, najprej v Dalmaciji, nato v Sloveniji. V Dalmacijo je prišel 1910 kot inženir pripravnik v zadrski odsek za urejanje hudournikov, a je bil že naslednje leto premeščen v Knin, kjer je ostal do 1914, ko je bil premeščen v gozdno-tehnični odsek za Slovenijo v Ljubljano. Leta 1914 je opravil strokovni izpit na Dunaju in pridobil licenco za samostojno gozdarsko službo. Na začetku leta 1915 je bil mobiliziran v avstro-ogrsko vojsko, v kateri je kot inženir-poročnik služil na soški fronti in bil večkrat odlikovan. Sodeloval je pri urejanju hudourniške službe v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, sodeloval je pri pripravi zakona o ureditvi hudournikov (1930). Leta 1933 je prevzel vodenje hudourniške službe do upokojitve 1951. Na začetku je deloval na ožjem območju Polhovega Gradca, ki so ga 1924 doletele poplave. V obdobju med 1933 in 1940 je razširil dejavnost na območje celotne Dravske banovine. Za gozdarsko anketo banske uprave je izdelal poročilo *Ureditev hudournikov, njih izvor in delovanje na vodni režim potokov in rek* (Ljubljana 1940).

LIT.: <https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=11703> (pridobljeno 21. 6. 2020), <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi669033/> (pridobljeno 1. 3. 2022).

ŠTUMBERGER, Miroslav (Stumberger), mornariški častnik, izumitelj, muzealec (Šmarje pri Jelšah, 2. 7. 1892–Igalo, 6. 5. 1983). Osnovno šolo je začel obiskovati v rojstnem kraju, vendar se je družina kmalu preselila v Linz na Gornjem Štajerskem. Njegova samostojna pot v svet se je začela pri enajstih letih, ko so ga poslali v Ljubljano v realno gimnazijo. Vojno-pomorsko

ŠTUMBERGER, Miroslav (Stumberger), mornarički časnik, muzealac, izumitelj (Šmarje, 2. 7. 1892. – Igalo, 6. 5. 1983.). Osnovnu školu je počeo pohađati u rodnom kraju, ali mu se obitelj preselila u Lienz u Gornjoj Štajerskoj. Njegov samostalni put u svijet je započeo s jedanaest godina kada je poslan u Ljubljanu u realnu gimnaziju. Vojno-pomorsku akademiju završio je 1912. u Rijeci. Po završetku akademije, raspoređen je na službu na stari bojni brod – obalsku oklopnjaču SMS *Monarch* s kojim 1914. dolazi u Boku Kotorsku. Dobrovoljno se javlja u tada novi vid oružanih snaga – Pomorsko vazduhoplovstvo K.u.K. Kriegsmarine te je poslan na obuku za hidropilota-izviđača u Pulu. U Boku se vraća na proljeće 1915. te je prebačen na službu u novoformiranoj Seeflugstation (bazi Pomorskog vazduhoplovstva) u Kumboru, jednoj od najaktivnijih jedinica austrougarske hidroavijacije za Prvoga svjetskog rata. Svoje prve borbene letove poručnik fregate Miroslav Štumberger obavlja kao kopilot-izviđač na hidroplanima tipa *Lohner M*, 1915. godine. Ubrzo je preraspoređen na podmornice te je završio podmornički i torpedni tečaj. Po osnutku Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca postavljen je za komandanta Podmorničke baze u Kumboru, a potom za zamjenika komandanta na podmornici P-2 *Nebojša*, s kojom se 1928. ponovno vraća u Boku u Tivat, gdje je u pomorskom Arsenalu uspostavljena i baza Prve podmorničke flotile Kraljevine Jugoslavije. Godine 1928.–1929. bio je i komandant podmornice *Nebojša*. S tog mjesta odlazi ponovno u Kumbor na dužnost komandanta Komande podvodnog oružja Mornarice, koju je 1924. osnovao kao Tehnički i nastavni centar za podvodna oružja. Na njegovu inicijativu u Kumboru je sredinom 1920-ih podignuta ispitna stanica za lansiranje torpeda. Istodobno se intenzivno bavio i tehničkim inovacijama uključujući podvodni sonar, koji mu nikada nije bio priznat. Kao vođa u Zapovjedništvu za vodeno naoružanje, počeo je testirati različita raketna oružja, među prvima u svijetu koji je uspješno lansirao model raketnog aviona, proveo uspješan eksperiment s zračnim torpedom i lansirao podvodni torpedo. Izgradio je podvodnu minu, koja je postala standardna pomorska mina Jugoslavenske kraljevske mornarice. Izgradio je i uređaj za razminiranje, kojim je nakon Drugog svjetskog rata čišćen cijeli zaljev Boke kotorske. Od njegovih 500 izuma, 20 je patentirano. Na vlastiti zahtjev umirovljen je 1938. u činu kapetana bojnoga broda. Od 1966. bio je član Društva za proučavanje i unapređenje pomorstva Jugoslavije. U svojoj kući u Baošićima u Boki Kotorskoj, gdje je živio od 1922. godine, otvorio je muzej *Dom staroga kapetana* s više tisuća eksponata i dvadesetak vlastitih modela brodova koji je nakon smrti darovao općini Herceg Novi. Autor je knjige *Kako ćemo sagraditi model broda* (Split 1955.). Zbog uspješnih letačkih podviga u prvim godinama vojne službe primio je odlikovanje Signum Laudis.

LIT.: I. Zloković, Štumberger, Miroslav, *Pomorska enciklopedija*, 8. Zagreb 1989; <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/stumberger-miroslav/> (pristupljeno 1. 3. 2022).

ŠULLER, Franjo, jezikoslovac, pedagog (Kapele, Brežice, 1. 5. 1841. – Zagreb, 10. 1. 1918.). Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, gimnaziju (1854.–1861.) i preparandiju (1861.–1863.) u Zagrebu. Učiteljevao je na zagrebačkim osnovnim školama (1863.–1869.), bio školski ravnatelj (1879.–1886.), školski nadzornik za sve zagrebačke osnovne škole (1886.–1892.), učitelj na zagrebačkoj Velikoj realci (od 1892.). Naslov profesora dobio je 1894, a umirovljen je 1905. Sudjelovao je u organizaciji obrtničkog obrazovanja (1885.), godine, u pripremi statuta za naukovanje (1886.) i

akademijo je končal 1912 na Reki. Po končani akademiji je bil napoten v službo na staro vojaško ladjo – obalno oklepnicu SMS *Monarch*, s katero je 1914 priplul v Boko Kotorsko. Prostovoljno se je javil v tedaj novo vrsto oboroženih sil – pomorsko letalstvo K.u.K. Kriegsmarine ter bil poslan na šolanje za hidropilota-izvidnika v Pulj. V Boko se je vrnil pomladi 1915 in bil premeščen v

<https://bokanews.me/miroslav-stumberger-pomorac-letac-konstruktor-raketa-2/>
(7. VI. 2021)

službo v novo oblikovano Seeflugtstation (baza pomorskega letalstva) v Kumborju, v eno od najaktivnejših enot avstro-ogrske hidroaviacije med prvo svetovno vojno. Svoje prve bojne polete je poročnik fregate Miroslav Štumberger opravljal kot kopilot-izvidnik na hidroplanih tipa *Lohner M* leta 1915. Kmalu je bil prerazporejen na podmornico in opravil podmorniški in torpedni tečaj. Po nastanku Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev je postal poveljnik podmorniške baze v Kumborju, nato je bil imenovan za namestnika poveljnika na podmornici P-2 *Nebojša*, s katero se je 1928 znova vrnil v Boko, v Tivat, kjer je bila v pomorskem Arsenalu vzpostavljena tudi baza 1. podmorniške flotilje Kraljevine Jugoslavije. Med letoma 1928 in 1929 je bil tudi poveljnik podmornice *Nebojša*. S tega mesta je znova odšel v Kumbor kot poveljnik poveljstva za podvodno orožje mornarice, ki jo je 1924 osnoval

kot tehniški in izobraževalni center za podvodna orožja. Na njegovo pobudo so v Kumborju sredi dvajsetih let prejšnjega stoletja postavili izpitno postajo za izstrelitev torpedov. Obenem se je intenzivno ukvarjal s tehničnimi izumi, med katere sodi tudi podvodni sonar, ki mu ni bil nikoli priznan. Kot vodilni v poveljstvu vodnih orožij je začel preizkušati različna raketna orožja, med prvimi na svetu je uspešno izstrelil model raketoplane, opravil uspešen poskus z zračnim torpedom in izstrelil podvodni torpedo. Izdelal je podvodno mino, ki je postala standardna pomorska mina Jugoslovanske kraljeve mornarice. Prav tako pa je izdelal napravo za razminiranje, s katero so po drugi svetovni vojni očistili celoten zaliv Boka kotorske. Od njegovih 500 izumov je 20 patentiranih. Na osebno željo se je upokojil leta 1938 s činom kapitana bojne ladje. Od 1966 je bil član Društva za proučevanje in izpopolnjevanje pomorstva Jugoslavije. V svoji hiši v Baošićih v Boki Kotorski, kjer je živel od leta 1922, je odprl muzej *Dom starega kapitana* z več kot tisoč eksponati in dvajsetimi lastnimi maketami ladij, ki ga je po smrti podaril občini Herceg Novi. Napisal je knjigo *Kako ćemo sagraditi model broda* (Split 1955). Zaradi uspešnih letalskih podvigov v prvih letih vojaške službe je prejel odlikovanje Signum Laudis.

LIT.: I. Zloković, Štumberger, Miroslav, *Pomorska enciklopedija*, 8. Zagreb 1989; <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/stumberger-miroslav/> (pridobljeno 1. 3. 2022).

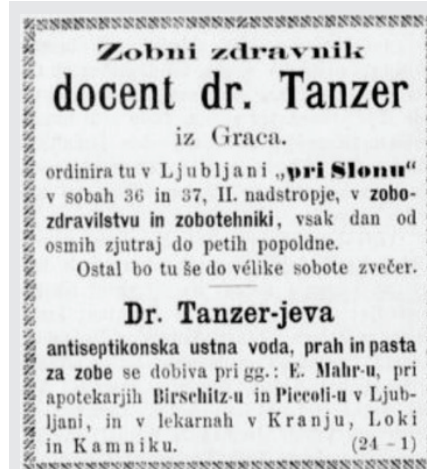
ŠULLER, Franjo, jezikoslovec, šolnik (Kapele pri Brežicah, 1. 5. 1841–Zagreb, 10. 1. 1918). Osnovno šolo je obiskoval v rojstnem kraju, gimnazijo (1854–1861) in preparandijo (1861–1863) v Zagrebu. Učiteljeval je na zagrebških osnovnih šolah (1863–1879), bil šolski ravnatelj (1879–1886), šolski nadzornik za vse zagrebške osnovne šole (1886–1892), imenovan za pravega učitelja na zagrebški veliki realci (1892). Naziv profesor je dobil 1894, upokojil se je leta 1905. Sodeloval je pri vzpostavitvi obrtniškega izobraževanja (1885), pri pripravi statuten za vajeniške šole (1886) in za vajeniške šole za

za naukovanje škole za ženske mladeži (1892.). Od 1888. uspješno je radio u odborima Društva za uzgoj gluhoslijepe djece, od 1891. Društva za prehranu siromašnih školaraca. Godine 1885. član je ispitne komisije za francuski i talijanski jezik. Autor je djela *Sustavno oblikovanje i skladnja francuskoga jezika* (Zagreb 1880.), *Gramatika francezkoga jezika : za srednje škole* (Zagreb 1880.), *Dr. Karla Ploetza Francuska vježbenica : s označenim izgovorom : za početnike* (Zagreb 1900³).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; A. Lj. Lisac, Šuller, Franjo (1841.–1918.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

TANZER, Valentin Leopold, liječnik, stomatolog (Kamnik, 10. 2. 1824. – Graz, 27. 9. 1883.). Osnovnu školu polazio je u rodnome kraju, 1841.–1849. gimnaziju u Zagrebu, a medicinu u Beču. Godine 1854. promoviran je u doktora medicine i kirurgije te je položio rigoroz, iz stomatologije. Od 1854. do 1857. bio je liječnik u Ptuju, a od 1857. do 1865. prvi kupališni liječnik u Krapinskim Toplicama, a u zimskim mjesecima tih godina školovao se za stomatologa na klinikama Opće bolnice u Beču, posebno 1864.–1865. kad je radio s prof. M. Heiderom, Szigmondym i Jamesom Northom. Varaždinski odbor imenovao ga je honorarnim gradskim fizikom, a zagrebačka gradska uprava provincijalnim kupališnim fizikom. Bavio se geologijom i proučavanjem izvora te je izabran za dopisnoga člana Državnoga geološkog instituta u Beču. Godine 1865. preselio se u Graz, gdje je otvorio specijalističku stomatološku ordinaciju. U proljeće 1866. godine prijavio se za docenta stomatologije na Sveučilištu u Grazu; bavio se odontoplastikom, uporabom instrumenata za vađenje - neke je i sam izmislio i razvio dobro osmišljen program predavanja, od opisne i patološke anatomije, fiziologije do vježbi sa studentima na živom i mrtvom materijalu i izvedbe i 1866. imenovan je za docenta. Time je postao osnivač stomatološke struke na medicinskom fakultetu u Grazu. Bio je član *Slovenske riječi* u Grazu, a liječio je besplatno siromašne, ambulantno izvan Graza i u Ljubljani. Autor je prve monografije o Krapinskim Toplicama (koja je služila kao predložak kasnijim monografijama) *Die Mineralquellen zu Krapina-Töplitz nächst Rohitsch in Croatien* (1861.). Monografija donosi povijesne podatke vezane uz mjesto i kupalište, ukazuje na balneološko značenje kupališta, ali i privlačnost toga izletnički zanimljivoga kraja, spominje legendu o Čehu, Lehu, Mehu i sestri Vilini, podatke vezane uz posjede znamenitih plemićkih obitelji (Erdődy, Keglević, Drašković) te o izletnički bližim mjestima (Varaždin i Marija Bistrica).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; A. Gspan, Tanzer, Valentin Leopold (1824.–1883.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; M. Ivanjek, Tanzer, Valentin Leopold, *Enciklopedija Hrvatskog zagorja*, Zagreb 2017.

<https://www.leksikon.si/Oseba/OsebalD/927>
(24. VI. 2021)

TAVČAR, Alois (Alojz), agronom, genetičar (Ljubljana, 2. 3. 1895. – Zagreb, 1. 3. 1979.). Utemeljitelj je genetičke, oplemenjivačke i biometrijske struke u Hrvatskoj. Diplomirao je 1918. na Poljoprivrednom odjelu Visoke tehničke škole u Pragu, gdje je i doktorirao 1921. tezom *Varijaciono-statistička istraživanja kvantitativnih svojstava kod Phaseolus vulgaris L.* Godine 1922. zaposlio se u Zavodu za bilinogojstvo (danas Zavod za genetiku i oplemenjivanje bilja) na Gospodarsko-

žensko mladino (1892). Od 1888 je uspešno deloval v odborih društva za vzgojo gluhonemih otrok, od 1891 društva za prehrano revne šolske mladine. Leta 1885 je bil imenovan v izpitno komisijo za francoski in italijanski jezik. Napisal je dela *Sustavno oblikovanje i skladnja francuskoga jezika* (Zagreb 1880), *Gramatika francezkoga jezika: za srednje škole* (Zagreb 1880), *Dr. Karla Ploetza Francuska vježbenica: s označenim izgovorom: za početnike* (Zagreb 1900³).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 11. Ljubljana 1971; A. Lj. Lisac, Šuller, Franjo (1841–1918), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

TANZER, Valentin Leopold, zdravnik, zobozdravnik (Kamnik, 10. 2. 1824–Gradec, 27. 9. 1883). Normalko je končal v rojstnem kraju, gimnazijo obiskoval 1841–1849 v Zagrebu, nato študiral na Dunaju medicino in kirurgijo. Leta 1854 je bil promoviran, hkrati opravil rigoroz iz zobozdravstva. Med 1854–1857 je bil praktični zdravnik na Ptuju, 1857–1865 prvi kopališki zdravnik v Krapinskih Toplicah, v teh letih se je v zimskih mesecih izpopolnjeval v stomatologiji na klinikah splošne bolnišnice na Dunaju, posebno 1864/1865, ko je delal pri prof. M. Heiderju, Szigmondyju in pri Američanu Jamesu Northu. Varaždinski komitat ga je postavil za honorarnega komitatskega fizika, zagrebško mestno upraviteljstvo pa za deželnega kopališkega fizika. Ukvarjal se je z geologijo in proučevanjem vrelcev, zato je bil izbran za dopisnega člana državnega geološkega zavoda na Dunaju. Leta 1865 se je preselil v Gradec, kjer je odprl specialistično zobozdravstveno prakso. Spomladi 1866 je zaprosil za mesto honorarnega docenta stomatologije na graški univerzi; opravil je habilitacijsko delo, ki je obravnavalo odontoplastiko, uporabo instrumentov za ekstrakcijo — nekatere je sam izumil —, ter izdelal smotrno zasnovan program predavanj, ki je segal od deskriptivne in patološke anatomije, fiziologije pa do vaj s študenti na živem in mrtvem materialu, in ter bil 1866 imenovan za privatnega docenta. Tako je postal utemeljitelj stomatološke stroke na graški medicinski fakulteti. Bil je član *Slovanske besede* v Gradcu, večkrat predaval v zdravniških društvih, zdravil ambulantno zunaj Gradca in tudi v Ljubljani, siromake brezplačno. Je avtor prve monografije o Krapinskih Toplicah (ki je služila kot vzorec vsem poznejšim monografijam) *Die Mineralquellen zu Krapina-Töplitz nächst Rohitsch in Croatien* (1861). Monografija, v katero so zajeti zgodovinski podatki, povezani s krajem in kopališčem, kaže na balneološki pomen kopališča, pa tudi na privlačnost tega zanimivega izletniškega kraja, omenja legendo o Čehu, Lehu, Mehu in sestri Vilini, vsebuje podatke, povezane s posestvi znamenitih plemiških družin (Erdődy, Keglević, Drašković) ter o bližnjih izletniških krajih (Varaždin in Marija Bistrica).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; A. Gspan, Tanzer, Valentin Leopold (1824–1883), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; M. Ivanjek, Tanzer, Valentin Leopold, *Enciklopedija Hrvatskog zagorja*, Zagreb 2017.

TAVČAR, Alois (Alojz), agronom, genetik (Ljubljana, 2. 3. 1895–Zagreb, 1. 3. 1979). Začetnik genetične, žlahtnjenjske in biotehnoške stroke na Hrvaškem. Diplomiral je 1918 na Oddelku za kmetijstvo Visoke tehniške šole v Pragi, kjer je leta 1921 tudi doktoriral z disertacijo *Varijaciono-statistička istraživanja kvantitativnih svojstava kod Phaseolus vulgaris L.* Leta 1922 se je zaposlil na Zavodu za poljedelstvo (danes Zavod za genetiko in žlahtnjenje rastlin) pri Gospodarsko-gozdarski fakulteti v Zagrebu, kjer je delal do upokojitve 1965. Redni univerzitetni profesor je postal leta 1933. Tri mandate je opravljal naloge dekana zagrebške kmetijsko-gozdarske fakultete (1934/1935, 1941/1942 in 1945/1946).

šumarskome fakultetu u Zagrebu, gdje je radio do umirovljenja 1965. Redoviti sveučilišni profesor postao je 1933. godine. U tri mandata obnašao je dužnost dekana Poljoprivredno-šumarskoga fakulteta u Zagrebu (1934.–1935, 1941.–1942. i 1945.–1946.). Genetiku i oplemenjivanje bilja specijalizirao je 1926.–1927. na Cornell University Itacha u New Yorku. Iz tih područja napisao je knjige i udžbenike *Transplantacija i vegetativni hibridi nekih poljoprivrednih biljaka* (Zagreb 1950.), *Osnove genetike* (Zagreb 1952.), *Oplemenjivanje bilja* (Zagreb 1959.) i *Biometrika u poljoprivredi* (Zagreb 1964.). Istraživao je kvantitativna svojstva graha, nasljeđivanje ranozrelosti, boje pljevice i svojstva klasa ječma, indukciju mutacije kod pšenice i sterilnost polena kukuruza. Stvorio je više sorti pšenice i ječma te više hibrida kukuruza. Bio je ekspert FAO-a (Food and Agriculture Organization of United Nations) za hibridni kukuruz (1948.–1967.) i IAEA-e (International Atomic Energy Agency) za područje radijacijskih mutacija poljoprivrednih biljaka (1963.–1964.). S Leksikografskim zavodom *Miroslav Krleža* surađivao je kao urednik struke Genetika, biometrika i oplemenjivanje bilja u sklopu *Poljoprivredne enciklopedije* (1967.–1973.). Godine 1932. primljen je u Masarykovu akademiju u Pragu, a redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti postao je 1947. Za znanstveni rad primio je mnogobrojna odlikovanja, među kojima i Nagradu *Ruđer Bošković* (1961.).

LIT.: (Nekrolog), *Agronomski glasnik*, 41(1979) 2; <https://tehnika.lzmk.hr/tavcar-alojz/> (pristupljeno 21. 10. 2020).

TERNOVEC, Matej Andrejevič (Trnovec), pravnik, publicist, prevoditelj i narodni preporoditelj (Grgar, 3. 9. 1842. – Trst, 10. 10. 1913.). Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, gimnaziju je do šestoga razreda pohađao u Gorici, posljednja dva razreda u Rijeci. Studirao je 1863.–1866. i diplomirao pravo u Zagrebu. U Gorici se 1866. zaposlio se u pravosudnoj službi kao pripravnik, potom auskultant u Rovinju (1867.), aktuar u Sežani (1868.) i Buzetu (1868.–1871.), gdje je izabran za počasnoga građanina. Godine 1871.–1880. i 1883.–1887. sudac je u Sežani, 1880.–1883. u Vodnjanu, 1887. dvorski je vijećnik i predsjednik pokrajinskoga suda (preture) u Trstu, zatim 1897. viši sudski savjetnik, a od 1903. sudski vijećnik Vrhovnoga suda u Beču do umirovljenja 1908. kad se trajno nastanio u Trstu. Napisao je i objavio knjigu *Sodni obrazci* (Trst 1887.). Vjerujući da će se Slaveni brže zbližiti ako upotrijebe jedan pravopis, poduzeo je reformu ćirilice na temelju staroslavenskoga, ne uzimajući u obzir Vuka Stefanovića Karadžića. Prevodio je Mickiewicza i Puškina. Zaslužan je kao narodni preporoditelj primorskih Slovenaca. Godine 1867. pridonio je osnivanju čitaonice u Sežani i Solkanu, bio je govornik na narodnim skupovima u Solkanu i Komnu (1867.), Tolminu (1868.), Kanalu (1869.), Sežani (1870.). Slovenski jezik je zahvaljujući njemu u Primorskoj stekao veća prava na sudovima negoli je to bio slučaj u Kranjskoj. Služio se pseudonimima *Lukavečki*, *T. Lipoljub*, *Dr. Čudež*, *Danislav (ali) Daroslav Ternovec*, *Bogdan*, *Matvej Andrejevič in M. A. Lamurskij*, *Njegov učenec*, *Tr. V-c*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; A. Gspan, Ternovec, Matej Andrejevič (1842.–1913.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

TOMŠIĆ, Franjo (Tomšič, Franc), željeznički graditelj (Dedni Dol kraj Višnje Gore, 18. 7. 1848. – Prag, 28. 2. 1908.). Od 1861. do 1863. pohađao je srednju školu u Ljubljani, višu školu pohađao je u Grazu, studij tehnike je počeo u Grazu, a 1867.–1871. nastavlja studij u Pragu. Bio je graditelj

Iz genetike in žlahtnjenja rastlin se je specializiral 1926/1927 na Cornell University Itacha v New Yorku. O tem področju je napisal knjige in učbenike *Transplatacija i vegetativni hibridi nekih poljoprivrednih*

https://www.researchgate.net/figure/Tavcar-Alois-1895-1979-Slovenian-agronomist-and-geneticist-Professor-of-Plant_fig105_283496335
(21. III. 2021)

biljaka (Zagreb 1950), *Osnove genetike* (Zagreb 1952), *Oplemenjivanje bilja* (Zagreb 1959) in *Biometrika u poljoprivredi* (Zagreb 1964). Proučeval je kvantitativne lastnosti fižola, prenašanje zgodnje zrelosti, barve pegavosti in lastnosti ječmenovega klasja, indukcijo mutacije pri pšenici in sterilnost cvetnega prahu pri koruzi. Ustvaril je več sort pšenice in ječmena ter več hibridov koruze. Bil je svetovalec FAO-a (Food and Agriculture Organization of United Nations) za hibridno koruzo (1948–1967) in IAEA-e (International Atomic Energy Agency) za področje radiacijskih mutacij kmetijskih rastlin (1963–1964). Z Leksikografskim zavodom Miroslava Krleža je sodeloval kot urednik strok genetika, biotehnologija in žlahtnjenje rastlin v sklopu *Poljoprivredne enciklopedije* (1967–1973). Leta 1932 je bil sprejet v Masarykovo akademijo v Pragi, redni član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti je postal 1947. Za svoje znanstveno delo je prejel številna odlikovanja, med katerimi je tudi nagrada *Ruđerja Boškovića* (1961).

LIT.: (Nekrolog), *Agronomski glasnik*, 41 (1979) 2; <https://tehnika.lzmk.hr/tavcar-alojz/> (pridobljeno 21. 10. 2020).

TERNOVEC, Matej Andrejevič (Trnovec), pravnik, publicist, prevajalec in narodni buditelj (Grgar, 3. 9. 1842–Trst, 10. 10. 1913). Po osnovni šoli v Grgarju je končal šest razredov gimnazije v Gorici, zadnja dva na Reki, maturiral je 1863. Med letoma 1863–1866 je študiral in končal pravo v Zagrebu. Odločil se je za sodno službo ter bil: praktikant v Gorici (1866), avskultant v Rovinju (1867), aktuar v Sežani (1868) in Buzetu (1868–1871), kjer je bil izbran za častnega meščana. Med 1871–1880 in 1883–1887 je bil okrajni sodnik v Sežani, 1880–1883 v Vodnjanu, 1887 sodni svetnik in predsednik okrajnega sodišča (preture) v Trstu, nato 1897 višji sodni svetnik pri tamkajšnjem deželni sodišču, 1899–1908 sodnik ter 1903 dvorni svetnik vrhovnega kasacijskega sodišča na Dunaju vse do upokojitve 1908, ko se je za stalno naselil v Trstu. Napisal in izdal je knjigo *Sodni obrazci* (Trst, 1887). V prepričanju, da se bodo Slovani hitreje zbližali, če bodo uporabljali enoten črkopis, se je lotil reforme cirilice na osnovi starocerkvenoslovanščine, ne da bi upošteval srbsko cirilico Vuka Stefanovića Karadžića. Prevajal je Mickiewicza in Puškina. Ima zasluge kot narodni buditelj primorskih Slovencev, zlasti 1867 za ustanovitev čitalnic v Sežani in Solkanu. Bil je govornik na ljudskih shodih v Solkanu in Komnu (1867), Tolminu (1868), Kanalu (1869), Sežani (1870). Slovenščina je po njegovi zaslugi dobila več pravic na sodiščih na Primorskem, kakor jih je imela na Kranjskem. Uporabljal je psevdonime *Lukavečki*, *T. Lipoljub*, *Dr. Čudež*, *Danislav (ali) Daroslav Ternovec*, *Bogdan*, *Matvej Andrejevič* in *M. A. Lamurskij*, *Njegov učenec*, *Tr. V-c*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; A. Gspan, Ternovec, Matej Andrejevič (1842–1913), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

TOMŠIČ, Franjo (Franc), železniški gradbenik (Dedni Dol pri Višnji Gori, 18. 7. 1848–Praga, 28. 2. 1908). Nižjo realko je 1861–1863 obiskoval v Ljubljani, višjo v Gradcu. Študij tehnike je začel v Gradcu, od 1867 do 1871 pa nadaljeval v Pragi. Po končanem študiju je bil gradbeni inženir pri Železniško-gradbeni

na pruži Karlovac–Rijeka, a nakon 1887. samostalno je gradio u Hercegovini, Tirolu, Vorarlbergu, Galiciji i dr. Od 1895. do 1908. službovao je na željezničkom odjelu zemaljskog odbora u Pragu i vodio je izgradnju gotovo polovice svih lokalnih linija izgrađenih u Češkoj (Modřany–Čerčany; Blatná–Rožmitál–Strakonice; Světlá–Ledeč nad Sázavou; Mělník–Mšeno; Libochovice–Roudnice). Godine 1908. imenovan je građevinskim savjetnikom državne Vlade. Cijeli život se isticao kao Slovenac. Zalagao se za slavensku uzajamnost, posebice slovensko–češku. Godine 1901. osnovao je Društvo za podršku slovenskim studentima, neko je vrijeme bio i predsjednik Društva, a od 1907. počasni član. Također je bio aktivan u češkom odboru Slovenskog planinarskog društva. Sudjelovao je u listu *Politik*, a na slovenski preveo roman Karoline Světlé *Kantorčica* (1874.).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; O. Berkopec, Tomšič, Franjo (1848.–1908.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

TOMŠIČ, Ljudevit, pedagog, književnik (Vinica, 24. 10. 1843. – Zagreb, 24. 4. 1902.). Osnovnu školu pohađao je rodnom mjestu i Karlovcu. Gimnaziju je pohađao u Ljubljani 1858.–62. (izbačen je u 4. razredu 1862.), nastavio u Zagrebu, gdje je položio ispit u 4. razredu. U 5. razredu premješten je u učiteljsku školu, gdje je diplomirao 1865. Kao učitelj službovao je u Karlovcu 1865.–1870, zatim predavao na više osnovnih škola u Zagrebu. Godine 1886.–1893. bio je ravnatelj Donjogradske zagrebačke učione, a 1893.–1902. škole u Krajiškoj ulici. Između 1876.–1877. slušao je na Sveučilištu predavanja iz pedagogije, estetike i literarne povijesti. Godine 1891. suosnivač je Društva za prehranu siromašne mladeži u Zagrebu i njegov stalni član, a 1885. član Vladine ankete za pripremu statuta za šegrtske škole, 1879.–1902. član i stalni stenograf biroa Hrvatskog sabora, a potom tri godine stenograf Državnoga sabora u Ljubljani. Pisao je na hrvatskom i slovenskom jeziku. Objavljivao je putopise, novele, surađivao u *Danici ilirskoj*, *Napredku*, *Narodnim novinama*, *Obrazovanju*, *Stenografu* i dr. Pokrenuo je 1877. *Pučke novine* (u kojima je prvi put objavio *Priče djeda Nike* Josipa Kozarca). Kao učitelj u Karlovcu osnovao je *Karlovački viesnik* (1866.) i od iste godine sudjeluje i u *Školskom prijatelju* u kojem piše niz članaka o položaju učitelja i školi. Bio je pokretač i urednik lista *Zlatni orasi* (1868.–1870.) i časopisa *Bršljan* (s prekidima je izlazio 1872.–1903.), koji je nakon njegove smrti uređivala njegova snaha Marija Tomšič. U knjizi *Izabrane izvorne pripovijesti hrvatske mladeži* iz 1883. sabrane su priče koje je objavljivao u slovenskim i hrvatskim dječjim časopisima. Neke od njih nadahnute su lokalnim koloritom i događajima vezanim uz Hrvatsko zagorje. Autor je djela *Naša zemlja ili dvanaest razgovora s djedom* (Zagreb 1875.), *Počelnica hrvatske povjestnice : za mladež pučkih škola* (Zagreb 1877.), *Djetinji vrtić : zabavne pripovijesti dobroj djeci* (1–3. Zagreb 1875.–1887.), *Lov na lavove : zabavno-poučne crtice* (Zagreb 1890.), *Sveta braća Ciril i Metod : Kao uspomenu na tisućgodišnjicu Metodove smrti* (Zagreb 1885.). Godine 1907. i 1965. podignute su mu spomen-ploče na rodnoj kući u Vinici.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; F. Koblar, Tomšič, Ljudevit (1843–1902), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

TOŠ, Igor, arhitekt (Beograd, 26. 3. 1943.) Oba roditelja su mu bili Slovenci. Majčina obitelj izbjegla je iz Trsta poslije Prvoga svjetskog rata te se 1928. godine doselila u Zagreb. Otac je studirao u Zagrebu. Roditelji su mu među prvima postali članovi Slovenskoga doma u Zagrebu. Obitelj se 1946. preselila u

družbi Karlovec–Reka, po letu 1887 pa je samostojno gradil v Hercegovini, na Tirolskem, v Vorarlbergu, Galiciji in drugod. Od 1895 do 1908 je služboval pri železniškem oddelku deželnega odbora v Pragi in vodil gradnjo skoraj polovice vseh lokalnih prog, zgrajenih v tem času na Češkem (Modřany–Čerčany; Blatná–Rožmitál–Strakonice; Světlá–Ledeč nad Sázavou; Mělník–Mšeno; Libochovice–Roudnice). Leta 1908 je bil za svoje zasluge imenovan za gradbenega svetnika deželne vlade. Vse življenje je bil zaveden Slovenec, v Pragi tudi vnet propagator slovanstva, predvsem češko-slovenske vzajemnosti. Leta 1901 je ustanovil Podporno društvo za slovenske visokošolce, bil njegov predsednik, od 1907 častni član. Zelo je bil aktiven tudi v češkem odboru Slovenskega planinskega društva. S članki je sodeloval v dnevniku *Politik* in prevedel v slovenščino roman Karoline Světlé *Kantorčica* (1874).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; O. Berkopec, Tomšič, Franjo (1848–1908), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

TOMŠIČ, Ljudevit (Tomšič), vzgojitelj in pisatelj (Vinica, 24. 10. 1843–Zagreb, 24. 4. 1902).

Osnovno šolo je obiskoval v rojstnem kraju in v Karlovcu. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani med letoma 1858 in 1862 (bil 1862 v 4. razredu izključen), odšel v Zagreb, tu opravil izpit za vse štiri razrede. V 5. razredu je prestopil na učiteljsko in ga 1865 končal. Prvo učiteljsko službo je 1865 do 1870 dobil v Karlovcu, nato poučeval na raznih osnovnih šolah v Zagrebu. Od 1886 do 1893 je bil ravnatelj zagrebške dolnjograjske učilne (danes OŠ Josipa Jurja Strossmayerja) in do 1893 do 1902 šole v Krajiški ulici. Med 1876 in 1877 je na vseučilišču poslušal predavanja iz pedagogike, estetike in literarne zgodovine. Leta 1891 je bil eden od ustanoviteljev Društva za prehrano siromašne

<https://www.geni.com/people/Ljudevit-Tom%C5%A1i%C4%8D/6000000077210128933>
(14. III. 2021)

mladeži v Zagrebu ter njegov stalni član, leta 1885 pa član vladne ankete za izdelavo statuta za vajenske šole, 1879–1902 je bil član in stalni stenograf biroja hrvaškega sabora, tri leta tudi stenograf deželnega zbora v Ljubljani. Pisal je v hrvaščini in v slovenščini. Objavljal je potopise, novele, sodeloval pri *Danici ilirski*, *Napredku*, *Narodnih novinah*, *Obrazovanju*, *Stenografu* idr. Ustanovil je 1877–1880 *Pučke novine*, v katerih je prvič natisnil *Priče djeda Nike* Josipa Kozarca). Kot učitelj v Karlovcu je osnoval *Karlovački viesnik* (1866) in od istega leta sodeloval pri *Školskem prijatelju*, za katerega je napisal vrsto člankov o položaju učitelja in šolstvu. Bil je ustanovitelj in urednik lista *Zlatni orasi* (1868–1870) in časopisa *Bršljan* (s prekinitvijo je izhajal 1872–1903), ki ga je po njegovi smrti urejala snaha Marija Tomšič. V knjigi *Izbrane izvirne pripovedi hrvatske mladeži* iz 1883 so zbrane zgodbe, ki jih je objavljala v slovenskih in hrvaških otroških časopisih. Nekatere od njih sta navdihnili lokalni kolorit in dogajanje,

povezano s Hrvaškim zagorjem. Napisal je dela *Naša zemlja ili dvanaest razgovora s djedom* (Zagreb 1875), *Početnica hrvatske povjestnice: za mladež pučkih škola* (Zagreb 1877), *Djetinji vrtić: zabavne pripoviesti dobroj djeci* (1–3. Zagreb 1875–1887), *Lov na lavove: zabavno-poučne crtice* (Zagreb 1890), *Sveta braća Ciril i Metod (ob 1000-letnici Metodove smrti)* (Zagreb 1885). Leta 1907 in 1965 so mu vzdali spominsko ploščo na rojstni hiši v Vinici.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; F. Koblar, Tomšič, Ljudevit (1843–1902), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

Ljubljani, gdje je završio osnovnu školu i šest razreda klasične gimnazije. U Zagreb se preselio 1959. godine, gdje završava zadnja dva razreda gimnazije, 1967. Arhitektonski fakultet. Godine 1969. zapošljava se u Zagrebu kao projektant i nadzorni inženjer. U to vrijeme vodi prvu adaptaciju Slovenskoga doma, 1971. dobiva prvu nagradu na natječaju za spomen-objekt na Petrovoj gori, koji kasnije nije izveden prema njegovom projektu. Od 1972. do 1973. boravi kao stipendist DAAD-a na Tehničkom sveučilištu u Hannoveru kao istraživač na tadašnjoj Katedri (kasnije Institutu) za teoriju arhitekture i planiranja. Uvodi sustavsku teoriju kao osnovu za zasnivanje arhitektonske teorije. Postaje prvi inozemni član hannoverskog Instituta za arhitektonska i urbanistička istraživanja. Od 1974. do 1979. radi u nekoliko zagrebačkih projektantskih poduzeća. Godine 1980. suosnivač je i prvi direktor poduzeća *Sistemprojekt*. Projektira niz stambenih, uredskih, trgovinskih industrijskih i drugih objekata. 1985. Autor je koncepta prezentacije i likovnog postava izložbe 1985. godine - *Hrvatski narodni preporod* (prvi javni organizirani nagovještaj ponovnog buđenja hrvatske nacionalne svijesti). Od 1998. do 1999. kao alumnus DAAD-a ponovo boravi kao istraživač na Sveučilištu u Hannoveru te jedan semestar kao gostujući nastavnik na Institutu za teoriju arhitekture i planiranja. Na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani 2003. godine obranio je doktorsku disertaciju (*Arhitektura in sistemologija*). U okviru novoosnovanoga Studija antropologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, osniva kolegije Antropologija arhitekture (2004.) i Urbana antropologija (2006.) te ih 2006. uvodi i na Arhitektonski fakultet u Zagrebu te na Studij krajobrazne arhitekture Agronomskoga fakulteta u Zagrebu. Na doktorskom studiju Arhitektonskoga fakulteta osniva (2007.) i kolegij Antropologija čovjekove okoline. Na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani osniva (2005.) kolegij Teorija arhitektonskog projektiranja (na diplomskom i na doktorskom studiju) te (2008.) kolegij Antropologija arhitekture na diplomskom i kolegij Antropologija čovjekove okoline na doktorskom studiju. Na doktorskom studiju Biotehničke fakultete u Ljubljani osniva (2008.) kolegij Krajobrazna antropologija. U okviru svojih kolegija u Zagrebu organizira simpozije i potiče interdisciplinarne rasprave studenata. 2004. Osnivač je i urednik online časopisa studentskih radova *interakcije/cro* (2004), te je od 2007. urednik biblioteke *Kultura okoline* izdavača *Jesenski i Turk*. Sudjelovao je u nekoliko međunarodnih znanstvenih projekata i međunarodnih i domaćih znanstvenih konferencija. Objavio je niz znanstvenih i stručnih članaka, priloga u knjigama, predgovor prijevodu knjige *Intencije u Arhitekturi* Ch. Norberg-Schulza (2009.) te dvije knjige (*Participacija u procesima razvoja izgrađene okoline* 2012. i *Arhitektura in sistemologija* 2014.). Zalaže se za razvoj inter- i transdisciplinarnog pristupa u znanstvenom istraživanju i rješavanju složenih problema u praksi. Član je Slovenskoga doma Zagreb.

<http://www.slovenci-zagreb.hr/plecnikova-godina-pocast-velikanu-slovenske-arhitekture/> (17. I. 2021)

LIT.: P. Jurinić, *Slovenske boje u hrvatskoj likovnoj umjetnosti / Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti*, Zagreb 2012; <http://www.d-a-z.hr/hr/clanovi/arhitekti/tos-igor,424.html> (pristupljeno 21. 10. 2020).

T**RAMPUŽ, Franjo (Franc)**, agronom enolog (Kostanjevica na Krasu, 2. 5. 1870. – Ljubljana, 29. 6. 1957.). Osnovnu školu pohađao je 1876.–1881. u rodnom mjestu, nižu realku i srednju gospodarsku

TOŠ, Igor, arhitekt (Beograd, 26. 3. 1943). Oba njegova starša sta bila Slovenca. Materina družina je zbežala iz Trsta po prvi svetovni vojni in se leta 1928 preselila v Zagreb. Oče je študiral v Zagrebu. Starša sta med prvimi postala člana Slovenskega doma v Zagrebu. Družina se je 1946 preselila v Ljubljano, kjer je končal osnovno šolo in šest razredov klasične gimnazije. V Zagreb se je preselil 1959 in tu končal zadnja dva razreda gimnazije. Na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Zagrebu je diplomiral 1967. Leta 1969 se je v Zagrebu zaposlil kot projektant in nadzorni inženir. V tem času je vodil prvo obnovo Slovenskega doma Zagreb, 1971 je prejel prvo nagrado na natečaju za spominski objekt na Petrovi gori, ki pozneje ni bil uresničen po njegovem projektu. Med letoma 1972 in 1973 je bil štipendist DAAD-a na hannovrski tehniški univerzi kot raziskovalec na tedanji katedri (pozneje inštitutu) za teorijo arhitekture in planiranje. Uvedel je sistemsko teorijo kot osnovo za osnivanje arhitekturne teorije. Postal je prvi tuji član hannovskega inštituta za arhitekturne in urbanistične raziskave. V obdobju med 1974 in 1979 je delal v več zagrebških projektivnih podjetjih. Leta 1980 je soustanovitelj in prvi direktor podjetja *Sistemprojekt*. Projektiral je vrsto stanovanjskih, poslovnih, trgovinskih, industrijskih in drugih objektov. Leta 1985 je pripravil avtorski koncept predstavitve in likovne postavitve razstave leta – *Hrvaški narodni preporod* (prvo javno izraženo znamenje ponovnega prebujanja hrvaške narodne zavesti). Od 1998 do 1999 je kot bivši diplomant DAAD-a vnovič bival kot raziskovalec na Univerzi v Hannoveru in kot gostujoči predavatelj en semester predaval na inštitutu za teorijo arhitekture in planiranja. Na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani je 2003 zagovarjal doktorsko disertacijo z naslovom *Arhitektura in sistemologija*. V okviru novoustanovljenega študija antropologije na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu je osnoval kolegija antropologija arhitekture (2004) in urbana antropologija (2006), ki ju je leta 2006 vpeljal tudi na zagrebško fakulteto za arhitekturo in na študij krajinske arhitekture na zagrebški agronomski fakulteti. Na doktorskem študiju fakultete za arhitekturo je osnoval tudi kolegij antropologija človekovega okolja (2007). Na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani je 2005 osnoval kolegij teorija arhitekturnega projektiranja tako na dodiplomskem kot podiplomskem študiju ter 2008 kolegij antropologija arhitekture na diplomskem in kolegij antropologija človekovega okolja na doktorskem študiju. Na doktorskem študiju ljubljanske biotehniške fakultete je osnoval 2008 kolegij krajinska antropologija. V okviru svojih kolegijev v Zagrebu organizira simpozije in spodbuja interdisciplinarne razprave študentov. Leta 2004 je osnoval in urejal spletni časopis študentskih del *interakcije/cro*. Od 2007 pa je urednik zbirke *Kultura okoline* pri založbi *Jesenski i Turk*. Sodeloval je pri več mednarodnih znanstvenih projektih in na mednarodnih ter domačih znanstvenih konferencah. Objavil je vrsto znanstvenih in strokovnih člankov, prispevkov v knjigah, predgovor k prevodu knjige *Intencije u Arhitekturi* Ch. Norberg-Schulza (2009) ter dve knjigi (*Participacija u procesima razvoja izgrađene okoline*, 2012, in *Arhitektura in sistemologija*, 2014). Prizadeva si za razvoj inter- in transdisciplinarnega pristopa k znanstvenemu raziskovanju in reševanju večplastnih problemov v praksi. Je član Slovenskega doma Zagreb.

LIT.: P. Jurinić, *Slovenske boje u hrvatskoj likovnoj umjetnosti / Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti*, Zagreb 2012; <http://www.d-a-z.hr/hr/clanovi/arhitekti/tos-igor,424.html> (pridobljeno 21. 10. 2020).

TRAMPUŽ, Franjo (Franc), agronom enolog (Kostanjevica na Krasu, 2. 5. 1870– Ljubljana, 29. 6. 1957). Osnovno šolo 1876–1881 je obiskoval v rojstnem kraju, nižjo realno in srednjo kmetijsko

školu 1881.–1887. u Gorici, državnu vinarsku i voćarsku školu 1887.–1889. u Mariboru, višu enološku školu 1889.–1891. u Klosterneuburgu i 1891.–1892. godine dva semestra visoke poljoprivredne škole u Beču. Pripravnički staž i specijalizaciju iz vinogradarstva završio je 1890. u Klosterneubu, a tečaj uzgoja peradi 1906. godine na imanju u Otterbachu. Služio je u Malom Lošnju (1893.–1894.), Krku (1894.–1904.), Pazinu (1904.–1919.). U Pazinu je organizirao Državno ogledno gospodarstvo i Poljoprivrednu školu, čiji je bio ravnatelj do 1919. godine. U ljeto 1919. Talijani su ga imenovali za agrarnoga docenta u Tolminu, ali je zbog ostavke koju je dao bio konfiniran. Prije deportacije na Siciliju pobjegao je u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, gdje je 1919.–1921. bio službenik, 1921.–1922. viši inspektor u Komesarijatu za poljoprivredu u Ljubljani, 1922.–1936. inspektor i šef odjela za gospodarstvo ljubljanske oblasti. Napisao je raspravu *Vinogradništvo u Slovenačkoj (Poljoprivredni glasnik, 1926, br. 11–13)*, objavljivao članke iz područja voćarstva, vinogradarstva i hortikulture u različitim stručnim časopisima te više članaka u udžbenicima za hrvatske osnovne škole u Istri. Osnovao je i uređivao list *Razumni gospodar*, koji je 1910.–1914. izlazio kao prilog *Pučkog prijatelja*. Također je 1925.–1929. uređivao je *Narodni gospodar*, prilog *Istarske riječi*. Postavio je temelje za obnavljanje istarskoga i kvarnerskoga vinogorja (izgrađena polja, rasadnici i uzorni nasadi), pridonio je boljoj vinifikaciji, napretku stočarstva i prehrani stoke i borbi protiv bolesti u Istri svojim istraživačkim radom na području ampelografije, enologije i pomologije na poljoprivrednom dobru škole u Pazinu; osim škole, vodio je razne tečajeve za seljačku omladinu i učitelje te je držao predavanja u istarskim selima. Izravnim kontaktima s narodom, posebno seljaštvom, pridonio je razvoju gospodarstva.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; F. Adamič, Trampuž, Franjo (1870.–1957.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

TRAUNER, Leo (Travner), balneolog, reumatolog, (Ljubljana, 1. 6. 1893. – Zagreb 14. 12. 1963.). Osnovnu školu (1900.–1903.) i klasičnu gimnaziju (1903.–1911.) pohađao je u Ljubljani, a studij medicine 1911.–1917. u Grazu, gdje je 1917. promoviran u liječnika. Radio je kao volonter na ginekološkoj klinici u Grazu (1916.–1918.), liječnik opće prakse u Ljubljani (1918.–1925.), znanstveni suradnik farmaceutske industrije u Zagrebu (1926.–1936.) te kao asistent na neurološko-psihijatrijskoj klinici (1937.–1939.). Specijalistički ispit iz balneologije položio je 1937, a iz fizikalne terapije 1939. te postaje predavač na Medicinskom fakultetu u Zagrebu za kolegije balneologija, klimatologija i fizikalna medicina do 1940. Za Drugoga svjetskoga rata liječilišni specijalist u Rimskim i Krapinskim Toplicama, nakon rata specijalist u Traumatološkoj klinici u Zagrebu, gdje je bio i suradnik Balneološkog i klimatološkog instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjestnosti (danas Hrvatske akademije znanosti i umjestnosti). Umirovljen je 1951, no reaktiviran je 1960. te je radio kao specijalist u liječilištu Topusko do konačnog umirovljenja 1963. Bio je urednik časopisa *Izvestitelj Jugopharmacije d. d.* (1931.–1937.) i *Zubarski vjesnik* (1934.–1936.). Autor je knjiga *Über vegetative Störungen beim Rheumatismus* (Dresden–Leipzig 1940.) i *Die Therapie der rheumatischen Erkrankungen* (Dresden–Leipzig 1943.) te brojnih znanstvenih i stručnih članaka. Od 1930. bio je član Zbora liječnika u Zagrebu, a 1947. tajnik novoosnovanog Hrvatskoga reumatološkog društva Hrvatskoga liječničkog zbora.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; L. Lisac, A. Svetina, Travner, Leo (1893–1963), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

šolo 1881–1887 v Gorici, Deželno vinarsko in sadjarsko šolo 1887–1889 v Mariboru, Višje enološko učilišče 1889–1891 v Klosterneuburgu ter 1891–1892 dva semestra Visoke kmetijske šole na Dunaju. Prakso in specializacijo iz vinogradništva je opravil 1890 v Klosterneuburgu, tečaj iz perutninarstva pa 1906 na vzorčnem posestvu v Otterbachu. Služboval je na Malem Lošnju (1893–1894), na Krku (1894–1904), v Pazinu (1904–1919). V Pazinu je organiziral deželno vzorčno posestvo in kmetijsko šolo in bil njen ravnatelj do 1919. Poleti 1919 so ga Italijani imenovali za agrarnega docenta v Tolminu, a ker je podal odpoved, so ga konfinirali. Pred deportacijo na Sicilijo je zbežal v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, kjer je bil 1919–1921 referent, 1921–1922 višji inšpektor pri poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani, 1922–1936 inšpektor in šef odseka za kmetijstvo velikega županstva ljubljanske oblasti oz. banske uprave. Napisal je razpravo *Vinogradništvo u Slovenačkoj* (*Poljoprivredni glasnik*, 1926, št. 11–3), članke s področja sadjarstva, vinogradništva in vrtnarstva je objavljajl v različnih strokovnih časopisih in napisal več prispevkov v učbenikih za hrvaške osnovne šole v Istri. Ustanovil je in urejal list *Razumni gospodar*, ki je kot priloga *Pučkega prijatelja* izhajal med letoma 1910 in 1914. Med 1925 in 1929 je urejal prilogo *Narodnega gospodarja*, ki je izhajala v sklopu *Istarske riječi*. Postavil je temelje za regeneracijo istrskih in kvarnerskih vinogradov (zgradil silnice, matičnjake in vzorčne nasade). S svojim raziskovalnim delom na področju ampelografije, enologije in pomologije je na vzorčnem posestvu kmetijske šole v Pazinu veliko prispeval k boljši vinifikaciji, napredku živinoreje in prehrani živine ter boju proti rastlinskim boleznim v Istri. Poleg šole je vodil razne strokovno-izobraževalne tečaje za kmečko mladino in učitelje, imel predavanja in sestanke po istrskih vaseh. Z neposrednim stikom z ljudstvom, zlasti kmečkim, je prispeval k razvoju gospodarstva.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; F. Adamič, Trampuž, Franjo (1870–1957), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

TRAUNER, Leo (Travner), balneolog, revmatolog, (Ljubljana, 1. 6. 1893–Zagreb 14. 12. 1963). Osnovno šolo (1900–1903) in klasično gimnazijo (1903–1911) je obiskoval v Ljubljani. Študiral je medicino 1911–1917 v Gradcu in bil 1917 promoviran. Zaposlen je bil kot neplačani pripravnik na ginekološki kliniki v Gradcu (1916–1918), praktični zdravnik v Ljubljani (1918–1925), znanstveni sodelavec farmacevtske industrije v Zagrebu (1926–1936) ter kot asistent na nevrološko-psihiatrični kliniki (1937–1939). Po specialističnem izpitu iz balneologije 1937 in fizikalne terapije 1939 je postal univerzitetni predavatelj na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu za predmete: balneologija, klimatologija in fizikalna medicina do 1940. Med okupacijo 1941–1945 je bil zdraviliščni specialist v Rimskih in Krapinskih Toplicah, po vojni specialist travmatološke ambulante v Zagrebu in sodelavec Balneološko-klimatološkega inštituta Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti. Leta 1951 se je upokojil, toda 1960 je bil reaktiviran in je delal kot specialist v zdravilišču Topusko do dokončne upokojitve 1963. Urejal je časopisa *Izvestitelj Jugopharmacije d. d.* (1931–1937) in *Zubarski vjesnik* (1934–1936.). Napisal je knjigi *Über vegetative Störungen beim Rheumatismus* (Dresden–Leipzig 1940) in *Die Therapie der rheumatischen Erkrankungen* (Dresden–Leipzig 1943) ter številne znanstvene in strokovne članke. Od 1930 je bil član Zdravniškega zbora v Zagrebu, od 1947 pa tajnik novo ustanovljenega Hrvaškega revmatološkega društva Hrvaškega zdravniškega zbora.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 12. Ljubljana 1980; L. Lisac, A. Svetina, Travner, Leo (1893–1963), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

TRDINA, Janez, književnik i povjesničar (Mengeš, 29. 5. 1830. – Novo Mesto, 14. 7. 1905.). Studij povijesti i zemljopisa završio je u Beču 1853, potom je bio suplent u varaždinskoj gimnaziji, a od 1855. profesor u Rijeci. Iz Rijeke je slao dopise i članke u *Novice* i *Prozor*, narodne pripovijetke u *Neven*, a putopisnu sliku *Kraljevica* objavio je u časopisu *Naše gore list*. Nakon umirovljenja zbog političkih razloga 1867. godine preselio se u Novo Mesto. U periodici je objavljivao pripovijesti, basne, pjesme, putopise i memoare (*Bajke i pripovijesti o Gorjancima – Bajke in povesti o Gorjancih*, 1882.–1888; *Dolenjci*, 1884; *Hrvatske uspomene – Hrvaški spomini*, 1885; *Bachovi husari i ilirci – Bahovi huzarji in Iliri*, 1903; *Moj život – Moje življenje*, 1905.). Napisao je prvu povijest Slovenaca na slovenskom jeziku (*Zgodovina slovenskega naroda*, Ljubljana 1866.).

[https://sl.wikipedia.org/wiki/Janez_Trdina#/media/Slika:Janez_Trdina_\(2\).jpg](https://sl.wikipedia.org/wiki/Janez_Trdina#/media/Slika:Janez_Trdina_(2).jpg) (24. IV. 2021)

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62133> (pristupljeno 12. 9. 2020).

TRSTENJAK, Davorin (Martin), pedagog, pisac (Krčevina, 8. 11. 1848. – Zagreb, 10. 2. 1921.). Osnovnu školu pohađao je u Humu, a realnu gimnaziju završio je u Varaždinu. Godine 1871. završio je učiteljsku školu u Zagrebu. Službovao je kao učitelj u Zagrebu (od 1871./1872.), gdje je bio i ravnatelj Opće pučke škole (od 1873.) te Više djevojačke škole (1881.–1889.); zatim učitelj u Kostajnici kao ravnatelj djevojačke škole (od 1889.) i Gospiću (od 1899.). U Kostajnici je s učenicima 1892. počeo je krčiti šikaru, uređivati šetnicu i saditi drveće uz obronke Djeda, te su građani potaknuti njegovim akcijama 1903. osnovali Društvo za poljepšanje Kostajnice, a njega imenovali počasnim članom. Njegov boravak u Kostajnici obilježio je organizaciju školstva utemeljivši 1890. godine Učiteljsko društvo za kotar i grad Kostajnicu, a bio je i suosnivač kostajničke Pučke štedionice. Bio je prvi predsjednik Saveza hrvatskih učiteljskih društava (1919.–1921.) te pravi i počasni član Hrvatskoga pedagoško-književnoga zbora. Kao plodan pedagoški pisac objavljivao je u stručnim časopisima i listovima. Priredio i napisao više knjiga pedagoške i etnografske tematike kao i knjiga za djecu i mladež. Autor je djela *Dobra kućanica* (Zagreb 1880.), *Dobar kućanik* (Zagreb 1891.), *Mladi učitelj* (Zagreb 1891.), *Život i rad Ivana Filipovića* (Zagreb 1897.), *Zreo učitelj* (1907.), *Druženje učitelja sa školskom mladeži* (Zagreb 1905.), *Slobodna škola* (Zagreb 1908.), *Etika* (Zagreb 1910.), *Jezuite* (Zagreb 1911.) *Ispod brda Djeda* (1911.), *Biblija u svijetlu istine i morala* (Zagreb 1912.), *Klerikalizam* (Rijeka 1914.), *Nagrade i kazne* (Zagreb 1917.), *Jagode* (Zagreb 1920.), *Darvinizam u uzgoju* (Zagreb 1923.), *Kostajničice : crtice za mladež* (Zagreb 1923.), *Fabkovići Skender i Marija* (Zagreb 1919.), *Besjede na Djedu* (Zagreb 1921.), *Izabrane priče i pripovijetke* (Zagreb 1953.) i dr.

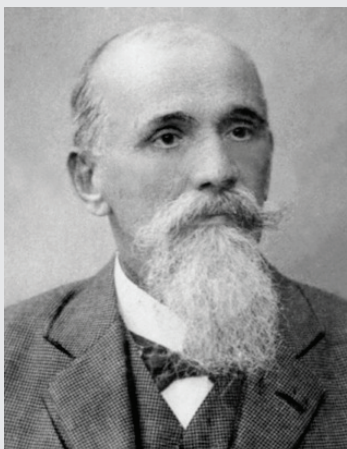
LIT.: <https://hrvatska-kostajnica.hr/o-gradu/povijest/davorin-trstenjak/> (pristupljeno 21. 10. 2020); <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62507> (pristupljeno 21. 10. 2020).

TURK, Zdravko, šumarstvenik (Novi Kot, 19. 11. 1904. – Ljubljana, 15. 3. 1991.). Maturirao je 1924. na realci u Ljubljani. Studirao je na Gospodarsko-šumarskom fakultetu u Zagrebu, diplomirao 1930, a državni stručni ispit položio je u Beogradu 1935. godine. U šumarstvu je počeo raditi u Lividragi 1932.

TRDINA, Janez, pisatelj in zgodovinar (Mengeš, 29. 5. 1830–Novo mesto, 14. 7. 1905). Študij zgodovine in zemljepisa je končal na Dunaju 1853, nato bil suplent v varaždinski gimnaziji, od 1855 pa profesor na Reki. Od tam je pošiljal prispevke in članke v *Novice* in *Prozor*, ljudske pripovedke v *Neven*, potopisno sliko *Kraljevica* pa je objavil v časopisu *Naše gore list*. Po upokojitvi zaradi političnih razlogov se je 1867 preselil v Novo mesto. V časopisu je objavljala povesti, basni, pesmi, potopise in spomine (*Bajke in povesti o Gorjancih*, 1882–1888; *Dolenjci*, 1884; *Hrvaški spomini*, 1885; *Bahovi huzarji in Iliri*, 1903; *Moje življenje*, 1905). Napisal je prvo zgodovino Slovencev v slovenščini (*Zgodovina slovenskega naroda*, Ljubljana 1866).

LIT.: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62133> (pridobljeno 12. 9. 2020).

TRSTENJAK, Davorin (Martin), pedagog, strokovni pisec, pisatelj (Krčevina, 8. 11. 1848–Zagreb, 10. 2. 1921). Osnovno šolo je obiskoval na Humu, realno gimnazijo pa v Varaždinu. Leta 1871 je končal učiteljsko šolo v Zagrebu. Služboval je kot domači učitelj v Zagrebu (1871/1872), v Karlovcu (od 1872), kjer je bil tudi začasni upravitelj splošne deške šole (1873–1881) in ravnatelj višje dekliške šole (1881–1889), nato je bil premeščen v Kostajnico kot ravnatelj višje dekliške šole (od

<https://hrvatska-kostajnica.hr/o-gradu/povijest/davorin-trstenjak/> (23. V. 2021)

1889) in spet učitelj v Gospiću (od 1899). V Kostajnici je z učenci 1892 začel čistiti okolico, urejati sprehajalne poti in saditi drevje ob obronkih Djeda, zato so meščani, ki jih je navduševalo njihovo početje, leta 1903 osnovali Društvo za polepšanje Kostanjice in ga imenovali za častnega člana. Njegovo bivanje v Kostajnici je zaznamovala tudi organizacija šolstva z ustanovitvijo Učiteljskega društva za okrožje in mesto Kostajnico leta 1890, bil je tudi soustanovitelj kostanjiške ljudske hranilnice. Bil je prvi predsednik Zveze hrvaških učiteljskih društev (1919–1921) ter redni in častni član Hrvaškega pedagoško-književnega zbora. Kot plodovit pedagoški pisec je svoje prispevke objavljala v strokovnih časopisih in listih. Priredil in napisal je ne le več knjig s pedagoško in etnografsko tematiko, ampak tudi knjige za otroke in mladino. Napisal je dela *Dobra kućanica* (Zagreb 1880), *Dobar kućanik* (Zagreb 1891), *Mladi učitelj* (Zagreb 1891), *Život*

i rad Ivana Filipovića (Zagreb 1897), *Zreo učitelj* (1907), *Druženje učitelja sa školskom mladeži* (Zagreb 1905), *Slobodna škola* (Zagreb 1908), *Etika* (Zagreb 1910), *Jezuite* (Zagreb 1911), *Ispod brda Djeda* (Zagreb, 1911), *Biblija u svijetlu istine i morala* (Zagreb 1912), *Klerikalizam* (Rijeka 1914), *Nagrade i kazne* (Zagreb 1917), *Jagode* (Zagreb 1920), *Darvinizam u uzgoju* (Zagreb 1923), *Kostajničice: crtice za mladež* (Zagreb 1923), *Fabkovići Skender i Marija* (Zagreb 1923), *Besjede na Djedu* (Zagreb 1921), *Izabrane priče i pripovijetke* (Zagreb 1953) idr.

LIT.: <https://hrvatska-kostajnica.hr/o-gradu/povijest/davorin-trstenjak/> (pridobljeno 21. 10. 2020); <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62507> (pridobljeno 21. 10. 2020).

TURK, Zdravko, gozdarski strokovnjak (Novi Kot, 19. 11. 1904–Ljubljana, 15. 3. 1991). Maturiral je 1924 na realki v Ljubljani. Študiral je na Gospodarsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu, diplomiral 1930. Državni strokovni izpit je opravil 1935 v Beogradu. Služboval je kot gozdarski

u Gorskom kotaru. Od 1932. do 1942. bio je voditelj šumske uprave u Čabru, a 1942. priključuje se partizanskom pokretu, no 1942.–1944. bio je interniran u talijanskim logorima. Pobjegavši iz internacije do kraja Drugoga svjetskog rata bio je minerski instruktor. U poratnim godinama bio je upravitelj u Gorici i Črničama u Trnovskom gozdu, a od 1947. do 1948. načelnik odsjeka pri Upravi šumarskoga gospodarstva u Ljubljani, zatim pomoćnik direktora i direktor u Gozdom gospodarstvu Novo Mesto i Ljubljana (1948.–1949.). Obavljao je dužnost direktora plana i nekoliko drugih dužnosti u tadašnjem Ministarstvu, odnosno Generalnoj direkciji za šumarstvo i drvnu industriju (1950.–1952.) Kao priznati stručnjak za iskorištavanje šuma godine 1952. dolazi na Institut za gozdno in lesno gospodarstvo u Ljubljani, u kojem je kasnije postao predstojnik Odsjeka za iskorištavanje šuma. Godine 1953.

<https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=11851> (28. V. 2021)

na Biotehničkom fakultetu u Ljubljani postao je docent, 1958. izvanredni, a 1963. redoviti profesor za iskorištavanje šuma. Bio je dekan na Šumarskom odjelu (1963.–1965.), prodekan (1965.–1967) i predsjednik fakultetskoga savjeta (1972.–1973.). Umirovljen je 1975. U dva je navrata bio na stručnom usavršavanju u Austriji, aktivno je sudjelovao na brojnim međunarodnim znanstvenim skupovima. Zaslužan je za suradnju između slovenskoga i austrijskoga šumarstva. Suradivao je u *Gozdarskom vestniku* i *Lesu*. Bio je aktivan u Društvu inženjera i tehničara, čiji je bio počasni član. Prvi je organizirao tradicionalne sastanke Sekcije za iskorišćivanje šuma Zajednice sveučilišta bivše Jugoslavije. Za svoj uspješan rad primio je više priznanja i odlikovanja, među ostalim Orden zasluga za narod 3. reda (1949.), Orden bratstva i jedinstva sa srebrnim vijencem (1965.) i Jesenkovo priznanje (BF-1975.).

LIT.: <https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=11851> (pristupljeno 21. 9. 2020).

TUŠEK, Ivan, pedagog, prirodoslovac (Martinj Vrh, 13. 8. 1835. – Ljubljana, 10. 3. 1877.). Osnovnu školu pohađao je u mjestu Železniki i u Škofjoj Loki. Godine 1847.–1855. pohađao je gimnaziju u Ljubljani, a prirodoslovlje je studirao 1855.–1859. u Beču. Godine 1859. položio je kvifikacijski ispit za poučavanje fizike i prirodnopisa u srednjim školama. Prvi posao u srednjoj školi u Beču obavljao je do 1864, kad se preselio u Zagreb i ondje nastavio predavati. Nakon sloma Bachovog režima, Hrvati su požurili raditi na narodnom osamostaljenju prosvjete i kulture, a Tušek im je pomagao tijekom boravka u Zagrebu. Posebne zasluge ima za hrvatsko nazivlje. Godine 1864. izabran je u pododbor za fiziku i matematiku hrvatskoga terminološkog rječnika, a u *Rječniku znanstvenog nazivlja* (Zagreb 1874.) i Šulekovom *Jugoslavenskom imeniku biljaka* (Zagreb 1879.) priložio je pojmove iz oba područja. Godine 1871. prijavio se za premještaj u Ljubljanu, gdje je predavao u ljubljanskoj gimnaziji do 1877. Svoja djela počeo je objavljivati tijekom srednjoškolskih godina u novinama *Vaje* (1854.–1855.) u kojima se protivio apsolutizmu i branio utvrđivanje ljudskih prava, osobne slobode i slobode Slovenaca. Od 1858. do 1863. objavio je rasprave u *Slovenskom glasniku* u nastavcima koji su bili pedagoške naravi. Također je objavljivao sabrane pripovijetke u *Slovenskom glasniku*. Objavljeni su u knjizi *Pripovedke iz Martinj Vrha* (Ljubljana 1986.). Za potrebe obrazovanja od 1863. do 1872. preveo je na slovenski jezik šest udžbenika s češkoga, hrvatskoga i njemačkoga jezika. U tu je svrhu prikupio i sva poznata

pripravnik v Lividragi 1932 (Gorski kotar). Med letoma 1932 in 1942 je bil šef gozdne uprave v Čabru. 1942 se je pridružil partizanskemu gibanju, a je bil 1942–1944 interniran v italijanska taborišča. Potem ko je pobegnil iz internacije, je bil do konca druge svetovne vojne minerski inštruktor. Po osvoboditvi je bil gozdni upravitelj v Gorici in Črničah v Trnovskem gozdu, 1947–1948 načelnik odseka pri upravi gozdnih gospodarstev v Ljubljani, nato pomočnik direktorja oz. direktor Gozdnega gospodarstva Novo mesto in Ljubljana (1948–1949). Opravljal je naloge direktorja plana v tedanjem ministrstvu oziroma generalni direkciji za gozdarstvo in lesno industrijo (1950–1952). Kot priznani strokovnjak za upravljanje z gozdovi je 1952 prišel na Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije ter postal predstojnik odseka za izkoriščanje gozdov. Leta 1953 je na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani postal docent, 1958 izredni, 1963 pa redni profesor za izkoriščanje gozdov. Na Oddelku za gozdarstvo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani je bil dekan (1963–1965), prodekan (1965/1967) in predsednik fakultetnega sveta (1972/1973). Upokojil se je 1975. Dvakrat je bil na strokovnem izpopolnjevanju v Avstriji, dejavno je sodeloval na številnih mednarodnih znanstvenih simpozijih. Zaslužen je za sodelovanje med slovenskimi in avstrijskimi gozdarskimi strokovnjaki. Sodeloval je v *Gozdarskem vestniku* in *Lesu*. Bil je častni član Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in industrije za predelavo lesa SR Slovenije in Jugoslavije. Bil je prvi organizator tradicionalnih srečanj sekcij za izkoriščanje gozdov skupnosti univerz bivše Jugoslavije. Za svoje uspešno delo je bil odlikovan z redom zaslug za narod III. stopnje (1949), z redom bratstva in enotnosti s srebrnim vencem (1965) in z Jesenkovim priznanjem (BF, 1975).

LIT.: <https://www.sumari.hr/sumari/kart.asp?id=11851> (pridobljeno 21. 9. 2020).

TUŠEK, Ivan, pedagog, naravoslovec, vajevec (Martinj Vrh, 13. 8. 1835–Ljubljana, 10. 3. 1877). Osnovno šolo je obiskoval v Železnikih in Škofji Loki, gimnazijo pa med letoma 1847–1855 v Ljubljani. Naravoslovje je 1855–1859 študiral na Dunaju, 1859 opravil usposobljenjski izpit za pouk

https://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan_Tu%C5%A1ek (14. VI. 2021)

fizike in prirotopisa na srednjih šolah. Prvo službo v srednji šoli je dobil na Dunaju in tu ostal do 1864, ko se je preselil v Zagreb in nadaljeval z učiteljskim delom. Po zlomu Bachovega režima so Hrvatje pohiteli z delom za narodno osamosvojitve šolstva in kulture, Tušek jim je med bivanjem v Zagrebu pomagal. Posebne zasluge ima za hrvaško terminologijo. Potem ko je bil leta 1864 izvoljen v pododbor za fiziko in matematiko hrvaškega terminološkega slovarja, je prispeval izraze z obeh področij v *Rječnik znanstvenog nazivlja* (Zagreb 1874) in v Šulekov *Jugoslavanski imenik bilja* (Zagreb 1879). Leta 1871 se je prijavil za premestitev v Ljubljano. Na gimnaziji v Ljubljani je poučeval do 1877. Svoje prve prispevke, v katerih je nasprotoval absolutizmu in branil človekove pravice, osebno svobodo in svobodo Slovencev, je objavljajl gimnazijskih časih v dijaškem listu *Vaje* (1854–1855). Od 1958 do 1863 je v

Slovenskem glasniku objavljajl pedagoške razprave v nadaljevanjih. V *Slovenskem glasniku* je prav tako objavljajl zbrane pripovedke, ki so izšle tudi v knjigi *Pripovedke iz Martinj Vrha* (Ljubljana 1986). Za izobraževalne potrebe je od 1863 do 1872 prevedel v slovenščino šest učbenikov iz češkega,

slovenska imena biljaka pa se smatra utemeljiteljem slovenskoga botaničkog rječnika. Napisao je više članaka, nekoliko pjesama, prozna djela i načinio više prijevoda. Godine 2005. spomen-ploča postavljena je u njegovom rodnom mjestu na Martinj Vrhu.

LIT.: *Enciklopedija Slovenije*, 13. Ljubljana 1999; M. Gasser, *Življenje in delo Ivana Tuška*. Železniki 2005.; <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi738872/> (pristupljeno 5. 3. 2022).

ULLEPITSCH, Karel Aleksander Adam (Ulepič), upravni referent i zavičajni povjesničar (Žužemberk, 28. 2. 1811. – Karlovy Vary, 23. 7. 1862.). Gimnaziju je pohađao u Ljubljani, pravni studij u Grazu i Beču, a u Padovi je doktorirao filozofiju. Zaposlen je 1833.–1842. kao pripravnik na Gradskom i Zemaljskom sudu u Ljubljani, 1843.–1849. kao fiskalni ovršitelj u rudarskom vlastelinstvu u Idriji. Godine 1849. postao je predsjednikom Kranjske zemaljske komisije za otkup zemljišta, a ujedno se zaposlio u Glavnom tužiteljstvu u Klagenfurtu. 1850 je imeovan za generalnog prokuratora. U Hrvatsku je pozvan 1853. gdje je izvršio akviziciju zemlje i u Zagrebu ubrzo postao predsjednik Gradskoga suda, 1861. preuzeo je predsjedništvo Državne vlade u Ljubljani te bio prvi Slovenac na toj je poziciji. Godine 1848. bio je izabran za zastupnika za kotar Postojna u Državnom saboru. Na inicijativu austrijskoga nadvojvode Ivana, 1840. utemeljio je Povijesno društvo za unutarnju Austriju i kao tajnik kranjske sekcije vodio posao, skupljao starine i uređivao zbirke. Uredio je više knjiga i napisao je više članaka. Godine 1855. dobio je plemstvo (pl. Krainfels).

<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi744699/> (23. I. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; A. Svetina, Ullepitsch plemeniti Krainfels, Karel Aleksander Adam (1811–1862), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <https://www.obrazislovenskihpkrajini.si/oseba/ullepitsch-ulepic-karel-aleksander-adam-pl-krainfels/> (pristupljeno 21. 10. 2020).

VALJAVEC, Matija (Matija Kračmanov), pjesnik, jezikoslovac i folklorist (Srednja Bela pri Predvdoru, 17. 2. 1831. – Zagreb, 15. 3. 1897.). Studirao je u Beču slavistiku i klasične jezike. Budući da mu je prijećeno da u Sloveniji neće dobiti službu, prihvatio je poziv gimnazije iz Varaždina gdje je 1854. radio kao zamjena. 1855. položio je učiteljski ispit iz slovenskoga i latinskoga jezika. Iste godine počinje raditi kao suplent u varaždinskoj gimnaziji. Od 1876. do umirovljenja 1891. predaje na gimnaziji u Zagrebu. Njegova višegodišnja djelatnost može se pratiti kroz tri vremenska slijeda. Prvo razdoblje čini njegovo spisateljsko stvaranje prije dolaska u Varaždin, drugo je tzv. varaždinsko razdoblje, a treće je zagrebačko razdoblje. U prvom razdoblju bio je izraziti pjesnik, u drugome se razdoblju hrvatskoj i slavenskoj filologiji predstavio kao folklorist, skupljač narodnoga blaga i dijalektolog, a u trećem se razdoblju potvrdio kao filolog. Još za boravka u Varaždinu napisao je raspravu *Novoslovenski komparativ prema staroslavenskomu glede na formaciju* (Rad JAZU, 1876.) želeći pokazati da je tvorba komparativa u kajkavskome pokazatelj da je kajkavština bliža slovenštini. U Izvješću varaždinske gimnazije za 1858. objavio je prvi dijalektološki rad *Ein Beitrag zur slavischen Dialektkunde*. Franc Miklošič objavio je dvanaest pripovijedaka i šest narodnih pjesama što ih je Valjavec skupio u varaždinskoj okolini pod naslovom *Chorvatisch-slovenische Märchen aus der*

hrvaškega in nemškega jezika. V ta namen je zbral vsa znana slovenska poimenovanja rastlin, tako da velja za začetnika slovenskega botaničnega slovarja. Napisal je več člankov, nekaj pesmi, prozna dela in prevode. Leta 2005 so mu v njegovem rojstnem Martinj Vrhu postavili spominsko ploščo.

LIT.: *Enciklopedija Slovenije*, 13. Ljubljana 1999; M. Gasser, *Življenje in delo Ivana Tuška, Železniki* 2005; <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi738872/> (pridobljeno 5. 3. 2022).

ULLEPITSCH, Karel Aleksander Adam (Ulepič), upravni uradnik in krajevni zgodovinar (Žužemberk, 28. 2. 1811–Karlovy Vary, 23. 7. 1862). Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, pravo študiral v Gradcu in na Dunaju, filozofijo pa v Padovi, postal doktor filozofije in prava. Zaposlen je bil 1833–1842 kot praktikant pri mestnem in deželnem sodišču v Ljubljani, 1843–1849 kot fiskalni pristav pri rudarski gosposki v Idriji, 1849 postal predsednik kranjske deželne komisije za zemljiško odvezo, hkrati bil zaposlen pri generalni prokuraturi v Celovcu, kjer je bil 1850 imenovan za generalnega prokuratorja. Leta 1853 je bil poklican na Hrvaško, kjer je izvedel zemljiško odvezo in kmalu postal v Zagrebu predsednik urbarskega nadsodišča. 1861 je kot dvorni svetnik prevzel predsedstvo deželne vlade v Ljubljani in bil prvi Slovenec na tem položaju. Leta 1848 ga je postojnski okraj izvolil za poslanca v 1. državnem zboru. Na pobudo avstrijskega nadvojvode Ivana je 1840 s sodelavci ustanovil Historično društvo za notranjo Avstrijo in kot tajnik kranjskega odseka vodil posle, zbiral starine in urejal zbirke. Uredil je več knjig in napisal več člankov. Leta 1855 mu je bilo podeljeno plemstvo (pl. Krainfels).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; A. Svetina, *Ullepitsch plemeniti Krainfels, Karel Aleksander Adam (1811–1862)*, *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/ullepitsch-ulepic-karel-aleksander-adam-pl-krainfels/> (pridobljeno 21. 10. 2020).

VALJAVEC, Matija (Matija Kračmanov), pesnik, jezikoslovec in folklorist (Srednja Bela pri Predddvoru, 17. 2. 1831–Zagreb, 15. 3. 1897). Študiral je na Dunaju slavistiko in klasično

jezikoslovje. Ker mu je grozilo, da v Sloveniji ne bo dobil službe, je sprejel povabilo gimnazije iz Varaždina, kjer je 1854 nastopil kot suplent, 1855 opravil profesorski izpit iz slovenščine in latinščine ter bil konec istega leta imenovan za pravega učitelja. 1876 so ga premestili na gimnazijo v Zagreb, kjer je učil do upokojitve 1891. Njegovo večletno ustvarjanje je mogoče razdeliti na tri časovna obdobja. Prvo obdobje predstavlja njegovo pisateljsko ustvarjanje pred prihodom v Varaždin, drugo je tako imenovano varaždinsko obdobje, tretje pa zagrebško obdobje. V prvem obdobju je bil izrazit pesnik, v drugem obdobju se je hrvaškemu in slovenskemu jezikoslovju predstavil kot folklorist, zbiratelj ljudskega izročila in dialektolog, v tretjem obdobju se je potrdil kot jezikoslovec. Že med bivanjem v Varaždinu je napisal razpravo *Novoslovenski komparativ prema staroslovenskomu glede na formacijo* (Rad JAZU, 1876), s katero je želel prikazati, da je tvorba komparativa v kajkavščini pokazatelj,

da je kajkavščina blizu slovenščini. V izveštvju varaždinske gimnazije za leto 1858 je objavil prvo dialektološko delo *Ein Beitrag zur slavischen Dialektenkunde*. Franc Miklošič je objavil dvanajst pravljič

[https://sr.wikipedia.org/sr-el/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%98%D0%B0_%D0%92%D0%B0%D1%99%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D1%86#/media/%D0%94%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0:Matija_Valjavec_\(2\).jpg](https://sr.wikipedia.org/sr-el/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%98%D0%B0_%D0%92%D0%B0%D1%99%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D1%86#/media/%D0%94%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0:Matija_Valjavec_(2).jpg) (23. III. 2021)

Umgegend von Warasdin. Mitgetheilt von Matthias Valjavec (Slavische Bibliothek oder Beiträge zur slavischen Philologie und Geschichte, 1858.). Za boravka u Varaždinu, 1858. je, nakon četiri godine što je sam izdavao, objavio zbirku kajkavskih narodnih pjesama i pripovijesti *Narodne pripovjedke sakupio u i oko Varaždina Matija Kračmanov Valjavec*. U Radu JAZU 1880. objavio je raspravu *Imperfekt, kako se tvori u staroslovenštini i prema njoj u hrvaštini ili srbštini pak u kajkavštini*. Također je upoznao slavensku znanstvenu javnost s hrvatskim tekstom kotoripskih protokola *Protoculum novum Oppidi Kotoriba inchoatum anno Domini milesimo septingentesimo vigesimo quarto* (Kres, 1885.). Na slovenskome je pisao liriku (*Pesmi*, 1855.), epske pjesme te stihovane basne i pripovijesti (*Pastir*, 1859.), stilski na razmeđu romantizma i realizma. Za dopisnoga člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti izabran je 1876, a pravim (redovitim) članom 1879. Kako je 1893.–1894. bio tajnik i knjižničar JAZU, uredio je i popisao njezinu bogatu knjižnicu.

LIT.: A. Jembrih, Matija Valjavec prvi prinosnik kajkavskih riječi za akademijin rječnik, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, 2004, 14/15; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=63799> (pristupljeno 21. 9. 2020); <https://repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri%3A450/datastream/PDF/view> (pristupljeno 21. 9. 2020); <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi758091/> (pristupljeno 6. 3. 2022).

VAMBERGER, Mihael (Mijo), klasični filolog i stenograf (Dragotinci 18. 9. 1851. – Rečica kraj Karlovca, 18. 7. 1930.). Osnovnu je školu pohađao u Sv. Jurju (danas Videm) kraj Ščavnice i u Ljutomeru, gimnaziju 1865.–1873. u Varaždinu, studirao je klasičnu filologiju i filozofiju 1874.–1879. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1876.–1878. pohađao i stenografski tečaj kod A. Bezenška. Godine 1879.–1907. profesor je na gimnaziji u Karlovcu, a od 1908. do umirovljenja 1914. član Odjela za obrazovanje pri državnoj Vladi u Zagrebu (formalno je cijelo vrijeme bio profesor zagrebačke gornjogradske gimnazije). Bio je član i doživotni predsjednik Hrvatskog stenografskog društva u Zagrebu i dopisni član Centralnoga stenografskog društva *F. Ks. Gabelsberger* u Beču. U Karlovcu je sudjelovao u Vatrogasnom i Sokolskom društvu (napisao brošure *Služovnik vatrogasnog zbora*, 1882. i *Pravila karlovačkog društva za tjelovježbu*, 1886. i 1907.). U mladosti je pisao kratku prozu (npr. učeničko glasilo *Neven*, Varaždin; *Sloga*, Karlovac; *Narodne novine*, Zagreb, *Vienac*, Zagreb), objavio esej *Michelangelo Buonarrotti* (Zora, 1875.) i biografije o književnicima F. Beciću, F. Markoviću, V. Vežiću (*Spomenik slavenske uzajamnosti*, 1886.). Napisao je najvažnije članke o stenografiji – *Stenografija, njega i pamćenje* (*Jugoslavenski stenograf*, 1877.), *Stenografija i pedagogija* (Ibid., 1878.). U stenografskim časopisima je objavljivao i članke *Kultura među Hrvatima i Slovencima* (*Jugoslavenski stenograf i glasnik*, 1895.), Izidor Kršnjavi (Ibid., 1895.–1896.), *Školstvo u Hrvatskoj* (Ibid., 1895.), *Dostojevski i stenografija* (*Stenograf*, 1929.–1930.). Šest je godina (s prekidima) uređivao novine *Stenograf*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; Lj. A. Lisac, Vamberger, Mihael (1851.–1930.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

VATOVEC, Srečko, veterinar (Hrpele, 11. 1. 1916. – Ljubljana, 15. 10. 1982.). Osnovnu školu pohađao je u Samoboru (1922.–1926.), 2. klasičnu gimnaziju u Zagrebu (1926.–1934.), gdje je studirao veterinu (1934.–1940.). Nakon diplome radio je kao asistent volonter do listopada 1940.

in šest ljudskih pesmi, ki jih je Valjavec popisal v okolici Varaždina z naslovom *Chorvatisch-slovenische Märchen aus der Umgegend von Warasdin. Mitgetheilt von Matthias Valjavec (Slavische Bibliothek oder Beiträge zur slavischen Philologie und Geschichte, 1858)*. Med bivanjem v Varaždinu je po štirih letih zapisovanja v samozaložbi 1858 objavil zbirko kajkavskih ljudskih pesmi in pripovedi *Narodne pripovedke sakupio u i oko Varaždina Matija Kračmanov Valjavec*. V Radu JAZU 1880 je objavil razpravo *Imperfekt, kako se tvori u staroj slovenštini i prema njoj u hrvaštini ili srbštini pak u kajkavštini*. Prav tako je seznanil slovansko znanstveno javnost s hrvaškim besedilom kotoribskih protokolov *Protoculum novum Oppidi Kotoriba inchoatum anno Domini milesimo septingentesimo vigesimo quarto (Kres, 1885)*. V slovenščini je pisal liriko (*Pesmi, 1855*), pripovedne pesmi ter basni in pravljice v verzih (*Pastir, 1859*), slogovno na meji med romantizmom in realizmom. Za dopisnega člana Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti je bil izbran 1876, redni član je postal 1879. Ko je bil 1893/1894 tajnik in knjižničar JAZU, je uredil in popisal celotno njeno bogato knjižnico.

LIT.: A. Jembrih, Matija Valjavec prvi prinosnik kajkavskih riječi za akademijin rječnik, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, 2004, 14/15; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=63799> (pridobljeno 21. 9. 2020); <https://repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri%3A450/datastream/PDF/view> (pridobljeno 21. 9. 2020); <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi758091/> (pridobljeno 6. 3. 2022).

VAMBERGER, Mihael (Mijo), klasični filolog in stenograf (Dragotinci, 18. 9. 1851–Rečica pri Karlovcu, 18. 7. 1930). Osnovno šolo je obiskoval v Sv. Juriju ob Ščavnici in v Ljutomeru, gimnazijo 1865–1873 v Varaždinu, na zagrebški filozofski fakulteti je med letoma 1874 in 1879 študiral klasično filologijo in filozofijo in tu 1876–1878 obiskoval tudi tečaj stenografije pri A. Bezenšku. V obdobju med 1879 in 1907 je bil profesor na gimnaziji v Karlovcu, od 1908 do upokojitve 1914 pa član oddelka za šolstvo pri deželni vladi v Zagrebu (formalno je bil ves čas profesor Gornjegradске gimnazije v Zagrebu). Bil je član in dosmrtni predsednik Hrvaškega stenografskega društva v Zagrebu in dopisni član stenografskega Centralnega društva *F. Ks. Gabelsberger* na Dunaju. V Karlovcu je sodeloval pri gasilskem in sokolarskem društvu (napisal je brošuri *Služovnik gasilskega zbora, 1882*, in *Pravila karlovškega društva za tjeļovježbo, 1886* in 1907). V mladosti je pisal kratko prozo (npr. v dijaško glasilo *Neven, Varaždin; Sloga, Karlovac; Narodne novine, Zagreb*, priloga *Vienac, Zagreb*), objavil esej *Michelangelo Buonarrotti (Zora 1875)* in več biografij, npr. o pisateljih F. Beciću, F. Markoviću, V. Vežiću (*Spomenik slovanske uzajemnosti, 1886*). Najpomembnejše članke je napisal o stenografiji, npr. *Stenografija, pazljivost i pamćenje (Jugoslavanski stenograf, 1877)*, *Stenografija i pedagogija (ibidem, 1878)*. V stenografskih časopisih je objavil še druge članke, npr. *Kultura među Hrvatima i Slovencima (Jugoslavenski stenograf i glasnik, 1895)*, Izidor Kršnjavi (ibidem, 1895–1896), *Školstvo u Hrvatskoj (ibidem, 1895)*, *Dostojevski i stenografija (Stenograf, 1929–1930)*. Šest let (s prekinitvami) je urejal časopis *Stenograf*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; Lj. A. Lisac, Vamberger, Mihael (1851–1930), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

VATOVEC, Srečko, veterinar (Hrpelje, 11. 1. 1916–Ljubljana, 15. 10. 1982). Osnovno šolo je obiskoval v Samoborju (1922–1926), II. klasično gimnazijo v Zagrebu (1926–1934), tam je tudi študiral veterino (1934–1940). Po diplomi je delal kot asistent volonter do oktobra 1940 na Zavodu za

na Institutu za radiologiju i fizikalnu terapiju Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu, gdje je 1941. doktorirao tezom *Intravenozna pielografija kod psa*. Za vrijeme služenja vojnoga roka zarobljen je u travnju 1941. U kolovozu 1941. vratio se u Zagreb gdje je do listopada 1943. bio docent na Odsjeku za fiziologiju Veterinarskog fakulteta. Zatim je otišao na oslobođeni teritorij i bio do kraja rata službenik u Zemaljskom antifašističkom vijeću narodnog oslobođenja Hrvatske, delegat za evakuaciju Senja i regulaciju prometa u Hrvatskom primorju. Godine 1944. bio je organizator i administrator 1. partizanskog veterinarskog serum instituta te je pripremio proizvodnju cjepiva, seruma i omogućio prijevoz veterinarske i sanitetske građe od Barija do oslobođenoga područja Like, Korduna i Slavonije. Do srpnja 1945. radio u Ministarstvu za gospodarstvo i šumarstvo Hrvatske. Zatim je do 1952. bio asistent, a do 1956. docent na Institutu za fiziologiju Veterinarskog fakulteta u Zagrebu, a od 1956. redoviti profesor na veterinarskom odjelu Fakulteta za agronomiju, gozdarstvo in veterinarstvo u Ljubljani (kolegij Fiziologija životinja). U Ljubljani je 1956.–1957. počeo organizirati i uređivati Institut za fiziologiju i farmakologiju, a 1957. bio je i njegov pročelnik 1959.–1960. i 1960.–1961. Bio je dekan Fakulteta za agronomiju, gozdarstvo in veterinarstvo, a 1961.–63. prodekan Biotehnološkoga fakulteta u Ljubljani. Profesionalno se usavršavao 1948.–1949. u Bernu i 1957. u Glasgowu. Među ostalim napisao je knjige *Fiziologija prebave v predželodcih prežvekovalce* (Ljubljana 1971.), *Mlečna žleza in njen izloček* (Ljubljana 1974.), *Proučevanje funkcionalnih posebnosti novorojenih telet – absorpcijska sposobnost za kolostralne imunoglobuline potomcev levkotičnih krav* (Ljubljana 1980.), *Fiziologija hormonalnega sistema domačih živali* (skripta; Ljubljana 1981.) i dr. Bio je član Udruge veterinara Slovenije i Hrvatskoga planinarskog saveza. Godine 1948. dobio je Orden zasluga za naciju III.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; A. Stefančič, Vatovec, Srečko (1916.–1982.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

V ESENJAK-HIRJAN, Jelka, imunologinja (Ljubljana, 2. 2. 1913. – Zagreb, 21. 2. 1991.). Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Mariboru, a medicinu je studirala u Ljubljani (1933.–1937.) i u Zagrebu (1937.–1941.), gdje je diplomirala. Za Drugoga svjetskog rata 1943. bila je upraviteljica partizanske bolnice na Kalniku, 1944. liječnica 33. divizije 10. korpusa, a 1944.–1945. zdravstvena referentica okružnog Narodnooslobodilačkog odbora Varaždin i oblasnoga Narodnooslobodilačkog odbora Zagreb. Na Medicinskom fakultetu u Zagrebu izabrana je za asistenticu 1945, 1946.–1949. specijalizirala se u Danskoj i Engleskoj, 1955. postala je docent, 1960. izvanredna, a 1964. redovita profesorica za kolegij Mikrobiologija. Od 1945. radila je u Zavodu za mikrobiologiju zagrebačkoga Medicinskog fakulteta, u sklopu kojega je 1949. osnovala i do 1974. vodila Laboratorij (poslije Zavod) za virusologiju. Bila je pročelnica Odjela za virusologiju Škole narodnog zdravlja *Andrija Štampar*. Umirovljena je 1975. godine. Prvi put u nas 1950. izolirala je virus influence, a posebno zapažena bila su njena istraživanja Q groznice i krpelnog meningoencefalitisa. Stručno se usavršavala u Kopenhagenu, Stockholmu, Oslu, Londonu i Sjedinjenim Američkim Državama. Po povratku

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=64389> (23. IV. 2021)

rentgenologijo in fizikalno terapijo Fakultete za veterino Univerze v Zagrebu, na kateri 1941 doktoriral z disertacijo *Intravenozna pielografija kod psa*. Med služenjem vojaškega roka je aprila 1941 padel v nemško ujetništvo. Avgusta istega leta se je vrnil v Zagreb in bil do oktobra 1943 asistent na zavodu za fiziologijo veterinarske fakultete. Nato je odšel na osvobojeno ozemlje in bil do konca vojne referent pri ZAVNOH (Zemaljsko antifašistično vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske), delegat za evakuacijo Senja in regulacijo prometa v Hrvaškem primorju. Leta 1944 je kot organizator in upravnik 1. partizanskega veterinarskega serum zavoda pripravil proizvodnjo cepiv, serumov ter oskrbel transport veterinarskega in sanitetnega materiala iz Barija na osvobojeno ozemlje Like, Korduna in Slavonije. Do julija 1945 je delal na ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo Hrvaške, nato bil do 1952 asistent, do 1956 pa docent na zavodu za fiziologijo zagrebške veterinarske fakultete, od 1956 pa redni profesor na Oddelku za veterino Fakultete za agronomijo, gozdarstvo in veterino Univerze v Ljubljani (za predmet fiziologija živali). Tu je 1956/1957 začel z organizacijo in ureditvijo Inštituta za fiziologijo in farmakologijo in bil 1957 tudi njegov predstojnik. V študijskih letih 1959/1960 in 1960/1961 je bil dekan FAGV, 1961–1963 pa prodekan Biotehniške fakultete v Ljubljani. Strokovno se je izpopolnjeval 1948/1949 v Bernu in 1957 v Glasgowu. Med drugimi je napisal tudi knjige *Fiziologija prebave v predželodcih prežvekovalcev* (Ljubljana 1971), *Mlečna žleza in njen izloček* (Ljubljana 1974), *O djelovanju seruma kralježnjaka na rad srca dafnija* (soavtor, Zagreb 1955), *Proučevanje funkcionalnih posebnosti novorojenih telet – absorpcijska sposobnost za kolostralne imunoglobuline potomcev levkotičnih krav* (Ljubljana 1980), *Fiziologija hormonalnega sistema domačih živali* (skripta; Ljubljana 1981) idr. Bil je član Društva veterinarjev Slovenije in Hrvaške planinske zveze. Leta 1948 je prejel red zasluge za narod III.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; A. Stefančič, Vatovec, Srečko (1916–1982), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

VESENJAK-HIRJAN, Jelka, virusologinja (Ljubljana, 2. 2. 1913–Zagreb, 21. 2. 1991). Osnovno šolo in gimnazijo je obiskovala v Mariboru, medicino študirala v Ljubljani (1933–1937) in Zagrebu (1937–1941), kjer je diplomirala. Med drugo svetovno vojno je bila 1943 upravnica partizanske bolnice na Kalniku, 1944 zdravnica 33. divizije 10. korpusa, 1944–1945 zdravstvena referentka okrožnega narodnoosvobodilnega odbora Varaždin in oblastnega narodnoosvobodilnega odbora Zagreb. Na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu je bila 1945 izvoljena za asistentko, 1946–1949 je opravljala specializacijo na Danskem in v Angliji, 1955 postala habilitirana docentka, 1960 bila izvoljena v naziv izredna in 1964 v naziv redna profesorica za predmet mikrobiologija. Od 1945 je bila zaposlena na zavodu za mikrobiologijo zagrebške medicinske fakultete, v sklopu katerega je 1949 osnovala in do 1974 vodila laboratorij (pozneje zavod) za virusologijo. Bila je predstojnica Zavoda za virusologijo šole za ljudsko zdravje *Andrija Štamparja*. Upokojila se je 1975. Leta 1950 je prva na Hrvaškem izolirala virus influence, posebej odmevne so bile njene raziskave s področja Q mrzlice in klopnege encefalitisa. Strokovno se je izpopolnjevala v Kopenhagenu, Stockholmu, Oslu, Londonu in Združenih državah Amerike. Po vrnitvi iz ZDA je začela z obsežnimi virološkimi raziskavami, ki so bile financirane iz zveznega, pozneje iz republiškega fonda za znanost. Potem ko je prejela finančna sredstva iz

iz SAD-a počinje opsežna virološka istraživanja financirana iz Saveznog, a kasnije Republičkog fonda za znanost. Nakon dobivanja financijske pomoći iz američkog fonda PL 480, proširuje istraživanje arbovirusa na čitavu regiju. U istraživanja uključuje i stručnjake različitih znanstvenih profila (veterinare, biologe, zoologe, ornitologe, entomologe, patologe i druge) i ujedinjuje ih u istraživačke skupine koje postižu zapažene rezultate. Na poziv Svjetske zdravstvene organizacije pomagala je u osnivanju i organizaciji rada nekoliko viroloških laboratorija u zemljama u razvoju (Sri Lanka, Burma, Egipat). Organizirala je brojne stručne i znanstvene skupove u zemlji i inozemstvu te utemeljila memorijalne Dane Dore Filipović, dvodnevne stručne sastanke koji su se od 1969. godine održavali u Zagrebu svake druge ili treće godine. Bila je predsjednica Saveza mikrobioloških društava Jugoslavije, sekcije mikrobiologa i parazitologa Zbora liječnika Hrvatske, članica The New York Academy of sciences, komisije stručnjaka za virusologiju pri Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji. Za uspjehe u postignute u stručnom i znanstvenom radu dobila je brojna priznanja i nagrade u zemlji i svijetu. Nositeljica je partizanske spomenice 1941.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; F. Adamič, Vesenjāk-Hirjan, Jelka (1913.–1992.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64389> (pristupljeno 21. 10. 2020); https://www.researchgate.net/publication/315427669_Zavod_i_Katedra_za_medicinsku_mikrobiologiju_i_parazitologiju_Medicinskog_fakulteta_Sveucilista_u_Zagrebu (pristupljeno 21. 10. 2020).

VIDRIČ, Lovro (Vidrić, Vidrih), političar (Strmica pri Postojni, 5. 8. 1838. – Zagreb, 19. 9. 1900.). Nakon osnovne škole pohađao je gimnazije u Ljubljani (1853.–1857.), Trstu (1857.–1860.) i Zagrebu, gdje je 1861. maturirao. Pravo je studirao u Zagrebu (1861.–1863.) i Beču (1863.–1865.), gdje je položio pravosudni ispit. U Grazu je 1867. godine, uz pomoć Josipa Jurja Strossmayera, doktorirao pravo. Potom je bio odvjetnički pripravnik u Brežicama, a zatim financijski prokurator i odvjetnički koncipijent u Zagrebu. Od 1871. ima svoj odvjetnički ured u Zagrebu, a ondje se uključuje i u Strossmayerovu Narodnu stranku. Bio je jugoslavenski i panslavenski orijentiran. Godine 1875. izabran je za zastupnika kotara Čabar u Hrvatskome saboru. Nakon ostavke bana Ivana Mažuranića (1880.), s Mrazovićem je napustio Sabor te sudjelovao u osnivanju Neovisne narodne stranke. Osnivač je Pravnoga društva u Zagrebu i član njegovog Odbora (1875.–1881.) te član Hrvatskoga planinarskog društva. Bio je član Gospodarskoga društva u Zagrebu. Na Prekrižju u Zagrebu kupio je imanje i bavio se poljoprivredom, posebno vinogradarstvom. Njegov sin Vladimir (1875.–1909.) bio je poznati je pjesnik.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; A. Lj. Lisac, Vidrič, Lovro (1838-1900), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

VIHER, Danilo, pedagog i pjesnik (Bovec, 4. 1. 1912. – Jesenice, 21. 8. 1971.). Osnovnu pohađao je u rodnom mjestu, potom se s roditeljima preselio u Maribor, gdje je završio niže razrede gimnazije (1928.) i učiteljsko učilište (1933.). Godine 1933.–1937. studirao je pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je doktorirao 1939. tezom *Problem pedagoške fundacije kulturnog stvaranja*. Godine 1939. zaposlio se kao učitelj pripravnik u jeseničkoj srednjoškolskoj školi. Za Drugoga svjetskog rata 1941. Nijemci su ga uhitili i zatvorili u Begunje, a zatim prebacili u Špital

ameriškega fonda PL 480, je razširila raziskovanje arbovirusov na celotno regijo. K sodelovanju je povabila tudi strokovnjake z različnih znanstvenih področij (veterinarje, biologe, zoologe, ornitologe, entomologe, patologe in druge) in jih povezala v raziskovalne skupine, ki so dosegle vidne rezultate. Na povabilo Svetovne zdravstvene organizacije je pomagala pri osnovanju in organizaciji dela več viroloških laboratorijev v državah v razvoju (Šrilanka, Burma, Egipt). Organizirala je številne strokovne in znanstvene simpozije doma in v tujini ter osnovala memorialne Dneve Dore Filipović, dvodnevne strokovne sestanke, ki so od 1969 potekali v Zagrebu vsako drugo ali tretje leto. Bila je predsednica Zveze mikrobioloških društev Jugoslavije, sekcije mikrobiologov in parazitologov Zdravniškega zbora Hrvaške, članica The New York Academy of sciences, komisije strokovnjakov za virusologijo pri Svetovni zdravstveni organizaciji. Za svoje dosežke na strokovnem in znanstvenem področju je prejela številna priznanja in nagrade doma in v tujini. Bila je nosilka partizanske spomenice 1941.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; F. Adamič, Vesenjaka-Hirjan, Jelka (1913–1992), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64389> (pridobljeno 21. 10. 2020); https://www.researchgate.net/publication/315427669_Zavod_i_Katedra_za_medicinsku_mikrobiologiju_i_parazitologiju_Medicinskog_fakulteta_Sveucilista_u_Zagrebu (pridobljeno 21. 10. 2020).

VIDRIČ, Lovro (Vidrič, Vidrih), politik (Strmica pri Postojni, 5. 8. 1838–Zagreb, 19. 9. 1900). Po osnovni šoli je obiskoval gimnazijo v Ljubljani (1853–1857), v Trstu (1857–1860) in Zagrebu, kjer je maturiral 1861. Pravo je študiral v Zagrebu (1861–1863) in na Dunaju (1863–1865), kjer je opravil tudi sodniški izpit (1865). Doktoriral je iz prava ob pomoči Josipa Jurja Strossmayerja 1867 v Gradcu. Nato je bil odvetniški pripravnik v Brežicah (1868) ter uradnik pri finančni prokuraturi in odvetniški koncipient v Zagrebu. Od 1871 je imel v Zagrebu svojo odvetniško pisarno. Vključil se je v Strossmayerjevo narodno stranko. Bil je jugoslovansko in panslovansko usmerjen. Leta 1875 je bil izvoljen za poslanca okraja Čabar v hrvaškem saboru. Po odstopu bana Ivana Mažuranića (1880) je z Mrazovićem izstopil iz sabora in sodeloval pri nastanku neodvisne narodne stranke. Bil je ustanovitelj društva pravnikov v Zagrebu in član odbora (1875–1881), tudi član hrvaškega planinskega društva. Bil je član gospodarskega društva v Zagrebu. Na Prekrižju v Zagrebu je kupil posestvo in v prostem času kmetoval, zlasti v vinogradu. Njegov sin Vladimir (1875–1909) je bil znan hrvaški pesnik.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; A. Lj. Lisac, Vidrič, Lovro (1838–1900), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

VIHER, Danilo, pedagog in pesnik (Bovec, 4. 1. 1912–Jesenice, 21. 8. 1971). Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, nato se je z družino preselil v Maribor, kjer je končal gimnazijo (1928) in maturiral na učiteljski šoli (1933). Med letoma 1933 in 1937 je študiral pedagogiko na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu, na kateri je 1939 doktoriral z disertacijo *Problem pedagoške fundacije kulturnog stvaranja*. Istega leta se je kot učitelj pripravnik zaposlil na meščanski šoli na Jesenicah, kjer je ostal do okupacije 1941, ko so ga Nemci najprej zaprli v Begunjah, nato pa premestili v Špital ob Dravi. Po vojni je do leta 1946 ostal na Jesenicah in vodil štab za repatriacijo vojnih ujetnikov. Leta 1946 se je preselil v Split, kjer je na Višji pedagoški šoli Split predaval pedagoške predmete.

ob Dravi. Nakon rata vodio je stožer za repatrijaciju ratnih zarobljenika i prognanika na Jesenicama. Godine 1946. preselio se Split, gdje je predavao pedagoške discipline na Višoj pedagoškoj školi. Osnovao je i vodio Školu za obiteljski odgoj, postao pročelnik Odjela za pedagoške znanosti, sudjelovao u Pedagoškom centru i Pedagoškom društvu, pomagao odboru za pomoć potrebitoj djeci. Kasnije je radio i u Zajednici pedagoških akademija Socijalističke Republike Hrvatske i u Jugoslavenskom zavodu za obrazovanje u Beogradu. Proučavao je tematiku školske pedagogije, didaktike i tehničkoga odgoja. Kao profesionalni pedagoški radnik sudjelovao je na mnogim međunarodnim kongresima i stručnim skupovima. Autor je djela *Naš put k djeci* (Split 1956.), *Oko sedme godine života* (Zagreb 1956.), *Opća pedagogija* (suautor, Zagreb 1956.), *Pedagoške analize* (suautor, Split 1961.), *Gnoseološki elementi pedagoške svijesti* (Split 1962.), *Nastavno odgajalaštvo* (Split 1962.), *Problem didaktološke spoznaje* (Split 1965.), *O 20. godišnjici Pedagoške akademije u Splitu* (Split 1965.), *Tehničko stvaralaštvo kao pedagoški problem* (Split 1971.). Pjesme na slovenskom jeziku objavljivao je u almanahu *Mladi utripi*, kasnije u samostalnim zbirkama poezije *Cesta življenja* (Split 1965.), *Ceste svobode* (Split 1965.), *Razdane tišine* (Split 1966.), *Atlantida* (Split 1967.), *Slutnje* (Split 1968.). Dobitnik je više nagrada i priznanja; Diploma grada Splita (1964.), Diploma Pedagoškoga zbora Zagrebu (1965.), Plaketa fonda Ivan Filipović u Zagrebu (1970.).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; D. Spindler, Viher, Danilo (1912.–1971.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64586> (pristupljeno 21. 10. 2020); <http://www.primorci.si/osebe/viher-danilo/820/> (pristupljeno 21. 10. 2020).

VINCE-RIBARIĆ, Vlasta, infektologinja (Maribor, 3. 5. 1920. – Zagreb, 14. 13. 2017.). Maturirala je 1938. u Rijeci i diplomirala na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1943. Kao liječnica radila je u Osijeku i Zagrebu, a nakon završenog staža, u kotaru Kras u Istri. Specijalizirala je infektologiju u Općoj bolnici u Rijeci i specijalistički ispit položila 1951. Doktorirala je 1979. Bila je voditeljica Zaraznoga odjela u Puli. Godine 1956. seli u Zadar, gdje je preuzela dužnost voditeljice Zaraznoga odjela Opće bolnice. U Zagreb dolazi 1961, gdje nastavlja raditi u Virusološkom odjelu Republičkoga zavoda za zaštitu zdravlja u kojem se bavila prvo terenskim radom, a potom laboratorijskim istraživanjem virusnih bolesti. Osnovala je laboratorij za histopatološku i imunofluorescentnu dijagnostiku virusnih bolesti. Usavršavala se je u zavodima za patologiju u zemlji i tijekom studijskih boravaka u Velikoj Britaniji, Njemačkoj, Čehoslovačkoj i Austriji. Surađivala je s brojnim uglednim stručnjacima neuropatologije, virusologije i imunologije. Potaknuta ratnom agresijom na Hrvatsku, osnovala je Društvo hrvatskih intelektualki (DHI), nevladinu udrugu koja pružila znatnu pomoć prognanicima i širila svijetom obavijesti o Hrvatskoj u nametnutom joj ratu. Potaknula je tiskanje knjige na hrvatskom i engleskom jeziku *Stotinu svjedočanstava* (*Hundred Testimonies*), dakle svjedočanstvima prognanika i zatvorenika, povratnika iz srpskih logora. Njezinim zalaganjem udruga DHI postala je članicom Međunarodne udruge akademski obrazovanih žena (International Federation of University Women – IFUW) i Europskoga udruženja akademski obrazovanih žena (University Women of Europe – UWE).

LIT.: <http://www.hkld.hr/osvrti/11-vijesti/363-in-memoriam-prim-dr-sc-vlasta-vince-maribor-1920-zagreb-2017> (pristupljeno 21. 10. 2020).

Ustanovil in vodil je šolo za družinsko vzgojo, postal je predstojnik katedre za pedagoške vede, sodeloval je v pedagoškem centru in pedagoškem društvu, pomagal pri odboru za pomoč nepreskrbljenim otrokom in bil v svetu za prosveto in kulturo. Kasneje je delal tudi v skupnosti pedagoških akademij SR Hrvatske in v jugoslovanskem zavodu za šolstvo in prosvetna vprašanja v Beogradu. Posvečal se je pedagogiki, didaktiki in tehnični vzgoji. Kot strokovni pedagoški delavec se je udeleževal mnogih mednarodnih kongresov ter strokovnih srečanj. Napisal je dela *Naš put k djeci* (Split 1956), *Oko sedme godine života* (Zagreb 1956), *Opća pedagogija* (soavtor, Zagreb 1956), *Pedagoške analize* (soavtor, Split 1961), *Gnoseološki elementi pedagoške svijesti* (Split 1962), *Nastavno odgajalaštvo* (Split 1962), *Problem didaktološke spoznaje* (Split 1965), *O 20. godišnjici Pedagoške akademije u Splitu* (Split 1965), *Tehničko stvaralaštvo kao pedagoški problem* (Split 1971). Pesmi v slovenščini je objavljajal v almanahu *Mladi utripi*, pozneje v samostojnih pesniških zbirkah *Cesta življenja* (Split 1965), *Ceste svobode* (Split 1965), *Razdane tišine* (Split 1966), *Atlantida* (Split 1967), *Slutnje* (Split 1968). Prejel je mnoga priznanja in odlikovanja, mdr. diplomu Mesta Splita (1964), diplomu Pedagoškega zbora v Zagrebu (1965), plaketo sklada Ivana Filipovića v Zagrebu (1970).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 13. Ljubljana 1982; D. Spindler, Viher, Danilo (1912–1971), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64586> (pridobljeno 21. 10. 2020); <http://www.primorci.si/osebe/viher-danilo/820/> (pridobljeno 21. 10. 2020).

VINCE-RIBARIĆ, Vlasta, infektologinja (Maribor, 3. 5. 1920–Zagreb, 14. 3. 2017). Maturirala je leta 1938 na Reki in diplomirala na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu 1943. Kot zdravnica je bila zaposlena v Osijeku in Zagrebu, po opravljenem stažiranju pa v okraju Kras v Istri. Specializacijo iz infektologije je opravljala v reški splošni bolnišnici, specialistični izpit pa opravila 1951. Doktorirala je 1979. Bila je vodja infekcijskega oddelka v Pulju. Leta 1956 se je preselila v Zadar, kjer je prevzela vodenje infekcijskega oddelka splošne bolnišnice. V Zagreb je prišla 1961 in se zaposlila na virološkem oddelku republiškega Zavoda za zaščito zdravja, kjer se je naprej posvečala terenskemu delu, nato laboratorijskim raziskavam virusnih bolezni. Ustanovila je laboratorij za histopatološko in imunofluorescenčno diagnostiko virusnih bolezni. Izpopolnjevala se je na zavodih za patologijo doma in med študijskimi obiski v Veliki Britaniji, Nemčiji, Avstriji in na Čehoslovaškem. Sodelovala je s številnimi uglednimi strokovnjaki s področja nevropatologije, virusologije in imunologije. V času vojne na Hrvaškem je ustanovila Društvo hrvaških intelektualov (DHI), nevladno organizacijo, ki je pomembno pomagala beguncem in po svetu širila novice o vsiljeni vojni Hrvaški. Bila je pobudnica za natis knjige v hrvaščini in angleščini *Stotinu svjedočanstava* (*Hundred Testimonies*), ki prinaša pričevanja beguncev in zapornikov, povratnikov iz srbskih taborišč. Zahvaljujoč njenim prizadevanjem je organizacija DHI postala članica Mednarodne organizacije akademsko izobraženih žena (International Federation of University Women – IFUW) in Evropske zveze akademsko izobraženih žena (University Women of Europe – UWE).

LIT.: <http://www.hkld.hr/osvrti/11-vijesti/363-in-memori-am-prim-dr-sc-vlasta-vince-maribor-1920-zagreb-2017> (pridobljeno 21. 10. 2020).

VINCEK, Žarko, arhitekt (Kranj, 7. 8. 1918. – Zagreb, 22. 9. 2001.). Diplomirao arhitekturu 1948. na Tehničkom fakultetu u Zagrebu. Djelovao u projektnim biroima APZ i *Marasović*, potom 1955.–1980. vodio arhitektonski ured *Vincek* (od 1962. AS). Projektirao je uglavnom školske zgrade u Popovači, Križu i Sisku (1959.), Vugrovcu i Crikvenici (1960.), Martinu pod Okićem i Plaškom (1972.). Kao autor i koautor projektirao hotele *Jadran* u Njivicama (1964.) i *Libertas* (1968.–1974.) u Dubrovniku. Od ostalih realizacija ističu se planinarski dom *Puntijarka* na Sljemenu (1950.), stambene zgrade u Puli (1957.) i Osijeku, zgrada Saveza slijepih u Draškovićevoj ul. u Zagrebu (1958.) te kuće za odmor u Tribunju i Krškoj Vasi (1965.). Bio je pokretač časopisa *Čovjek i prostor*. Pokrenuo je izložbu *Intima*. Izdao je monografiju pod naslovom *Naših dvadeset godina*. Bio je florist i izradio je više od dvije stotine slika cvijeća.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64695> (pristupljeno 21. 10. 2020); <https://www.matica.hr/vijenac/163/zagreb-strahuje-od-eksperimenta-18099/> (pristupljeno 21. 10. 2020).

VOLČIČ, Jakov (Volčič, Jakob), svećenik i narodni preporoditelj, prikupljač etnografskog materijala (Gorenja Vas kraj Škofje Loke, 14. 6. 1815. – Zarečje kraj Pazina, 10. 11. 1888.). Završio je pedagogiju i retoriku u Karlovcu, filozofiju u Ljubljani, gdje je nastavio i bogosloviju, koje je završio u Gorici. Nakon kraćega boravka u Gročani, pune 44 godine kao župnik i kapelan službovao je po mjestima srednje i istočne Istre: Pazinu (1844.–1847.), Voloskom (1847.–1851.), Veprincu (1851.–1855.), Zarečju (1855.–1862, 1872.–1882.), Kastvu (1862.–1871.), Cerovlju (1871.–1872, 1882.–1886.). Nakon umirovljenja povukao se u Zarečje. Bio je pristaša ideja ilirizma, no bez većega sudjelovanja u političkome životu. Prema svjedočanstvima suvremenika, isticao se kao »vatreni rodoljub«, no »tihoga djelovanja u narodu«. Surađivao je i dopisivao se s mnogim istaknutim ličnostima javnog i kulturnoga života (Hrvatima, Slovencima i Talijanima), npr. s Carlom De Franceschijem, G. Koblerom, K. Jelušićem, A. Kalcem, A. Janežićem, J. Bleiweisom, I. Macunom, M. Sabljarem, Š. Ljubićem, M. Majar-Ziljskim, B. Šulekom, F. Kurelcem, I. Kukuljevićem, V. Spinčićem i dr. Jedan je od prvih prikupljača folklorne građe, istraživač i prepisivač glagoljskih rukopisa i natpisa, širitelj preporodnih ideja, slovenski *ilirac*, suradnik hrvatskih i slovenskih listova (*Naša sloga*, *Novice*, *Slovenske besede*, *Slovenski glasnik*, *Liburnijske besede*). Kao stručni prikupljač arhivskih dokumenata (napose glagoljskih) i folklornoga blaga, osim izvornika, poslao je brojnim istraživačima starina mnoge prijepise i transliteracije tekstova. Time je obogatio rukopisne zbirke Arhiva Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Najzaslužniji je skupljač usmenih pripovijedaka i pjesama u Istri. Dio te građe tiskan je u knjizi *Hrvatske narodne pjesme što se pjevaju u Istri i na Kvarnerskih otocima* (Trst 1880, Opatija 1924.), no najvećim se dijelom čuva u znanstvenim ustanovama u Zagrebu i Ljubljani.

<https://www.obrazislovenskihpokrajina.si/oseba/volcic-jakov-jakov/> (9. I. 2021)

LIT.: M. Bertoša, Pisma Jakova Volčiča Kazimiru Jelušiću (1876.–1888.), *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, 14(1970); Isti, Kulturno-prosvjetna nastojanja u Pazinu i okolici prema pismima Jakova Volčiča (druga polovica XIX. stoljeća), *Istarski mozaik*, 1969, Isti, Jakov Volčič i njegova prepiska s kulturnim radnicima u Hrvatskoj u drugoj polovini XIX. stoljeća, *Historijski zbornik*, 23/24(1970.–1971.); J. Fikfak (ur.), Jakob Volčič in njegovo delo, u: *Zbornik prispevkov in gradiva / Jakov Volčič i njegovo delo: Zbornik priloga i građe*, Pazin–Ljubljana 1988; M. Bertoša, Volčič, Jakov, *Istarska enciklopedija*, Zagreb 2005.

VINCEK, Žarko, arhitekt (Kranj, 7. 8. 1918–Zagreb, 22. 9. 2001). Iz arhitekture je diplomiral 1948 na Tehniški fakulteti Univerze v Zagrebu. Zaposlen je bil v projektnih birojih APZ in *Marasović*, nato je med letoma 1955 in 1980 vodil arhitekturno pisarno *Vincek* (od 1962 AS). Projektiral je veliko šol, in sicer v Popovači, Križu in Sisku (1959), Vugrovcu in Crikvenici (1960), Martinu pod Okićem in Plaškom (1972). Kot avtor in soavtor je projektiral hotela *Jadran* v Njivicah (1964) in *Libertas* (1968–1974) v Dubrovniku. Med drugimi uresničitvami izstopajo planinski dom *Puntijarka* na Sljemenu (1950), stanovanjske stavbe v Pulju (1957) in Osijeku, stavba Zveze slepih v Draškovićevo ul. v Zagrebu (1958) ter počitniški hiši v Tribunju in Krški vasi (1965). Bil je pobudnik za nastanek revije *Čovjek i prostor*. Bil je pobudnik za razstavo *Intima*. Izdal je monografijo z naslovom *Naših dvadeset godina*. Bil je florist in je izdelal več kot dvesto slik cvetja.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64695> (pridobljeno 21. 10. 2020); <https://www.matica.hr/vijenac/163/zagreb-strahuje-od-eksperimenta-18099/> (pridobljeno 21. 10. 2020).

VOLČIĆ, Jakov (Volčič, Jakob), duhovnik, narodni buditelj in zbiralec narodopisnega gradiva (Gorenja vas pri Škofji Loki, 14. 6. 1815–Zarečje pri Pazinu, 10. 11. 1888). Študiral pedagogiko in retoriko pri frančiškanih v Karlovcu, filozofijo v Ljubljani, prav tako bogoslovje, ki ga je zaključil v Gorici. Po krajšem bivanju v Gročani je celih 44 let kot župnik in kaplan služboval po krajih srednje in vzhodne Istre; v Pazinu (1844–1847), Voloskem (1847–1851), Veprincu (1851–1855), Zarečju (1855–1862, 1872–1882), Kastvu (1862–1871), Cerovlju (1871–1872, 1882–1886). Po upokojitvi je do smrti živel v Zarečju. Bil je pristaš ilirizma, toda ni aktivno sodeloval v političnem življenju. Po pričevanjih njegovih sodobnikov je bil »zaveden rodoljub«, ki je »tiho deloval med narodom«. Sodeloval in dopisoval si je s številnimi vidnimi osebnostmi javnega in kulturnega življenja (Hrvati, Slovenci in Italijani), npr. s Carlom De Franceschijem, G. Koblerjem, K. Jelušićem, A. Kalcem, A. Janežićem, J. Bleiweisom, I. Macunom, M. Sabljarem, Š. Ljubićem, M. Majar-Ziljskim, B. Šulekom, F. Kurelcem, I. Kukuljevićem, V. Spinčićem idr. Bil je eden prvih zbirateljev gradiva o ljudskem izročilu, raziskovalec ter prepisovalec glagoljaških rokopisov in napisov, razširjevalec buditeljskih idej, slovenski *ilirec*, sodelavec hrvaških in slovenskih časopisov (*Naša sloga*, *Novice*, *Slovenske besede*, *Slovenski glasnik*, *Liburnijske besede*). Kot strokovni zbiratelj arhivskih dokumentov (posebej glagoljaških) in folklorističnih virov je poleg izvirnikov številnim raziskovalcem preteklosti poslal veliko prepisov in transliteracij besedil. S tem je obogatil rokopisno zbirko arhiva Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu. Je najpomembnejši zbiratelj ljudskih pripovedk in pesmi v Istri. Del zbranega gradiva je bil izdan v knjigi *Hrvatske narodne pjesme što se pjevaju u Istri i na Kvarnerskih otocih* (Trst 1880, Opatija 1924), večina gradiva pa hranijo znanstvene ustanove v Zagrebu in Ljubljani.

LIT.: M. Bertoša, Pisma Jakova Volčiča Kazimiru Jelušiću (1876–1888), *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, 14(1970); Isti, Kulturno-prosvjetna nastojanja u Pazinu i okolici prema pismima Jakova Volčiča (druga polovica XIX. stoljeća), *Istarski mozaik*, 1969; Isti, Jakov Volčič i njegova prepiska s kulturnim radnicima u Hrvatskoj u drugoj polovini XIX. stoljeća, *Historijski zbornik*, 23/24(1970–1971); J. Fikfak (ur.), Jakob Volčič in njegovo delo, u: *Zbornik prispevkov in gradiva / Jakov Volčič i njegovo djelo: Zbornik priloga i građe*, Pazin–Ljubljana 1988; M. Bertoša, Volčič, Jakov, *Istarska enciklopedija*, Zagreb 2005.

VOŠNJAK, Bogumil, pravnik i političar (Celje, 4. 9. 1882. – Washington, 18. 6. 1959.). Osnovnu školu pohađao je u Celju i Grazu. Kasnije se vratio u Celje, gdje je upisao I. celjsku gimnaziju, a 1896. preselio se u Goricu, gdje je privatno pohađao goričku gimnaziju te maturirao 1901. Godine 1901.–1906. studirao je pravo u Pragu, Grazu i Beču (bio je predsjednik akademskog društva *Slovenija*), gdje je doktorirao 1906, ali je ubrzo nastavio studij u Parizu (École des science politiques) i u Heidelbergu (prof. G. Jellinek). Tijekom studentskih dana putovao je po Palestini, Egiptu, Rusiji te proputovao čitav Balkan, 1902. Italiju, Palestinu i Egipat, koje je opisao u *Zapiskih mladega potnika* (1903.) i 1904. Rusiju, o čemu piše u knjizi *Na razsvitu* (1906.). U Gorici je od 1904. predavao na događajima akademskoga društva *Adrija*, 1910. sudjelovalo je u osnivanju Socijalne matice. Godine 1909. godine, na stotu obljetnicu uspostave Ilirskih provincija, napisao je svoju prvu znanstvenu monografiju *Ustav i uprava ilirskih zemalja*. U to je vrijeme također vodio kampanju za osnivanje Slovenskog sveučilišta u Trstu, zajedno s Henrikom Tumom. Bio je inicijator i suurednik znanstvenog časopisa *Veda* (1911.–1915.). Godine 1912. postao je privatni docent na Sveučilištu u Zagrebu, gdje je predavao opće državno pravo (brošura *Državno gospodovanje*, Zagreb 1912.). Po izbijanju Prvoga svjetskog rata mobiliziran je u austrougarsku vojsku i poslan na Istočni front u Galiciji. U travnju 1915, za posjeta Gorici, pobjegao je u Veneciju, a odatle u Švicarsku. Već u svibnju iste godine objavio je knjigu na francuskom jeziku, pod naslovom *La question de Trieste*, u kojoj se zalagao za ujedinjenje grada s budućom jugoslavenskom državom. U Švicarskoj je uspostavio kontakt s Antom Trumbićem i pridružio se Jugoslavenskom odboru. Godine 1917. bio je među potpisnicima Krfske deklaracije, udružene političke izjave Jugoslavenskoga odbora i predstavnika Kraljevine Srbije, što je bio prvi korak u stvaranju Jugoslavije. U seriji članaka od 1915 do 1918. obrazložio je svoja politička stajališta u *Glasi naroda* (New York). Imao je više propagandnih govora u Londonu, gdje su izašle njegove brošure *Jugoslav nationalism* (1916.), *A chapter of the old Slovene democracy* (1917.). Po završetku rata preselio se u Pariz, gdje je radio za jugoslavensku delegaciju na mirovnoj konferenciji u Versaillesu te objavio brošure *Les pays de Goritsa et de Gradisca et la ville de Goritsa* (Pariz 1919.) i *Les origines du royaume des Serbes et Slovènes* (Pariz 1919.). Godine 1919.–1920. predavao je državno pravo na Sveučilištu u Ljubljani te je izabran u Ustavotvornu skupštinu na listi liberalne Slovenske neovisne agrarne stranke. U Skupštini je snažno zagovarao centralistički i monarhistički okvir nove državne tvorevine, protiv većine zastupnika iz Slovenije, Hrvatske i Dalmacije, koji su favorizirali federalizam. U veljači 1921. napao je Autonomističku deklaraciju koju su potpisali neki od najistaknutijih slovenskih liberalnih i naprednih intelektualaca, koji su zahtijevali kulturnu i političku autonomiju Slovenije u okviru Jugoslavije. Godine 1921. te 1923. i 1924. bio je veleposlanik Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Čehoslovačkoj, potom se nastanio u Beogradu. Godine 1937. organizirao je znanstvenu ustanovu Matica rada i istoimene novine i vodio ih je do 1941. godine. Objavio je političke uspomene *U borbi za ujedinjenu narodnu državu* (Beograd–Ljubljana–Zagreb 1928.), brošuru *Kriza suvereniteta i državna vlast u savremenoj državi* (Beograd–Ljubljana–Zagreb 1926), *Pobeda Jugoslavije* (Beograd 1930.), *Ob stoletnici M. Vošnjaka* (Beograd 1937.). Za Drugoga svjetskog rata podržavao je četnički pokret generala Draže Mihajlovića te je po završetku rata emigrirao u Sjedinjene Američke Države. Radio je u knjižnicama Sveučilišta Columbia. Između 1952. i 1953. držao je predavanja na Sveučilištu u Berkeleyju, a 1952. je u Washingtonu izašla njegova brošura *The logic of Balkan federation*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 14. Ljubljana 1986; S. Kranjec, Vošnjak, Bogumil (1882–1959), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

VOŠNJAK, Bogumil, pravnik in politik (Celje, 4. 9. 1882–Washington, 18. 6. 1959). Osnovno šolo je obiskoval v Celju in Gradcu. Pozneje se je vrnil v Celje, kjer se je vpisal na I. celjsko gimnazijo. Leta

https://en.wikipedia.org/wiki/Bogumil_Vo%C5%A1njak#/media/File:Bogumil_Vo%C5%A1njak.jpg (23. II. 2021)

1896 se je preselil v Gorico, ostale razrede opravil privatno in maturiral 1901. Med letoma 1901 in 1906 je študiral pravo v Pragi, Gradcu in na Dunaju (bil predsednik akademskega društva *Slovenija*), tu 1906 doktoriral, a kmalu nadaljeval študij v Parizu (*École des sciences politiques*) in v Heidelbergu (prof. G. Jellinek). Kot dijak je prepotoval balkanske dežele, 1902 Italijo, Palestino in Egipt, kar je opisal v *Zapiskih mladega potnika* (1903), 1904 pa Rusijo, o kateri je pisal v knjigi *Na razsvitu* (1906). V Gorici je od 1904 predaval na prireditvah akademskega društva Adrija, 1910 sodeloval pri ustanovitvi Socialne Matice. Ob stoletnici Ilirskih provinc leta 1909 je napisal svojo prvo znanstveno monografijo *Ustava in uprava Ilirskih dežel*. Bil je pobudnik in sourednik znanstvenega časopisa *Veda* (1911–1915). V tistem času je v boju za slovensko univerzo skupaj s Henrikom Tumo zastopal stališče, da sodi jugoslovansko vseučilišče samo v Trst. Leta 1912 je postal privatni docent na zagrebški univerzi, kjer je predaval obče državno pravo (brošura

Državno gospodovanje, Zagreb 1912). Ob izbruhu prve svetovne vojne je bil mobiliziran in poslan na vzhodno fronto v Galicijo. Aprila 1915, ko je bil na obisku v Gorici, je pobegnil v Benetke, od tam pa v Švico. Že maja istega leta je objavil brošuro v francoščini *La question de Trieste*, v kateri je zagovarjal združitev mesta s prihodnjo jugoslovansko državo. V Švici je vzpostavil stik z Antejem Trumbićem in se pridružil jugoslovanskemu odboru. Leta 1917 je bil med podpisniki krfske deklaracije, skupne politične izjave jugoslovanskega odbora in predstavnikov srbske vlade, kar je bil prvi korak k nastanku Jugoslavije. V seriji člankov od 1915 do 1918 je pojasnil svoja politična stališča tudi v *Glasu naroda* (New York). Imel več propagandnih govorov v nekaterih angleških mestih, predvsem v Londonu, kjer sta tudi izšli njegovi brošuri *Jugoslav nationalism* (1916), *A chapter of the old Slovene democracy* (1917). Proti koncu 1918 se je vrnil v Pariz kot glavni tajnik jugoslovanske delegacije na mirovni konferenci ter objavil brošuri *Les pays de Goritsa et de Gradisca et la ville de Goritsa* (Pariz 1919) in *Les origines du royaume des Serbes et Slovènes* (Pariz 1919). 1919–1920 je predaval državno pravo na ljubljanski univerzi in bil 1920 leta izvoljen v konstituantno na listi samostojne kmetijske stranke. V skupščini je goreče zagovarjal centralistični in monarhistični okvir nove državne tvorbe, v nasprotju z večino delegatov iz Slovenije, Hrvaške in Dalmacije, ki so favorizirali federalizem. Februarja 1921 je napadel avtonomistično izjavo, ki so jo podpisali nekateri med najvidnejšimi slovenskimi liberalnimi in naprednimi intelektualci, s katero so zahtevali kulturno in politično avtonomijo Slovenije v okviru Jugoslavije. Leta 1921 in 1923 ter 1924 je bil veleposlanik Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Čehoslovaški, potem se je nastanil v Beogradu. Leta 1937 je organiziral znanstveno organizacijo dela Matica rada in istoimenski časopis ter oboje vodil do 1941. Objavil je politične spomine *U borbi za ujedinjenu narodnu državu* (Beograd, Ljubljana, Zagreb 1928), brošure, mdr. *Kriza suvereniteta i državna vlast u savremenoj državi* (Beograd, Ljubljana, Zagreb 1926), *Pobeda Jugoslavije* (Beograd 1930), *Ob stoletnici M. Vošnjaka* (Beograd 1937). Med drugo svetovno vojno je podpiral četniško gibanje Dražeta Mihajlovića in zato po osvoboditvi 1945 emigriral v Združene države Amerike. Delal je v knjižnicah Univerze Columbia. Med 1952 in 1953 je predaval na Univerzi v Berkeleyju, 1952 pa je v Washingtonu izšla njegova brošura *The logic of Balkan federation*.

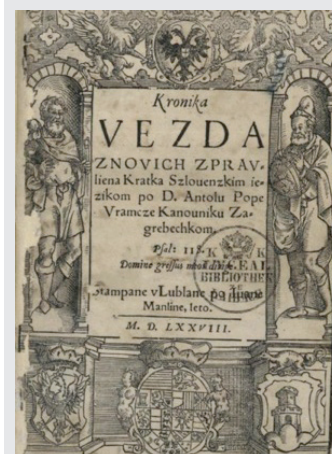
LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 14. Ljubljana 1986; S. Kranjec, Vošnjak, Bogumil (1882–1959), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

VOŠNJAK, Vendelin, franjevac (Konovo kraj Kranja, 13. 9. 1861. – Zagreb, 18. 3. 1933.). Studirao teologiju u Zagrebu, Pečuhu i Grazu. U franjevački red stupio 1878; zaređen za svećenika 1884; u Innsbrucku stekao licencijat iz filozofije (1886.). Utemeljitelj Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda (1900.), njezin generalni povjerenik i provincijal (1900.–1907, 1924.–1927.); profesor filozofije u Varaždinu (1889.–1895.) i u Zagrebu (1928.–1930.). Poticao je obnovu duhovnoga života, obnovu crkava i samostana te izdavanje vjerskih časopisa. Slugom Božjim proglašen 2000. U tijeku je proces za njegovo proglašenje blaženim i svetim.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=65359> (pristupljeno 26. 3. 2021).

Vramec, Antun (Anton), ljetopisac, kanonik, duhovnik i vjerski pisac (Ormož ili okolica Ormoža, 8. 6. 1538. – Varaždin, 1587.). Studij teologije počeo je 1558. u Beču. Od 1561. do 1562. napustio je grad zbog epidemije kuge i nastavio sa studijem u Rimu, gdje je 1565.–1567. bio kapelan Zavoda sv. Jeronima te 1567. stekao doktorat iz teologije i filozofije. Nakon dolaska u Hrvatsku na poziv biskupa J. Draškovića isprva je bio kanonik zagrebačkoga Kaptola, a 1569. postao župnikom župe sv. Marka na Griču. Godine 1573. imenovan je varaždinskim arhiđakonom te potom bekšinskim i dubičkim, a župničku je službu obavljao i u Brežicama, Stenjevcu i Varaždinu, gdje je ostao do smrti. Protivno crkvenim propisima, imao je obitelj, ženu i sina, kojih se nije želio odreći te je 1578. suspendiran, a 1582. i službeno je izgubio crkvene časti i povlastice. Imao je iznimno važnu ulogu u razvoju hrvatske književnosti sjevernoga, kajkavskoga kruga. Njegovo prvo djelo, *Kronika vezda znovič spravljena kratka slovenskim jezikom po D. Antolu Pope Vramce kanoniku zagrebečkom* (Ljubljana 1578.) bio je drugi autorski tekst na kajkavskom književnom jeziku nakon Pergošićeva *Decretuma* (1574.) i prvo hrvatsko tiskano povijesno djelo. U njoj je opisao događaje od postanka svijeta do 1578. crpeći podatke iz mnogih hrvatskih i europskih ljetopisnih izvora, a osobito se vrijednima smatraju samostalni opisi autoru vremenski bliskih događaja. Pisana je jednostavnim jezikom, kao poučno djelo namijenjeno širokoj čitateljskoj publici. Sačuvana su samo dva primjerka, ljubljanski i zagrebački. Drugo djelo, *Postilla po nedelne i po godovne dni na vse leto vezda znovič spravljena po Antonu Vramcu Svetoga pisma doktoru i cirkve varaždinske plebanušu* (Güssing 1586.), zbirka je propovijedi u dvama dijelovima, od kojih prvi sadrži nedjeljne, a dugi propovijedi za blagdane tijekom godine. Vramec ih je vješto pretočio u novu cjelinu, prožetu svojim humanističkim duhom, domoljubljem i stilom. Imao je neprilika s obama djelima, uglavnom zbog slobodoumlja i kritičkoga stajališta prema onodobnom društvu i crkvenoj hijerarhiji; no osim činjenice da su mu oba djela tiskana u protestantskoj tiskari Janeza Mandelca, često ponavljana teza o navodnoj povezanosti s protestantskim pokretom nije potvrđena. Iako njegovi tekstovi nisu napisani s književnom namjenom, zauzimaju istaknuto mjesto u povijesti hrvatske kajkavske književnosti. Imali su odjeka i u djelima potonjih književnika i povjesničara (J. Ratkaja, J. Bedekovića, B. A. Krčelića, T. Mikloušića, I. Šveara, D. Demetra i A. Šenoe), a ponajviše u *Kronici aliti spomenu vsega svieta vikov* (1696.) P. Rittera Vitezovića.

LIT.: A. Jembrih, Antun Vramec i protestantizam, *Bogoslovska smotra*, 49(1979) 3; K. Novak, Antun Vramec – napredan teolog i reformator, *Kroatologija*, 1(2010) 2; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=65378> (pristupljeno 12. 10. 2020); <https://povijest.hr/nadanasnjidan/antun-vramec-zacetnik-kajkavske-književnosti-i-reformator-1538/> (pristupljeno 12. 10. 2020).

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Vramecz_Antol_-_Kronika.pdf (22. IV. 2021)

VOŠNJAK, Vendelin, frančiškan (Konovo pri Kranju, 13. 9. 1861–Zagreb, 18. 3. 1933). Teologijo je študiral v Zagrebu, Pecu in Gradcu. V frančiškanski red je stopil 1878, posvečen v duhovnika 1884, v Innsbrucku je pridobil licenciat iz filozofije (1886). Osnovel je hrvaško frančiškansko provinco sv. Cirila in Metoda (1900), bil njen glavni poverjenik in provincial (1900–1907, 1924–1927); profesor filozofije v Varaždinu (1889–1895) in v Zagrebu (1928–1930). Spodbujal je obnovo duhovnega življenja, obnov cerkva in samostanov ter izdajanje verskih časopisov. Za častitljivega Božjega služabnika je bil razglašen 2000. Trenutno zanj še poteka proces beatifikacije in kanonizacije.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=65359> (pridobljeno 26. 3. 2021).

VRA MEC, Antun (Anton), kronist, kanonik, duhovnik in nabožni pisec (Ormož ali okolica Ormoža, 8. 6. 1538–Varaždin, 1587). Študij teologije je začel 1558 na Dunaju. Od 1561 do 1562 je zapustil mesto zaradi epidemije kuge in nadaljeval s študijem v Rimu, kjer je bil med letoma 1565 in 1567 tudi kaplan bratovščine sv. Jeronima, ter 1567 pridobil doktorat iz teologije in filozofije. Po prihodu na Hrvaško na povabilo škofa J. Draškovića je najprej postal kanonik zagrebskega kapitlja, nato 1569 župnik župnije sv. Marka na Griču. Leta 1573 je bil imenovan za varaždinskega arhidiakona ter potem za bekšinskega in dubiškega, župniško službo je opravljal tudi v Brežicah, Stenjevcu in Varaždinu, kjer je ostal do smrti. V nasprotju s cerkvenimi predpisi je imel družino, ženo in sina, ki se jima ni hotel odreči, zato je bil 1578 suspendiran, 1582 so mu vzeli kanoniško čast in beneficije. Imel je izjemno pomembno vlogo pri razvoju hrvaške književnosti severnega, kajkavskega kroga. Njegovo prvo delo *Kronika vezda znovich zpravljena Kratka Szlouenzkim iezikom po D. Antolu Pope Vramece kanoniku Zagrebečkom Kronika vezda znovič spravljena kratka slovenskim jezikom po D. Antolu Pope Vramce kanoniku zagrebečkom* (Ljubljana 1578) je bil drugi avtorski tekst v kajkavskem knjižnem jeziku po Pergošičevem *Decretumu* (1574) in je prvo hrvaško tiskano zgodovinsko delo. V njej je opisal zgodovino sveta od začetkov do 1578, podatke je črpal iz številnih hrvaških in evropskih letopisnih virov, za posebej dragocene veljajo samostojni opisi dogodkov, ki so bili avtorju časovno blizu. Kronika je napisana v preprostem jeziku kot poučno delo, namenjeno širšemu bralskemu občinstvu. Ohranjena sta samo dva primerka, ljubljanski in zagrebški. Drugo delo *Postilla po nedelne i po godovne dni na vse leto vezda znovič spravljena po Antonu Vramcu Svetoga pisma doktoru i cirkve varaždinske plebanušu* (Güssing 1586) je zbirka pridig v dveh delih, v prvem so zbrane nedeljske pridige, v drugem pa praznične pridige za celo leto. Obe knjigi slonita na tujih zgodovinskih oz. cerkvenih predlogah. Vramec jih je večje prelil v novo celoto, prežl s svojim humanističnim duhom, domoljubjem in stilom. Zaradi obeh delov je imel težave predvsem zaradi svoje svobodomiselnosti in kritičnega stališča do tedanje družbe in cerkvene hierarhije; toda kljub dejstvu, da sta bili obe deli tiskani v protestantski tiskarni Janeza Mandelca, pogosto ponovljena teza o morebitni povezanosti s protestantskim gibanjem ni potrjena. Čeprav njegova besedila niso napisana z literarnim namenom, zavzemajo posebno mesto v zgodovini hrvaške kajkavske književnosti. Vplivala so tudi na dela prihodnjih piscev in zgodovinarjev (J. Ratkaja, J. Bedekovića, B. A. Krčelića, T. Mikloušića, I. Švearja, D. Demetra in A. Šenoa), posebej na delo *Kronica aliti spomenu vsega svieta vikov* (1696) P. Ritterja Vitezovića.

LIT.: A. Jembrih, Antun Vramec i protestantizam, *Bogoslovska smotra*, 49(1979) 3; K. Novak, Antun Vramec – napredan teolog i reformator, *Kroatologija*, 1(2010) 2; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=65378> (pridobljeno 12. 10. 2020); <https://povijest.hr/nadanasnjidan/antun-vramec-zacetnik-kajkavske-knjizevnosti-i-reformator-1538/> (pridobljeno 12. 10. 2020).

VRAZ, Stanko (pravo ime **Jakob Frass**), pjesnik, kritičar i prevoditelj, glasnik ilirstva iz »vseslovenske vzajemnosti« (Cerovac pri Ljutomeru, 30. 6. 1810. – Zagreb, 20. 5. 1851.). U Mariboru je 1830. završio njemačku gimnaziju (gramatiku i humanističke znanosti). U jesen je upisao licej u Garzu. Prvu godinu je uspješno završio, u drugoj se zanimao za filozofiju i politiku te se glazbeno obrazovao (flauta i gitara). U školskoj godini 1832./1833. zbog posvećenosti književnosti i jezikoslovlju nije položio niti jedan ispit. U Grazu se intenzivno bavio učenjem europskih i slavenskih jezika, drugovao s Francom Miklošičem, jezikoslovcem i paleografom. Poznavao je njemački, francuski, engleski te češki i poljski jezik. Kao student prevodio je latinske klasike (Vergilija, Horacija, Katula, Ovidija) i slavenske pjesnike (Mickiewicza i Puškina). Stihove je počeo pisati kao gimnazijalac, na slovenskom jeziku, odnosno narječjem svoga rodnoga kraja, istočne Štajerske. I poznije, kao student, nastavio će pisati pjesme na zavičajnom dijalektu, pa će zbog toga doći do razilaženja između njega i kruga oko slovenskoga književnog almanaha *Kranjske čbelice* u Ljubljani, u kojemu su Prešeren i Čop književno uvodili srednjoslovenski (kranjski) dijalekt kao književni jezik Slovenaca. Godine 1833. susreće se u Grazu s Ljudevitom Gajem te se oduševio preporodnim ilirskim idejama. Sve češće počinje dolaziti u Zagreb i približavati se duhovnoj struji hrvatskoga narodnog preporoda. Kad je 1835. počela izlaziti u Zagrebu *Danica ilirska*, postaje njezinim suradnikom. Prvu pjesmu na hrvatskome jeziku, *Stana i Marko*, objavio je 1835. u *Danici* s potpisom *Stanko Vraz, Ilir iz Štajera*. Godine 1839. potpuno se opredijelio za hrvatsku književnost i nastanio u Zagrebu. Osjetivši potrebu izlaganja suvremenih književnih pitanja, pokrenuo je 1842. s Dragutinom Rakovcem i Ljudevitom Vukotinovićem književni zbornik i časopis *Kolo*, u kojemu je surađivao pod pseudonimom *Jakob Rešetar*. Nakon neuspjeha u natječaju za profesora hrvatskoga jezika na Pravoslavnoj akademiji u Zagrebu, preuzima 1846.–1848. dužnost prvoga tajnika Matice ilirske. U onodobnoj periodici objavljivao je putopise, dopise, bibliografske prikaze i književnokritičke članke. Zauzimao se za uvođenje strožih estetskih i profesionalnih kriterija u književnu kritiku. Uz P. Preradovića i I. Mažuranića smatra se jednim od najvažnijih pjesnika hrvatskoga romantizma. Hrvatsku je književnost obogatio novim pjesničkim tipovima i oblicima, a pjesničkim, prevoditeljskim i kritičarskim radom približio ju onodobnoj matici europskih književnih strujanja. Autor je djela *Narodne pjesni ilirske* (Zagreb 1839.), *Đulabije* (Zagreb 1840.), *Glasi iz dubrave žeravinske* (Zagreb 1841.), *Gusle / tambura* (Prag 1845.). Posthumno su objavljena, *Pesmarica* (Graz, 1863.), *Djela Stanka Vraza* (1–4. Zagreb 1863.–1877.), *Izabrane pjesme* (Zagreb 1880.), *Đulabije. Ljubezne ponude za Ljubicu* (Zagreb 1920.), *Izabrane pjesme* (Zagreb 1924.), *Stanka Vraza – Slovenske pesmi* (Krško 1926.), *Stihovi i proza* (Zagreb, 1951.), *Slovenska djela* (1–2. Zagreb, 1952.), *Djela (Vraz – Preradović)* (Zagreb 1954.), *Pjesnička djela* (1–3. Zagreb, 1953.–1955.), *Slovenska korespondenca* (Vraz – Kočevar) (Ljubljana 1961.), *Poezija i proza* (Zagreb 1963.), *Pjesme i članci* (Zagreb 1965.). Svake se godine od 1990. u Samoboru održava Festival hrvatske ljubavne poezije *Vrazova Ljubica*, a od 2013. godine na Festivalu sudjeluje i Vijeće slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=65431> (pristupljeno 13. 10. 2020); <https://library.foi.hr/lib/autor.php?B=1&A=0000000144&H=&E=E1408KAT-POEZIJA&V=EGC> (pristupljeno 13. 10. 2020).

VRAZ, Stanko (pravo ime **Jakob Frass**), pesnik, kritik in prevajalec, glasnik ilirstva in »vseslovske vzajemnosti« (Cerovec pri Ormožu, 30. 6. 1810–Zagreb, 20. 5. 1851). V Mariboru je 1830 končal

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=65431> (7. V. 2021)

nemško gimnazijo (slovnico in humanistične vede). Jeseni 1830 se je vpisal na licej v Gradcu. Prvi letnik je končal uspešno, v drugem (1831) se je zanimal le za filozofijo in politiko ter se glasbeno izpopolnjeval (flavta, kitara). Ker se je v šolskem letu 1832/1833 posvečal le književnosti in jezikoslovju, ni opravil nobenega izpita. V Gradcu se je intenzivno ukvarjal z učenjem evropskih in slovanskih jezikov, prijateljeval s Franom Miklošičem, jezikoslovcem in paleografom. Znal je nemško, francosko, angleško ter češko in poljsko. Kot študent je prevajal latinske klasike (Vergila, Horaca, Katula in Ovida) in slovanske pesnike (Mickiewicza in Puškina). Že kot gimnazijec je začel pisati pesmi v slovenščini oz. v narečju svoje rodne pokrajine, vzhodne Štajerske. Tudi pozneje, še kot študent, je pisal pesmi v domačem narečju, zaradi česar je prišlo do razhajanj med njim in krogom, zbranim okoli pesniškega almanaha *Kranjska čbelica*, v katerem sta Prešeren in

Čop kot knjižni jezik Slovencev vpeljevala osrednje slovensko (kranjsko) narečje. Leta 1833 je v Gradcu spoznal Ljudevita Gaja in se navdušil nad buditeljskimi ilirskimi idejami. Vse pogosteje je prihajal v Zagreb in sprejemal duhovne tokove hrvaškega narodnega preporoda. Ko je 1835 v Zagrebu začela izhajati *Danica ilirska*, je postal njen sodelavec. Prvo pesem v hrvaščini *Stana i Marko* je objavil 1835 v Danici s podpisom *Stanko Vraz, Ilir iz Štajera*. Leta 1839 se je popolnoma opredelil za hrvaško književnost in se preselil v Zagreb. Ker je čutil željo po predstavitvi sodobnih literarnih vprašanj, je 1842 skupaj z Dragutinom Rakovcem in Ljudevitom Vukotinovićem osnoval literarnih zbornik in revijo *Kolo*, v kateri je sodeloval pod psevdonimom *Jakob Rešetar*. Po neuspešnem potegovanju za mesto profesorja hrvaškega jezika na zagrebški pravoslavni (pravni) akademiji je med letoma 1846 in 1848 služboval kot prvi tajnik Matice ilirske. V tedanjem časopisju je objavljaval potopise, dopise, bibliografije in literarnokritične članke. Prizadeval si je za uveljavitev strožjih estetskih in profesionalnih kriterijev v književno kritiko. Poleg P. Preradovića in I. Mažuranića velja za enega najpomembnejših pesnikov hrvaške romantike. Hrvaško književnost je obogatil z novimi pesniškimi vrstami in oblikami, s svojim pesniškim, prevajalskim in kritičnim delom je književnost približal tedanjim evropskim literarnim tokovom. Napisal je dela *Narodne pjesni ilirske* (Zagreb 1839), *Đulabije* (Zagreb 1840), *Glasi iz dubrave žeravinske* (Zagreb 1841), *Gusle/tambura* (Praga 1845). Po smrti so bila izdana dela *Pesmarica* (Gradec 1863), *Djela Stanka Vraza* (1–4. Zagreb 1863–1877), *Izabrane pjesme* (Zagreb 1880), *Đulabije. Ljubezne ponude za Ljubicu* (Zagreb 1920), *Izabrane pjesme* (Zagreb 1924), *Stanka Vraza slovenske pesmi* (Krško 1926), *Stihovi i proza* (Zagreb, 1951), *Slovenska djela* (1–2. Zagreb, 1952), *Djela (Vraz – Preradović)* (Zagreb 1954), *Pjesnička djela* (1–3. Zagreb, 1953–1955), *Slovenska korespondenca (Vraz – Kočevar)* (Ljubljana 1961), *Poezija i proza* (Zagreb 1963), *Pjesme i članci* (Zagreb 1965). Od leta 1990 v Samoborju vsako leto poteka Festival hrvaške ljubezenske poezije *Vrazova Ljubica*, od leta 2013 pa na festivalu sodeluje tudi Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb.

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=65431> (pridobljeno 13. 10. 2020); <https://library.foi.hr/lib/autor.php?B=1&A=0000000144&H=&E=E1408KAT-POEZIJA&V=EGC> (pridobljeno 13. 10. 2020).

ZARNIK, Boris, biolog (Ljubljana, 11. 3. 1883. – Zagreb, 13. 1. 1945.).

Osnovnu školu i klasičnu gimnaziju (1893.–1901.) pohađao je u Ljubljani. Od 1901. studira medicinu na Sveučilištu u Jeni, 1903. odlazi na Sveučilište u Kološvaru (Rumunjska) kako bi se upoznao s najnovijom mikroskopskom tehnikom. Potom se vratio u Njemačku, u Würzburg, gdje su ga privukla uglavnom citološka istraživanja biologa T. Boverija. Upisao je Medicinski fakultet, ali je u isto vrijeme radio kao istraživač u Zoološkom institutu Boveri i 1904. bio promoviran u doktora znanosti. Studij medicine je napustio. Između 1904. i 1915. radio je u Zoološkom institutu T. Boveri u Würzburgu, a 1910. najprije je postao privatni docent zoologije i komparativne anatomije na tamošnjem sveučilištu, a 1915. izabran je u zvanje izvanrednog profesora. Kao profesor na Sveučilištu u Istanbulu (1915.–1918.) osnovao je Zoološki zavod. Bio je redoviti profesor biologije, histologije i embriologije

<https://www.uni-wuerzburg.de/en/uniarchiv/personalities/plaques-in-honour-of-eminent-scholars/boris-zarnik/#632727> (29. III. 2021)

zagrebačkoga Medicinskog fakulteta (1918.–1942.), na kojemu je osnovao i vodio Morfološko-biološki zavod. Proučavao je komparativnu anatomiju kopljače te mehaniku razvoja, u kojoj je bio pristaša darvinizma. Bavio se i antropologijom raspravljajući o pitanjima eugenike i rasa. Bio je predsjednik Hrvatskoga prirodoslovnoga društva (1927.–1928.).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=66912> (pristupljeno 21. 10. 2020); <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi856618/> (pristupljeno 31. 3. 2022).

ZAVODNIK, Dušan, biolog (Ljubljana, 30. 12. 1934.). U Ljubljani je završio gimnaziju (1954.).

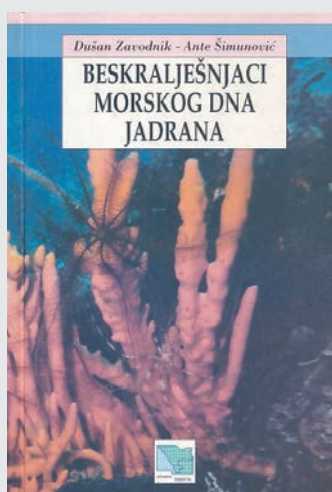
Znanstvenim radom počeo se baviti još kao srednjoškolac, a tijekom ljetnih praznika imao je praksu u laboratorijima pomorskih Instituta u Rovinju i Splitu. Godine 1958. diplomirao je biologiju na Prirodoslovnom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani, 1960. se zaposlio u novoosnovanom Institutu za biologiju mora Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Rovinju, a 1964. postaje i direktor Instituta. Doktorirao je 1964. na Biotehničkom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani. Godine 1968. godine osniva Laboratorij za ekologiju i sistematiku, a godinu dana kasnije njegov laboratorij se pridružuje novoosnovanom odjelu Centar za istraživanje mora Rovinj–Zagreb (CIM Rovinj–Zagreb) u okviru Instituta *Ruđer Bošković*. Ondje postaje znanstveni suradnik 1968, viši znanstveni suradnik 1970, a znanstveni savjetnik 1975. U zvanju redovitog profesora predavao je na tri kolegija u poslijediplomskoj nastavi iz biologije mora. Nakon što 1980. dolazi do razdvajanja odjela Centra za istraživanje mora Rovinj–Zagreb u dvije zasebne organizacijske jedinice u okviru Instituta *Ruđer Bošković*, između 1981. i 1984. godine obavlja dužnost direktora odjela Centra za istraživanje mora u Rovinju. Kasnije ponovo postaje voditelj Laboratorija za ekologiju i sistematiku, do umirovljenja 1999. Pod njegovim vodstvom u Rovinju je održano šest međunarodnih znanstvenih skupova. Tijekom svoga radnoga vijeka bio je član nekoliko bioloških društava, a za vrijeme jednog mandata bio je i predsjednik Jugoslavenskog društva biosistematičara. U domaćim i inozemnim časopisima objavio je brojne znanstvene radove uglavnom iz problematike biologije mora i zaštite Jadrana.

LIT.: <https://www.irb.hr/Zavodi/Zavod-za-istrazivanje-mora-i-okolisa/Clanci/Utemeljitelji-Zavoda/Dusan-Zavodnik-1934> (pristupljeno 12. 10. 2020).

ZARNIK, Boris, biolog (Ljubljana, 11. 3. 1883–Zagreb, 13. 1. 1945). Osnovno šolo in klasično gimnazijo (1893–1901) je obiskoval v Ljubljani. Od 1901 je študiral medicino na univerzi v Jeni, leta 1903 je odšel na univerzo v Kološvaru (Romunija), da bi se seznanil z najnovejšo mikroskopsko tehniko. Nato se je vrnil v Nemčijo, v Würzburg, kamor so ga pritegnila predvsem citološka raziskovanja biologa T. Boverija. Vpisal se je na medicinsko fakulteto, a hkrati raziskovalno deloval na zoološkem inštitutu Boverija in bil 1904 promoviran za doktorja naravoslovnih ved. Študij medicine je opustil. Med letoma 1904 in 1915 je delal v zoološkem inštitutu T. Boverija v Würzburgu in postal 1910 najprej privatni docent za zoologijo in primerjalno anatomijo na tamkajšnji univerzi, 1915 pa je bil izvoljen za izrednega profesorja. Kot profesor na Univerzi v Carigradu (1915–1918) je zgradil nov, najsodobneje urejen biološki inštitut. Bil je redni profesor biologije, histologije in embriologije na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu (1918–1942), na kateri je ustanovil in vodil tudi morfološko-biološki inštitut. Proučeval je primerjalno anatomijo škrigoustke in mehaniko razvoja, glede katerega je bil zagovornik darvinizma. Posvečal se je tudi antropologiji z razpravami o evgeniki in človeški vrsti. Bil je predsednik Hrvaškega prirodoslovnega društva (1927–1928).

LIT.: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=66912> (pridobljeno 21. 10. 2020); <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi856618/> (pridobljeno 31. 3. 2022).

ZAVODNIK, Dušan, biolog (Ljubljana, 30. 12. 1934). Gimnazijo je končal v Ljubljani (1954). Z znanstvenim delom se je začel ukvarjati že kot srednješolec, med počitnicami je opravljal prakso v laboratorijih pomorskega inštituta v Rovinju in Splitu. Leta 1958 je diplomiral iz biologije na Naravoslovni fakulteti Univerze v Ljubljani, 1960 pa se je zaposlil na novoustanovljenem Inštitutu za biologijo Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Rovinju, katerega direktor je postal

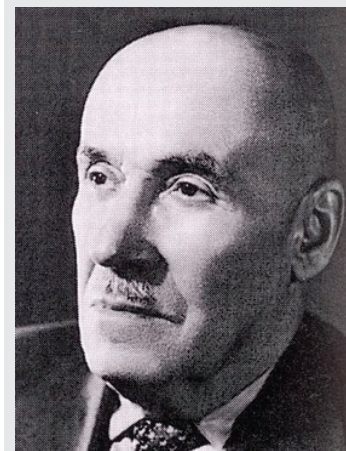
<https://knjiga.hr/beskraljesnjaci-morskog-dna-jadrana-dusan-zavodnik-1/> (14. IV. 2021)

1964. Istega leta je doktoriral na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Leta 1968 je ustanovil laboratorij za ekologijo in sistematiko, ki se je leto pozneje pridružil novoustanovljenemu oddelku z imenom Center za proučevanje morja Rovinj–Zagreb (CIM Rovinj–Zagreb) v okviru Inštituta *Ruđerja Boškovića*. Tu je postal znanstveni sodelavec 1968, višji znanstveni sodelavec 1970, znanstveni svetnik pa 1975. Z nazivom redni profesor je predaval tri predmete na podiplomskem študiju iz biologije morja. Potem ko sta 1980 iz oddelka Center za proučevanje morja Rovinj–Zagreb nastali dve ločeni organizacijski enoti v okviru Inštituta *Ruđerja Boškovića*, je med letoma 1981 in 1984 opravljal dela in naloge direktorja Centra za proučevanje morja Rovinj. Pozneje je do upokojitve 1999 vodil laboratorij za ekologijo in sistematiko. Pod njegovim vodstvom je v Rovinju potekalo šest mednarodnih znanstvenih simpozijev. V času svojega službovanja je bil član več bioloških društev, en mandat je bil

tudi predsednik Jugoslovanskega društva biosistematikov. V domačem in tujem časopisju je objavil številne znanstvene prispevke, predvsem o biologiji morja in ohranjanju Jadrana.

LIT.: <https://www.irb.hr/Zavodi/Zavod-za-istrazivanje-mora-i-okolisa/Clanci/Utemeljitelji-Zavoda/Dusan-Zavodnik-1934> (pridobljeno 12. 10. 2020).

ZAVRNIK, Fran, veterinar (Zgornja Volčina v Slovenskih goricah, 12. 11. 1888. – Ljubljana, 17. 2. 1963.). Osnovnu školu pohađao je u Koreni, klasičnu gimnaziju u Mariboru (1899.–1906.) i Novom Mestu (1906.–1908.). Veterinu je studirao 1908.–1913. na Veterinarskom fakultetu u Beču, gdje je 1914. doktorirao tezom *Beiträge zum histologischen Bau der Aorta und einiger anderen Arterien des Pferdes, sowie Untersuchungen an der Pferdeaorta in den verschiedenen Altersstufen*. Dok je pripremao doktorat, radio je u laboratoriju Instituta za histologiju i embriologiju u Beču. Godine 1913. zaposlio se kao kotarski veterinar u Vranskom. Za Prvoga svjetskoga rata bio je mobiliziran te je radio u veterinarskim ambulancama duž fronte u Galiciji, Trentu te u ergeli Rače pri Mariboru. Godine 1919. bio je veterinar u Ptuj, od 1919. do 1921. u Murskoj Soboti, gdje je reorganizirao veterinarsku službu, a 1921. imenovan je za redovitoga profesora na Visokoj veterinarskoj školi u Zagrebu (predavao je kolegije Histologija i embriologija, kasnije Povijest veterinarske medicine). Godine 1921.–1922. rektor je Visoke veterinarske škole i 1922.–1923. prorektor, 1931.–1934. dekan Veterinarskog fakulteta (koji je ustanovljen 1925.). Po uspostavi Nezavisne Države Hrvatske 1941. bio je umirovljen, a krajem 1941. odveden u logor Jasenovac. Nakon što je 1942. pušten, radio je u knjižari *Čelap* u Zagrebu. Nakon Drugoga svjetskog rata pozvan je u Sloveniju da postavi temelje veterinarskim studijima. U Ljubljani je osnovao Odjel hematologije, na čijem je čelu bio nakon 1947. kad je imenovan za redovitog profesora Agronomskoga fakulteta u Ljubljani (kolegiji Anatomija i Fiziologija). Godine 1953. bio je na novom Veterinarskom odjelu Fakulteta za agronomiju, šumarstvo i veterinu (od 1961. Biotehnološkog fakulteta) imenovan profesorom-matičarom, 1955. pročelnikom, 1955.–1957. bio je dekan i 1957.–1958. prodekan. Osnovao je 1957. Institut za anatomiju, histologiju i embriologiju i vodio ga do kraja života. U Zagrebu je osnovao Narodnu knjižnicu i čitaonicu, središte tamošnjih Slovenaca i vodio ga je nekoliko godina (sada djeluje pod imenom Slovenski dom).

http://www.slovenci-zagreb.hr/wp-content/uploads/2019/12/Fran_Zavrnik_web.pdf
(16. IV. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 14. Ljubljana 1986; A. Stefančič, F. Adamič, Zavrnik, Fran (1888.–1963.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

ZELENGO Rok, slikar (Ljubljana, 28. 10. 1951.). Njegovi su roditelji Karel Zelenko i Sonja Rauter bili među osnivačima umjetničke kolonije u Grožnjanu. Poslije završenog studija slikarstva na Akademiji za likovnu umjetnost u Ljubljani (diplomirao je 1975.), seli u Grožnjan. 1980. godine ženi se Leonidom Bernetič i žive u zgradi u kojoj je galerija. U sedamdesetima i osamdesetima obavlja različite javne dužnosti u umjetničkoj koloniji organizirajući kulturne programe i kulturološka istraživanja. Suraduje u životu muzičkog kampa, u uličnim predstavama, s arhitektonskim studijima te restauratorskim radionicama. Godine 1998. seli u Izolu, ali nastavlja raditi u svom ateljeu u Grožnjanu. Njegove osnovne tehnike likovnog izraza su slikarstvo i keramika. Njegov slikarski opus sastoji se od oko tisuću slika u tehnici ulja ili akrila na platnu. Opus je podijeljen na nekoliko tematskih ciklusa: *Istarske noći*, *Crveno*, *Uspomene iz sna*, *Grad*, *Inferno*, *Muze*, *Mora*, *Genesis*. Osim više tisuća komada keramičkog nakita i tanjura, izradio je nekoliko monumentalnih keramičkih kompozicija uklopljenih u arhitekturu, koje se nalaze u širem području Grožnjana. Svoje je radove izlagao na više od 150 samostalnih i isto toliko kolektivnih izložaba diljem Europe.

LIT.: <https://akademija-art.hr/2016/05/29/rok-zelenko-cetrdeset-identiteta/> (pristupljeno 1. 5. 2022).

ZAVRNIK, Fran, veterinar (Zgornja Volčina v Slovenskih goricah, 12. 11. 1888–Ljubljana, 17. 2. 1963). Osnovno šolo je obiskoval v Koreni, klasično gimnazijo v Mariboru (1899–1906) in Novem mestu (1906–1908). Veterino je študiral 1908–1913 na Veterinarski visoki šoli na Dunaju, kjer je bil 1914 promoviran z disertacijo *Beiträge zum histologischen Bau der Aorta und einiger anderen Arterien des Pferdes, sowie Untersuchungen an der Pferdeaorta in den verschiedenen Altersstufen*. Ob pripravi doktorata je delal v laboratoriju dunajskega zavoda za histologijo in embriologijo. Leta 1913 se je zaposlil kot deželni veterinar na Vranskem, bil med vojno mobiliziran, delal v veterinarskih ambulantah ob fronti v Galiciji in Tridentu ter v žrebčarni Rače pri Mariboru. Leta 1919 je bil okrajni veterinar na Ptuj ter med letoma 1919 in 1921 v Murski Soboti, kjer je na novo organiziral veterinarsko službo. 1921 je bil imenovan za rednega profesorja na Visoki veterinarski šoli Zagreb (predaval je predmeta histologija in embriologija, kasneje še zgodovino veterinarstva). V študijskem letu 1921/1922 je bil rektor te šole in 1922/1923 prorektor, 1931–1934 dekan Fakultete za veterino Univerze v Zagrebu (ustanovljene 1925). Po vzpostavitvi Neodvisne države Hrvaške je bil 1941 upokojen, konec istega leta odpeljan v taborišče Jasenovac. Potem ko so ga 1942 izpustili, je do konca vojne delal knjigarni *Čelap* v Zagrebu. Po osvoboditvi je bil povabljen v Slovenijo, da bi pripravil temelje za študij veterine. V Ljubljani je osnoval hematološki oddelek, ki ga je vodil še po 1947, ko je bil imenovan za rednega profesorja na ljubljanski agronomski fakulteti (predmeta anatomija in fiziologija). Leta 1953 je bil na novem Oddelku za veterino Fakultete za kmetijstvo, gozdarstvo in veterinarstvo (od 1961 Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani) imenovan za profesorja matičarja, 1955 za predstojnika, 1955–1957 je bil njen dekan in 1957/1958 prodekan. 1957 je osnoval Inštitut za anatomijo, histologijo in embriologijo ter ga kot predstojnik vodil do smrti. V Zagrebu je ustanovil Narodno knjižnico in čitalnico kot kulturno središče tamkajšnjih Slovencev in jo nekaj let vodil (sedaj deluje pod imenom Slovenski dom Zagreb).

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 14. Ljubljana 1986; A. Stefančič, F. Adamič, Zavrnik, Fran (1888–1963), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

ZELENIKO Rok, slikar, (Ljubljana, 28. 10. 1951). Njegova starša Karel Zelenko in Sonja Rauter sta bila med pobudniki za nastanek umetniške kolonije v Grožnjanu. Po študiju slikarstva na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Ljubljani (diplomiral je 1975) se je preselil v Grožnjan. Leta 1980 se je poročil z Leonido Bernetič, s katero sta živela v stavbi, v kateri je bila tudi galerija. V sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja je v umetniški koloniji organiziral kulturne programe in kulturološke raziskave. Sodeloval je v življenju glasbenega kampa, v uličnih predstavah, z arhitekturnimi biroji in v restavratorskih delavnicah. Leta 1998 se je preselil v Izolo, toda še vedno je nadaljeval z delom v svojem ateljeju v Grožnjanu. Njegovi osnovni tehniki likovnega izraza sta slikarstvo in keramika. Njegov slikarski opus predstavlja okoli tisoč slik v tehniki olja ali akrila na platnu. Opus je razdeljen v več tematskih ciklov: *Istrske noči*, *Rdeče*, *Spomini iz sna*, *Mesto*, *Inferno*, *Muze*, *Mora*, *Genesis*. Poleg več tisoč kosov nakita iz keramike in keramičnih krožnikov je na širšem območju Grožnjana izdelal tudi več monumentalnih keramičnih kompozicij, skladnih z arhitekturo. Svoja dela je razstavljal na več kot 150 samostojnih in prav koliko skupinskih razstavah povsod po Evropi.

LIT.: <https://akademija-art.hr/2016/05/29/rok-zelenko-cetrdeset-identiteta/> (pridobljeno 1. 5. 2022).

ZIMA, Luka, klasični filolog (Podložje, 13. 10. 1830. – Varaždin, 16. 3. 1906).

Osnovnu školu pohađao je školu u Majšperku i Mariboru, gdje je pohađao i gimnaziju (1845.–1852.), a maturirao u Zagrebu (1853.). Klasičnu filologiju studirao je u Pragu i Grazu, gdje je diplomirao 1856. U Pragu se sprijateljio s pjesnikom Jovanom Jovanovićem-Zmajem. Radio je kao profesor u srpskoj vjerskoj školi u Srijemskim Karlovcima (1856.–1876.), potom u varaždinskoj gimnaziji (1876.–1892.) te pet godina predavao grčki jezik u Velikoj školi u Beogradu (1893.–1897.). Bavio se narodnom metrikom te istraživao dijalektološke razlike u hrvatskoj sintaksi. Njegovo najpoznatije djelo *Figure u našem narodnom pjesništvu: s njihovom teorijom* (Zagreb 1880.) prva je sistematizacija figura i tropa hrvatskoga usmenoga pjesništva. Svoju je klasifikaciju temeljio na nazorima antičkih retoričara (Aristotela, Cicerona i dr.), suvremenih teoretičara stila (Gustava Gerbera, Richarda Volkmana i dr.)

i svojih prethodnika (J. Jurkovića, A. Šenoe i dr.). Bio je od 1882. dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (danas Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti), član Matice srpske v Novom Sadu i Srpskog učenoga društva v Beograd.

https://sr.m.wikipedia.org/sr-el/%D0%9B%D1%83%D0%BA%D0%B0_%D0%97%D0%B8%D0%BC%D0%B0#/media/%D0%94%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0%3A%D0%B0%3A Luka_Zima_photo.jpg (17. VI. 2021)

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 15. Ljubljana 1991; K. Gantar, Zima, Luka (1830.–1906.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=67244> (pristupljeno 23. 9. 2020).

ŽAGAR, Bogdan, profesor šumarstva, inženjer šumarstva (Klanec pri Kozini, 31. 3. 1901. – Ljubljana, 15. 12. 1972.). Osnovnu je školu završio u Klancu 1913, a Državnu realnu gimnaziju u Idriji 1920. U međuvremenu je 1917.–1918. bio u Kadetskoj školi u Pragu. Šumarstvo je studirao na Gospodarsko-šumarskom fakultetu u Zagrebu i diplomirao 1924. godine. Od 1925. radio je kao kotarski šumar, a zatim kao šumarski savjetnik u Kotarskom načelstvu Crikvenica i u Gorskom kotaru. Od 1936. bio je savjetnik pri Šumarskoj upravi Bohinjska Bistrica, a od 1939. savjetnik pri Šumarskom odsjeku banske uprave Dravske banovine u Ljubljani. Od 1940. bio je savjetnik pri Direkciji šuma u Ljubljani. Za Drugoga svjetskog rata bio je uhićen i od 1944. nalazio se u njemačkom zatvoru u Ljubljani, a 1944. deportiran je u logor Dachau u Njemačkoj kao politički zatočenik. Vrativši se iz logora u Sloveniju, od 1945. počeo je raditi u šumarskim ustanovama. Bio je načelnik Odjela za plan pri Ministarstvu za šumarstvo Slovenije, a od 1947. bio je pomoćnik ministra za poljoprivredu i šumarstvo Slovenije. Od 1948. direktor je Uprave za pošumljavanje, a od 1950. pomoćnik direktora Glavne direkcije za šumarstvo Slovenije. Naredne godine načelnik je Uprave za šumarstvo pri Savjetu za Poljoprivredu i šumarstvo Slovenije. Od 1952. načelnik je Inspektorata za šumarstvo pri Savjetu za šumarstvo Slovenije. Na kraju radnoga vijeka bio je direktor Instituta za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije u Ljubljani (1954.–1966.). Bio je i honorarni izvanredni profesor iz organizacije šumarske i drvne privrede na Šumarskom odjelu Biotehničkoga fakulteta u Ljubljani (1958.–1968.). Napisao je više stručnih i znanstvenih radova u časopisima, zbornicima i novinama. Godine 1938. napisao je raspravu na hrvatskome jeziku pod naslovom *Nešto o kršu*, koja je bila predana Šumarskom društvu u Zagrebu, ali zbog rata nije objavljena.

LIT.: <https://www.sumari.hr/sumari/leks.asp?id=12191&i=H%8A%8EL5> (pristupljeno 21. 10. 2020).

ZIMA, Luka, klasični filolog (Podložje, 13. 10. 1830–Varaždin, 16. 3. 1906). Osnovno šolo je obiskoval v Majšperku in Mariboru, kjer je obiskoval tudi gimnazijo (1845–1852), maturiral je v Zagrebu (1853). Klasično filologijo je študiral v Pragi in Gradcu, tu je diplomiral 1856. V Pragi se je spoprijateljil s pesnikom Jovanom Jovanovićem Zmajem. Postal je profesor v srbski verski šoli v Sremskih Karlovcih (1856–1876), nato na gimnaziji v Varaždinu (1876–1892). Leta 1893 je prevzel stolico grškega jezika na beograjski univerzi (do 1897). Ukvarjal se je z metriko ljudskih pesmi ter proučeval dialektološke razlike v hrvaški skladnji. Njegovo najbolj znano delo je *Figure u našem narodnom pjesničtvu s njihovom teorijom* (Zagreb 1880), prva sistematizacija metaforičnega in drugega figuralnega gradiva iz hrvaške ljudske poezije. Svojo klasifikacijo je zastavil po nazorih antičnih retorikov (Aristotela, Cicera idr.), sodobnih teoretikov sloga (Gustava Gerberja, Richarda Volkmana idr.) ter svojih predhodnikov (J. Jurkovića, A. Šenoa idr.). Bil je od 1882 dopisni član JAZU, častni član Matice srbske v Novem Sadu in Srbskega učenega društva v Beogradu.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 15. Ljubljana 1991; K. Gantar, Zima, Luka (1830–1906), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013; <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=67244> (pridobljeno 23. 9. 2020).

ŽAGAR, Bogdan, profesor gozdarstva, gozdarski inženir (Klanec pri Kozini, 31. 3. 1901–Ljubljana, 15. 12. 1972). Osnovno šolo je končal v Klancu 1913, državno realno gimnazijo v Idriji 1920. Vmes je bil med letoma 1917 in 1918 v kadetski šoli v Pragi. Gozdarstvo je študiral na Gospodarsko-gozdarski fakulteti Univerze v Zagrebu in 1924 diplomiral. Od 1925 je delal kot okrajni gozdar, potem kot okrajni gozdarski referent v Crikvenici in v Gorskem kotarju. Med letoma 1936 in 1939 je bil pomočnik upravitelja pri državni gozdni upravi v Bohinjski Bistrici, med 1939 in 1944 pa referent na gozdarskem odseku banske uprave v Ljubljani. Med drugo svetovno vojno je bil 1944 zaprt v nemškem zaporu v Ljubljani, avgusta odpeljan v Dachau, od tam v Allach kot politični zapornik. Ko

<https://www.sumari.hr/sumari/foto/12191.gif>
(16. IV. 2021)

se je po končani vojni vrnil v Ljubljano, je bil zaposlen v različnih gozdarskih ustanovah. Bil je načelnik Oddelka za planiranje pri Ministrstvu za gozdarstvo Ljudske republike Slovenije, od 1947 je bil pomočnik ministra za kmetijstvo in gozdarstvo Slovenije. Od 1948 je bil direktor uprave za pogozdovanje, od 1950 pa pomočnik direktorja glavne direkcije za gozdarstvo Slovenije. Naslednje leto je bil načelnik uprave za gozdarstvo pri Svetu za kmetijstvo in gozdarstvo Slovenije. Od 1952 je bil načelnik Inšpektorata za gozdarstvo pri Svetu za gozdarstvo Slovenije. Konec 1953 je bil imenovan za direktorja Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo (IGLIS), ki ga je vodil do upokojitve 1966. Bil je tudi honorarni izredni profesor za predmet organizacija gozdnega in lesnega gospodarstva na Oddelku za gozdarstvo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani (1958–1969). Napisal je več strokovnih in znanstvenih del, ki so bila objavljena v revijah, zbornikih in časopisih. Leta 1938 je napisal

razpravo v hrvaščini z naslovom *Nešto o kršu*, ki je bila predana zagrebškemu gozdarskemu društvu, toda zaradi vojne ni bila nikoli objavljena.

LIT.: <https://www.sumari.hr/sumari/leks.asp?id=12191&i=H%8A%8EL5> (pridobljeno 21. 10. 2020).

ŽAGAR, Janez Mihael (Sawyer, Sagar), liječnik i veterinar (Damelj kraj Vinice u Beloj krajini, 2. 11. 1732. – Prag, 18. 7. 1813.). Isprva je kod kuće bio pastir, ali 1748. želio je ići u školu kod vikara Jurkovića u Sinji Vrh, gdje je naučio čitati, pisati i nešto latinskog. Kod pavlina u Križevcima pohađao je prve dvije godine gimnazije (1749.–1751.), a sljedeće četiri u isusovačkom kolegijumu na Zagrebu (1751.–1755.). Studij filozofije nastavio je kod isusovaca u Grazu (1755.–1756.), a od jeseni 1756. studirao je medicinu u Beču te je 1762. promoviran u doktora medicine. Godine 1763. godine otišao je u Jihlavu u Moravskoj i dobio mjesto okružnoga fizika. Razvio je opsežne aktivnosti u humanoj i veterinarskoj medicini. Godine 1783. preselio se u Prag te se bavio znanošću. U Pragu je studirao i prikupio veću knjižnicu. Dva put mu je obećana akademska karijera: 1762. ponuđena mu je katedra za prirodne znanosti u Sankt Peterburgu, a 1765. na Odsjeku za veterinarsku medicinu u Beču, što je odbio. Također nije prihvatio poziv 1765. za fizika u Varaždinu. Za svoj nesebični rad na suzbijanju zaraznih bolesti ljudi i stoke 1775. je izabran za člana njemačke Akademije Naturae curiosorum u Anspachu, a 1776. Marija Terezija dodijelila mu je nasljedno plemstvo s pridjevkom *Nobilis de Sagar*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 15. Ljubljana 1991; D. Mušič, Žagar, Janez Mihael, plemeniti (1732.–1813.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

<https://www.radio-odeon.com/novice/ljudje-ob-kolpi-janez-mihael-zagar/> (21. IV. 2021)

ŽEPIČ, Sebastijan (Bošjan), učitelj, slavist i klasični filolog (Gozd, Tržič, 18. 1. 1829. – Zagreb 9. 1. 1883.). Nakon osnovne škole u Križama pohađao je gimnaziju u Ljubljani (1844.–1851.). Studirao je klasičnu i slavensku filologiju u Beču (1851.–1854.). Uz skromnu stipendiju davao je i instrukcije, a kao izvrstan student već je na trećoj godini (1853.–1854.) predavao u bečkoj gimnaziji. Nakon habilitacije 1855. godine, službovao je u gimnazijama u Varaždinu (1854.–1871.), Novom Mestu (1871.–1873.) i Zagrebu (1873.–1883.). Od studentskih godina bio je prijatelj s Janezom Trdinom, posebno s Matijom Valjavcem, kojemu je pomagao u prikupljanju narodnih priča u okolini Varaždina (1858.), a i sam je zapisao nekoliko slovenskih narodnih pjesama. Preveo je *Slovenski Goffine ali Razlaganje cerkvenega leta* (Klagenfurt, 1853.). Objavio je kraće lingvističke i pravopisne članke u Sloveniji i Hrvatskoj. Uređivao je tekstove starijih hrvatskih pisaca za Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti. Objavio je udžbenik *Latinsko-slovenske vježbe za prvi razred gimnazije* (1875.) i *Latinsko-slovensko-njemački i Slovensko-latinski rječnik* (1875.). Za veliki *Latinsko-hrvatski rječnik za škole* M. Divkovića (1881) je obradio slova C-H, a cijeli rukopis je pregledao i pripremio za tisak. Više godina je skupljao gradivo za hrvatski *Rječnik JAZU*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 15. Ljubljana 1991; A. Lj. Lisac, Žepič, Sebastijan (1829.–1883.), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

ŽAGAR, Janez Mihael (Sawyer, Sagar), zdravnik in veterinar (Damelj pri Vinici v Beli krajini, 2. 11. 1732–Praga, 18. 7. 1813). Sprva je bil doma pastir, v želji po šolanju pa je 1748 pobegnil k vikarju Jurkoviču na Sinji Vrh, kjer se je naučil brati, pisati in nekaj latinščine. Pri pavlincih v Križevcih na Hrvaškem je obiskoval prva dva razreda gimnazije (1749–1751), naslednje štiri v jezuitskem kolegiju v Zagrebu (1751–1755). Študij filozofije je nadaljeval pri jezuitih v Gradcu (1755/1756), od jeseni 1756 je študiral medicino na Dunaju in bil 1762 promoviran za doktorja zdravilstva. Leta 1763 je odšel v Jihlavo na Moravskem in dobil mesto okrožnega fizika. Razvil je obsežno dejavnost v humani in veterinarski medicini. 1738 se je preselil v Prago in se posvetil znanosti. V Pragi je študiral in zbral večjo knjižnico. Dvakrat se mu je obetala akademska kariera: 1762 so mu ponudili katedro za naravoslovje v Sankt Peterburgu, 1765 pa katedro za veterinarsko medicino na Dunaju, kar je odklonil. Sprejel tudi ni vabila 1765 za fizika v Varaždinu. Za požrtvovalno delo pri zatiranju nalezljivih bolezni ljudi in živine ter za razpravo o tem je bil 1775 izvoljen za člana nemške akademije *Naturae curiosorum* v Anspachu, 1776 pa mu je Marija Terezija podelila dedno plemstvo z vzdevkom *Nobilis de Sagar*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 15. Ljubljana 1991; D. Mušič, Žagar, Janez Mihael, plemeniti (1732–1813), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

ŽEPIČ, Sebastijan (Bošjan), šolnik, slavist in klasični jezikoslovec (Gozd pri Tržiču, 18. 1. 1829–Zagreb 9. 1. 1883). Po osnovni šoli v Križah je 1844–1851 obiskoval gimnazijo v Ljubljani. Študiral je 1851–1854 na Dunaju klasično in slovansko jezikoslovje, ob skromni štipendiji si je pomagal z inštrukcijami, kot odličen študent pa je že v 3. letniku nadomeščal (1853/1854) na dunajski gimnaziji.

<https://www.obrazislovenskipokrajini.si/oseba/zepic-sebastjan/> (22. III. 2021)

Usposobljenostni izpit (iz latinščine, slovenščine in staroslovenščine) za vso gimnazijo je opravil 1855, služboval pa na gimnazijah v Varaždinu (1854–1871), Novem mestu (1871–1873) in Zagrebu (1873–1883). Od študentskih let je prijateljeval z Janezom Trdinom, zlasti pa z Matijem Valjavcem, ki mu je pomagal nabirati ljudske pripovedke v okolici Varaždina (1858), tudi sam je zapisoval slovenske ljudske pesmi. Prevedel je *Slovenski Goffine ali Razlaganje cerkovnega leta* (Celovec 1853). Objavil je krajše jezikoslovne in pravopisne članke v Sloveniji in na Hrvaškem. Priredil je besedila starih hrvaških pisateljev za Jugoslovansko akademijo znanosti in umetnosti. Sestavil je učbenik *Latinsko-slovenske vaje za 1. gimnazijski razred* (1875) in k tem vajam *Latinsko-slovenski-nemški* in *Slovensko-latinski slovar* (1875). Za veliki *Latinsko-hrvatski rječnik za škole M. Divkovića* (1881) je obdelal črke C–H, ves rokopis pregledal in pripravil za tisk. Več let je zbiral gradivo za hrvaški *Rječnik JAZU*.

LIT.: *Slovenski biografski leksikon*, 15. Ljubljana 1991; A. Lj. Lisac, Žepič, Sebastijan (1829–1883), *Slovenska biografija*, Ljubljana 2013.

Popis imena / Seznam imen

A	ADAMIČ, Louis	6
	AGUSTICH, Imre	6
	ANĐELKOVIĆ, Edmund	8
	ANIĆ, Jelka	8
	AUSEC, Zora	8
B	BADL, Jakov	10
	BARLÈ, Janko	12
	BAVEC, Josip	14
	BELAJ, Vitomir	14
	BELIA, Pravdoje	16
	BENČIĆ, Dušan	16
	BENIGAR, Franc Matija	18
	BENIGAR, Ivan	18
	BENKO IZ SOČERGE	20
	BEZENŠEK, Anton	20
	BEZIĆ, Jerko	22
	BIZJAK, Martin	26
	BIZJAK, Viljem	26
	BONCELJ, Josip	28
	BRADAŠKA, Franjo	28
	BRANDIS, Erik	30
	BRAUT, Marija	32
	BRINAR, Miran.....	34
	BRLEK, Mijo Ivan.....	34
	BROZINA, Ivan - Slovan	36
	BURGER, Hotimir	38
C	CAJNKO, Valentin.....	40
	CELESTIN, Fran	40
	CELJSKA, Barbara.....	42
	CIGIT, Stjepko	44
Č	ČABRIAN, Josip	46
	ČAČINOVIĆ, Nadežda	46
	ČERNELČ, Jože	48

ČREPINKO, Inga	48
ČUFAR, Alojz	50
D DAMAŠKA, Mirjan	50
DEKLEVA, Janez	52
DETIČEK, Prerad	54
DEVIDÉ, Zvonimir	54
DIKLIĆ, Zvonimir	56
DOLENC, Anton	58
DOLINŠEK, Rafael	60
DROBNIČ, Josip	60
DUBRAVEC, Katarina-Daniela	62
DOSTAL, Ljudevit	64
E EKL, Vanda	64
ERJAVEC, Fran	66
F FABER, Aleksandra	68
FELDMAN, Stanislav	70
FICKO, Jožef	70
FIŠER, Ferdo	70
FLANDER, Marjan	72
FON, Josip	72
FRANCELJ, Bartol Jernej	74
FRAS, Franjo Julije	76
FRESL, Emil	76
FURIJAN, Štefan	78
G GABLER, Ambrozije	80
GLIHA, Dragutin	80
GLIHA, Rafael	80
GLIHA SELAN, Vilko	82
GOLMAJER, Urban	82
GORENC, Marcel	84
GORENŠEK, Ivan	84
GORIČAN, Viktor	86
GOSTIŠA, Andrej	86
GRAŠIČ, Josip	88

GRČIĆ-ZUBČEVIĆ, Nada	88
GRUDEN, Nevenka	88
H HOCHMAYER, Ubald	90
HOFFER, Aleksandar	90
HORGAS, Dragutin	92
HORMAYER, Franjo	92
HORVAT, Martin	94
HRIBERNIK, Engelbert	94
HRŽENJAK, Terezija Mihaela	96
HUDOKLIN, Radoje	96
I ILEŠIĆ, Fran	96
IRGOLIĆ, Anton	100
IVANEK, Ferdo	100
J JAKIL, Andrej	102
JAKLIN, Josip	102
JANČIĆ, Stanko	102
JARC, Anton	104
Jeglić, Ciril	106
JELASKA, Sibila	106
JELČIĆ, Barbara	108
JELENC, Ignac	110
JELINEK, Slavko	110
JELOVŠEK, Martin	112
JERMAN, Silvin	112
JORDAN, Vasilije Josip	114
JURAJ IZ SLAVONIJE	114
JURINIĆ, Polona	116
K KAJFEŽ, Drago	118
KARLOVAC, Jožica	118
KAŠ, Igo	120
KERČMAR, Janko	120
KLEMENČIĆ, Herbert	122
KLEMENC, Josip	122
KNEZ, Blaž	124

KOBLER, Pavel	126
KODRIĆ, Andrija	126
KOGLER, Andrej	126
KOGOJ, Franjo	128
KOGOJ-BAKIĆ, Verena	132
KOKALJ, Josip	132
KOMAN, Andrej	134
KOMAN, Mitja	134
KOMPARE, Josip	136
KOMPARE, Josip	136
KOPINIČ, Josip	138
KOPORC, Josip	140
KOPORC, Srečko	140
KORDAŠ, Boštjan	142
KORIĆ, Svetka	142
KORNIG, Franjo	144
KOS, Ivan	144
KOS, Anton	144
KOSIRNIK, Ivan	146
KOSTINČER, Inga	146
KOŠUTA, Leon	150
KOVAČIĆ, Viktor	152
KOZELJ, Ivan	154
KRAJCAR-BRONIĆ, Ines	156
KRAJCER, Zvonimir	156
KRAKAR, Lojze	158
KRAŠKOVIČ, Denis	158
KREUH, Ladislav	160
KRIŠTOF, Radoslav	160
KRIŽAN, Josip	162
KRULC, Zvonimir	162
KRŽIŠNIK-BUKIĆ, Vera	164
KUKEC, Antun	164
KULČAR, Priska	166

KUMAR, Srečko	166
KUMP, Marija	168
KUNEJ, Ivan	168
KURALT, Franjo	170
KUZMIČ, Peter.....	172
KVEDER, Zofka	174
LAPAJNE, Valentin.....	174
LAPENNA, Emilija.....	176
LAVRIČ, Božidar.....	176
LEBAR, Sidonija	178
LENARČIČ, Andrej.....	178
LICHTENEGGER, Vatroslav	180
LIČIR, Ciril	180
LILEK, Emilijan.....	180
LIPEŽ, Viktor	182
LUŽEVIČ, Franjo.....	182
MACUN, Ivan	184
MAGDIĆ, Franjo.....	186
MAHNIĆ, Antun	186
MAHNIĆ, Lovre.....	190
MAKUC, Josip	190
MALJEVAC, Juraj	192
MANDELC, Valentin	192
MARINŠEK ČIČIN-ŠAIN, Viktorija	192
MARN, Franjo.....	194
MAROTTI, Miro.....	194
MARUŠIĆ, Branko	194
MATJAN, Vida.....	196
MAYERHOFFER, Matija	198
MAZEK, Anton	198
MEDJA, Boris	198
MIHOLIĆ, Stanko	200
MIKIČ, Fedor	200
MIRNIK, Ivan.....	200

MIRNIK, Mirko	202
MIŠIGOJ-DURAKOVIĆ, Marjeta	202
MLAKAR, Štefan	204
MRVA, Franjo	204
MURKO, Matija	206
MUSIĆ, August	208
MUŠIČ, Marjan	208
NEMANIČ, Davorin	210
NIKLER, Leon	210
NUČIĆ, Mila	210
OGRINEC, Josip	212
OREL, Alojz	212
OŠTIR, Filip	214
OŽBOLT, Joško	216
PALJETAK, Anamarija	216
PASSEK, Dragutin	218
PAVIĆ, Alfons	218
PETEJAN Josip	220
PETRÈ, Fran	220
PIPAN, Rudolf	222
PIRC, Bojan Franc	224
PIRŠ, Jože	224
PLEVNIK, Danko	224
PLOHL, Miroslav	226
PLOHL-HERDVIGOV, Rikardo Ferdinandov	226
PODGORNIK, Franc	226
POGAČNIK Jože	228
POHL, Emil	230
POJE, Zvonko	230
POLJANEC, Radoslav Franjo	230
POSTRUŽNIK, Oton	232
POTOČNJAK, Leonard	232
POTOKAR, Tone	232
PREJAC, Đuro	234

PRELEC, Zmagoslav	234
PUCHER-PETKOVIĆ, Tereza	236
PUNDA-POLIĆ, Volga	236
RADAUŠ-RIBARIĆ, Jelka	238
RADELIĆ, Zdenko	238
RAISP, Antun	240
RAKOVEC, Ivan	240
RAPOTEC, Fran	242
RAVNIK, Franjo	244
REGAN, Đuro	244
REGENT, Boris	246
RIMAN, Barbara	246
RIMAN, Kristina	248
RIMAN, Marija	248
RODÉ, Bojan	248
ROJC, Anton	250
ROLLER, Dragan	250
ROSMAN, Riko	250
ROTAR, Marijan	252
RUDEŽ, Vidko	252
RUSTIA, Josip	252
RUTAR, Simon	254
SCHEIDELA, Hinko	254
SEDEJ, Josip	256
SELAK, Josip	256
SERT, Franjo	256
SEVER, Sonja	256
SILAĐIN, Branko	258
SIMONČIĆ, Viktor	258
SINKOVIĆ, Milko	260
SLUGA, Vilibaldo	262
SOKOL, Nina	262
SOUVAN, Ivan	264
SREBOČAN, Vjekoslav	264

SREBRNIĆ, Josip	266
STARĚ, Josip	268
STEKLASA, Ivan	268
STOVIČEK, Jaroslav	268
STOŽIR, Ivan	270
STUPICA, Bojan	270
SUK, Feliks	270
SUŠNIK, Franjo	272
ŠANC, Franjo	272
ŠAVNIK, Pavel	274
ŠČEPANOVIĆ, Zvonimir	274
ŠERINGER, Vinko	274
ŠIMUNARIĆ, Antun	276
ŠINKOVEC, Boris	276
ŠIRCA, Marijan	276
ŠKODLAR, Črt	278
ŠKRINJAR, Albin Zorko	278
ŠMIDIHEN, Edo	278
ŠONC, Darko	280
ŠONC BOBIČ, Zoran	282
ŠÖMEN, Branko	284
ŠTRANCAR, Alojzij	284
ŠTUMBERGER, Miroslav	286
ŠULLER, Franjo	286
TANZER, Valentin Leopold	288
TAVČAR, Alois	288
TERNOVEC, Matej Andrejevič	290
TOMŠIĆ, Franjo	290
TOMŠIĆ, Ljudevit	292
TOŠ, Igor	292
TRAMPUŽ, Franjo	294
TRAUNER, Leo	296
TRDINA, Janez	298
TRSTENJAK, Davorin	298

TURK, Zdravko	298
TUŠEK, Ivan	300
ULLEPITSCH, Karel Aleksander Adam	302
VALJAVEC, Matija	302
VAMBERGER, Mihael	304
VATOVEC, Srečko	304
VESENJAK-HIRJAN, Jelka	306
VIDRIČ, Lovro	308
VIHER, Danilo	308
VINCE-RIBARIĆ, Vlasta	310
VINCEK, Žarko	312
VOLČIĆ, Jakov	312
VOŠNJAK, Bogumil	314
VOŠNJAK, Vendelin	316
VRAMEC, Antun	316
VRAZ, Stanko	318
ZARNIK, Boris	320
ZAVODNIK, Dušan	320
ZAVRNIK, Fran	322
ZELENKO Rok	322
ZIMA, Luka	324
ŽAGAR, Bogdan	324
ŽAGAR, Janez Mihael	326
ŽEPIČ, Sebastijan	326